افادهٔ طابع

شو أثر اسمندن‌ده آکلاشیلاجغی وجهله، لسان وأدبیات عالمنده اونودولماز خدمتلر ایفاسیله ابقای نام ایده‌ن «ناجی» مرحومك لایموت بر أثری اولان لغت مشهورك ـ هنوز تحصیل رشدی درجه‌سنده بولونانلر ایچون‌ده استفادهٔ کافیه تأمین ایده‌جك صورتده تعدیلندن میدانه کتیریلمش ـ نزدهٔ مألندن عبارتدر.

تعدیلات شو صورتله یاپیلدی:

۱. ـ لسانمزده استعمال اولونمایان، یاخود استعمالی تمامیله مهجور اولان کلماتك کاملاً ترکی،

۲. ـ قدمای شعرانك آثارندن اقتباس ایدیلدیکی جهتله عالم تحصیلده مبتدی اولانلرجه آکلاشیلمه‌سی مشکل اولان منظوم مثالللرك طیی،

۳. ـ بر عباره‌نك لایقیله آکلاشیلمه‌سنده

[تنسيق وترتيب وألفاظ]ك اساس اولمسى مناسبتيله معانى ومشتقات لغاتك بونقطهٔ مهمه يه اتباعاً تنظيمى،

٤ـ معانئ لغتى ايضاح صددنده يازيلان عربى وفارسى الفاظ يرينه ـ تسهيل تفهم مقصديله ـ الدن كلديكى قدر صرف تورکجه كلمه‌لر انتخابى .

بو شرائط تحتنده « لغت ناجى » ـ على قدر الاستطاعه ـ تحصيل رشدى وابتدائى هنكامنده بولنان اطفالك‌ده موجب استفاده‌سى اولاجق بر شكله افراغ ايديلمش ديمكدر .

ومن الله التوفيق

يكى كوه‌زه غزته‌سى صاحب
امتيازى وعصر مطبعه
وكتبخانه‌سى صاحبى
كيرقور

اخطارات

بو كتاب ارباب قلم بيننده أك زياده قوللانيلان عربى ، فارسى كلمات ايله ألسنهٔ أجنبيه‌دن آله لغاتك أك زياده مستعمل اولانلرينى حاويدر .

لغتلر تورکجه نامنه تفسير اولونور ، مثلا عربى بر كلمه‌يه عرب استعمالنه كوره دكل ، كندى مستعملمزه نظراً معنى ويريلير . حركه‌لرده كندى تلفظمزه كوره قونولور .

كلمات عربيه‌نك مفرد مؤنثلرى آيريجه برمعنايى حائز اولمادقجه كوسته‌ريلمز ؛ يالكز مفرد مذكرلرى ايراد اولونور .

عربى جمعلر مفردلرى ايله برابر كوسته‌ريلير . فارسى جمعلر لزوم كورونمه‌دكجه كوسته‌ريلمز .

ألسنهٔ اجنبيه‌دن آله لغتلر استعمالمزه كوره

یلزیله‌رق هانکی لساندن مأخوذ اولدیغی اشارت لازمه‌سیله تصریح اولنور .

عینی کلمه‌نك مختلف معنالری بیننده‌کی فرقی تمامیله کوسته‌رمك ایچون هر معنی ایچون مختصراً مختلف مثاللر ایراد اولونور .

تشبیکی خود مارد
"خواهد بیگی"
1920 XII 21

کوچوك

لغت تاجی

ا

آءِب { [ف] کری دونیجی، دونن .

آبْ { [ف] صو . آب حیات، آب حیوان، آب خضر = نره ده اولدیغی مجهول بر قاینا غك ایچن آدمه حیات ابدیه ویرن صویی

آباءْ { [ع] (اَب) ك جمعی : بابالر .

آبِ آتَشْرَنْكْ { [ف] (قرمزی رنكلی صو) : شراب .

آبِ آتَشِينْ { [ف] كوزیاشی، راقی .

آبادْ، آبادانْ { [ف] شن، معمور .

آبادْ { [ف] أدات كثرت شمس آباد = كونشی چوق یر . طرب آباد = طربله دولو محل .

آبادی، آبادانی { [ف] شنلك، معموراق .

آبادی { [ف] ایپكدن باپیلیر برنوع یای كاغدی كه هندوستانك (دولت آباد) شهرنده اعمال اولنور .

آبار { [ع] (بئر) ك جمعی: قویولر.

آبخور ، آبخورد { [ف] نصیب ، قسمت ،

آبخیز { [ف] طالغه .

آبدار { [ف] رونقلی ، لطافتلی ، طراوتلی ، تازه .

آبدان { [ف] صو قابی .

آبدست { [ف] نمازه وسائر عبادتلره باشلامه دن اول صورت مخصوصه ده بعض أعضایی بیقایوب پاك ایتمك کیفیتی.

آبدستان { [ف] ابریق کبی ایچنه صو قونولوب أل بیقانه جق قاب .

آبدندان { [ف] عاجز ، شاشقین .

آبده { [ع] دیللرده داستان اولوب قالان وقعه § انسانلرك کندیلرندن صوکرا کلنلره یادکار اولمق اوزره براقدقلری أثرلر § عینی وبکزه ری سویله نه مه ین سوز.

آب راه { [ف] صویولی.

آب روی { [ف] شرف ، حیثیت ، یوز صویی . § انسانك افتخار ایتدیکی شی ویا کیمسه.

آب روان { [ف] آقار صو.

آبریز { [ف] آیاق یولی .

آب زر { [ف] آلتون صویی ، یالدیز .

آب زندگانی ؛ آب زندگی [ف] (آب حیات) . باق.

آبزه { [ف] صوصیزیتیسی.

آبستن { [ف] کبه اولان دیشی § برشیئی

حاوی اولان ، ایچنده بر شی بولونان .

آبْسُوار [فا] صو اوزرنده یوزمن § صو اوزرنده پیدا اولان قابارجق .

آبْشار [فا] صو شاریلتیسی .

آبْشِناس [فا] گمی قلاووزی § صو یولجی .

آبِ شُور [فا] آجی صو .

آبِ شیرین [فا] طاتلی صو .

آبِ طَرَب [فا] (ذوق صوبی) : شراب .

آبْکار [فا] سقا § صوجی .

آبْگُون [فا] صورنگنده ، مائی ، ماوی .

آبْگُونْ قَفَس [فا] سما ، گوك .

آبْگیر [فا] صو ایرکیلن یر .

آبْگینَه [فا] شیشه ، صراحی . § آیینه .

آبِلَه [فا] سیو یلجه .

آبْلُوقَه [ایا] ده کیز محاصره سی ، ده کیزدن محاصره .

آبْنُوس [فا] آبانوز دینیلن سرت و سیاه آغاج .

آبُ و تاب [فا] رونق ، لطافت ، کوزللك . یالکز (آب) بو معناده قوللانیلماز .

آبُونَه [فر] غزته ، کتاب و مجموعه کبی شیلره پیشیندن مشتری اولان .

آبی ([ء] چکینیجی ، چکینن؛ تیکسینیجی، تیکسینن .

آبی ([ف] صوده یاشایان، صوده حاصل اولان § مائی ، ماوی § آبوا ده‌نیلن میوه .

آبیارْه ([ف] صولاییجی ، صولایان. اسکیدن مجـاز اولارق « یاردیم » معناسنده قوللانیرلردی .

آپارْتمانْ ([فر] بر قاچ اوطه‌دن مرکب و بر عائله اقامتنه آلویریشلی دائره § کرایه وبرملك اوزره بویله دائره‌لره بولونمش بویوك أو .

آپیقو ([ایا] کمی زنجیرینك طوپلایوب ده‌میر قالدیرمق اوزره حاضر و گرگین بولونماسی § حاضر، تتیك .

آتاشَه ([فر] بر سـفیرك معیتنده بولونان مأمور .

آتاشَه میلیتَرْ ([فر] بر سفـیرك معیتنده بولونان عسکری مأمور .

آتاشَه ناوالْ ([فر] بر سفـیرك معیتنـده بولونان بحریه ضابطی.

آتْرپَنَه ([رو] کوموش بالیغنك ایریسی.

اتَش ([ف] تورکجه‌ده أصل معنـاسی (اود) ایسه‌ده بوکلمه شیمدی قوللانماز: یاناییلن شیلرك یانماسندن صوکرا حصوله کلن شی § (مجاز اوله‌رق) سرعت، فعالیت.

آتَشْ‌اَفْشانْ، آتَشْ‌فِشانْ [ف] آتش صاچیجی، صاچان.

آتَشْبارْ [ف] آتش یاغدیرمجی، یاغدیران. § انسانك قلبنی یاقان، آجیندیران، محرق.

آتَشْپارَه [ع] آتش پارچه‌سی. § بر آتش پارچه‌سی کبی قیزغین وحدّتلی § حشری، یاراماز.

آتَشْ‌پای [ف] (آتش کبی آدیم آتان): آتیك.

آتَشْباز [ف] آتش ایله اویناپون هنرلر گوسته‌رن اویونجی.

آتَشِ‌بی‌دود [ع] (دومانسز آتش): گونش § حدّت § شراب.

آتَشِ‌بی‌زَبانَه [ف] (آلوسز آتش): شراب § یاقوت، قرمزی عقیق.

آتَشپَرَست [ف] آتشه طاپان.

آتَشْتابْ [ف] آتش گبی حرارتلی، ضیالی.

آتَشِ‌تَرَه [ف] قرمزی شراب.

آتَشْ‌حاطِرْ، آتَشْدِلْ [ف] هر گوردیکی گوزه‌لی سه‌وه‌ن § سوزی انسانه تأثیر ایده‌ن § پك ذکاوتلی، عقللی آدم.

آتَشْخانَه، آتَشْگَدَه [ف] آتشه طاپانلرك عبادت ایتدکاری یر.

آتَشْخِرامْ [ف] حیزلی حیزلی و حرارتله یوروین.

آتَشْدان [فا] (آتشلك): اوجاق، مانغال.

آتَشْدَم ، آتَشِين دَم [فا] سوزی وياسمی انسانه تأثير ايدەن .

آتَشْزَبان [فا] (آتش ديللی): سوزی انسانه پك زياده تأثير ايدەن.

آتَشْزَده [فا] ياقيلمش، ياقيلان .

آتَشْزَن [فا] يانيجی، ياقان.

آتَشْزَنَه [فا] چاقماق .

آتَشْ سُخَن ، آتَشِين سُخَن [فا] (آتش سوزلی): سوزی انسانه تأثير ايدەن، تأثيرلی سوز سويلەين. § خاطر قيراجق بولدە سوز سويلەين.

آتَشْكيره [فا] (آتشی طوتەجق شی): ماشا § (آتش طوتوشديراجق شی) قاو .

آتَشْناك [فا] آتشلی § قيزغين .

آتَشي [فا] حرارتلی § آتش رنگنده § زبانی .

آتِشين [فا] آتشلی ، حرارتلی § آتش رنگنده § آتشدن .

آتی [ع] كلەجك زمان، استقبال . آتياً = ايلەريده ؛ آشاغيده، برآز صوكرا .

آثار [ع] (أثر) ك جمعی: بر شيئك وجودينه دلالت ايدەن شيلر . § بر محرر ك ياز ديغی كتابلر ويا بر صنعتكارك وجوده كتيرديكی شيلر .

آثاره [فا] (اِثر) ك جمعی: ايزلر .

آثام { [ع] (إثم) ك جمعی: كناهلر .

اثم { [ع] گناه ایشله‌ین، كناهكار .

آجال { [ع] (أجل) ك جمعی: وعده‌لر ، أزلده تقدیر اولونمش اولوم آنلری .

آجر { [ع] بر شیئی كرایه ویره‌ن .

آجر { [ع] طوغلا . كیره‌میدی . فارسی (آكور) كلمه‌سندن آلینمشدر .

آجری { [ع‌ف] طوغلاجی، كیره‌میدجی .

آجل { [ع] صوكرایه قالان .

آجلا { [ع] صوكرادن .

آجنته { [ایـ] واپور ویا سیغورطه قومپانیالری وكیللكی یاخود وكیلی § بونلره مخصوص بنا .

آجیو { [ایـ] آقچه فرقی § صرّافیه . § ایسقونطو .

آحاد { [ع] (أحد) ك جمعی: برلر . حسابده (برلر خانه‌سی) .

آحادِ ناس { [ف] اهالینك آشاغی طاقمی، اوتهكی ، بریكی ، شوبو .

آختاپود { [رو] ده‌كیزده یاشایان اوزون قول وآیاقلی تهلكه‌لی بر حیوان . § برنوع چیبان .

آخر { [ع] باشقه

آخر { [ع] صوك . § صوكده‌كی .

آخر { [ع] ألبته، عاقبت ، أك صوكرا .

آخر الامر { [ع] ایشك صوكنده، عاقبت .

آخِرِبِين { [ف] ايشك صوكنى كوره‌ن ، كوزينك اوكنه كتيره‌ن .

آخِرَت { [ع] انسانك اولدكدن صوكرا كيده‌جكى عالم ، اوبر دنيا .

آخِرِين { [ع] (صوكده‌كى) معناسنه اولان (آخر) ك جمعى : صوكده‌كيلر ، صوكده كلن انسانلر .

آخِرِين { [ف] صوكده‌كى ، أك صوكده‌كى ، صوك ، أك صوك .

آخُور { [ف] آت ، اوكوز كبى حيوانلرك محافظه‌سنه مخصوص بنا .

آخُورسالار { [ف] حكمدارك حيوانلرينه باقان آدام .

آداب { [ع] (أدَبْ) ك جمعى : هرهانكى برشى خصوصنده رعايت اولونماسى لازم كلن اصول ، عادت .

آدَم { [ع] (ايلك دفعه يارادىلان وبرنجى دفعه اولارق پيغمبر اولان انسان) : حضرت آدم . § تربيه‌لى ، انسانيتلى ، مرد § تابع ، طرفدار ، معيت « آدام سنده ! » سوزى « نه اهميتى وار ؟ » ديمكدر .

آدَم پيرا { [ف] كامل آدام .

آدَمى { [ع ف] آدم اوغلى .

آدَمِيان { [ف] (آدمى) نك جمعى : آدم اوغللرى ، انسانلر .

آدَمِيَّت { [ع] آدملك ، انسانيت .

آذار { [ف] مارت

آذان { [ع] (أذُنْ) ك جمعى : قولاقلر .

آذَرْ { [ف] آتش .

آذَرْ پَرَسْتْ، آذَرِي { [ف] آتشه طاپان .

آذَرْ گَدَه { [ف] آتشه طاپانلرك عبادت ايتدكلری يرِ .

آذِينَه { [ف] جمعه گونی .

آرا { [ف] (سوسله مك) معناسنه اولان (آراستن) مصدرندن امر حاضردر . أوّلنه باشقه بر كلمه كتيريلهرك : « سوسله ييجی » معناسنده قوللانيليرِ : «دل آرا، مجلس آرا» گبی .

آراء { [ع] (رأی) ك جمعی .

آرارُوتْ { [انكليزجه] بر نوع بسله ييجی نشاسته كه صوويا سودوشكرايله قاريشديريله رق كوچوك چوجقلره يديريليرِ .

آراسْتَگی { [ف] سوسلو اولمه، سوسلولك .

آراسْتَه { [ف] سوسلو § يرلی يرنده .

آرامْ { [ف] صبر، قرار، تحمّل . § ديكلمه نمه، أگلهنمه . § راحت، استراحت . آرامبخش = ديكلمه ندیجی، ديكلمه ندیرهن .

آرامْ جانْ { [ف] روحه راحتلق ويرهن . § معشوقه .

آرامْسازْ { [ف] ديكلمه نن .

آرامْسوزْ { [ف] انسانك طاقتنی تحمّلنی، بيتيرهن .

آرامْگاه، آرامْگه { [ف]

دیکله نه جك یر .

آرامگزین [ف] برکو- شه جگه چکیلو ب راحت راحت پاشایان .

آرامیده، آرمیده [ف] راحتده بولونان ، راحت ایدهن .

آرایش [ف] سوس .

آرد [ف] بغدای وسا- ئره دن یاپیلان اون.

آرزو [ف] ایسته‌ك ، هوس ، گوکل میلی .

آرزودار، آرزو کش، آرزومند [ف] ایسته کلی، هوسلی، مشتاق.

آرسنیك [فر] صیچان اوتی .

آرش فرانسزجه ده (یو- رویش) معناسنه اولان (مارش) دن آلینمشدر عسکری یوروتمك ایچون قوماندا اولارق سو- یله نیر : آرش ایله ری!...

آرشید و شس [فر] آو- ستریا حکمدا- رلری عائد سندن اولان بر قیزویا قادین§ بر باش دوقه- نك قاریسی .

آرشیدوق [فر] باش دوقه§ آوستریا حکمدار لرینك اولادی.

آرماء، آرمه [ایا] بر گمینك ایچنده کی سرن ، خالاط وسائره نك هپسی. تجهیزات. §دولتلرك. مشهور خاندانلرك خصوصی علامتلری: عثمانلی آرمه سی کبی .

آرماتور [ایا] گمینك ده مپر

یلکن کبی لازم شیلرینی یاپان§ کمیده خالاط ایلیشدیر مه یه مخصوص آغاج ویاده میر قول .

آرَنجْ ، آرَنكْ [فا] دیرسه‌ك.

آرَنكْ { [فا] اصول ، طرز .

آروُغ { [فا] گگیرمه .

آزْ { [فا] حرص .

آزادْ { [فا] قورتولمش ، قورتولان .

آزادَهٔ خاطرْ ، آزادَهٔ دلْ { [فا] گوکلنده بر آرزو اولمایان ، قیدسز .

آزادَه سَرْ { [فا] باشنده غائله اولمایان ، قیدسز .

آزادی { [فا] قیدسزلك ، مقید اولمایش .

آزار { [ع] ایجینمه ، آزار . لامه . تکدیر .

آزُرده { [فا] اینجید . یلمش ، اینجیمیش .

آزَرمْ { [فا] حیا § عار ، أدب . اوتانمه . § یاواشلق ، حلم § شفقت § دبدبه ، سلطنت ، حشمت .

آزْمایِشْ { [فا] تجربه ، دینه مه .

آزْمَندْ { [فا] طمعکار .

آزْمودَگی { [فا] اوگرمیش اولمه § تیلمش اولمه § تجربه لی اولمه .

آزْمُودَه { [فا] تجربه اولمش . اولونان § گورگولو ، ایش بیلیر آدام .

آزْمُونْ { [فا] تجربه ، دینه مه ، امتحان .

آزوت { [فر] هوانك تر- كيبنده بولونان بسيط جسملردن بری .

آزور ، آزور { [ف] طمعكار .

آژنك { [ف] اختيارلق ويا طارغينلقدن دولايی انسانك يوزنده حاصل اولان بوروشوقلر .

آس { [ف] مرسين آغاجی .

آسا { [ف] برشيئی ديگر شيه بكزه تمك ايچون قوللانيلان كلمه . أدات تشبيه : جنت آسا = جنت كبی .

آسال { [ف] تمل .

آسان { [ف] قولای .

آسانی { [ف] قولايلق ، قولای اولمه .

آسايش { [ف] راحتلق ، سا كنلك . § برمملكتك راحت ، سكون حالنده بولونمه سی .

آسبان { [ف] ده گيرمنجی ، ده گيرمن صا - حبی .

آستان { [ف] أشيك . آستان فنا : دنيا .

آستانه { [ف] أشيك § پاپو- جلق .

آستر { [ف] آستار .

آستين { [ف] أثواب يكمی .

آستين افشان ، آستين فشان { [ف] واز گچيجی ، وار گچن .

آستينه { [ف] يومورطه .

آسمان { [ف] سما ، گوك . آسمان برين = كوكلرك أك اوست طبقه سی : عرش أعلی .

آسمان رند { [ف] بیلدیز - لره باقه رق فال آچان ، منجم .

آسمان سنج { [ف] ساعت .

آسمانه { [ف] طاوان .

آسمانی { [ف] گوکه منسوب . § مائی . ماوی . آسمانیان: گوگده کی ملکلر .

آسودگی { [ف] راحتلق ، قلبك ووجدانك راحت اولماسی .

آسوده { [ف] مستریح ، ساکن ، راحتده . آسوده خاطر ، آسوده دل = گوکلی راحت اولان .

آسی { [ع] مجروح ، محزون ، کدرلی .

آسیا { [رو] أرضك بش قطعه سندن أك بویوگی .

آسیا ، آسیاب { [ف] ده گیرمن . آسیابان = ده گیرمنجی ، ده گیرمن صاحبی . آسیا زنه : ده گیرمن طاشی دیشلهنه جك آلت ، دیشه نکی . آسیاسنك : ده گیرمن طاشی . آسیاگر = ده گیرمنجی ، ده گیرمن یاپان .

آسیب { [ف] ایکی شی بربرینه چارپمه ، مصادمه § مصیبت ، بلا § ضرر ، زیان . آسیب رسان : ضرر ویرمجی ، ویرهن ، ضرره دوشورهن .

آش { [ف] یمك ، صولو یمك § محرّمده پیشیریلن عاشورا .

آشام { [ف] (ایچمك) معناسنه اولان (آشامیدن) مصدرندن أمر حاضردر :

می آشام = شراب ایچن .

آشپز { [ف] آشجی .

آشتی { [ف] باریشیقلق ، صلح اولمه .

آشخانه { [ف] یمك پیشیرن یرلن یر : مطبخ .

آشکار ، آشکارا ، آشکاره { [ف] گیزلی ده گیل ، بللی ، میدانده .

آشنا { [ف] یابانجی ده گیل ، بیلدك ، دوست .
§ خبردار اولان ، بیلن .
§ صوده یوزمه . [تورکجه ده بومعناده قوللانیلماز .]

آشناگر ، آشناور { [ف] صوده یوزوجی ، یوزمك آدام : یوزکیچ .

آشنایی { [ف] آشنالق ، دوستلق . § آشنایه منسوب . § بیلمه ، وقوف .

آشوب { [ف] قاریشیقلق ، قارغاشالق . گورولتی § گورولتی وقاریشیقلغه سبب اولان .

آشوبگاه ، آشوبگه { [ف] قاریشیقلق اولان یر .

آشیان ، آشیانه { [ف] یووا . § أو .

آصال { [ف] ایکیندی ایله آقشام آراسی معناسنه اولان (أصیل) ك جمعی .

آصف { حضرت سلیمان علیه السلامك وزیرینك اسمی . یوکسك بکزه ده رك صدر أعظملره ، وزیرلره سویله نیر .

آصفانه { [ف] بروزیره یاقیشه جق صو- رتده .

آصفی { [عف] وزیره منسوب .

آغاز { [ف] باشلانغیج § باشلامه .

آغازه { [ف] شرقی باشلا- نغیجی § خواننده نك شرقی سویله مه یه باشلاماسی .

آغوستوس { [لا] رو- می آیلرك آلتنجیسی .

آغوش { [ف] قوجاق .

آفات { [ع] « آفت » ك جمعی : بلالر ، صا- قینیلاجق حاللر .

آفاق { [ع] (أفق) ك جمعی : أطراف . § گوكك أطرافی ، گوزه گرردونن كنارلری . § دنیاده انساندن باشقه اولان شیلر .

آفاقیر = آفاقی طوتوجی ، طوتان ، هرطرفه یاییلان .

آفاقی { [ع ف] ده ره دن تپه دن ، أهمیتسز . § مكهٔ مكرمه یه یالكز حج ایتمك ایچون گیدوب اور- اده اقامت ایتمه ین آدام .

آفت { [ع] بلا ، صاقینیله- جق حال . § انسانی عشق وسودا بلاسنه دو- شوره ن گوزه ل .

آفتاب { [ف] گونش § گونشك ضیاسی § یوزی گوزه ل ، دلبر . § گوزل ، پارلاق یوز .

آفتاب اشنهار { [ف] پك مشهور او- لان .

آفتاب پرست { : گونشه طاپان § نیلو-

فر چیچکی § آی چیچکی § قایاکلری ده نیلن حیوان.

آفتاب سوار { : گونشه بینن یعنی صباحلری أرکن قالقان آدام.

آفتابِ قریش، آفتابِ قُریش { : حضرت محمد علیه السلام.

آفتابگیر { : شمسیه.

آفتِ جان، آفتِ دوران : کوزه‌للر حقنده سویله نیر؛ جان بلاسی، دنیا بلاسی جانلری، بوتون دنیانی بلالره اوغراداجق درجه ده گوزل.

آفت زدگان : (آفت زده) نك جمعی.

آفت زده : بلایه اوغرامش اولان.

آفروشه { [ف] اون حلوا سی.

آفرید کار { [ف] یارا دیجی، یارا دان: الله. آفرید کاری = یارادیجیلق؛ یارا. انه منسوب.

آفریده { [ف] یارادیلمش، مخلوق. فرد آ. فریده = تك بر کیمسه.

آفرین { [ف] برشی بکه. نیلدیکی زمان سویله نیر: أدان تحسین.

آفرین { [ف] (یاراتمق) معناسنه اولان (آفریدن) مصدرندن أمر حاضر: جهان آفرین = جهانی یارادان: الله. آفرین خوان = آفرین دییجی.

آفرینش { [ف] یارادلمش، فطرت، خوی. عالمك یارادیلیشی، خلقت.

آفَرِينَنْدَه { [ف] يارادجى ، يارادان : أللّه .

آفِلْ { [ع] غائب اولوجى ، اولان . أكثريا بيلديزلر حقنده قوللانيلير.

آفُورُوز { [رو] برخير- يستيانك كليسا وآيينه قبول اولونمامه سندن عبارت اولان جزا . گويا بوصورتله اوآدام خيريستا- نلقدن چيقاريلمش ، قوغو- لمش اولور ! ! . . .

آقَادِمِيا { [رو] أفلاطون نامنده مشهور بر حكيمك طلبه سنه درس ويردبكى ميدان § علم وفن مجلسى .

آقْتَرِپْس { [فر] تياتروده اوينايان قيز ، قادين .

آقْتُور { [فر] تياتروده اوينايار أركك .

آقْسِيُونْ { [فر] شركت حصه-سى ، حصه- سندى ، سهم .

آقُورْدَه { [ايا] پيانو وسائر چالنى آلتلرينك دوزه-نى .

آگَاهْ ، آگَهْ { [ف] بيلن ، بصيرتلى . اويانيق . آگاهى ، آگهى = بيـلمكلك ، آگـاهلق ، خبردار اولمه .

آكِلْ { [ع] يييجى ، يين .

آكِلَه { [ع] عارض اولد- يغى عضوى ياواش ياواش بيوب بيتيرن خسته لق ؛ فرنكى گبى .

آلْ { [ع] فاميليا ؛ أولاد ، عيال ، أقربا . طو- رونلر .

آلْ { [ع] حيله دوزه-ن .

آلْ { [ف] قرمزی یه بکزه‌ین بر رنك .

آلاء { [ع] (أَلی)ك جمعی: نعمتلر .

آلاباندا { [ایا] گمینك ایکی یانندن هر بری . § گمینك بریانده بولونان طوپلرك بردن آتش ایدیلمه‌سی § شدّتلی تکدیر، پك سرت آزارلامه . اورسا آلاباندا = گمی‌یی بردن چویرمك قومانده‌سی .

آلات { [ع] (آلت)ك جمعی : ایش ایشله‌یه جك طاقم، آوادانلق . § وجودك بروظیفه ایله مکلف أعضاسی: باغیرصاقلر، جکرلر، قوللر، آیاقلر گبی .

آلارْغَه { [ایا] آچیق، آچیقده، اوزاق، اوزاقده .

آلاف { [ع] (أَلف)ك جمعی: بیکلر .

آلافرانغه { [ایا] آوروپا لیلرك عادتلرینه موافق .

آلام { [ع] (أَلم)ك جمعی: کدرلر ، آجیلر .

آلایش { [ف] کلفتلی گوسته ریش ، طنطنه ، اسراف .

آلبوم { [لا:] فوطوغراف رسملرینی، شکللری و رسملری ویازیلری حاوی مجموعه ویا جزءدان .

آلت { [ع] برایش ایشله‌مکده واسطه اولارق قوللانیلان شی § واسطه اولان آدام . § عضو: أل، آیاق گبی .

آلِ عبا { [ع] علی، فاطمه حسن ، حسین

رضی الله عنهم حضراتی .

آلِ عُثمان { [ف] ترك بكی أرطغرلك اوغلی غازی سلطان عثمان حضرتلرینك اولاد وأحفادی : عثمانلی پادشاهلری .

آلَسْتا { [ا] حاضر . § ایستیم اوزه رنده .

آلُفْتَه { [ف] آلیشیق، آلیشقین § فاحشه .

آلَوْ { [ف] آتشدن چیقان پارلاق یالین . شی، (آلاو) دن کلمشدر .

آلُوْ { [ف] أریك .

آلُودْ { [ف] (بولاشدیرمق) معناسنه اولان (آلودن) مصدرندن طین آلود = چامور ه بولاشمش . خون آلود = قانه بولانمش . خواب آلود = اویقویه دالمش .

آلُودَگی { [ف] آلوده لك، بولاشیقلق ؛ دالمش اولمقلق .

آلُودَه { [ف] بولاشمش ، بولاشیق . § دالمش : آلودهٔ خواب = اویقویه دالمش .

آلِهَه { [ع] «آله» نك جمعی؛ ألهه شرك قوشنا - نلرك طاپدقلری شیلر ، صنملر ، بتلر . مثلا اسکی یونانیلر « حرب ، موسیقی، عشق ، صنایع ، ادبیات » کبی شیلرك برر الهی او- لدیغنه قائل ایمشلر .

آلِیّه { [ع] آلته متعلق . علوم آلیه : تحصیله واسطه اولان علملر .

آماج { [ف] نشان ، نشان تخته سی . آماجگاه،

آماجگه = نشان یری .

آمادگی {[ف] حاضراوله.

آماده {[ف] حاضر ، حاضرلانمش .

آمال {[ع] (أمل)ك جمعی: آرزولر، دیله کار.

آمدو رفت، آمد و شد، آمدشد {[ف] گلوب گیتمه، واروب کلمه .

برنجیسی واوسز قوللانلماز. ایکنجیسی (و) ایله آز قوللانیلیر. أك زیاده قوللانیلان اوچنجیسیدر .

آمر {[ع] بویوروجی ، بویوران. § رئیس، باش مأمور . § اوست طرفده بولنان مأمور، مافوق.

آمرانه: آمرجه، آمرجه سنه.

آمرزش {[ف] عفو، عفو ایتمه، ایدیش؛ تصورینی باغشلاما .

آمرزگار {[ف] عفو ایدیجی ، ایدن: الله .

آمن {[ع] یوره گنده قورقو اولمایان ، یوره کی راحت وأمین اولان.

آمناً : قورقوسزجه ، أمنیتله .

آمنا {[ع] ایناندق . آمنا وصدقنا : ایناندق وتصدیق ایتدك .

آموزیاق {[فر] نیشادیر روحی .

آمیخته {[ف] قاریشمش، قارشدیریلمش ، قاریشیق .

آمیرال {[فر] محاربه کمیلری قوماندانی ، بردونانما ویافیلوقوماندانی. (أمیرالماء) ویا (أمیرالبحر) دن

بوزمه در.

آمیز ﴿ [ف] (قاریشدیرمق) معناسنه اولان (آمیختن) مصدرندن أمر حاضر: کدورت، آمیز = کدرله قاریشیق. حکمت آمیز = حکمتله قاریشیق، حکیمانه برمعنایی حائز.

آمیزش ﴿ [ف] قاریشیش، قاریشوب کورو-شوش، برلکده دوشوب قالقمه. حسن آمیزش = گوزه‌ل گرزه‌ل گچنمه، حسن معاشرت.

آمیزه موی ﴿ [ف] صاچنه، صاقالنه قیر سرپمش اولان آدام. آمیزه مویی: قیر صاچلیلق، قیر صاقاللیلق.

آمین ﴿ [ع] جناب حقك برا-سمیدر، یاخود (یارب قبول ایت، بویله اولسون، بویله یاپ) معنالرنده بردعادر. آمین‌خوان: آمین دیدجی، دیین. § هرنه دیرلرسه هیچ اعتراض ایتمیوب (پك ایی، پك گوزه‌ل) دیین، أوه‌تجی.

آن ﴿ [ف] گوزه‌للك جاذبه‌سی. اکثریا (گوزه‌للك) معناسنه اولان (حسن) کلمه‌سی ایله برلکده سویله‌نیر.

آن ﴿ [ف] لحظه. ألآن = شیمدی، حالا. آن بآن، آنا فآنا: لحظه‌دن لحظه‌یه، وقت وقت.

آناء ﴿ [ع] (أنی) ك جمعی: کیجه یاریسنه دوغری اولان وقتلر. مفردی قولانیلماز.

آناختار ﴿ [رو] کلید آچاجق آلت § بر شیئك میدانه کلمه‌سی ایچون واسطه اولان شی.

آنافور ﴿ [رو] آقینتی یه قارشی آقان صو .

آنبیرین ﴿ [یو] صیتمه یی کسمه یه و سینیر آغریلرینی آزالتمایه یارار یر علاج .

آنتیقه ﴿ [فر] أسکی زماندن قالمه شی § أسکی ، نادر . § غریب ، تحف .

آنتیمون ﴿ [فر] بسیط جسملر دن وشبه معادندن بری .

آنسه ﴿ [ع] گوزه ل خویلو ومونس قادین ریاقیز .

آنغاریه ﴿ [رو] اجرتسز ایش § ایسته کسز ، باشدن صاومه گورولن ایش .

آنف ﴿ [ع] شیمدی گچن . دائما ترکیب ایله قوللانیلیر : آنف البیان : شیمدی بیان اولونان .

آنفاً ﴿ [ع] یوقاریده ، شوراجقده ؛ بورنکك دیبنده .

آنفه ﴿ [ع] گنجلك زمانك ابتدالری .

آنونیم ﴿ [فر] اسمسز ، کندیسنك یاخود صاحبنك اسمی بللی اولمیان : آنونیم شرکت .

آنی ﴿ [ع] اولمش ، کماله ایرمش .

آنی ﴿ [ع ف] بر آنده وقوع بولان .

آنیه ﴿ [ع] (أناء) نك جمعی .

آوازه ﴿ [ف] سرسری ، باشی بوش ، کزن ، اوتهده بریده دولاشان . آورا گی = سرسریلك .

آواز ﴿ [ف] سس .

آوازه { [ف] شدّ تلی سس. § أون ، صیت ، نام وشان .

آور { [ف] (گتیرمك) معناسنه اولان (آوردن) مصدرندن أمر حاضر : پیام آور = خبر گتیرن .

آورد { [ف] جنك ، محاربه . آوردگاه ، آوردگه = جنك یری ، محاربه میدانی .

آوردن { [ف] گتیرمك ، گتیرلمك .

آونك { [ف] آشاغی صارقانمش ، أونك .

آووقات { [فر] دعوی وکیلی .

آویخته { [ف] آصیلمش ، آصیلی .

آویز { [ف] (آویختن) مصدرندن أمر حاضر : دل آویز = گوکل جذب ایدن .

آویزه { [ف] بلور وسائره دن سوس اوله رق طاوانه آصیلان شی .

آویزه گوش { [ف] کوپه .

آه { سیاه وینج ، کدر ، اوصانج ، امید کبی برحس اوزه رینه سویله نن کلمه .

آهار { [ف] کاغده سورولان ونشاسته ایله یومو- رطه یی بربرینه قاریشدیروب یاپیلان شی .

آهستگی { [ف] یاواشلق .

آهسته { [ف] آغیر ، یاواش ، عجله سز .

آهنگ {[ف] کیرمچ : آهك تفته =} قیزغین کیرمچ .

آهمند {[ف] یالانجی ، دوباره‌جی .

آهن {[ف] دمیر .

آهن جان {[ف] (دمیرجانلی) : متحمل ، جفایه تحمّل ایدن ، جانی بك آدم .

آهن جفت ، آهن گاو {[ف] صابان دمیری .

آهن خای {[ف] باشی سرت اولان آت .

آهن دل ، آهنین دل {[ف] (دمیر یوره‌کلی) : بهادر ، قهرمان .

آهن ربا ، آهن کش {[ف] (دمیری قاپان ، چکن) : مقناطیس .

آهن رك ، آهنین رك {[ف] قوتلی ، دایانیقلی آت .

آهنگر {[ف] دمیرجی .

آهنك {[ف] چالغی آلتلرینك صدالری آرهسنده کی اویغونلق . چالغی دوزه‌نی ، چالغی یه دوزه‌ن ویریش § سسك اصول اوزره چیقیشی دوزگونلك . چالوب چاغیرمه § قصد ایتمه ، مرام ایتمه .

آهنین {[ف] دمیر ایچنده ، پارچه‌لرینك چوغی دمیر . § دمیردن . قاتی ، قوتلی ، زورلو ؛ دمیر کبی گوجلی .

آهو {[ف] جیلان .

§ کوزه‌ل کوز . آهوانه
= جیلانجه‌سنه . آهوبچه
= جیلانك یاورو سی .

آهوِی شیرآفکن { [ف] عاشقلرده طاقت براقمایان، تحمللرینی یتیره‌ن پك لطیف وکوزه‌ل کوز .

آیا { [ف] (عجبا) به باق .

آیات { [ع] (آیت) ك جمعی .

آیت { [ع] قرآن کریمك ، معنالری بربرینه باغلی جمله‌لری § نشان، علامت .

آیة الکرسی : « وسع کرسیه السموات والارض » جمله‌ٔ شریفه‌سنی حاوی اولان آیت مشهوره .

آیة النور، آیت نور { : «الله نور السموات والارض» جمله‌ٔ شریفه‌سنی حاوی اولان آیت مشهوره .

آیَنده { [ف] کلیجی، کلن.

آیین { [ف] عادت، کوره‌نه‌ك . § درویشلرك تکیه‌لرده اجرا ایتدکاری اصول ، آداب .

آینه، آیِنه { [ف] معروف آلت؛ تورکجه‌سی شیمدی قوللانیلمیان (کوزکو) کلمه‌سیدر .

ائمه { [ع] (امام) ك جمعی .

اب { [ع] بابا. لِأبْ = بربابادن .

ابا { [ع] تیکسینمك ، چکینمك .

أَبَابِيل } [ء] برنوع قيرلانغيج.

إِبَانَة } [ء] اقامت ابتدرمك ، ابتديريلمك ، كيجه له تمك ، كيجه له ديلمك .

إِبَاحَت ، إِبَاحَه } مباح قيلمق ، قيلنمق .

أَبَّار } [ء] ايكنه جى .

أَبَارِيق } [ء] (ابريق) ك جمعى .

أَبَاطِيل } [ء] (ابطوله) نك جمعى : باطل ، ياكليش شيلر .

إِبَاق } [ء] كوله افنديسنى هيچ برسبب اولمادن ترك ايله قاچمق .

أَبَاعِد } [ء] (ابعد) ك جمعى : اوزاقدن خصم اولانلر .

أَبَاعَنْ جَدّ ، أَبَاعَنْ جَدْ } [ء] بابادن دده دن قالمه ، نقل اولونمه .

اِبْتِحَاث } [ء] ايشك أصلنى آكلامق ايچون صوروب آراشديرمق ، آراشديريلمق .

اِبْتِدَاء } [ء] باشلامق . § باشلانغيج . § أولا ، ايلك أول .

ابتدائى = ايلك درجه ده ، باشلانغيچده

اِبْتِدَار } [ء] عزم وسرعت .

اِبْتِذَال } [ء] عزتسزلك ، هر كسك كوزندن دوشوش . مبتذلك .

أَبْتَر } [ء] قويروغى كسيك (حيوان) .

اِبْتِرَاد } [ء] حرارتى دفع ايچون صوغوق صو ويا باشقه برشى ايچمك . § سرينلامك ايچون صوغوق صو دوكونمه :

(دوش) .

اِبْتِسَامْ { [ء] كولومسه مك .

اِبْتِغَاءْ { [ء] طلب ، ايسته مه .

اِبْتِلَاءْ { [ء] برشيئه مبتلى ، دوشكون اوله ، مبتلاق ، دوشكونلك . § درد ، محنت .

اِبْتِلَالْ { [ء] ايصلانمق .

اِبْتِنَاءْ { [ء] برشيئه مبتنى ، برشيدن دولايى اوله .

ابتناءً = مبتنى اولا- رق ، ... دن طولايى

اِبْتِهَاجْ { [ء] فرح ، سه- وينج .

اِبْتِهَالْ { [ء] تضرّع ، نياز ، يالوارارق ايسته مه .

اِبْجَالْ { [ء] تعظيم ، پك زياده حرمت .

أَبْجَدْ { [ء] أسكيدن عرب حروف هجاسى جامع اولق اوزره ترتيب ايديلن كلمه لرك برنجيسى ، كه ديكر كلمه لرله برابر حرفلر- ينك هپسى برر رقمه دلالت ايدر و بوكا (أبجد حسا- بى) دەنير .

أبجد خوان = أبجد اوقويجى ، اوقويان . § اوقومه يه يكى باشلايان § مبتدى ، عجمى .

أَبْحَاثْ { [ء] « بحث » ك جمعى : هرهانكى برموضوع اوزرنده ايديلن مباحثه لر .

أَبْحَارْ { [ء] (بحر) ك جمعى : دەكيزلر .

أَبْحُرْ { [ء] (بحر) ك جمعى : دەكيزلر .

أَبْخَر } [ء] آغزی فنا قوقان آدام .

أَبْخَرَه } [ء] « بخار » ك جمعی : صوویاباشقه مایعات دومانلری ، بوغولر .

أَبْخَل } [ء] داها ، أك ، پك خسیس .

أبد } [ء] نهایتی کلمز ، بیتمز توکه‌مز زمان § زمان مستقبلك حالی .

أبداً ، أبدًا = هیچ بروقت ، أصلا .

أبدی ، أبدی = زمانلك نهایتی کلمز اولان .

أبدیاً = أبدی اولارق ، قطعیاً .

أبدیت = زمانلك نهایتی کلمه‌مه ، أبدی اوله . § زمانلك نهایتی کلمه‌مه‌سی ، استقبالك حالی .

أبدال } [ء] « بدیل » ك جمعی : أولیاء اللهدن یتمش کشیدن عبارت بر جماعت . § (علی العموم) أولیا زمره‌سی . § (مجازاً تورکجه‌ده) دنیادن بی‌خبر ، آبدال ، آلیق .

أبصار } [ء] « بصر » ك جمعی : کوزلر .

اِبط ، اِبط } [ء] اومو- زك ایچ طر- فی ، قولتوق .

اِبطاء } [ء] آغیر حرکت ایتدیرمك ، بطیله- شدیرمك ، کجیکدیرمك .

أبطال } [ء] « بطل » ك جمعی : جنکجی آداملر ، محاربه أرلری .

اِبطال } [ء] باطل قیلمق ، بوشه چیقارمق ، حکمنی ازاله ایتمك .

أبعاد } [ء] « بعد » ك جمعی : اوزاقلقلر ، اوزونلقلر .

أبعاد ثلاثه = (هندسه ده) : «ازوونلق ، أكليلك ، ده رينلك ويا قالينلق» ديه نيلن اوچ مقدار ، اوچ بعد .

إبعاد } [ء] اوزاقلاشديرمق .

أبعد } [ء] داها ، أك ، پك بعيد ، پك اوزاق .

أبغض } [ء] داها ، أك ، پك زياده بغض ايديلين ، كندیسندن نفرت ايديلن .

أبرد } [ء] داها ، أك ، پك صوغوق .

أبرش } [ء] آياقلری و اويلوقلری آلاجه بنه كلی ، سيسلی آت : آبراش .

أبرص } [ء] « برص » علتنه اوغرايان ، وجودنده پرپرپياض لكه لر ، بنه كار پيدا اولان آدام : آبراش .

أبرو } [ف] قاش . أبروان = قاشلر .

أبرو فراخ = كولر يوزلی ، بشوش چهره لی .

إبره } [ء] ايكنه ، ساعت ويا قبله نما كبی بر آلتك عقربی .

إبريز ، إبريزی } [ء] خالص (آلتون) .

أبريشم } [ف] بوكولمش ايپك ، ابريشيم .

إبريق } [ء] معروف أمزه يكلی صو قابی .

إبريقدار } [ء ف] حضرت پادشاهك آللرينه صو دوكمك خدمتنده بولونان .

أبدان { [ء] « بدن » ك جمعی : كووده‌لر، جسملر .

علم الأبدان = طبابت فنی، دوقتورلق علمی .

أبدع { [ء] داها ، أك ، پك بديع ؛ ابداع اولونمش شيلرك أك كوزه‌لی ، أك تقليدی قابل اولمايان .

أبر { [ء] بولوط . أبر باران = ياغمور بولوطی

إبَر { [ء] « إبرَه » نك جمعی : ايكنه‌لر ، ساعت وپوصله كبی شيلرك عقربلری .

إبراء { [ء] برى قيلمق ، تماميله ازاله ايتمك .

أبرار { [ء] « بِرّ » ك جمعی : اوزی سوزی دوغرو ، فضيلتلی ، حميتلی ، كرمی چوق ودينداركيمسه‌لر .

إبرار { [ء] برينك ايتدكی يمينك دوغرو وكرچك اولديغنی تصديق ايتمك ، بريمينك كرچكلكنه شهادتده بولونمق .

إبراز { [ء] ظاهره ، ميدانه چيقارمق ، ميدانه چيقاروب كوسترمك .

إبرام { [ء] برشيئی يا پديرمق ايچون پك زياده اصرار ايتمه ، انسانك جانتی صيقاجق درجه‌ده رجا ده بولونمه ، اوزه‌رينه وارمه .

إبشار { [ء] بشارت ويرمك ، تبشير ايتمك ، مژده‌له‌مك . ابشارات = مژده‌له‌مه‌لر ، مژده‌لر .

إبقاء { [ء] باقی ودائم قيلمق . § پرنده ، أسكی حالنده ، مقامنده بيراقمق . § صنفنده بيراقمق ، دوندورمك .

ابقاء = ابقا صورتیله ، یرنده بیراقه‌رق .

إبكاء { [ء] بكا ایتدیرمك ، آغلاتمق .

أبكار { [ء] « بكر » ك جمی : قیز اوغلان قیزلر .

أبكم { [ء] دیلسز . § سوز سویله‌مز ، سكوتی .

أبكمی ، ابكمیت = دیلسزلك .

إبلاغ { [ء] برحده وارديرمق ، ایردیرمك

أبلج { [ء] آچیق قاشلی .

أبله { [ء] ذكامز ، قابا ذهنلی .

أبلغ { [ء] داها ، أك ، پك بلیغ ؛ پك بلاغتلی .

أبلق { [ء] آیاغندن اوبلوقلرینه قدر سیاه اولان آت . § هیئتلی ، كوسته ریشلی آت .

أبلق سوار = (مدح وثنا مقامنده) كوسته ریشلی ، هیئتلی برآته بینن ، شهسوار .

أبله { [ء] صافدرون ، بوق ، أبدال .

أبلهانه = أبلهجه سنه ، بدلاجه سنه .

أبله فریب = بون آلدادان ، عقلایی قاندیرامایوب یالكز آبدالری آلدادابیلن .

أبلهی ، أبلهیت = بونلك ، آبدللق .

إبلیس { [ء] شیطان . § (مجازاً) صوك درجه ده حیله كار ، شیطنتكار .

ابلیسانه = ابلیسجه ؛ ابلیسجه سنه .

إبن { [ء] اركك اولاد ، اوغل .

ابن السبيل = (يول اوغلى): يولجى .

أبناء { [ء] « ابن » ك جمعى : اوغللر .

أبنيه { [ء] « بنا » نك جمعى : بابيلر ، أولر وأمثالى .

أبو { [ء] « بابا » معناسنده . اوغل اسملرينك اولنه كتريلير: أبوبكر = بكرك باباسى .

أبوالبشر = (بوتون انسانلرك باباسى) : حضرت آدم .

أبوالذهب = (آلتون باباسى) : پك زنكين ، چوق پاره صاحبى آدام .

أبواب { [ء] « باب » ك جمعى : قاپيلر .

أبوين { [ء] آنا بابا .

إبهاج { [ء] فرح ، سه وينج ويرمك ، سه وينمك .

إبهام { [ء] باش پارماق .

إبهام { [ء] مبهم ، قاپالى ، آكلاشيلمايه جق صورتده اولق . § سوزى بويله برصورته صوقمق .

أبهت { [ء] بويوكلك ، مهابت .

أبهر { [ء] داما ، أك ، پك پارلاق .

أبيات { [ء] « بيت » ك جمعى : ايكى مصراعدن مركب هيئتلر ، ايكى سطردن عبارت منظوم سوزلر .

أبيض { [ء] آق ، بياض . موت أبيض = (آق اولوم) : آنسزين

صاحب و ناشری :
« یکی کوه‌زه » غرته‌سی صاحب امتیازی وعصر مطبعه
کتبخانه ومجلد خانه‌سی صاحبی
کیرقور

مصر مطبعه‌سی — دیون عمومیه قارشوسنده محمود
پاشای ولی جامع شرایفی جاده‌سنده نومرو : ۱۰۳

محمد ری معلم ناجی

کوچک

لغت ناجی

أولمه ، فجأةً وفات .

أپولَتْ { [فر] ضابطانك اوموزلرينه طا- قدقلری صیرمه ، ابیك وبا یوك صاچاق ، آپولت .

أتانْ { [ع] دیشی أشك .

أتباعْ { [ع] « تابع » ك جمعی : برکیمسه نك آداملری ، خدمتکارلری . § بربیوك ذاتك طوتدیغی یولده کیدهنلر ، مسلکنه تابع اولانلر .

اِتباعْ { [ع] تابع قیلمق ؛ آردی صیرا کتیرمك ، اویدورمق .

اِتّباعْ { [ع] تابع اولمق ؛ آردی صیرا کیتمك ، اویمق .

اتباعاً = تابع اولارق ، اویارق ، آردی صیرا کیدهرك .

اِتّحادْ { [ع] برلهشمك ، برفکرده بولونمق

اِتْحافْ { [ع] تحفه اولارق ویرمك ، هدیّه ایتمك .

§ (برکتاب ویا مقاله حقنده) باشقه برذاتك نامنه اهدا ایتمك .

اِتّخاذْ { [ع] ایدینمك . ایدینمه : فلانك دوست اتخاذی . § قورمق : اتخاذ ایتدیکم تدبیرلر ....

أثْرابْ { [ع] « یثرب » ك جمعی : بریاشده اولانلر ، أقران .

أثْراكْ { [ع] « تورك » کلمهسندن معرب « ترك » ك جمعی : تورکلر .

أثْرَبه { [ع] « تراب » ك جمعی : طوپراقلر .

اِرْتِجَّه { [ء] آغاج قاووني.

اِتِّساعْ { [ء] كنيشلهمك، أطرافه دوغرو آچيلمق يا ييلمق، بوللاشمق. § كنيشلك، بوللق.

اتساعاً = [معنايي كنيشله تهرك] : مجازاً، مجاز اولارق.

اِتِّصافْ { [ء] وصفلانمق، برحال آلمق.

اِتِّصالْ { [ء] قاووشمق، بيتيشمك؛ اولاشمق.

اِتْعابْ { [ء] زحمت، يورغونلق ويرمك؛ يورمق. اتعاب ذهن = ذهني يورمق، چوق اوغراشديرمق.

اِتِّعاظْ { [ء] وعظ ونصيحت قبول ايتمك.

اِتِّفاقْ { [ء] برينه اوبمق، برلهشمك، برفكرده اولمق. § برينه اوبمه، برلك. § تصادف.

اتفاقا، اتفاقاً = تصادفي اولارق، راست كله، ناصيلسه.

اتفاقات = اتفاقلر، برلشمهلر. § تصادفلر، راست كله اولوشلر.

اتفاقي = تصادفي، راست كله.

اِتِّقاءْ { [ء] صاقينمق، چكينمك. § أللهدن قورقوسي

اِتْقانْ { [ء] صاغلام قيلمق؛ پوروزسز ياپمق.

أَتْقِياءْ { [ء] « تقي » كـ جمعي : أللهدن قورقانلر، فنالقدن چكينلر.

اِتّكاء { [ء] دايانمق ، كنديني دايامق .

اِتّكال { [ء] توكل ، ايشنده الهك لطفنه اعتماد .

اِتلاف { [ء] تلف ايتمك ، اولدورمك .

أتَمّ { [ء] داها ، اك ، بك تام .

اِتمام { [ء] تماملامق ، بيتيرمك .

اِتهام ، اِتّهام { [ء] تهمتلى ، قباحتلى ايتمك .

اِتيان { [ء] كتيرمك : اتيان ايله ديكى دليللر . ..

أثاث { [ء] دوشمه وسائره كبى أو اشياسى ، أوطاقيمى .

اِثبات { [ء] ثابت قيلمق ، ادعاسنك دوغرولغنى ميدانه چيقارمق . § «محو» ك ضدى : وار ايتمك .

أثَر { [ء] برشى ويا كيمسه نك اوارلغنه دلالت ايدن شى . § بر كيمسه نك وجوده كتيردىكى شى : كتاب ، رسم ، هيكل كبى . § علامت ، نشان . § كرى قالان شى ، بقيه . § حديث شريف . § تأثير .

اِثر { [ء] ايز : اثر قدم = آياق ايزى . § (مجازاً) مسلك ، چيغير ، يول .

أثقال { [ء] « ثقل » ك جمعى : آغير شيلر ، آغير يوكلر .

أثقَل { [ء] داها ، اك ، بك ثقيل (آغير) .

أثلاث { [ء] « ثلث » ك جمعى : اوچده بر لر .

أثمار { [ء] « ثمر » ك جمعی : ایکی قات میوه‌لر .

أثمان { [ء] « ثمن » ك جمعی : صاتیلان مالك مقابلنده آلینان ویا ویریلن پاره‌لر . § « ثمن » ك جمعی : سکنزده برلر .

أثناء { [ء] « ثنی » نك جمعی : زمان آراسی ، زمان .

إثنا عشر { [ء] اون ایکی : ١٢ .

إثنین { [ء] ایکی . اثنینیت = ایکیلك .

أثنیه { [ء] « ثناء » ك جمعی : مدحلر ، ستایشلر ، اوکمه‌لر .

أثواب { [ء] « ثوب » نك جمعی : روبالر ، لباسلر . (مفرد مقامنده قوللانیلیر .)

أثیر { [روجه‌دن معرب] بوتون کائناتی ، عالمی دولدوروب بوتون جسملرك مساماتنه نفوذ ایده‌ن برجسم که صدا ، حرارت ، ضیا هپ بونك ایچنده انتشار ایده‌ر .

أثیم { [ء] کناهکار .

إجابت { [ء] ایدیلن برطلبی قبول ایتمك § قبول ، موافقت .

اجاده { [ء] ایی یاپمق .

أجاج { [ء] آجی ، طوزلو صو .

إجاره { [ء] کرایه ویرمك .

إجازت { [ء] اذن ، رخصت . §

[مدرسه وجامع درسلرنده] بر خواجه‌نك ، طلبه‌سنك تحصیلی بیتیردیکنی تصدیق ایتمه‌سی .

اجازتنامه = اجازتی حاوی کاغد ، دیپلوما .

اِجالهَ { [ء] جولان ایتدیرمك ؛ یوروتمك .

أجانِبْ { [ء] «اجنبی»نك جمعی : یابانجیلر ؛ یابانجی بر ملتدن اولانلر .

اِجبارْ { [ء] زور ایتمك ، زورلامق .

اِجتِباءْ { [ء] انتخاب ، سچمه .

اِجتِراءْ { [ء] جراتله‌نمك ، جسارت ایتمك .

اِجتِسارْ { [ء] جسارتله‌نمك ، جسارت گوسترمك .

اِجتِماعْ { [ء] بیریکمك ؛ طوپلانمق ؛ بریره ، بر آرایه کلمك .

اِجتِناءْ { [ء] ده‌وشیرمك ، طوپلامق ، الده ایتمك .

اِجتِنابْ { [ء] صاقینمق ، چکینمك ؛ اوزاقلاشمق ، اوزاغه قاچمق .

اِجتِناحْ { [ء] میل ایتمك ، میللهنمك ، اکیلمك . § سجده‌ده اللرینی یره قویوب دیرسه‌کلرینی آچارق قوللرینی قاناد شکلنده طوتمق .

اِجتِوارْ { [ء] قومشواولمق ، قومشولق .

اِجتِهادْ { [ء] قدرتی یه‌تدیکی قدرچا‌

لیشمق . § هرهانکی بر مسئله حقنده چالیشه‌رق ، دوشونه‌رك بر فکر ذاتی میدانه قویمق ; مثلا قرآن کریم ویاحدیث شریفدن ← شریعته دائر — بر حکم چیقارمق .

أَجْدَاث { [ء](جدث)ك جمعی : قبرلر، مزارلر .

أَجْدَاد { [ء] (جد) ك جمعی : ده‌ده‌لر

أَجْدَر { [ء] داها، أك، پك لایق .

أَجْذَم { [ء] « جذام » علتنه اوغرامش آدام . § الی یاخود پارماقلری کسیلمش کیمسه .

أَجر { [ء] آخرته عائد مکافات، ثواب . § برایش مقابلنده ویریلین پاره ، اجرت .

إِجراء { [ء] جریان ایتدیرمك، آقیتمق . § قوه‌دن فعله گتیرمك . یاپمق .

اجرا آت = پاپیلان ایشلر .

أَجْرَام { [ء] « جرم » ك جمعی : جانلی اولمایان شیلر، جسملر § ییلدیزلر .

أَجْرَت { [ء] اویوز .

أُجْرَت { [ء] برایشه، بر خدمته قارشیلق اولارق ویریلن پاره : بدل، استفاده .

أَجْرَد { [ء] تویسز آدام .

أَجْزَاء { [ء] « جزء » ك جمعی : پارچه‌لر، قسملر . § علاجلر ، برقاچ

ماده‌دن مركب دوالر .

اجزاخانه = علاج يا-
پيلان وصاتيلان دكان .

أجساد { [ع] « جسد»ك جمعى: وجودلر.

أجسام { [ع] «جسم» ك جمعى : جانسز شيلر .

أجسم { [ع] جسامتلى ، پك ايرى .

أجفان { [ع] «جفن» ك جمعى : كوز - قاپاقلرى .

أجل { [ع] اوتورى ، دولايى : شويله اولديغى اجلدن ..

لأجل { [ع] ... دن اوتورى ، ... دن دولايى .

أجل { [ع] وعده، عمرك نهايتى .

اجل مسمى، اجل موعود = طبعى اولان اجل .

اجل قضا = برقضا سببيله، تصادفى اولان اجل .

أجل { [ع] داها، اك، پك زياده جليل ، اك عزتلى .

أجلاف { [ع] «جلف» ك جمعى : بالديرى چيپلاق آدملر ؛ ادبسز ، كلخان بكى طاقمى .

إجلال { [ع] بويوتمك ، فوق العاده تعظيم وحرمت كوسترمك .

أجلّه { [ع] « جليل » ك جمعى : رتبه‌ويا علم ومعرفتجه صاحب عزت اولانلر ، بويوكلر .

أجلى { [ع] داها ، اك ، پك آشكار .

إِجمال { [ء] قيصالتمق ، مجمل ياپمق . §
قيصه جه يازيلمش ويا سويله-
مش شى : خلاصه .

اجمالاً = اجمال ايله درك ، قيصالدارق .

أَجْمَعِين { [ء] جمله سى ، هپسى .

أَجْمَل { [ء] داها ، اك ، پك كوزه ل .

أَجْنَاس { [ء] «جنس» ك جمى : جنسيدلر ، نوعلر .

أَجْنَبِي { [ء] يابانجى ، باشقه ملتدن اولان .
اجنبيت = يابانجيلق .

أَجْنَحَه { [ء] «جناح» ك جمى : قانادلر .

أَجِنَّه { [ء] دوشورولمش ، دوشمش چوجوقلر .

أَجِبَّ { [ء] جن طائفه سندن اولان بر فرد ، ايى ساعتده اولسون .

أَجْوِبَه { [ء] (جواب) ك جمى : بر سؤاله قارشولق اولارق سويله-نيلن سوزلر .

أُجُور ، أُجُورات { [ء] (اجر) ك جمى : بر ايش مقابلنده ويريلن پاره لر .

أَجْوَف { [ء] ايچى بوش ، قوف . § (كنايه اولارق) : معلوماتسز ، بوش قفالى . § (عربجه ده) ايكنجى حرفى (و ، ى ، ا) دن برى اولان اوچ حرفلى كلمه : « نوم ، قيل ، قال » كبى .

اجْهَل { [ء] داها ، اك ، پك جاهل .

أُجَير ◦ { [ء] اجرتله چاليشان ، اجرتله طوتولان .

أَحَادِيث ◦ { [ء] «حديث»ك جمعى : (بالخاصه) پيغمبر سوزلرى .

اِحَاطَه { [ء] اطرافنى چويرمك ، قوشاتمق .

§ (مجاز اولارق) زياده وقوف ، تمامیله ، مكملاً بيلمه .

اِحَالَه { [ء] عهده سنه ويرمك ، حواله ايتمك ،

احالةً = احاله صورتيله ، حواله ايده رك .

أَحَبّ { [ء] داها ، اك ، پك ، پك سه وكيلى .

أَحِبَّاء ، أَحْبَاب { [ء] «حبيب»ك جمعى : دوستلر .

[ايكنجيسى محاوره ده مفرد مقامنده قوللانيلير .]

اِحْتِبَاس ◦ { [ء] كندى كندينى حبس ايتمه ، قاپانوب قالمه .

اِحْتِجَاب ◦ { [ء] صاقلانمق ، كيزلهنمك .

اِحْتِجَاج { [ء] حجت ، دليل ، اثبات .

اِحْتِدَاد ◦ { [ء] (قليج حقنده) كسكينه شمك § قيزمق ، غضبلانمق .

اِحْتِذَار ◦ { [ء] صاقينمق ، كندينى قورومق .

اِحْتِرَاز ◦ { [ء] چكينمك ، قاچينمق ، صاقينمق .

اِحْتِرَاس ◦ { [ء] صاقينمق .

اِحْتِرَاص ◦ { [ء] شدتلى آرزو . جمعى :

احتراصات .

اِحْتِراق { [ء] یانمق ، طوتوشمق .

اِحْتِرام { [ء] تعظیم ، حرمت ، رعایت .

جمعی : احترامات .

احتراماً (احترام صورتیله) : احترام ایدرك .

اِحْتِساب { [ء] اسکیدن (محتسب ، احتساب آغاسی) دهنیلن بلدیه رئیسنك مأموریتی . § بو مأموریتك مرکزی اولان دائره . § بو دائره یه ویرلن ویرکی ، بلدیه ویرکیسی . § « بوایشی نه ایچون بویله یاپدك ؟ » دیه مؤاخذه ایتمه .

اِحْتِساس { [ء] حس ایتمه ، حسله نمه ، دویمه . جمعی : احتساسات = حسلر ، دویغولر .

اِحْتِشام { [ء] طنطنه ، دبدبه ، شانلی کورونش .

اِحْتِضار { [ء] خسته نك اولومه یك یاقلاشماسی ، اولك اوزره بولونماسی .

اِحْتِصاد { [ء] حصاد یاپمق ، اکینی بیچمك .

اِحْتِفال { [ء] بویوك بر آلای ایله حرمت ، تعظیم .

اِحْتِقار { [ء] حقیر کورمك ، خوار لامق .

اِحْتِقاق { [ء] ایکی کشیدن هربری « حق بنده در ، حقلی بنم ! .. » دیه منازعه ایتمه .

اِحتِقان { [ء] شیرینفه ایتمه . § وجودك برطرفنه قان طولاشه رق اورانك شیشوب قیزارماسی .

اِحتِکار { [ء] مالی ، آغیر بهایه چیقمایه سنی بکلیه رك صاقلامق ؛ برمالی سرمایه سندن پك چوق فضله سیله صاتمق .

احتکاراً = (احتکار صورتیله) : احتکارایده رك .

اِحتِلام { [ء] اویقوده صو افتضا ایتمه . § عاقل وبالغ اولمه ، سن بلوغه ایرمه .

اِحتِمال { [ء] بوکلمنمك ، چکمك . § امکان ده بولونوش . ممکن اولوش . § سوزك باشقه بر معنایه ده شمولی اولمه .

احتمال که = ممکندر که ، اولا بیلیر که ، بلکه .

احتمالات = احتمال دا خلنده ، ممکن اولان شیلر .

اِحتِواء { [ء] ایچنه آلمق ، ایچنده بولونمق ، حاوی اولمق .

اِحتِیاج { [ء] محتاجلق ، محتاج اولمه ؛ لزوم ، حاجت . جمعی : احتیاجات .

اِحتِیاط { [ء] برایشك ایله ریسنی دوشونه رك اوکا کوره دورانمق .

احتیاطاً = احتیاط اوله رق ؛ لازم اولوردیه .

اِحتِیال { [ء] اوسته لقله حیله یاپمه . جمعی : احتیالات .

أَحْجَارْ { [ء] « حجر » ك جمعی : طاشلر

اِحْجَامْ { [ء] حجامت اولمه ، بوینوز یا پیشدیرا- راق قان آلدیرمه .

أَحَدْ { [ء] بر ، بردانه .

أَحَدّ { [ء] داها ، الك ، پك کسکین .

احدیت = برلك . § اللهك برلکی .

اِحْداثْ { [ء] پیدا ایتمك ، میدانه چیقارمق .

أَحْداقْ { [ء] (حدقه) نك جمعی : کوز بیکلری .

أَحْدَبْ { [ء] قانبور .

احدبیت = قانبورلق .

أَحْرارْ { حرکیمسه لر ، کوله اولمایانلر . § حریت مطلقه طرفداری اولانلر : احرار فرقه سی .

اِحْرازْ { [ء] آلمق قازانمق .

اِحْراقْ { [ء] یاقمق ، طوتوشدورمق .

اِحْرامْ { [ء] حاجیلرك احرام شریفه کیردکدن اعتباراً کیدکلری قولسز ، یاقاسز برلباس . § یوکدن یاپیلیر برنوع اوزون حاولو . § اورتو ، یاینی .

أَحْزابْ { [ء] (حزب) ك جمعی : خندقلر .

أَحْزانْ { [ء] (حزن) ك جمعی : کدرلر ، محزونلقلر .

اِحْساسْ { [ء] حس ایتدیرمك ، دویورمق . جمعی : احساسات .

اِحْسانْ { [ء] بخشش اولارق ویرمك ، باغیشلا-

مق . § باغیشلانه رق ویریلن شی بخشش . § (اسائت) ك ضدی : ایه لك ، عالی جنابلق .

احساناً = (احسان صورتیله) : بخشش اوله رق .

احسانات = احسانلر ، بخششلر .

احساندیده = احسان کورمش ، بر ایلکه نائل اولمش .

أحْسَنَ { [ع] داها ، اك ، پك کوزه ل .

أحْشاءْ { [ع] (حشاء) نك جمعی : وجودك ایچنده بولونان اعضا : یوره ك ، جکر ، وباغیرصاقلر کبی .

إحْصاءْ { [ع] صایمق .

احصائی = صایی یه متعلق احصائیات = صایی یه متعلق شیلر ، ایستاتستیق فنی .

إحْصانْ { [ع] بر هجومه قارشی قلعه کبی صاغلام و محافظه لی بر حاله قویمق ، تقویه وتحکیم ایتمك . § قادینی ارکدن قاچیرمق ، نامحرمدن صاقلامق .

إحْضارْ { [ع] حاضرایتمك ، حاضرلامق . § حضوره کتیرمك ، حضوره چیقارمق .

أحْفادْ { [ع] طورونلر .

أحَقّ { [ع] داها ، اك ، پك حقلی ولایق .

إحْقاقْ { حق یرینه کتیرمك .

أحْقَرْ { [ع] داها ، پك ، اك حقیر ، عادی .

أحكام { [ء] «حكم» ك جمعی: برمسئله دن چيقاريلان نتيجه‌لر ويريلن حكملر .

أحكم { [ء] داها، اك، پك حكم ايديجی.

احكم الحاكمين = حاكملرك حاكمی: الله .

إحلاء { [ء] طاتليلاشدير مق .

أحلام { [ء] (حلم) ك جمعی: رؤيالر .

أحلى { [ء] داها، اك، پك طاتلی .

أحمال { [ء] (حمل) ك جمعی: يوكلر. § كبه اولان ديشيلرك قارينلرنده كی ياورولر .

أحمد { داها، پك، اك ممدوح .

أحمر { [ء] قرمزی.

هلال احمر = عثمانليلرك قرمزی آيی .

إحمرار { [ء] قرمزيلاشمق، قيزارمق.

أحمق { [ء] بون، عقلسز، قالين قفالی .

احمقانه = احمقجه سنه، آبدالجه سنه .

احمقيت = احمقلق، بدلالق .

إحناق { [ء] شدتلی كين، بغض .

أحوال { [ء] (حال) ك جمعی: اولان، وقوعه كلن شيلر: احوال عالم نه غريبدر ! § خارجی گورونوشلر، طرز حركتلر: احوالنه باقيليرسه چوق ايی آدام .

أحول { [ء] شاشی، بری ايكی گوره‌ن.

أحياء { [ء] (حی) ك جمعی : دیریلر ، دیری اولانلر .

إحياء { [ء] دیریلتمك . § دیریلتیرجه سنه ، تازه حیات ویریرجه سنه اییلك ، لطف ایتمك . § خراب اولمایه یاقلاشمش بر شیئی تکرار وجوده کتیرمك .

احیا کرده = احیا ایدیلمش ، خراب وسونوك برحاله کلمشکن تکرار میدانه کتیریلمش . § کندیسنه حیات ویریرجه سنه لطف ایدیلمش کیمسه .

أحيانا { [ء] (حین) ك جمعی : وقتلر ، زمانلر .

احیاناً = بعضاً ، وقت وقت ، آراده صیرادە .

أخ { [ء] ارکك قارده ش .

إخافه { [ء] قورقوتمق .

أخبار { [ء] (خبر) ك جمعی .

إخبار { [ء] خبر ویرمك .

اخباری = خبره متعلق .

أخت { [ء] قیز قارده ش .

إختيار { [ء] یوقلامق ، دەنەمك .

إختداع { [ء] حیله کارلق ، دوباره جیلق .

أختر { [ف] ییلدیز .

اخترشناس = ییلدیزلره باقوب معناجیقاران ، منجم .

إختراع { [ء] مثلی کورلمەمش برشی وجوده کتیرمك .

اختراعات = اختراعلر ،

اختراع اولونان شیلر .

اِختِصار { [ع] قیصالتمق .

علی طریق الاختصار = (قیصالتمق یولیله) : قیصالده رق .

اختصاراً = (اختصار صورتیله): قیصالده رق .

اِختِصاص { [ع] خاصةً منتسب اولمق § تمك بر علمی ، بر فنی اطرافیله اوگرهنوب مهارت، وقوف کسب ایتمه، برفنده خصوصیت صاحبی اولمه .

اِختِصام { [ع] خصومت ایدیشمك . بربرینه دشمنلق ایتمك .

اِختِضاب { [ع] بویامق، رنگلهمك .

اِختِضاع { [ع] تواضع کوسترمك ، سر فرو ایتمك .

اِختِطاب { [ع] نکاح ایله ایستهمك .

اِختِطاط { [ع] صینیر چکمك، حدود ایچنه آلمق . § چهرهده چیزگیلر پیدا اولمق . § صاقال چیقمایه باشلامق .

اِختِطاف { [ع] قاپمق § قاماشدیرمق .

اِختِفاء { [ع] صاقلانمق، گیزلهنمك .

اِختِلاج { [ع] (اعضا حقنده) سه گیرمك . اوینامق . .

اِختِلاس { [ع] قاپمق ، ذمتنه گچیرمك، آشیرمق .

اختلاس وقت = ایشلر، مشغولیتلر آراسنده وقت بولمق. اختلاسکار =

اختلاس ایدیجی ، اختلاسجی .

اِختِلاط [ء] قاریشوب گوروشمك ، صیق صیق کوروشمك ، دوشوب قالقمق § ایکی قوم بربرندن قیز آلوب یکدیکرینه قاریشمق .

اِختِلاف [ء] بربرینه اویمامق ، باشقه باشقه اولمق § ده گیشمك اختلافات = اختلافلر ، عین صورتده ، عین فکرده اولمایشلر § ده گیشمه لر .

اِختِلاع [ء] قادین قوجه سندن بوشانمق .

اِختِلاق [ء] یالان اویدورمه .

اختلاقا = (اختلاق صورتیله) اویدورمه اولارق .

اِختِلال [ء] بوزوقلق ، قاریشیقلق ، انتظامسزلق . هرج ومرج ، فتنه وفساد .

اختلال دماغ = دماغه خلل کلیش ، بین بوزوقلغی .

اختلال شعور : عقله خلل کلیش ، عقل بوزوقلغی .

اِختِمار [ء] مایه لانمق ، اوزله نمك ، خمیر اولمق § نباتی برمایع دورا دوراقاینایارق شراب حالنه کلمك . § باشنه اورتو اورتونمك ، جاره بورونمك ، باشماقلانمق .

اِختِناق [ء] نفس آلامامق ، هوا سزلقدن بوغولمق .

اِخْتِيار { [ء] سچمك ، سچوب آلق § اراده قدرت.

بی‌اختيار = اراده‌سی داخلنده اولمایه‌رق ، سوق طبیعته مغلوب اولارق.

اختیاری = (ایسته‌مك صورتیله): صرف اراده ایله آرزو داخلنده اولان.

اِخْتِيَان { [ء] خیانتی ، خائنلکی عادت ایتمك.

اِخْجَال { [ء] اوتاندیرمق.

أُخْدُود { [ء] یرده اولان اوزون یاریق ، خندق.

أَخْذ { [ه] آلمق ، آله. طوتمه ، یاقالامه.

اخذ واعطا = آلیش ویریش.

اِخْرَاب { [ء] خراب ایتمك.

اِخْرَاج { [ء] دیشاری چیقارمق § برمأموری موقعندن چیقارمق § قوغمق.

أَخْرَس { [ء] دیلسز.

أُخْرَوِي { [ء] آخرته منسوب ، آخرته عائد.

أُخْرَى { [ء] (آخر) كـ مؤنثی : باشقه.

أَخَسّ { [ء] داها ، الك ، پك باياغی ، آلچاق ، صويسز.

أَخْسَمَه { [ه] بوزا.

أَخْشَاب { [ء] (خشب) كـ جمعی : كسيلمش قورو آغاچ پارچه‌لری ، كرمسته. § تخته‌دن یاپیلمش شی.

أخَصّ { [ء] داها، اك، پك خصوصی . باشلیجه ، اك باشده . § داها شمولسز ، شمولی نسبةً آز .

إخْصاء { [ء] یالکز بر علم ، برفن، بر صنعت اوکره نمك .

أخْصَر { [ء] داها . اك، پك قیصه .

أخْضَر { [ء] یشیل .

إخْطاء { [ء] یا کیلتمق، خطایه دوشورمك . § یا کیلمق ، خطا ایتمك .

إخْطار { [ء] خاطره کتیرمك . § تنبیه ، نصیحت ایتمك .

اخطارات : اخطارلر ، خاطره کتیریشلر . § تنبیهلر ، نصیحتلر .

أخَفّ { [ء] داها. اك، پك خفیف .

إخْفاء { [ء] صاقلامق .

أخْفَش { [ء] کیجه ، کوندوزدن ایی کورمه‌یی موجب اولان بر نوع کوز خسته لکنه او. غرامش آدام. § عرب لسانی علم نحوینك امامله رندن اولان اوچ ذاتك عنوانی .

أخْفی { [ء] داها، اك، پك کیزلی .

أخْفِیَه { [ء] (خفاء) نك جمعی : آغاج چیچکنی آشاغیدن اورتن اینجه یشیل قابوقلر، کأسلر .

أخْکَر { [ة] آتش قوری .

إخْلاء { [ء] خالی قیلمق، بوشالتمق .

اِخلاء { [ء] (خليل) ك جمعی : دوستلر .

اِخْلاص { [ء] دوغرو- لق . دياسزلق ، صميمی محبت .

أخْلاط { [ء] (خلط) ك جمعی .

اخلاط اربعه : قان ، بلغم ، صفرا ، اود .

أخْلاف { [ء] (خلف) ك جمعی : برقوم ويا قبيله دن وفات ايده ن ويا ايده جك آدملرك يرلرينه كچن ويا كچه جك آدملر . § برينك يرينه كچنلر ويا كچه جكلر .

أخْلاق { [ء] (خلق) ك جمعی : خويلر ، طبيعتلر : (بعضاً مفرد مقامنده قوللانيلير .) : چوق ايی اخلاقلی بر آدامدر .

اِخْلال { [ء] خلل ويرمك ، سقطلامق ، بوزمق .

أخْلَص { [ء] داها ، اك ، پك خلوص ، صميمی .

اِخْماد { [ء] آتشك آلوينی باصديرمق .

اِخْوان { [ء] « اخ » ك جمعی اولان « اخوة » نك جمعی :

اُخُوَّت { [ء] قارده شلك قارده شلر .

اخوتكار = قارده شجه سنه معامله ايدن . هر معامله سی قارده شجه سنه اولان .

اَخْوَف { [ء] داها ، اك ، پك قورقونج .

اِخْوَه { [ء] (اخ) ك جمعی : قارده شلر . §

دوستلر ، آرقه داشلر . § بر طریقته ، بر مسلکه منتسب اولانلر ذاتلر .

أخيار [ء] (خير) ك جمعی : خیری چوق آدملر ، خیر صاحبلری .

أخيذ [ء] اسیر ، طوتساق .

أخير [ء] صوك ، صوکده کی ، اك صوك ، اك صوکده کی .

اخيراً = [غ] صوك ، اك صوك اوله رق . § کچنده ، کچنلرده ، بویاقینلرده .

أداء [ء] اوده مك . § یرینه کتیرمك § مفا بتسز طور ، جان صیقا - جق صورتده حرکت ، اذیت ویرمه § طرز ، افاده ، اسلوب . § طوردلبرانه ، جلوه ، عشوه .

أدات [ء] باشلی باشنه معناسی اولمایوب براسم ویافعل ایله بر معنا افاده ایدن کلمه : « ایله ، ایچون ، داها » کبی .

إدارَه [ء] دوندورمك § ایشی قوللانش ، بجه ریش § برمدیرك عهده سنده کی وظیفه § برادارہ یه مخصوص بنا § کچینمه یی یولنه قویش ، تصرفه رعایت ، اسراف ایتمه مه § ضبط وربط ، حسن تنسیق .

اداره خانه = غرفه وسا - ئره نك اداره سنه مخصوص بنا .

إدالَه [ء] الدن اله دولا . شدیرمق ، تداوله چیقارمق .

إدام [ء] اکمك قاتیغی ،

أدامَ اللهُ } [ع] (دعا) : الله دائم ايتسين.

إدامَه } [ع] دوامله ايتمك، دائم قيلمق، دوام ايتديرمك .

إدانَه } [ع] اودونج ويرمك، ادانة = اودونج اولارق: قرضاً .

ادانى } [ع] (ادنى) نك جمعى: باياغى آدملر، آلچاقلر، رذيلار .

أدَب } [ع] عقللیلق، اوصولق، هر كس ايله حسن معامله شعر وانشايه تعلق ايدن علملر .
ادبى = شعر، انشايه متعلق .

أدَباء } [ع] « اديب » نك جمعى: شعر ونشايه متعلق علملره منتسب اولانلر .

إدبار } [ع] طالعك مساعد سزلكى، بختسزلق، فلاكت .

أدَبى } [عف] شعر، انشايه متعلق .

أدَبيّات } [ع] شعر وانشادن معدود اثرلر. § بليغ سوزلر. § بليغ سوزلر سويلهمك وياياز مق ايچون طوتولان اصول .

إدخار } [ع] تحقير، آشاغيلامه .

إدّخار } [ع] بيريكديرمك، طوپلايوب صاقلامق .

إدخال } [ع] صوقمق، كيرديرمك، ايچرى يه قويمق. § (كلملره جملهلر حقنده) اوزرينه، أولنه كتيرمك .
ادخالات = ادخاللر،

برمملکته خارجدن کتیریلن مالار ، شیلر . § برمغازه یه ویا بوکا بکنزه‌ر بر اداره یه کیره‌ن مالار .

اِدْخانْ ، اِدّخانْ { [ء] توتك ، دومانلانمق .

أدْخِنَه { [ء] (دخان) ك جمعی : دومانلر .

اِدْرارْ { [ء] آقیتمق . § بول ، سیدیك

اِدْراكْ { [ء] آكلامق ، عقل ایردیرمك § یه تیشمك . ایریشمك § وقتی كلوب كمالنی بولمق ، اولمق . § آكلایش ، اصلنه واریش .

بی ادراك = ادراكسز ، عقلسز .

أدْرَدْ { [ء] دیشسز .

اِدِّعاءْ { [ء] حقلی حقسز بر حكمده آیاق دیره‌مك ، عناد ایتمك . § آیاق دیره‌مه ، عناد ، اصرار .

أدْعَجْ { [ء] قارا بویوجك كوزلو .

أدْعِيَه { [ء] (دعاء) نك جمعی : جناب حقه قارشی ایدیلن نیازلر .

اِدْغامْ { [ء] عربجه كلمه لرده بر جنسدن ویا یكدیكرینه یاقین برمخرجدن اولان ایكی حرفی برلرینه قاتمق ، شدّه‌لی اوقومق : مثلا ، « ملك » كلمه سنده كی « ل » حرفی بویله اوقونور .

اِدْلالْ { [ء] نازلانمق ، شوخلق ، عشوه . بازلق ایتمك § ناز ایتمكده ایله‌ری كیتمك ، پك زیاده

ناز وعشوه کوسترمك .

أدِلّه { [ء] (دليل) ك جمعی. اثبات ایچون کتیرلن برهانلر .

إدْمان { [ء] مداومت ، دوام § برشیئه زیاده دوام ایده رك ملکه حاصل ایتمه یه چالیشمق (بالخاصه) ژیمناستیق یاپمق. § برشیده دوام نتیجه سی حاصل اولان ملکه. رسوخ.

إدْهاش { [ء] دهشته دوشورمك . دهشت ویرمك .

أدْهان { [ء] (دهن) ك جمعی : یاغلر .

إدّهان { [ء] کوزه ل قوقولو یاغلر سورونمك.

أدْهَم { [ء] یاغیز آت .

أدَمَه { [ء] دهری ایله بشره آراسنده رنکلی بر مایعدن عبارت طبقه که، دهرینك رنکی بو ادمه نك رنکینه تابعدر .

أدْنی { [ء] آشاغی § داها أك ، پك آشاغی. § جزئی، پك جزئی : ادنی دوشونجه ایله آ کلاشیلیر.

أدْناس { [ء] (دنس) ك جمعی .

أدَوات { [ء] (ادات) ك جمعی: باشلی باشنه معناسی اولمایوب بر اسم ویا فعل ایله معنا افاده ایدهن کلهلر . § برایش ایشلهمه یه واسطه اولان شیلر، آلات. آوادانلق .

أدْوار { [ء] (دور) ك جمعی: اوزون زمانلر

أدْوِيَه { [ء] (دواء) نك جمعی : برخسته لغی ایی ایده جك چاره لر ، علاجلر .

أدْيان { [ء] (دين) ك جمعی : يوللر ، مسلكلر . § انسانلرك كنديلرينه براللهٔ طانيمق خصوصنده طوتدقلری يوللر .

أديب { [ء] (ادبيات) فننه انتسابی اولان كيمسه . § ادبلی ، تربيه لی .

أديم { [ء] دباغت اولونمش ده ری . سختيان § يوز ، سطح .

إذابَه { [ء] اريتمك § وجودی اذيتله اريديرجه سنه اضطراب ويرمك .

اذاقَه { [ء] طاتديرمق .

أذان { [ء] نمازه دعوت ايچون باغيرارق او- قونان معروف كلمه لر .

أذانی { [ء] بويوك قولاقلی .

إذعان { [ء] آكلايش ، حس ايديش .

بی اذعان = اذعانسز ، فكرسز ، دوشونجه سز .

أذكار { [ء] (ذكر) ك جمعی : آنمه لر ، ياد ايتمه لر .

إذكار { [ء] يادايتديرمك ، آنديرمق .

أذكی { [ء] داها ، اك ، پك ذكی ، ذكاوتلی .

أذكياء { [ء] (ذكی) نك جمعی : برشيئی چابوق آكلايانلر ، درحال فرقنه وارانلر .

أذلّ { [ء] داها ، اك ، پك ذليل . § عالم

مسخره‌سی ، آلچاق .

أذِلّه { [ء] (ذليل) ك جمعی : عالم مسخره‌لری ، آلچاقلر ، رسوایلر .

أُذْن { [ء] قولاق .

إِذْن { [ء] دستور ، مساعده .

بلااذن = اذنسز اولارق

باذن الله = اللهك اذنیله .

اذننامه = نكاح قیمق ایچون طرف شرعدن ویریلن كاغد .

إِذْناب { [ء] كناهكار اولمق ، كناه ایشلهمك .

أذْناب { [ء] (ذنب) ك جمعی : قویروقلر .

أذْهان { [ء] (ذهن) ك جمعی : قوهٔ عقلیه‌لر

أذْواق { [ء] (ذوق) ك جمعی : اكلنجه‌لر .

أذی { [ء] اینجیتمك ، اینجیتمه . (اذا) صورتنده یازمق یا كلیشدر .

أذْیال { [ء] (ذیل) ك جمعی : تكلر .

أذِیّت { [ء] اینجیتمه . § اینجنه‌جك حال ، كوچلك ، مشقت .

إِرائَه { [ء] كوسترمك .

أراجیف { [ء] (ارجوفه) نك جمعی : یالان ، اویدورمه شیلر .

إِراحَه { [ء] آسوده قیلمق ، راحتلاندیرمق .

إِرادَه { [ء] دیله‌مك . § دیله‌ك ، آرزو . § امر ، فرمان .

ارادهٔ جزئیه = انسانك اراده‌سی ، اختیاری .

ارادهٔ سنیه = پادشاهك امری ، فرمانی .

ارادات = اراده‌لر ، آرزولر . § امرلر ، فرمانلر .

ارادی = اراده‌یه متعلق ، اراده داخلنده .

أراذِلْ { [ء] (ارزل) ك جمعی : پك رزیل اولانلر ، آلچاقلر .

أراضی { [ء] (ارض) ك جمعی : طوپراقلر ؛ کنیش یرلر ، قطعه‌لر .

إراقه { [ء] دو کمك ، آقیتمق .

أراملْ ، أرامِلَه { [ء] (ارمله) نك جمعی : طول قادینلر .

أرانِبْ { [ء] (ارنب) ك جمعی : طاوشانلر .

أرْبابْ { [ء] (رب) ك جمعی : صاحب ، مالك ، متصرف اولانلر . § (مفرد مقامنده قوللانیلان رق تورکجه‌ده) وقوفلی ، مقتدر ، بجریکلی ، اوسته .

أرْبَعُونْ { [ء] قرق .

أرْبَعَه { [ء] دورت .

جهات اربعه = دورت جهت : شرق ، غرب ، شمال ، جنوب .
١ ٢ ٣ ٤

أرْبَعِينْ { [ء] قرق § کانون اولك دوقوزندن کانون ثانینك اون یدیسنه قدر اولان قرق کون ، قاره قیش .

إرْتِباطْ { [ء] باغلانش ، مناسبت ، تعلق ،

عباره لرك بر برينى طوتمه سى .

اِرْتِجاج { [ء] چالقانمق .

اِرْتِجاع { [ء] « كرى دونمك » دينمك ايسه ايسه ده « استبدادى تكرار كتيرمك طرفدارى اولمق » معناسنده قوللانيلمايه باشلا نيلمشدر .

اِرْتِجال { [ء] سوزى دوشونمه دن ، حاضر جوابلق يولنده سويله يش ، بالبداهه سويله يش .

ارتجالاً = ارتجال صورتيله ، دوشونمه دن .

اِرْتِحال { [ء] دنيادن آخرته كوچمك ، وفات .

اِرْتِداد { [ء] دين اسلامدن دونمك ، مرتد اولمق .

اِرْتِسام { [ء] رسمى چيقمق ، نقش اولمق . لوحهٔ ارتسام = اوزرينه شكل ورسم عكس ايدهن ، نقش اولان لوحه .

اِرْتِشاء { [ء] رشوت آلمق ، قبول رشوت .

اِرْتِضاع { [ء] سودامك .

اِرْتِعاب { [ء] قورقمق .

اِرْتِعاش { [ء] تيترهمك .

اِرْتِفاع { [ء] يوكسكه چيقمق ، يوكسه لمك . § يوكسه كلك . § كونشك يوكسه كلكى .

ارتفاعاً = ارتفاع جهتيله ، يوكسه كلكجه .

اِرْتِقاء { [ء] يوقارى چيقمق ، يوكسه لمك . §

ايله‌ريله‌مك ، ايله‌دى كيتمك، حسن صورته كيرمك.

اِرْتِقَابْ { [ع] بكله‌مك . كوزه‌تمك .

اِرْتِكَابْ { [ع] ناسزا ، كوتو ايش ايشله‌مك .

اِرْتِيَابْ { [ع] شبهه‌لنمك ، شبهه .

اِرْثْ { [ع] وارثك شرعاً الديغى تركه، ميراث.

ارثاً = ميراث اولارق.

ارثى = ارثه منسوب، وارثلق جهتيله ، ميراث اولان .

اِرْجَاعْ { [ع] كرى دوندورمك .

اَرْجَحْ { [ع] داها، اك ، پك مرجح ، اك زياده ترجيح اولونان .

اَرْجُمَنْدْ { [ف] معزز ، محترم ، شرفلى ، حيثيتلى ، مسعود، بختيار .

اَرْجُوحَه { [ع] صاليانجاق.

اَرْجُوفَه { [ع] اويدورمه سوز ، يالان ، حوادث .

أَرْحَامْ { [ع] (رحم) ك جمعى: آنا قارينلرى .

أَرْحَمْ { [ع] دها ، اك ، پك ، مرحمتلى .

ارحم الراحمين = بوتون مرحمتلرك مرحمتليسى: الله .

اِرْخَاءْ { كه‌وشه‌تمك § كوشه‌كلمك.

ارخاى عمامه = (صاريغك كه‌وشه‌كلكى) انديشه‌سز ، امنيت ايچنده اولمق .

اِرْخَاصْ { [ع] اوجوزلاتمق.

أَرْخَص { [ء] داها، اك، پك اوجوز .

اَرْذَال { (رذیل) ك جمعی: رذالتجیلر، آلچاقلر.

اَرْذَل { [ء] آلچاق، صویسز. § داها ، اك ، پك رذیل .

اَرْز { [ء] پرنج .

اَرْزَاق { [ء] (رزق) ك جمعی : بیهجك شیلر .

اَرْزَان { [ف] اوجوز. § لایق. أرزانی = اوجوزلق § لایق .

ارْزَن { [ف] داری .

اَرْزَه { [ف] صیوا . أرزه کر = صیوجی .

اَرْزِیز { [ف] قالای .

اِرْسَال { [ء] کوندهرمك .

ارسال مثل = برمثال کتیرمك، معلوم برمثال سویلیه رك ایضاح ایتمك.

ارسال لحیه = صاقال قویو ویرمك .

ارسالات = ارسالار، کوندهرمهلر § کوندهریلن شیلر .

أَرْشَد { [ء] داها، اك، پك رشید، أی یاشلی.

اِرْشَاد { [ء] طوغرو یول کوسترمك.

أَرْض { [ء] یر . طوپراق. § اوزهرنده یاشادیغمز کره، سیاره § مملکت، قطعه، ایل.

ارضیه = طوپراغه منسوب ، عائد .

اِرْضَاء { [ء] راضی ایتمك .

اِرْضاعْ { [ء] أمزيرمك.

اَرْضَه { [ء] آغاج قوردى.

اَرْغَنُونْ { روميجه‌دن فارسيله‌ شديريلمش] برنوع چالغى . § خيريستيانلرك كليسالرده آيين اثناسنده چالدقلرى حزين آهنكلى برچالغى .

اَرْغَوانْ { [ة] معروف قرمزى چيچك. (ليلاق ده‌كيل .)

أرغوانى = أرغوان رنكنده، قرمزيمسى .

اَرْفَعْ { [ء] داها، اك، يوكسه‌ك .

اَرْقامْ { [رقم] ك جمعى: هرهانكى برصايى يى كوسته‌رمه‌ن اشارتلر: (١، ٢، ٩، ٢٦، ....) كبى.

اِرْكابْ { [ء] بيندرمك .

اركاباً ، بالاركاب = (بيندرمك صورتيله) : بيندره‌رك .

أرْكانْ { [ء] «ركن» ك جمعى : باشليجه طرفلر ، اساسى جهتلر. § برهيئتك باشليجه اعضاسى، بريرك ايلدرى كلنلرى. § هرهانكى برايشده رعايت ايديلمه‌جك آداب، رسوم .

اِرَمْ { [ء] پك اسكى يمن دولتك ، حكمدارى اولان «شداد» ك ياپديروب ده ايچنى كنز ومه‌دن اللهك قهرينه اوغرايه‌رق وفات ايتديكى جنت مثالى باغچه .

أرْمَغانْ { [ء] هديه ، پيشكش .

أرْمُود { [ء] معروف میوه : آرمود.

أرْنَب { [ء] طاوشان .

إرْواء { [ء] صویه قاندیرمق، سیراب ایتمك ، صولامق : (ارواواسقا)

أرْواح { [ء] روح «ك جمعی : جانلر .

ارواح خبیثه = خبیث ، مضرتلی روحلر ، اولمش فنا کیمسه لرك انسانلره فنا ایتمکله اوغراشان روحلری. § انسانلره فنا ایتمه یه چالیشان جنلر ، پریلر .

ارواح طیبه = «ارواح خبیثه » نك ضدی : ایی روحلر . § انسانلره ایلکله مشغول جنلر ، پریلر .

آرّه { [ء] تخته بیچه جك آلت : بیچق ، بویوك دسته .

آرْهان { [ء] رهنه قویمق، رهن اولارق بیراقمق .

أرِيب { [ء] عقللی ، ذکاوتلی .

أريكَه { [ء] حکدار صاندالیه سی : تخت .

اریکه پیرا = تختی سوسله ین : حکمدار ، پادشاه .

أزْ { [ء] مفعول عه اداتی : دن .

ازهر جهت = هر جهتدن ، تمامیله .

إزار { [ء] بلدن آشاغی اورتو : فوطه ، پشتمال کبی شیلر .

إزالَه { [ء] کیدهرمك، یوق ایتمك ؛ اورتادن قالدیرمق .

إِزْبَاد { [ء] یازمق، یازمق صورتیله بیلدیرمك .

أَزْبَر { [ء] ذهنده طوتمه . حفظ .

إِزْدِجَار { [ء] ایدیلن منعی قبول ایدهرك موجبنجه حرکت ایتمه، منع ایدیلن شیئی یاپمامه .

إِزْدِحَام { [ء] غلبه لك . § غلبه لکدن صیقیشمق .

إِزْدِوَاج { [ء] چیفتله شمك . § نکاح ایله بری بریله قاری قوجه اولمق ، اوله نمك .

إِزْدِيَاد { [ء] آرتمق ، چوغالمق . § آرتمه ، چوغالمه .

أَزْرَار { [ء] « زر » ك جمعی : اثواب دوکمه لری .

إِزْعَاج { [ء] تعجیز ایتمه ، راحتسز بیرقمه ، راحتنی بوزمه .

ازعاجات = تعجیزلر ، راحتسز ایتمه لر .

أَزِقَّه { [ء] « زقاق » ك جمعی : سوقاقلر ، یولار .

أَزْكَى { [ء] داها ، اك ، پك صالح اتکی پاك ، ناموسلی .

أَزْكِيَاء { [ء] « زکی » نك جمعی : اخلاقلی اولانلر ، ناموسلیلر .

أَزَل { [ء] زمانك دوشونوله مه ین باشلانغیجی ، ابتداسی اولمایان زمان .

ازلی = ازله منسوب ، ابتداسز .

خطاب ازلی = تا ازلده جناب حقك بوتون روحلره قارشی ابتدیکی (— ای قوللرم، سنك اللهکنز کیمدر؟) خطابی .

ازلیت = ازلیلك ، زمانك باشلانغیجی اولمامه .

أَزْمَانْ، أَزْمِنَه { [ء] (زمان) ك جمی : وقتلر، زمانلر، دَورلر . § (علم صرفده) کچمش، شیمدیکی و کله جك زمانلر .

أَزِمَّه { [ء] « زمام » ك جمی : یولارلر .

اِزْمِهْرار { [ء] پاریلداماق .

أَزْوَاج { [ء] (زوج) و (زوجه) نك جمی : قوجه‌لر وقاریلر .

ازواج مطهره: پیغمبرمزك زوجه‌لری .

أَزْوَر { [ء] اکری بویونلی .

أَزْهَار { [ء] «زهره» نك جمی : آچمش چیچکلر .

أَزْهَر { [ء] هم کوزه‌ل، هم بیاض ، آق پارلاق .

ازهران ، ازهرین = (ایکی پارلاق بیاض شی): آی وکونش .

أَزْدَر { [ء] بویوك قور قونج بیلان .

اُسّ { [ء] اساس، تمل.

اِسَائَت { [ء] کوتولکده بولونمق ، فنالق ایتمك . § کوتولك ، آلچاقلق .

أساتِذَه ، أساتِيذ { [ء] «استاذ» ك جمعی : استادلر ، معلملر ، خواجه‌لر § بر علم ویاصنعتده هر کسدن زیاده عالم ومامر اولانلر ، اوسته‌لر .

أساس { [ء] تمل § برشیئك اصلی ، اوزه‌رینه بنا اولوندیغی نقطه . § گرچکلك ، دوغرولق .

أساسا = (اساس اعتباریله) : أساسندن ، أصل جهتیله . § ذاتا ، اصلا .

أساسی = أساسه متعلق . § دوغرویه ، حقیقته عائد .

أساطير { [ء] «اسطوره» نك جمعی : اویدورمه ، عجیب واینانیلمایان ، ماصالدن عبارت شیلر .

دور أساطير = انسانلرن دین ومذهب نامنه برطاقم صاچمه ماصالاره اینانمدقلری زمانلر ، بتلری ، پیلدیزلری ، حیوانلری الله طانیدقلری دورلر .

أسافِل { [ء] «اسفل» ك جمعی : پك سفیل اولانلر ، خلقك اشاغی طاقیمی . § سفیللر ، آلچافلر .

إسالَه { [ء] آقیتمق .

أساليب { [ء] «اسلوب» ك جمعی : طرزلر ، اصوللر ، یوللر .

أسامی { [ء] «اسم» جمعی اولان «اسماء» نك جمعی : آدلر .

أسب { [ء] آت ؛ بارکیر .

أسباب { [ء] (سبب) ك جمعی : برشیئك وقوعه کلمه‌سنه باعث اولان شیلر، سببلر § هرهانکی برشی ، مثلا یوله چیقمق ایچون لازم اولان شیلر ، واسطه‌لر : لوازم.

أسباط { [ء] «سبط» ك جمعی : (بالخاصه) یهودی قبیله‌لری .

أسبوع { [ء] هفته .

اسبوعی = هفته‌لق ، هفته‌ده بر وقوعه کلن ، چیقان : اسبوعی وقایع ، اسبوعی غزته .

اسپاتی { [رو] اسقانبیل کاغدلرینك یونجه یاپراغی شکلنده بنه کلری حاوی اولانی : سینه کلی .

اسپازموز { [رو] سیکیر لزك، سیکیرلی قاباأتلرك غیراختیاری اولارق قیمیلدامیوب تیتره‌مه‌سی .

اسپاناق { [رو] معروف کنیش وبویوك یاپراقلی سبزه .

اسپرمه‌چت { [لا] بالینه یاغندن یاپیلان موم .

اسپنجیار { [ایا] اجزاجی، اجزاصاتان. § اجزاخانه، اجزاجی دکانی.

فن اسپنجاری = اجزاجیلق .

اسپیتالیا { [ایا] روم خسته خانه‌سی .

اسپیر { [ایا] حیوانلره باقان اوشاق ، سه‌یس. § کبار آرابه‌لرنده آرابه‌جینك یاننده اوطوران خصوصی البسه‌لی اوشاق .

اسپیرطو { [ایا] روح ، مسکرات روحی:

میوه‌لرك صویندن یاپیلان وشراب ، راقی کبی ایچکیلره قاتیلان وماوی برآلوله یاتان رنکسز مایع .

اِسپینوز { [رو] معروف کوچوك قوش .

اُستاد { [ف] خواجه ، معلم . § برعلم ویا صنعتده هرکسدن داها عالم ویاماهر ، تمامیله بیلن .

استادانه = استاده لایق استادجه سنه . § استاده منسوب ، عائد .

استادی = استاد لق ، خواجه لق § استاده منسوب ، عائد .

اُستاذ { [ع] (استاد) ه باق .

استاذیت = استادلق .

أستار { [ع] (ستر) ك جمعی : اورتولر .

§ معروف بز : آستار .

اِستاسیون { [فر] شمندوفرك دوردیغی محل ، موقف .

اِستاقوز { [رو] معروف ده کیز حیوانی .

اِستالیا { [رو] برکمینك حمولهسنی چیقارمق ویا آلق ایچون ـ لیمانده بکلهدیکی اجرتسز ومعین مدت .

اِستامپا { [ایـ] مهر ویا تمغا باصمق ایچون بر چوخه یه برآز مرکب دوکولهرك یاپیلان شی . § مرکبله ویاقوری اولهرق باصیلان بویوك تمغا .

اِستاوروز { [رو] خاچ ، پوت (بت) .

اِستاوریت { [رو] برنوع بالیق .

اِسْتِبْدَالْ { [ع] دە گیشد. یرمك ، یرینه باشقه سنی گتیرمك [عسکرلر حقنده قوللانیلیر .]

اِسْتِبْرَاءْ { [ع] کندینی بری ایتمك : ادرار دن صوکرا آلت تناسلی تمیزله. یەرك کندینی بولدن بری قیلمق .

اِسْتِبْشَارْ { [ع] مژده آلمق. § سەوینمك ، فرحناك اولمق .

اِسْتِبْعَادْ { [ع] بعید عد ایتمك ، اوزاق گورمك ، احتمال ویرمەمك.

اِسْتِتَارْ { [ع] گیزلەنمك .

اِسْتِثْقَالْ { [ع] ثقیل عد ایتمك. § قوغار- جەسنه معامله .

اِسْتِثْنَاءْ { [ع] آییرمق . قاعده دن خارج طوتمق . § مستثنی ، شاذ .

بلا استثنا = استثناسز اولارق، هیچ بری قاعده دن خارج طوتولمایەرق .

اِسْتِجَابَهْ { [ع] قبول ایتمه .

اِسْتِجْلَابْ { [ع] چکمك ، کندینه جلب ایتمك .

اِسْتِجْوَابْ { [ع] برچوق سئوالار صورمق ، بو صورتله افاده آلمق .

اِسْتِحَالَهْ { [ع] محال اولوش ، ممکن اولمایش ، امکانسزلق . § بر حالدن دیکر حاله گیرمك ، باشقه بر حال آلمق .

اِسْتِحْسَانْ { [ع] گوزەل عد ایتمك ، بکەنمك .

استحساناً = (استحسان صورتیله) : بکه نه رك .

اِسْتِحْصَالْ { [ء] حاصل قیلمق، آلده ایتمك، حصوله گتیرمك .

اِسْتِحْضَارْ { [ء] حاضر لامق، حاضر ایتمك .

استحضارات = حاضر لغلر ، حاضر لامه لر .

اِسْتِحْقَارْ { [ء] حقیر عد ایتمك، آشاغی صایمق .

اِسْتِحْقَاقْ { [ء] حق اولمق حالی § لیاقت .

اِسْتِحْكَامْ { [ء] متانت ، قوت § بویوك سپر ، قلعه ، طابیه .

استحکامات = استحکام لر ، قلعه لر .

اِسْتِحْلَالْ { [ء] حلال ایدیلمه سنی ایسته مك . § حلا للاشمق .

اِسْتِحْمَامْ { [ء] صیجاق صوایله یقانمق .

اِسْتِحْیَاءْ { [ء] زیاده حیا ایتمك، اوتانمق .

اِسْتِخَارَهْ { [ء] صورت مخصوصه ده، بر نیت ایله رؤیایه یاتمق .

اِسْتِخْبَارْ { [ء] خبر آلمق .

استخبارات = خبر آلمه لر، خبر لر .

اِسْتِخْدَامْ { [ء] خدمتده قوللانمق . [داعما انسانلر حقنده مستعملدر، اشیا وحیوانات ایچون « استعمال » کلمه سی قوللانیلیر .]

اِسْتِخْرَاجْ { [ء] چیقارمق § عبارهدن مأل چیقارمق اقتداری .

استخراجات = (برنجی معنایه کوره) چیقارمه‌لر؛ چیقاریلان، برمملکتدن خارجه کوندریلن شیلر . § (ایکنجی معنایه کوره) عباره‌دن معنا ، مأل چیقارمه‌لر ، چیقاریلان معنالر .

اِسْتِخْفَاف { [ء] خفیف، باياغی عدایتمك. برشیدن صایمامق ، آشاغی گورمك .

اِسْتِخْلَاص { [ء] قورتارمق .

اُسْتُخْوَان { [ء] کمیك.

اِسْتِدَامَه { [ء] طلب دوام ، بردوام اولمه‌سنی ایسته‌مه.

اِسْتِدَانَه { [ء] اودونج آلمق .

اِسْتِدْرَاك { [ء] آکلامق ایسته‌مك.

اِسْتِدْعَاء { [ء] متواضعانه. حقیرانه ایسته‌مك . § حکومته عرض حال ایله مراجعت ایدوب برشی ایسته‌مه § بو خصوصده ویریلن کاغد ، عرض حال.

اِسْتِدْلَال { [ء] دلیل کتیرمك . § بردلالتله آکلامق.

استدلالاً = (استدلال صورتیله) : دلیل کتیره‌رك ، دلیل کتیرمك مقصدیله § بر دلالتله آکلایه‌رق .

اُسْتَر { [ف] قاطیر .

اِسْتِرَاحَت { [ء] راحت بولمق ، راحتلانمق § راحت، سکون.

اِسْتِرْحَام { [ء] یالوارمه، نیاز . § طلب مرحمت .

استرحامات = استرحا-
ملر ، نیازلر .

اِسْتِرْداد { [ع] گری آلمق .

اِسْتِرْقاب { [ع] بری برینه قارشی رقابتده بولونمه ، یکدیکرینی چکه-مه-مه .

اُسْتُره { [ع] معروف تراش آلتی : او-ستوره .

اِسْتِرْپِدْیه { [دو] معرو-ف چیفته قابوتلی ده کیز مخلوق .

اِسْتِسْعاد { [ع] اوغورلی ، میمنتلی طوتمق ؛ اوغورلی عد ایتمك .

اِسْتِسْقاء { [ع] وجودك بر طرفنده ، ویا قارینده صو بیریکمك . § ایچه جك ایسته مك . §

قوراقلغك دوامنه بناءً یا-غمور دعاسنه چیقمق . § صنمی اولارق ، کندینی زورلامق صورتیله قوصمق .

اِسْتِشارَه { [ع] دانیشمق ، مشورت ایتمك .

استشارات = دانیشمه لر ، مشورتلر .

اِسْتِشْفاء { [ع] طلب شفا ، بر خسته لغدن قورتوله بی ، شفایاب اوله بی ایسته مه .

استشفاءً = استفاصو-رتیله ، شفا بوله بی طلب ونیت ایدرك .

اِسْتِشْفاع { [ع] طلب شفاعت ، یار-لیغامه بی ایسته مه .

اِسْتِشْمام { [ع] قوقلامق ، قوقو آلمق . § آکلامق ، حس ایتمك .

اِسْتِشْهَاد { [ء] شاهد طوتمق .

استشهاداً = (اشتشهاد صورتیله): شاهدطوتارق.

استشهادات = شاهد طوتوشلر .

اِسْتِصْحَاب { [ء] یانمه آلمق، برابر- نده بولوندورمق .

استصحاباً بالاستحصاب = یانمه آلەرق .

اِسْتِصْغَار { [ء] کوچوك عدایتمك ، کو- چوك گورمك .

اِسْتِطَاعَت { [ء] طاقت، قدرت گوج یتمه .

علی قدرالاستطاعه = گوج یەتدیکی ، ألدن کلد- یکی قدر .

اِسْتِطَالَه { [ء] اوزامق، اوزون سورمك . § اوزامش شی ، اوزا- مقدن متحصل قسم .

اِسْتِطْرَاد { [ء] برفقره ویا بر مقاله آراسنده برمناسبتله باشقه برفقره ویا مقاله ایراد ایتمه . § بویولده ایراد ایدیلن فقره ویا مقاله .

استطراداً = (استطراد صورتیله) : استطراد یاپەرق .

اِسْتِعَاذَه { [ء] صیغینمق، التجا ایتمك . § « اعوذ بالله من الشیطان- الرجیم» دیمك، اعوذچکمك.

اِسْتِعَارَه { [ء]عاریت اولا- رق، تکرار ویر- مك اوزره آلمق . § بر کلمه یی — اصل معناده قو-

للانیلمادیغنی بیلدیرر برقرینه اولمق شرطیله — باشقه برمعناده قوللانمه : مثلا برقرینهٔ لازمه بولوندورارق « کل » دهنیر ، فقط بوکا بکزه‌ین « یاناق » مراد اولونور . § بوصورتله استعمال ایدیلن کلمه ، لفظ .

اِسْتِعَانَه { [ع] طلب معاونت ، یاردیم ، اعانه ایسته‌مه

اِسْتِعْجَاب { [ع] شاشمق ، تعجب ، استغراب

اِسْتِعْجَال { [ع] عجله ایله ، تیز اولمه سنی ایسته‌مك . § عجله ، عجله ایتمك

اِسْتِعْدَاد { [ع] برصفتی ، مثلا علم ومعرفتی ، أدب وأخلاقی قبوله طبعاً آماده بولونش ، قابلیت .

اِسْتِعْطَاف { [ع] طلب شفقت ، عطوفت وشفقت ایسته‌مه .

اِسْتِعْظَام { [ع] (استصغار) ك ضدی : بویوك کورمك . § بویوك طوتمق § کندینی بویوك طوتمق ، کبرلهنمك ، تکبر .

اِسْتِعْفَاء { [ع] عفو ایسته‌مه : استعفای قصور ایتدم . § برخدمتدن ، بر مأموریتدن عفو اولونمه‌یی ایسته‌مك ، کندی آرزوسیله خدمتندن چیقمق : ناظر پاشا استعفا ایتمش ! ..

استعفا نامه = استعفا ورقه‌سی ، استعفایی حاوی کاغد .

اِسْتِعْلَاء { [ع] یوکسه‌لمك ، اعتلا . § اوسته چیقمق ، غالب کلمك .

إِسْتِعْلَام { [ء] معلومات ايسته‌مه .

إِسْتِعْمَال { [ء] قوللانمق .
استعمالات = استعمالار ، قوللانمه‌لر .

إِسْتِغَاثَه { [ء] مدد ، ياردیم ايسته‌مك ، استمداد .

إِسْتِغْرَاب { [ه] غريب عدايتمك ، عجيب كورمك ، متعجب اولمق .

إِسْتِغْرَاق { [ء] كندينی بيلمه‌يه‌جك درجه‌ده دوشونجه‌لره ، خيالاته دالارق مك دالغين ، مدهوش اولمق حالی .

إِسْتِغْفَار { [ء] الهدن مغفرت ايسته‌مك ، كناهلرك عفوينی نياز ايله‌مك .

أَسْتَغْفِرُ اللهَ { [ء] اصل معناسی (الهدن مغفرت ايسته‌رم ، كناهمك عفوينی نياز ايده‌رم) ايسه‌ده اكثريا : (سهو ايتدم ، الله ايتمه‌سين) معنالرنده ، برده محاوره‌ده سوزسويله‌ين كيمسه مخاطبه كوچوكلك ويا بويوكلك اسناد ايتديكی زمان اوكا نازكانه مقابله‌ده بولونمق خصوصنده مستعملدر .

إِسْتِغْنَاء { [ء] احتياجسزلق ، تنزلسزلك ، تنزل ايتمه‌مه . § چكنمه ، تنزل ايتمه‌يش .

إِسْتِفَادَه { [ء] فائده‌له‌نمك ، فائده بولمق .

إِسْتِفَاضَه { [ء] فيضله‌نمك ، فيض آلمق ، بولمق .

إِسْتِفْتَاء { [ء] فتوى ايسته‌مك ، برمسئله شرعيه حقنده ، ويا محاكم

شرعیه ده ویریلن حکمه راضی اولمایارق فتوا خانه یه مراجعت ایتمك .

اِسْتِفْتَاح { [ء] آچمق ، باشلامق . [صا. یجیلرك قوالاندقلری (سفتاح) کلمه سی بولفظدن محرفدر.]

اِسْتِفْرَاغ { [ء] قوصمق.

اِسْتِفْسَار { [ء] صورمق.

اِسْتِفْهَام { [ء] آکلامق ایسته مك ، صورمق .

استفهامات = استفهاملر ، صورمه لر .

اِسْتِقَامَت { [ء] دوغرولق ، ناموسکارلق : صاحب استقامت برذاتدر . § جهت ، یول: عسکرلر شو استقامتده گیتدیلر .

اِسْتِقْبَال { [ء] کله جك ، کله جك زمان § کله جك زمانه دلالت ایده ن فعل . § قارشی چیقمق ، قارشیلامق .

استقبالاً = استقبال جهتیله ، استقباله کوره ، کله جك زمانده .

اِسْتِقْرَاء { [ء] تتبع ؛ بر چوق کتابلره ، أثرلره مراجعت ایتمه.

اِسْتِقْرَار { [ء] ساکن وثابت اولمق ، قرار بولمق .

اِسْتِقْرَاض { [ء] اودونج پاره آلمق .

اِسْتِقْصَاء { [ء] دقتله آراشدیرمق.

اِسْتِقْطَاب { [ء] شمسك شعاعلری انکسار ایده رك بر نقطه ده ،

برقطبده طوپلانمه . § بر
أ لكتريق پيلنده مولدالماء
برقطبده طوپلانارق آرتيق
أ لكتريق چيقمامه .

اِسْتِقْلَالْ { [ء] باشلى باشنه اولمه .

اِسْتِكْبَارْ { [ء] بويوكلك ، كندينى بويوك كورمك .

اِسْتِكْتَابْ { [ء] يازديرمق ، سويله يوب يازديرمق ، (ديكته ايتمك) .

اِسْتِكْثَارْ { [ء] چوق كورمك ، چوق عد ايتمك .

اِسْتِكْرَاهْ { [ء] كراهت ، كراه ايله طوتمق .

اِسْتِكْرَاهْ { [ء] كريه كورمك ، تيكسينمك ؛ نفرت ايتمك .

اِسْتِكْشَافْ { [ء] كشف ايتمه يه چاليشمق ؛ (بالخاصه) محاربه اثناسنده دشمنك حالنى ، بولندينى موقعى آكلامق ايچون اطرافى آراشديرمه ؛ تفتيش ايتمه .

استكشافات = استكشافلر ، آراشديرمه لر .

اِسْتِكْمَالْ { [ء] تام ، كامل قيلمق ؛ تماملامق .

اِسْتِكْنَاهْ { [ء] كنهنى ، حقيقتنى آراشديرمق .

اِسْتِلْذَاذْ { [ء] لذت بولمق ، شيرينكام اولمق .

اِسْتِلْزَامْ { [ء] لازم گتيرمك ، لزوم ايجاب ايتديرمك .

اِسْتِماع { [ء] دیکلهمك ، ایشیتمك .

اِسْتِمْناع { [ء] تمتع ، قازانمه

اِسْتِمْداد { [ء] مدد ، یاردیم ایسته‌مك ، امداد ، چاغیرمق .

اِسْتِمْرار { [ء] بردوزی یه اوزایوب گیتمك ، دوام اوزره اولمق .

استمراری = استمراره منسوب ، دوامه عائد : فعل استمراری : (چالیشه دور .) گبی .

اِسْتِمْزاج { [ء] رأی ، فکر یوقلامق .

اِسْتِمْلاك { [ء] ملك ایتمك ، کندینه مال ایلهمك .

اَسْتِمْهال { [ء] مهلت . میدان ایسته‌مك ،

اِسْتِناد { [ء] دایانمق . § اعتماد ایتمك ، گووه‌نمك .

استناداً = (استناد صورتیله) : استناد ایده‌رك .

استنادگاه = استناد ایده‌جك ، دایاناجق و گووه‌نه جك یر ویا کیمسه : یاربی استنادگاهم آنجاق سنسك ! . .

اِسْتِنارَه { [ء] نورلاندیرمه ، ضیالاندیرمه § نور آلمه ، نورلانمه .

اِسْتِنْباط { [ء] معنی ویا حکم چیقارمق .

اِسْتِنْتاج { [ء] نتیجه چیقارمق .

اِسْتِنْساخ { [ء] نسخه‌سنی ، عینی آلمق ؛ قوپیه ایتمك .

اِسْتِنْشاق { [ء] تمیزلهمك ایچون بورونه صوچکمك .

إِسْتِنْطَاق { [ء] اوزون اوزادی یه صور- مق، سویله تمك ایسته مك .

استنطاق نامه = محکمه ده استنطاق ایدیلن شخصك افاده سنی حاوی کاغدی .

استنطاقات = استنطاقلر، صوروشدورمه لر .

إِسْتِنْكَاف { [ء] یوز چویر- مك ؛ چکینمك .

إِسْتِنُوغْرَافْيَا { [یو] مك آز و پك قیصه اشارتلر، چیزکیلر ایله پك چابوق یازیلر بریازی . [برمجلسده ایراد اولونان ویا بوکا بکزه راون سوزدن برسوزی ضبط وقید ایچون مستعمل .]

إِسْتِوَاء { [ء] مساوی ، مماثل اولمق . § مساوی ومماثل اولمه ، مساویلك .

خط استوا = کره أرضی - منطقهٔ حاره قسمنده - بر برینه مساوی ایکی پارچه یه آییردیغی فرض اولونان بویوك دائره، چیزکی .

إِسْتِهْجَان { [ء] مستهجن ، قبا عد ایتمك ، قبیح کورمك .

إِسْتِهْزَاء { [ء] ذوقله ، أکلنمك، مسخره یه آلمق ، آلای ایتمك .

إِسْتِهْلَاك { [ء] صرف ایدوب توکه تمك .

إِسْتِهْلَال { [ء] هلال یعنی یکی آی کورونمك .

§ هلالی، یکی آیی کورمك .

براءت استهلال = یازیلان هرهانکی بر شیئك باشنده نه دن بحث اولونا جغنه دلالت ایده رصورتده سوزلر

سویله‌مه ، بویولده یازیلان جمله‌لر . § حسن دلالت ؛ گوزه‌للکنه ، أیلکنه دلیل اوله .

اِسْتِیجَار { [ء] اجرتله طوتمق ، (أو حقنده) کرالامق .

اِسْتِیذَان { [ء] اذن ایسته‌مك ، برخصوص حقنده مساعده طلب ایتمك .

بالاستیذان = (استیذان صورتیله) : اذن آلارق .

بلا استیذان = (استیذان صورتیله) : اذن آلمایه‌رق .

اِسْتِیصَال { [ء] بالکلیه محو ایتمك ، کوکنی قیرمق ، یوق ایتمك .

اِسْتِیضَاح { [ء] ایضاحات ایسته‌مك .

استیضاحاً = (استیضاح صورتیله) : ایضاحات ایسته‌یه‌رك .

اِسْتِیعَاب { [ء] بچنه آلمق : بو قاب یوز درهم صو استیعاب ایده‌ر . § طوتمق ، قاپلامق : بوفدا نلر دیکیلیرسه بردونم یر استیعاب ایده‌ر .

اِسْتِیفْ { [ایـ] صیقیه وصیرا سیله دیزمه ، یرله شدیرمه ، بیغمه : کتابلری دولابه استیف ایتمش . § طوَر ، دوروش : هیچ استیفنی بوزمادی .

اِسْتِیفَاء { [ء] آلمق ، تماماً آلمق .

اِسْتِیلَاء { [ء] بریری ، برمملکتی قوهٔ غالبه ایله ضبط ایتمك : شارلی اردومزك استیلا ایله-

دیکی واسع قطعه‌لر . . . § تمامیله قاپلامق: صولر بوتون تارلالری استیلا ایتمش .

اِسْتِیم (٢) { [از] بخار ماکینه‌لرینی ایشله‌دن صو دومانی ، بوغو . (« اسلیم » یا کلیشدر)

اِسْتِیمَاتُور (٢) { آفراگورو کده مأموره بها بیچن مأمور : ممن .

اِسْتِیمَانْ (٢) { [ء] أمان دیله‌مك.

اِسْتِیمبُوطْ (٢) { [ء] بخار ایله حرکت ایده‌ر صاندال، مینی مینی واپور .

اِسْتِیناسْ (٢) { [ء] توحشی گیدوب آلیشمق، انسیت حاصل ایتمك.

اِسْتِینَافْ (٢) { [ء] یکیدن باشلامق . § « بدایت » محکمه‌سنده ویرلن حکمك — مافوقی اولان محکمه‌یه مراجعتله — فسخنی طلب ایتمه .

استینافاً = (استیناف صورتیله) استیناف محکمه‌سی معرفتیله ، یکیدن باشلایه‌رق .

أَسْحَارْ { [ء] « سحر » ك جمعی : صباح وقتلری .

أَسْخَى { [ء] داها، اك، پك جومرد ، الی آچیق .

أَسْخِیَاءْ { [ء] « سخی » نك جمعی : جومردلر .

أَسَدْ { [ء] آرسلان .

أسدالله = (أللهك آرسلانی) : حضرت علی.

أُسَرَاءْ { [ء] « اسیر » ك جمعی : محاربه‌ده

دشمندن یاقالانان وبادشمن الله دوشن کیمسه لر. § کوله لر.

اِسْرَائِیل { [ء] حضرت یعقوبك اسمی.

بنی اسرایيل = حضرت یعقوبك اوغللری ، اولاد واخفادی : یهودیلر .

أَسْرَار { [ء] « سِر » ك جمعی: گیزلی، صاقلی شیلر § نوتون گبی ایچیلن وانسانده عقل وفکر بیراقمایان مضر براوت.

اسرارانگیز = اسرارلی، برچوق سرلری حاوی .

أسرار کش = اسرار ایچن ، اسرار تیریا کیسی.

اِسْرَاف { [ء] حددن فضله، لزومسز اولارق صرف ایتمك .

اِسْرَافِیل { [ء] قیامت کونی (صور)ی اوفورمه یه مأمور ملك .

أُسْرُب { [ء] قورشون.

اِسْطَار { [ء] یازمق ، سطرلامق .

أُسْطُرْلَاب { [رویجه دن عربجه لاندیریلمش) کونشك ارتفاعنی آ کلامایه مخصوص آلت .

أُسْطُوَانَه { [ء] دیره ك . § اسیلیندیر: معروف صوبا بوروسی شکلنده کی هندسه شکلی .

اسطوانی = اسطوانه شکلنده .

أَشْعَار { [ء] « سعر » ك جمعی : صاتیلق شیلرك خلق بیننده جاری اولان بهالری ، نرخلر .

اِسْعَاف { [ء] ایش بتیرمك ؛ ایسته نیلن برشیئی ، ایدیلن استرحامی

قبول ایله یاپمق .

أَسْعَد { [ء] داها ، اك ، پك سعید: اوغورلی .

أَسَف { [ء] حزن ، غم . § غملانمه ، تأسف ایتمه .

أَسْفار { [ء] «سفر»ك جمعی: سیاحتلر ، اوزون گزینتیلر . § «سفر»ك جمعی: حامل الاسفار = (کتاب یوکلو): جاهل ، اشك .

أَسْفَل { [ء] داها ، اك ، پك سفیل ، آشاغی ، بایاغی . § آشاغی ، آشاغیده بولونان .

أسفل سافلین = (آشاغیلرك آشاغیسی): جهنمك اك آلت طبقه سی .

أَسْفَنْج { [ف] سونگر .

اِسْقاء { [ء] سقی ایتمك ، صولامق ، صوبرمك: اروا واسقا .

اِسْقارْپین { [ف] خفیف بر نوع قوندوره .

اِسْقارْمُوز { [ایا] کوره‌ك طاقیلمق اوزره قایدش وصاندالك یان کنارینه دیکنمه صوقولمش تخته چیوی . § برجنس کوچوك بالیق .

اِسقاط { [ء] دوشورمك . (کلمه‌نك برحرفی ویاحرکه‌سی حقنده) قالدیرمق ، آرادن چیقارمق .

اسقاط جنین = چوجوق دوشورمك .

اِسْقاندیل { [ایا] صویك ، ده کیزك ده . دینلکی یوقلامه ، ده‌دینلکی اولچمه . § یونك ایچون قوللانیلان آلت . § (مجاز اولارق) یوقلامه ، برینك

فکرینی آکلامایه چالیشمه.

أسلحه [ف] فیلیچ ، سلاح استعمالی صنعتی ، سلاحبازلق .

اسقوربیت [رو] برنوع ایریجه بالیق.

اسقومری [رو] معروف بالیق.

اسقونطو [ایا] بر پاره نك، وعده سی کلمه دن تأدیه سی حالنده بر آزینی تنزیل ایتمه، کسمه . § بو صورتله تنزیل اولونان مقدار

اسکات [ع] سکوت ایتدیرمك ، صوصدورمق § الزام ایتمك.

اسکان [ع] ساکن قیلمق، بر مسکنده اوطورتمق .

اسکته [رو] معروف کوچوك ویشیللی صاریلی قوش .

اسکلت [ف] انسان ویا حیوانلرك اتلری دوکولمش کمیکلرندن عبارت هیئتی: قدید § اسکلت کبی اتسز، قورو، نحیف آدام.

اسکله [ایا] ده کیز ویا نهر کنارنده واپور- لرك ، کمیلرك ، قایقلرك یاناشدقلری یر. § ده کیز و نهر کنارنده کی تجارت مر- کزی ، بندرگاه .§ کمینك صول یانی . § بنا اطرافنه قوردولان أکره تی چاغه کراسته لر.

أسلاف [ع] «سلف» لك جمعی : برقوم ویا ملتك کچمشلری .§ برلرینه کچیلن آدملر ویا مأمورلر.

اسلام [ع] پیغمبریمز محمد مصطفی علیه

السلام افندیمزك وحی الهی ایله انسانلره تبلیغ بویوردیغی دین معظم : مسلمانلق . §
دین اسلام اوزره بولونانلر، مسلمانلر .

اسلامیت = دین اسلام ایله متدین اولمه ، مسلمانلق .

اسلامیه = اسلامه ، مسلمانلره منسوب : ممالك اسلامیه = مسلمان مملکتلری .

شیخ الاسلام = دولت اسلامیه ده ریاست علمیه مقام رسمیسنده بولونان ذات : (مسلمانلرك شیخی، رئیسی .)

أسلِحَه { [ء] « سلاح »ك جمعی : انسانك کندیسنی مدافعه ویا دشمنه تعرض ایچون قوللاندیغی آتشلی آتشسز آلتلر .

أسلَم { [ء] داها ، اك ، پك سالم ؛ أمین ؛ سلامتلی .

أسلُوب { [ء] طرز، یول، اصول . § (کتابت وادبیاتده) طرز افاده ، طرز بیان .

اِسم { [ء] آد . § (صرفده) انسان، حیوان ویا اشیادن برینی گوسترمه ، وهر حالده بر « آد » بیلدیرمه ن کلمه .

اسم جلال = الله (جل شانه) اسم شریفی .

اسم اعظم = جناب حقك اك بویوك اسمی : الله .

أسماء { [ء] « اسم » ك جمعی : آدلر .

أسماء حسنی = الله‌ك

اسملری .

إِسْمَاع { [ع] ایشیتدیرمك .

أَسْمَر { [ع] قاره یاغیز، پك آچیق سیاه رنکنده . § بورنکده اولان کیمسه .

إِسْمِرَار { [ع] اسمرله شمك .

إِسْنَاد { [ع] نسبت ایتمك ، برایشی ویاشیئی برکیمسه یه عطف ایلهمك .

اسنادات = اسنادلر، نسبت ایتملر . [استعمالده بعضاً] اتهاملر ، قباحت عطف ایتملر .

أَسْنَان { [ع] «سن» ك جمعی : دیشلر . § یاشلر .

أَسْوَاق { [ع] «سوق» ك جمعی : چارشیلر، پازارلر . § (بعضاً استعمال لده) سوقاقلر .

أَسْوَد { [ع] سیاه، قاره .

إِسْهَال { [ع] یورمه ، سورمه ، قارین گیتمه ، عمل .

أَسْهَام { [ع] «سهم» ك جمعی : حصه سندلری ، تحویلات .

أَسْهَل { [ع] داها، اك، پك سهیل : قولای .

أَسِير { [ع] محاربه ده دشمن الینه دوشن، ویادشمندن یاقالانان آدام . § تحکم آلتنده بولونان § دوشکون مبتلی . § قول ، کوله .

إِشَارَت { [ع] کوسترمك، ایما وارائه ایتمك . § علامت ، نشان .

أَشَاعِرَه { [ع] دین اسلامده (امام

اشعری) یه تابع اولانلر: اهل سنت .

اِشاعَه { [ع] شایع قیلمق، اورتالغه یایمق .

أشباح { [ع] «شبح»ك جمعی: جسملر، جثه‌لر، وجودلر .

اِشباع { [ع] (از ان ویاحیوان حقنده) قارنی دویورمق . § (صو ویا باشقه برمایع حقنده) أریه بیلیر شیدن علاوه ایده أریده مه یه‌جك برحاله کتیرمك . § چوغالمق، چوغالدیلمق .

أشبه { [ع] داها أیی، پك شبیه: بکزه‌ر

اِشپورطه { ایا معروف قوایلی یاپوان سپت .

أشتات { [ع] «شتیت» ك جمعی: فرقه‌لر، طاقیملر، صنفلر، نوعلر .

اِشتباه { [ع] شبهه له‌نمك، شبهه ایتمك § . شبهه، اینانمامده تردد .

بی اشتباه = شبهه‌سز .

اِشتداد { [ع] شدّت‌لنمك .

اُشتر { [ف] دهوه .

اشتربان = دهوه‌جی .

أشتر خوی = دهوه طبیعتلی : کینجی .

اِشتراء { [ع] صاتین آلمق .

اِشتراك { [ع] اورتاق، شریك اولمق § برحاله بولونمق .

بالاشتراك = (اشتراك صورتیله) اشتراك ایده‌رك

اِشتعال { [ع] شعله له‌نمك، آلوله‌یانمق، طو-

توشمق .

قابل اشتعال = طو-
توشوب يانه بيلير .

اِشْتِغَالْ { [ع] مشغول اولق ، اوغراشمق § مشغوليت ، ايش .

اشتغالات = اشتغاللر ، مشغوليتلر .

اِشْتِكَاءْ { [ع] شكايت .

اِشْتِمَالْ { [ع] شمولى اولمه ، احاطه .

اِشْتِهَاءْ { ايستمك . [اكثر- يا بيه جك ، ايچه- جك حقنده قولانيلير .]

اِشْتِهَارْ { [ع] شهرت بولمق ، مشهور و معروف اولمق .

اِشْتِيَاقْ { [ع] كوكل ميلى . فرق العاده آرزو وأمل .

أَشْجَارْ { [ع] « شجر » ك جمعى : آغاچلر .

أَشْجَعْ { [ع] داها ، أك ، پك شجاعتلى ، قهرمان .

أَشْخَاصْ { [ع] « شخص » ك جمعى : فردلر ، كيمسه لر ، آدملر .

أَشَدّ { [ع] داها ، أك ، پك شدتلى .

أَشَرّ { [ع] داها ، أك ، پك چوق شرلى .

أَشِرَّاءْ أَشْرَارْ { [غ] « شرير » ك جمعى : دائما فناليق ايده نلر ، شرايشله بنلر ، مضر ، آلچاق كيمسه لر .

اِشْرَابْ { [ع] ايچيرمك . § ايما ، ايماء ، آكلاتمه .

أَشْرَاطْ { [ع] « شرط » ك جمعى : علامتلر ، نشانلر .

أشراط ساعت = قيامت علامتلری .

أَشْرَاف { [ء] «شريف» ك جمعی : شريف اولانلر ، (برمحلده ، مملكتده) بويوكلر ، ايلدری كلنلر .

إِشْرَاق { [ء] (گونش حقنده) دوغمق § ضيالاندیروب پارلاتمق .

أَشْرِبَة { [ء] «شراب» ك جمعی : ايچه جك شيلر .

أَشْرَف { [ء] داها ، أك ، پك شرفلی .

أَشْعَار { [ء] « شعر » ك جمعی : شاعرانه يا زيلمش لطيف سوزلر . § « شعر » ك جمعی : اينجه قيللر .

إِشْعَار { [ء] يازارق بيلدیرمك . اخبار ايتمك .

اشعارات = اشعارلر ، يازارق بيلدیرمه لر .

إِشْعَال { [ء] شعله لندیرمك ، آلوله ندیرمك ، طوتوشدورمق .

أَشِعَّه { [ء] « شعاع » ك جمعی : عادتا برر اينجه ايپلك تل حالنده انتشار ايده ن ضيالر .

أَشْغَال { [ء] « شغل » ك جمعی : مشغوليتلر ، ايشلر .

تعطيل اشغال = ايشلری يوزاوستی بيراقمه : غره و .

إِشْغَال { [ء] مشغول ايتمك : سزی اشغال ايتمه يم أفندم . § عسكرله برمملكتی محاربه سز استيلا ايتمه : آوسترياوتوز شو قدر سنه اول بوسنه هرسكی اشغال ايتمشدی .

أشْفَاق { [ء] «شفق» ك جمعی : شفقتلر ، صمیمی محبتلر .

أشْفَق { [ء] داها ، اك ، پك شفقتلی .

أشْقَر { [ء] آل آت .

أشْقَى { [ء] داها اك ، پك شقی ، شقاوتی اك زیاده .

أشْقِيَاء { [ء] (شقی) نك جمعی : شقاوت ایده نلر ، حیدودلر .

أشْك { [ف] گوزیاشی .

أشك افشان = (گوز یاشی صاچان) : چوق آغلایان .

أشكبار = (گوزیاشی یاغدیران) : چوق آغلایان

أشك ریز = (گوز یاشی دوکن) : آغلایان .

أشْكَال { [ء] « شكل » ك جمعی : طرزلر ، صورتلر § هندسه شكللری .

إشْكَال { [ء] مشكالك ، گوجلك ، زورلق . § وضوحسزلق ، مغلقلق .

إشْكَنْجَه { [ف] عذاب ، أذیت .

اشْكُوفَه { [ف] شكوفه : چیچك .

إشْمَام { [ء] قوقلاتمق . § اثنای قرائتده دوداقلرله اوتره ویا أسره دن برینه اشارت ایتمه .

أشْمَل { [ء] داها ، أك ، پك شموللی .

إشْمِئْزَاز { [ء] صیقیلمق ، جان صیقیلمق § استكراه ، نفرت .

أشْوَاق { [ء] «شوق» كِ جمعی .

أشهاد { [ء] «شاهد» ك ايكى قات جمعى : گوره نلر ، شاهد اولانلر .

إشهاد { [ء] شاهد گتيرمك ، شاهد گوسترمك .

أشهب { [ء] قير آت .

أشهر { [ء] داها ، أك ، پك مشهور .

أشهل { [ء] شهلا ، آلا گوزلى .

أشياء { [ء] «شئ» ك جمعى : دوشه مه وسائره گبى أو لوازمى . § ياغمورلق . باوول وسائره گبى يول لوازمى . § موجردات ، وار اولان شيلر . خالق أشيا = (هر شيئى يارادان) : الله .

إصابت { [ء] دوغروجه كيدوب ايريشمك ، راست كلمك . § سوز ويا ايشده صوابه ، دوغرولغه تصادف ، مصيب اولمه : اصابت رأى .

أصابع { [ء] «اصبع» ك جمعى : پارماقلر .

أصاغر { [ء] «اصغر» ك جمعى : گوچوكلر ، شرف جهتيله گوچوك صاييلانلر .

إصاغه { [ء] قالبه دوكمك .

أصالت { [ء] جودت ، متانت . § زاده لك ، نجابت ، نسبى تميزلك . § «وكالت» ك ضدى : بر ايشى ، برمأموريتى بالذات ايفا ايتمك حالى ،

أصالتلو = اجنبى سفيرلرينه وسائر بويوكلرينه وپريلن عنوان رسمى .

أصالةً = وكالتله اولمايه رق ، بالذات .

إِصْبَعْ { [ء] پارماق .

أَصَحّ { [ء] داها ، اك ، پك صحيح : دوغرو .

أَصْحَابْ { [ء] «صاحب» ك جمعى : برشيئه مالك ويا برأخلاق ايله متصف اولانلر § پيغمبر عزاقندمزى گوروب اونكله صحبت شرفنه نائل اولمش اولان كيمسه لر . § بربويوك ذات ايله صحبت واونك مسلكنه سلوك ايده نلر .

إِصْدَارْ { [ء] صدور ايتديرمك ، چيقارمق .

أَصْدَافْ { [ء] «صدف» ك جمعى : بعض ده كيز حيوانلرينك پارلاق قابوقلرى ، اينجي قابوقلرى .

أَصْدِقَاءْ { [ء] «صديق» ك جمعى : صادق اولانلر ، صداقت گوسته ره نلر .

إِصْرَارْ { [ء] عزم ، دوه نمه مك اوزره التزام ، قصد قوى .

إِصْطِبَارْ { [ء] صبر ايتمك .

إِصْطَبْلْ { [ء] آخور .

إِصْطِلَاحْ { [ء] برعلمده ، برفنده ، برصنعتده خصوصى بر معنا ايله قوللانيلان كلمه ، تركيب § ساده لكدن عارى ، تكلفلى سوز و افاده .

اصطلاحات = اصطلاحلر ، خصوصى معناده تعبيرلر .

اصطلاحپرداز = اصطلاح پاره لايان ، تكلفلى سوز سويله ين .

إِصْعَاد { [ء] صعود ايتديرمك ، يوقاری جيقارمق ، يوكسه لتمك .

أَصْعَب { [ء] داها، أك، پك صعوبتلی : گوج .

إِصْغَاء { [ء] قولاق ويرمك ، ديكله مك .

أَصْغَر { [ء] داها، أك، پك كوچوك .

أصغران ، أصغرين = (ايكی كوچوك شی) : يوره‌ك وديل .

أَصْفَر { [ء] صاری .

عرق أصفر = صاريمتراق بر رنكده اولان انسانلرك [چين ، ژاپونيا، سيام ، اهاليسنك] منسوب اولديغی صوی .

إِصْفِرَار { [ء] صارارمق .

أَصْفِيَاء { [ء] « صفی » نك جمعی : قلبی پاك، تميز كيمسه‌لر .

أَصْل { [ء] كوك، ديب، اساس § حقيقت، صحت ، دوغرولق § صوی، جنس . § ابتدا وجوده كتيريلن ، صوكرا نمونه اتخاذ ايديلن .

أصلسز = أصلی يوق ، دوغرو ده گيل . § فائده‌سز ، بوش .

بدأصل = صويی كوتو .

أَصْلًا { [ء] هيچ ، هيچ بروقت ، قطعيا .

إِصْلَاح { [ء] ايی حاله گتيرمك ، ايی حاللی قيلمق .

اصلاحات = اصلاحلر ، ايی حاله كتيرمه‌لر .

أَصْلَح } [ء] داها، أك، يك صالح؛ ايى.

أَصْلَحَكَ اللهُ } [ء] الله سنى اصلاح ايتسين.

أَصَمّ } [ء] صاغير، ايشيتمز § [حسابده] جذرى آيناماديغى ايچون جذر اشارتى داخلنده يا يلان ويا تماميله افاده اولونامايان.

أَصْنَاف } [ء] «صنف» ك جمعى: نوعلر، نوعلر، جنسلر. § برصنعت ويا دكانجيلق ايله مشغول كيمسه لر.

أَصْنَاف } [ء] «صنف» ك جمعى: نوعلر، جنسلر. § برصنعت ويا دكانجيلق ايله مشغول كيمسه لر. [بومعناده مفرد مقامنده ده قوللانيلير]

أَصْنَام } [ء] «صنم» ك جمعى: آلهه شرك قوشانلرك طابدقلرى مجسم بتلر: طاشدن، طونجدن ويا تختهدن هيكللر.

أَصْوَات } [ء] «صوت» ك جمعى: سسلر، صدالر.

أُصُول } [ء] «أصل» ك جمعى: أصل اولانلر: آنالر وبابالر. § صورت، طرز، نظام، قاعده.

أصول اصول = ياواش ياواش.

أَصِيل } [ء] نسب صاحبى، أصالتلى برفاميليادن. § طبعاً أصالت صاحبى: تربيه لى. § «وكالت» ك

ضدّی : برایش باشنده بالذات بولونان .

أصیلانه = أصیل اولانه یاقیشیر صورتده ، أصیلجه سنه ،

أصیلزاده = معتبر بر فامیلیادن ، زادگاندن .

اِضاعه [ع] ضایع ایتمك .

اِضافت [ع] (صرفده) قاعدهٔ مخصوصه ایله ایکی کلمه یی بری برینه ضم ایتمه § بویله ایکی کلمه آراسنده کی معنا مربوطیتی ، مناسبتی .

اضافات = اضافتلر .

اِضافه [ع] ضم ایتمك ، اولاشدیرمق ، § (صرفده) قاعدهٔ مخصوصه ایله برکلمه یی باشقه برکلمه یه ربط وضم ایتمك ، اولاشدیرمق

اُضحوکه [ع] گولونه جك ، گولونج شی .

أضحی [ع] « ضحاة » ك جمعی : قربانلر .

عید أضحی = قربان بایرامی

أضداد [ع] « ضد » ك جمعی : بر برینه نظراً تمامیله باشقه باشقه اولانلر .

اِضرار [ع] ضرره صوقمق ، ضرر ویرمك .

أحراس [خرس] ك جمعی : آی دیشلری

اَضطِراب [ع] (مادی ، معنوی) راحتسزلق ، مضطربلك .

اضطرابات = اضطرابلر .

اضطراب آور = اضطراب گتیره ن ، راحتسزلق ویره ن .

اِضطِرار [ع] چاره سزلق ، ناچارلق ، مجبوریت ،

اضطراری = اختیاری، نك ضدی : (اضطرار ایله اولان): چاره‌سز، مجبوری .

أضعاف { [ء] «ضعف» ك جمعی : قاتلر، مثللر؛ مثلا: کیلومتره وده- قامتره، مترەنك أضعافیدر.

أضعف { [ء] داها، أك، پك ضعیف، عاجز .

أضلاع { [ء] «ضلع» ك جمعی : برهندسه شکلی احاطه ایدەن خطلر.

إضلال { [ء] ضلالته دوشورمك . معناً یولنی شاشیرتمق. .

إضمار { [ء] یوره‌کده گیزلەمك.

إضمحلال { [ء] زائل، نابود، یوق اولق ؛ باتمق .

إطازه { [ء] طیرانیتیر- مك، اوچورمق.

إطاعت { [ء] ویرلمن امری موجبنجه حرکت أیلەمه ، أمره انقیاد ایتمه.

إطالة { [ء] اوزاتمق .

اطالهٔ لسان = (دیل اوزاتمق): برکیمسه حقنده ذم وتحقیر صورتیله سوز سویلەمك .

أطباء { [ء] « طبیب » ك جمعی دوقتورلر .

أطباق { [ء] « طبقه » نك جمعی : قاپلر .

إطراد { [ء] بری برینه اویمه ، هپ عین طرزده گیتمه: یکدیگر قلق .

أطراف { [ء] «طرف» ك جمعی : جهتلر ، یانلر. § جوار، حوالی.

أطرافلى = تفصيللى، ايضاحلى .

أطرافيله = تفصيلاتيله، تعميمله ايضاح ايدهرك .

أطراف بدن = باش، أللر، آياقلر .

اِطْعام { [ء] طعام ويرمك. يمك يه ديرمك .

أطْعِمَه { [ء] «طعام»ك جمعى : يمكار .

اِطْغاء { [ء] سوندورمك.

اطفائيه = يانغينه مخصوص § يانغين آلاتى ، يانغين سوندورمه يه مأمور عسكرلر

أطْفال { [ء] «طفل» ك جمعى : كوچوك چوجوقلر .

اِطّلاع { [ء] وقوف ، خبردارلق ، بيلمه .

اِطْلاق { [ء] بر اسير ويا جاريه يى صاليو- يرمك . § [زوجه يى] بوشامق . § براءم ويرمك، ديمك، تعبيراتمك: بو معدنه «قورشون» اطلاق اولو- نور .

على الاطلاق = هيچ بر قيد ايله مقيد اولمامق اوزره ، مطلق اولارق .

أطْلَس { [ء] معروف يوزى ايپك ، ترسى تيرمشماش . § گوك، قبهٔ سما .

اِطْماع { [ء] طمعه دوشورمك ، طمعلاندير مق .

اِطْمِينان { [ء] بر شيئه امنيت حاصل ايتدكدن صوكرا قلبده

حاصل اولان سكون ، أمنيت .

اِطْنَاب { [ء] (سوزی) اوزاتمق ، اوزوزسویلهمك . § أدبیاتده) سوزی مناسب و خوش برطرزده اوزاتمق صنعتی.

أَطْوَار { [ء] «طور» ك جمعی : وضعلر ، طرزحركتلر ، دوروشلر.

أَطْهَار { [ء] «طاهر» ك جمعی : تمیز ، پاك اولانلر .

أَظْفَار { [ء] «ظفر» ك جمعی : طیرناقلر .

أَظْلَاف { [ء] «ظلف» ك جمعی :

أَظْلَم { [ء] داها ، أك ، پك ظالم : ظلملی.

إِظْهَار { [ء] آشكار ایتمك ، میدانه قویمق ؛ گوسترمك .

أَعَاجِيب { [ء] «اعجوبه» نك جمعی : عجیب ، غریب شیلر .

إِعَادَه { [ء] گری گوندرمك ، گری ویرمك § اولكی حالنی گری گتیرمك ، ینه اولكی حاله صوقمق .

اعادهٔ زیارت = زیارته كلن بركیمسه نك بالمقابله زیارتنه گیتمه .

إِعَاشَه { [ء] تعیش ایتدیرمك ، گچیندیرمك .

أَعَاظِم { [ء] «أعظم» ك جمعی : بویوك آدملر ، رتبه ویا علم ومعرفتجه بویوك اولانلر.

أَعَالِی { [ء] «أعلی» نك جمعی : رتبه ویاعلم وعرفانجه عالی ، یوكسهك اولانلر ، عالیقدر كیمسهلر .

اِعانَه { [ع] یاردیم . § (استعمالده) : محتاج اولانلره ، ویاعمومی برایشه مثلا برزرهلی آلهیه یاردیم ایچون پاره ویاسائره ویرمه .

اِعتاق { [ع] آزاد ایتمك .

اِعتِبار [ع] شرف ، حیثیت ، معتبرلك . § فرض ، فرض ایتمه .

اعتباراً = (صایيلمق صورتیله): تموزك اونندن اعتباراً . . .

اعتباری = حقیقی اولمایوب فرض ایله اولان ، فرضیات قبیلندن بولونان .

اِعتِدال { [ع] معتدلك ، ایکی حال آراسنده متوسط اولوش ، اورتا حاله بولونوش . § تناسب ، اویغونلق ، بیچیملیلك .

اعتدال دم = صوغوق قانلیلق ، وقورانه تلاشسزلق .

اِعتِذار { [ع] عذر دیلمك ، عذر بیان ایده رك قصورینك عفوینی ایسته مك .

اِعتِراض { [ع] بر شی حقنده: - یچون بویله اولمش ، بویله اولما - یه جقدی ! » یوللو فکر بیان ایتمه ، قارشی چیقمه .

اعتراضات = اعتراضلر .

اِعتِراف { [ع] دوغرویی سویله مه ، اقرار .

اعترافات = اعترافلر .

اِعتِزال { [ع] عزلت ایتمك ، آیریلمق ، چکیلمك .

§ أهل سنت مذهبندن آيريلمش معروف فرقه‌نك حالى ، معتزلك .

اَعْتِسَاف { [ع] دوغرو يولدن صاپمق ، يولسزلق ايتمك : ظلم و اعتساف .

اِعْتِقَاد { [ع] گوكل باغلامه قلباً دوغرولغنه أمين اولمه، اينانمه .

اعتقادى = اعتقاده عائد .

اِعْتِكَاف { [ع] بر يرده قاپانوب قالق§ رمضان شريفده بر جامعه گيره‌رك شرائط لازمه‌سيله بايرامه قدر نفسنى حبس ايدوب أللهه عبادت أيلمك.

اِعْتِلَاء { [ع] يوكسه گه چيقمق ، يوكسه لمك

اِعْتِمَاد { [ع] قلباً دايانمه ، أمين اولمه ، أمنيت ايتمه؛ گووه نمه .

اعتماد نامه = برسفيرك ايفاى مأموريت ايچون گلديكى دولت حكمداريته تقديم ايتديكى ـ كندى حكومتى طرفندن تصديق اولونمش ـ اعتماد ورقه‌سى .

اعتماداً = (اعتماد صورتيله) : اعتماد ايده‌رك.

اِعْتِنَاء { [ع] فضله دقت ، اهتمام .

اِعْتِيَاد { [ع] عادت ايدينمك

اِعْجَاب { [ع] تعجبه دوشورمك ، حيرت وتعجبده بيراقمق .

اِعْجَاز { [ع] عاجز قيلمق ، عجزه دوشورمك

أعجام { [ء] «عجم» ك جمعی : عرب قومندن باشقه برملتدن اولانلر .

أعجب { [ء] داها، اك، پك عجيب : غريب .

أعجز { [ء] داها أك، پك عاجز : قدرتسز .

أعداء { [ء] «عدو» نك جمعی : دشمنلر .

أعجوبه { [ء] عجيب، غريب شی .

إعداد { [ء] حاضرلامق .

اعدادی = (اعداده مذسوب) : داها يوكسه‌ك برتحصيله حاضرلامه درجه‌سنده : مكتب اعدادی .

إعدام { [ء] يوق ايتمك، اولديرمك : جزای اعدام .

أعداد { [ء] «عدد» ك جمعی : صايیلر .

اعدل { [ء] داها أدك، پك عادل : عدالتلی، مستقيم .

أعذار { [ء] «عذر» ك جمعی : معذرتلر .

أعراب { [ء] «عرب» ك جمعی : بدوی عربلر .

أعرابی = بدوی ، چولده گزه‌ن . گوچه به عرب .

أعراض { [ء] «عرض» ك جمعی : برشيئه، برجسمه عارض اولان حالار : رنك ، شكل ، منظره ، ثقلت كبی . § علامتلر ، نشانلر .

أعراف { [ء] «عرف» ك جمعی : جنت ايله جهنم آراسنده كی سور ،

حائل ، یوکسه‌ك میدان .

أَعْرَج { [ء] طوپال .

أَعَزّ { [ء] داها ، أك پاك عزیز : عزتلی

إِعْزاز { [ء] عزتله‌مك ، عزت واحترام گوستر مك .

اعزازاً = (اعزاز صورتیله) : عزتله‌یه‌رك .

إِعْزام { [ء] یوللامق ، گوندهرمك .

أَعِزّه { [ء] « عزیز » ك جمعی : (اسلامیتده) گچمش اولیای کرام ، (خیریستیانلقده) : اولیا طانیلینان دین اولولری : أعزهٔ نصارا .

أَعْشار { [ء] « عشر » ك جمعی : اونده برلر : محصولاتك اونده بری اولارق کویلولردن طوپلانان ویرکیلر .

أَعْشارِی { = (اعشاره منسوب) : اونده برلره آیریلارق باپیلان : کسر اعشاری

ذراع اعشاری = پارچه‌لری اونر اونر آیریلمش اوزونلق اولچوسی : متره .

أَعْصاب { [ء] « عصب » ك جمعی : بینك بوتون وجوده یاییلمش شعباتی : سیکیرلر .

أَعْصار { [ء] « عصر » ك جمعی : یوز سنه‌دن عبارت زمانلر ، دورلر .

أَعْضاء { [ء] « عضو » ك جمعی : وجودك بر وظیفه ایله مکلف قسملری : أل ، آیق ،

گوز ، قولاق گبی . § بر رئیسك اداره‌سی آلتنده بولونان بر مجلسی تشکیل ایدن کیمسه‌لر ویا بونلرك هر بری .

اِعْطاءْ { [ء] ویرمك .

أَعْطاف { [ء] «عطف»ك جمعی : عطوفتلر ، شفقتلر .

اِعْظامْ { [ء] بویوتمك ، بویوك گورمك ، بویوك گوسترمك .

أَعْظَمْ { [ء] داها ، أك ، پك عظیم : بویوك .

أعظمی = أعظمیه منسوب ، أعظم درجه‌ده . § (ریاضیه‌ده) بر افادهٔ جبریه‌ده دائما ده گیشن عددك اثنای تحولنده آلدیغی أك بویوك قیمت .

أعظمی اشارتی = بر عددك دیگرندن بویوك اولدیغنی گوسترن شو اشارت : >

أَعْقابْ { [ء] «عقب»ك جمعی : صوکرا گلنلر : اولاد واحفاد .

أَعْقَلْ { [ء] داها اك ، پك عاقل : عقللی .

اِعْلاءْ { [ء] (مادی ، معنوی) عالی قیلمق ، یوکسلتمك .

أَعْلامْ { [ء] « علم » ك جمعی : علم اولارق ویریلن اسملر ، عنوانلر .

قاموس الاعلام = بوتون علملری : شهر ، نهر ، مملکت ، مشهور ذوات اسملرینی ایضاحاتیله حاوی بویوك لغت .

إِعْلَالْ { [ء] (عربجه كلمه لرده) «حروف علت » دەنيلان [ا ، و ، ى] حروفلرينى حذف ايدەرك يرلرينه باشقه برحرف قويمه .

إِعْلَامْ { [ء] معلوم قيلمق ، بيلديرمك . § ويريلن حكمى بيلديرمك اوزره محكمەدن ويريلن كاغد .

اعلامات = اعلام كاغدلرى .

إِعْلَانْ { [ء] علنى قيلمق ، آشكارايتمك . § هركسه ، عمومه بيلديرمك . §

اعلاننامه = اعلان كاغدى .

أَعْلَمْ { [ء] داها ، أك ، پك عالم : أك زياده بيلن .

أُغْلُوطَه { [ء] ديكله يەنى ، اويدرمه ، يا اوقويانى مغالطه يه دوشورمك ، يا كيلمق ايچون ترتيب اولونان يالان : يا كيلتماج .

أَعْلَى { [ء] داها ، أك ، پك عالى : يوكسك . § ايى ، گوزەل ، مطلوبه موافق .

عرش أعلى = بوتون گوكلرك أك أوستنده بولونان أك ضيادار طبقه .

ملأ أعلى = عظمت و سلطنت الهيه عالى : عالم باطن .

أَعَمّ { [ء] داها أك ، پك عمومى : شمولى چوق .

أَعْمَار { [ء] « عمر » ك جمعى : حياتلر ، پاشامەلر .

اِعْمَار { [ع] معمور ایتمك، خرابلغی گیدرروب عمران، معموریت ویرمك .
اعمارات = اعمارلر، معموریت ویرمه‌لر .

أَعْمَاق { [ع] « عمق » ك جمعی: دیرینلکلر، پك دیرینده بولونانلر .

أَعْمَال { [ع] « عمل » ك جمعی : فعللر، ایشلر .
أعمال أربعه = (حسابده دورت عملیات، ایش): جمع ، طرح ، ضرب ، تقسیم .

اِعْمَال { [ع] ایشله‌یوب یاپمق ، یاپمق. § ایشله‌مك، قولانمق .
اعمالات = ایشله‌یشلر، ایشلر. § ایشله‌نوب یاپیلمش شیلر .

أَعْمَى { [ع] کور گورمز .

اِعْنَات { [ع] مشقته اوغراتمق . § منثور ویا منظوم برسوزده مقید برر سجع ویا قافیه قولانمق صنعتی : لزوم مالایلزم .

أَعْنَاق { [ع] « عنق » ك جمعی : بویونلر .

أَعْوَام { [ع] « عام » ك جمعی : سنه‌لر، یللر .

أَعْوَان { [ع] « عون » ك جمعی: یاردیمجیلر، معاونت ایده‌نلر ، آرقه‌جیقانلر .

أَعْوَج { [ع] معوج : أگری .

اِعْوِجَاج { [ع] أگریلك، معوجلك . §

أگریلمه ، معوج اولمه .

أعور { [ع] تك گوزلو ، یكچشم § كور باغیرصاق. ذیل أعور = گورباغیرصاغك یاشلانغیجندهكی گوچوك ایچی بوش قورقجق .

أعیاد { [ع] «عید» ك جمعی : بایراملر ، شنلكلر .

أعیان { [ع] «عین» ك جمعی : گوزلر ، عیون . § بر قومك ، بر بلدهنك گوزدهلری ، اولولری . § طرف پادشاهیدن انتخاب و تعیین اولونان ذاتلردن متشكل معلوم ملت مجلسنك أعضاسی ویا بو أعضادن مركب : مجلس أعیان .

اغبرار { [ع] غبارلانمق ، توزلانمق . § (خاماری توزلانمه) : مغبر اولمه قیریلمه ، گوجهنمه . § قیرغینلق ، گوجهنیكلك : انفعال .

أغبیاء { [ع] «غبی» نك جمعی : آكلاسیزی پك یاواش ویا مفقود اولانلر ، عقلسزلر ، ادراكسزلر .

اغتداء . اغتذاء { [ع] غدالانمق ، تغذّی ایتمك .

اغتراب { [ع] غربته چیقمق § غروب ایتمك ، باطمق .

اغترار { [ع] غرورلانمق ، مغرور اولمق . § گوونمك ، اعتماد ایتمك .

اغتراراً = کووه نه رك، اعتماد ایده رك : مساعده- گزه اغتراراً . . . .

اِغْتِشاش { [ء] خالص- اولمامه، مغشو- ش بولونمه . § قاریشیقلق، هرج ومرج .

اِغْتِصاب { [ء] غصب ایتمه ؛ جبراً ، زورله آلمه .

اِغْتِنام { [ء] غنیمت اولارق آلمق . § غنیمت بیلمك، غنیمت بیله- رك استفاده یه قوشمق .

أغْدِیَه، أغْذِیَه { [ء] « غداء » و « غذاء » نك جمعی : غدالا- نه جق ، تغذّی ایدیله جك شیلر ؛ بسله یجی یه جکلر .

أغْرَاس { [ء] « غرس » ك جمعی : دیکیلمش آغاجلر، فدانلر .

أغْرَاض { [ء] « غرض » ك جمعی : مقصدلر، مراملر .

اِغْرَاق { [ء] غرق ایتمك، باطیرمق . § (أدبیاتده) عقلاً ممکن، عادةً محال مبالغه، « تبلیغ » ایله « غلو » آراسی .

أغْرَاب { [ء] داها، أك پك غریب : غرابتلی .

أغْشِیَه { [ء] « غشاء » نك جمعی : اورتولر پرده لر . § برعضوی خارجاً ویا داخلاً اورتن غایت اینجه زارلر .

اغْصَان { [ء] « غصن » ك جمعی : کوچوك آغاج دالاری .

اِغْضَاب { [ء] غضبلاندیرمق، اوفکه‌لندیرمك.

اِغْفَال { [ء] غفلته دوشورمك، بو صورتله قاندیروب آلداتمق.

اغفالات = اغفالار، آلداتمه‌لر.

اِغْلَاق { [ء] قاپامق. § مغلق، قاریشیق سویله‌مك.

اغلاقات = مغلق سویله‌مه‌لر، قاریشیق افاده‌لر.

أَغْلَال { [ء] « غل » ك جمعی: بویون‌لاله‌لری، بویوندیرقلر: سلاسل والاغلال.

أَغْلَب { [ء] داها، اك، پك غالب، قوتلی، حقیقة أكثر یاقین. § چوق، أكثر، قسم اعظم.

اِغْمَاض { [ء] گوزیومق، گورمویور گبی گورونمك، گورمه‌مزلك ایتمك: مسامحه.

اِغْنَاء { [ء] غنی قیلمق، زنگین ایتمك. § مستغنی قیلمق، احتیاجسز ایتمك.

أَغْنَام { [ء] « غنم » ك جمعی: قویونلر، کچیلر.

أَغْنَى { [ء] داها، اك، پك غنی: زنگین.

اِغْوَاء { [ء] آزدیرمك، آیارتمق.

أَغْيَار { [ء] « غیر » ك جمعی: برتعریفك حکمی، احاطه‌سی داخلنده اولمایان جهتلر، کلمه‌لر. § باشقه‌لر، یابانجیلر. § (عشق ومحبتده) رقیبلر،

اصل عاشقدن غیری اولان سودالیلر .

اُفّ { [ع] اوصانج ، استکراه ، کدر ، قاشنده مستعمل ادات : اوف .

اِفاتَه { [ع] فوت ، ضایع ایتمك .

أفاخِم { [ع] « افخم » ك جمعی : عظمتلی ، عظمتلی اولانلر .

اِفادَه { [ع] بیان ایتمك ، آکلاتمق ، سویله‌مك . § فائده‌یی موجب اولمق ، فائده‌له‌تدبیرمك . § سویله‌مك ویا یازمقده طوتولان طرز بیان : دوغروسی افاده‌سی چوق دوزگون . § بیان اولونان ، سویله‌نیلن و یازیلان جمله ، عباره : بو افاده بر آر قاریشیق .....

أفاضِل { [ع] « افضل » ك جمعی : پك زیاده فضیلت ، مزیت . کمال صاحبی اولانلر .

اِفاضَه { [ع] فیض اولارق ویرمك § فیضله‌تدبیرمك .

أفاعی { [ع] « افعی » نك جمعی : اژدرهلك بیلانلری .

اِفاقَت { [ع] خسته ایکن دونمك ، اییله‌شمك . (استعمالده) : ایی اولمق ، اعادهٔ عافیت ایتمك .

أفئِدَه { [ع] « فؤاد » ك جمعی : قلبلر ، یوره‌کلر .

اُفتادَه { [فا] دوشمش . § دوشکون . § دوشکون عاشق ، مبتلی .

افتادگی = افتاده‌لك ،

دوشكون ايلك .

أُفْتان وخِيزان { [ف] دوشه‌رك قالقه‌رق.

اِفْتِتاح { [ء] باشلامق.

تكبير افتتاح = نمازه باشلار كن «الله اكبر» ديه تكبير آلمه .

اِفْتِخار { [ء] فخرلانمق ، اظهار مباهات ايتمك . § أوگونمك ، مالك اولديغى بر شى ، مثلا علم وعرفان ايله تفاخر گوسترمك .

مدار افتخار = كندى يسيله افتخار اولونان ذات ويا شى .

مع الافتخار = افتخار ايله ، فخر ايده‌رك .

اِفْتِراء { [ء] يالان اولارق بر قباحت اسناد ايتمك ، بر تهمت يوكلهمك . § بوصورتله اسناد ايديلن جرم ، قباحت .

اِفْتِراق { [ء] آيريلمق . § بربرندن آيريلمق ، داغيلمق . § آيريلق ، فرقت .

اِفْتِقار { [ء] پك فقيرانه ، ومفتقرانه حرمت ، خضوع § پك زياده احتياج ، منت .

أَفْخَم { [ء] داها أك ، پك فخيم ، فخامتلى .

أَفْراخْتَه ، أَفْراشْتَه { [ف] يوقا‌رى قالديريلمش ، يوكسه‌لديلمش .

أَفْراد { [ء] «فرد» ك جمعى : شخصلر ، كيمسه‌لر . § برتعريفك حكمى ، احاطه‌سى داخلنده

بولونان نقطه‌لر ، کلمه‌لر .

أفراز { [ف] (أفراختن = یوکسه‌لتمك ، یوقاری قالدیرمق) مصدر ندن أمر حاضر :

سرأفراز ، سرفراز = باشی یوقاری قالدیران : متعظم § منتسز § موقعی یوکسه‌ك ؛ اولو .

علم أفراز = بایراغی یوقاریلره قالدیران ، یوکسه‌لدن .

إفراز { [ء] آیبرمق ، تفریق ایتمك .

افرازات = آیبرمالر ، تفریقلر § بدن حیوانیدن آیریلان ، افراز اولونارق دیشاری چیقاریلان شیلر : گوزیاشی ، تر ، ادرار ، وسائره .

إفراط { [ء] تفریط ، ك ضدی : حدّی ، حدودی گچمك ؛ أشچوغه وامق . § شدت ، فرق العاده لك .

إفراغ { [ء] باشقه بر شکله ، برقالبه دوکمك . § حیوانك ، بدننه گیرمن غدا وسائره‌یی باشقه برشکله صوقمه‌سی : تمثیل . § برکیمسه‌دن دیکر برکیمسه‌یه دور ایتمه .

افراغات = باشقه بر شکله صوقمه‌لر . § بدن حیوانیده افراغ اولونان شیلر .

افرنج { [ء] فرنك ، اوروپالی أفرنجی = فرنکلره عائد : أفرنجی سنه ، أفرنجی آی .

أفروخته { [ف] شعله له ندیریلمش ، آیدینلاتیلمش ، پارلادیلمش.

أفروز { [ف] أفروختن = شعله له ندیرمك ، آیدینلاتمق) مصدر ندن أمر حاضر :

عالم أفروز ، جهان افروز = عالمی ، جهانی آیدینلاتان .

أفروشه { [ف] آفروشه یه مراجعت .

أفزا { [ف] (أفزودن = آرتمق ، آرتیرمق) مصدر ندن امر حاضر :

فرح أفزا ، فرحفزا = فرح آرتیران ، سرور وانبساطی چوغالدان . § (انکلیسی) موسیقیده برمقام .

أفزایش { [ف] آرتمه ، آرتیش .

أفزود { [ف] آرتمش ، آرتیریلمش .

أفزون { [ف] زیاده ، چوق § آرتیق. یوقاری ، فضله .

أفزونی = زیادهلك ، چوقلق . § یوقاریلق ، فضلهاق .

إفساد { [ع] فساده اوغراتمق ، بوزمق . § فسادو مفسدت یولنه صاپدیرمق ، آردیرمق

أفسانه { [ف] ماضی حال ، اصلسز ، خیالاتله دولو حکایه . § بوش سوز ، أصلسز و صاچمه صاپما ، لاقیردی .

أفسانه پرداز = أفسانه

سويلدين ويا ايزان: مداح§ §عادى أثرلرقلمه آلان، بايغى رومانجى .

أفسانه گوى = ماصال ويا صاچمه صاپان سوز سويلدين .

أفسَدْ { [ع] داها ، اك پك فاسد: بوزوق فنا :

أفسَرْ { [فا] تاج، اكليل .

أفسُرْدَه { [فا] دوكمش ، دونوق . § قانى دوكمش، غير تسز. حسسز، قانسز .

افسردگى = افسردەلك.

أفسَقْ { [ع] داها، أك، پك فاسق .

أفسوسْ، فُسُوسْ [فا] (تحسر و تألم اداتى :) يازيق ، ايواه ، يازيقلر اولسون ! . . § تحسر ، تألم .

أفسُونْ، فُسُونْ { [فا] سحر. بازلرك ، اوفورو كجيلرك ، اوقودقلرى قارما قاريشيق، آكلاشيلماز ، صانكه دعا قيلغلى سوزلر، آفسون. § سحر، گوز باغجيلق .

أفسونكر = سحرباز، گوز باغيجى §اوفورو كجى.

أفسونكرى = أفسونجيلق : سحربازلق؛ اوفورو كجيلك .

إفشاءْ { [ع] فاش ايتمك، (سرّى) صاقلامايوب ميدانه ويرمك ، سويلەمك .

أفشانْ ، فَشانْ { [ة] (أفشاندن = صاچمق ؛ سيلكمك)

مصدر ندن أمر حاضر :
زرافشان = آلتون صاچان .
دامن افشان = اتك سيلكن ، واز كچن .
أفشره { [ء] ميوه صويي : عصاره .
أصح { [ء] داها ، اك ، پك فصيح . بليغ : لسان اصلي يه اك موافق § بوطرزده سوز سويلدين ، اك فصيح اولارق ادارهٔ كلام ايدهن .
أفضال { [ء] «فضل» ك جمعي : احسانلر ، انعاملر .
إفضال { [ء] انعام ، احسان
أفضل { [ء] داها . اك ، پك فضيلتلي . § اك زياده ترجيح اولونان ، مرجح .
افضليت = افضلك .
إفطار { [ء] اوروج بوزمق . § اوروج بوزمه زماني . § رمضان شريفده آقشاملايين ويريلن ضيافت .
أفعال { [ء] « فعل » ك جمعي : ايشلر ، عملر ، حركتلر .
أفعى ، أفعي { [ء] أنكره ك يلاني . § (مجاز اولارق) ضرر لي ، خبيث ، شرير آدام .
أفغان ، فغان { [ء] ادات شكايت . § اضطرابدن ، كدردن فرياد ايتمه ، هايقيرمه .
أفق { [ء] گوكك يرله بيرله شمش گبي گورونن كناري .

افقی = افق استقامتنده، دورغون برصو اوزرنده دوران دوز بر ده کنك وضعیتنده .

أفقر { [ء] داها . أك ، پك فقیر .

إفك { [ء] یالان ، افترا .

أفكار { [ء] « فكر »ك جمعی : قوهٔ عقلیه ده ، ذهنده حاصل اولان مطالعه لر ، رأیلر . § (عوام لساننده) کدر ، حزن .

أفكن { [ء] (أفكندن = دوشورمك) مصدرندن امر حاضر : شیرافکن = آرسلانی دوشورهن ، آرسلانه غلبه چالان .

سایه افکن = سایه دوشورهن ، کولکه صالان .

أفكنده { [ء] دوشورلمش ، بیقیلمش . § دوشکون ، بیقیق :

أفكنده دل = کوکلی بیقیلمش ، قلبی بیقیق .

إفلاح { [ء] فلاح بولمق ، صلاح و سعادت قازانمق .

إفلاس { [ء] (تجارتده) مفلس اولمق ، طوپ آتمق .

أفلاطون ، فلاطون { [ء] پك اسکی یونان فیلسوفلرندن بری . § (علی العموم) فیلسوف ، حکیم .

أفلاك { [ء] « فلك »ك جمعی : کوکلر .

إفناء { [ء] یوق ایتمك .

إِفهام { [ع] فهم ايتديرمك، آكلاتمق .

أفواج { [ع] « فوج » ك جمعى : بولوكلر ، طاقيملر، جماعتلر .

أفواه { [ع] « فوه » و « فم » ك جمعى : آغيزلر .

أفول { [ع] (يوقلديزلر حقنده) غائب اولمق . (هرهانكى برايشيق ، شعله حقنده) سونمك .

أفيون { [ع] خشخاش نباتنك طوتوب قابلاشمش عصارهسى ، انساننده عقل وفكر بيراقمايان اسراره بكزر برايچكى : آفيون .

أفيونكش = آفيون ايچن، أفيونجى .

أقارب { [ع] « اقرب » ك جمعى : ياقين خصملر، أقربا وتعلقات .

أقاليم { [ع] « اقليم » ك جمعى ، مملكتلر ، ديارلر: اقاليم منجمده، معتدله ، حاره .

إقامت { [ع] مقيم ساكن اولمق، اوطورمق. اقامتكاه = اقامت ايدیلهجك ير : أو، خانه .

إقامه { [ع] ميدانه قويمق، ايراد ايتمك : اقامه ايتديكم دليللر ... § يرينه قويمق، قائم قيلمق : (بر جبر مسئلهسنده) « ب » يرينه (ح) اقامه اولوندقده ...

أقانيم { [ع] « قنوم » ك جمعى : أصللر ، أساسلر .

اقانیم ثلثه = (خیر-
یستیان دیننده) اوچ أصل
: أللہ، حضرت عیسی، حضرت
مریم .

أقاویل { [ء « قول » ك
جمعی اولان « اقو-
ال » ك جمعی : سوزلر .

إقبال { [ء] توجه، آرزو
اقبال بویورولورمی
افندم . § طالع ایلکی،
ایی بخت : عثمانلیلرك اوشا-
للی دوۀ اقبالی ....

أقبح { [ء] داها اك .
بك قبیح : چیرکین.

إقتباس { [ء] اسم مفاده
صورتیله آلمق :
آی گونشدن نور اقتباس
ایدر . § باشقه سنك
یا دینی بر شیئی عیناً آلمق:
توسط لر فلان کتابدن
اقتباس اولونمشدر .

اقتباساً = (اقتباس
طریقیله : اقتباس ایدرك.

إقتحام { [ء] گوگس
گرمك . شجیعانه
قارشی دورمق .

إقتداء { [ء] اویمق. تابع
اولمق .

اقتداءً = (اقتدا
صورتیله) : اقتدا ایدرك.

إقتدار { [ء] گوج یتمه ،
یاپه بیلمه : اقتدارم
یوق . § هرهانکی برشیده،
مثلا علم ومعرفتده مقتدر اولق:
اوذات اقتدارلی بر کیمسه در .

إقران { [ء] قرین ،
مقارن اولمق :
یانه کلمك .

إقتصاد { [ء] « اسراف » ك
ضدی : اداره،
تصرف .

علم اقتصاد = اقتصاددن بحث ايدن علم .

اِقْتِضاء { [ء] لزوم ، لازم اولمه . § لازم كلمك . § لازم كتيرمك .

اِعْتِطاف { [ء] دهوشيرمك ، ط پلامق .

اِعْتِفاء { [ء] آردى صرا گيتمك پرواولمق .

اقتفاء = (اقتفاصر تيله) : اقتفا ايدمك .

أَقْحُوان { [ء] پاپا-يا . جمعى أقاحى .

أَقْداح { [ء] «قدح» ك جمعى : ايچكى بارداقلرى .

اِقْدار { [ء] قدرتله تدبير مك : عاجز لكدن ، ضعيفلكدن قورتارمق .

أَقْدام { [ء] «قدم» ك جمعى : آياقلر .

اِقْدام { [ء] غيرتله ، ثبات ايله چاليشمه .

اقدامات : اقداملر .

أَقْدَس { [ء] داها اك ، پك مقدس ؛ مبارك ؛ پاك .

أَقْدَم { [ء] داها ، اك ، پك قدملى : اسكى ، اول . § هرشيدن ، باشقه لرندن اول ياپيلمه سى لازم كلن : اقدم امور = ايشلرك اك اول ياپيلمه سى لازم كلنى .

اِقْرار { [ء] «انكار» ك ضدى : حقيقتى ، حق سوزى صاقلامايوب سويلمه .

اِقْراض { [ء] اودونج پاره ويرمك .

أَقْران { [ء] «قرين» ك جمعى : برياشده اولانلر ، ياشداشلر .

أَقْرَب { [ع] داها، اك، يك قريب: ياقين

أَقْرِبَاء { [ع] «قريب» ك جمعی ياقين خصملر

أَقْسَام { [ع] « قسم » ك جمعی : پارچه لر ، بولوكلر .

إِقْتِعْرَاز { [ع] اورپه رمك

أَقْصَى { [ع] صوك درجه ده ، نهايت درجه ده او- لان مقصد اقصی § اوج ، نهايت ، منتها: اقصای شرق .

أَقْصَر { [ع] داها، اك، يك قصير: قيصه .

أَقْطَاب { [ع] «قطب» ك جمعی .

أَقْطَار { [ع] «قطر» ك جمعی : طرفلر .

إِقْعَاد { [ع] قعودايتديرمك، اوطورتمق.

أَقْفَال { [ع] « قفل » ك جمعی : كليدلر .

أَقَل { [ع] داها، اك ، يك قليل : آز .

أَقْلَام { [ع] « قلم » ك جمعی: معروف يازی يازاجق آلتلر ، خامه لر . § حكومت ايشلری ايله مشغول دوائر ونظارت اوطه لری .

إِقْلِيم { [ع] مملكت ، ديار .

أَقْمِشَه { [ع] « قماش » ك جمعی: ايپكله قاريشيق دوقونولمش منسوجات .

إِقْنَاع { [ع] قانع قيلمق ، قناعت ويرمك .

أُقْنُوم { [ع] اصل ، اساس .

أَقْوَات { [ع] « قوت » ك جمعی : رزقلر ، پيه جكلر .

أَقْوَال [ء] « قول » ك جمعی : سوزلر .

أَقْوَام [ء] « قوم » ك جمعی : بر صويدن بر نسلدن اولان انسانلردن مركب جماعتلر ، قوملر .

أَقْوَم [ء] داها ، اك پك قويم : دوغرو

أَقْوَى [ء] دها ، پك ، قوی : قوتلی .

أَكَابِر [ء] « اكبر » ك جمعی : علم ومعرفتجه ، موقع ومقامجه بويوك اولان كيمسه لر ، بويوكلر .

أَكَاذِيب [ء] « اكذوبه » ك جمعی : يالانلر .

أَكَارِم [ء] « اكرم » ك جمعی : پك كريم اولانلر ، كرم صاحبلری .

أَكَابِرَه [ء] « كبری » ك جمعی : (اسكی عجمستانده) حكمدارلر .

أَكْبَر [ء] داها ، اك ، پك بويوك .

اكبر اولاد = اولادك اك بويوكی .

حج اكبر = هم طواف ، هم صفا و مروه تپه لری آراسنده سعی ، هم ده عرفات طاغنده ونفه بی اجرادن مركب تام حج .

اِكْتِحَال [ء] گوزلرينه سورمه چكمك ، سورمه چكينمك .

اِكْتِرَاب [ء] محزونلاشمق ، غمناك اولمق .

اِكْتِسَاء [ء] گيينمك .

اِکْتِفاء { [ء] کافی عد ایدوب قناعت اولنق.

أَکْثَر { [ء]داها ، الك ، پك چوق .

أکثریا = چوق وقتده ، چوق دفعه .

اکثریت = چوقلق . § برمجلسده ، ویا أهالی میانده چوقلق طرفی .

اکثریت آرا = رأی یلرك ، فکر ومطالعه لرك ، چوقلق تشکیل ایتمه لری .

اِکْثار { [ء] چوغالتمق : تکثیر .

أَکْدار { [ء] «کدر»ك جمعی : حزنلر ، کدورتلر .

اُکْذُوبَه { [ء]یالان سوز .

اَگَر ، گَرْ { [ف] أیات شرط : شاید (بو کلمه دن صوکرا مطابقا أفعال شرطیه دن بری کلیر .)

أَکْرَاد { [ء] «کرد»ك جمعی : معروف قومك أفرادی ، کردلر .

اِکْرَام { [ء]حرمت وتعظیم گوسترمك § (استعمالده) : بیه جك ، ایچه جك ، گیه جك ، اوطوره جق بر شی تقدیم و اعطا ایلمك .

اکرامات = اکراملر .

اِکْرَاه { [ء] جبر ایتمه ، زور لامه . § (استعمالده) تیکسینمه ، استکراه .

اکراهاً = (اکراه صورتیله) : اکراه ایدرك .

اَگَرْچه { [ف] « هر نه قدر »

معناسنه « ایذان استدراك » اداتی . اکثریا الفسز قوللانیلیر ، و تورکجه ده بو اداتدن صوکرا یا صوکنده بر « ده » اداتی بولونان بر شرطیه صیغه‌سی گلیر ؛ یاخود « اما ، فقط ، لکن ، آنجاق » اداتلرندن اول کلمش کیف ماا التفق بر صیغه گلیر ؛ بو شکلدن ماعدا بر شکلده استعمالی یا کلیشدر .

أَکْرَم { [ع] داها ، اك ، پك کریم ، کرم صاحبی .

اکرم الأکرمین = کریملرك کریمی : الله .

اکرمانه = اکرم اولانه یاقیشیر صورتده ، اکرمجه سنه .

إِکْسَاء { [ع] گیدیرمك .

إِکْسِیر { [ع] ایسپیرطوده اریدیلمش ماده‌لردن عبارت علاج ، شروب § کوبا معدنلری درحال آلتون یاپان برصو . § آب حیات .

إِکْفَاء { [ع] مخرجلری بری برینه یاقین اولان ایکی حرفدن قافیه یاپمق :

افکار معانیٔ مرتب ،
صف صف دیزیلیر
حضوریمه هپ .

أَکْفَاء { [ع] « کفو » ك جمعی : ثروتجه موقعجه ، علمجه بردرجه ده اولانلر .

إِکْفَار { [ع] « کافر » دیمك ، برکیمسه یه

كافرلك اسناد ايتمك .

اكل { [ء] يمك .

أكل وشرب = يبوب ايچمه .

أكلة { [ء] « آكل » ك جمعى : چوق يبنلر ، اوبورلر .

إكليل { [ء] تاج ، أفسر .

إكمال { [ء] كامل قيلمق ، تكميل أيتمك . تمامله مق .

اكمل { [ء] داها ، أك ، پك كامل : نقصانسز .

اكملية = أكملك ، نقصانسزلق .

أكمه { [ء] آنادن دوغمه كور .

أكناف { [ء] « كنف » ك جمعى : طرفلر ، جهتلر ، جوار ، حوالى .

أكوان { [ء] « كون » ك جمعى : بوتون كائنلر اولان شيلر : كائنات ، عوالم .

أكول { [ء] چوق يين : اوبور .

أكولانه = اوبورجه سنه .

أكياس { [ء] « كيس » ك جمعى : كيسه لر ، پاره كيسه لرى .

أكيال { [ء] « كيل » ك جمعى : كيله لر ، اولچه كلر .

أكيد { [ء] تأكيدلى ، قوتلى .

أكيداً = تأكيدلى اولارق .

أل { [ء] حرف تعريف ؛ داخل اولديغى اسمك

دلالت ايتديكى شخص ويا شيئى تعيين وتحديد ايدر، يعنى بوتون افرادى آراسنده هانكيسى اولديغنى گوسته‌ر .

الآن = بوآنده ، حالا ، هنوز ، اليوم .

الامان = آمان ديلمك ، امداد ايستمك ، اوصانج بيلديرمك مقصدلرندن بريله ايديلير ندا .

الامانخوان = « الامان » ديين ، آمان ديلين .

الانصاف = (انصاف ايديكز ، انصاف ايدملم ، انصاف ايديلسون)

الحاصل = سوزك قيصه‌سى ، صوكى ، قيصه سويله‌ملم : حاصلى .

الحالةهذه = شيمديكى زمانده ، شيمدى .

الحمدلله = حمدوثنا اللهه اولسون ، الله ايچوندر .

الفراق = فراق ، آيريليق ؛ آيريلقدن شكايت نداسى .

الوداع = وداع اولسون .

أَلَا } [ء] « بيل ، بيلمش اولك . باق ، باقيكز ! » مأمورنده ادات تنبيه وندای اخطار .

إِلَّا } [ء] « آنجاق » معناسنده « ادات استثنا » ؛ بو معناده قوللانمق پك نادردر . وآنجاق منظوم سوزلره منحصر گيبدر . § اولنه « و » گتيريلەرك « يوقسه ، عكس تقديرده » معناسنه « شرط

منفی » اداتی : چالیش ، و الا آدم اولامازسك ! . .

الا که = (تورکجه ده) بر خصوص حقنده ابرام واصرار گوسته ره زادات. قطعیت بیلدیریر : اوه ت ، الا که ایسته رم ...

اِلْبَاس { [ء] البسه گیدیرمك .

اَلْبَتْ ، اَلْبَتَّه { [ء] (مطلقا) مألنده ادات تأکید .

أَلْبِسَه { [ء] « لباس » ك جمعی : روبالر .

اِلْتِبَاس { [ء] ایکی شی ویا کلمه بری گودولدیکی ویا ایشیدیلد - یکی زمان اوته کی ظل اولو. ناجق درجه ده - بربرینه یکزه مك .

اِلْتِشَام { [ء] « لثام » یعنی (یاشماق) گیمك ، یاشماقلانمق .

اِلْتِجَاء { [ء] صیغینمق . التجا کاه = صیغینه جق بر ویا کیمسه .

اِلْتِحَاق { [ء] آرالرینه گیرمك ، قاتیلمق.

اِلْتِحَام { [ء] یاره قابو. قلانمق .

اِلْتِزَام { [ء] کندی اوزه رینه لازم قیلمق ، غیرتله اجرا ایتمك. § انتخاب ، اختیار ، افضل گورمه .

بعض دولت ویرگیلرینی برکفیل گوسته روب کندی اوزه رینه آلمق .

بالالتزام = التزام ایله ، التزام ایده رك .

اِلْتِمَاس { [ء] توصيه يوللى ايستمه، ملتمسلك ايتمه .

اِلْتِمَاع { [ء] لمعه لانمق ، پاريلداممق .

اِلْتِوَاء { [ء] بوكوله ، بوروله .

اِلْتِيَام { [ء] يارهلى اولمق .

التيام پذير = التيامى قبول ايدمن ، التيام بولان .

اِلْجَاء { [ء] مجبور ، مضطر ايتمه .

الجاسيله = سببيله ، مجبوريت ويرمه سيله .

اَلْحَاج { [ء] حاجى .

اِلْحَاح { [ء] (ابرام) ، مراجعت .

اِلْحَاد { [ء] حق دمندن چيقوب باطل دينه گيرمه ؛ باطل دينده بولونمه ، ملحدلك .

أَلْحَاظ { [ء] «لحظ» لك جمعى : يان باقيشلر .

اِلْحَاق { [ء] قاتمق ، علاوه ايتمك . § (بركلمه نك) آخرينه گتيرمك .

أَلْحَان { [ء] « لحن » لك جمعى : نغمه لر ، خوش وموثر صدالر .

اِلَخ { [ء] (الى آخره) = صوكنه قدر .

أَلَذّ { [ء] داها ، أك ، پك لذيذ : لذتلى .

اِلْزَام { [ء] مجبوراً سكوت ايتديرمك ، سوز له صوصدورمق . § دولت ويركيلرندن برقسمنى كفاله لتله برينه حواله ايتمك .

أَلْزَم { [ء] داها ، أك ، پك لازم . لزوملى .

ألزميت = ألزملك ، ألزم اولمه .

أَلَسْتْ { [ع] جناب زوحلری یاراتوب ، الست

بريكم = ربكز دكلمی يم ، بويوك يغی زمان .

اِلْتِصَاقْ { [ع] ملاصق اولمق ، يتيشمك ، قاووشمق .

اِلْتِفَاتْ { [ع] توجه گوسترمه . § سلام ويرمك ويا باشقه ملفانه بر اشارتده بولونمق صورتيله آشنالق ايتمه . § [ادبياتده] بر اسلوب معين اوزرنده يورورکن آنسزين بر باشقه طرز افاده يه گچمه .

اِلْتِقَاءْ { [ع] ملاقی اولمه ، راست كلمه ، قارشيلاشمه ، بولوشمه .

أَلْسِنَه { [ع] « لسان » ك جمعی : ديللر .

اِلْصَاقْ { يتيشديرمك ، قاووشديرمق .

أَلْطَافْ { [ع] « لطف » ك جمعی : ايياكلر ، كرملر ، عاطفتلر .

أَلْطَفْ { [ع] داها ، اك ، پك لطيف : لطافتلی .

اِلْغَاءْ { [ع] لغو ايتمك ، فسخ وابطال ايلهمك .

أَلْغَازْ { [ع] « لغز » ك جمعی : حلی گوج يلمه جهلر ، معمالر .

أَلِفْ { [ع] بيك .

أَلِفْ { [ع] حرفلرك برنجيسی : « ا » .

أَلْفَاظْ { [ع] « لفظ » ك جمعی : كلهلر .

ألفت { [ء] گوروشوب، قونوشمه. گوزه‌ل گوروشمه . § آليشمه.

أُلفيّه { [ء] بيك بيتدن مركب منظومه ، قصيده .

إلقاء { [ء] بيراقمق، صالمق، آتمق . § سوز يتشديرمه ، مزورلك ايتمه .

الفا آت = مزورلك ايتمه‌لر. خائنانه يالانلر، فساده ويرمه‌لر .

ألقاب { [ء] «لقب» ك جمعى: بركيمسه‌نك أصل اسمندن باشقه اولان اسملرى، عنوانلرى؛ لسان عوامده (لاغابلر) . § رتبه ليلره ويريلن عنوان ، لقب .

إلقاح { [ء] «تلقيح» ، مراجعت .

أللّه { [ء] جناب حقك أك يويوك اسمى .

أللهى = أللّه آدامى، ولى الله .

ألم { [ء] (ماضى، معنوى) اضطراب، آجى، پك يويوك كدر، آغرى، وجع

ألمزده = ألمه اوغرامش، المللى، زياده كدرلى .

ألماس { [ء] معروف أك قيمتلى طاش، جوهر .

ألماس پاره = ألماس پارچه‌سى .

ألماستراش = ألماس گبى منتظم و چوق يوزلى اولارق يونتولمش أك مقبول جام. § جام كسمه‌يه مخصوص

اوجى الماسلى بر آلت : كسگى .
ريزهٔ الماس = الماس توزى .
أَلْوَاحْ { [ء] « لوح » و « لوحه » نك جمعى : رسم اولونمش شيلر . منظره‌لر . § كائناتده گوزه چاپان گوزه‌ل منظره‌لر . § ايكى سيليندير آراسنده أزيله‌رك دوزله‌دلمش . گنيشله‌دلمش معدنلر .
أَلْوَانْ { [ء] « لون » نك جمعى : رنكلر ، بويالر .
أُلُوفْ { [ء] « الف » نك جمعى : بيكلر .
أُلُوهِيَّتْ { [ء] اللهلق ، تاكريلق .
أَلْوِيَهْ { [ء] « لواء » نك جمعى : (هرايكى معناسيله) سانجاقلر .
إِلٰهْ { [ء] الله ، تاكرى .
إِلْهَامْ { [ء] جناب حق طرفندن قلب انسانه فيض طريقيله خبر ويرملى . § بو صورتله اللهك قلب بشره القا ايتديكى فيضبخش خبر .
الهامات = الهاملر .
إِلٰهَهْ { [ء] بين الادبا (آله) نك مؤنثى اعتبار اولنه‌رق (Déesse) مقامنده قوللانيلير .
إِلٰهِى { [ء] الٰهه منسوب : مرد آلهى . امر الٰهى . § برنوع مناجات : درويش يونس الٰهيسى .
إِلٰهِى { [ء] آى الٰهم ! (يا الٰهى) تقديرنده در .

إِلَهِيَّات ٭ [ء] فلسفه نك الوهيتدن باحث قسمى : الهيات ابن سينا.

إِلَهِيَّت ٭ [ء] الهلق § كافهٔ حقايق وجوديه يى جامع اولان احديت

إِلَهِيُّون ٭ [ء] الهيات ايله اشتغال ايدن ذوات § الله ربط قلب ايدنلر، الله آدملرى .

إِلَى [ء] ادات انتها . قدر، دك دكين الى ماشاءالله = جناب حقك ايسته ديكى زمانه قدر . من اوله الى آخره = اولدن آخرينه قدر . من الباب الى المحراب = قاپى دن محرابه قدر، باشدن باشه. تماميله. الى الآن = شيمدى يه قدر .

أَلْيَاف ٭ [ء] (ليف) ك جمعى : اليـاف حجرويه .

أَلْيَق ٭ [ء] دها. أك ، پك لايق، لياقتلى: شومأموريته او اليقدر .

أَلِيم ٭ [ء] آجيدوب آغرمق ايدان : ضرب اليم. ضربهٔ اليمه . عذاب اليم = صوك درجه ده الم ويرن عذاب .

أَلْيَوْم ٭ [ء] بوكون ، شيمديكى زمانده، حالا. هنوز .

إِلْيَه ، إِلْيَتَان [ء] قابا اتلر ، بوطلر . همزه نك فتحيله ده اغتدر. إِلْيَوِى = صاغرى بوطلرينه منسوب: عروق اليويه .

إِلَيْهِ، إِلَيْهِمَا، إِلَيْهِم، إِلَيْهَا،

اِلَيْهِنَّ { [ء] اوکا واونلره مالنده ضمیر غائب اداتلری اولوب برنجیسی مفرد مذکرده ، دردنجیسی مفرد مؤنثده ، ایکنجیسی مذکر ومؤنث تثنیه ده ، اوچنجیسی جمع مذکرده ، بشنجیسی جمع مؤنثده قولانیلیر : مومالیه ، موما الیها ، موما الیهما . موما الیهم ، موما الیهن .

اُمّ { [ء] آنا § اصل ، منشأ : ام الخبائث ، ام خبائث = شراب ، مسکرات : ام الدنیا = مصر . ام الرأس ، ام رأس = دماغ . ام الرذائل ، ام رذائل = جهل ام الفضائل ، ام فضائل = علم . ام القرآن ، ام قرآن = سوره شریفهٔ فاتحه . . ام القری ، ام قری = مکهٔ مکرمه . ام الکتاب ، ام کتاب = لوح محفوظ ام النجوم ، ام نجوم = صامان اوغلی ، حاجیلر یولی ، کهکشان .

لِأُمِّ - باباسی آیری ، آناسی بر اولان قارداش .

أمّا { [ء] ادات تفصیل : بچون چالیشمایالم ؟ ترقی ایتمك ایسته میورمیسز ؟ اما زحمت چکمك ایمشز . نه بأس وار ! زحمتسز هانکی مقصده وصول ممکن اولیور ؟ § ادات استدراك : « نفاق ایتمشلر اما معنوی همت بولیورمشلر » § ادات استغراب واستحسان : اما یازییور ! بوصورتده اکثریا (ها) یاخود (نه) اداتیله مؤکد اولهرق کلیر : اما

یاپدك‌ها ! اما نه کیدیش!

أَمَّا بَعْدُ { [ء] بوندن صو- کرا دیمك اولوب دعا وثنادن صوکرا ایراد اولونور فصل الخطاب .

إِمَاتَه { [ء] اولدورمك ، اولدورولمك: اماتهٔ ذهن . فرانسزلرك تعبیر- ندن منقول اولان (اماتهٔ زمان) تعبیری (اکلنه‌رك، اکلنجه ایله‌وقت کچیرمك) معناسنده قوللانیلیر .

أَمَاثِلْ { [ء] (امثل) ك جمعی . اقران ، امثال .

أَمَاجِدْ { [ء] (امجد) ك جمعی ، اعاظم : اماجد اشراف .

أَمَارَتْ { [ء] امیرلك ، برقومه‌لك ، بر مملکتك ریاستی : امارت مکهٔ مکرمه § پرنسلك ، بکلك .

أَمَارَه { [ء] علامت: امارهٔ حسن استعداد .

هواده یاغمورامارهسی‌وار. جمعی : امارات .

أَمَّارَه { [ء] جبر صورتنده اعمال سیئه اجراسنی امر ایدیجی، ایدن : نفس اماره .

أَمَاكِنْ { [ء] (مکان) ك جمع الجمعی : اماکن مقدسه . اماکن مبارکه . اماکن الصحه .

إِمَالَه { [ء] میل ایتدیرمك، ایتدیریلمك . § (ادبیاتده) حرکه‌نك غیر طبیعی صورتده مدی .

أَمَامْ { [ء] اوك .

إِمَامْ { [ء] کندیسنه اقتدا اولونان ذات،

امام مبين = لوح محفوظ. تعبير قرآنيدر . امام المسلمين = پادشاه اسلام.

إمامَتْ { [ء] امالق . (امامتلك) غلط فاحشدر .

إمامَه { [ء] تسبيحك اوجنه طاقيلان اوزونجه باشلق ايله توتون چوبوغنك اوست اوجنه كچيريلن كهربا و سائرهدن معمول آغيزلغه اطلاق اولونور.

أمانْ { [ء] قورقوسز . لق ، امينلك ، مساعده . (امن وامان) قوللانيله بيلير عطف تفسير. يارديدر § استمداد ، شكايت ، تحذير ، تحذر اداتى : بوده (الامان) كبى برينه كوره سائر معانيده دلالات ايده بيلير . (امانى بيلير ميسك ؟) بويله موقعلرده قوللانيلير بر تعبيردر : امانخواه = امان ديله ييجى ديلهين: خصم امانخواه .

اَمانَتْ { [ء] حفظ اولونوب اصكره رد اولونمق اوزره بر آدمه توديع قيلينان شى . اللهه امانت ! اللهه امانت اولمكز ! اهل امانت = خيانتى اولمايان آدم ، آدملرك§ دوائر دولتدن بعضلرينك عنوانى : شهر امانتى . رسومات امانتى . ويركو امانتى . جمعى : امانات . امانات مقدسه = متروكات مقدسهٔ پيغمبرى .

آمانی { [ع] (امنیه) نك جمعی ، آرزولر: امانیٔ مخصوصه .

اُمّت { [ع] جماعت، قوم طائفه § کندیلرینه طرف الٰهیدن پیغمبر کوندهریلن طائفه: امت محمد (علیه السلام) امت اجابت = امتك پیغمبرینه ایمان ایدن قسمی . امت دعوت = امتك پیغمبرینه ایمان ایتمهین طاقیمی امة الله = مخلوق حق. امت آخر زمان — اهل اسلام .

اِمتثال { [ع] کمال انقیاد، اجرای مقتضا : امر الٰهیی یه امتثال ایدهرز . امتثالاً = امتثال ایچون، امتثال طریقیله .

اِمتحان { [ع] دهنهمك ، دهنمك: امتحان طالع § بر شخصك علمی، فنی ، صناعی معلومات مکتسبهسنك درجهسنی آکلاشیلمق اوزره ایدیلن آزمایش. جمی: امتحانات.

اِمتداد { [ع] اوزامق، اوزانمق: امتداد ایام هجران . امتداد حیات . امتداد حیه .

اِمتراء { [ع] تردد ، اشتباه .

اِمتزاج { [ع] بر برینه اویمق، اویوشمق: امتزاج الوان § اویوشوب کچینمك : حسن امتزاج . جمی : امتزاجات .

اِمتصاص { [ع] أمك ، أیلمك : امتصاص ابن . بو معناده (مَصّ) ده قوللانیلیر .

أمتِعَه { [ء] (متاع) ك جمعی: امتعهٔ شرقیه.

اِمتِلاء { [ء] طولغونلق: امتلای معده.

اِمتِناع { [ء] اکری طورمق، چکینمك: § امکانسزلق، غیر ممکن اولوش: اجتماع ضدینك امتناعی.

اِمتِنان { [ء] ایلکی باشه قاقمق: احسان بی امتنان.

اِمتِهان { [ء] ذلیل وحقیر اولمق.

اِمتِیاز { [ء] مزیت صوریه ومعنویه جه سائر لرندن آیریلمق. § مساعدهٔ مخصوصه، رخصت مخصوصه: غزته امتیازی، صاحب امتیاز. جمعی: امتیازات.

أمثال { [ء] (مثل) ك جمعی: الله امثال کثیره سیله مشرف ایله سین!

أمثال { [ء] (مثل) ك جمعی: ضروب امثال. امثال عرب.

أمثِلَه { [ء] (مثال) ك جمعی.

أمجاد { [ء] (مجید) ك جمعی: امجاد اسلاف.

أمجد { [ء] داها، أك، پك مجید، مجد وشرف صاحبی: امجد امجاد. امجد اماجد.

اِمحاء { [ـ مولد] محو ایتمك، ایدیلمك: امحای جهالت.

اِمحاض { [ء] طوغرولغله، خلوص ایله اجرا: امحاض نصیح.

اِمداد { مدد رس اولمق، یاردیم ایتمك.

امداد رس — امداده یه تیشن، یاردیمه کلن .

اِمحاق ۱۰ { [ء] برگتی قاچمق، فیضی زائل ولمق، قارارمق .

أمَد ۰ { [ء] صوك، نهایت: ابد بی امد .

أمَدّ ۰ { [ء] دها، أك، پك مدید: امداعمار .

أمر { [ء] شونی شویله یاپ، یاپسین یاخود یاپیلا، یاپماسین دیه بویورمق، بویورمه: امر ایتدی. امر بویورلدی § بویروق، بویورولان شی: الهك امری بودر . امر عالی = صدر اعظم طرفندن ویریلن امر § شی، ایش، خصوص، حادثه: امر مشکل . امر مهم . امر عجیب . اوّل امرده. احالهٔ اعشار امرنده غیرتی کورولدی. بونك جمعی (امور) در . (اوامر) (امور) ، (امـور) (اوامر) یرنده قوللانیلماز.

أمَرّ ۰ { [ء] دها، أك، پك آجی .

أمَراء ۱۰ { [ء] رئیس معناسنه اولان (امیر)ك جمعی .

إمرار ۱۰ { [ء] کچیرمك، کچیریلمك: امرار عمر. امرار وقت. امرار ایام.

أمراض ۱۰ { [ء] (مرض)ك جمعی، خسته لقلر: امراض قلبیه .

أمرَد ۰ { [ء] هنوز بیقلری تره مکه باشلادیمی حالده چهره سنده توی اولمایان جوان: شاب امرد .

أمرنامه { [ف] امری حاوی کاغد. بربویوك ذات طرفندن کلن کاغد .

امر نامهٔ سامی = صدر اعظمك امرینی حاوی کاغد.

أمرود { [ف] آرمود .

أمرجه { [ع] (مزاج)ك جمعی خویلر ، طبیعتلر، مشربلر .

إمساك { [ع] طوتیجیلق، بخل § پرهیزایتمك § اوروج طوتمق نیتیله وقت معینده اکل وشربدن منع نفس ایتمك .

امساکیه = رضانده وقت امساکی بیلدیرمك اوزره یاپیلان جدول .

أمصار { [ع] (مصر)ك جمعی : بلدهلر ، شهرلر، قصبهلر .

إمصاص { [ع] امدیرمك، امدیریلمك : امصاص لبن .

إمضاء { [ع] مکاتیب واوراقه اسمنی یازمق : § مکاتیب واوراقه اسم یازیلان اسم : وضع امضا = امضا قریمق ، امضا آمق . امضالامق . واضع الامضا = امضا آتان .

إمطار { [ع] یاغدیرمق، یاغدیریلمق : امطار مطر .

أمطار { [ع] (مطر)ك جمعی، یاغمورلر.

أمعاء { [ع] (معی)نك جمعی، باغیرصاقلر. مفردی قوللانیلماز.

إمعان { [ع] کمال دقت: امعان نظر، نظر امعانله .

إمكان { [ء] قدرت ذاخلنده اولوش، ممكنلك (امكانسز. امكانى يوق) مقامنده (ممكنسز، ممكنى يوق) دينيلمه مه لى .

أمكنه { [ء] (مكان) ك جمعى.

أمل { [ء] انتظار حصول، اومما . طول امل = اوزون اوزون قور - شولرده بولونوش § حصولى انتظار اولونان، اومولان شى ، مأمول .

إملاء { [ء] نسخه يه باقمقسز - ين ذهندن يازمق، يازيلمق § سويله يوب يازد - يرمق، سويله يلوب يازد - يريلمق § برلسانك كلمه لرينى طرغرى يازمق فنى : املا بيلميور . املايه كلمك = صلاحيتدار اولمق § طولدو -

رمق ، طولدورولمق .

أملاح { [ء] (ملح) ك جمعى ، طوزلر .

إملاق { [ء] فقره دوچار اولمق .

أملاك { [ء] (ملك) ك جمعى . انسانك تملك و تصرفنده بولونان شيلر .

إملال { [ء] اوصاندرمق ، اوصاندريلمق .

أملح { [ء] دها، أك، پك مليح ، ملاحتلى : املح الملاح . املح العرب = حضرت محمد عليه الصلاة والسلام .

أملس { [ء] خشونتسز، دوز ، پروزسز : حجر املس .

أمن { [ء] قورقوسزلق ، امينلك : امن و

آسایش .

أمنيّت { [ع-مولد] قورقو سزلق، امینلك: امنیت مملکت ، عدم امنیت § اعتماد ، کوڤه نمه .

أمواتْ { [ع] (مَيِّت) ك جمعی ، اولولر .

أمواجْ { [ع] (موج) ك جمعی ، طالغه لر .

أموالْ { [ع] (مال) ك جمعی .

أمواهْ { [ع] (ماء) نك جمعی : صولر .

أمّه { [ع] (امت) ك جمعی : خیرالامم ، خیرامم = پیغمبرمزك امتی .

أمناءْ { [ع] (امین) ك جمعی .

أمنيّه { [ع] اومولان شی، مقصود، مامول § اوممما ، امید .

أمورْ { [ع] شی ، ایش، خصوص ، حادثه مناسبه اولان (امر) ك جمعی : امور آشنا = ایش بیلیر آدم . امور دیده = برچوق شیلر کورمش صاحب تجربه آدم. موفق الامور ، مسهل الامور = جناب حق . (اوامر) ه ده باق .

أمومتْ { [ع] آنالق صفتی.

أمويه { [ع] (اميةبن عبد شمس)ه منسوب اولانلر ، دولت امویه = معاویةبن ابی سفیان طرفندن اسلامده ایلك تشکیل ایدیلن حکومت .

أمهالْ { [ع] (مَهل) ك جمعی ، مهلتلر .

أمهارْ { [ع] (مهر) ك جمعی ، نکاحلر ،

ديكر جمى اولان (مهور) زياده قوللانيليز .

اُمَّهات { [ء] (اُمّ) ك جمعى : آنالر : اقدام امهات . امهات اغت .

اِمْهال { [ء] مهلت ويرمك . ويريلمك : داين شو قدر كون مديونى امهال ايتدى .

اُمّى { [ءف] اوقويوب يازمق بيلمه‌ين شخص . امى سنان . پيغمبر مزك اوصاف شريفه سندندر .

أَمْيال { [ء] (ميل) ك جمعى .

اُميد { [ف] اومما ، اوموش : منيمك تشديديله ده قوللانيليز . اميد بخش = اميد ويريجى : اميد بخش موفقيت . اميد بخشانه = اميد بخش اولانه ياقيشه جق صورتده : التفات اميد بخشانه . اميد بخشى = اميد بخشلق . اميد وار = اميدلى . اميد وارانه = اميد وار اولانه ياقيشه جق صورتده . اميدوارى = اميدوارلق . اميد گاه ، اميد گه = اميد يرى .

أَمير { [ء] بر قومك ، برمملكتك رئيسى : اميرالمؤمنين = خليفهٔ رسول الله ، پادشاه اسلام ، امير مكهٔ مكرمه § سلالهٔ محمديه دن اولان ذات . (امرا) بو معناده قوللانيلماز . اميرالحاج = حجه كيدن ذواته عائد اموره نظارت ايتمك اوزره طرف خلافت اسلاميه دن تعيين اولونان مأمور مخصوص (حاج) بورادە (حُجّاج)

مفناسنه اسم جمعدر . (امیر الحج) قوللانیلمامالی غیررسمی صورتده (ملك الحاج) قوللانیلابیلیر. امیرالامرا = رتبهٔ معلومه‌یی حائز اولان عزلو پاشا . امیر آخور = سرای همایون آخورینه نظارت ایدن مأمور .

أمیرانه ([ف] امیر اولانه یاقیشه‌جق صورتده : کسوهٔ امیرانه، وقار امیرانه.

أمین ([ع] یوره کنده قورقو اولمایان ، اندیشه‌سز ، متردد دکل ، امنیت ایچنده بولونان § اعتماداولونور ذات ، معتمد § (امانت) تعبیر اولونان دوائر دولتك رئیسلری : شهر امینی . رسومات امینی . ویرکو امینی .

إناء ([ع] ظرف. قاب قاچاق. جمعی : أوانی .

إنابت ، إنابه ([ع] ترك معاصی ایله حقه رجوع . اخذ دست انابت = برمرشد. مراجعتله طرق علیه دن برینه انتساب.

إناث ([ع] (أنثی) نك جمعی ، قادینلر : وظائف الاناث اناث مکتبی. ضم ایله غلطدر .

أناجیل ([ع] (انجیل) ك جمعی : اناجیل اربعه .

أنار ([ف] نار دینیلن میوه اغاجی خوشکوار .

إنارة ([ع] (تنویر) ه باق .

أناس ([ع] نظمده (ناس) ه بدل قوللانیله بیلیر.

أنافس ([ع] (نفس) ك جمعی، پك نفیس

شیلر : انافس آثار .

أنام { [ء] جمله مخلوقات § خلق : رب الانام . سید الانام = حضرت محمد .

أناملْ { [ء] (انمله) نك جمعی . مفردنده همزه و میمك اوچ درلو حرکه سی جائزدر . پارماق اوجلری . الدن کنایه اولور .

إنامَه { [ء] اوبوتمق ، اویودملق .

أنائیّتْ ، أنائیّتْ ، أنائیّتْ { [ء - مولد] بنلك . اوچنجیسی زیاده مستعملدر .

أنابی { [ف] کندینی برشی ظن ایدن جاهل ، احمق . عوام اصطلاحاتی صیراسنه کچمشدر .

إنباء { [ء] (اخبار) ه باق .

إنبات { [ء] یردن بتیرمك بتیریلمك : انبات نباتات .

أنبارْ { [ء] ایچنده ذخائر واشیا حفظ اولونان بناء .

أنبازْ { [ف] اورتاق ، یارداق ، بی انباز = شریکسز شریکی اولمایان : خدای بی انباز .

أنبانْ ، أنبانَه ، أنبانچه { [ف] طاغارجق ، چانطه . کوچك طاغارجق ، چانطه .

إنبساطْ { [ء] یایلمق : انبساط قطره § وسعتلنمك ، توسع : انبساط قابلیت § کوکل آچیقلغی فرحلیلق .

أُنْبُوبَهْ { [ء] اینجه بوری.

أُنْبُوهْ { [ف] چوق، غلبه لك کروه انبوه.

أَنْبِيَاء { [ء] (نبی) نك جمعی: انبیای بنی اسرائیل، خاتم الانبیاء = حضرت محمد مصطفی (صلعم).

أَنْپِيقْ { [ء] ا- پرطوو عطریات سائره تقطیرینه مخصوص آلات. محاوراتده کسر ایله قوللانیلیر.

اِنْتَاجْ { [ء] نتیجه ویرمك حصوله کتیرمك، حاصل ایتمك.

اِنْتِبَاهْ { [ء] اویانیقلق، آکاهلق، عدم غفلت.

اِنْتِشَارْ { [ء] صاچیلمق، داغیلمق.

اِنْتِحَارْ { [ء] کندی کندینی اولدورمك: فعل قبیح انتحار.

اِنْتِحَالْ { [ء] باشقه سنك شیئی حقنده بنمدر دیه ادعا ایتمك، بنمسه مك. اکثریا شعر حقنده قوللانیلیر.

اِنْتِخَابْ { [ء] سچمك، سچیلمك: انتخاب مأمورین، جمعی: انتخابات.

أَنْتَرَهْ صُو { [ایتالیانجه دن] منفعت، استفاده انتره صوجی = منفعت جو.

أَنْتْرِيقَهْ { [فرانسزجه دن] ایش قاریشدیرمه، حیله، اویون. انتریقه جی

اِنْتِزَاعْ { [ء] (نزع)ه باق

اِنْتِسَابْ { [ء] نسبت، تعلق پیدا ایتمك، منتسب اولمق.

اِنْتِسَاجْ { [ء] طوقوغمق، نسج اولوغمق § منسوجات کبی ایکی طرفدن

چیز کیلی وسطر نجلی اولمق.

اِنْتِساخ { [ء] قوپیه سی چیقارملق. استنساخ ایدیلمك .

اِنْتِساق { [ء] نظام اوزره دیزیلمك. دورکون اولمق .

اِنْتِشار { [ء] یایلمق: انتشار بوی کل. انتشار خبر § طاغیلمق ، نشر اولونمق: انتشار آثار قلمیه .

اِنْتِصاب { [ء] دیکیلوب طورمق: انتصاب عمود. § کلمه، قاعدهٔ نحویه اوزره منصوب اولمق .

اِنْتِصاح { [ء] قبول نصیحت، ویرلن نصیحته تطبیقِ حرکت .

اِنْتِصاف { [ء] یاری اولمق: انتصاف رمضان.

اِنْتِظار { [ء] بکلهمك ، بکله‌نیلمك. کوزله‌مك ، کوزله‌نیلمك: انتظار بهار .

اِنْتِظام { [ء] دوزکونلك، نظام تحتنده بولونش .

اِنْتِعاش { [ء] خسته لقدن ، یاخود دوشمشکن قالقمق .

اِنْتِفاخ { [ء] قابارمق ، شیشمك : انتفاخ بطن .

اِنْتِفاع { [ء] منفعتلنمك، استفاده ایتمك.

اِنْتِقاء { [ء] سچمك ، آییرد ایتمك .

اِنْتِقاد { [ء] (تنقید) ، باق .

اِنْتِقال { [ء] بر بردن دیگریره کوچمك § برشیدن دیگر شیئه کچمك § برشیدن دیکر شیئی آکلامق ، قرینه ایله آکلامق . جمی : انتقالات .

اِنْتِقام { [ء] اوج آلمق ، اخذ ثار .

اِنْتِکاس { [ء] باش آشاغی دوشمك .

اِنْتِماء { [ء] انتساب .

اِنْتِهاء { [ء] نهایت بولمق ، غایته ایرمك . انتهایذیر = نهایت بولمق شاننده اولان ، نهایت بولیجی § نهایت ، غایت § ایدیلن شیی قبول ایله کری طورمق . بومعناده (ایتمك) ماده سیله قوللانیله بیلیر .

اِنْتِهاب { [ء] (نهب) یرنده قوللانیله بیلیر . جمی : انتهابات .

اِنْتِهاز { [ء] فرصتی غنیمت بیلمك ، فرصت دوشورمك : انتهاز فرصت .

اُنْثی { [ء] دیشی ، قادین ، قیز . جمی : اناث .

اِنْجاز { [ء] وعدی یرینه کتیرمك ، وعد یرینه کتیرمك جمی : انجازات .

اَنْجام { [ف] نهایت .

اِنْجِذاب { [ء] چکیجی برشیئه طوغری چکیلمك ، جاذبه سببیله میللمك : صامان چوپنك کهربایه انجذابی . جمی : انجذابات .

اِنْجِرار { [ء] چکیلمك ، منجر اولمق : انجرار کلام § کلام ، قاعدهٔ عربیه اوزره مجرور اولمق .

انجلاء { [ء] آچيلوب روشن اولمق .

أنجم { [ء] (نجم) ك جمى ، يلدزلر .

انجماد { [ء] طوڭمق .

أنجمن { [ف] مجلس ، جمعيت : انجمن دانش . § مجتمع ، طاقيم . اوبمك : انجمن اولمشلر .

أنجير { [ف] معروف ميوه . محاورتده همزه سنك كسريله تلفظ اولونور .

انجيل { [ء] حضرت عيسايه (عليه السلام) نازل اولان كتاب سماوى : احكام انجيليه .

أنحاء { [ء] (نحو) ك جمى : جهتلر ، طرفلر : انحاى صحرا .

انحراف { [ء] اكيلوب بوكيلوب ميللنمك : نحراف مزاج = كيفسزجه اولمق ، قيريقلق ، قيرغينلق ، جمى : انحرافات .

انحصار { [ء] برحددا خلنده قالوب خارجه تجاوز ايتمهمك § بعض محصولات فروختنك بر شخصه ياخود برشركته ويا برادارهيه منحصر اولماسى امتيازى ، (مونوپول) : انحصار دخان .

انحطاط { [ء] آشاغى اينمك . آشاغيلامق .

انحطام { [ء] قيريلمق اوفالانمق .

انحلال { [ء] آچيلمق ، چوزولمك ، حل اولمق . انحلال عقده . انحلالپذير = انحلال قبول ايدبجى ،

قابل انحلال .

اِنْحِناء { [ع] أگيلمك . أگر- يلك : انحنای راکع . انحنای خط .

اِنْحِسافْ { [ع] يره چكمك : § كوراولمق . جمعی : انحسافات .

أنْداخْت { [ع] آتمه ، آتيلمه : طوپلری انداخت ايتديلر . طوپلرك انداختی . (نعره انداخت ايتدی) كبی تعبيرلر عاميانه اولمقله برابر طوغرودكلدر .

أنْداخْتَه { [ف] آتيلمش : انداختهٔ كوشهٔ نسيان ايديلدی . انداختهٔ حفرهٔ هلاك اولدی .

أنْداد { [ع] (نِدّ) ك جمعی : مثللر ، نظيرلر ، اشلر : انداد و اضداد .

أنْداز { [ف] آتمق معناسنه اولان (انداختن) مصدرندن مشتقدر . لنكر انداز = دهمير آتان . تيرانداز = اوق آتان . پای انداز = پول كچه سی كبی آياق آلتنه سريلن شی . سلاح انداز = كميلرده تفنكله مسلح وكمی خدماتنده غيرمستخدم بحريه نفراتی .

أنْدازَه { [ف] معروف اولچو § حد .

أنْدام { [ف] انسانك بدنی ، بوی بوص . آينهٔ اندام = اندام آينه سی . § آينه اندام = اندامی آينه كبی پارلاق ، كوزل § بدن انسانك بيچيمی : انداملی ، اندامسز .

أندَه { [ع] داها ، أك ، پك نادر .

أندَر { [ف] ادات ظرفيت : ده ، ايچنده . عربى ويا فارسى ايكى كلمه يينده بولونور : (قات اندر قات) تركيبى ، (قات) تركجه اولديغندن يا كلشدر .

أندَرُون { [ف] بر شيئك ايچى ، داخل § (درون) زياده قوللانيلير . وقتيله حرم همايون دائره سنه (اندرون همايون) دينيلير دى .

أندوختَه { [ف] قازانيلمش .

أندُود { [ف] سورمك ، طلا ايتمك معناسنه اولان (اندودن) مصدرندن مشتقدر . تركيب حالنده قوللانيلير : زراندود = مطلى ، يالديزلى .

أندُوز { [ف] قازانمق ، اكتساب ايتمك معناسنه اولان (اندوختن) مصدرندن مشتقدر : زر ، اندوز ، حكمت اندوز .

أندُوه ، اندُه { [ف] غم ، ايچ صيقينتيسى . اندوهگين ، اندهگين ، اندوهناك = غملى ، ايچى صيقيلان .

أندِيش { [ف] دوشونمك معناسنه اولوب (انديشيدن) مصدرندن مشتقدر : دور انديش = دهرين دوشونن ، عاقبت انديش = صوكنى حساب ايدن .

أندِيشه { [ف] فكر ، خيال : § دوشونجه ،

محترزانه دوشونمه، قورقو.

أندیشناك = دوشونجه‌لی، مكدر، محترز.

إنذار { [ء] بر خصوصك تبليغيله تحذير و تخويف، (تبشير) ك ضدی. جمی: انذارات.

إنزال { [ء] ايندیرمك، ايندیريلمك.

إنزواء { [ء] چكيلوب بر بوجاغده او- طورمق، زاويه نشين اولق.

إنس { [ء] بشر، ذريت آدم.

أنس { [ء] آليشيقلق، آليشقانلق. (طرتمق) ماده سيله استعمالی ترك ايديلمه‌لی.

(ايمك) ماده سيله قوالانيلماز.

انسانس = انسی چوق، پرانس: مجلس انسانس.

إنساء { [ء] اونوتدورمق، اونوتدورولق: انسای ماضی.

أنساب { [ء] (نسب) ك جمی: علم الانساب.

أنسال { [ء] (نسل) ك جمی.

إنسان { [ء] حيوان ناطق. § ابی آدم، و- جدانلی آدم. انسان العين = كوزبكی. انسانی، انسانيه = انسانه منسوب: شكل انسانی. احوال انسانيه.

إنسانيت { [ء] انسانلق، وجدانليلق: ايلك: انسانيت صاتين آلينما. انسانيتكار =

انسانیتلی انسانیتکارانه = از انسانیتلی اولانه یاقیشه جق صورتده . انسانیتکاری = انسانیتکارلق .

اَنسَب { [ع] دها . أك ، پك مناسب .

اِنسِجام { [ع] آب روان کبی بردوزی یه کیتمك ، دوزکون . ارتباطلی اولمق : انسجام کلام .

اَنسِجَه { [ع] (نسج) ك جمعی اولمق اوزره تشکلات عضویه یه دینلمش ایسه ده لغت کتابلرنده یوقدر . بومعناده (نسیجه ونسائج) قوللانیلسه دها طوغری اولور .

اِنسِداد { [ع] قاپانمق ، طیقانمق : انسداد سوداخ . انسداد شکاف ،

اِنسِلاب { [ع] محو اولمق ،

اِنسِلاخ { [ع] صیریلوب چیقمق ، صویونمق .

اِنسِلاك { [ع] یوله کیرمك ، سالك اولمق .

اِنسِلال { [ع] صیریلمق ، مسلول اولمق .

اِنسیاق { [ع] برسائقه ایله چکیلوب کیتمك ، آردی صیره کیتمك .

اُنسِیَّت { [ع ـ مولد] آیشمه ، الفت ایتمه .

اِنشاء { [ع] باپمق ، یاپیلمق ، وجوده کتیرمك ، کتیریلمك : § حسن کتابت § اصول حسن کتابت § نسبت خاصه سی اولایان کلام ، بویولده کلام ایرادی . انشائی ، انشائیه = انشایه منسوب : کلام انشائی ، مصارف انشائیه . انشائیات = نسبت خاصه سی اولایان جملهلر .

اِنْشاءَاللّٰه { [ع] الله ایسترسه معناسنده دعا تعبیریدر . (انشاالله) یازیلماملی .

اِنْشاد { [ع] شعر اوقومق: انشاد شعر. انشاد قصیده . معناسنده اوقونان شعر . اوقویانك زادهٔ طبعی اولمق خصوصی معتبر دکلدر جمعی : انشاءات .

اِنْشاط { [ع] نشوه لندیرمك . نظمده (تنشیط) ه بدل قوللانیلیر.

اِنْشِتات { [ع] طاغیلمق، پراکنده اولمق. (تشتت) ه بدل قوللانیله بیلیر .

اِنْشِراح { [ع] آچیلمق، کوکل آچیلمق: انشراح قلب .

اِنْشِعاب { [ع] شعبه لنمك، انشعاب قبائل.

اِنْشِقاق { [ع] یاریلمق : انشقاق قمر .

اِنْشِلال { [ع] آتیلهرق آقمق : انشلال سیل، نهرك انشلالی.

اَنْصاب { [ع] (نصب) ك جمعی: پوتلر.

اِنْصات { [ع] صوصمق، صوصوب دیکلهمك.

اَنْصار { [ع] (ناصر)ك جمعی: وقتیله مدینهٔ منوره ده ساکن اولان (أوس) و (خزرج) قبیله لرندن اعلای کلمة الله خصوصنده حضرت محمده یاردیم ایدن ذوات کرام. سیدالانصار = معاذ بن جبل. انصاری = انصار کرامدن اولان ذات: ابو ایوب انصاری .

انصاف { [ء] (نصف) ك جمى .

إنصاف { [ء] عدالت ، معاملهٔ عادلانه : (الانصاف) مقامنده ده ايراد اولنور .

إنصباب { [ء] دوكولمك : انصباب آب .

إنصباغ { [ء] بويانمق .

إنصراف { [ء] كرى دونمك : انصراف زوار§ اسم ، قاعدهٔ عربيه اوزره منصرف اولمق .

إنصرام { [ء] انقطاع .

أنصف { [ء] دها . أك ، پك انصافلى .

إنضاج { [ء] پخته قيلمق ، قيلنمق ، كماله ايردير مك ، ايردير يلمك : انضاج طعام . انضاج ميوه .

إنضباط { [ء] ضبط و ربط اولنده اولماسى . آسايشك تأمينيله امور ضابطه يه بولنده جريانى .

إنضمام { [ء] قاتيلمق : بر مبلغك ديكر مبلغه انضمامى .

إنطاق { [ء] سويلهتمك .

إنطباخ { [ء] پيشمك : انطباخ طعام .

إنطباع { [ء] باصيلمق ، مطبوع ، منقوش اولمق .

إنطباق { [ء] اويمق ، مطابق اولمق : انطباق طرفين جمعى : انطباقات .

إنطفاء { [ء] سونمك : انطفاى حريق .

إنطواء { [ء] دورولوب بوكولمك ، مطوى

اولق : انطـوای ورقه . انطوای ثوب .

اَنْظار { [ء] (نظر) ك جمعی : جلب انظار دقت .

اِنْظار { [ء] تأخیر ، امهال : انظار ابلیس .

اِنْعام { [م] احسان نعمت : جمعی : انعامات .

أَنْعام { [ء] (نَعَم) ك جمعی . دهوه ، صغیر ، قویون عبارت حیوانات § حیوان کبی آدملر § سـورهٔ انعامی حاوی سور مشهورهٔ قرآنیه مجموعه سی .

اِنْعِدام { [ء] یوق اولق .

اِنْعِزال { [ء] معزول اولق .

اِنْعِطاف { [ء] میللنمك . تمایل ، توجه . جمعی : انعقادات .

اِنْعِقاد { [ء] قورولق ، مرتب اولق : انعقاد مجلس . جمعی : انعقادات .

اِنْعِکاس { [ء] مقلوب اولق ، مقابلنه دونمك ، عکس . ایتمك جمعی : انعکاسات .

أَنْعُم { [ء] (نعمت) ك جمعی . نظمده قوللانیلابیلیر . نثرده (نِعَم) قوللانیلیر .

اَنْف { [ء] بورون . ابوالانف = بویوك بورونلی . انفیه = بورونه چکیلن توز . انفیه کش = انفیه چکن .

اِنْفاذ { [ء] اوته طرفه کچیرمك ، کچیریلمك : انفاذ تیر . انفاذ مرسی §

حكمنى ويرمك ، حكمى ويرملك ، اجرا بومعناده (تنفيذ) ده قوللانيلير . جمعى : انفاذات .

أنفاس { [ء] (نفس) ك جمعى . صولوقلر : انفاس معدوده § سوزلر : نفائس الانفاس .

إنفاق { [ء] خرج ايدوب توكتمك ، خرج ايدلوب توكه ديلمك : فى سبيل الله انفاق امول . جمعى : انفاقات .

إنفتاح { [ء] آچيلمق : انفتاح باب .

إنفجار { [ء] طاغ يرى آچيلمق ، شفق سوكمك : انفجار صبح بهار § آقمق ، صو يردن قاينايوب آقمق : انفجار عيون .

إنفراج { [ء] آچيلمق : انفراج زاويه § كوكل آچيلمق .

إنفراد { [ء] يالكزاواق ، يانده كيمسه بولنمامق : حال انفراد . على الانفراد = برر برر . (نفرد) باشقه بولده قوللانيلير .

إنفراق { [ء] آيريلمق : انفراق خطين .

أنفس { [ء] داها ، أك ، بك نفيس : انفس آثار .

أنفس { [ء] (نفس) ك جمعى . (آفاق) مقابل ايراد اولنور . (نفوس) مقامنده قوللانيلماز .

إنفساح { [ء] بوللاشمق ، ككيشلنمك :

انفساح مكان . بو معناده (تفسح) ده قوللانيلير .

اِنْفِساخ { [ع] بوزولمق: انفساخ نكاح.

اِنْفِساد { [ع] بوزولمه، فساده اوغرامه: انفساد معده .

اِنْفِصال { [ع] آيريلمق ، يرندن آيريلمق.

§ معزرل اولمق جمعى : انفصالات .

اِنْفِصام { [ع] قيريلمق، اوزولمك . كسيلمك ، قوپمق.

اِنْفِطار { [ع] باريلمق : انفطار سما .

اِنْفِطام { [ع] سوددن كسيلمك: انفطام صبى .

اَنْفَع { [ع] داها ، أك ، پك فائده لى .

اِنْفِعال { [ع] متأثر اولمق § كوجنمك .

جمعى : انفعالات .

اِنْفِكاك { [ع] آيرمه ، يلمق .

اِنْفِلاق { [ع] ياريلمق ، آچيلمق: انفلاق صباح .

أَنْفِلُوئَنْزا { [فرانسزجه دن] نزلهٔ مستوليه. نوبتلى وشدتلى نزله صورتنده صالغين برخسته لك .

اِنْفِهام { [ع] آكلاشيلمق: انفهام مأل .

اِنْقاء { [ع] پاك ، تمز ، طاهرقيلمق ،

أَنْقاض { [ع] (نقض)ك جمعى، بيقينتيلرى. مفردى قوللانيلماز .

اِنْقِباض { [ء] چکیلوب طوپلانمه، بوزولمه § صیقنتی، قسوت. انقباض درون § طوتوقلق ، پکلك، قبضلق .

اِنْقِراض { [ء] برفامیلیا ، برقوم، ایچلرندن کیمسه قالمامق اوزره بیتوب کیتمك (بواق) ماده سیله قوالانیلیر .

اِنْقِسام { [ء] بولونمك، قسم قسم اولمق . جمعی : انقسامات .

اِنْقِشار { [ء] قابوغی صویولمق: انقشار بادام .

أَنْقَص { [ء] دها ، أك ، پك ناقص .

اِنْقِضاء { [ء] بیتمك، تمام اولمق: انقضای مدت .

اِنْقِطاع { [ء] کسیلمك : انقطاع نفس ، انقطاع جریان .

اِنْقِلاب { [ء] دهکیشمك. باشقه شکله قالبه کیرمك . انقلاب اخیر ؛ جمعی : انقلابات .

اِنْقِلاع { [ء] کوکندن اقوپاریلمق: انقلاع شجر .

اِنْقِیاد { [ء] رام اولمق ، اطاعت : امره انقیاد . انقیاداً = انقیاد صورتیله ، طریقیله .

اِنْکار { [ء] اویله دکلدر دیمك، دینلمك ، (اقرار) ك ضدی .

اِنْکِباب { [ء] یوزی اوستنه قاپانمق: انکباب فرس .

اَنْکَرْ { [ء] داها ، أك ، پك وحشی ، بد ، جیرکین : ان انکر الاصوات لصوت الحمیر = « انکر اصوات اشك صوتیدر » .

اِنْکِسار { [ء] قیریلمق : انکسار کوزه . انکسار خاطر .

اِنْکِساف { [ء] کونش طوتولمق : انکساف شمس .

اِنْکِشاف { [ء] آچیلمق : انکشاف ازهار § آچیلمه چیقمق ، آشکار اولمق : انکشاف اسرار .

اَنْگَبِین { [ف] بال . کاوك ضمیمه شهرت بولمشدر .

اَنْگِشْت { [ف] کومور .

اَنْگُشْت { [ف] پارماق . انکشت بر دهان = حیران . انکشت بدندان = متعجب ، انکشت شك = شهادت پارماغی . انکشت نما = پارماقله کوسترمك ، مشهور وممتاز .

اَنْگُشْتَر ، اَنْگُشْتَری [ف] یوزوك .

اَنْگُور { [ف] اوزوم . آب انکور = شراب § اوزوم صویی .

اَنْگِیز { [ف] قوپارمق ، قارشدیرمق ، ایرات ایتمك معناسنه اولان (انکیختن) مصدرندن مشتقدر : فتنه انکیز =

فتنه قوپاران .

أَنْمِلَه { [ء] پارماق اوجی ، الدن کنایه اولور : انمله پیرای تکریم اولان التفاتنامه کنز . (انامل) داها زیاده قوللانیلیر .

أُنْمُوذَج { [ء] اورنك ، موستره (نموده) ویا (نمونه) تك معربیدر .

أَنْوَار { [ء] (نور) ك جمعی : نشر انوار .

أَنْوَاع { [ء] (نوع) ك جمعی ، چشیدلر : انواع ازهار .

أَنْوَر { [ء] داها ، اك ، پك نورلو § کوزل : روی انور .

أُنُف { [ء] (انف) ك جمعی ، بورونلر .

إِنْهَاء { [ء] تبلیغ ، رسماً تبلغ : انهای کیفیت § بر مأمورك مافوقنده کی مأموره بر مادهیی حاوی اولمق اوزره یازدیغی کاغد .

أَنْهَار ، أَنْهُر { [ء] نهر ك جمعی .

إِنْهِدَام { [ء] یقیلمق : انهدام بنا ، انهدام حائط . ذی روح حقنده قوللانیلماز .

إِنْهِزَام { [ء] بوزولمق : انهزام دشمن . جمعی : انهزامات .

إِنْهِمَاك { [ء] دائمی وشدتلی میل : تحصیل علمده انهماك کی وردر . مذمومانده دها زیاده قوللانیلیر .

أَنِيس { [ء] انس والفت ایدن ، موانس §

انس و الفت اولونان ، مأنوس .

أُنْس { [ء] اوف دیمه ، ایکلامه، ایکیاتی : آ. وانین .

أَوائِل { [ء] (اوّل) ك جمعی، ابتدالر : اوائلده = اولکی زمانلر. ده .

أَوابِد { [ء] (آبده) نك جمعی .

أَواخِر { [ء] (آخر) ك جمعی . صوکلر:

أَواسِط { [ء] (اوسط)ك جمعی . اورتهلر:

أَوامِر { [ء] بویروق ، بویورولان شی معناسنه اولان (امر) ك جمعی :

أَوان { [ء]زمان: برلکده بولوندیغی زاوانده.

(آوان) غلطدر .

أَوانی { [ء] (اناء) نك جمعی: قابلر ظرفلر.

أَوباش { [ء] (وبش) جمعی : لاابالی ، تربیه‌سز، چاپقین طاقمی : اوباش محله = محلا چاپقینلری

أُوبوس { [فرانسزجه‌دن] کوچك خمبره .

أُوپه‌را { [ایتالیانجه‌دن] تیاترو ده موسیقی ایله اجرا اولونان منظوم فاجعه§ بوتورلو اویونلرك اجراسنه مخصوص تیاترو. اوپرا قومیق = نثر ایله قاریشیق مضحك اوپرا اویونی§ بوتورلو اویونلرك اجراسنه مخصوص تیاترو.

أَوْتاد { [ء] (وتد) ك جمعی ، قازیقلر : اوتاد الارض = طاغلر،

اوتادالبلاد = رؤسا، سر-
كارده بولونانلر. اوتا-الفم
= ديشلر .

أوْتَار { [ء] (وَتَر) ك
جمعى، تللر، كير-
يشلر .

أوْثَان { [ء] (وَثَن) ك
جمعى . پوتلر .

أوْثَق { [ء] أك زيا .
محكم، پك، چوق
شايان اعتماد .

أوْج { [ء] كواكبك زمينه نهايت
بعدى اولان درجه ، بعدا
بعد§ يوكسه‌لك . اوجكير =
يوكسه‌كه چيقيجى چيقان ،
يوكسه‌ان .

أوْجَاع { [ء] (وَجَع) ك
جمعى، آغريلر .

أوْجَه { [ء] دها. أك ،
پك موجه ، وجهلى
مناسبلى .

أوْحَش { [ء] دها. اك ،
پك وحشى ،
وحشتلى .

أوْدَاء { [ء] (وديد) ك
جمعى . محبلر . دوستلر .

أوْدِيَه { [ء] (وادى)
نك جمعى، درەلر .

أوْرَاد { [ء] (وِرْد) ك
جمعى : اوراد
شريفه .

أوْرَاق { [ء] (ورق) ك
جمعى، ياپراقلر .

أوْرَام { [ء] (وَرَم) ك
جمعى . بدنده حا-
صل اولان شيشلر .

أوْرِده { [ء] (ورید)
ك جمعى، بويون
دامارلرى .

أوردپسو { [ايتاليانجه دن]
داينمك بنده

امر ایده جکی یره تأدیه او-
لونمق اوزره یازیلان تحویل،
امر وحواله § برحموله قو-
نشمنتوسنك قومپانیا طر-
فندن ده کیشدیریلمه سیله کمرکدن
اشیایی چیقارمق ایچون
ویریلن حواله .

اُورسا { [ایتالیانجه دن] کمینك صول طر-
فی اسکله § کمینك روزکارك
کلدیکی طرفه یاقین برجهته
دوندیریلمه سی .

اورسا بوجه = کاه صوله،
کاه صاغه دونه رك یوروم .

أوْرَنك { [ف] تخت .

أوْزار { [ء] (وِزْر) ك
جمعی، یوکلر، کنا-
هلر .

أوْزان { [ء] اسم اولان
(وزن) ك جمعی،
طارتیلر، اولچولر، اولچکلر .
(ادبیاتده) آهنك مقیاسلری .

أوْساخ { [ء] (وَسَخ) ك
جمعی، کیرلر .

أوْساط { [ء] (وَسَط) ك
جمعی . اوساط
امور = افراط وتفریطدن
عاری ایشلر .

اُوسْتا، اُوسْتاذ { [ف]
نظمده
(استاذ) ه بدل قوللانیلا
بیلیر .

أوْسَط { [ء] برشیئك
اورته سی، اورته
یر . بومعناده (وسط)
زیاده قوللانیلیر . جمعی لازم
کلنجه (اوساط) ه بدل
(أواسط) دینیلیر . §
اورته، اورته حالی، اعلی
ایله ادنی آره سی .

أوسع { [ء] داها، أك، پك كنديش .

أوصاف { [ء] اسم اولان (وصف) ك جمعى .

أوضاع { [ء] اسم اولان (وضع) ك جمعى، طورلر، طوروشلر .

أوضح { [ء] داها، أك، واضح، وضوحلو .

أوطان { [ء] (وطن) ك جمعى .

أوعيه { [ء] (وعاء) نك جمعى . قابلر، دامارلر. تشديد ايله غلطدر.

أوفر { [ء] داها. أك، پك چوق . زياده.

أوفق { [ء] داها، أك، پك اويغون .

أوفى { [ء] داها، أك، پك وفالى § دها ،

أك ، پك كلى . تام .

أوقات { [ء] (وقت) ك جمعى .

أوقاف { [ء] اسم اولان (وقف) ك جمعى. اوقاف همايون . اوقاف نظارتى .

اوقيانوس { [يونانجه دن معرب] بحر محيط .

أوّل { [ء] برنجى. ايلك: اول مخلوقات . اوّل ماسمعت = برنجى دفعه اوله رق ايشتديكم شى . اول الاولين = برنجيلرك برنجيسى ، الله . (صوكده كيلرك صوكنجيسى) ديمك اولان (آخر الاخرين)ده اوصاف الهيه دندر . § باشلانغيج، ابتدا : كتابك

اولى . اول امرده § مقدم، مقدمكى ، مقدما: سز آندن اول كلديكز . بر آن اول. اول زمان . (اول و آخر) (ابتدا وصوك) ديمك اولا بيليرسه ده اكثريا (مقدما ومؤخراً) مقامنده قوللانيليره.

أَوَّلاً ، أَوَّلاً { [ء] برنجى درجه. ده ، برنجى اولهرق : اولا شوراسنى بيلمه لى كه . . . (ثانياً ثالثاً) كبى امثاليله برلكده بولوندقنى وقت حسن تقابل حصولى ايچون تنوين ايله ايرادى ترجيح اولونور: اولاً اوكرهنمه لى ، ثانياً اوكرهنمه لى .

أَوْلاد { [ء] (ولد) ك جمعى . اوغوللر . مفرد مقامنده ده قوللانيليره. مثلا برپدر برقاچ اوغلنه خطاباً (بنى ديكله يكز اولادلادم ! ، بنى ديكله يكز اولادلرم !) ديه بيله جكى كبى اونلردن يالكز برينه خطاباً (بنى ديكله اولادم!) ده ديه بيليره. اما (ولدم!) ديه مز .

أَوْلادِيَّت { اولادلق ، اولاده مخصوص ديمك اولوب بابادن اوغله انتقال ايده جك اولان اوقاف جهتلرينه تعبير ايديليره.

أُولو ، أُولى { [ء] صاحب معناسنه اولان (ذو) نك جمعى . تركيبسز قوللانيلماز. اولو العزم = اوامر وارادهٔ الهيه يه نك اجراسنه أك زياده

اهتمام بویوران پیغمبران ذی شان. اولوالامر = پادشاه اسلام. اسلام پادشاهلری. اولو-الابصار = بصر صاحبلری، نظر دقت اربابی : اولوالا-لباب = عقول سلیمه اصحابی. (اولی) آز قوللانیلیر : اولی النهی = اصحاب عقول . ثقلتنه مبنی (اولوالنهی) قوللانیلماز .

أَوْلَوِيَّت { [ء] اولالق ، اولی ، مرجح ، ترجیحه لایق اولوش : اولویت نه طرفده ؟ § بالطبع ، دیه جك قاللامق صورتیله : برمکتوب یازاماز ایسه بر کتاب یازامایاجنی اولویتله ثابت اولور .

أَوْلَى { [ء] مرجح ، ترجیحه لایق ، دها أیی : بورادهقالمق اورایه کیتمکدن أولادر .

أُولَى { [ء] (أوّل) نك مؤنثی ، برنجی : دفعهٔ اولی . طبعهٔ اولی . رتبهٔ اولی جمادی الاولی . ادواتدن برینه بتیشنجه آخرنده الف کبی اوقونور (ی) بولونان سائر کلمات کبی الف ایله یازیلیر : فلان سنه نك جمادی الاولاسی .

أَوْلِيَاء { [ء] (ولی) نك جمعی : اولیاء الله ، اولیای امور . اولیای اطفال .

أَوَّلِيَّات { [ء] مقدمات، ابتدا کی جهتلر: ایشك اولیاتی بیلینمه لی § هر عاقلك بلا تردد تصدیق ایده جکی خصوصات: (آتش یاقار) قضیه سی اولیاتدندر.

أَوَّلِين { [ء] اولکیلر، اول کلن انسانلر، اسکی زمان آدملری.

أَوَّلِين { [ف] اولکی، انك ابتدا کی،

أُومِنِيبُوس { [لاتینجه دن] شهر لرده ایشله ین عمومی آرابه.

أُوپِرَه { [ایتالیانجه دن] ملکیه وعسکریه البسهٔ رسمیه سی.

أَوْهَام { [ء] اسم اولان (وهم)ك جمی: اوهام وخیالات.

أَوْهَن { [ء] داها. أك، پك ضعیف، که وشك.

أَهَالِی { [ء] (اهل)ك جمی برمملکتده، برقصبه ده، برکویده ساکن اولانلر.

اِهَانَت { [ء] بغیر حق تحقیر.

اِهْتِدَاء { [ء] هدایت بولمق، دین حقه کیرمك، مسلمان اولمق.

اِهْتِزَاز { [ء] تیتره مك: § فرحدن، نشاطدن حرکته کلمك: جمی: اهتزازات.

اِهْتِمَام { [ء] ایشه دقتله باقمق، جمی: اهتمامات.

اِهْدَاء { [ء] هدیه ایتمك، ایدیلمك. هدیه کوندرمك. کوندرلمك.

أَهْدَاب { [ء] (هدب)ك جمعی : کیرپیکلر. مفردی قوللانلماز .

أَهْدَب { [ء] کیرپیکی چوق آدم§ اوزون کیر- کیرپیکلی آدم .

إِهْرَاق { [ء] دوکمك، دوکولمك، آقیتمق آقیدیلمق .

إِهْلَاك { [ء] هلاك ایتمك، ایدیلمك .

أَهْرَام { [ء] (هرم) ك جمعی . مصرده کی معروف قدیم ابنیهٔ عظیمه. (عجائب سبعه)دن معدوددر .

أَهْل { [ء]صاحب، مالك، متصف اولان، اولانلر . § بریرده ساکن اولان ، اولانلر : § زوج وزوجه‌دن هربری : § مقتدر، بجره بیلیر، ارباب . اهل بیت = برذاتك ، بر پیغمبر ذیشانك ، خصوصیله حضرت محمد صلی الله علیه وسلم افندیمزك متعلقات سنیه- لری . اهل الله = آنجق الله‌ه ربط قلب ایدن. ایدنلر. ولی، اولیا. اهل طریق = طرق علیه‌دن برینه منتسب اولان. اولانلر: اهل دل = عارف ، عرفا، صاحب عرفان، اصحاب عرفان . اهل خبره = برخصوصه دائر اطرافلی معلوماتی اولان ، اولانلر . اهل قبله = مسلمانم دین، دینلر . اهل سوق = اصناف طاقمی. اهل دنیا = دنیایی آخرته ترجیح ایدن، ایدنلر، اهل آخرت ، اهل عقبا = آخرتی دنیایه ترجیح ایدن ، ایدنلر .

أَهْلِه { [ء] (هلال) ك جمعی : یکی آیلر .

أَهْلِیّ ، أَهْلی { [ع] آیشمش آیشقین ، وحشی دکل : حیوانات اهلیه . اهلی حیوانات .

أَهْلِیَّت { [ء] اقتدار ، برایشك بهره مندی کله بیله جك حالده بولونش .

أَهَمّ { [ء] اداها ، أك ، پك مهم . تقدیم الاهم علی المهم = اهمی مهمه تقدیم ، ایکی ایشدن ده کری زیاده اولانی ابتدا نظر دقته آلیش .

اِهْمال { [ء] بوشلامق ، بوشلانیلمق ، حالی اوزره براقیلمق ، ترك ایتمك ، ایدیلمك .

أَهَمِّیَّت { [ء] مهملك ، ده کرایلك ، نظر دقتی جالب اولوش .

أَهْوال { [ء] (هول) ك جمعی : قورقولر .

أَهْوَل { [ء] پك قورقونج

أَهْوَن { [ء] ضرر سز ، خفیف § داها ، أك ، پك ضرر سز ، خفیف : اهون شرین = ایکی شرك خفیفی . § اوجوز داها ، أك پك اوجوز اهونیت = اهر نلك ، اوجوزلق .

أَهْوِیَه { [ء] (هوا) نك جمعی ، الحان موسیقیه .

أی { [ف] ادات ندا عربی ، فارسی ، ترکی کلمات وترکیباته داخل اولور : ای عزیز ! ای دوست ! ای کو کلم ! بعضاً حذف اولونور : « خالق نه غریب خلقتم وار ! » تکراری لازم

كاينجه يته (اى) ديديلير . شيوهٔ فاسى به اتباع ايله (وى) ديدلمك مهجوردر: «اى عالتلى شهريارانام! — اى جلالتلى تاجدار بنام!»

أيا [عو] اصلات ندا يالكز عربى، فارسى كلمات وتركيبلرينه داخل اولور . اكثريا تركيبات فارسيه ده قوللانيلير : ايا حبيب خدا ! ايا سلطان زمان ! ايا پادشاه جهان ! (ايا خدانك حبيبى، ايا زمانك سلطانى، ايا جهانك پادشاهى) ديدلمز .

إياب [ء] كرى دونمك: ذهاب واياب = كيدوب كلمك .

أيادى [ء] (يد) ك جمع الجمعى .

أياغ [ف] قدح .

آيالت [ء] بر واليلك اداره سى آلتنده بولونان مملكت . اسكى تعبيردر . شمدى بوكا بدل (ولايت) قوللانيلير . عربيده اولديغى كبى همزه - لك كسريله (والى اولمق ، اجراى حكومت ايتمك) معناسنده قوللانلماز . جمعى: ايالات .

أيام ايام [ء] (يوم) ك جمعى . كونلر : § دور ، زمان : ايام خلافت فاروق . ايام معلومات = ذى الحجه نك ايلك اون كونى. ايام المعدودات، ايام التشريق = قربان بايرامنك ١ ، ٢ ، ٣ نجى كونلرى . ايام البيض = هر عربى آيك ١٢ ، ١٣ ، ١٤ ، ١٥ .

نجی کونلری . (ایام الیا-
لی البیض) دیمکدر .
(هوالر ایام کیدبیور)
یوللو سوزلر عامیانه‌در .

ایتاء { [ء] اعطا .

أیتام { [ء] (یتیم) ك
جمعی . باباسی وفات
ایتمش نا بالغ صبیلر . همزه-
نك کسریله غلطدر .

ایتلاف { [ء] الفت اینمك ،
آلیشمق .
(ائتلاف) صورتنده‌ده
قوللانیلا بیلیر . جمعی :
ایتلافات .

ایثار { [ء] بذل سخاو-
تکارانه . ایثار
اموال . § انتخاب ، اختیار ،
ترجیح .

ایجاب { [ء] لازم کتیرمك ،
واجب قیلمق .
§ لازم کلمك ، واجب
اولمق . جمعی : ایجابات .
بالایجاب ، حسب الایجاب
= اقتضاسنه بناءً . .

ایجاد { [ء] وارایتمك ،
ایدیلمك ، وجوده
کتیریلمك § یکی بر شی
چیقارمق ، چیقاریلمق ،
ایجاد کرده = ایجاد اید-
یلمش . ایجاد ، بعضاً ایجاد
کرده موقعنده‌ده قوللانیلیر .

ایجار { [ء] کرایه‌ویرمك ،
ویریلمك : ایجار
خانه § کرا : خانه ایجاری .

ایجاز { [ء] اختصار .
ایجاز مخلّ =
افاده‌سی مقصود اولار فکره
خلل ویرن ایجاز . اوصاف
تدبیریجی اطناب دیمك اولان
(اطناب ممل) مقابلیدر .

ایجاع [ع] وجع ویرمك، ویریلمك، آغریتمق، آغریدیلمق.

ایحاش [توحیش] بدل قوللانیلیر، اورکوتمك.

أید [ع] تأیید مصدرندن ماضینك مفرد مذکر غائبیدر دعامقامنده مستعمل بعض ترکیبات عربیه ده قوللانیلیر: أیده الله = الله اونی مؤید ایتسین.

أید [ع] قوی، مقتدر: سید اید.

إیداع [ع] امانت اوله رق ویرمك، ویریلمك: (تودیع) زیاده قوللانیلیر.

أیدی [ع] (ید) ك جمعی، (ایادی) زیاده قوللانیلیر.

ایذاء [ع] اینجیتمك، اینجیدیلمك.

ایذان [ع] بیلدیرمك، بیلدیریلمك.

ایراث [ع] ویرمك، ویریلمك، حصوله کتیرمك، کتیریلمك. محذوراتده قوللانیلیر.

ایراد [ع] کتیرمك، کتیریلمك، وارد قیلمق، قیلینمق.

ایزد [ف] جناب حق: ایزد متعال. فتح زا ایله ده قوللانیلیر.

ایستاده [ف] آیاقده طورمش.

أیسر [ع] صول طرفده کی: ضلع ایسر.

إیصاء [ع] وصی نصب ایتمك، ایدیلمك. § وصیت ایتمك، ایدیلمك.

ایصال { [ء] واصل قیلمق، قیلینمق، واردیرمق، واردیرلمق .

ایضاح { [ء] واضح قیلمق. قیلینمق ؛ عیان ایتمك ، ایدیلمك . جمعی : ایضاحات .

ایفاء { [ء] اوده‌مك ، اوده‌نیلمك ، یرینه کتیرمك ، کتیریلمك .

ایقاد { [ء] یقمق، یاقیلمق.

ایقاظ { [ء] اویاندیرمق . اویاندیریلمق .

ایقاع { [ء] وقوعه ، ظهوره کتیرمك ، کتیریلمك .

ایقان { [ء] یقین حاصل ایتمك ، ایدیلمك ؛ شبهه‌سز بیلمك ، بیلینمك .

ایلاد { [ء] طوغورمق، طوغورولمق.

ایلاف { [ء] الفت ایتدیرمك ، ایتدیریلمك ؛ آلیشدیرمق ، آلیشدیریلمق .

ایلخان { [چغتایجه] مغول حکمدارلرینك عنوان مخصوصی .

أیلول { [ء] [سریانیدن] معروف آی .

ایماء { [ء] قولاً ویافعلاً اشارت ایتمك ، ایدیلمك .

ایمان { [ء] اینانمق، قلب ایله تصدیق ایتمك. معنای شرعیسی (قلب ایله تصدیق ودیل ایله اقرار) در (ایتمك، کلمك ، کتیرمك) ماده‌لریله قوللانیلیر .

أیمان { [ء] (آند) معناسنه اولان (یمین) نك جمعی .

إمپراطور ٭ [لاتینجه دن imperator] حکمدار .

إمپراطوریچه ٭ [لاتینجه‌دن] ایمپراطور زوجه‌سی .

أیمن ٭ [ع] صاغ طرفده کی: ضلع ایمن .

یمن ٭ [ع] یمنلو، قوتلو. ایمن الیمین = پك یمنلو ، پك قوتلو . وادیٔ ایمن = حضرت موسایه تجلیٔ الهی واقع اولان وادی. اوکا « وادیٔ مقدس » ده دینیلیر .

این ٭ [ف] قرینه موضوع اسم اشارت ، بو . یالکز قوللانیلماز : این وآن ، آن واین = شو، بو . بنابرین = بوکا بناءً . قوللانیلماسنه باشلامشدر . بعدازین = بوندن صوکرا، بوندن بویله . بوایکی تعبیرده (این) ك همزه‌سی محذوفدر.

ایناس ٭ [ع] آلیشدیرمق، آلیشدیریلمق : ایناس حیوانات وحشیه . بو معناده (تأنیس) دخی قوللانیلیر .

ایواء ٭ [ع] بریره قوندو. روب آرام ایتدیرمك، بوصورتله آرام ایتدیریلمك.

ایوان ٭ [فع] بویوك صفه، دیوانخانه § کمر ، کمرلی بوکسه‌ك بنا . عربیده فصیحی همزه‌نك کسریله‌در. اصل (چارطاق) وسایبان معناسنه‌در .

أیواه ٭ (مشترك) کلمهٔ تظلم وتاسف ، واه ، یازیق .

ایهام { [ء] واهمه به کتیرمك، کتیریلمك § (ادبیاتده) ایکی معناسی اولان بر کلمه‌یی ایراد ایله معنای بعیدینی اراده ایتمکدن عبارت برصنعت بدیعیه . بوکا (توریه) ده دینیلیر. جمعی : ایهامات .

آیها { [ء] ادات ندای، ای ، هی ، یاهو . بعض کلمات عربیه‌نك اولنه کتیریلیر : ایهاالاخوان = ای قارده‌شلر .

ایپه رُوغلیف { [یونانی Hiérog. Hiphe] مصر قدیمك اشکال و اشاراتدن مرکب بر نوع یازیسی .

ب

بَ { [ﻩ] ادات الصاق . بـ { ترکیبده معادلی اواخر کلماته کلن (ه ، یه) لفظلری بدر : تابصباح — صباحه قدر ، تابشب = کیجه‌یه قدر . دست بدست = الدن اله . ماه بماه = آیدن آیه، هرآی § ادات مطابقت : بقول فلان = فلانك قولنجه . § ادات قسم : بحق خدا = خدا حقیچون . بحق نور نبوت .

بِ { [ء] ادات الصاق. بـ { ترکیبده . معادلی اواخر کلماته کلن (ه حرف املاسیدر : بداً بید — الدن

اله § ادات قسم : بالله . برب الكعبه ، برب البيت § ادات مقارنت : بالدفعات — دفعات ايله . بالواسطه — واسطه ايله . سببيت ، ظرفيت كبي معنالرى ده واردر .

با ' { [ء] ادات مقارنت ، ايله ، له : با مضيطه = مضبطه ايله ، باسند — سندله . با كمال = كماله مقارن ، كمالى : جمال با كمال . باخبر — خبره مقارن ، خبردار ، صاحب وقوف . باخصوص = خصوصيله ، خصوصا ، هله .

باء { [ء] (ب) حرفنك اسمى : حرف الباء باء موحده : ب ، باء مثلثه : پ .

باب ' { [ء] قاپى : كتابك برقسم مخصوصى ، (فصل) كه بيوكى : § بند ، ماده : بنا رساله سى اوتوز بش بابه منقسمدر ، بواوچ معناده جمعى اولان (ابواب) ده قوللانيلير § دائرهٔ رسميه : باب مشيخت . باب سرعسكرى § خصوص : بوبابده حقكز وار . بو ايكى معناده جمعى قوللانيلماز .

بابا ' { [فا] پدر § وقارلى ، تمكينلى ، پيشكين ، شايان حرمت : بابا آدام § بكتاشى شيخى . بابايانه = باباجه سنه اطوار .

بات ' { [ء] قطى معناسنه اولوب ، بات پازارى = بيت پازارى ، بيع بات = قطى صاتيش كبى يرلرده قوللانيلير .

بادْبَزِیه { [ایتالیانجه دن] برطاقیم طوب، آلتی طوب طاقیمی § الکتریق استحصالی ایچون تهیه اولونمش شیشه‌لر مجموعی.

باج { [ف] ویرکی.

باجَنَك { [ف] باجه.

باحُور { [ع] تموزده حکم سورن شدت حرارت. ایام باحور = تموزك ۱۹ ندن ۲۶ سنه قدر اولان ۷ کون.

باخْتَر { [ف] غرب، مغرب: خاور وباختر = شرق وغرب.

باخِرَه { [ع مولد] مصر لیلرك اصطلاحنده وابور.

بادْ { [ف] هوای متحرك، یل. روزکار. بادبهار = بهار روزکاری باد آور باد آورد = چالیشمقسزین مساعدهٔ طالعله الهکچن شی. بادبدست = مفلس، صفرالید. بادپای = سرعتلی، سریع الحرکه: بادپیما = بوش کزمن، عبثله اشتغال ایدن. باد گرد = قاصیرغه. بادهوا = مصرفسز، بلاش.

بادام { [ع] معروف میوه.

بادبان { [ع] یلکن.

بادِرَه { [ع] حاضر جوابلق یولنده بالبداهه سوز یله‌یان سوز: بادرهٔ نادره § بردن برده‌ظهوره کلن حال، کیفیت.

بادی { [ع] سبب اولان، موجب. مثلا

(پریشانلغی بادی اولدی) دینیلمەمەلی (پریشانلغه بادی اولدی) دینیلمەلی. (باعث) دە یولەدر. (موجب). دە باق § اول. ابتدا: بادیٔ امرده حقیقتی آکلایامامش ایدم.

بادیه { [ع] اروا. چول. بادیه پیما، بادیه گرد = بادیه ده کزوب دولاشان بادیه نشین = بادیه ده اوطوران، بدوی. بادیهٔ غول = دنیا. جمعی: بوادی.

بادزن، بادزنه { [فا] یلپا. زه.

بادنگان { [فا] بادنجان.

باده { [فا] شراب. باده خوار، باده نوش، = باده ایچن باده فروش = باده صاتان.

بار ۱ { [فا] یوك: بارخانه = یولجی احمال واثقالی. باردار = یوکلو، حامل. بارگران = آغیر یوك. بارکش = یوك چکیجی، طاشیجی باردان = هکبه، چوال کبی ایچنه اشیا قونولان شیٔ. هر بار = هر دفعه، هرزمان § اذن: بارگاه، بارگه = اذن ایله کیریلهبیلهجك محل، بارخدا = اذن صاحبی، جناب حق. § میوه. ثمره. بارآور = میوه ویریجی، درخت بارآور. مثمر: بارور = میوه لی § یاغدیریجی. بو معناده وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر: کوهر

بار = کوهر یاغدیران ، اینجی صاچان .

بارانه { [ایتالیانجه دن] چوخه دن معمول بر نوع سرپوش ، قلنسوه : بوستانجی بارانه‌سی .

بارانقه { [فرانسزجه دن] کلبه ، قولوبه .

باران { [ف] یاغمور . گرك باراندیده = کورمش کچیرمش ، فلکك چنبرندن کچمش ، تجربه کار آدم .

بارانی { [ف] یاغمورلق .

بارباته { [ایتالیانجه دن] قله قورقولغی .

باربار { [فرانسزجه دن [Barbare] وحشی ، ظالم ، غیر متمدن معناسنه درکه فرنك دوستلرمز بزی ا کثریا بونکله توصیف ایدرلر .

باربویه { [ایتالیانجه دن] قرمزی یه مائل بر جنس بالق § بر نوع فاصولیه .

بارد { [ع] صوغوق : ماء بارد . طور بارد . اوضاع بارده .

بارع { [ع] اوصاف حمیده‌یی جمع ایله اقرانندن فائق اولان .

بارقه { [ع] شیمشك ، پاریلتیسی ، پاریلتی .

بارقه { [ایتالیانجه دن] بویوك صندال ، فلیقه .

بارك الله { [ع] (الله مبارك ایله سین) مألنده برترکیب استحسانی . کمال تحسین موقعنده ایراد

اولونور.

بازگیر [ف] بیکیر. (یوك طاشیان) معناسنه اولمسی اعتباریله برحماره‌ده بارگیر دینیلمز.

بارو [ف] دیوار، قلعه دیواری، حصار برجی.

بارود [ف] باروت شیوعیله افواه ناریه‌ده استعمالی (۸۰۰) سنهٔ هجریه‌سنه مصادف عد اولونابیلیر.

بارومتر [روم‌جه‌دن] میزان‌الهوا، مقیاس‌الهوا.

باری [ع] خالق، جناب حق.

باری [ع] آغاج یونجی، یونان. باریٔ قوس اسطالفوس باریها = بابی یونجیسنه ویر، ایشی اهلنه تفویض ایت.

باری [ف] (هیچ اولمازسه) مأنی مفید ادات اکتفا: باری برقاچ کون حضور قلب ایله دنیایه باق.

باریك [ف] اینجه، رشتهٔ باریك، خیال باریك.

باز [ف] طوغان دینیلن شکاری قوش. § بازنده = اوینایجی. بو معناده وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر: شطرنج باز. قمارباز.

بازار [ف] چارسو، چارشی § امتعه و سائره صاتانلرك محل اجتماعی § بایع ایله مشتری پیشنده کی معامله محاوره‌سنده

(پ) ایله تلفظ اولونور.
شاهد بازار = مبتذل
بازارگان، بازرگان [ف] آلیش ویریش ایله مشتغل آدم، تاجر. بازرگانی = بازرگانلق.

بازگشا [ف] قوة ممیزه.

بازگون بازگونه [ف] مقلوب. تهیه‌سی اشاغی، ترسنه. § منحوس، اوغورسز. (وا- ژگون) زیاده قوللانیلیر.

بازماندە [ف] کری قالمش اولان.

بازن [فرانسزجه‌دن Basin] شالی طوقومه‌سی طرزنده طوقو- نمش تویلی ویا تویسز یو- مشاقجه بز ویا باصما.

بازندە [ف] اوینایجی، اوینایان. بازنده زبان = چال چکه، کوه‌زه.

بازو [ف] قول. بونك جمعی خلاف قیاس اولارق (بازوان) کلیر: بازوبند = قوله باغلانیلان تعویذ نسخه. عوامجه‌سی (پاروانه)

بازی [ع] طوغان دینیلن شکاری قوش. فارسیده اولدیغی کبی عربیده (باز) ده دینیلیر.

بازی، بازیچه [ف] اویون، اکلنجه، لهو. اویونجاق: بازیچهٔ اطفال § اویون.

بازیخانه، بازیکده اویون، اکلنجه محلی، دارالله‌و.

بازیگر [ف] کوچك، رقاص،

رقاصه. بازیکری = کوچکلك.
بازی کوش = شوخ، شرب، لطیفه‌جی، مجلس آرا .

بَأس [ء] ضرر، محذور، فنالق : بأس یوق. نه بأس وار ؟ لا بأس به = آمده بأس یوق § عذاب : بأس شدید .

بَأساء [ء] آفت، داهیه.

باستون [ایتالیانجه دن] ده کنك، صوپا.

باسط [ء] یایجی، یایار § دیله دیکنك رزقنی توسیع ایدن جناب حق .

باسور [ء] مایاسیل، قالین باغیرصاغك التهابی سببیله جراحت وقان کلمه‌سی .

باشه [ف] آتمایه دیدیلن شکاری قوش .

باصره [ء] کوزده کی کورمه قوتی . قوهٔ باصره مجازاً کوز معناسنده ده قوللانیلیر .

باطل [ء] ذاتنده ثبات وحقیقت اولمایان شی ، بوش شی : حق وباطل.

باطن [ء] ایچ ، ایچ وز : کوزله کورولمکدن منزه اولان، جناب حق : § ایچده کی ، ایچ یوزده کی : حواس باطنه . باطنی ، باطنیه = باطنه منسوب، متعلق : حس باطنی . طائفهٔ باطنیه = حسن صباح ، لعینك توابع ملعونه‌سی .

باغ [ء] قرلاچ .

باعث [ء] سبب اولیجی، اولان : (بادی) یه ده باق .

باغ [ف] ایشیلك، چپچكلی، آغاجلی یر . § او. زوملك. باغبان = باغجی، باغچه وان. باغبانی = باغبانلق

باغچه [ف] (باغ) هم طبیعی هم صنعی اولد. یالکز صنعی اولور . بناءً علیه (صنعی باغ) دیه تفسیر اولونور . مع مافیه طبیعی باغه ده مجازاً (باغچه) دیدیلر بیلیر (بنچه) صوه رتنده یازیلمامالی . باغچه خدمتکاری ، محافظی دیمك اولان (باغچه وان) ی ده بوشکلده یازمق طوغرو ، (بنچوان) رسمنده تحریر ایتمك خطادر .

باغض [ع] بغض ایدیجی، ایدن .

باغی [ع] حقدن عدول ایله سرکشلك ایدیجی ، ایدن : باغیانه = باغیجه سنه .

باف [ف] طوقوق دیمك اولان (بافتن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیب ایله قوللانیلیر. بوریا باف = حصیر طوقویان .

باقلاء [ع] باقلا . (بقله) صورتنده یازیلماماسی اولادر . (باقلی) ده دینیر . باقلیٔ قبطی = بیانی باقلا .

باقی [ع] بولوندیغی حال اوزره مستمر ولان، فانی اولمایان : آثار باقیه . معجزات باقیه § آرتان ، کری قالان ، بقیه . بوده (قالق) مادهسیله قوللانیلیر.

باقیاتِ صالحات { [ع] عندالله اجری باقی اولان اعمال صالحه . تعبیر قرآنیدر .

باك { [ف] صاقینما ، احتراز . بی باك = باکسز : مرد بی باك . بی باکانه = بی باکجه سنه . بی باکی = باکسزلك .

باکوره { [ع] اول به تیشن ، ترفنده . میوه . باکورة الحیاة = کنج لك ، شباب .

باکی { [ع] آغلایجی ، آغلایان . آز قوللانیلیر . باکیاً = آغلایه رق .

بال { [ع] خاطر ، قلب ، کوکل : بخلوص الیال = خلوص قلب ایله ، سلیم البال = قلب سلیم صاحبی . مافی البال = کوکلده کی شی .

بال { [ف] قاناد : بالکشا = قاناد آچیجی : اوچیجی . شکسته بال = قانادی قیریق . § قول : قوی بال = قولی قوتلی . اکثریا (بویون ، بویون کوکی) دیمك اولان (یال) ایله برلکده (تناسب اندام) مقامنده قوللانیلیر : یال و بال .

بالا { [ف] یوکسك ، عالی : رتبهٔ بالا . قد بالا ، قامت بالا = اوزون بوی بالاتر = دها . أك ، بك ، عالی . بالاپرواز = یوکسه کدن اوچان § یوقاری ، اوست : بالای کهسار . = طاغك تپه سی بالاپوش

= پارده سو کبی اوسته گیلن لباس . بالاخانه = أوك اوست قاتی . بالا دست = اوستون ، غالب . بالادستی = بالادستلك . دست برپالای دست = ال الدن اوستوندر ، بالا خوان — برشیئی حدندن آشیری کوسترن ، اوچوران . بالاخوانی — بالاخواناق § بوی : بالای بلند = اوزون بوی . بالابلند = اوزون بویلو . عالم بالا = عالم معنوی .

بِالْآخِرَه { [ع] صوکنده : جهلا ایله الفت بالاخره موجب ندامت اولور .

بِالْجُمْلَه { [ع] بوتون ، هپ : بالجمله اهالی مسرور اولدیلر . (فی الجمله) بومقامده قطعا قوللانیلاماز .

بِالذّات { [ع] کندی ، کندك ، کندم : بالذات کلدی . بالذات یازدك . بالذات اوقودم . جمعنده بالذوات دینیلیر .

بالِش { [ف] یاصدیق .

بِالضَّروره { [ع] ضرورت سببیله مجبوریت جهتیله ، ناچار . (بالضرور) یاکلشدر .

بِالطَّبع { [ع] سوق طبیعتله ، طبیعی اولهرق .

بالِغ { [ع] یه تیشیجی ، یه تیشن : سنی هنوز اون درده بالغ اولمش ، سن رشده ، مرتبهٔ درا که واصل اولان : غلام بالغ . (جاریهٔ بالغ)

ده دينيلير بالغاً مابلغ = درجهٔ كفايه‌ندك فوقنده ، زيادەسيله (حكمت بالغه ، قدرت بالغه) كبى تعبيرلرده قوللانيلان (بالغه) ايله كده صوك درجه‌يه واصل ديمكدر .

بِالْفِعِل [ع] تصووى دكل ، حقيقى ، (بالقوه) نك ضدى .

بالْقُون [فرانسزجه‌دن] پنجره‌لرك اوكنده كى آچيق و پارماقلقلى شهنشين .

بالْكِلِيّه [ع] بوتون بوتون .

بالِنا [فرانسزجه‌دن] معروف جسيم بالق .

بالُو [ايتاليانجه‌دن] رقص جميعتى ، رقص محلى .

بالُون [فرانسزجه‌دن] هوا طولو دەريدن ويا لاستيقدن طوپ § هوايه قالقان معروف بالون .

بالِى [ع] اسكى ، كهنه : لباس بالى . البسهٔ باليه .

بالِيدَه [ف] بويومش ، نشو ونما بولمش .

بالِين [ف] ياصديق : بالين پرست = تنبل ، تن پرور . سر - بالين = باصديق اوجى ، باش اوجى .

بالْيُوس [فرانسزجه‌دن] اوروپا دولتلر - ينك سفرا وبويوك قونسلو - سلريله جنرال و آميرال كبى كبراسنه وقتيله ويريلن نام .

باليه [ايتاليانجه‌دن] اشياى تجاريه دنكى .

بانْلیه مَرْ { [ایتالیانجه دن] بر نوع طوپ، منزل طوپی . بو کله یی اوللری (بال یمز) یازوب (عسل نمی خورد) دیمه ترجمه ایده رلرمش !

بام { [ف] چاتینك اوستی، طام : بام چشم = کوز قاپاغی § سازلرده کی قالین تل ، بم .

بامداد ، بامدادان ،

بامگاه ، بامگه { [ف] صباح، سحر وقتی .

بامه { [ف] اوزون صیق، کور صاقال . قابا صاقال معناسنه ده کلیر .

بان { [ف] فاعلیت ، تقید اداتی . لسانمزده اکثریا (جی) ایله تعبیر اولونور : دربان = قاپیجی . شتربان = دموه جی . باغبان = باغجی ، پاسبان = بکجی ، پیلبان = فیلجی .

باندرول { [فرانسزجه دن] توتون پاکتلرینه یاپشدیریلان اوزون ، اکسز ، تمغالی کاغد .

باندو { [فرانسزجه دن] طاقیم ، موزیقه طاقیمی .

باندیره { [ایتالیانجه دن] بایراق .

بانق { [فرانسزجه دن] بانقه .

بانقروت { [فرانسزجه دن] افلاس .

بانقنوت { [فرانسزجه دن] بانقه طرفندن چیقاریلان رسمی ورقهٔ نقدیه .

بانقه { [ایتالیانجه دن] معامله ملاف صرافیه صندوقی § معاملات صرافیه اجراسنه مخصوص بنا .

بانگ { [ف] هایقیرما ، شدتلی سس ، صیحه . بانگ روا رو = صور اسرافیلك امواتی حشر ایده جك نفخهٔ ثانیه سی . بو ترکیب لسانمزده مأنوس دکلسه ده اطرافی چینلاتوب کیده جك سس مقامنده قوللانیلیر « سن ایله نیجه جانا عرض لقای انور — بانگ روا رویله خلقك فلکلر ایکلر = طاهر المولوی » گلبانگ = بر چوق کشینك بر آغزدن هایقیرماسی ، آلغیش . بانگ نماز = اذان .

بانگر { [فرانسزجه دن] بانقه صاحبی ، بویوك صراف .

بانو [ف] قادین . خانم .

بانی { [ف] بنا ایدن . ا کثریا (باپدیران) مقامنده قوللانیلیر : بو مکتبك بانیسی فلان ذاتدر . مؤنثی بانیه .

بانیو { [ایتالیانجه دن] صویه کیرمه ، استحمام § بانیو ایتمکه مخصوص صو ویا دیکر مایع . § بانیو ایتمکه مخصوص محل § ایلیجه .

باور [ف] اینانمه . اعتماد .

باهر { [ع] آچیق ، روشن ، پارلاق

بای حال { [ع] هر حالده ، البته . اصلی

(بای حال کان) در .

بای { [ف] بك ، زنكين . بای وكدا = زنكين و زوكورت .

بایع { [ع] مال صاتیجی ، صاتان .

بئر { [ع] قویو : بئر زمزم . عربیده اولدیغی كبی تأنیثی معتبر دكلدر . بئرمعطل = كور قویو .

بئس { [ع] فعل ذم . نه چركین در ! نادراً تركیب عربیه ده قوللانیلیر : بئس المصیر = جهنم .

بَبر { [ع] هندستانه مخصوص بیریجی بر حیوان ایمش . آرسلان بوندن قورقارمش .

بَپغا { [ف] پاپاغان .

بُت { [ف] پوت § جا. نان . دلبر . بت پرست = پوته طاپیجی ، عابدالصنم .

بت پرستی = بت پرستلك .

بت تراش = پوت یاپان ، عامل الصنم . بت تراشی = بت تراشلق . بتخانه ، بتكده = بت پرستلرك عبادتخانه سی ، دارالصنم . بت شكن = پوت قیریجی ، كاسرالصنم .

بَتّه { [ف] (بدتر) مخفق ، بتر داها ، چوق فنا .

بَتول { [ع] ارکلكدن بالكلیه منقطع یا. كدل خاتون : مریم بتول . فضل وحسب جهتلریله نسوان امت ایچنده متمیز اولدیغی ایچون حضرت فاطمه یه ده

اطلاق اولونور .

بَثّ { [ع] اظهار مافی الضمیر: بث وشکوی.

بَثْره { [ع] برنوع کوچك سیویلجه .

بَج { [مجارجه دن] وقتیله ویانه شهرینه ویریلن اسم .

بَجا { [ف] یرنده، مناسب: نابجا = یرنده دکل، مناسب دکل . بوکا بدل (نابمحل) قوللانیلیر، فقط (بجا) مقامنده (بمحل) قوللانیلماز .

بَجایِش { [ف] ایکی مأمورك بربری یرینه کچمه‌سی، مبادلهٔ مأموریت .

بَچَه { [ف] انسان وحیوان یاوروسی . نظمده تشدید ایله ده قوللانیلیر . جمی : بچکان .

بَحّاث { [ع] بحث ایتمکی سون، چوق بحث ایدن .

بِحار { [ع] (بحر) کی جمی، ده کیزلر .

بَحّار { [ع] کمیجی .

بُحبُوحَه { [ع] اورته یر. بحبوحهٔ جنان .

بَحث { [ع] سوز آچمق. § برماده حقنده تفتیش وتحقیق طریقیله سوز سویله‌مك . § معارضه طریقیله مکالمه . § اوکدول تعیین ایتمك صورتیله سوز ویرمك § تفتیش وتحقیق داعی اولان خصوص § برماده‌نك تفتیش وتحقیقنه دائر سوزلری حاوی مقاله .

بَحر { [ع] ده کیز. بحری، بحریه = بحره

منسوب : طائر بحری . عساکر بحریه . « نظارت امور بحریه » « نظارت بحریه» دیمکدر بحریون = فنون بحریه‌یه منتسب اولانلر . § نظمده اوزانك آیریلدیغی شعبات : بحر رمل، بحر هزج .

بُحْران { [ء] برخسته لکك بردن بره کسب شدت ایتمه‌سی، شدت مرضك صوك درجه‌سی. § برایشك مشوش، تهلکه‌لی حالی.

بُحُور { [ء] (بحر) ك جمعی دیکر جمعلری اولان (بحار) ایله (اَبْحُر) یالکز (ده‌کیزلر) معناسنده قوللانلدیغی حالده (بحور) هم بومعناده هم ده (بحر شعر) ك جمعی اولمق اوزره قوللانیلیر .

بُحَيْرَه { [ء] ده‌کیزجك ، کول .

بُخَار { [ء] بوغو. کشتی بخاری = واپور.

بَخَّال { [ء] پك بخیل ، چوق خسیس .

بَخْت { [ف] تصادف : بخت ایشی § حسن تصادف . § طالع = بی بخت = بختسز، بی بختی = بختسزلق . بخت بیدار = اوبانیق، آچیق بخت . بخت خوابیده بخت خواب الود = اویقو بخت .

بَخْتِيَار { [ف] بختلی ، خوشحال. بختیارانه = بختیارجه‌سنه . بختیاری = بختیارلق .

بَخْش { [ء] باغشلاما ، بلا بدل ویرمه ،

هبه ایتمه ، احسان ایتمه . § بخشنده = باغلایجی ، ویریجی ، عفو ایدیجی . بو منادہ وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر : صفا بخش دل . حیرت بخش عقول .

بَخْشایِش ، { [فا] مرحمت ، شفقت ، احسان : بخشایش الهی . بخشایشکر = رحیم ، شفیق ، محسن . بخشایشکری = بخشایشکرلك .

بَخْشِش { [فا] عطیه ، اکثریا جزئیاتده قوللانیلیر .

بَخْشَنْده { [فا] باغیشلایجی ویریجی ، عفو ایدیجی .

بُخْل { [ع] خسیسلك ، جمریلك .

بَخُود { [ع] توتسو یافیله جق کوزل قوقولوشی محاوراتده بانك ضمیله تلفظ اولنور بخوردان = ایچنده بخور یافیلان ظرف مخصوص (بخوردانلق) غلط فاحشدر .

بَخِیل { [ع] خسیس ، جری ، بخیلانه = بخیلجه سنه . بخلی = بخیلك جمعی : بخلا ،

بَخْیَه { [فا] دیکیش ، چاتقی بخیه زن = دیکیشجی ، ترزی .

بَد { [فا] فنا ، کوتو ، چرکین نیك وبد = ایی ، گوتو . بدتر = داها ، اك ، فنا ، بدآیین = عادی ، معتادی فنا : مجوس بدآیین . بداخلاق = کوتو اخلاقلی :

فساق بداخلاق بداندیش = سوء فکرده بولونان. تنك ریش بد اندیش . بد اندیشانه = بد اندیشجه‌سنه . بد اندیشی = بد اندیشلك . بدپسند = کوتو بی بکه‌نن: ناداز بدپسند، بدپسندانه = بدپسندجه‌سنه فنا قرقولو . بدبین = هرشیئی فنا کورن، هیچ برشیئی بکنمه‌ین : حسود بدبین. بدبینانه = بدبینجه‌سنه بدبینی = بدبینلك . بد چهره = چرکین چهره‌لی: رقیب بدچهره . بدحال = حالی فنا . بد خصال = خصلتلری کوتو بدخو..ی = کوتو خویلو ؛ خویسز . بدخویانه = بدخویجه‌سنه بدخویی = بدخویلق .

بدخواه = فنالق ایسته‌ین: همراه بدخواه. بدخواهانه = بدخواهجه‌سنه . بد خواهی = بدخواهلق بدزبان = آغزی بوزوق. بدزبانی = بدزبانلق . بد رهره = یوره‌کسز ، قورقاق . بد سرشت = بد طینت . بدعهد = عهدنده‌طورمایان بدعهدی = بد عهدلك . بدفرجام بدفعال = اینلری حرکاتی کوتو . بدکار = بدفعل بدکاری = بدکارلق = بدکوی = فنا سویلین، برینك علیهنده سوزسویله‌ین بدگویی = بدگولق . بد گوهر = صویسز . بدگوهری = بدگوهرلك . بداقبا = بدچهره بدمنش بدخوی. بدمهر = مروت‌سز . بدمهری = مروتسزلك

بد نام = کونولکله آدی چیقان بدنامی = بدناملق.
بد نهاد = بد سرشت .
بد نهادی = بدنهادلق.
بدء { [ء] باشلامق ، باشلانیلمق ، تعمیراته بدءایدیلدی . (بدأ) یازمقه، هله (بدأ ومباشرت) دیمکه لزوم یوقدر .
بداعت { [ء] بدیعلك ، بدیع اولوش .
بداوت { [ء] بدویلك، بادیه نشینلك ، (حضارت) ك ضدی .
بداهت { [ء] بدیهیلك، بدیهی اولوش . کوز اوکنده بولونوش . § بردنبره سویله یش، حاضر جوابلق . بالبداهه = بداهت صورتیله .

بدایت { [ء] اولّ ، ابتدا : بدایت و نهایت § باشلامه : محکمهٔ بدایت . اصلی (بداءت) در. بدایةً = بدایت صورتیله : بدایةً اقامهٔ دعوی .
بدائع { [ء] (بدیعه) نك جمعی، نظر حیرتی جلب ایدن کوزل شیلر : بدایع طبیعت . عربیده اولدیغی کبی (بدائع) صورتنده تحریرینه لزوم یوقدر .
بدر { [ء] اون درت کیجه لك آی. صفت کاشفه استعمالی قبیلندن اولرق (بدر تام، بدر کامل) دینیله بیلیر . لیلة البدر ، لیلهٔ بدر = آیك بدر اولدیغی کیجه § مکهٔ مکرمه ایله مدینهٔ منوره یه‌ننده

برموقع . غزوهٔ مشهوره اورادہ وقوع بولمشدر .

بدریّ = بدر غزاسنده بولونان اصحاب کرامدن هر بری . بدریّون = بوغزاده بولونان اصحاب کرام . بونلر (٣١٣) ذات شریفدر . غلبه ایتدکلری مشرکین (٩٥٠) قدر وار ایدی .

بَدْرَقه { [ذ] قلاووز .

بَدره { [ء] پاره ایله طولو کیسه . صرّه .

بِدعَت { [ء] صوکرادن حادث اولان شی § زمان سعادتدن صوکرا دینده حادث اولان شی . بدعت سیئه = بدعت مردوده . جمعی : بِدَعْ

بَدَل { [ء] قارشیلق ، برشیئك یرینی طوتان ، یرینه ویریلن شی . بدل عسکری . بدل شخصی . بدل نقدی . (بدل اوله رق) مقامنده ده قوللانیلیر .

بدلاً = بدلنی ، قیمتنی ویرمك صورتیله ، (عیناً) تعبیرینك ضدی . بدل ما یتحلل = اعضای بدندن یومی وقوع بولان صرفیاته مقابل یه نیلوب ایچیلن اطعمه واشربه . جمعی : بدلات : بدلات عسکریه .

بُدَلاء { [ء] (بدیل) ك جمعی . عقلسز ، صافدرون آدملر . مفرد مقامنده قوللانیلیر . مفردی قوللانیلماز .

بَدَن { [ء] کووده : ضعف (بدن . بدناً = شخصیله ، وجودیله .

بَدَوی [ء] بادیه نشین (مد) (نی) نك ضدی. § (سید احمد البدوی) حضرتلرینك طریقنه منسوب اولان: بدوی شیخی، بدوی درویشی بدویت = بدویلك.

بَدید، بَدیدار [ذ] اظاهر، آشکار. فارسی ده ایکیسی ده (پ) ایله مستعمل ایسه ده لسانمزده بو صورتده قوللانیلیر. نابدید = بلیرسز. (نابدیدار) قوللانلماز.

بَدیع [ء] برشیئی نمونه سی اولمادیغی حالده ایجاد ایدن، جناب حق: بدیع السموات § نظر دقت واستحسانی جالب اولان، نادیده: شعر بدیع. منظومهٔ بدیعه § فن ادبك (مقتضای حاله مطابقتی، وضوحی بولنده اولان کلامك صنایع معنویه ولفظیه ایله تزیینه عائد مسائلی حاوی اولان) قسمی.

بَدیعَه [ء] نظر دقت واستحسانی جالب ماده، خصوص.

بَدیهه [ء] حاضر جواب بلق بولنده بردن بره سویله نیلن کوزل سوز. بدیهه گوی = بدیهه سویله یجی، سویله ین. بومقاله (ذوبدیهه) ده قوللانیلا بیلیر. علی البدیهه = بالبداهه.

بَدیهی [ء] محتاج اثبات اولمایان، عقل ایجابن تصدیقی طبیعی اولان خصوص.

بَذر [ء] تخم، حبه، دانه. جمعی: بذور.

بَذْلٌ { [ء] حسن رضا ايله صرف ايتمك ايديلمك . (ابذال) ده بو معناده قوللانيلير .

بِذْلَه { [ف] لطيفه . بذله گو — ى = ظريف ، خوش صحبت ، لطيفه جى . بانك فنجيله ده لغتدر .

بُذُورْ { [ء] (بَذْر) ك جمعى .

بَرّ { [ف] ادات استعلا . اوزره : بر وجه بالا . برموجب اراده ، برمعتاد . دست برسينه § ميوه ، ثمره : برك وبر . درخت بى بر . كوكس : سيمبر . سيمين بر § برنده ، كوتوريجى . بو معناده وصف تركيبى صورتنده قوللانيلير : كوتر نامه بر . = مكتوب كوتورن كوروه رچين .

بَرّ { [ء] قاره ، (بحر) ك ضدى : بحر وبر .

بَرّى ، = بره منسوب ، متعلق : جنود بريه § ارض ، طوپراق : برالشام .

بِرّ { [ء] خير ، حسنه : بر وتقوى . برالوالدين ، بروالدين = پدر ومادره اطاعت وخدمت .

بُرْسْ { [ء] بوغداى .

بُرْء { [ء] خسته افاقت بولما . ايلشمه ، صاغالما .

بَرائَتْ { [ء] بريلك ، وارسته اولما ، برايشده ذى مدخل اولمامه § معافيت ، استثنا § بر دعوانك نتيجه سنده ايليشكسز جيقما .

بَرابَرْ { [ف] برلكده : برابر يازدق ، برابر

بولوندق ، (برابرنجه) تعبیری (یانجه) کبی قوللا- نیلماز اولشدر § مساوی، یکسان : برابری = مساویلك: دعوای برابری.

بَرَاتْ { [ء] نشان، رتبه، امتیاز وسائره فرمانی. جمعی : بَرَوات . لیلة البرات، لیلهٔ برات = شعبانك اون بشنجی کیجه سی .

بِرَادَرْ { [ف] ارکاك قارده ش. برادرانه = قارداشجه سنه. برادری = قارداشلق . قارداشه منسوب .

بَرَارِی { [ء] بریه لر ، چوللر .

بَرَّادَه { [ء] صو ومشروبات سائره صوغوده جق قاپ ، قاراق .

بَرَاعَتْ { [ء] اوصاف جمیله ایله اتصافده اقرانه تفوق .

بُرَاقْ { [ء] لیلهٔ معراجده رکوب نبوی یه تخصیص بویورولان دابهٔ مقدسه .

بَرَّاقْ { [ء] پارلاق § بولانیق دکل ، کدورتسز ، پاك : براق صو .

بُرَانْ { [ء] کسکین : شمشیر بران ، تیغ بران . بعضاً شده ایله قوللا- نیلیر .

بَرَانْدَازْ { [ف] یوقاری یه آتمق، رفع ایتمك معناسنه اولان (برانداختن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف ترکیبی حالنده قوللانیلیر : موانع برانداز

= مانعه‌لری دفع وازاله ایدن .

بِراوُو { [ایتالیانجه‌دن] آفرین ! عشق اولسون ! اکثریا مقام استهزاده قوللانیلیر .

بَراهِمَه { [ء] (برهمن) ك جمعی . هندولرك علما وحکماسی .

بَراهِين { [ء] (برهان) ك جمعی : براهین قاطعه . ایراد براهین .

بَرای { [ف] ادات تعلیل . ایچون . آز قوللانیلیر . لازم‌الاضافه‌در .

برای خاطر = خاطر ایچون .

بَرایا { [ء] (بریّه) نك جمعی . مخلوقات .

بَرْباد { [ف] بوزوق ، پریشان ، خراب ، محو ایدیلمش ، یله‌ویرلمش . (اولق) و (ایتمك) ماده‌لریله قوللانیلیر : برباد اولدی . برباد ایتدی .

بَرْبَط { [ف] لاغوته ، لاووته‌ده‌نیلن ساز .

بَرْپا { [ف] آیاق اوزه‌رنده ، آیاقده ، قائم . رشته برپا‌ی = آیاغنده ایپلك باغلی اولان .

بَرَّه { [ف] داها ، أك ، پك یوکسه‌ك ، عالی

بُرْج { [ء] حصار چیقینتیسی ، قله‌سی ، قوله § مدار ارضك منقسم اولدیغی اون ایکی قسمدن هربری .

بَرْجا { [ف] یرنده ، مناسب (بجا) زیاده قوللانیلیر . نابرجا = یرنده دکل . مناسب دکل ، مناسبتسز . پابرجا = ثابت ،

بَرْجَسْتَه { [ف] غایت لطیف، متین : مصرع برجسته .

بَرْجِیس { [عف] مشتری دینیلن کوکب. اصلی بانك کسریله در .

بَرْچِیدَه { [ف] طوپلانیلمش. برچیده دامن = کندینی چکمش، آلایشدن بری : زاهد برچیده دامن .

بَرْخُوردَار { [ف] حسن حال وخدمتلدن متمتع ، بهره مند ، فیضیاب، مسعود . یالکز انسان حقنده قوللانیلیر : برخوردار اول اوغلم !

بَرْد { [ء] صوغوق . بردشدید = شدتلی صوغوق . بردالعجوز ، بردعجوز = قوجه قاری صوغوغی .

بَرَدْ { [ء] یاغان طولو ،

بُرْد { [ء] برنوع چوبو- قلو قماش: بردیمانی.

بَرْدَار { [ء] آصیلمش، مصلوب .

بُرْدْبَار { [ف] حلیم. حمول. بردباری = حلیملك، حوللك .

بَرْدَوَام { [ف] دواملی ، دائم، دائمی .

بَرْدُوش { [ف] اوموز او- زه رنده، اوموزده، صیرتده . (ایتمك) ماده سیله قوللانیلیر. خانه برد وش = نره ده آقشام اورادهصباح طرزنده یاشایان آدم ، بی خانمان .

بُرْدَه { [ء] عربلرك احرام کبی بورونه کلری برنوع عبا، خرقه . پیغمبر-

مزه شاعر مشهور « کعب بن زهیر »ه — حضور مقدسنده انشاد ایلادیکی (بانت سعاد) قصیدهسنی تقدیراً — بردهٔ سعادتی احسان بویورمشدر .

بُرْرَه { [ء](برّ) ك جمعی، خیر وحسنات صاحبلری : بررهٔ کرام .

بَرْزَخ { [ء]حاجز، حائل § موتدن قیامته قدر اولان زمان، دنیا ایله آخرت بینندهکی عالم § برشبه جزیرهیی قاره یه ربط ایدن یر § جان صیقه جق یر .

بَرْزَدَه { [فـ]طوپلانیلمش، قالدیریلمش، اکثریا ترکیب ایله قوللانیلیر برزده دامن = انکنی طوپلامش .

بَرْش { [فـ] افیون شروبی که کتان یاپراغیله یاپیلیر ومسکر اولدرمش .

بَرَص { [ء] وجودنه یرپر لکه لر پیدا اولمقدن عبارت برعلت ، ابرشملك (آبراشلق) .

بَرْطَرَف { [فـ] اهمیتسز ساقط، زائل § شویله طورسون، لازم دکل : تکلف برطرف . لطفه بر طرف .

بَرْعَکس { [فـ] عکسنه، ترسنه .

بَرْغُوث { [ء] پیره . جمعی : براغیث .

بَرْف { [فـ]قار . برفاب = قار صویی ، قارلی صو ، صوغوق صو . برفین = برفه منسوب : شیر برفین = قاردن ارسلان .

بَرْق { [ء] شیمشك . برق اورمق =

پاریلداماق .

برقرار { [ف] برحالده ، برقرار اوزره

برقع { [ع] یوزاورتوسی : پچه . نقاب . برقع فکن = نقابی برطرف ایدیجی . نقاب آچیجی .

برك { [ف] پاپراق . برك خزان = خزان پاپراغی . برك وساز ، برك وبار = لوازم ، مالزم ، برك ونوا = مدار تعیش ، نعمت .

برکان { وولقان ، یانار طاغ .

برکت { [ع] زیاده لك ، بولق : فیض وبرکت § سعادت : برکت صحبت نبویه . جمعی : برکات .

برگذار { [ف] سه ویلن ذاته « بنی خا- طردن چیقارمه ، هدیه ویریلن شی ، هدیهٔ مخطره .

برگزیده { [ف] منتخب ، سچمه : آثار برگزیده .

برگشته { [ف] ترسنه دونمش ، معکوس . برگشته بخت = طالعی منکوس .

برکشیده { [ف] چکیلمش ، صیرلمش : شمشیر برکشیده § یه تیشدیر- یلمش ، ایلرله تیلمش اولان .

برکه { [ع] حوض ، کول ، لجك ،

برنا { [ع] کنج ، جوان .

برنج { [ع] حبوباتدن پرنج .

برنس { [ع] مولوی سکه- سی کبی اوزون بر نوع سرپوش . اولاری علما کیرلرمش § باشلقلی اوست

لباسی ، یاغمورلق .

بُرُوت { [ف] بیهیق : ریش وبروت .

بُرُوج { [ء] (برج) ك جمعی . ذات البرج = سما .

بُرُودَت { [ء] مادی ، معنوی صوغوقلق .

بُرُوز { [ء] ظهور ، کیزلنه کدن صوکرا ظهور . بروز آفتاب .

بُرُوش { [فرانسزجه دن] مجوهراتدن اولوب بر کمه ایله طاقیلیر صالقیملی برنوع قادین زینتی .

بَرُومَنْد { [ف] حصه دار ، مستفید . برومندی = حصه دارلق . مستفیدلك .

بُرُون { [ف] (بیرون) مخفی ، دیشاری .

بُرْهَان { [ء] دلیل ، حجت . بونلردن اقوی عد اولونور . (یقینیاتدن مؤلف قیاس) دن عبارتدر .

بَرْهَمْزَدَه { [ف] قارمه قاریشیق ایدیلمش ، آلتی اوستنه کتیریلمش .

بَرْهَمْزَن { [ف] قارمه قاریشیق ایدیجی ، آلتی اوستنه کتیریجی .

بَرْهَمَن { [ف] پاپاس . مجوسی پاپاسی . نظمده (بَرَهْمَن) صورتنده قوللانیلیر .

بَرْهَنه { [ف] چپلاق . برهنه پای ، پابرهنه = یالین آیاق : کدای برهنه پا . فقیر پا برهنه . برهنه پایی =

برهنه پاتق . برهنه‌سر، سر-
برهنه = باشی آچیق بی
سرپوش . برهنه سری =
برهنه‌سرلك . برهنکی =
چیپلاقلق .

بَرَه { [ف] قوزو .

بَرْهَوا { [ف] هوایه قالقان :
قایا باروت ایله
برهوا ایدیلدی . برهوا اولدی .

بُرْهَة { [ع] مدت، مدت
مدیده . بمدبرهة =
برمدت صوکرا ، مدت
مدیده‌دن صوکرا . بانك
فتحیله‌ده لغتدر .

بَرِی { [ع] سالم ، آزاده :
بری الذمه .

بِرْیان { [ف] کباب .
(پریان) یاکلشدر .

بَرِید { [ع] بریده کونده-
رلن خبرجی . تاتار ،
اولاق .

بُرِیدَه { [ف] کسیلمش ،
بریده‌سر ، سربر-
یده = باشی کسیلمش ،

بَرِیعَه { [ع] حسن وذکاده
اقرانله فائق اولان
کوزه‌ل .

بِرِیق { [انکلیزجه‌دن]
ایکی دیره کلی بر
نوع کمی .

بَرِیق { [ع] پاریلتی .

بَرِین { [ف] یکسه‌لك ،
یك رفیع ، اعلی .
عرش برین .

بَرِیَّه { [ع] برایا کبی مخلو-
قات مناسبنده
قوللانیلیر . خیرالبریه =
پیغمبرمز .

بز { [ف] کچی : بزاخفش
= اخفشك کچیسی .
مشار الیه بر کچینك بوینه

ايپ طاقوب اوكا خطاباً درس تقرير ايدر و آرا صيرا ايپى چكەرك كچيرى تصديقه مجبور ايلرمش . بوندن طولايى آ كلادينى ، آ كلامادينى هرسوزه باش صاللايانلره (بزاخفش) دەنيلير .

بَزّ { [ء] بز ، مادهٔ ثياب ، مانيفا طوره . بَزّاز = بزجى ، مانيفاطوره جى . بَزّازَت = بزجيلك ، مانيفاطوره جيلق .

بَزّازِستان { [ف] بدستان .

بُزاق { [ء] توكروك ، صاليه .

بُزُرگ { [ف] بويوك ، اشخاص و اشياده قوللا - نيلير : برادر بزرك . درخت بزرك . § موسقيده برمقام اسمى . بزرگى = بويوكلك ، اولولق . جمى اولان (بزرگان) انسانه مخصوصدر . (اكابر) كه يرينى طوتار : بزرگان طريقت . سخن بزرگان = قول اكابر . بزرگوار = بويوك ، اولو ، واجب التعظيم . انسانه مخصوصدر : استاد بزرگوار . بزرگوارى = بزرگوارلق .

بُزغالَه { [ف] كچى ياورى ، اوغلاق .

بَزْم ، بَزمگاه ، بَزمگَه { [ف] صحبت ، محبت مجلسى . بزم يرى ، مجلس قورولان يرى .

بَزَه { [ف] کناه . بزه‌کار = کناهکار . بزه‌کاری = کناهکاراق .

بَزِیك { [فرانسزجه‌دن besique] برنوع کاغد اویونی .

بَس { [ف] ادات اکتفا ، کافی ، به‌یشیر موقعنده قوللانیلیر : الله بس باقی هوس .

بَسا { [آرناوودجه‌دن] آرناوود عهدوپیمانی .

بَسائِط { [ع] بسیط اولان شیلر ، (مرکبات) ك ضدی .

بَساتِین { [ع] (بستان)ك جمعی .

بِساط { [ع] کلیم ، کچه ، دوشه‌مه ، دوشك کبی دوشه‌نن شی .

بَساطَت { [ع] بسیطلك : بساطت زمین § سلامت افاده ، طلاقت لسان .

بَسالَت { [ع] دلاورلك ، بهادرلق .

بَسّام { [ع] اکثریا تبسم ایدن ، کولریوزلو ذات .

بُستان { [ع] فارسی (بوستان) دن معربدر . (بوستان) ده باق .

بِشتَر { [ف] دوشك . (پ) ایله‌غلطدر .

بَشته { [ف] باغلی ، باغلانمش § قاپالی ، قاپانمش § موسیق اربابی طرفندن شرقی و سائره‌یه ویریلن آهنك . دلبسته = مربوط القلب ، بسته ،

لب ، بسته دهان = خاموش، ساکت . شکسته بسته = قیریق ، دوکوك ، بوزوق دوزن ، شویله بویله . بعضاً اولنه بر(وا) کتیریلوب (وابسته) دهنیلیر . بسته کار = بسته یاپان ، برکفته یی اصول ومقامات موسیقیه یه موافق صورتده آهنکه ربط ایدن . بستگی = باغلیلق ، مربوطیت . قاپالی اولوش .

بَسط ([ع] یایمق ، یاییلمق ، آچمق ، آچیلمق . اطرافلاندیرمق ، اطرافلاندیریلق : بسط مقال . بسط مقدمات . قبض وبسط = قاپانوب آچیلمه .

بِسمِل ([ف] بوغازلانمش ، مذبوح ، هنوز بقیهٔ حیاتی بولونان مذبوحه ده نیلیر : نیم بسمل = یاری کسیلمش ، تمامیله ذبح اولونمامش . بسملگاه ، بسملگه = سلخخانه ، حیوان بوغازلانه جق یر .

بَسمَله ([ع] بسم الله دیمك : بعد البسمله اوقومغه باشلادم § (بسم الله) ویا (بسم الله الرحمن الرحیم) کلام شریفی : بسمله کش = بسمله چکیجی ، چکن .

بِسیار ([ف] چوق . بسیار کوی = چوق ، سویله ین .

بَسیج ([ف] حاضرلق ، سفر حاضرلغی § لوازم ، لوازم سفر .

بَسیط ([ع] دوز ، عاری ضده مز : زمین بسیط § آلچاق ، یوکسه‌ك

دکل : بسیط بر یر § ساده ، مجرد ، ترکیبسز ، (مرکب) ك ضدی : صو بسیط دکلدر . ادوات بسیطه § بحور شعردن هر بیتی درت کره (مستفعلن فاعلن) دن متشکل بر بحر § انبساطلی ، منبسط . بسیط الوجه = کولج یوزلو ، بشوش . بسیط الید = سخی ، کریم .

بَسِیم ° { [ء] کولر یوزلو . § تبسملی ، متبسم .

بَشارَت ° { [ء] مژده . قادینلر طرفندن سوء استعماله اوغرادیلمشدر . اصلی بانك کسریله در .

بَشاشَت ° { [ء] کولر یوزلولك ، فرحلیق : بشاشت کوستریجی .

بَشَر ° { [ء] انسان جنسی ، انسان : بشریت = بشرلك ، انسانلق حالی . بشری ، بشریّه = بشره منسوب : حال بشری . احوال بشریه . سیّدالبشر = پیغمبرمز . ابوالبشر = حضرت آدم .

بَشَرَه ° { [ء] انسانك ظاهر جلدی ، درینك خارجی .

بُشرا ° { [ء] مژده . یا بشری = مژده ! مژده !

بَشُوش ° { [ء مولد] کولر یوزلو : بشوش بر ذات .

بِشِر ° { [ء] مژده جی ، مژده ویریجی ،

اوصاف نبویه دندر : نبی بشیر § کولر یوزلو . خوبرو .

بَصائِرْ { [ء] موجب انتباه اولاجق عبرتنما حالات § دلائل ، براهین . (بصیرت) باشقه یولده قوللانیلیر .

بَصارَتْ { [ء] کوز آچیقلغی ، دقت نظر .

بَصْبَصَه { [ء] کوپکك قویروغنی صالالامق صورتیله یالتاقلانماسی دیمك اولوب مداهنه ، تبصبص ، دالقاووقلق ایتمك معناسنده مستعملدر . بصبصه کار = مداهن ، متبصبص ، دالقاووق .

بَصَرْ { [ء] کوزدن کورمه حاسه‌سی ، کوز . حدت بصر = کوز کسکینلکی . حدید البصر = کوزی کسکین .

کَلِیح بالبصر = چالوب آلمایا باقمق کبی . کمال سرعتدن کنایه در .

بَصَلْ { [ء] صوغان .

بَصیرْ { [ء] کوریجی ، صاحب بصر § بیلیجی ، صاحب بصیرت § هرشیئی کوروب بیلمکده اولان ، جناب حق .

بَصیرَتْ { [ء] قلب کوزی آچیقلیغی : بصیرتی باغلاندی . بصیرتکارانه = بصیرتکارجه سنه . بصیرتکاری = بصیرتکاراق .

بِضاعَتْ ، بِضاعَه { [ء]

سرمایه : بضاعهٔ مزجات = آزسرمایه § ، معلومات : کبضاعه = معلوماتی آز .

بَطّ { [ء] قاز § قاز شکلنده قاپ ، صراحی : بط صهبا . مخففاً استعمال اولونور . بطبطه = قاز هایقیرمق وصویه دالق .

بَطَالَتْ { [غ] آغیرلیق ، آغیرطاورانیش ، (سرعت) ك ضدی .

بَطّال { [ء] ایشسز کوجسز § متروك ، حکمسز § ایری ، قوجامان .

بَطالَتْ { [ء] ایشسزلك ، آوارهلك .

بَطْش { [ء] عنف وشدتله طوتوش یاقالایش § قوت غالبانه .

بُطْلان { [ء] باطللق ، باطل اولمه : بطلان دعوی . خط بطلان = یازیلمش یازینك اوزه رینه ابطال ایچون چکیلن چیزکی .

بَطْن { [ء] قارین : بطن کبیر . عبدالبطن = شکمپرور ، تن پرور § سلاله . بطناً بعد بطن = انتقال صورتیله . بَطْنْ = بویوك قارینلی .

بِطْنَه { [ء] معده طولغو . نلفی ، امتلا .

بَطِی { [ء] آغیر ، بوآدم بطیدر . بو طعام بطیدر . بطیءُ الهضم = هضمی بطی . بطیءُ الحرکه = حرکتی بطی .

بِطْيخ ﴿ [ء] قاووندوقار- پوزه اطلاق اولنور.

بُطُون ﴿ [ء] (بطن) ك جمعی . اکثریا (خفایا) مقامنده قوللانیلیر.

بَعْث ﴿ [ء] کوندهرمك ، کوندهریلمك: بعث رسل . بعث رسائل § اولویی دیریلتمك ، اولو دیریلدیلمك: بعث موتی: بعث اموات بعث اهل قبور. یوم البعث = قیامت کونی.

بِعْثَت ﴿ [ء] طرف الهیدن برپیغمبرك کوندهریلمه سی ، پیغمبرمزك کوندریلمه سی بعثت نبویه. قبل البعثه = پیغمبرمزك بعثتندن اوّل.

بَعْد ﴿ [ء] صوکرا. تراکیب عربیه ده اضافتله قوللانیلیر. بعد زمان = برزمان صوکرا. بعد بُعدٍ = برخیلی مدت صوکرا بعدما، من بعدٍ = بوندن صوکرا ، بوندن بویله . بعده = اوندن صوکرا بعد خراب البصره = ایش ایشدن کچدکدن صوکرا . مابعد = صوکراسی ... (بعد ازین) تعبیرنده دال ساکندر .

بُعْد ﴿ [ء] اوزاقلق: قرب وبعد . بعد مجرد ، بعد مطلق = مقدار معین قیدیله مقید اولمایان بعد.

بَعْض ﴿ [ء] جزء، پارچه، کیمی: بعض اشیا : بعض اشخاص. بعضا = بعض کره ، آره صیرا .

بَعْل ﴿ [ء] زوج ایله زوجه دن هربری . بعلة =

زوجه .

بَعُوضَه { [ء] سيورى سينك . مخ البعوض = سيورى سينك ايليكى ، بولونمايا جق شى .

بُعُولَتْ { [ء] زوجلك وزوجه لك .

بَعِيدْ ج ٢ { [ء] اوزاق مادیات ومعنویاتده مستعملدر . منزل بعيد . مسافة بعيده .

بَعِيرْ { [ء] دهوه .

بُغَاتْ { [ء] (باغى) نك جمعى . تشديدايله غلطدر .

بِغَالْ { [ء] قاطير معناسنه اولان (بَغلْ) ك جمعى . اخلاق البغال ، اخلاق بغال = كوتو خويلر . بَغَّال = قاطيرجى .

بَغْتَةً { [ء] بردن بره ، آكسزين :

بُغْضْ { [ء] سومه مه ، (حب) ك ضدى

بَغْضَاء { [ء] شدت بعض : عداوت وبغضا .

بَغْلْ { [ء] قاطير . بغله = ديشى قاطير ، بغلهٔ ابودلامه = كثير العيوب ، جامع العيوب ، پرعيب . خلفاى عباسيه دن منصور ومهدى يه نديملك ايدن شاعر لطائف پرداز (ابودلامه) مالك اولديغى استربى هنره دائر برقصيدهٔ مخصوصه يازه رق بونده بى چاره نك عيوبنى تعداد وتشهير ايله ديكندن ظرفاى عرب پك معيوب اولان حيوان وانسان حقنده (ماهوالّا .

بغلة ایی دلامه) دیمکه باشلامشلردر .

بَغَل { [ف] قولتوق . زیر بغل = قولتوق آلتی . بغلکیر = قولتوغه کیرن .

بَغْی { [ء] تجاوز، ظلم § بغی { حقدن عدول ایتمك صورتیله سرکشلك . فئهٔ باغیه = امام عادلك اطاعتندن خروج ایدن طائفه . خوارج کبی § فاحشه لك .

بِغِیّ { [ء] فاحشه .

بَغْیض { [ء] خلقه بغض ایدن ، کیمسه یی سومه‌ین (مرد مکریز کبی (Misanthrope) معناسنده قوللانیلیر .

بَقاء { [ء] باقیلمك ، فانی اولمایش : عالم بقا . دار بقا . بقای روح § دوام : بقای توجه . بقای عافیت .

بَقّال { [ء] ارزاق وسائره صاتان دکانجی .

بَقایا { [ء] (بَقِیّه) نك جمعی . کری قالانلر : اموال امیریه بقایاسی .

بَقَر ، بَقَره { [ء] صیغیر . ارکك کنه دیشیسنه شاملدر . سورة البقره = قرآن کریمده فاتحه یی تعقیب ایدن سورهٔ شریفه .

بُقْعه { [ء] قطعهٔ ارض ، برپارچه یر . جمعی اولان (بِقاع) ضم ایله غلطدر .

بَقْل ، بَقْله { [ء] اوزه رندن دوکرلن تخمدن موسمنده بیتن نبات ،

بقلة الحمقاء ، = سميزاوت .

بَقَم { [ء] بونام ايله معروف بويا آغاجى .

بَقُول { [ء] (بقل) ك جمعى .

بَقَه { [ء] تخته كهله سى § سيودى سينك .

بَقِيَّه { [ء] آرتان ، كرى قالان شى . بقية السيوف ، بقية السيف = قيليجدن قورتولانلر ، قتل اولونمايانلر .

بُكاء { [ء] آغلامق : بكاى شديد .

بُكاءَات { [ء] (باكى) نك جمعى ، آغلايانلر . تشديد ايله غلطدر .

بَكارَت { [ء] قيزلق ، قيز اوغلان قيز اولق حالى .

بَكام { [مطلوبه واصل اولان مرامنه . ايرن .

بَكامَت { [ء] ايكملك ، دياسرلك .

بِكْر { [ء] قيزلق § قيز ، قيز اوغلان قيز . استعمال ايديلكده اولان (باكره) غلطدر . مضمون بكر - برنجى دفعه اوله ق سويله نيلمش . مضمون ، معناى نوظهور . بومقامده (بكر ، مضمون) ده قوللانيلير .

بَكْرَه { [ء] اقوبو وسائره ده قوللانيلان جرخ ، چيقرق ، مقاره .

بُكْرَه { [ء] صباح ، صحر .

بَكْسِماد { [ء] قورو وقاتى بر نوع

اکمك، قالیه‌نه.

بُكُم { [ء] (ابكم) ك جمعی ، دیلسزلر .

بِلا { [ء] ادات سلب . عربی کلمه‌ته داخل اولور . (بلا آرام ، بلا پروا) کبی تعبیرلر یاکلشدر . حال موقعنده ایراد اولنور . مثلا : بلاسبب — سببسزاولهرق دیمکدر . فی الاصل تاء گرد ایله اولدیغی حالده سوکرادن تاء طویله ایله قولانیلان (اجرت . رخصت ، مدت) کبی کلمه‌لره (بلا) ادخال ایدیلنجه تالرك اصله ارجاعیله (بلا اجرةٍ ، بلارخصةٍ ، بلامدةٍ) دیه‌یلمك اولادر.

بَلاء { [ء] مغمومیت واضطرابی داعی اولان حادثه ، خصوص ، شی . بلازده = بلایه اوغرامش ، گرفتار بلا . بلاکش = بلا چکیجی . بلاانده بلا = قاتمرلی بلا.

بِلاد { [ء] بلده‌نك جمعی . مملکتلر .

بَلادَت { [ء] اذعانسزلق، قلب کورلکی .

بَلاغ { [ء] ابرشدیرمه، تبلیغ . بلاغ مبین = تبلیغ بلیغ .

بَلاغَت { [ء] کلامك — فصیح اولمقله برابر — مقتضای حاله مطابق اولماسی § متکلمك کلام بلیغ ایله افادهٔ مرام ایتمك ملکه‌سنی حائز بولونماسی . بلاغت فروش = بلیغلك طاسلایان. بلاغت فروشانه = بلاغت

فروشجه سنه . بلاغت فروشی = بلاغت فرشاق .

بَلَاهَتْ { [ء] ابلهلك .

بَلَايَا { [ء] (بليه) نك جمعی .

بُلْبُلْ { [ء] فخر الشعراء سيدر طيورك .

بُلْبُلَهْ { [ء] امزيكلی صو وسائره قابی .

بَلَدْ ، بَلْدَه { [ء] شهر ، مملكت .

بلد الله = مكهٔ مكرمه . قرآن كريمده واقع (بلدة طيبة) ابجد حسابيجه تاريخ فتح قسطنطينيه اولان (٨٥٧) رقمنی كوسترر .

بُلْدَانْ { [ء] (بلد) (وبلده) نك جمعی .

بَلَدِي { [ء] (بلد) (وبلده) يه منسوب . شهرلی مملكتلی ، (بدوی) مقابلی .

بَلَدِيَّه { [ء] بر شهرك ، بر قصبه نك نظامنه ، معموريتنه ، انتظامنه خدمت ايدن دائره .

بَلْعْ { [ء] يوتمق ، يوتولمق : بلع لقمه .

بُلْغُومْ { [ء] بوغازده اطعمه واشربه كچه جك ير ، غير تلاق . بانك فتحيله غلط در .

بُلَغَاءْ { [ء] (بليغ) لك جمعی .

بَلْغَمْ { احلاط اربعه دن بری . بلغمی = بلغمی غالب اولان : بلغمی المزاج .

بَلَغَهْ { [ء] كفايت ايده . بياله جك قدر مدار تعيش .

بَلْقِيسْ { [عبرانی] يمنده اجرای حكومت ايدن جميريلردن اولوب

(سبا) ملکه‌سی ایدی. سلیمان علیه السلام ایله جریان ایدن قصه‌سی مشهوردر.

بَلْکه { [ف ا (بل) ایله (که) دن مرکب در. ادات احتمال.

بَلَلْ { [ء ا یاشلق، ایصلاقلق.

بُلَنْد { [ف] یوکسك، عالی. مادیات و معنویاتده قوللانیلیر: دیوار بلند. رأی بلند. بلند نظر = عالی همت. سر بلند = سرفراز، ممتاز. بلندی = بلندلك. بابك فصیله‌ده لعتدر.

بِلّوْر { [ء] معروف جوهر، پك بیاض و پارلاق جام. بلورین = بلوردن، بلور کبی.

بو صورتده مخففاً دخی قوللانیلیر.

بُلُوغ { [ء] مرتبهٔ ادراکه وصل: سن بلوغ.

بَلْوَی { [ء] بلیه.

بَلَی { [ء] أوّت. عربیده اکثریا صورتی، نفیده اولان استفهامه جواباً استعمال اولونور. جناب حق بویوردی که: «الست بربکم» = ربکز دکلمیم؟. «قالو بلی» = اوت، ربمز سین دیدیلر.

بَلَی { [ف] أوت عربیدن بوزمادر. قوللانیلمامغه باشلامشدر.

بَلِیّات { [ء] (بلیه) نك جمعی. طبیعه خوش کلمه‌ین، انسانی بی

حضور ایدن حالات .

بَلِید ٌ { [ء] اذعانسز ، قلبی کور .

بَلِیغ ٌ { [ء] بلاغتله متصف ؛ بلاغتلی .

بَلِیَّة { [ء] طبعه خوش کلمه ین حالت ، حادثه . جمعی : بلایا ، بلیات .

بَمّ { [ء] طنبور کبی چالغیلرك قالین تلی . مخففاً قوللانیلیر .

بُن { [ف] دیب ، کوك ، بن دیوار = دیوار دیبی . بن مژگان = کیرپیك کوکی . بن موی = قیل دیبی . (سروبن) تعبیری لسانمزده (اوج اورته) تعبیرینه معادلدر . بی سروبن = اوجی اورته سی یوق ، پریشان ، صاچه . سخن بی سروبن . کل بن = کل آغاجی . کل اوجاغی . کل دیبی معناسنده قوللانیلماز . اومعنی (پای کل ، بن کل) تعبیرلریله افاده اولونابیلیر .

بِنَاء { [ء] باپلمش باپی § باپی یاپمق : برمکتب بنا ابتدی . بناءً = مبنی اولهرق ، طولایی : بوکا بناءً ، بناءً علیه ، بناءً علی ذلك ، بناءً علی هذا = بوکا مبنی اولهرق ، بوندن طولایی .

بَنَّاء { [ء] بنا انشا ایدن ، باپی یاپان . قالفه ، معمار .

بَنَات { [ء] (بنت) ك جمعی : قیزلر . بنات

حوا = طائفهٔ. نسا بنات الدهر — حادثات، مصائب، دواهی . بنات الفکر بنات فکر — سانحات شاعرانه.

بَنَادِرْ { [ء] (بَنْدَر) ك جمی ، اسکله‌لر .

بِنَا گُوشْ { [ف] قولاق توزی .

بَنَامْ { [ف] نامی، مشهور،

بَنَانْ { [ء] پارماق ویا اوجی ، پارماقلرویا اوجلری . الدن کنایه‌ده اولور . مشار بالبنان = پارمقله کوسته‌ریلن، مشهور وممتاز .

بِنْت { [ء] قیز. بنت العنب، بنت عنب = شراب انکور : بنت الشفه ، بنت شفه = سوز .

بَنْد { [ف] باغ: § بوقاغی § مفصل ، بوغماق ، بوغوم . § ربط ایدیجی ، باغلایجی . بومعناده وصف ترکیبی اولهرق قوللانیلیر . دیوبنـد § فقره ، ماده ، مقاله § قوشاق : بندمیان § صورت مخصوصه‌ده باپیلان صـو مجراسی § (ایتمك) ماده‌سـیله ربط ، جلب ، معنالرینی مفیداولور § مختلف القوافی برقاچ قسمدن مرکب برمنظومه‌نك هرقسمی نهایتنده تکرار ویا آیریجـه ایراد ایدیلن بیت (ترجیع) ده باق .

بَنْدَر { [ء ف] تجارتگاه اولان اسکله بوکا بدل (بندرگاه، بندرگه) ده قوللانیلیر .

بَنْدَرَك { [ف] مندبرك ، صناعی وکوچوك لیمان .

بُنْدُق ، بُنْدُقَه { [ء] یووارلاق ، دانه ، تفنك دانه‌سی .

بُنْدُق { [ف] فندق .

بَنْدَه { [ف] قول ، کوله § منتسب ، مخلص . بنده‌پرور = بنده‌یه‌یجی ، بنده‌یه مساعد بولونیجی . بنده پرورانه = بنده پروجه‌سنه . بنده‌پروری = بنده‌پرورلك ، بنده پروره منسوب . بنده نواز = بنده تلطیف ایدیجی . بنده نوازانه = بنده‌نوازجه‌سنه . بنده‌نوازی = بنده‌نوازلق ، بنده‌نوازه منسوب ، بندکان = بنده‌لر ، بندگی = بنده‌لك .

بَنْصِر { [ء] سرچه پارماق اویله اورته پارماق یدینده‌کی پارماق ، آدسز پارماق .

بَنَفْسَج ، بَنَفْشَه { [ءف] منکشه

بَنگ { [ف] اسرار ، حشیش بنگی = اسرارکش .

بُنگاه { [ف] ایچنه یوك و لوازم سفریه قونولان یر وشی . استعمالی (بار وبنکاه) تعبیرینه منحصر کیبیدر .

بُنُوَّت { [ء] اوغللق : بنوت وابوت = اولادلق وبابالق

بَنُون ، بَنِين { [ء] (ابن)ك جمعلری ؛ اوغللر ،

بَنِی { [ء] (بَنِینْ) افظنك قاعدهٔ عربیه اوزره اضافتله نونی دوشمشیدر. اضافتسز قوللانیلماز. بنی آدم = آدم اوغللری.

بُو ـ ی { [ف] قوقو: خوشبو ـ ی = کوزل قوقولو. بوی پرست، بوی پرست = آو کوپکی § امید.

بَوّابَتْ { [ء] قاپوجیلق.

بَوادِی { [ء] (بادیه) نك جمعی.

بَوار { [ء] هلاك اولمه. دارالبوار = محل هلاك، جهنم.

بَوارِقْ { [ء] (بارقه) نك جمعی، پاریلدایان شیلر: بوارق سیوف.

بَواقِی { [ء] (باقی) و (باقیه) نك جمعی. ورقس علیه البواقی = قالانلری ده بوکا قیاس ایت.

بَوّالْ { [ء] چوق ایشه ین. بوال زمزم = تاریخده نامنی ابقا ایتمك آرزوسیله زمزم قویوسنه بول کستاخلغنده بولونان برحریف.

بُنْیاد { [ف] تمل: بی بنیاد = اساسسز. سست بنیاد = تملی کوشك، اعتماده شایان دکل. § (بنیاد ایتمك) تعبیری (بنا ایتمك) یرنده قوللانیلیر.

بُنْیاد { [ء] یاپی: بنیان رفیع.

بُنْیَه { [ء] بنای وجود. انسان وحیوان حقنده

قوللانيلير : قوى البنيه = بنيه‌سى قوى . ضعيف البنيه = بنيه‌سى ضعيف .

بُوالْعَجَب { [ف] زياده عجيب بوالعجبتر = دها زياده ، اك زياده عجيب . بوالعجبى = بوالعجبلك .

بُوالْفُضُول { [ف] بوش بوغاز . نابمحل سوز سويلهين ، داغالاق . بوالفضولانه = بوالفضولجه . سنه . بوالفضولى = بوالفضوللك .

بُوالْهَوَس { [ف] هوسانه تابع . جانمك ايسته ديكنى ياپمق آرزوسنده بولونان . شباتسز . بوالهوسانه = بوالهوسجه . سنه . بوالهوسى = بوالهوسلك . بعضاً

(بُلْهوَس) شكلنده ده تخفيف اولونور .

بُودْجَه { [فرانسزجه دن] بر دولتك ويا بر اداره‌نك سنوى واردات ومصارفى موازنه‌سى § بر عائله ويا بر آدمك واردات ومصارفى موازنه‌سى .

بُودُونَبُودْ ، بُودُونَابُودْ { [ف] وجود وعدم ، وارلق يوللق .

بُورا { [روجه دن] پك شدتلى روزكار .

بُورْدا { [ايتاليانجه دن] كمينك باش يانى .

بُورْسَه { [ايتاليانجه دن] اسهام عموميه و امور صرافيه معاملاتنك اجرا اولوندينى محل مخصوص .

بُورَكْ { [ف] بورك .

بُورِيا [ف] حصير، بوريا- باف = حصير طوقيجي، حصيرجي .

بُوزَه [ف] بوزه : بوزه فروش = بوزه جي

بُوس [ف] اوپه. دامن بوس — اتك او- په . دست بوس = ال اوپه. پاي بوس ، پابوس = آياق اوپه § بوسنده = اوپجي . بومعناده وصف تركيبي صورتنده قوللانيلير.

بُوسْتَان [ف] قوقو محلي ديك اوله رق آغاجي ، چيچكي ، يشيللكي چوق اولان يره اطلاق اولنمشدر. بستان سراي = باغچه ايچنده كائن كوشك § سبزه وسائره باغچه مي .

بُوسِيش [ف] اوپش .

بُوسَنْدَه [ف] اوپجي .

بُوسَه [ف] اوپه ، بركره اوپه. بوسه زن = اوپجي ، بوسه گاه ، بوسه- گه، بوسه جاي = اوپه جك ير . بوسه ربا ، بوسه چين = بوسه آليجي . بوسه لك = موسيقيده بر مقام اسمي بوسه شكلنده يازيلمامالدر .

بُوغْچَه [ف] باصمه وسا- ئره دن باپه لوب ايچنه اشيا صاريلان درت كوشه لي بويوجك پارچه.

بُوقَلَمُون [ف] رنك رنك كورونور بر نوع حيوان ويا برتورلو قماش ايمش § رنكدن رنكه كيرن، متلون آدم عربيده اولديغي كبي (ابوقلمون) صورتنده استعمالي پك خوش كورونمز.

بُولدُوغ { [انکلیزجه دن] آلت چکه‌سی ایلری یه اوزانمش چارپیق دیشلی آچیق قیصه باجاقلی برجنس کوپك .

بُوم { [ف] یر ، زمین ، طوپراق: بوم شوره = چوراق یر .

بُوم ، بُومَه { [ع ف] باقوش : بوم شوم .

بُومبارده { [ایتالیانجه دن] ایکی دیره کلی برنوع سفینه .

بُومبارْدُمان { [فرانسزجه دن] طوپه طوتمق . (ایتمك) ماده سیله قوللانیلیر .

بُون ژُور { [فرانسزجه دن] صباحلر خیر اولسون .

بُون سُوُوار { [فرانسزجه دن] اقشاملر خیر اولسون .

بُون مارْشَه { [فرانسزجه دن] چارشی ، پازار .

بُونُو { [ایتالیانجه دن] آچیق حواله ، پوليچه .

بُویا { [ف] کوزل قوقولو جی ، کوزل قوقولو .

بُویْجَه { [ف] صارماشیق اوتی .

بُویدان { [ف] عطریات محفظه سی .

بِه { [ف] أیی § آیوا .

بَها { [ف] قیمت ، ده کر ، بدل ، بهادار قیمتلی ، ده کری زیاده . بی بها بهاسی تقدیر اولونامایه جق درجه ده .

بَهاء { [ء] حسن وجمال، ظرافت .

بَهائِم { [ء] (بهيمه) نك جمى ، حيوانات.

بَهادِر { [ف] يكيت، شجيع بهادرانه = بهادر جه سنه .

بَهار { [ف] كونشك حمل ، ثور ، جوزا برجلرنده بولوندينى مدت ؛ مارت نيسان ، مايس آيلرنه مصادف اولان موسم لطيف . نوبهار = ايلك بهار . كهنه بهار = صوك بهار . ابر بهار ، ابربهارى = بهار بولوطى .

بَهارات { [ء] دارچين، قرنفل كبى كوزل قوقولو مواد .

بَهانَه { [ف] وسيله § قصور ، نقصان . بى بهانه = قصورسز ، نقصانسز . بهانه جوى = بهانه آرايان .

بَهبود { [ف] ايلك صاغلق، صحت .

بَهت { [ء] مدهوشلق، متحيرلك . فتحتين ايله ده لغتدر .

بَهتان { [ء] افترا .

بَهتر ، بِهترين { [ف] ايدها . أك ، أك أيى . أك أبى : رسم بهترين .

بَهجَت { [ء] كوزللك . § مسرت، بشاشت.

بَهرام { [ف] مريخ يلدزى.

بَهره { [ف] نصيب، حصه، بضاعه . بهره دار، بهره مند = بهره لى ، بهره دارى بهره مندى = بهره دارلق، بهره مندلك . بى بهره = بهره سز . بى بهره گى =

بهره‌سزلك : بهره بر — او. تاق ، شریك .

بِهْزاد { [ف] مشهور بر رسام قدیم .

بِهِشْت { [ف] جنت . بهشتی = جنتلك ، بهشته منسوب . بهشتی رو — ی کوزه‌ل یوزلو ، حورمی کبی . باغ بهشتی = شراب کوثر . بانك کسریلدده اغتدر .

بَهِیّ { [ء] کوزه‌ل . مؤنثی ریاده قوللانیلیر : هدیهٔ بهیه .

بَهِیج { [ء] کوزه‌ل آدم § شن آدم .

بَهِیمَه { [ء] درت آیاقلی حیوان . جمی : بهائم .

بَهِیمِیَّت { [ء] حیوانلق حالی .

بِهِپَن { [ف] پك أیی : آیین بهین .

بِی { [ف] ادات سلب . سز . عربی وفارسی کلمانه داخل اولوب اونلری صفت یاپار : بی خبر = خبرسز . بی پروا = قورقوسز .

بَیابان { [ف] صحرا . چول .

بَیاض { [ء] آقلق § آق .

بَیان { [ء] حسن صورتله بیلدیرمك ، بیلدیرمك § فن ادبك (برفکرك یکدیکردن اوضح بر قاچ صورتله افاده‌سی) خصوصندن بحث ایدن قسمی .

بَیت { [ء] أو ، اوطه ، اوبه ، مسکن . بیت الله ، بیت الحرام ، بیت

حرام = كعبهٔ معظمه . بيت المقدس، بيت مقدس = قدس شريفده كى معبد مبارك § ايكى مصراعدن مركب نظم: بيت الغزل = غزلك أك أيى بيتى . بيت القصيد = قصيده نك أك أيى بيتى .

بَيْتُوتَتْ [ع] كيجه له مك.

بيچون [فا] كيفيتى عقل ايله ادراك اولو نامايان ، جناب حق .

بيخ [فا] كوك، اصل.

بيخود [فا] كندينى غائب ايتمش، كندندن كچمش ، مدهوش . بيخودى = بيخودلق . بيخودانه = بيخودجه سنه.

بيد [فا] سوكود آغاجى. بيد كريان = صالقيم سوكود، بيدمشك = چيچكى كوزه ل قوقان سوكود .

بيداد [فا] غدر ، جور، ظلم بيدادگر = ظالم. بيدادكرى = ظالملك.

بيدار [فا] اويانيق ، اويقوسز . § متيقظ ، بصيرت اوزره بولونان: دل بيدار . بيدارى = اويانيقلق، تيقظ .

بَيْدَق [ع] شطرنج وبو. نندهكى پياده (پاينق)

بيرا [ايتالياندن] معروف آرپا صويى .

بيرون [فا] طيش، طيشارى . پرده بيرون = حد معروفدن خارجه چيقان، حدى تجاوز ايدن . پرده بيرونى = پرده بيرونلق .

بیزار [ف] بیقمش، اوصانمش. بیزاری = بیزارلق.

بیزر [ف] خسیس، جمری.

بیزموت [فرانسزجه dن] قابض بیاضمتراق برنوز.

بیست [ف] یکرمی.

بیستون [ف] عاشق مشهور فرهاد‌ك معشوقه‌سی شیرین عشقنه دهلدیکی طاغ.

بیش [ف] زیاده بیشتر = داها زیاده.

بیشه [ف] اورمان، سازلق.

بیضاء [ع] (أبیض) ك مؤنثی: عمامهٔ بیضا. بدبیضاء = حضرت موسانك برمعجزهٔ باهره‌سی اولمق اوزره پارلاق کورونن مبارك الی.

بیضه [ع] یومورطه. بیضة الدیك = خروس یومورطه‌سی، نادر الوقوع، اندر.

بیضی [ع] یومورطه شکلنده.

بیطار، بیطر [ع] احوال و امراض فرس فننه واقف آدم.

بیطره [ع] بیطرلق: فن بیطره.

بیع [ع] صاتمق، صاتیلمق: بیع مال، ملك بیعی. بیع وشرا = آلیم صاتیم. جمعی: بیوع.

بیعت [ع] قبول وتصدیق معامله‌سی.

بیگانه { [فا] یابانجی . ابیکانگی = بیکانه لك .

بیلاردو { [ایتالیانجه دن] معروف اویون

بیلت { [فرانسزجه دن] واپور و سائره اجرتی ویرلدیکنی مشعر آلنان ورقه .

بیم { [فا] قورقو . بیم جان . بیم وامید = خوف ورجا .

بیمار { [فا] خسته . بیمارخانه ، بیمارستان = دارالشفا بیماری = خسته لك .

بین { [ء] آره ، اورته . بین بین = نه ایی نه کوتو ، ایکیسی اورته سی . شیوهٔ عربی اوزره مضاف اولنجه نونی دائما فتح ایله اوقونور . بین الغزاة . بین الادبا . بین الاخوان . بینهم داء الضرائر = بینلرنده اورتاق دردی ، یعنی حسد واردر § آبریلق . غراب البین = آیریلق قارغه سی ، شخص منفور .

بین { [ء] واضح ، آشکار .

بینونت { [ء] آیریلق ، آره آچیقلغی ، اختلاف .

بین { [فا] کورمك مصناسنه اولان (دیدن) مصدرندن مشتق اولوب لسانمزده دائما ترکیب حالنده قوللانیلیر : دوربین = اوزاغی کوره ن . خرده بین = اوفاق شیلری کورن ، میقروسقوپ .

بینا [ف] کوریجی، بصیر. بصیرتلی معناسنده‌ده قوللانیلیر. بینایی = کوریجلك، بصارت. نابینا = اعمی. نابینایی = اعمالق.

بینش [ف] کوروش، رؤیت. نقطهٔ بینش = کوز بیکی § تیقظ، بصیرت: دانش وبینش.

بینده [ف] کوریجی، بصیر. آز قوللانیلیر.

بیّنه [ع] حجت قویه، برهان قوی. جمعی: بینات. (بینات) (بین) ك مؤنثی اولان (بینه) نك جمعی اولق اوزره دخی قوللانیلیر: آیات بینات.

بینی [ف] بورون.

بیوت [ع] أو، مسکن، اوبه اوطه معناسنه اولان (بیت) ك جمعی. ایکی مصراعدن مرکب نظم معناسنه اولان (بیت) ك جمعی اولق اوزره قوللانیلماز. (ابیات) ه ده باق.

بیوع [ع] (بیع) ك جمعی: کتاب البیوع.

بیوه [ف] طول قامتین: بکرو بیوه = قیز وطول.

بیهوده [ف] (بیهوده) مخففی بیهده گوری = بیهوده سویلیجی. بیهده گویانه = بیهده کوجه‌سنه،

بیهده گویی = بیهده کولق.

بانك فتحیله غلطدر .

بیهوده [ف] بوش، فائده سز باطل .

بیهوش [ف] عقلسز ، کندنده اولمایان بایغین .

بیوض [ع] بومورطلایان حیوان .

پ

پای [ف] آیاق . § ادیب : پای درخت . پا بسته ، بسته پا = آیاغی باغلی . پابرکاب = آیاغی اوزنکیده . پای تخت = حکمدار مقری اولان شهر . (پاتخت) صورتنده یاز - یلامالی . پای بند ، پا بند = آیاق باغی ، کوستك . مانع ، مانعه . پایدار = مقاوم ، ثابت . همپا = رفیق، آرقه داش . پابرهنه = یالین آیاق، دال طاباند . پازده = آیاق آلتنده قالمش ، چیکنه نمش .

پاپا [ایتالیانجه دن] قاتولیکلرك وکیل حضرت عیسی اولق اوزره طانیدقلری رئیس روحانینك عنوانی . ابن خلدونك بیانینه کوره (ابوالآباء) دیمکدر .

ریم پاپا [ایتالیانجه دن] روما پاپاسی تعبیرندن غلطدر .

پاپاس ٭ { [فرانسزجه‌دن محرف] آیاقلری سیلمك ایچون قپو اوکنه قونولان توبلی حصیر . § راهب .

پاپاغان ٭ { [ایتالیانجه‌دن] طوطی قوشی ، بیغا .

پاپاق ٭ { [ف] عجم کلاهی ، قوزو ده‌ریسندن معمول بر نوع سرپوش .

پاپوش ٭ { [ف] آیاق‌قابی ، پابوج .

پاتَنت ، پاتَنته { [فرانسزجه‌دن] اصناف نذکره‌سی .

پاجامه { [ف] طون ، شلوار ، چاقشیر کبی آیاغه کییلن ثوب .

پاچه { [ف] قویون ، کچی ، صیغیر آیاغی § بو نلردن یاپیلان طعام § آیاغه کییلن ثوبك منتهای سفلیسی .

پاداش { [ف] مکافات .

پادزهر { [ف] تأثیرسمی دفع پان زهر دینیلن علاج .

پادشاه { [ف] بویوك حکمدار . پادشاهانه = پادشاهه یاقیشه جق صورتده . پادشاهی = پادشاهلق ، پادشاهه منسوب .

پادشه { [ف] (پادشاه) مخففی .

پاراتونر { [فرانسزجه‌دن] ابنیه‌یی بیلد یرمدن محافظه ایچین یوکسك

بر دیره کك اوزه رینه قو - نولوب جذب ایتدیکی قوتی برتل واسطه سیله یره ویرن آلت ، سپر صاعقه ، دا - فع الصاعقه .

پاراغراف { [فرانسز - جه دن] بر کتاب فصلنك سطر باشندن باشلار فقره لردن هر بری § تفریق فقراتده قولانیلان شو اشارت (§)

پاراسه ز { [فرانسزجه - ن] معترضه دینیلن ( ) اشارتی .

پاراوان { [فرانسزجه دن] قاپینك خارجنه ویا داخلنه وضع اولونان قاتلانیر ، منقول تخته پرده که رنکلی کاغد یاخود قماش قاپلی چرچیوه لردن مرکبدر .

پارتی { [فرانسزجه دن] قسم ، فرقه .

پارتیزان = طرفدار . طرفکیر .

پاردهسو { [فرانسزجه دن] بوتون البسه نك اوستنه کییلن لباس مخصوص .

پاردم { [ف] پالدوم ، قوسقون .

پاردون { [فرانسزجه دن] عفو . اکثریا لطیفه یولنده (عفو ایده ر - سکز) مقامنده ایراد اولونور .

پارس { [ف] فارس اقلیمی ، ایران . پارسی = لسان فارسی § بو نام ایله معروف حیوان مفترس .

پارسا { [ف] متقی عفیف ، صالح ، صوفی .

پارسایی = پارسالق .

پارسال { [ف] کچن سنه. بیلدیر .

پارسنگ { [ف] ترازونك خفیف طولان کفه سنه تعدیل ایچون آصیلان شی . لسانمزده (پرسنك) صورتنده تخفیف اولونارق (تتمهٔ کلام) مقامنده قوللانیلیر .

پارسه { [ف] حقه باز مقوله سنك ارباب تماشادن طوپلادقلری آقچه .

پارکه { [فرانسزجه دن] ارفاق و مخلف صورتله موضوع تخته پارچه لرندن مرکب مزین دوشمه .

پارلامنتو { [ایتالیانجه دن] مجلس مبعوثان.

پارنج { [ف] آیاق تری ، اجرت قدمیه .

پاروله { [ایتالیانجه دن] بر فرقه بیننده اشارت مخصوصه اولمق اوزره اتخاذ ایدیلن لفظ مخصوص .

پاره { [ف] پارچه . پاره پاره = پارچه پارچه . دوپاره = ایکی پارچه . یکپاره = بر پارچه دن عبارت ، بر قاچ پارچه دن مرکب دکل. پاره دوز = یامایجی ، اسکیجی . پاره دوزی = اسکیجیلك § آقچه ، مسکوکات § . غروشك قرقده بر جزئی . قرق پاره = بر غروش .

پازنك { [ف] دلال فحش ، پزه ونك .

پازپر { [ف] مائل انهدام اولان دیوار و بنایه طایاد قلری دیرمك. دیرسمك.

پاساپورت { [فرانسزجه- دن] مرور تذکره سی، پول تذکره سی.

پاساژ { [فرانسزجه دن] اوستی اورتولی اورته سی کچیدلی برچوق دکانی و مغازه یی حاوی چارشی.

پاسبان { [ف] کیجه بکجیسی، حارس اللیل، پاسبانی = پاسبانلق.

پاستهٔ { [ایتالیانجه دن] برنوع شکرلامه.

پاسخ { [ف] جواب.

پاسقالیا { [روجه دن] خرپستیان بایرامی.

پاسوار { [ف] پایاده، پیاده.

پاش { [ف] صاچمق، سرپمك، نثار ایتمك معنالرینه اولان (پاشیدن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیب حالنده قوللانیلیر: گهرپاش = جواهر صاچان، خون پاش = قان صاچان.

پاشنا { [ف] آیاقده کی اوکچه. (پاشنه) ده دینیلیر.

پاشنده { [ف] صاچیجی.

پاشیده { [ف] صاچیلمش.

پاغوریه { [روجه دن] یمکلی اواعندن بر جنس چامانوز.

پاك { [ف] تمیز، صاف، خالص، حیله سز: آب پاك. دل پاك. نظر

پاك . پاکی = پاکلك .

پاکان { [ف] (پاك) ك جمعی . اولیا ، اصفیا ، قلوب صافیه اصحابی .

پاکباز { [ف] عاشق صادق ، جمال عاشقی . پاکبازانه = پاکباز اولانه یاقیشه جق صورتده . پاکبازی = پاکبازلق .

پاکت { [فرانسه زجادن] برلکده باغلانمش شیلر ، دسته ، دهمت . بوغچه ، قوطی کبی شیلر .

پاکدامن { [ف] بری . الذمه ، نفیف . (آلوده دامن) ك ضدی . پاکدامنی = پاکدامنلك .

پاکی { [ف] اوستوره .

پاکیزه { [ف] پاك ، لطیف .

پالاسقه { [مجارجه دن] فشنکلك .

پالاماد { [ایتالیانجه دن] کمیلری قره یه باغلامقده ویا زنجیرینه لنگره ربط ایتمکده مستعمل قالین خلاط .

پالان { [ف] اکره بدل یوك حیوانلرینه اورولان معروف شی .

پالانقه { [مجارجادن] آغاچ وطوپراقله یاپیلمش و خندق چویرمش حصارجق § بویله بر حصار ایله محاط واروش .

پالاهنك { [ف] دیزکین ، دیزکینه مربوط

کمند . (پالهنك) صور .
تنده مخففاً ده قوللانیلیر .

پالتو { [فرانسزجه دن] معروف اوست لباسی .

پالنك { [ف] چاریق ، پوستال : پالنك فرسوده .

پالوده { [ف] پالوزه دینیلن طعام ، پلته .

پانتالون ، پانتولون [فرانسزجه دن] معروف طار شالوار .

پانیاچو { [ایتالیانجه دن] مقلد، مسخره، مضحك ، صویتاری .

پانجور { [فرانسزجه دن] طرز معروف اوزره پاپیلان پنجره قفسی .

پاندومیما { [یونانجه دن] بر نوع لاقیرده یسز و یالکز اشارتلرله اوینانیلان مضحکه .

پایاب { [ف] صویك آیاغه طوقوناجق درجه، قعر قریب : نهر بی پایاب = کچید ویرمز نهر . بحر بی پایاب = انکین ده کیز .

پایان { [ف] آخر، نهایت . بی پایان = نهایتسز .

پای انداز { [ف] حکمدارلرك کچه جکلری یول اوزه رینه تعظیماً پاپیلان شال ، چوخه وسائره .

پایدار { [ف] دائم برقرار . پایداری = پایدارلق : مخففاً (پادار) صورتنده قوللانیلماز .

پایگاه، پایگه { [ف] مرتبه، منزلت .

پایمال { [ف] آیاق آلتنده قالمش، چیکنمش، محقر . (پامال) صورتنده ده قوللانیلیر .

پای مزد { [ف] آیاق تری، اجرت قدمیه .

پاینده { [ف] دائم، باقی . پایندگی = پاینده لك دستك، پایانده .

پایوند { [ف] پای بند .

پایه { [ف] قدر، منزلت، مرتبه، رتبه . پایه دار = پایه لی . پایه داری = پایه دارلق § باصاماق، نردبان باصاماغی .

پاییز { [ف] فصل خریف. کوزموسمی، بهار پاییزی = کهنه بهار .

پچشه { [ایتالیانجه دن] درت کوشه لی کوچك پشکیر .

پخته { [ف] پیشمش، پیشکین : ناز پخته. ناپخته = پیشمه مش، پیشکین دکل، چیك : رغیف ناپخته § پیشکین، صاحب تجربه آدم. ناپخته = پیشکین دکل، خام، تجربه سز : صوفی ناپخته . جمعی : پختکان .

پداوره { [روجه دن] کره میدلرك آلتنه دوشه نن ویا کره میدیرینه چاتی یی اورتن تخته، قوطیجیلرك قوللاندقلری اینجه چام تخته سی .

پدر { [ف] آنا، بابا . پدرانه = پدرجه .

سنه . پدری = پدرلك ، پدره منسوب .

پَدْرُوْدْ { [ف] وداع .

پَدَنْدَرَهْ { [ف] اوکی بابا ، بابالق . (پدر اندر) محففیدر .

پَدَهْ { [ف] قاواق آغاجی .

پَذِيرا { [ف] قبول ایدیجی : پذیرای ختام ولدی . (ختام پذیر) داها زیاده قوللانیلیر . ناپذیرا = قبول ایتمه یجی ، ایتمه ین .

پَذِيرِشْ { [ف] قبول ایدیش . پذیرش دل .

پَذِيرَهْ { [ف] قبول ، استقبال .

پَرْ { [ف] قاناد ، یلکی ، قانادك بیوك تویلری .

پُرْ { [ف] طولو . معنویاته عائد اولان ، پرشتاب کی ترکیبلرده (چوق ، زیاده) معناسنی مفید اولور .

پَرَاگَنْدَهْ { [ف] طاغینیق ، متفرق : پراکنده اشیا پراکنده کوری = صاچمه صاپان سویله ین .

پَرَّانْ { [ف] اوچیجی : مرغ پران . فی الاصل مخفف ایسه ده تشدید ایله قوللانیلیر .

پَرْآنْدَاخْ { [ف] سختیان .

پَرْآنْقَهْ { [ایتالیانجه دن] وقتیله زندانلرده مجرمك آیاغنه اورولان کوتوك ، طومروق .

پَرْآوَرْ { [ف] سرعتله اوچان ، سریع الطیران : شاهین پرآور .

پَرْپَایَهْ { [ف] حشراتدن فرق آیاق .

پرتاب ٭ [ف] صیچرامه، کندینی آتمه، آتیلمه، پرتاو .

پرتو ٭ [ف] ضیا، عکس ضیا . پرتوافشان، پرتونشان، پرتو باقی پرتو انداز، پرتوپاش = پرتو صاچیجی . پرتو انشانی، پرتو فشانی، پرتواندازی، پرتو پاشی = پرتو صاچیلق . § پارلاقلق، رونق . پرتوسوز = کونشك شعاعاتی برنقطه یه جمیع ایله اورادہ بولونان موادی طوتوشدوران برنوع دائروی آینه، محدب الطرفین برعدسه .

پرچم ٭ [ف] کاکل . تپه ده براقیلان صاچ دمتی § مزراق، پاراق کبی شیلرك تپه لرینه قونولان زلفه .

پرچین ٭ [ف] قاقیلان میخك اوتله یاندن چیقان اوجنی قیویروب قاقمق صورتیله تقویه § مادهٔ تقویه . (پرچین ایتمك . پرچینله مك) صورتلرنده قوللانیلیر .

پرخاش ٭ [ف] جنك، منازعه معناسنده ده قوللانیلیر : پرخاشجوی = پرخاش آرایجی، غوغاجی .

پرداخت ٭ [ف] پارلاقلق، جلا .

پرداخته ٭ [ف] ترتیب ایدلمش، نظامنه قونولمش § پارلادیلمش، جلا ویریلمش .

پرداز ٭ [ف] دوزه لتمك، ترتیب، تنظیم

ایتمك معناسنه اولان (پر- داختن) مصدرندن مشتقدر دائما وصف ترکیبی صور- تنده قوللانیلیر . مصلحت پرداز = ایش کورن . اصطلاحپرداز = اصطلاح پاره لایان .

پَرْدَگی { [ف] مستوره قادین ، مخدره § صاحب حیا ، اهل حجاب .

پُرْدِل { [ف] یوره کلی ، جسور . پردلی = یورکلیلك ، جسورلق .

پَرْدَه { [ف] اورتو ، آ- صیلمش اورتو ، آلت ستر ، پرده دار = پرده جی ، پرده آرقه سنده بکلین . پرده بردار = پرده آچیجی . پرده بر انداز = پرده یی قالدیروب آتان . اکثریا مذموماتده قوللانیلیر . پرده در = پرده ییرتیجی ، هتك ناموس ایدن . پرده کش = پرده چکیجی . پرده نشین = اهل عصمت ، منزوی . پردهٔ نیلگون = آسمان . پرده شناس = خواننده ، سازنده .

پُرْسَانْ { [ع] سؤال ایدیجی .

پَرَسْت { [ف] طاپمق . اطا- عت وانقیاد کو- سترمك معناسنه اولان (پرستیدن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیب حا- لنده قوللانیلیر : حقپرست = حق وحقیقت عاشقی ، دنیا پرست = دنیایه مائل !

پَرَسْتار { [ف] خدمتکار ، خدمتجی پر-

ستارانه = پرستارچه سنه .
پرستاری = پرستارلق
پرستار خیال = شاعر .
پرستاران خیال = شعرا .
پَرَسْتِش ، پَرِسْتِش { [ف] اطاپینیدش § میل کامی ، محبت شدیده . پرستشکار = پرستش ایدیجی پرستشکارانه = پرستشکارجه سنه . پرستشکاری = پرستشکارلق .
پَرَسْتَنْدَه { [ف] پرستشکار .
پِرِسْتُو { [ف] فیرلاتمیه جق قوشی
پَرَسْتَه { [ف] معبود .
پُرِسِش ، پُرْسِش { [ف] صوروش ، سؤال .
پَرْگَنْه ، پَرْگَلْ { [ف] پرکل دینیلن معروف آلت .
پَرْگَالَه { [ف] پاره ، پارچه .
پَرَنْ ، پَرْن { [ف] اولکر دینیلن طوپ کواکب . (پروین) زیاده قوللانیلیر .
پَرَنْد ، پَرَنْدَه { [ف] نقشسز ، ساده قماش ، اطلس .
پَرَنْدَه { [ف] اوچیجی ، پران پرنده باز = صیچرایان ، طاقلاق آتان .
پَرَنْس { [فرانسزجه دن] برخاندان حکمداری یه منسوب آدم عنوان دخی اولور .
پَرَنْسَس { [فرانسزجه دن] بر حکمدار ویا حکمدار زاده نك زوجه ویا کریمه سی عنوان دخی اولور .
پَرَنِیَان { [ف] نقشلی قماش ، اطلس منقش ،

(پرند) مقابلی : پرنیان خو — ی = کوزل خویلو ، ملایم مشرب . ناز کمزاج .

پَرْوا { [ف] فورقو . احتراز ، قید (چکمك) ماده سیله قوللانیلیر . بی پروا = پرواسز : (بلا پروا) طوغرو دکلدر .

پَرْوان ، پَرْوانَه ، پَرْواری [ف] بسلنمش ، بسیلی حیوان : گاو پرواری = بسیلی اوکوز .

پَرْواز { [ف] اوچه . پرو زگاه ، پرواز گه = اوچه جق یر ، محل طیران § روبه وسائره کناری .

پَرْوانَه { [ف] شمع ایله اوغراشان معروف کوچك کلهبك . رهبر . قاصد ، مخبر § برات ، خط جواز § چرخ .

پِرُوتِسْتان { [فرانسزجه دن] پاپانك ریاست روحانیه سنی طانیمایان برخریستیان مذهبینه منسوب آدم .

پِرُوتَسْتُو { [ایتالیانجه دن] برحکم ویا حرکتی قبول ایتمه ینك ایلریده آنی طانیمامق حقنی فارانمق ایچون تحریراً ویا شفاهاً ابتدائی اعتراض .

پِرُوتُوکُول { [فرانسزجه دن ادول مختلفه مرخصلرندن مرکب مجلس مختلطك مذاکراتی ضبطنامه سی .

پَرْوَر { [ف] بسلهمك معناسنه اولان (پروردن) مصدرندن

مشقدر. دائما وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر : فقرا پرور = فقرایی بسلهین . معارف پرور = محب معارف . مراحمپرور = مرحمتلی .

پَرْوَرْدِگَار { [ف] مربی، رب ، جناب حق .

پَرْوَرْدَه { [ف] بسلنمش، بیودلمش، تربیه ایدیلمش .

پَرْوَرِش { [ف] تربیه . پرورشیاب = پروش بولیجی .

پَرْوَرَنْدَه { [ف] بسله یجی، بیودیجی. تربیه ایدیجی .

پِرُوژَه { [فرانسزجه دن] برشیئك باپیلاجغی شکلی مصور رسم § بعده تعدیل واکمال اولونمق اوزره ایلك دوشونولن ترتیب ، لایحه .

پِرُوغْرَام { [فرانسزجه. دن] برهیئتك اتخاذ ایده جکی مسلك وخط حرکتی مبین بیاننامه، ورقه.

پرُوقَه { [فرانسزجه دن] ایکره نی صاچ.

پَرْوِيزَنْ { [ف] ألك .

پَرْوِينْ { [ف] (پرن) = باق: عقد پروین، خوشهٔ پروین .

پَرْوِينْ { [ف] اولکن دینیلن یدی یلدیزلك هیئت مجموعه سی ، ثریا .

پَرَه { [ف] کنار ، اوج. اکثریا تشدید ایله قوللانیلیر : پرهٔ بینی = بورون اوجی، کناری .

پَرْهِیز [ف] بعض مأ- کولات ومشرو- باتدن احتراز . اتقا. پرهیز کار = متقی . صوفی . پرهیز کاری = پرهیز کارلق .

پَری [ف] جن طـائفه- سنك غایت کوزه‌ل عداولونان صنف مخصوصی. اکثریا مجازاً انسان کو- زه‌للرینه اطلاق اولونور . پری پیکر ، پری رخسار، پری رو-ی = پری صو- رتلی ، پری یوزلو . پری وش = پری کبی کوزه‌ل. پری زاد = پری زاده ایمش کبی کوزه‌ل .

پَری اَفسـای [ف] افسونجی، جن دیریجی ، خدام صاحبی دینن شـعبده‌کار . (پری خوان) ایله (پری سای) دخی بومعنایه کلیر .

پَری دار [ف] پریلی ، کندیسنی جن طوتمش اولان شـخص ، دیوانه (پری کرفته) دخی بومعنایه کلیر .

پَرِیده [ف] اوچمش ، اوزاقلاشمش او- لان .

پَریشان [ف] طاغینیق، قاریشیق: خواب پریشان = قاریشیق رؤیا § بوروق انتظامسز. مکدر .

پِرِیمادُونا [ایتالیانجه ده] اوپراده برنجی آقتریس .

پژمرده [ف] صولمش ، صولوق : غنچهٔ

پژمرده. § رونقسز پریشان، محقر.

پَس {[ف] آرد : پس وپیش، پیش وپس. پس دیوار پس پرده. فارسیده اولدیغی کبی وقتیله بزده ده (ایمدی ، اویله ایسه) مقامنده قوللانیلان (پس) لسانمزدن طرد ایدیلمشدر.

پسادَست {[ع] ویره سی یه آلیش ویریش.

پَست {[ف] آلچاق ، (بلند) ك ضدی. پستی == آلچاق قلق . پست فطرت == یارادیلیشی آلچاق پست پایه ، پسپایه == رتبه سز ، ده کرسز ، آیاق طاقمندن .

پِستان {[ف] همه: پستان مادر .

پسته {[ف] فستق .

پُسر {[ف] اوغول ، ارکك چوجوق . پسراندر ، پسندر == اوکی اوغول .

پِسقوپوس {[روحجه دن] برایلت اهالیٔ عیسویه سنك امور مذهبیه سنه ریاست ایدن باش پاپاس .

پَسماندَه {[ف] کری قالان، کری قلمش . (ولق) ماده سیله قوللانیلمالی. پسمانده خور — آرتیق یییجی .

پَسَند {[ف] بکنمه ، سچمه . بکنیجی، سچیجی . بو معناده وصف ترکبی صورتنده قوللانیلیر.

پَسَندیده {[ف] بکنلمش ، منتخب . مرغوب ،

مقبول . ناپسندیده = پسندیده دکل .

پُشت { [ف] آرقه .

پُشتیبان ، پُشتیوان { [ف] طایاق ، دستك § معین ، ظهیر .

پَشم { [ف] یوك . پاپاغی : پشم دوات = لیقه . پشمین ، پشمینه = یوکدن ، پاپاغیدن عمول ، کلاه پشمین ، خرقهٔ پشمینه .

پُشه { [ف] سیوری سینك . پشه گیر = سینك آولایان ، ایشمز آدم .

پَشیز ، پَشیزه { [ف] پول ، مانیر .

پَشیمان { [ف] پاپدیی ایشدن ندامت حس ایدن

پُشکرده { [ف] سوندورولمش شمع پفکرده .

پُل { [ف] کوپرو .

پَلاس { [ف] عبا ، چول مقوله‌سی شیلر . خصوصیله بونلرك اسکیسی

پلاسپاره = پلاس پارچه‌سی

پلاسپوش = پلاس کیین ، پلاسه بورونی .

پِلاقه { [ایتالیانجه دن] معدن صفحه‌سی ، معدنی لوحه .

پِلانچَشه { [فرانسزجه] مساحه تخته‌سی .

پَلَنگ { [ف] پلاس ، پلنکانه = پلنکجه سنه : هجوم پلنکانه .

پَله { [ف] ترازو کفه‌سی . اکثریا تشدیدله ایله قوللانیلیر .

پَلید [فا] مردار : یزید پلید .

پَناگاه ، پَناگَه [فا] صیغینه جق بر . (پناهگاه) دن مخففدر پناه آورده ، پناه برده پناهیده = صیغینمش ، التجا ایتمش پناهنده = صیغینیجی ، ملتجی § حافظ وحامی . ربالپناه = حافظ وحامئ رسالت عالپناه = حافظ وحامئ عالم .

پَنبه [فا] پاموق . پنبه درگوش = غافل جاهل ، طوغرو سوزی دیکلمز ، آکلاماز آدم .

پَنج [فا] بش پنج روزه = بش کونلك قلیل الدوام ، پك آز

پَنجاه [فا] اللی . پنجاه ساله = اللی یاشنده .

پَنج پای [فا] (پنکیج)

پَنجَره [فا] معروف مدخل ضیاوهوا . فارسی جیم ایله غلطدر . حاجت پنجره سی = ذوات مقدسه تربه لرنده اوکنده طورولوب دعا ایدیلن پنجره

پَنجشَنبه [فا] یوم الخمیس .

پَنجگانه [فا] بشدن عبارت : نماز پنجگانه = بش وقت نماز .

پَنجم [فا] بشنجی .

پَنجه [فا] انسانده أللك ، حیواندهبش پا مقابلی أرك اياغك هیئت مجموعه سی .

پَند [فا] نصیحت . پند نامه = نصیحتی

حاری رساله، منظومه .

پندار { [فـ] عجب ، غرور ، زعم .

پنهان { [فـ کیزلی . ضم ایله مشهور ایسه ده طوغری دکلدر .

پنیر { [فـ] پنیر : نان وپنیر .

پنیال { [ایتالیانجه دن] مچ ، شیش ، ایتجه قیلیچ .

پوپه { [ایتالیانجه دن] کمینك آرقه سی . قیچی § کمی یه آرقه دن کلن . روزکار .

پوته { [فـ] ایچنده معدنیات اریتمکه مخصوص آلت . عربی با ایله ده امتدر .

پوچ { [فـ] بوش شی ، هیچدن عبارت ؛ وعدهٔ پوچ .

پود { [فـ] مذ ـ وحاتده عرض جهتنه آتیلان تل ، آرغاچ ، بالعکس طول جهتنه آتیلان تل یعنی آریش دیمك اولان (تار) ایله برلکده استعمال اولنور .

پورسلن { [فرانسزجه دن] چینی . فنفوری . تلغراف دیره کلرینك اوجنده کی فنجان شکلنده چینی .

پوزینه { [فـ] مایمون . عربی با ایله ده امتدر .

پوست { [فـ] دهری § قویون وسائره . نك پوزولوب چیقارلمش تویلو دهریسی . پوست نشین = پوستنده اوطوران .

مشایخ حقنده قوللانیلیر .

پُوسْتَه { [ایتالیانجه‌دن] طرق و وسائط مختلفه ایله صورت مقننه‌ده کونده‌ریلن اوراق ومکاتیب § مخابره ، موارده ، مناسبت: پوسته‌یی کسمك.

پُوسْتِین { [ف] کورك ، پوستین پوش = کورك کیین .

پُوسِیدَه { [ف] چورومش ، چوروك: میوهٔ پوسیده = چوروك میوه .

پُوشِش { [ف] اورتو ، اورتونه‌جك شی.

پُوشَنْدَه { [ف] اورتیجی.

پُوشِیدَه { [ف] اوتلمش ، مستور . راز پوشیده = سرّ مکتوم. اورتو: پوشیدهٔ کعبهٔ معظمه . پوشیدهٔ حضرت مولانا .

پُول { [ف] آقچه .

پُولاد { [ف] معروف ، برنوع سردلشدیر. یلمش دهمیر، چلیك .

پُولَتِیقَه { [یونانیجه‌دن] امور ومناسبات سیاسیه§ یوزه کوله، تحمیق: پولتیقه‌جی برآدم .

پُولِیچَه { [ایتالیانجه‌دن] بریرده برطرفه ویا تاجره ویریلن آچیلمك اولمك اورتاغی ویا مخابری طرفندن تأدیه‌سی ضمننده ویریلن سند .

پُوماطَه { [فرانسزجه‌دن] یاره‌لره وصاچه سورولن یاغلی مرهم ومعجون.

پُونطُو { [ایتالیانجه‌دن] طباعت حرفلك

حجمنی اولچمکه مخصوص مقیاس ، نقطه .

پویا ، پویان { [ف] سکیر- دیجی .

قوشیحی ، قوشان .

پویه { [ف] سکیرتمه. پویه- گر = سکیردیجی .

په‌په { [ف] ذات استحسان. اکثریا مستهزیانه بر صورتده ایراد اولونور .

پهلو { [ف] بدنك ایکی یانندن هربری، یان.

پهلوان { [ف] ایری، قوی البنیه ، شجیع آدم § کولشجی، مصارع. پهلوانی = پهلوانلق .

پهن { [ف] أکلی. یاصمی.

پهنا ، پهناور { [ف] کیکیش، وسعتلی : عرصهٔ پهنا .

پهنایی، پهناوری = کیکیشلك، واسعلك .

پی { [ف] ایز. آرد. عقب.

پیاپی، پی درپی، پی اندرپی [ف] بربری آردنجه ، بر- بریلك آردی صیرا. متوالیاً .

پیانه { [ایتالیانجه دن] طبق .

پیاده { [ف] یایا ، آیاغیله یورویه‌رك کیدن § افتداری پك آز ، قدار- سز ، فلان سیاحت خصوصنده پیاده‌در . بومقامده (راجل) داها زیاده قوللانیلیر § معروف خفیف قایق . § شط نجده طرفیندن اوك صیرایه دیزیلن طاشلردن هربری .

پیاز { [ف] صوغان، طو- غرانمش صوغان §

تلطیف عامیانه .

پیاسه { [ایتالیانجه دن] عمومك کزینه سنه مخصوص محل ، میدان § کزینه § معاملات صرافیه وتجاریه محلی § فی جاری .

پیاله { [ف] قدح پیاله کش ، پیاله نوش = شراب ایچن . پیاله کشی = پیاله کشلك پیاله نوشی = پیاله نوشلق .

پیام { [ف] (پیغام) مخففی ، خبر . پیام آور = خبر کتیرمجی ، مخبر . پیامبر ، پیمبر = پیغمبر .

پیانقو { [ایتالیانجه دن] برشیئك نامنه متعدد کیمسه لردن آلچه آلوب توصروللره توزیعه چکلرك اوشیئی بولنلردن بر ویا بر قاچنه حصه واعطا معامله سی .

پیانو { [ایتالیانجه دن] معروف چالغی .

پیپ { [ف] بوکلوم ، قیو- ریم ، طولاشیق . پیچاپیچ = بربرینه طولاشمش . قارمه قاریشیق ، اکری بوکری .

پیچان { [ف] بوکیلیجی ، قیوریلیجی ، قیوریم اولیجی : مار پیچان . = قیوریلان ییلان .

پیچ پا { [ف] پنکچ .

پیچ وتاب { [ف] اضطراب . تلاش ، اندیشه .

پیچیده { [ف] بوکولمش ، طولانمش ، صارمش ، طولاشمش .

پیدا { [ف] آشکار . § وار ، موجود : خیلی

بضاعه پیدا ایتمش. بوکلمه‌ده معنای مصدری اولمادیغندن مثلا (برخیلی بضاعه پیدا سندن صکره کتاب یازمغه باشـلادی) دینیلهمز. (پیدا ایتدکدن صکره) دینیلمه‌لی.

پیر ۴ { [ف] یاشلی، اختیار. § طرق علیه‌دن هربر- ینك پیشوای اکبری. § برصنعت اربابنك رئیس اکبری. پیرانه = اختیـاره یاقیشه‌جق صورتده. پیرانه سر = اختیاراق حالنده، وقت شیخوخته. پیری = اختیارلق: ضعف پیری.

پیرا ۴ { [ف] تزیین ایتمك معناسنه‌اولان (پیرا- ستن) مصدرندن مشتقدر. دائما وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر: نظر پیرا = کوزه زینت ویرن.

پیراسته ۴ { [ف] ترتیب، تنظیم ایدلمش: مجلس پیراسته. پیراستگی = پیراسته‌لك.

پیرامن ۴ { [ف] چوره، اطراف. پیرا- من گرد = چوره‌سنده، اطرافنده طولاشان.

پیرامون ۴ { [ف] نظمـده (پیرامن). بدل قوللانیلیر.

پیراهن، پیرهن ۴ { [ف] کوملك.

پیرایش ۴ { [ف] ترتیب، تنظیم پیرایشده = پیرایش ویریجی، ترتیب و تنظیم ایدیجی.

پیرایـنده ۴ { [ف] ترتیب وتنظیم ایدیجی.

پیرایه [ف] زینت، رونق. پیرایه بخش = زینت ویریجی.

پیرزن، پیره‌زن [ف] قوجه قاری.

پیرو [ف] برینك آردی صیرا کیدن، مقتفی.

پیروزه [ف] فیروزه ده نیلن ماوی و قیمتلی طاش.

پیه‌س [فرانسزجه‌دن] تیاترو کتابی، تیاترو اویونی.

پیش [ف] اوك طرف، حضور.

پیشادست [ف] پشین، نقدایله آلیش ویریش.

پیش آهنك [ف] اوکه دوشن، اوکده کیدن، مقدمه.

پیشانی [ف] آلین.

پیشرو [ه] [ف] اوکده کیدن، قلاووز، شرقیلر- دن اول چالینان موزون ومرتب نغمات. پیشقدم = تکیه‌لرده شیخك معاونی دیمك اولان ذات.

پیشگاه، پیشگه [ف] حضور.

پیشکش [ف] پشکش، هدیه.

پیشکیر [ف] پشکیر، حاولو.

پیش مزد [ف] اجرتدن مقدم ویریلن بر مقدار آقچه، پی.

پیشوا { [ف] برطائفه‌نك اولوسی ، مقتدی به .

پیشه { [ف] صنعت ، حرفت § عادت ، معتاد : کرم پیشه = معتادی کرم اولان .

پیشه‌گاه ، پیشه‌گه { [ف] دارالصناعه ، فابریقه .

پیشه‌ور { [ف] اهل صنعت ، صنعتکار . پیشه‌وری . = صنعتکاراق .

پیشین { [ف] اولّ ، اولکی : زمان پیشین ، روزکار پیشین § پیشین ویره‌سی به دکل .

پیغام { [ف] خبر .

پیغمبر { [ف] کتاب مخصوصی اولسون اولناسین جناب حقك اوامر و نواهیسنی قوللرینه تبلیغ مأموریت معنویه‌سیله طرف الٰهیدن کوندریلن ذات شریف . پیغمبری = پیغمبرلك ، پیغمبره منسوب .

پیغوله { [ف] کوشه ، بوجاق ، پیغوله نشین = پیغوله‌ده اوطوران . پیغوله نشینی = پیغوله نشینلك .

پیك { [ف] خبر کوتوروب کتیرن § سیاره اطرافنده طولاشان جرم : قمر کرهٔ ارضك پیکیدر .

پیکار { [ف] جنك .

پیکان { [ف] اوق تمرنی .

پیکر { [ف] صورت ، چهره زن پیکر

= قاپن چهره لی .

پیل [ف] فیل . پیل تن = فیل وجودلو جسیم و قوی : پهلوان پیل تن .

پیلبان [ف] فیلجی .

پیله [ف] ابپك قوزه سی . کرم پیله = ابپك بوجکی .

پیله ور [ف] ایکنه ، بونجوق کبی ارفاق تفك شیلر صاتان ، چرجی . پیله وری = چرچیلك .

پیما [ف] اولچمك . ایچمك کبی معالره کلن (پیمودن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیب حالنده قوللانیلیر : بادپیما = هوا اولچن ، یعنی بوشده کزن . باده پیما = شراب ایچن .

پیمان [ف] عهد معاهده . پیمان شکن = عهدینی بوزان ، عهدنده طورمایان . پیمان شکنی = پیمان شکنلك .

پیمانه [ف] قدح . پیمانه پیما = شراب ایچن پیمانه شکن = قدح قیران .

پیموده [ف] ایچیلمش ، اولچلمش : بادهٔ پیموده . مسافهٔ پیموده .

پینه [ف] یامه . پینه دوز = یامه جی ، اسکیجی . پینه دوزی = اسکیجیلك .

پیوست [ف] اتصال .

§ پیوسته [ف] متصل دائما .

پیه [ف] ایچ یاغی .

پیوند [ف] اتصال ، تعلق ، ارتباط رابطه ، باغ .

ت

تَ { [ء] ادات قسم . تالله = الله حقیچون .

تا { [ء] ادات انتها . دك ، قدر ، دكین : تابسحر = سحر وقتنه قدر . تا بكردن — بوغازه قدر .

تا { [ف] قات ، بوكلم : یكتا = برقات . بی مثل دوتا — ایكی قات ، ایكی بوكلوم . قد دوتا . یالكز قوللانیلماز .

تاء { [ء] (ت) حرفنك اسمی : تاء خطاب . مصدر تائی . قصیدهٔ تائیه فتح تا ایله . تای طویل = ت ، تای گرد = ة .

تائب { [ء] توبه ایدیجی . توبه كار .

تاب { [ف] طاقت . تاب آور — طاقت كتیریجی ، تاب آور مقاومت = مقاومة مقتدر ، بی تاب = طاقتسز . بی تابانه = بی تابجه سنه . بی تابی = بی تابلق : فرط بی تابی § حرارت ضیاء تاب خورشید § بوكلوم ، § حرارت وضیا ویریجی ، بو معنـاده وصف تركیبی صورتنده قوللانیلیر : خورشید جهانتاب .

تابان { [ف] ضیالی ، پارلاق . ماه تابان .

تابخانه { [ف] فقراء وغربانك طعام و آرام ایتمه سنه مخصوص خیراتخانه . (تاوخانه) شكلنده تحریف ایدیلمشدر .

تابدار [ف] ضیالی. پارلاق

تابستان [ف] یاز: موسم تابستان .

تابش [ف] پارلایش ، ضیاپاش اولوش .

تابع [ع] بریسنك تحت اطاعتنده ویامملکتنده بولونوجی، اویجی، آردی صیرا کیدیجی: بو بابده سزه تابعز. § جیراق. شاکرد: قهوه جی تابعی .

تابعیت [ع] تابعلك § بر دولتك تبعه سندن اولمق حالی : تابعیت نظامنامه سی .

تابعین [ع] (تابع) ك جمعی . اصحاب کرام زمانلرینه یتیشوب مجلسلرینه داخل واونلرك اقوال شریفه سنی ناقل اولان ذوات محترمه. تبع تابعین = تابعینه ملاقی واونلردن راوی اولانلر .

تابناك ، تابنده [ف] ضیالی پارلاق .

تابوت [ع] میت نقلنه مخصوص آلت معروفه .

تابه [ف] تاوه دینیلن مطبخ آلتی ، طاوا . § اونده پشنده یوفقا قیزارديلان ساج . تابهٔ زر = کونش.

تاج [ع] حکمدارلرك کیدکلری باش کوشهٔ مخصوصه سی § مشایخدن اولار ذواتك کیدکلری باش کوشهٔ مخصوصه سی . جمعی : تیجان .

تاجدار [ف] حکمدار، تاجدارانه =

تاجدار اولانه یاقیشه جق صورتده . تاجداری = تاجدارلق ، تاجداره منسوب

تاجِر ٥ { [ع] تجارتله مشغول آدم .

تار ٥ { [ف] قارا کلق : شب تار § ل : تار زلف . تارتار = تل تل § آریش ، آرغاج مقابلی : تار و پود .

تاراج { [ف] یغما ، یغما ایتمه . تاراجکر = یغمالایجی ، یغماجی ، تاراجکرده = یغما ایدیلمش (تارات) دخی دینیلیر .

تارَك { [ف] تپه ، باش تپه سی .

تارِك { [ع] ترك ایدیجی ، بیراقیجی : تارك صلات .

تارمار ٥ { [ف] طاغیلمق ، پریشان . مادیاتده قوللانیلیر : زلف تارمار

تارَه { [ع] کره دفعه . تارة بعد اخری = چوق کره ، بالدفعات .

تاریخ { [ف] برشیئك زمان وقوعی § مکتوبلره وسائر اوراقه قولان زمان معین اشارتی § دور ، زمان § دنیا وانسانك احوال سابقه سندن بحث ایدن فن . § ابجد حسابنجه برزمان معینی کوسترن منظوم ویامنثور عباره . او یولده سویلهنیلمش برمصراع ویا بیتی حاوی منظومه .

تاریك { [ف] قارا کلق : شب تاریك . تاریك بخت = قاره بختلی . تار یکی = ظلمت .

تاز ٭ { [ف] توشمه ، قو. شش . (تك) ایله برلکده قوللانیلیر (تك) ٭ ده باق .

تازَنْدَه { [ف] قوشیجی : اسب تازنده .

تازَه { [ف] یکی ، نوظهور : ادای تازه . اسلوب تازه § کنج ، کورپه § بایات اوللایان . تازگی = تازه‌لك .

تازی { [ف] عربی : لغت تازی . اسب تازی § معروف اینجه یاپیلی آو کوپکی .

تازیانه { [ف] قامچی ، قیرباج . تازیانهٔ (تشویق) جدیاتده قوللانیلاجق برتعبیر دکلدر چونکه ترامو ای قامچیسنی خاطرلاتیر .

تاسِع { [ع] طقوزنجی : جزء تاسع . تاسعاً = طقوزنجی درجه‌ده ، طقوزنجی درجه‌ده اولارق .

تاسَه { [ف] غم . کدر .

تاش ٭ { [ف] ادات شرکت . مثلا افندیلری بر اولان ایکی کوله‌دن هر بریسنه (خواجه‌تاش) دینیلیر . سلیقهٔ ترکیه اوزره تاسی دانه‌تبدیل اولونور . (دینداش) (وطنداش) کبی . فقط بوصورتده ادوات ترکیه‌دن عد اولونور .

تاك ٭ { [ف] اوزوم آغاجی ، آصمه .

تاکی ٭ { [ف] (تابکی) مخففی . نه‌وقته قدر ؟ « می کی نی کبی هی هی کبی شیلر تاکی ؟ »

تالان ٠ { [ف] يغما : يغما ايتمه . تالانكر = يغمالايجى ، يغماجى ٠

تالى { [ع] آردى صيرا كيدجى ، پيرو § عساكر ردیفنك ايكنجى قسمى (مقدم) مقابلى § اوقويجى ، تلاوت ايدجى ٠

تام { [ع] بتون ، نقصانسز ، اكسيكسز : وقوف تام ٠ معلومات تامه تام الاعضا = اعضاسى تام ٠ تام الشعور = عقلى تمام ٠

تأثر ٠ { [ع] محزونيت وانفعال صورتنده حصلنمك ، ايجلنمك ، برمؤثرك تأثيرى آلتنده بولونمق : شدت تأثر ٠ كمال تأثر ٠ تأثر بخش = تأثر ويريجى ، متأثر ايديجى : تأثر افزا ، تأثر فزا = تأثر آرتديرى ٠ بجى : سريع التأثر = تأثرى سرعتلى ، چابوق متأثر اولان ٠ جمعى : تأثرات ٠

تأثير ٠ { [ع] اثر ايتمك ، ايشلهمك ٠ تأثير بليغ = مبالغهلى ، زياده تأثير : قرآن كريمك تاثير بليغى ٠ صاعقه تأثير = ييلديريم تأثيرلى ، ييلديريم كبى تأثيرى تيز ٠ پر تأثير = جوق تأثيرلى : نكاه پر تأثير = تأثيرلى نظر ٠ سريع التأثير = تأثيرى چابوق ، تيز تأثير ايدن ٠ جمعى : تأثيرات ٠

تأجيل ٠ { [ع] تعيين مهلت ، تأخير : تعجيل وتأجيل ٠ جمعى : تأجيلات ٠

تَأَخُّر ([ء] صوكرايه، كرى يه قالمق ، كجيكمك . جمى : تأخرات .

تَأْخِير ([ء] صوكرايه، كيرى يه بيراقمق براقيلمق ، كجيكديرمك، كجيكديريلمك . جمى : تأخيرات .

تَأَدُّب ([ء] ادبلنمك ، ادبى طاقينمق ، تأدباً = تأدب صورتيله .

تَأْدِيب ([ء] ادبلندير مك ادبلنديريلمك : پدر اوغلنى تأديب ايدر . تأديباً = تأديب صورتيله تأديب ايجين . جمى : تأديبات .

تَأْدِيَه ([ء] ادا ايتمك، ايديلمك، اوديمك، اوده نيلمك . جمى تأديات .

تَأَذِّي ([ء] انجينمك ، رنجيده اولمق .

تَأَذِّين ([ء] اذان او قومق .

تَأَسُّس ([ء] اساسلانمق، برطونوب قوتلنمك، يرلشمك .

تَأَسُّف ([ء] اسفلنمك، كدرلنمك، يانوب ياقيلمق . جمى : تأسفات .

تَأْسِيس ([ء] وضع اساس : تأسيس مكاتب، تأسيس قوانين . جمى : تأسيسات .

تَأْكِيد ([ء] محكم قيلمق، قيلنمق، قوتلندير مك ، قوتلنديريلمك . معنويا تده قوللانيلير : اول كلن امرى صوكرا كلن امر تأكيد ايتدي . تأكيداً

= تأكيد صورتيله، تأكيد ايچون . جمعى : تأكيدات.

تَأَلُّم [ء] المنمك : بى نوعنك تألمى انسانى متألم ايدر .

تَأْلِيف [ء] امتزاج ايتمديرمك ، ايتديريلمك . (تأليف بين) تعبيرى اكثريا باريشديرمق معناسنده قوللانيلير § كتاب وجوده كتيرمك ، كتيريلمك : § تأليف اولونمش كتاب مؤلف . بو مقامده (تأليف كرده) تعبيرى ده قوللانيلير . جمعى اولان (تأليفات) اكثريت اوزره (مؤلفات) معناسنده مستعملدر .

تَأَمُّل [ء] دقتله تفكر جمعى : تأملات .

تَأْمِين [ء] امين ايتمك، ايديلمك : امنيت ويرمك، ويريلمك. تأمينات. نقديه = آقچه ايله تأمين .

تَأَنِّى [ء] بر ايشده عجلايى، خفتى ترك ايله تمكينلى طاورانمق : تأنى ممدوحدر. جمعى اولان (تأنيات) كه تشديد يا ايله استعمالى غلطدر .

تَأْنِيث [ء] مؤنث قيلمق، قيلينمق : خصوص كلمه سنك صفتنى تأنيث جائز دكلدر صفات عربيه نك يرينه كوره تأنيثى لازمدر.

تَأْنِيس [ء] مونس قيلمق، قيلينمق ؛ آلشمه يرمق ، آلشديريلمق : هرحيوانك تأنيسى ممكن دكلدر.

تَأَوُّلْ { [ء] تأويله كلمك، مؤول اولمق .

تَأَوُّه { [ء] آه ايتمك، آ و أنين ايتمك . جمعى : تأوهات .

تَأْوِيل { [ء] معناى ظاهريدن عدول ايله باشقه معنايه حمل ايتمك، ايديلمك § رؤيا تعبير ايتمك. ايديلمك . بومعناده (تعبير) زياده قوللانيلير جمعى : تأويلات .

تَأَهُّلْ [ء] أولنمك .

تَأَيُّد { [ء] قوتلنمك، قوت بولمق. اكثريا معنويا تده قوللانيلير : دون آلنان خبر بو كون كان تلغراف ايله تأييد ايتدى .

تَأْيِيد { [ء] قوتلندير مك، قوتلندير يلمك . اكثريا معنويا تده قوللانيلير: دون آلنان خبرى بو كون كان تلغراف تأييد ايتدى. طوغرو بر مدعانك اقامهٔ دليل ايله تأييدى لازم كلير . جمعى : تأييدات : تأييدات الهيه .

تَب { [ء] صيتمه جمعى. تب زده = صيتمه يه، حمايه طوتولمش . تب لرزه = صيتمه تيتره مه سى .

تَبَاب { [ء] زيان، خسار.

تَبَابِعَه { [ء] (تبع) ك جمعى . اسكى يمن ملوكنه اطلاق اولونور.

تَبَادُر { [ء] بردن بره ذهنه كلمك .

تَبَادُل { [ء] بر بريله بدل اولمق ، بر-

برينك يرينه كچمك : فارسيده (ف ، ب) حرفلرينك تبادلى شايعدر .

تَبَارْ { [ع] هلاك .

تَبَارْ { [ف] اصل ، صوى . عالى تبار ، والا تبار = كريم الاصل ، صوبى ايى .

تَبَارُزْ { [ع] ايكى خصم جنك ايتمك اوزره برببرينه قارشى ميدانه چيقمق . عرب قهرمانلرى حين تبارزده رجزلر اوقورلردى .

تَبَارَكَ اللهُ { [ع] (بارك الله) كبى استحسان بليغ مقامنده ايراد اولونور .

تَبَاشِيرْ { [ع] مژده ، تباشير صبح ، تباشير فجر = صباحك قدومنى تبشير ايدن اوائل صباح . صباحك ايلك آيدينلمى .

تَبَاشِيرْ { [ع] تبه شير دينيلن معروف بياض معدن .

تَبَاعُدْ { [ع] اوزاقلاشمق .

تَبَاكِي { [ع] آغلار كبى كورونمك ، صنعى آغلامق .

تَبَاهْ { [ف] بوزوق ، برباد ، خراب ، محو اولمش . تباهكار = تباه ايديجى . تباهكارى تباهكاراق .

تَبَاهِي { [ع] تفاخر .

تَبَايُنْ { [ع] ضديت ، ايكى شيئك بربرينه ضد اولماسى : تباين قوانين .

تَبَخُّر { [ء] انسانك جلدی سبو يلجه لنمك ، سبو يلجه لر چيقمسی . تبخر جهره .

تَبْجِيل { [ء] تعظيم . (اجلال) دن اقوادر .

تَبَحُّر { [ء] دريالاشمق ، علمده دريا كبی توسع وتعمق ايتمك . علامه اولمق .

تَبْخَال ، تَبَخَّاله { [ف] حرارتدن دوداقلرده ، آغيزك اطرافنده پيدا اولان قابارجق ، اوچوق .

تَبَخْتُر { [ء] صالنه رق متكبرانه يورومك : تبختر فرمانلانه .

تَبَخُّر { [ء] بخاره منقلب اولمق ، بوغوحالنه كلمك . § توتسولنمك . جمی : تبخرات .

تَبْخِير { [ء] بخاره قلب ايتمك ، ايديرمك . بخارحالنه كتيرمك ، كتيريلمك § توتسولهمك ، توتسولنمك . جمی : تبخيرات .

تَبَدُّل { [ء] ده كيشمك ، باشقه بر حاله كلمك . جمی : تبدلات .

تَبْدِيل { [ء] ده كيشديرمك ، ده كيشديريلمك ، باشقه بر حاله كتيريلمك . تبديل هوا = هوا ده كيشديرمه ، ايی هوا بولمق مقصديله قل مكان ايتمك . تبديل الشكل لاجل الاكل = خلقی اغفال ايچون صلحا كسوه سنی طاقينمق . تبديلاً =

ده كيشديرمك صورتيله .
تبديل = خفيه ، سبويل مأمور . تبديلاً = تبديل صورتنده ، طانيلمايه جق طرزده . جمعى : تبديلات .
تَبْذِير ٥ { [ع] اسراف صورتيله طاغيتمق ، طاغيديلمق . جمعى : تبذيرات
تَبَر ٥ { [فا] بالطه § سياح درويشلرك يانلرنده بولوندرديقلرى بالطه يه مشابه آلت .
تَبَرِّيَه ٥ { [ع] برى قيلمق ، قيلينمق .
تَبَرَّا ٥ { [فا] برى اولمق ، سومه يوب بوز چويرمك ، (تولاّ) مك ضدى .
تَبَرُّد ٥ { [ع] صوغومق .
تَبَرْدار ٥ { [فا] تبرلى . § بالطه جى بالطه لى عسكر . تبرداران = سراى بالطه جيلرى ، حرم همايون خدمه سى .
تَبَرُّع ٥ { [ع] اوزه رينه واجب اولمايان طاعت يى ويرمك . تبرعاً = تبرع صورتيله . جمعى : تبرعات .
تَبَرْقُع ٥ { [ع] پچه لنمك ، نقلا بلانمق .
تَبَرُّك ٥ { [ع] مبارك عد ايتمك . تبركاً = تبرك صورتيله ، بونك جمعى اولان (تبركات) هدايا واشياى مقدسه مقامنده مستعملدر .
تَبَرُّؤ ، تَبَرِّى { [ع] برى اولق ، سومه يوب بوز چويرمك . (تبرى نك اصلى (تبرؤ) در .
تَبْرِيد ٥ { [ع] صوغومق ، صوغردوالق .

تَبْرِيك ٢ { [ع] مبارکلامك. مبارکه نیلمك ، مبارك اولسون دیمك . دعا نیلمك. جمعی: تبریکات .

تَبَسُّم { [ع] کولومسه مك. (ابتسام) ده باق.

تَبْشِير ٢ { [ع] مژده له مك. مژده له نیلمك ، مژده صورتنده خبر ویرمك ، ویریلمك .

تَبَصْبُص { [ع] یالطا قلانمق.

تَبَصُّر ٢ { [ع] کوز آچیه قلمق، دقت نظر. ایلریسنی کوروش : ارباب تبصر .

تَبْصِرَه { [ع] نظر دقتی جالب عبرت آمیز خصوص ، انسانك کوزینی آچاجق کیفیت . عاکف پاشانك شهود بر رساله سی.

تَبَعاً { [ع] اتباع ایله ، اویارق .

تَبَعَه { [ع] (تابع) ك جمعی . بردولتك تحت تابعیتنده بولونانلر . لازم کلنجه مفرد مقامنده ده قوللانیلیر، مفردی بو معناده قوللانیلماز.

تَبَعِيَّت { [ع] اوبما. اتباع، تبعیة = تبعیت صورتیله .

تَبْعِيد ٢ { [ع] وزاقلاشدیرمق، اوزاقلاشدیریلمق.

تَبْكِيت ٢ { [ع] توبیخ ، تکدیر § اقامهٔ برهان ایله غلبه واسکات

تَبْكِيَه { [ع] آغلاتمق ، آغلاتیلمق .

تَبَلْبُل { [ع] لسانلر قاریشمق، کیمسه

کیمسه‌نك دیدیکنی آکلامامق .

تَبَلُّرْ { [ء] بلورلانمق ، اجسامك بلور کبی انجمادی .

تَبَلُّلْ { [ء] ابصلانمق .

تَبَلُّهْ { [ء] ابله اولمق § ظاهراً ابلهلك کوسترمك . ابله کبی کورونمك .

تَبْلِیغْ { [ء] یه‌تیشدیرمك (یه‌تیشدیرملك ، واصل) ایتمك ، ایدیلمك . جمعی : تبلیغات .

تَبْلِیلْ { [ء] ابصلانمق ، ابصلادیلمق .

تِبْنْ { [ء] صامان .

تَبَنِّیْ { [ء] برپسنی اوغول ایدینمك . اوغوللق اتخاذ ایتمك .

تَبَوُّلْ { [ء] ایشه‌مه ، صودوکمه .

تَبْوِیبْ { [ء] بابلره تقسیم ایتمك .

تَبَهْ { [ف] (ثباه) محففی . (تباه) ایله (تباهکار) دخی (تبهکار) و(تبهکاری) صورتلرنده تخفیف اولونور .

تَبَهْبُجْ { [ء] کوزه للشدیرمك ، کوزه للشدیریلمك .

تِبْیانْ { [ء] بیازه آچیق افاده . (ایتمك) ماده‌سیله قوللانیلماز . فتح ایلده لغتدر .

تَبَیُّنْ { [ء] آچیقه چیقمق ، عیاز اولمق ، وضوح بولمق .

تَبْیِیضْ { [ء] آغارتمق ، آغاردیلمق § بیاضه

چکمك. چکیلمك: مسوده نك تبییضی .

تَبْيِين { [ء] آچیقه چیقارمق، چیقارمق ؛ عیار ایتمك، ایدیلمك.

تَتَابُع، تَتَالِی { [ء] بربری آردنجه کیتمك، پی درپی اولمق : تتابع اضافات. تتالی تبشیرات.

تَتَبُّع { [ء] آردینه دوشوب آراشدیرمق. جمعی : تتبعات .

تَتِمَّه { [ء] برشیك نقصانی کندیسیله تمام اولان شی، ناقص اولان شیئه اتمام ایچین علاوه ایدیلن شی. جمعی: تتمات.

تَتْمِيم { [ء] تمام ایتمك، ایدیلمك. (اتمام) دن اقوادر .

تَتَوُّج { [ء] تاج کیمك.

تَتْوِيج { [ء] تاج کیدیرمك، کیدیریلمك.

تَتَائُب { [ء] اسنهمك .

تَثَبُّت { [ء] ثابت، برقرار اولمق، ثبات کوسترمك .

تَثْبِيت { [ء] ثابت، برقرار قیلمق، قیلنمق .

تَثَقُّب { [ء] دهلیکلمك. دهاینمك : تثقب عقیق.

تَثْقِيب { [ء] دهلمك، دهلینمك

تَثْقِيل { [ء] آغیرلاشدیرمق، آغیرلاشدیریلمق .

تَثْلِيث { [ء] اوچه ابلاغ § اوچه تقسیم § اقانیم ثلثه یه ایمان : ارباب تثلیث = خرپستیانلر .

تثنیه { [ء] عربیده قاعدهٔ مخصوصه‌سی اوزره ایکی یه دلالت ایدن کلمه . (مثنی)ده دینیلیر .

تثیب { [ء] قادین ثیب اولمق ، طول قالمق

تجارب { [ء] (تجربه)نك جمعی . رانك ضمیله غلطدر . (تجاریب) صورتنده‌ده قوللانیله بیلیر .

تجارت { [ء]بارکانلق ، آلیم صاتیم تجاری تجاریه = تجارته متعلق : متاع تجاری . امتعهٔ تجاریه تجارتکاه ، تجارتکه = تجارت محلی . (تجارت) آلیم صاتیمدن حاصل اولان استفاده معناسنده‌ده قوللانیلیر .

تجاسر { [ء] جسارتلنمك ، جسارت ایتمك .

تجانس { [ء] برجنسدن اولمق : تجانس حرفین .

تجاوز { [ء] کچمك § حدمعروفی کچمك ، ظلم ایتمك . تجاوز کار = تجاوز ایدیجی ، ظالم تجاوز کارانه = تجاوز کارجه سنه . تجاوز کاری = تجاوز کارلق . تجاوزی . تجاوزیه = تجاوزه منسوب . تجاوزلو ، هجوملو : حرب تجاوزی . حرکات تجاوزیه جمعی : تجاوزات .

تجاهل { [ء] جاهل کبی کورونمك : بیلمزلنمك : تجاهل عارف . تجاهلکار = تجاهل ایدیجی . تجاهلکارانه = تجاهلکارجه سنه . تجاهلکاری = تجاهلکارلی . جمعی تجاهلات

تَجْبِير | [ء] كبرلنمك ، جبابره طوري طاغينمق . جمعي : تجبيرات .

تَجَدُّد | [ء] يكيلنمك . (Renaissance) مقامنده ده قوللانيورز . جمعي : تجددات .

تَجْدِيد | [ء] يكيله مك ، يكيلنمك . جمعي : تجديدات .

تَجْدِير | [ء] چوحق چاقمق ، چيقارمق .

تَجْذِير | [ء] برعددك جذري آلمق ، جذري آلينمق .

تَجْرِبَه | [ء] دنه مه ، ده نمه : تجربهٔ طالع تجربهٔ قلم . رائحه نميله غلطدر .

تَجَرُّد | [ء] صويونمق ، جپلاق اولمق § متأهل اولماق ، اولنمه مك حالي § ماسه وادن انقطاع ايله جناب حقه متوجه اولمق حالي .

تَجَرُّع | [ء] تكلفله ايچمك ، ايچيلمك . تجرع غصه = غم يمك .

تَجْرِيد | [ء] صويمق ، صويولمق ؛ عريان ايتمك ، ايديلمك § نفسي ماسه وادن قطع ايله جناب حقه متوجه اولمق حالي .

تَجْرِيع | [ء] تكلفله ايچيرمك ، ايچيريلمك : تجريع دوا .

تَجْرِيم | [ء] برندن جريمه آلمق ، آلينمق ، مصادره . جمعي : تجريمات .

تَجْزِئَه | [ء] جزه جزه ايتمك ، ايريلمك : تجزئهٔ مركبات ، برمركبك تجزئه سي . جزالاندير مق ،

مجازات ایتمك ، مناسب دیده استعماله باشلانیلمشدر .

تَجَزّی { [ء] جزء جزء اولمق . اصلی (تجزؤ) در جزء لایتجزی = قابل انقسام اولمایان جزء جوهر فرد .

تَجَسُّد { [ء] جسد لباسه، جسد صاحبی اولمق . تجسد جنین تجسد حشرات .

تَجَسُّس { [ء] دقتله آرامق ، شدیرمق ، آراشدیرملی : تجسس احوال . احوال خصوصیه‌نك تحسسی جائزدکلدر جمی : تجسسات .

تَجَسُّم { [ء] جسملنمك ، مجسم اولمق ، مجسم کورونمك .

تَجْسِیم { [ء] مجسم ایتمك ، ایدیلمك ، مجسم کوسترمك ، کوسترملك .

تَجَعُّد { [ء] صاچ قیویرجق اولمق .

تَجْعِید { [ء] صاچی قیویرجیق ایتمك صاچ قیویرجیق ایدیلمك .

تَجَفُّف { [ء] یاش شی قورومق .

تَجْفِیف { [ء] قوروتمق ، قوروتولمق .

تَجَلّا { [ه] تجلی .

تَجَلُّد { [ء] تکامله جلادت کوسترمك .

تَجَلّی { [ء] عیان اولمق ، کورونمك § جناب حقك قابلیات مختلفه‌یه کوره اشاده ظهور آثار قدرتی . تجلیکاه ، تجلیکه = تجلی یری . تجلی زار = یری تجلی اولان یر . طورسیناده

حضرت موسايه ظاهر اولان حالة قلب مؤمنده آثار فيض الهيدنك ظهوري. جمعي اولان (تجليات) لك تشديد يا ايله استعمالي غلطدر .

تَجْلِيد ٥ { [ع] جلدلهمك ، جلدلنمك : كتابي تجليد . كتابك تجليدي . ايتمك وايتديرمك مادهلريله قوالانيلير : مجلد كتابي تجليد ايتدي . كتابي تجليد ايتديردم .

تَجْلِيَه { [ع] جلا ويرمك ، ويرملك : تجلية مرآت . تجلية سيف .

تَجَمُّع { [ع] طوپلانمق ، برپره كلمك . جمعي : تجمعات .

تَجَمُّل { [ع] زينتلنمك ، سوسلنمك .

تَجَمُّلَات { [ع] (تجمل) لك جمعي . اشياء لوازم ، تمات .

تَجْمِيد ٥ { [ع] طوكدورمق ، طوكدو . رواق : تجميد ماء .

تَجْمِيل ٥ { [ع] (تزيين) مقامنده قوالانيلير . جمعي : تجميلات .

تَجَنُّب ٥ { [ع] صاقينمق ، چكينمك ، اوزاقلاشمق . (اجتناب) زياده قوالانيلير .

تَجْنِين ٥ { [ع] دهليرمك ، دهلي اولمق ، چيلديرمق .

تَجْنِيس ٥ { [ع] ايكي شيئي بربرينه مشاكل

قيلمق . جمى : تجنيسات . (جناس) ده باق .

تَجَوُّز ٠ { [ء] جائز اولمايان شيئى جائز كورمك § سوزى مجاز طريقيله سويلمك . تجوزا = مجاز طريقيله . جمى : تجوزات .

تَجَوُّف ٠ { [ء] ايچى بوشالمق ، قووق اولمق § ايچنه نفوذ ايتمك .

تَجْوِيد ٠ { حسن تلاوت قرآن علمى .

تَجْوِيز ٠ { [ء] جائز كورمك ، كوريلمك . جمى تجويزات .

تَجْوِيف ٠ { [ء] اويوق ، قووق ايتمك . ايديلمك .

تَجَهُّز ٠ { [ء] لوازمى مرتب ، منتظم اولمق : تجهز ارباب سفر .

تَجْهِيز ٠ { [ء] لوازمى ترتيب وتنظيم ايديلمك : عساكرى تجهيز . عساكرك تجهيزى . جمى : تجهيزات .

تَجْهِيل ٠ { [ء] جهالهٔ نسبت ايتمك ، ايديلمك : برى يسنه جاهل ديمك ، ديناملك : برآدمى تجهيل . برآدمك تجهيلى جمى : تجهيلات .

تَحَاشَا { [ف] احتراز ايتمك . چكيلمك : اصلى (تحاشى) در .

تَحَالُف ٠ { [ء] حاكمك خصمينه دن ايكيسنه ده يمين ويرمسى .

تَحَامِى { [ء] نفسنى حمايه ايتمك ، صاقينمق .

تَحَايَا { [ء] (تحيه) نك جمى .

تَحْتْ [ع] آلت مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر: تحت قدم . تحت تصدیق . قاعدهٔ عربیه اوزره اضافتده استعمالی حالنده نصب ایله اوقونوب ظرفیت معناسنی مفید اولور : تحت الارض = یرك آلتنده، یر آلتنده. تحت الجلد = دهرینك آلتنده ، دهری آلتنده . بو قبیلدن اولان تعبیراتك حال موقعنده استعمال ایدیلنلری ده واردر . تحت الحفظ = محافظه آلتنده اولارق . (تحت الثری) تعبیری (یرك آلتی . یر آلتی) معناسنده قوللانیلیر. بونده معنای ظرفیت کوزه دیلمز. (تحت الزمین) تعبیری بالطبع یاکلشدر . (زیر)ه ده باق .

تَحْتانی [ع] تحته منسوب، آلتده بولونان ، آلتدهکی : بیت تحتانی . دائرهٔ تحتانیه .

تَحَتُّم [ع] واجب اولق، درجهٔ وجوبده بولنمق .

تَحَثُّر [ع] پخنیلانمق : تحثردم .

تَحَجُّر [ع] طاش کبی پکیشمك . طاش اولق ، طاش کسیلمك .

تَحَجُّم [ع] حجملنمك، جثه لنمك .

تَحَجُّل [ع] کلین ویا کویکی یی زفافخانه یه قویمق . بونلردن بری زفافخایه قونولق .

تَحَدُّب [ع] قامبورا اولق، قامبرلانمق .

تَحَدُّث ٭ [ع] حادث اولمق يوق ايكن پيدا اولمق . معنويا تده قوللانيلير : تحدث دعوى . تحدث نزاع .

تَحَدّي ٭ [ع] مغالبه طريقيله معارضه ايتمك : ابلغ الانبيا افندمز فصحاى عربه قارشى قرآن حكيم ايله تحدى بويوردى . جمعى : تحفيف يا ايله (تحديات) در .

تَحْدِيب ٭ [ع] محدب ايتمك ، ايديلمك ، قانبور - لاشديرمق ، قانبورلاشمق ، يريلمق .

تَحْدِيث ٭ [ع] خبر ويرمك . ويريلمك ، لسان شكران ايله بيان ايتمك ، ايديلمك : تحديث نعمت . § نقل وروايت ، جمعى : تحديثات .

تَحْدِيد ٭ [ع] حد تعيين ايتمك ، ايديلمك . مادياتده ومعنويا تده قوللانيلير : تحديد اراضى ، تحديد حركت . جمعى : تحديدات .

تَحْدِيق ٭ [ع] كوزينى ديكوب باقمق دقت له باقمق .

تَحَذُّر ٭ [ع] حذر اوزره اولمق ، صاقينمق ، اكثريا معنويا تده قوللانيلير .

تَحْذِير ٭ [ع] حذر ايتمك ، ايتديريلمك ، صاقندير مق ، صاقندير يلمق ، صاقندير يلمق ٭ جمعى : تحذيرات .

تَحَرُّز ٭ [ع] صاقينمق ، قورونمق ، مادياتده قوللانيلير .

تَحَرُّس ٭ [ع] صاقينمق ، قورونمق ، مادياتده قوللانيلير .

تَحَرُّك ◦ [ء] حرکت ایتمك، قیملداتمق . § حرکه لنمك .

تَحَرِّی ◦ [ء] آراشدیرمق، آراشدیریلمق. جمعی: تحقیق یاایله (تحریات) در.

تَحْرِیر ◦ [ء] یازمق، یازیلمق، برفقره یی تحریر. برفقره نك تحریری. تحریراً = یازمق صورتیله، یازی ایله : تحریراً فادهٔ مرام. تحریری = تحریره منسوب ، یازمق ایله . یازی ایله : امتحان تحریری.

تَحْرِیرَات ◦ [ء] (تحریر) لك جمعی . رسمی وغیررسمی مکتوب . مفرد حکمنده در. توصیفنده تأنیثه رعایت اولونور : تحریرات وارده . (تحریرات کاتبی) تعبیرنده محررات رسمیه معناسنی مفیداولور (تحریرات یازمق) تعبیری تحریرات دینیلن شیئی یازمق دیمك اولدیغی ایچین طوغرو در .

تَحْرِیص ◦ [ء] حریص ایتمك ، ایدیلمك، حرصلاندیرمق، حرصلاندیریلمق جمعی : تحریصات .

تَحْرِیض ◦ [ء] تشویق ایتمك. ایدیلمك ، اکثریامدوحاتده قوللانیلیر: عسکری غزایه تحریض . ارباب اقتدارك معاونته تحریضی . (تشویق) دن اقوی عد اولونور جمعی : تحریضات .

تَحْرِیف ◦ [ء] یا یلمش شیئی افساد صورتیله تغییر . یازیلمش شیئك بویولده تغییری ؛

تورانی تحریف . انجیلك تحریفی . جمی : تحریفات.

تَحْرِیق ٭ [ء] زیاده سیله یاقمق ، یاقلمق § پك صو صاتمق ، صو صاتیلمق.

تَحْرِیك ٭ [ء] حرکت ایتدیرمك ، ایتدیریلمك ؛ قیملداتمق ، قیملداتیلمق . § حرکه لی قیلمق ، قیلنمق : تحریك حرف .

تَحْرِیم ٭ [ء] حرام قیلمق : قیلنمق . شریعت قماری تحریم ایتدی : کراهت تحریمیه = مکروهیت شدیده . تحریمه = نمازده افتتاح تکبیری .

تَحَزُّن ٭ [ء] محزون اولمق .

تَحْزِین ٭ [ء] محزون ایتمك ، ایدیلمك .

تَحَسُّر ٭ حسرت چکمه ، (ایتمك) و (چکمك) جمی : تحسرات.

تَحَسُّس ٭ [ء] طلب خبر ، طلب حوادث . (احتساس) مقامنده ده قوللانیلیر جمی : تحسسات .

تَحْسِیر ٭ [ء] دوچار حسرت ایتمك ، ایدیلمك.

تَحْسِین ٭ [ء] کوزل قیلمق ، قیلنمق : تحسین لفظ § بکنمك ، بکنیلمك . تحسین خوان = بکنیجی ، آفرین دیجی . تحسین خوانی = تحسین خوانلق § تقدیر ، بکنمه ، آلقیش : جمی : تحسینات .

تَحَشُّد ٭ [ء] بیریکمك ، طوپلانمق ، انسانه مخصوصدر ، اکثریا عسکر

حقنده قوللانیلیر .

تَحْشِیَه ٭ { [ع] حاشیه بازمق، بازیلمق، درکنار ایتمك، ایدیلمك: برفقره‌یی تحشیه. برفقره‌نك تحشیه‌سی. تشدید یا ایله غلطدر.

تَحَصُّل ٭ { [ع] حاصل اولمق، حصوله کلمك . معنویاتده قوللانیلیر: تحصل ایدن ممنونیت .

تَحْصِیل ٭ { [ع] حاصل ایتمك. ایدیلمك: اله کتیرمك. کتیریلمك: تحصیل علم. ویرکو تحصیلی تحصیلدار = میری اقچه‌سی طوپلامغه مأمور آدم .

تُحَف ٭ { [ع] (تحفه) نك جمعی. تحفجی = تحفه لك، هدیه‌لك شیلر صاتان تاجر .

تَحَفُّظ ٭ { [ع] کندینی حفظ ایتمك، قورونمق: صوغوقدن تحفظ .

تُحْفَه { [ع] هدیه آرمغان، پیشکش § هدیه‌لك غریب ومقبول شی، نادیده مال .

تَحَقُّق ٭ { [ع] حقیقت اولمق اوزره میدانه جیقمق .

تَحْقِیر ٭ { [ع] خوارلامق، خوارلانمق، جمعی، تحقیرات . تحقیر آمیز = تحقیر ایله قاریشیق، تحقیرلی (استحقار،) ده باق .

تَحَقُّق ٭ { [ع] حقیقتی آرایوب میدانه چیقارمق، حقیقتی آرانیلوب میدانه جیقارلمق . جمعی: تحقیقات .

تَحَكُّم ﴿ [ء] حاكملك طاقنمق، بر يسنى بغير حق، حكمى آلمنه آلمق. جمعى: تحكيمات.

تَحْكِيم ﴿ [ء] محكم قيلمق قيلنمق. (احكام) ده باقى § حكم نصب ايتمك، ايديلمك. جمعى: تحكيمات.

تَحَلُّل ﴿ [ء] اجزاسى آيرلمق، جزء جزء اولمق: تحلل اجسام جمعى: تحللات.

تَحَلِّى ﴿ [ء] زينتلنمك، طونانمق. جمعى اولان (تحليات) تخفيف يابيلدر.

تَحْلِيف ﴿ [ء] يمين ايتديرمك ايتديريلمك. جمعى: تحليفات.

تَحْلِيق ﴿ [ء] تراش ايتمك، ايديلمك،

تَحْلِيل ﴿ [ء] اجزاسنى آيرمق، اجزاسى آيريلمق، جزء جزء ايتمك. ايديلمك: تحليل مركبات. برمركبك تحللى. جمعى: تحليلات.

تَحْلِيه ﴿ [ترزين ايتمك، ايديلمك؛ طوناتمق، طوناديلمق.

تَحَمُّض ﴿ [ء] اكشيمك، اكشيلمك پيدا ايتمك.

تَحَمُّل ﴿ [ء] قاتلانمق. مادى ومعنوى يوك آلتنده سسس چيقارمامق. تحمل سوز. تحمل كداز = تحمل محو ايديجى. تحمل فرسا = تحمل آزالديجى. تحمل بيرافعايجى. جمعى: تحملات.

تَحَمّی [ء] كندینی جمایه ایتمك ، قورونمق كثرت اكلدن تحمی .

تَحْمید [ء] حمد ایتمك . الحمدلله دیمك .
جمعی : تحمیدات .

تَحْمیر [ء] اشكلكه نسبت ایتمك ، ایدیلمك ، بربسنه اشك دیمك . جمعی : تحیرات .

تَحْمیل [ء] یوكلتمك ، یوكلدیمك .
تحمیل منت = منت آلتنده براقمق ، منتدار ایتمك ایستمك .
جمعی : تحمیلات .

تَحَوُّل [ء] ده كیشمك ، باشقه تورلو اولمق .
جمعی : تحولات .

تَحْویل [ء] ده كیشدیریلمك ، باشقه تورلو ایتمك ، ایدیلمك .
§ بورج سندی : شیمن . دوفر تحویلی . جمعی : تحویلات .

تَحِیّات [ء] (تَحِیّه) نك جمعی .

تَحَیُّر [ء] حیران اولمق ، حیرته دوشمك .
جمعی : تحیرات .

تَحَیُّز [ء] یر طوتمق ، یر ضبط ایتمك : بر جسمك تحیزی § موقع مخصوص طوتمق ، اعتبار واهمیت پیدا ایتمك ، متحیزا ندن اولمق . اصحاب تحیز .

تَحِیّه [ء] سلام § سلام ویرمك § خیر دعا ایتمك ، (حیاك الله) دیه دعا ایتمك § بقا ، ملك ، مالكیت : التحیة لله . تحیة لمسجد = مسجده

کی نجه اوطوزمه‌ده قیلنان
ایکی رکعت دفعه نماز .
(تحیت) صورتنده‌ده قو-
للانیلیر . (تحایا) صورتنده‌ده
جمله نیر .

تَخَادُع { [ء] آلدانمامش
ایکن آلدانمش
کبی کورونمك .

تَخَارُش { [ء] خیرلداشوب
طالاشمق .

تَحَالُف { [ء] بر برینه
اویماما . بربرینه
ضد اولما .

تَخْت { [ف] مقام مخصوص
حکمداری تختگاه ،
تختگه = تخت محلی ، پای
تخت . (تخت) مقعنده‌ده
قوللانیله بیلیر . تخت نشین
= تختده اوطوران .
حکمدار . تخت روان =
بر نوع محفه

تَخْتَه { [ء] یونولوب
پیچیلمش آغاچ §
لوح . لوحه . تخته بند =
مقید . تخته پوش = تخته
دوشه‌مه‌لی اوسـتی آچیق
محل . تخته‌مشق = تجربه
تخته‌سی .

تَخَتُّم { [ء] خاتم طاقینمق .

تَخْتِم { [ء] مهرلهمك .

تَخْجِیل { [ء] اوتاندیرمق ،
اوتاندیریلـق .
جمعی : تخجیلات .

تَخَدُّع { [ء] بیلهرك آلدانمق .

تَخَدُّش { [ء] طیرمالا -
نمق ، مضطرب
اولمق : تخدش اذهان .

تَخْدِیش { [ء] طیرمالا -
یوب مضـطرب

ايتمك، طيرمالانوب مضطرب ايديلمك : اذهانى تخديش . اذهانك تخديشى . جمى : تخديشات .

تَخَرُّش ◦ { [ء] طيرمالانمق، طيرميق يمك .

تَخْرِيب ◦ { [ء] خراب ايتمك، ايديلمك . جمى : تخريبات .

تَخْرِيش ◦ { [ء] طيرميقلامق. طيرميقلانيلمق : برپسنك يوزنى تخريش . چهره سنك تخريشى .

تَخَشِّى { [ء] خشيتلنمك، تعظيم آميز بر صورتده قورقمق .

تَخْشِيَه { [ء] خشيته دوشورمك دوشورمك : تخشية قلوب .

تَخَصُّص ◦ { [ء] (اختصاص) بدل قوللانيلير.

تَخْصِيص ◦ { [ء] خاص قيلمق، قيلنمق، (تعميم) ك ضدى . بتخصيص = على الخصوص، خصوصا بالتخصيص = تخصيص ايلمه، تخصيص ايدمك، ايدارك . تخصيصاً = تخصيص صورتيله.

تَخْصِيصات ◦ { [ء] تخصيص ك جمى (مخصصات) معناسنده مستعملدر . مفرد مقامنده ده قوللانيلير .

تَخْطِئَه { [ء] خطايه نسبت ايتمك . ايديلمك، بريسى حقنده خطا ايتدى ديمك، دينلمك .

تَخَطُّر ◦ { [ء] در خاطر ايتمك، تخطر ايديلمك، جمى : تخطرلر .

تَخَطّی [ء] آتلانوب كچلمك : حدودی تخطی . حدودك تخطیسی . جمعی اولان (تخطیات) تخفیف یا ایلهدر .

تَخْطِيط [ء] چیزمك ، چیزیلمك . § ترسیم

تَخَفُّف [ء] خفیفلنمك ، خفیف اولمق §

آیاغه مست ، چیزمه کبی قونجلو برشی کیمك .

تَخْفِيف [ء] خفیفلتمك ، خفیفلدلك .

جزایی تخفیف . جزانك تخفیفی . جمعی : تخفیفات

تَخَلُّد [ء] بر برده دائمی صورتده قالمق .

تَخَلُّص [ء] قورتولمق ، خلاص اولمق §

مخلص ایدینمك ، مخلصلانمق : سلطان سلیم ثالث (الهامی) تخلص ایدهردی .

تَخَلُّف [ء] خلاف اوزره بولونمق ، اویغون کلهمك ، اویمامق . اکثریا اشیاده قوللانیلیر : ساعتلر تخلف ایدییور . بوطبیبك ویردیکی علاج تخلف ایتمز .

تَخَلُّق [ء] اخلاق پیدا ایتمك ، اخلاقلانمق : اخلاق نبویه ایله تخلق ایتملی . یزکه « تخلقوا باخلاق الله » سرّینه مظهر اولابیلهلم .

تَخَلْخُل [ء] خلل بولمق ، خلل پذیر اولمق §

آرالغه صوقولمق ، آراسنه کیرمك .

تَخْلِيد [ء] دائمی صورتده مقیم قیلمق ، قیلنمق .

تَخْلِيص [ء] قورتارمق ، قورتاریلمق .

تخليص گريبان = ياقه يى قورتارمق .

تَخْلِيط { [ء] قارشديرمق ، قارشديرملق : سودك صو ايله تخليطى ، افانه قاريشيقلغى حقنده ده قوللانيلير : مقاله يى تخليط ايتمش ، مأل استخراجى ممكن اولميور . جمى : تخليطات

تَخْلِيف { [ء] برينى خلف برآقمه .

تَخْلِيل { [ء] خلال لامق . خلال لانمق .

تَخْلِيَه { [ء] بوشالتمق ، بوشالديلمق . تخلية سبيل = محبوسى ، موقوفى صاليوبرمك . تشديد ايله غلطدر .

تُخْم { [ف] اكلدكجه كندى جنسندن برنبات حصوله كتيرن دانه § مادهٔ وجود انسانى ، نطفه . مادهٔ وجود حيوانى يه ده اطلاق اولنور . مجازاً اصل ، منشأ معناسنده قوللانيلير . تخم مرغ = يومورطه . تخمدان = دوشك دينلن يركه ابتدا ذوان آ كا ديكيلير . وقتى كلنجه باشقه يره نقل اولونور .

تَخَمُّر { [ء] (اختمار) . بدل قوللانيلير .

تُخْمَه { [ء] معده طولنوملغى .

تَخْمِير { [ء] يوغورمق ، يوغورولمق § ماية لندبرمك ، مايه لندبرملك .

تَخْمِيس { [ء] بشه ابلاغ § بشه تقسيم § برمنظومه نك ابياتنه اوچ مصراع ضميمه ايله هر بيتنك بش مصراعه ابلاغى § تخميس ايدلمش منظومه نك

هيئت مجموعه‌سى . جمى : تخمينات .

تَخْمِين (ع) ظن ايله بيان رأى ، ظن . مادياتده ومعنويا تده تخميناً = تخمين اولق اوزره ، حكم ظنى اولارق : تخميناً شو قدردر . تخمينى = تخمينه منسوب . تخمين ايله . تخمين كرده = تخمين ايديلمش . جمى : تخمينات .

تَخْنِيق (ع) بوغمق . (اخناق) زياده مستعملدر .

تَخَوُّف (ع) قورقو پيدا ايتمك ، خوفه دوشمك .

تَخْوِيف (ع) قورقو . تهديد ، قورقو ديلمك : برخانى تخويفاً = تخويف صورتيله ، تخويف ايچين . جمى : تخويفات .

تَخَيُّل (ع) خياله آلمق ، آلينمق .

تَخْيِيب (ع) محروم ومأيوس قيلمق ، قيالينمق .

تَخْيِير (ع) ايكى شى بينده مخير قيلمق ، قيلنمق .

تَخْيِيل (ع) ذهنده خيالده صورت ويرمك ، ويرلمك .

تَدَابِير (ع) (تدبير) ك جمعى : تدابير حكيمانه .

تَدَاخُل (ع) بر برينه كيريشمك ، ايكى شيدن مربى ديكرينه داخل اولمق . اكثريا معاشات واوراق كبى شيلر حقنده (تأخر) معناسنى مفيد اولور .

تَدارُك { [ع] تهیئه ، احضار . جمعی : تدارکات . فی الاصل لحوق و وصول معناسنه در . غلط اولهرق رائك کسریله تلفظی شایعدر .

تَدافُع { [ع] ایتیشمك ، قاتیشمق ، متقابل ایکی قوتك بربرنده اجرای تأثیر ایتمه سی § دفع دشمن ، تدافعی = دفع دشمنه متعلق برنده طوروب کلن دشمنی دفع ایتمك صورتنده : حرب تدافعی مقابلی (تعرضی) ویا (تجاوزی) در .

تَداوُل { [ع] الدن اله کزمك . بین الناس مستعمل اولمق . فی الاصل متعدی اولدیغی حالده لسان عمرده لازم اولارق قوللانیلیر . مثلا (تداول ایدن آقچه) دینیلیر ، (تداول ایدیلن) دینلمز . (متداول) ده باق . جمعی : تداولات .

تَداوی { [ع] دوا ایتمك ، ایدیلمك : برخستایی تداوی . برعلتك تداویسی . جمعی اولان (تداویات) تخفیف یا ایله در .

تَدَبُّر { [ع] تفکر عاقبت ، تفکر حقیقت . جمعی : تدبرات .

تَدبیر { [ع] برشیئك انجامنی تفکر له تهیئهٔ لوازم وترتیب اسباب : اتخاذ تدبیر .

تَدَرُّس { [ع] درس آلمق ، درس اوقومق جمعی : تدرسات .

تَدریج { [ع] درجه درجه حرکت ، تانی . بالتدریج ، تدریجاً = تدریجاً ایله ، علی التدریج =

تدريج اوزره . تدريجى ، تدريجيه = تدريجه منسوب ، تدريجلى : تعليم تدريجى . تجاوزات تدريجيه . جمعى : تدريجات .

تَدْرِيس ٥ ([ء] درس اويرمك . ويرملك ؛ درس اولارق اوقوتمق ، اوقوديلمق بر كتابى تدريس . ادبيات تدريسى .

تَدْفِين ٥ ([ء] (دفن) معناسنده قوالانيلير

تَدْقِيق ٥ ([ء] دقة له آراشديرمق ، آراشديرملق ؛ اينجه الكدن كچيرمك . كچيرملك : مسئلهيى تدقيق مسئلهنك تدقيقى . جمعى : تدقيقات .

تَدْمِير ٥ ([ء] هلاك ، محوايتمك ، ايديلمك . جمعى : تدميرات .

تَدَنِّى ([ء] آشاغيلامق ، كريلهمك (ترقى) نك ضدى . جمعى اولان (تدنيات) تخفيف يا ايلهدر .

تَدْوِير ٥ ([ء] دوندورمك دوندورولمك . بو معناده (اداره) دخى قوالانيلهبيلير § ده كيرمى مدور قيلمق ، قيلينمق .

تَدْوِين ٥ ([ء] برعلمى بر فنى تشكيل ايدن مسائلى جمع و توضيح ايله كتابه حاله افراغ تعبير ديكرله : بر علمى ، بر فنى مجلدانه ادراج : علم منطقى تدوين . علم فقهك تدوينى جمعى : تدوينات .

تَدَهِّى ([ء] داهيلشمك ، اصحاب دها كبى

حرکتده بولونمق .

تَذَهْبُش . { [ء] (ادهاش) . بدل قوللانیلیر . بواوندن قوی عد اولونور . جمعی : تدهیشات .

تَدَيُّن . { [ء] بورج ایدینمك ، ایدینلمك . § بر دینك احکامنه تطبیق حرکت ایتمك ، دیندار اولمق .

تَذَاكِر . { [ء] (تذکره) نك جمعی : تذاکر وارده .

تَذَبْذُب . { [ء] تردد ، قرارسزلق ، نظامسزلق ، قاریشیقلق : حال تذبذب ، تذبذب امور . جمعی : تذبذبات .

تَذَرُّو . { [فا] سوکلوزدینیلن لطیف قوش .

تَذَكَّار . { [ء] آکمك ، آکیلمق ، یاد ایتمك ، ایدیلمك . کسر ایله غلطدر .

تَذَكُّر . { [ء] درخاطر ایتمك ، ایدیلمك . § برایشه دائر سویله شمك ، سویلشیلمك . اکثریارسمیاتده قوللانیلیر . جمعی : تذکرات .

تَذْكِرَه . { [ء] وسیلهٔ تذکر ، یاده وسیله اولان شی : تذکرة الاولیا ، تذکرة الشعرا § صورت معروفه ده یازیلان ورقه . § اصناف وسائره یه ویریلن ورقهٔ رسمیه . محاوراتده کاغك فتحیله تلفظ اولونور .

تَذْكِير . { [ء] آکدیرمق ، آکدیریلمق ، یاد ایتدیرمك ، ایتدیریلمك § مذکر قیلمق ، قیلنمق : تذکیر کلمه § وعظ ایتمك :

تذکیر پر تأثیر . جمی : تذکیرات .

تَذَلُّل { [ء] کندینی ذلیل کوسترمك ، اظهار ذلت . (اظهار تذلل) دینیلمز . جمی : تذللات .

تَذْلِیل { [ء] ذلیل ایتمك ، ایدیلمك . جمی : تذلیلات .

تَذَوُّق { [ء] طاتمق ، طادیلمق . جمی : تذوقات .

تَذْهِیب { [ء] آلتون سورمك ، سورولمك ، یالدیزلامق ، یالدیزلانمق . جمی : تذهیبات .

تَذْیِیل { [ء] ذیل اولارق ایراد ایتمك ، ایدیلمك .

تَر { [ف] تفضیل ، مبالغه ادائی . عربی ، فارسی صفاتك داخل اولور : مشکلتر = پك مشکل . نازکتر = چوق نازك . بوکا بعضاً (ین) علاوه اولونور . بو صورت اکثریا اضافت حالنده قوللانیلیر . § یاش ، یاشلی ، رطوبتلی : چشم تر = آغلایان کوز § تازه ، طراوتلی ، مطری : میوهٔ تر . کل تر ، رخسار تر . ترمزاج = جزئی شیدن منفعل اولان ، بولوندن نم قاپان : ادیب ترمزاج .

تُرَاب ، تُرْب { [ء] طوپراق .

تَرَاتُر { [ء] تراطور .

تَرَاجِم { [ء] (ترجمه) نك جمی : تراجم احوال . جیمك ضمیله غلطدر . (ترجمه) یه ده باق .

تَراخی { [ء] کری چکیلمك، کری طورمق . کجیکمك، آغیر طاورانمق .

تَرادُف { [ء] یکدیکره تابع اولمق ، برینك آردی صیرا کیتمك . § ایکی و یاداها زیاده لفظ بر معنایه دال اولمق : (أسد) ایله (غضنفر) بیننده ترادف واردر .

تَرازُو { [ء] معروف آلت وزن . (صوتراز وسی) برتعبیر مجازیدر .

تِراش { [ء] یونمه، یونمه، قازیمه § یوزده قازینه جق توی : تراشی آغارمش . وصف ترکیبی صورتنده استعمال ایدیلنجه (تراشنده) معناسنی مفید اولور : بت تراش . = صنم یونیجی . سرتراش = باش تراش ایدیجی ، بربر . سنك تراش = طاش یونیجی . قلم تراش = قلم یونیجی : معروف آلت . هیکل تراش = هیکل یونیجی . أصلی تانك فتحیله در . یونی (طراش) صورتنده یاز . مقدن تراشلی آدمه (مطروش) دیمك داها مناسبتسز در .

تِراشَنده { [ف] تراش ایدیجی . آز قوللانیلیر .

تِراشه { [ف] یونمه ، طالاش ، یونتی ، قازینتی .

تِراشیده { [ف] تراش ایدیلمش . (آله) (چاله) معناسنده ده

قوللانیلیر . بوحالده اکثریا سوز حقنده صرف اولنور: بوفقره شوفقره دن تراشیده در . ناتراشیده = یونتولمامش ، قاباآد . ناتراشیدگی = ناتراشیدهلك .

تَراضی { [ع] برپرندن راضی اولمق . بالتراضی = رضای طرفین ایله .

تَراقُص { [ع] اویناشمق ، برلکده رقص ایتمك .

تَراکُم { [ع] بیریکمك . ذی روح حقنده قوللانیلماز . جمعی : تراکمات .

تَراکیب { [ع] (ترکیب) لك جمعی : تراکیب مسجعه .

تِرامپَه { [فرانسزجه دن] عسکرده چالینان معروف کوچك داوول . اصلی بورو معناسنه اولان (ترومپت) (Trompette) در .

تِرامپَه { [ایتالیانجه دن] ده کیشمه ، مبادله .

تِرامْوای { [انکلیزجه دن] شهرلرده عمومی آرابه ایشلهدیلمك اوزره باپیلان معروف دهمیر یول .

تِرانسپُور { [فرانسزجه دن] لیطوغرافیاده یازی ویا رسملك اجزالی کاغد واسطهسیله برطاشدن دیکرینه نقلی .

تِرانسپُرت { [فرانسزجه دن] امتعهٔ تجاریهنك برشهرك ، یر اولکهنك ایچندن حق مرور ویریلمکسزین کچیریلمهسی صلاحیتی .

ترانه { [ف] نغمه، آهنك. § اقسام نظمدن رباعی . ترانه پرداز ، ترانه پرور = تغنی ایدیجی ، ترانه پردازی = ترانه پردازلق .

تراورس { [فرا] دمیر یول چوبوقلرینك آلتنه قونولان اودون ویا دمیر .

تراویح { [ء] (ترویحه) نك جمعی: رمضان شریف کیجه‌لرنده قیلینان یکرمی رکعت نماز : تراویح سنت مؤکده‌در .

ترب { [ف] طورب .

تربه { [ء] برذاتك مدفون اولدیغی طوپراق ، مرقد ، «مدفون اوزه‌رینه یاپیلان بنا» معناسنده استعمالی شایعدر . اسلوب فارسی اوزره (تربت) صورتنده‌ده قوللانیلیر .

تربیع { [ء] درده ابلاغ § درده تقسیم . تربیعاً = مربع اولارق درت کوشه‌لی اولارق § بربیت ویامصراعك ، ایکی مصراع ضمیله درده ابلاغی ، بویولده ترتیب ایدیلمش برمنظومه‌نك هیئت مجموعه‌سی . جمعی: تربیعات .

تربیه { [ء] بسلیه یوب یوتمك ، بسله‌نوب بویودولمك . § روحانی وجسمانی أحوالی اصلاح ، تعلیم اخلاق واطوار . (ویرملك) و (آلتی) ماده‌لریله‌ده قوللانیلیر . § تعلیم اخلاق واطوارك ثمره‌سی اولان صفت حسنه ، حسن حال :

شوافندی یك تربیه لیدر . طعام حقنده قوللانیلان (تربیه) بو معنادن مجازدر . بوكلمه (تربیت) صورتنده ده قوللانیلیر . تربیه ایدیلمش دیمك اولان (تربیه كرده) و (تربیت كرده) تعبیرلری انسان حقنده مستعملدر .

تَرَتُّب ([ء] برسببله متعلق ، عائد اولمق . § برشیئك نتیجه سی اولارق حاصل اولمق : مأموره سوء استعمالدن مسئولیت ترتب ایدر .

تَرْتِیب ([ء] دیزمك ، دیزیلمك ؛ یرلی یرینه قویمق ، قونولمق ، تنظیم : صفلری ترتیب ، اشیانك ترتیبی § مرتب طاقیم : ترتیب اول ، ترتیب ثانی § پلان ، پروژه ، حاضر اق . ترتیب كرده = ترتیب ایدیلمش . ترتیب ساز = ترتیب ایدیجی ، ترتیب سازی = ترتیب سازلق . جمعی : ترتیبات .

تَرَتُّل ([ء] تأنی و تدبر ایله حسن قرائت : ترتیل قرآن .

تَرْجُمان ([ء] برلسانی دیكر لسان ایله بیان ایدن : ترجمه سی (دیلماج) ایمش . جیمك ضمیله ده لغتدر .

تَرْجَمَه ([ء] برلسانی دیكر لسان ایله بیان . مترجم ، یعنی ترجمه اولونمش مقامنده ده قوللانیلیر : بو منظومه فرانسزجه دن ترجمه در . ترجمهٔ حال = بر آدمك

حالی مبین مقاله ، رساله .
جیمك ضمیله غلطدر .

تَرْجِیح ٭ [ع] زیاده شایان اعتبار عدایتمك، اوسنون طوتمق. طوتولمق.

ترجیع بلامرجح = وجهسز، سببسز ترجیح . جمی : ترجیحات .

تَرْجِیع ٭ [ع] سسی بوغاـ زده اویناتوب نغمه پیدا ایتمك : ترجیع صوت § شهادتیندن صوکرا تکرار رفع صوت ایله اوقومق: ترجیع مؤذن.

ترجیع بند = قافیه لری مختلف برقاچ قسمدن مرکب اولارق هرقسمنك نهایتنده یالکز بربیت تکرار ایدیلن منظومه . قسملرك نهایتلرنده باشقه جه بربیت ایراد اولونور. سه آکار (ترکیب بند) : بنیلیر. جمی : ترجیعات.

تَرَح ٭ [ع] (فرح) ك ضدی. غم . غصه .

تَرَحُّل ٭ [ع] بر یردن بر یره کوچمك: جمی: ترحلات .

تَرَحُّم ٭ [ع] مرحمت ایتمك ، مرحمتکلمك، آجیمق. ترحم = ترحم صورتیله، ترحمدن ناشی . جمی : ترحمات .

تَرْحِیب ٭ [ع] مرحبا دیمك، سلام ویرمك ، آشناایتمك . جمی : ترحیبات .

تَرْحِیل ٭ [ع] بر یردن بر یره کوچورمك، کوچورولمك .

تَرْحِيم ٭ [ع] «مولا رحمت أيله سين» ديمك ، رحمتله ياد ايتمك . جمعى : ترحيمات .

تَرْخِيص ٭ [ع] رخصت ويرمك . ويريلمك مساعده ايتمك ، ايديلمك . جمعى : ترخيصات .

تَرْدامَن ٭ [ف] (آلوده دامن) مقامنده قوللانيلير: تردامنى = ترامنلك .

تَرَدُّد ٭ [ع] ايكى جهتدن برينه قرار ويرمه ميوب شويله مى ، يوقسه بويله مى يوللو دوشونمه حالنده بولونمق . بلاتردد ، بى تردد = ترددسز ، ترددسزاولارق .

تَرْدَسْت ٭ [ف] ألى ايشه ياقيشان ، ماهر ، استاد . تردستى = تردستلك .

تَرْدِيد ٭ [ع] ياشويله يا يابويله ديه احتمالى صورتده ادارهٔ كلام .

تَرْدِيف ٭ [ع] آردى صيرا يورونمه . ترديفاً = ترديف ايدهرك ، ترديف صورتيله .

تَرْذِيل ٭ [ع] رذيل ايتمك ، ايديلمك .

تَرْذِيلاتْ ٭ [ع] ترذيل ايچون سويلنيلن سوزلر .

تَرْزَبانْ ٭ [ف] حاضرجواب : شاعر ترزبان . خامهٔ ترزبان .

تَرَزُّنْ [ع] اظهار وقار .

تُرْس ٭ [ع] (اسكى ادوات حربيه دن) : قالقان .

ترس ٭ [ف] قورقو. ترسناك = قورقویه دوچار اولان .

ترسا [ف] خیرپستیان. رسابچه = ترسا یاوروسی، ترسا چوجوغی .

ترسان [ف] قورقوجی . خوف ایدیجی . (هراسان) زیاده قوللانیلیر ترسان ترسان = قورقه قورقه .

ترسانه امور واعمالات بحریه‌نك محل اجراسی. (دارالصناعه) دن ویاایتالیانجه دن (دارسانه) دن محرّفدر دیرلر. بعض ارباب تدقیقك بیانه گوره (ترسا-خانه) دن مخفف ایمش . اثنای فتح قسطنطینیه‌ده خیرپستیان أسیرلری عسکر اسلام ایله اختلاطدن منع ایچین بیلدیکمز (ترسانه) موقعنده (ترساخانه) نامی ویریلن بر محله حبس اولونورمش . بو تعبیر مؤخراً کثرت استعمال ایله او صورتده تخفیف ایدیلهرك شیمدیکی معناده قوللانیلمایه باشلامش.

ترسّب ٭ [ع] مایعك طور- طوسی دیبنه چوکمك .

ترسّم ٭ [ع] (ارتسام) ٭ بدل قوللانیلیر .

ترسیم ٭ [ع] رسم ایتمك . ایدیلمك ، رسمی یاپمق. رسمی یاپیلمق.

ترش ٭ [ف] اکشی. ترش رو-ی = اکشی یوزلو، عبوس الوجه . ترشی = اکشیلك . بو کلمه سکون

را ایله (طورشو) معناسنده ده قوللانیلیر .

تَرَشُّح ۵ { [ء] مایع صیزمق ، خارجه چیقمق . کل اناء یترشح بمافیه = هر قاب ایچنده بولونان شیدن صیزینتی ویرمک ، هر کس درونده اولانی اظهار ایدر . جمعی : ترشحات .

تَرْشِیح ۵ ۲ { [ء] تربیه (بومعناده آزقوللانیلیر) § عبارهده مشبه بهه ملایم برشی ایرادی . جمعی : ترشیحات .

تَرَصُّد ۵ { [ء] دقتله کوزه تمك . کوزه دیلمك . جمعی : ترصدات .

تَرْصِیص ۵ ۲ { [ء] قورشو . ایله قورشونه تحویل .

تَرْصِیع ۵ ۲ { [ء] اوزه رینه جواهر اوطومق ، صیرمه لامق § ایکی فقره دن هر برینی تشکیل ایدن الفاظك وزن وقافیه جه برابرینه توافقندن عبارت بر صنعت أدبیه : « منحصردر سوزلرم اوصافکه منتظردر کوزلرم ألطافکه ـ لا » جمعی : ترصیعات .

تَرْصِین ۵ ۲ { [ء] رصانت ویرمك وبریلك . جمعی ترصینات .

تَرْضِیَه { [ء] (رضی الله عنه = الله اوندن راضی اولسون) دیه دعا ایتمك . § کوجندیریلن آدامه عفو ورضاسنی جلب ایچون ایدیلن معامله نامانه . بومعناده (ایتمك) مادهسیله قوللانیلماز ،

(ویرمك) کلمه‌سیله قوللا-
نیلیر .

تَرْطِیب ٭ { [ء] رطوبت
اویرمك، ویریلمك. §
طراوت ویرمك ، ویریلمك.

تَرَشُّح ٭ { [ء] یوقاری قالقمق،
ترفع { یوکسه‌لمك. مادیات
ومعنویاتده قوللانیلیر: ترفع
بنیان . ترفع منزلت .

تَرَفُّق ٭ { [ء] حلم ایله ،
ملایمتله معامله .

تَرْفَنْده { [ف] موسمندن
اول یه‌تیشن میوه
وسبزه § موسمی کچدیکی حالده
بولونان میوه و سبزه
(اصلی تانك فتحیله در).

تَرَفُّه ٭ { [ء] رفاه بولمق،
وسعت حاله نائل
اولمق .

تَرْفِیع ٭ { [ء] یوقاری قالدیرمق. قالدیریلمق،
یوکسه‌تمك، یوکسه‌لدیلمك .
مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر:
ترفیع بنا ، ترفیع رتبه .
ترفیعاً = ترفیع صورتیله.
جمعی : ترفیعات .

تَرْفِیق ٭ { [ء] آرقداش ایتمك،
ایدیلمك، یانه قاتمق،
قاتیلمق . ترفیقاً = ترفیق ایدرك . ایدیله‌رك .

تَرْقُوَه { [ء] کوپریجك
کمیکی .

تَرَقِّی { [ء] ایله‌ریلمك ،
ایله‌ری کیتمك ،
اولکی حالدن دها أیی بر
حاله کلمك : ترقی جوی =
ترقی آرایجی ، ایسته‌ییجی،
ترقی طرفداری . ترقی جویانه یا-
قیشه‌جق صورتده ، ترقی

جویی = ترقی جولق ، ترقی شکن = ترقی یه مانع اولان . ترقی شکنانه = ترقی شکنجه‌سنه . ترقی شکنی = ترقی شکنلك ، جمعی اولان (ترقیات) تخفیف یا ایلدر .

تَرْقِیص ٭ [ع] رقص ابتدا یرمك ، ابتدا یریلمك .

تَرْقِیع ٭ [ع] یامامق ، یاما نمق ، یاما اورمق ، اورولمق .

تَرْقِیم ٭ [ع] رقم آتمق . آیلمق . § یازمق ، یازیلمق : جوابنامه‌نك ترقیمی .

تَرْقِین ٭ [ع] بوزمق ، بوزولمق ، آرادن چیقارمق ، چیقاریلمق : ترقین قید .

تَرَك ٭ [ع] بیراقمق ، بیراقیلمق ، واز کچمك ، واز کچیلمك .

تَرَكُّب ٭ [ع] برشی دیکر شی ایله برلشوب امتزاج ایتمك ، مرکب اولمق . جمعی : ترکبات .

تَرَك تاز ٭ [ع] قوشمه ، سنکیره تمه .

تَرَك جُوش ٭ [ف] یاری پیشمش ، نیم پخته .

تَرِكَه ٭ [ع] میتك میراثی ، مخلفاتی . (غلطی : تَرَکَه) .

تَرْكِیب ٭ [ع] مرکب قیلمق . قیلنمق . § برینه مرتبط ایکی ویاداها زیاده لفظ ، عباره § بر قاچ شیئك برلشدیریلمه‌سندن وجوده کلمش دوا وسائره . بومعناده (مرکب) دیمك

اولارق قوللانيلير . جمعى: تركيبات . (تركيب بند) (ترجيع) ده كوسترلمشدر.

تَرْكِيك { [ء] ركاكت ويرمك ، ويرملك ؛ ركيك ايتمك ، ايدملك : عبارەيى تركيك . بيتك تركيكى .

تَرْمُومِتْرَه { هواويا صويك درجهٔ حرارتى تعيينه مخصوص ايچى جيوه ايله دولو جامدن معمول آلت ، ميزان الحراره .

تَرْمِيم { [ء] تعمير. جمعى: ترميمات .

تَرَن { برلو قوموتيف طرفندن جرّ اولونان دەمير يول آرابەلرى ، شمن دوفر قطارى .

تُرُنج { [ء ف] معروف پوست رنگله بكزر آجى ميوه: ترنجى = ترنج رنگنده اولان .

تَرَنُّح { [ء] سرخوشلق ويا باشقه بر عارضه دن دولايى ايكى طرفه تمايل ايدەرك يورومك . نباتاتك رور كارايله أگيلمەسى دە بونكله افاده اولونابيليير .

تَرَنُّم { [ء] لطيف بر صورتده اجراى آهنك . ترنم ساز = ترنم ايديجى . ترنم سازى = ترنم سازلق. ترنم سنج = نغمه سنج. ترنم سنجى = ترنم سنجلك جمعى: ترنمات .

تَرْوِيج { [ء] رواج ويرمك ، ويرىلمك؛ رواجلاندىرمق ، رواجلانمق

یریلمق. جمعی : ترویجات .

تَرْوِیح ٭ [ع] رایحه و. یرمك، و یریلمك؛ رایحه لاندرمق، رایحه لاندیرلمق ، بر لباسی ترویح . برلباسك ترویحی . (اراحه) مقامنده ده قوللانیلا بیلیر . جمعی : ترویحات .

تَرْوِیحَه ٭ [ع] تراویح نماز زینك هردرت رکعتی .

تَرْوِیق ٭ [ع] سوزوب دورولتمق، سوزولوب دورلدولمق: صویی ترویق ، شربتك ترویقی .

تَرْوِیَه ٭ [ع] دقتله تفکر§ اروا. یوم الترویه ، یوم ترویه = ذی الحجه نك سکزی، یوم عرفه دن مقدم اولان کون .

تُرْهات ٭ [ع] (ترهه) نك جمعی: عبث، بیهوده ، صاچمه صاپان سوزلر. مفردی قوللانیلماز .

تَرْهِیب ٭ [ع] قورقوتمه ، تهدید. ا کثریا (تحذیر) مقامنده قوللانیلیر . ترهیباً = ترهیب صورتیله . ترهیب ایچون. جمعی : ترهیبات .

تِرْیاق ، تِرْیاك ٭ [عو] زهرلری دافع بردوای مرکب . ترباق فاروقی = اعلی ترياق .

تِرْیاکی ٭ [ف] مکیفات استعمالنه آلیشمیش اولان. (تریاك) آفیون معناسنه ده کلدیکندن (تریاکی) فی الاصل (افیونکش) دیمك ایدی. مؤخراً آفیون

معناسندن تجرید اولونارق استعمالی تعمیم ایدلدی . بناءً علیه (آفیون تریاکیسی) تعبیری یا کلش عد اولونماز .

تَرِید [ف] معروف طعام . اصلی تانك فتحیله در . عربیسی اولان (ترید) بوندن معربدر . مجازاً (یك اختیار) معناسنده ده مستعملدر : آرتق ترید اولمش .

تَرِیکَه [ع] کیمسه طرفندن تزوجنه رغبت اولونمایوب قالمش اولان قادینجغز .

تَزَاحُف [ع] محاربه ده طرفین عسکری بربرینه یورویوب چاتمق : تزاحف کتائب تزاحف افواج .

تَزَاحُم [ع] غلبه ایلمکدن صیقیشمق : تزاحم ناس ، تزاحم أمور ، تزاحم افکار . (ازدحام) اکثریا انسان حقنده قوللانیلیر . جمعی : تزاحمات .

تَزَاوُر [ع] زیارت ایدیشمك ، بربرینی زیارت ایتمك : رسم تزاور . أیام تزاور . جمعی : تزاورات .

تَزَاوُل [ع] (مزاوله) یه بدل قوللانیلیر .

تَزَایُد [ع] (ازدیاد) ه باق . جمعی : تزایدات .

تَزَبُّد [ع] کوپوکلنمك ، کوپورمك : تزبد ماء . تزبد فم § قایناقلانمق : تزبد لبن .

تَزْبِير { [ء] یازمق ، یازیلمق . اکثریا (تحریراً اشعار) موقعنده ایراد اولنور : برخصوصی تزبیر ، کیفینك تزبیری . جمی اولان (تزبیرات) جدیاتده قوللانیلماز .

تَزْپِيل { [ء] طوپراغه کوبره آتمق ، کوبره له مك .

تَزْفِيب { [ء] زفتله مك ، زفتلنمك .

تَزَقُّم { [ء] تکلفله یوتمق ، یوتولمق . ذمیاتده قوللانیلیر .

تَزَكِّي { [ء] اهل صلاح اولمق ، صالح اولمق .

تَزْكِيَه { [ء] حال صلاحه کتیرمك ، کتیریلمك : تزکیهٔ نفس § بو آدام اهل صلاحدنمیدر دکلیدر؟ دیه ارزیابنه صورمق معاملهٔ شرعیه سی : تزکیهٔ شهود . تزکیهٔ میت (تشدید ایله غلطدر) .

تَزَلْزُل { [ء] تیره مك ، ایرغالامق ، صارصیلمق ، صارصالامق .

تَزَلُّق { [ء] قایمق ، سورچمك : تزلق اقدام .

تَزْلِيق { [ء] قایدیرمق سوروجدورمك .

تَزَنْدُق { [ء] زندیق اولمق .

تَزَوُّج { [ء] نکاح ایله آلمق ، آلنمق ، زوجه ایدینمك ، ایدینلمك .

تَزَوُّد { [ء] یانه آزیق آلمق ، زادراه تدارك ایتمك ،

تَزْوِيج [ء] قوجه‌يه ويرمك، وبرمك. جمعى: تزويجات.

تَزْوِيد [ء] بول آزيغى ويرمك ويرملك. آزيقلايرمق، آزيقلاندير يلمق.

تَزْوِير [ء] يالانى ترويج ايچون تلفه‌يوب يوللامق، تزويراً = تزوير صورتيله. جمعى: تزويرات.

تَزَهُّد [ء] اختيار زهد ايتمك، زاهداولق.

تَزَهُّر [ء مولد] چيچكلنمه. بوكا بدل طوغروسى اولان «استزهار» ده قوللانيله بيلير.

تَزْيِين [ء] به‌زه‌مك، سوسلنمك، زينتلنمك: جمعى: تزينات.

تَزْيِيد [ء] آرتيرمق، آرتيريلمق، چوغالتمق، چوغالديلمق، زياده‌لشديرمك، زياده‌لشديريلمك. جمعى: تزييدات.

تَزْيِيف [ء] قلبه چيقارمق چيقاريلمق، قلب اولمق اوزره كوسترمك، كوستريلمك: بر آدمى تزييف. بر كتابك تزييفى. آنچه حقنده قوللانيلماز. جمعى: تزييفات.

تَزْيِين [ء] سوسله‌مك، زينتله‌مك جمعى: تزيينات.

تَسَأُّل [ء] ديلنجيلك ايتمك، ديلنمك.

تَسَاقُط [ء] بر بريني متعاقب دوشمك، دوشومك.

تَسَالُف | [ع] ايكى آدم بربريله باجاناق اولق .

تَسَامُح | [ع] مسامحه يه بدل قوللانيليور . جمى : تسامحات .

تَسَاوِى | [ع] بردرجه ده ، برمقداردە اولق . تساوئ ليل ونهار .

تَسَبُّب | [ع] سبب اولق ، تسببا = سبب اولق صورتيله .

تَسْبِيح | [ع] تنزيه وتقديس ايتمك ، سبحان الله ديمك . جمى : تسبيحات . § ايبلكه ديزيلمش دانه لردن متشكل وكلمات ذكرى صايمق ايچون مستعمل شى .

تَسْدِيع | [ع] يدى يه ابلاغ § يدى يه تقسيم .

تَسْدِيك | [ع] أريدوب قاليه دوكمك ، أريديلوب قاليه دوكولمك . جمى : تسديكات .

تَسْدِيل | [ع] (اسبال) . بدل قوللانيله بيليور .

تَسَتُّر | [ع] كيزلنمك ، اورتونمك اكثريا قادينلرك نامحرمه كورونمه مك ايچون التزام ايتدكارى تقيدات مشروعه يه اطلاق اولونور .

تَسْجُد | [ع] سجده ايتمك ، سجده يه قاپانمق .

تَسْجِيع | [ع] كلامده سجع كتيرمك ، كتيريلمك ، كلامى سجعلى قيلمق ، قيلنمق . جمى : تسجيعات .

تَسْجِيل | [ع] سجله قيد ايتمك ، ايديلمك .

جمعی : تسجیلات .

تَسْجِين ٢٠ { [ء] زندانه قويمق ، قويولمق .

تَسْحِير ٢ { [ء] آلداتمق ؛ مسحور ايتمك ، ايديلمك . جمعی : تسحيرات .

تَسَحُّن { [ء] ايصينمق ، ايزمق .

تَسْخِير ٢ { [ء] اطاعته كتيرمك . كتيريلمك ، ألده ايتمك . ايديلمك . جمعی : تسخيرات .

تَسْخِين ٢ { [ء] ايصيتمق ، ايصيديلمق ؛ ايزديرمق ، ايزديريلمق .

تَسْدِيس ٢ { [ء] آلتی يه ابلاغ § آلتی يه تقسيم § برمنظومه‌نك ابياتنه دردر مصراع ضميله هربر بيتك آلتی مصراعه ابلاغی ، تسديس ايدلمش برمنظومه‌نك هيئت مجموعه‌سی . جمعی : تسديسات .

تَسَرُّع { [ء] شتاب ايتمك ، قوشمق .

تَسْرِب { [ء] كوندرمك ، كوندريلمك

تَسْرِيح ٢ { [ء] اكراور مق ، اورولمق ؛ ائرله‌مك ، اكرلمك .

تَسْرِيح ٢ { [ء] (تطليق) معناسنده قوللانيلير : تسريح زوجه .

تَسْرِير ٢ { [ء] سويندرمك ، سويندريلمك . جمعی : تسريرات .

تَسْرِيع ٢ { [ء] سرعت ويرمك ، ويريلمك ؛ سرعتلندرمك ، سرعتلندريلمك . تسريعاً = تسريع صورتيله ، تسريع ايچون . جمعی : تسريعات .

تَسْرِيق { [ء] خيرسز لغه نسبت ايتمك ، ايديلمك ؛ بريسنه خيرسزديمك دينلمك . جمعى : تسريقات .

تَسْرِيَه { [ء] غمى برطرف ايتمك . غم برطرف ايديلمك : تسريهٔ اكدار . تسريهٔ اندوه .

تَسْطِيح { [ء] ياصمى ، دوز ايتمك ، ايديلمك ؛ مسطح قيلمق قيلنمق .

تَسْطِير { [ء] يازمق ، يازيلمق

تُسْع { [ء] طقوزده بر .

تِسْعَه { [ء] طقوز . اسلوب فارسى اوزره صفت اولەرق قوللانيلير : افلاك تسعه ، آباء تسعه .

تِسْعِين { [ء] طقسان . (تعون) دخى دينيلير .

تَسَفُّل { [ء] سفيل ، آشاغى ، باياغى اولمق ، آشاغيلامق ، باياغيلامق .

تَسَفُّه { [ء] سفيه اولمق .

تَسْفِير { [ء] سفره كوندەرمك ، كوندەرلمك .

تَسْفِيف { [ء] توز حالنه كتيرمك ، كتيريلمك ، سفوف ياپمق ، ياپيلمق اكثريا علاج حقنده قوللانيلير .

تَسْفِيه { [ء] سفيه لكه نسبت ايتمك ، ايديلمك ، بريسنه سفيه ديمك ، دەنيلمك .

تَسْقِيم { [ء] خسته ايتمك ، ايديلمك § سقامته نسبت ايتمك ، ايديلمك ، سقامتليدر ديمك ، دينلمك .

أَسْقِيَه } [ء] (اسقا) يه بدل قوللانيلير ، يانك تشديديله غلطدر .

تَسَكُّر } [ء] سرخوش اولمق ، مست اولمق .

تَسَكُّن } [ء] كسب سكون ايتمك ، يا ثبشمق : تسكن دريا . تسكن غوغا .

تَسْكِين } [ء] سكون حالنه كتيرمك ، كتيريلمك يا ثبشدرمق ، يا ثبشديريلمق .

تَسَلُّح } [ء] سلاح قوشانمق ، سلاحلانمق .

تَسَلْسُل } [ء] زنجيرواري بربرينه اولاشوب كيتمك : تسلسل اسباب . تسلسل جبال . تسلسل روايات . جمعي : تسلسلات .

تَسَلُّط } [ء] صاتاشمق ، مسلط اولمق ، حاكمانه معامله ده بولونمق . قانون وارايكن كيمسه كيمسه يه تسلط ايده مز . جمعي : تسلطات .

تَسَلُّم } [ء] تسليم اولونان شيئي اخذ وقبض .

تَسَلِّي } [ء] غمناك اولان كيمسه نك كوكلي نصيحت ، تلطيف ، تبشير كبي بعض أسباب ايله آچلمق ، متسلي اولمق . (بواق) ماده سيله قوللانيلير . (ويرمك) ماده سيله ده مستعملدر . تسلي پذير = تسلي قبول ايديجي . تسلي باب = تسل بوليجي . جمعي اولان (تسليات) تخفيف يا ايلهدر . اسلوب فارسي اوزره (تسلا) صورتنده ده استعمال اولونور .

تَسْلِيَت } [ء] تسلي ويرمك ، ويريلمك ،

متسلی قیلمق ، قیلنمق .
بخش = تسلیت ویرمجی
ینه تخفیف یا ایله (تسلیه)
صورتنده دخی استعمال
اولنور .

تَسْلِیح ۲ ° [ء] سلاحلاندیرمق ، سلاحلرندیرملمق . جمی : تسلیحات .

تَسْلِیخ ۲ ° [ء] دهریسنی یوزوب چیقارمق : دهریسی یوزیلوب چیقاریلمق

تَسْلِیط ۲ ° [ء] صاتاشدیرمق ، صاتاشدیرملمق ؛ مسلط ایتمك ، ایدیلمك .

تَسْلِیل ۲ ° [ء] (سلّ) مقامنده قوللانیلیر صیبروب چکمك . صیبریلوب چکیلمك .

تَسْلِیم ° [ء] طاپشیرمق ، طاپشیریلمق ، ویرمك ، ویرپلمك : تسلیم روح = جان ویرمك § برمدعانك دوغرو اولدیغنی اعتراف : قرآن عظیمك معجز اولدیغنی ذوق سلیم اصحابی تسلیم ایدر § أمره بلا اعتراض انقیاد ، بویون أکمه ، رضا : مقام تسلیم . تسلیم تام § آفتدن مصون ایتمك . سلمه الله § سلام ویرمك ، سلامتله دعا ایتمك : تصلیه وتسلیم جمی اولان (تسلیمات) اکثریا «اعطا اولنان مبالغ و سائره» مقامنده قوللانیلیر .

تَسْلِیمِیَّت ۲ ° [ء] أمره بلا اعتراض انقیاد ، بویون اکمه ، رضا : عرض تسلیمیت ایتدی . تسلیمیت کوسترمدی . (تسلیم) دخی بو معنایی مفید ایسه ده یرینه کوره

دفع التباس ایچون (تسلیمیت) ك استعمالنه احتیاج کورونمشدر .

تَسَمُّم ٥ [ء] زهرلنمك ، زهردن تأثر اوق .

تَسَمُّن ٥ [ء] سمن کتیرمك . سمیرمك .

تَسَمّی [ء] بر آد ایله آدلانمق ، مسمی اوق .

تَسْمِیت ٥ [ء] آقصیران آدامه « یرحمك الله » دیه دعا ایتمك .

تَسْمِیع ٥ [ء] ایشیتدیرمك ، ایشیتدیریلمك ، (اسماع) دن اقوادر . جمعی : تسمیعات .

تَسْمِیم ٥ [ء] زهرلهمك ، زهرلتمك . تسمیماً = تسمیم صورتیله : تسمیماً اعدام .

تَسْمِین ٥ [ء] سمیرتمك ، سمیرديلمك .

تَسْمِیَه [ء] ایم ویرمك ، ویریلمك ، آد قویمق ، تونوملق . § بسم الله دیمك : بعد التسمیه ذبح قربان . تشدیدیا ایله غلطدر .

تَسَوّی [ء] دوزلهنمك ، دوزلاوملق : تسوی طریق .

تَسْوِید ٥ [ء] قارالتمق ، قارارداق . § مسوده اولهرق یازمق ، یازیلمق § مسوده . جمعی : تسویدات .

تَسْوِیف ٥ [ء] صورت غیر معقوله ده تأخیر ، یولسز تأخیر . جمعی : تسویفات .

تَسْوِيل ٥ { [ء] حقيقتده چيركين اولان شيئى كوزل كوسترمك . جمعى: تسويلات: تسويلات شيطانيه . تسويلات نفس.

تَسْوِيَه { [ء] دوزه لتمك ، دوزه لديلمك . بر جاده يى تسويه : يوللرك تسويه سى . تسوية طريق تسوية تراب § برابر ايتمك ، ايدلك ؛ يكسان قيلمق، قيلنمق : بو معامله ايكيكزى تسويه ايدييوره. سحبان ايله باغلك تسويه سى لايق دكلدر § ياپمق ، ياپيلمق، بجرمك ، بجر- يلمك بيترمك، بيتريلمك: بر ايشى تسويه ، ايشلرك تسويه سى . تسوية كار . تسوية امور . تسوية دين = بورجى اوده مك . تشديد يا ايله غلطدر .

تَسَهُّر { [ء] كيجه اويو- مايوب اويانيق دورمق .

تَسْهِيل ٥ { [ء] قولايلا- شديرمق ، قولا- يلاشديريلمق آسان ايتمك، ايديلمك. جمعى: تسهيلات.

تَسْيِير ٥ { [ء] كونده رمك، كونده ريلمك ، اشيا حقنده قوللانيلير . تانك كسريله غلطدر .

تَسَبُّب ٥ { [ء] قيدمزلق، اهمالجيلك ، جمعى: تسببات .

تَسْيِير ٥ { [ء] يوروتمك، يوروتولمك . كو- نده رمك ، كونده ريلمك .

تَشَابُه ٥ { [ء] بربرينه بكزه مك . (مشابهت)

ايله بينلرنده فرق واردر . مثلا « بويازينك او يازى يه مشابهتى وار » دينيلير ، « تشابهى وار » دينيلمز . جمعى : تشابهات .

تَشَاجُر { [ع] بربرينه كيرمك ، غوغا ، دوكوش ايتمك : تشاجر اشرا .

تَشَارُك { [ع] اورتاق اولمق .

تَشَاعُر { [ع] شاعرطورى طاقينمق .

تَشَاكُل { [ع] بربرينه اويمق ، برشكلده اولمق .

تَشَاكِى { [ع] بر برينه حاللرندن شكايت ايتمك ، دردلهشمك .

تَشَأُّم { [ع] اوغورسز عد ايتمك ، اوزه رينه اوغورسزلق كليورمكى حسلنمك .

تَشَاوُر { [ع] دانيشمق .

تَشَبُّث { [ع] برايشه ياپشمق ايش طوتمق .
جمعى : تشبثات .

تَشَبُّه { [ع] بكزمك ، آكديرمق : تشبه ايتمش اولور .

تَشْبِيب { [ع] شاعرك نظم ايده جكى نشيده يه محبوبه سى وصفنده بر غزل ياخود حسب حال وتوصيف آثار طبيعت يوللو بعض ابيات ايله باشلاماسندن عبارت بر صنعت أدبيه .

تَشْبِيك { [ع] أجزاسنى بالايق آغمى كبى بربرينه كچيروب صوقوشدورمق ، شبكه شكلنه قو .

یمق ، قونولمق .

تَشْبِیه ([ء] بکزتمك ، بکزه‌دیلمك .

لا تشبیه = بکزه‌مز ، مشابهتی یوق . جمعی : تشبیهات .

تَشَتُّت ([ء] طاغیلمق ، متفرق ، پریشان اولمق . معنویاتده استعمالی اکثردر : تشتت افکار .

تَشْتِیت ([ء] طاغیتمق ، طاغیدلمق ، متفرق ، پریشان ایتمك ، ایدیلمك . معنویاتده استعمالی اکثردر : تشتیت افکار .

تَشَجُّع ([ء] شجیع کورونمك ساخته شجاعت کوسترمك .

تَشْجِیع ([ء] شجاعتلندیرمك ، شجاعتلندیرملك ؛ شجاعت ویرمك ؛ ویریلمك . جمعی : تشجیعات .

تَشَخُّص ([ء] شخص حالنه کلمك .

تشخص خیالی § شخصی درخاطر ایتمك ، شخصی درخاطر ایدیلمك : تشخصی ممکن اولمادی . جمعی : تشخصات .

تَشْخِیص ([ء] طانیمق ، طانیتمق . بو معناده أمراض حقنده قوللانیلیر . علتی تشخیص . خسته‌لکك تشخیصی § شخص حالنه کتیرمك ، کتیریلمك ، تجسم ایتدیرمك ایتدیریلمك . جمعی : تشخیصات .

تَشَدُّد ([ء] (اشتداد) ایله مترادفدر .

تَشَدُّق ٥ { [ع] آووردچاتلاق. تكلم ، فصاحت فروشلق.

تَشْدِيد ٥ { [ع] شدتلندیرمك، شدتلندیریلمك؛ شدت ویرمك، ویریلمك. § شده له مك ، شده لنمك : بر حرفی تشدید . بر کلمه نك تشدیدی § شدّه (ّ) اشارتی .

تَشَرُّع { [ع] شرع شریفه موافق عمل وحرکتده بولونمق .

تَشَرُّف ٥ { [ع] شرفلنمك، کسب شرف ایتمك . جمعی : تشرفات .

تَشْرِيح ٥ { [ع] دیلم دیایم کسمك، کسیلمك: فن تشریح § أطرافیله شرح ایتمك، ایدیلمك ، ایضاحات کامله ویرمك، ویریلمك : برمسئله یی تشریح جمعی: تشریحات .

تَشْرِيد ٥ { [ع] اورکودوب قاچیرمق . اورکودیلوب قاچیریلمق : § طرد وتبعید : تشریداشراره یزید .

تَشْرِيع { [ع] وضع قانون.

تَشْرِيف ٥ { [ع] شرفلندیرمك، شرفلندیریلمك ؛ شرف ویرمك ، ویریلمك. کعبهٔ معظمه ومکهٔ مکرمه حقنده صرف اولنان «شرّفها الله تعالی» دعاسی بومعنادندر. أکثریا «قدوم» مقامنده اولانیلیر: حضرت پیغمبر خانهٔ مهانی یی تشریف بویوردیلر .

تَشْرِيفَات { [ء] (تشريف) ك جمعى: دولت آدامله رنجه حائز اولدقلرى مقام ورتبه يه كوره اجراسى مرعى اولان تقدم وتأخر اصولى . تشريفاتى = تشريفاتجى .

تَشْرِيق { [ء] ضيالاندير- وب پارلاتمق ، ضيالاندير يلوب پارلاديلمق . تكبير تشريق = الله اكبر الله اكبر لااله الاالله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد . ايام تشريق = ذى الحجه نك ١١ ، ١٢ ، ١٣ نجى كونلرى .

تَشْرِيك { [ء] شريك ايتمك ، ايديلمك . تجارته تشريك . § جناب حقه شريك قوشمق .

تِشْرِين { [سريانيدن] معروف ايكى آى . برنجيسنه (تشرين اول) ، ايكنجيسنه (تشرين ثانى) ديرلر . فتح تا ايله غلطدر .

تَشَعُّب { [ء] شعبه پيدا ايتمك ، شعبه لنمك .

تَشَعْشُع { [ء] شعشعه پيدا ايتمك . شعشعه لانمق .

تَشَغُّل { [ء] پالامه ، طوتوشمه . آلولنمه .

تَشْعِيب { [ء] شعبه لندرمك ، شعبه اندير يلمك .

جمعى: تشعيبات .

تَشَفِّى { [ء] حقنده غيظى اولان كيمسه دن انتقام آلمقله يوره كى صوغومق ، يوتعبيرك « تشفى

صدر ایتدم » یوللو استعمالی مناسبتسزدر . ساده جه « تشفی ایتدم » دیمليدر . اما « تشفیٔ صدر ایچون بویله یاپدم » دیمك طوغریدر .

تَشْقِیق . [ء] پارچه پارچه یارمق ، یاریلمق .

تَشَکُّر . [ء] شکر ایتمك ، نعمته ، احسانه ایلکه مقابل حمد و ثناده بولونمق : جمعی : تشکرات .

تَشَکُّك . [ء] شکه دوشمك ، شبهه ده قالمق .

تَشَکُّل . [ء] شکله ، هیئته کیرمك ، شکل باغلامق . شکلنمك ، بو مجلس شو قدر اعضادن تشکل ایتمشدر . جمعی : تشکلات .

تَشَمُّس . [ء] کونشه چیقمق ، کونشلنمك § کونشك تأثیرندن مضطرب و متأثر اولمق .

تَشَمُّل . [ء] احرامه بورونمك : تشمل عریان .

تَشَمُّم . [ء] قوقلامق .

تَشْمِیت . [ء] (تسمیت) مترادفدر .

تَشْمِیر . [ء] صیغامق ، صیغانمق . (تشمیر ساق) و تشمیر ساعد) تعبیرلری اکثریا (پاچه لری صیغامق) تعبیرینك معنای مجازیسنی افاده اولونور .

تَشْمِیس . [ء] کونشه سرمك ، سریلمك ، کونشه قویمق ، قورولمق ، کونشه طوتمق ، طوتولمق .

تَشْمِيع ﴿ [ء] أريمش بال مومنه باتيرمق ، باتيرلق ، مشمع ايتمك ، ايدلك .

تَشْمِيم ﴿ [ء] قوقلامق ، قوقلادملق .

تَشَنُّج ﴿ [ء] بوروشمق ، بوروشوق اولمق § (تشنش دنيلن) حالى كسب ايتمك : جلدك تشنجى ، يارەنك تشنجى .

تَشَنُّف ﴿ [ء] كوپه طاقنمق .

تَشَنُّگى ﴿ [ف] تشنه لك : دفع تشنگى .

تَشْنَه ﴿ [ف] صوسز ، صوصامش ، باقى . لب تشنه ، تشنه لب = دوداغى قوروممش ، صوسز ، پك صوصامش . لب تشنگى ، تشنه لبى = لب تشنه لك . دل تشنه ، تشنه دل = يوره گى حرارتلى . دل تشنگى ، تشنه دلى = تشنه دللك . جمعى : تشنگان .

تَشَكِّى ﴿ [ء] (اشتكا) يه بدل قوللانيلير .

تَشْكِيك ﴿ [ء] شكه دوشمك ، دوشورمك . جمعى : تشكيكات .

تَشْكِيل ﴿ [ء] شكله ، هيئته قويمق . قونولمق ؛ شكل ويرمك : مجلس تشكيلى . جمعى : تشكيلات .

تَشَمُّر ﴿ [ء] ايشه حاضر لانمق ، صيغانمق : تشمر عمله .

تَشْنِيع ﴿ [ء] زياده سيله ذم وتقبيح . جمعى : تشنيعات .

تَشْنِیف ٭ [ع] کوبه طاقمق، طاقمق، کوبه ایله تزیین ٭ § تزیین: خبر عافیتکز کوش تحسری تشنیف ایتدی .

تَشَوُّش ٭ [ع] مشوش اولمق، قارمه قاریشیق اولمق: تشوش امور. تشوش ازهان .

تَشَوُّق ٭ [ع] اظهار شوق، اظهار آرزو.

تَشْوِیر ٭ [ع] استیعاب، احتوا، اخفا .

تَشْوِیش ٭ [ع] قارمه، قاریشیق ایتمك. ایدیلمك، جمعی: تشویشات.

تَشْوِیق ٭ [ع] شوقه کتیرمك، کتیریلمك شوقلندرمك، شوقلندیریلمك، جمعی: تشویقات.

تَشَهُّد ٭ [ع] قعده ده شهادتینی مشتمل اولان تحیاتی اوقومق: تشهد مقداری = § آز وقت، مدت قلیله: تشهد مقداری کوروشه بیلدك .

تَشَهِّی [ع] اشتهالانمق.

تَشْهِیر ٭ [ع] شهر تلندیرمق. یلمك: تشهیر سلاح . جمعی: تشهیرات .

تَشَیُّخ [ع] اختیارلانمق، قوجالمق § اختیار کبی کورونمك، اختیارطوری طاقنمق § مشایخدن ایمش کبی کورونمك: شیخ طوری طاقنمق .

تَشَیُّد [ع] مرتفع ومحکم اولمق .

تَشَيْطُن ٠ [ع] شیطانلق ایتمك ، شیطنت کارانه حرکتده بولونمق .

تَشْيِيد ٠ [ع] رفیع ومحکم قیلمق ، ویلنمق جمعی : تشییدات .

تَشْيِيع ٠ [ع] بر یردن آیریلوب کیدن آدمی کچیرمك ، بر یردن آیریلوب کیدن آدم کچیریلمك .

تَصَاحُب ٠ [ع] صاحب چیقمق ، صحابت ایتمك ، ایدلك .

تَصَادُف ٠ [ع] راست کلمك . جمعی : تصادفات تصادفاً ، بالتصادف = تصادف صورتیله ، تصادف ایله . تصادفی = راست کله .

تَصَادُم ٠ [ع] (مصادمه) یه بدل قوللانیله .

بیلیر : بربرینه چارپمه .

تَصَاعُد ٠ [ع] یوقاری چیقمق آغمق : اوچور . تهنك تصاعدی . جمعی : تصاعدات .

تَصَاغُر ٠ [ع] کوچولك کودونمك ، کوچولمك .

تَصَافُح ٠ [ع] (مصافحه) یه بدل قوللانیله . بیلیر : بربرینك ألنی صیقمق .

تَصَالُح ٠ [ع] (مصالحه) یه باق .

تَصَانِيف ٠ [ع] (تصنیف) ك جمعی .

تَصَاوِير ٠ [ع] (تصویر) ك جمعی .

تَصَبُّر ٠ [ع] (اصطبار) . باق .

تَصَبِّی [ع] چوجوق طوری طاقنمق ، چوجوقلانمق .

تَصْحِيح ٥ [ء] صحيح قيلمق، قيلنمق؛ درجهٔ صحته ايردير مك: تصحيح. نسب§ يا كلشنى دوغرولنمق، يا كلشى دوغرولدلق: تصحيح افكار. تصحيح ذهاب. (تصحيح مزاج) تعبيرى ده بو معنادندر. جمعى: تصحيحات

تَصْحِيف ٥ [ء] خطاءً تغيير ايتمك، خطاءً تغيير ايديلمك. استعمالى يازى يه مخصوصدر: كلمه يى تصحيف. كلمه نك تصحيفى. (گوز) ى (كور) ايتمك گبى. جمعى: تصحيفات.

تَصَدُّر ٥ [ء] صدر مجلسه كچمك، اك باشه اوطورمق.

تَصَدُّع ٥ [ء] داغيلمق، پرا كنده اولق§ ياريلوب چاتلامق.

تَصَدُّق ٥ [ء] صدقه اوله رق ويرمك، ويريلمك. جمعى: تصدقات.

تَصَدِّي ٥ [ء] شروع، تشبث.

تَصْدِير ٥ [ء] دباجه له مك، ديباجه لمك. جمعى: تصديرات.

تَصْدِيع ٥ [ء] باشـنى آغريتمق، باشى آغريديلمق: برى يى تصديع برداتمك تصديعى. (تصديع سر) باش آغريدان تعبيراتدندر. جمعى: تصديعات.

تَصْدِيق ٥ [ء] كرچكدر ديمك، ده نيلمك؛ كرچه كلمك، كرچكلنمك. تصديقاً = تصديق صورتيله، تصديق ايده رك.

بالتصديق = تصديق ايله.

تَصَرُّف ٥ [ء] ديله ديكنى ياپمق صورتيله،

بالاقتدار اداره . § فاعل مختار اولق اوزره ضبط ایتمك ، ایدیلمك : املاکك تصرفی § اسرافسز اداره ، اقتصاد : تصرفه رعایت ایدر § اقتصاده رعایتله آ. رتیرمق ، آرتیریلمق : بر آیده شو قدرغرش تصرف ایتدی .

بالتصرف = تصرف ایله .
جمعی : تصرفات .

تَصْریح [ء] آچیق سویله‌مك ، سویله‌نیلمك ؛ آچیقدن آچیغه بیان ایتمك ، ایدیلمك .

تصریحاً = تصریح صورتیله

بالتصریح = تصریح ایله .
جمعی : تصریحات .

تَصْریف [ء] تقلیب ، کیف مایشا تحو یل . (حق التهید ، مستعمل .) . جمعی اولاز (تصاریف) بو معناده قوللانیلیر . § صیغه . لامق ، صیغه لامق ؛ چکمك ، چکیلمك : فعلی تصریف ، کلمه‌نك تصریفی § صرف : علم تصریف . جمع دیکری : تصریفات .

تَصَعُّب [ء] کوچ اولق ، کوچلشمك .

تَصَعُّد [ء] (تصاعد) . بدل قوللانیلیر .
جمعی : تصعدات .

تَصْعیب [ء] کوچلشدیرمك ، کوچلشدیرمك .
جمعی : تصعیبات .

تَصْعید [ء] یوقاری چیقارمق ، چقاریلمق ؛ آغدیرمق ، آغدیریلمق . (اصعاد) زیاده قوللانیلیر .

تَصغیر ٭ [ء] کوچولتمك، کوچولدولمك .
جمعی : تصغیرات .
اسم تصغیر = تصغیره دلالت ایدن اسم : (شویمر = شاعرجك) کبی .

تَصَفّی ٭ [ء] صافیلنمك، صافیلك پیدا ایتمك، کسب صفوت ایلهمك .

تَصَفْحَ ٭ [ء] ال ایچلرینی بربرینه اورمق، ال چیرپمق، آقیشلامق . جمعی : تصفیحات .

تَصَفْیر ٭ [ء] ایصلیق چالق، سسلنمك
جمعی : تصفیرات .

تَصْفِیق ٭ [ء] قوش قسمی قانادلرینی چیرپمق . (تصفیح) معناسنده ده قوللانیلیر . جمعی : تصفیقات .

تَصْفِیف ٭ [ء] دیزمك، دیزیلمك . صف حالنه قویمق ، قونولق : مکتب شاکردلرینك تصفیفی .
جمعی : تصفیفات .

تَصْفِیَه ٭ [ء] دوزو ، صافی قیلمق ، قیلنمق ، صفوت ویرمك ، ویریلمك : صویی تصفیه ؛ مشروبانك تصفیه سی . (یانلش تشدیدیله غلطدر) .

تَصْقِیل ٭ [ء] صیقل اورمق، اورولمق، جلا ویرمك ، ویریلمك .
جمعی : تصقیلات .

تَصَلُّب ٭ [ء] کسب صلابت ایتمك ، قاتیلامق شمق : تصلب مایع جمعی : تصلبات .

تَصَلُّف ٭ [ء] حدّندن، اقتدارندن خارج

فضل وظرافت ادعاسنده بولونمق . جمعی: تصلفات .

تَصْلِيب ٥ ٢ { [ء] صلابت ويرمك ، ويرملك ، قاتيلاشديرمق ، قاتيلاشديريلمق. جمعی: تصليبات.

تَصْلِيَه ٥ { [ء] صلوات شريفه كتيرمك، (صلى الله عليه وسلم) عبارەسی و امثالی ايله دعا ايتمك .

تصليه خوان = تصليه ايدیجی . § ياقمق ايچون آتشه القا : جحيمه تصليه. (تشديدايله غلطدر).

تَصْمِيت ٥ ٢ { [ء] (اسكات) ايله مترادفدر .

تَصْمِيم ٥ ٢ { [ء] صورت قطعيه ده نيت ايتمك، ايديلمك ؛ اجراسنه قطعيا قرار ويرمك ، ويريلمك .

جمعی : تصميمات .

تَصَنُّع { [ء] تكلفله كندی اطوارينی كوزل ، ظاهرينی مزين كوسترمك.

تَصْنِيع ٥ ٢ { [ء] بر صورت صنعتكارانه ده ياپمق، ياپيلمق: برماكنه يی تصنيع، برآلتك تصنيعی . § ساخته اولەرق ياپمق ، ياپلمق : بر وقعه يی تصنيع، بريالانك تصنيعی. (اكثريا بومعناده قوللانيلير). جمعی: تصنيعات .

تَصْنِيف ٥ ٢ { [ء] صنف صنف ايتمك ، ايديلمك ؛ طاقيم طاقيم آييرمق ، آييريلمق . § كتاب ياپمق ، ياپيلمق . (تأليف) دن دون عد اولنور § تصنيف اولونمش

کتاب، مُصَنَّف : بوکتاب فلان ذاتك تصنیفیدر . [جمعی اولان « تصنیفات » اکثریا (مصنفات) مقامنده قوللانیلیر .]

تَصَوُّر { [ع] ذهنده صورت ویرمك ، ویریلمك ، ذهنده صور - رتلندیرمك ، صورتلندیریلمك .

تصوری ، تصوریه = تصوردن عبارت ، وجود خارجیه‌سی یوق : امر تصوری ، امور تصوریه . جمعی : تصورات .

تَصَوُّف { [ع] ظاهراً و باطناً آداب شریعتله تحلی ثمره‌سی اولارق انسانده حصوله کلن کمال فیض نبویدن عبارت حال .

تَصْوِیب { [ع] (تخطئه) نك ضدّی : صوابه نسبت ایتمك ، ایدیلمك ، صوابدر دیمك ، ده‌نیلمك . جمعی : تصویبات .

تَصْوِیت { [ع] سسلنمك ، سس چیقارمق .

تَصْوِیر { [ع] صورت ویرمك ، ویریلمك ، برصورته قویمق ، قونولمق . جمعی : تصویرات . § ترسیم اولونمش صورت (بومعناده جمعی « تصاویر » کلیر .)

تَصْنِیف { [ع] بر یرده یازلامق ، یازی کچیرمك .

تَضَاحُك { [ع] قارشیلقلی کولوشمك .

تَضَادّ { [ع] بربرینه ضدّ اولمق § بر عبارده بربرینه ضدّ ایکی معنایی

جمع ايتمكدن عبارت بر صنعت ادبيه .

تَضارُب ٥ { [ء] مضاربه دوكوشمك .

تَضاعُف ٥ { [ء] ايكى ويا داها زياده قات اولارق زياده لشمك . جمعى : تضاعفات .

تَضَجُّر ٥ { [ء] ايچ صيقيلمق ، درونده اضطراب پيدا اولمق .

تَضَرُّع ٥ { [ء] تذلل ايله يالوارمق . جمعى : تضرّعات .

تَضْعِيف ٥ { [ء] بر اوقدر زياده لشديرمك زياده لشديريلمك . جمعى : تضعيفات .

تَضْلِيل ٥ { [ء] ضلال ، ضلاله دوشورمك .

تَضَمُّن ٥ { [ء] حاوى ، مشتمل اولمق .

تَضْمِين ٥ { [ء] سبب اولديغى ضررى ، زيانى اوده مك ، ضرر ، زيان اوده تمك . § باشقه سنك منتخب برسوزينى كندى سوزى آره سنده ايراد ايتمكدن عبارت برصنعت برادبيه . جمعى : تضمينات .

تَضْيِيع ٥ { [ء] اضاعه . ضايع ايتمك : تضييع اوقات = وقتلرينى فوت ايتمك .

تَضْيِيق ٥ { [ء] دارالتمق ، دارالديلمق ، صيقشديرمق ، صيقشديريلمق ، جمعى : تضييقات .

تَطابُق ٥ { [ء] برابرينه اويمك ، اويغون كلمك جمعى : تطابقات .

تَطاوُل { [ء] اوزون اولمق، اوزامق §ظلم ، تعدی . جمی : تطاولات .

تَطَبُّب { [ء] کندینه طبیب سوسی ویرمك ، طبیب کبی کورونمك .

تَطْبِيق { [ء] اویدورمق، اویدوروماق . قارشیلاشدیرمق ، قارشیلاشدیرماق ، بومعناده (ایله) اداتیله استعمال اولونور : مکتوبی مسوده ایله تطبیق کتابك اصلی ایله تطبیق . جمی : تطبیقات .

تَطْحِين { [ء] اوکودمك، اوکودولمك : جمی : تطحینات .

تَطَرُّب { [ء] طربلانمق، شوقه کلمك .

تَطَرُّق { [ء] یول بولماق، حلول ایتمك . تطرق خلل .

تَطْرِيز { [ء] روبه‌وسائره‌یه کنار ایشلهمك ، ایشلنمك ، کنار کچیرمك، کچیریلمك .

تَطَفُّل { [ء] طفیلی اولمق، تبعیت ، اتباع .

تَطَعُّم { [ء] طاتمق ، طادیلمق ، طادینه باقمق ، باقیلمق .

تَطْلِيق { [ء] (اطلاق) : بوشامق .

تَطْمِين { [ء] اطمینان ویرمك، ویریلمك مطمئن ایتمك ، ایدیلمك . جمی : تطمینات .

تَطَوُّع { [ء] نافله نماز قیلمق .

تطرعا = تطوع صور.

تيله ، نافله اولارق .

تَطْويل ﴿ [ء] اوزاتمق ، اوزاديلمق . جمعی : تطويلات .

تَطَهُّر ﴿ [ء] مادی ومعنوی تميزلنمك . پاكلمك . جمعی : تطهرات .

تَطْهير ﴿ [ء] (مادی و معنوی) تميزلمك . تميزلنمك ، پاكلمك ، پاكلنمك جمعی : تطهيرات .

تَطْييش ﴿ [ء] فوقولو برشی ايله فوقولانمق ، فوقو سورونمك .

تَطَيُّر ﴿ [ء] تشأم : اوغورسزعد ايتمك .

تَطْييب ﴿ [ء] خوش ايتمك ، ايديلمك . كوكلنی خوش ايتمك ، كوكلنی خوش ايلمك جمعی : تطييبات .

تَظاهُر ﴿ [ء] بر برينه كورونمك . طرفيندن ظهور ايتمك : دكيزده ايكی كمينك تظاهری . جمعی : تظاهرات . § بر برينه ياوديم ايتمه تعاون .

تَظَرُّف ﴿ [ء] ظرافت طاسلامق ، ظرافت صاتمق .

تَظَلُّم ﴿ [ء] ظلمك ظالمندن شكايت ، اظهار مظلوميت (اظهار تظلم) ده نيلامز . جمعی : تظلمات .

تَظَنُّن ، تَظَنِّی ﴿ [ء] ظن ايله ايش كورمك ، ايكنجيسنك جم اولان (ظنيات) تخفيف يا ايله در .

تَعادُل ﴿ [ء] بر برينه عديل اولمق ، بر برينه دنك كلمك . جمعی : تعادلات .

تَعادی { [ع] معادات: بربرینه دشمنلق ایتمك. جمعی: تعادیات

تَعارُض { [ع] حکمجه بر برینه ضد، مخالف اولمق. جمعی: تعارضات.

تَعارُف { [ف] بر شیئی هرکس بیلمك، برشی جمله‌جه معلوم اولمق: § معارفه، بر برینی طانیمق: تعارف مسلمین.

تَعاطُف { [ع] بر برینه محبت، شفقت کوسترمك. § معطوف ومعطوف علیه اولمق، عطفلاشمق: تعاطف کلمتین = ایکی کلمه‌نك بربرینه معطوف اولمه‌سی. جمعی: تعاطفات.

تَعاطی { [ع] بر برینه ویرمك، ویریشمك: تعاطیٔ افکار.

تَعاظُم { [ع] نظرده بویوك بویوك کورونمك.

تَعاقُب { [ع] بربرینك آردی صیرا یورومك.

تَعالُم { [ع] برشیئی هرکس بیلمك، برشی جمله‌جه معلوم اولمق: تعالم شمس.

تَعالی { [ع] یوکسه‌ك اولق، یوکسه‌لمك.

تعالی پرور = تعالی یی التزام و ترویج ایدیجی.

تَعامُل { [ع] تعشیر وسائره کبی خصوصاتده کی معامله، صورت اجرا: تعامل قدیم. جمعی: تعاملات.

تَعامی { [ع] کورمز کی کورونمك، کورمز-

لیمك ، كورلك طاقنمق .

تَعانُق { [ء] معانقه : قوجاقلاشمق ، بربرینك بوینه صاریلمق.

تَعاوُن { [ء] بربرینه معاونت ایتمك ، یاردیملاشمق، تناصر. جمعی: تعاونات .

تَعاوِیذ { [ء] (تعویذ)ك جمعی : نسخه لر : تعاویذ صبیان.

تَعاهُد { [ء] معاهده : عهدلهشمك. جمعی: تعاهدات .

تَعَب { [ء] زحمت، مشقت.

تَعَبُّد { [ء] عبادت ایتمك، قوللق ایتمك. جمعی: تعبدات .

تَعَبُّس { [ء] صورتی اكشیتمك ، اكشی یوز كوسترمك . جمعی : تعبسات .

تَعبیر { [ء] لفظ ایله ، عباره ایله بیان : حسن تعبیر ، سوء تعبیر . § لفظ ، عباره . § دوش یورمق : تعبیر رؤیا . جمعی : تعبیرات .

تَعبِیَه { [ء]لازم كلن موافعده عسكری برلی برینه قویوب آماده ایتمك ، عسكر برلی برینه قونولوب آماده ایدیلمك: بربولوكی تعبیه . برطابورك تعبیه سی .

تعبیة الجیش = تعبیهٔ عسكر فنی . تشدید ایله غلطدر . (طابیه) بوندن محرفدر .

تَعَجُّب { [ء] (استعجاب) ایله مترادفدر ،

شاشمق .

تَعَجُّل ٭ [ء] عجله ایتمك ، عجله جیلك ایتمك .
جمی : تعجلات .

تَعَجُّن ٭ [ء] خمیرلشمك ، خمیر حالنه کلمك .

تَعْجِیب ٭ [ء] (اعجاب) ایله متراد فدر : تعجبه دوشورمك .

تَعْجِیز ٭ [ء] عیقنتی ، برمك ، ویرمك ، جانی صیقمق ، جانی صیقلمق ، راحتسز ایتمك ، ایدیرمك .
جمی : تعجیزات .

تَعْجِیل ٭ [ء] عجله ایتمك . § عجله ایتدیرمك ، ایتدیرمك ، عجله ایله یاپیلمه سنی ایسته مك ، عجله ایله یاپیلمه سی ایسته نیلمك .
جمی : تعجیلات .

تَعْجِین ٭ [ء] خمیرلشدیرمك ، خمیرلشدیرملك ، خمیر حالنه کتیرمك ، کتیریلمك .

تَعْدَاد ٭ [ء] صایمق ، صایدیرمق .

تَعَدُّد ٭ [ء] بردن زیاده اولمق ، برقاچ دانه اولمق .

تَعَدِّی ٭ [ء] ظلم ایتمك . § تجاوز ایتمك ، کچمك . جمی : تعدیات .

تَعْدِیل ٭ [ء] معتدل قیلمق ، قیلنمق ، ایکی طرفی برایتمك ، ایکی طرف برابر ایدیلمك ، اعتدال حالنه کتیریلمك : تعدیل حدّت . جمی : تعدیلات .

تَعْدِیَه ٭ [ء] متعدّی قیلمق ، قیلنمق : برفعلی تعدیه : ترجمه ده (در)

ادات تعدیه اولور . تشدید ایله غلطدر .

تَعَذُّر ◦ { [ء] ممکن اولمامق ، محال اولمق .

تَعْذِیب ◦ { [ء] عذابه گرفتار ایتمک ، اشکنجه ایتمک ، ایدیلمک . جمعی : تعذیبات .

تَعْذِیر ◦ { [ء] عذر کاذب ایراد ایلمک . ساخته عذر درمیان ایتمک . جمعی : تعذیرات .

تَعَرُّض ◦ { [ء] ایلیشمک ، طاقیلمق .

تعرّضی = (تدافعی) نک ضدّی : تعرضله اولان : جنس تعرضی . جمعی : تعرضات .

تَعْرِفه { [ء] تعریفنامه ، تعریفی حاوی ورقه .

تَعَرُّق { [ء] ترلهمک .

تَعَرّی { [ء] صویونمق ، چیپلاق اولمق .

تَعْرِیب ◦ { [ء] عربجه لاشدیرمق ، عربجه لاشدیریلمق . جمعی : تعریبات .

تَعْرِیض ◦ { [ء] کنایه طریقیله اداره کلام ، کنایه طریقیله افهام مرام . جمعی : تعریضات .

تَعْرِیف ◦ { [ء] اطرافیله آگلاتمق ، آگلادیلمق ، اطرافیله بیلدیرمک ، بیلدیریلمک . § بر شیئک ماهیتنی بیلدیرمن عبارة : ادبیاتک تعریفی § (تنکیر) ک ضدی : معرفه قیلمق ، قیلنمق . جمعی : تعریفات .

تَعْرِیق ◦ { [ء] ترلهتمک ، ترلهدیلمک .

تَعزِیَه { [ع] صویمق ، صویولمق ، چیپلاق ایتمك ، ایدیلمك ، تشدید ایله غلطدر .

تَعزُّب { [ع] أوله نمه یوب أرکن دورمق .

تَعزُّز { [ع] عزت ، شرف کسب ایتمك ، عزتمند اولمق § عزتلنمك ، عزتفروشلق ایتمك ، شرفلیلك صاتمق .

تَعزِیر { [ع] لوم ، توبیخ ، تکدیر تأدیب . جمعی : تعزیزات .

تَعزِیز { [ع] (اعزاز) ایله مترادفدر . آندن اقوادر . جمعی : تعزیزات

تَعزِیَه { [ع] برمصیبت وقوعنده صبر و تحمله ترغیب . (اسلوب فارسی اوزره (تعزیت) صورتنده قوللانیلیر ، ایکیسی ده تشدید ایله غلطدر .)

تَعَسُّر { [ع] کوچ اولمق ، کوچلشمك .

تَعسِیر { [ع] کوچلشدیرمك ، کوچلشدیریلمك . (تصعیب) زیاده قوللانیلیر .

تَعَشُّق { [ع] عاشق اولمق .

تَعشِیر { [ع] اونده بری آلمق ، اونده بری آلینمق . § اونه ابلاغ § اونه تقسیم . جمعی : تعشیرات .

تَعَصُّب { [ع] عادات وسائره ده ثباتکارانه طرفدارلق ، غیرتکشلك یولنی طوتمق . (بو معنا مذموم حقنده در) .

تعصبکار = تعصبجی .

تعصب ايدجى .

تعصبكارانه = تعصبكار رجه سنه .

تعصبكارى = تعصبكار لق .

تَعْصِير [ء] ايچنده كى شيئى چيقارمق ايچون صيقمق ، ايچنده كى شى چيقارملق يچون صيقيلمق . جمعى : تعصيرات .

تَعْطُر [ء] گوزه‌ل قوقو ايله قوقولانمق ، گوزه‌ل قوقو ، عطرسورونمك .

تَعْطِيس [ء] آقصيرمق .

تَعَطُّف [ء] اسيرگمك ، شفقت ايتمك ، احسان ايتمك . جمعى : تعطفات .

تَعَطُّل [ء] ايشسز قالمق . § معطل اولمق ، ايشلامز اولمق .

تَعْطِير [ء] معطر قيلمق ، قيلنمق گوزه‌ل قوقولو ايتمك ، ايديلمك .

تَعْطِيل [ء] بوشلامق ، بوشلانمق . § ايشدن گوچدر فارغ قيلمق ، قيلنمق ، ايشلتمه‌مك ، ايشله‌ديلمه‌مك : فابريقه‌نك تعطيلى ، تعطيل مكتب ، ايام تعطيل . مدت تعطيل § دوردورمق . دوردوروماق . جمعى : تعطيلات .

تَعَظُّم [ء] بيوكلك صاحمق ، عظمت فروشلق ايتمك . قوولمق . جمعى : تعظمات .

تَعْظِيم [ء] بيوكلمك ، اولولامق ، برشيئى بيوك عد ايتديكنه دلالت ايده جك صورتده داوانمق

تعظيماً = تعظيم صو-

رتيله ، تنظيم ايچون . جمعي : تعظيمات .

تَعَفُّف ٥ { [ع] عفتلي اولمق ، التزام عفت ايتمك .

تَعَفُّن ٥ { [ع] فنا قوقمق . جمعي : تعفنات .

تَعَقُّد ٥ { [ع] دوگوملنمك ، معقد ، مغلق اولمق

تَعَقُّل { [ع] (تفهم) ٥ باق .

تَعْقِيب ٥ { [ع] آردى صيره گتمك ، آردى صيره گلمك . § آردينه دوشمك ، دوشولمك . جمعي : تعقيبات .

تَعْقِيد ٥ { [ع] دوگوملمك ، دوگوملنمك § عباره‌يى مغلق ايتمك ، عباره مغلق ايدبلمك . § بهانه‌ده مغلتلق ، عدم وضوح . جمعي : تقيدات .

تَعْقِيم ٥ { [ع] عقيم وثمره‌سز برقمق .

تَعَكُّس ٥ { [ع] معكوس اولمق ، ترسينه دونمك .

تَعَلُّق ٥ { [ع] ايليشيكى ، علاقه‌سى ، مناسبتى اولمق . § (معناى اصلى:) آصيلمق . § ارتباط پيدا ايتمك ، علاقه حاصل ايلمك ، سومك ، محبت ايتمك : قلبك برشيئه تعلقى .

جمعي : تعلقات =

[متعلقات] معناسنده قوللانيلارق اقربا ، خصملر .

تَعَلُّل { [ع] بر خصوصك عدم ويا تأخيرا جراسى ايچون بهانه درميان ايتمه ، يالانديدن بهانه‌لرله تكليف

ايديلن ايشدن قاچينمه .

تَعَلُّم { [ع] علم حاصل ايتمك ، اوگرەنمك .

تَعْلِيق { [ع] آصمق : شولوحه يى ديواره تعليق ايده رميسكز ؟ . . § آصينتيده براقمق ، معين برزمانه قأخير ايتمك : محاكمه پازارگونىنه تعليق ايديلدى . § معروف يازى : خط تعليق .

تَعْلِيل { [ع] علت اولارق گوسترمك ، علت وسبب بيان ايتمك .

أدات تعليل = (صرفده) : برعلت بيان ايدەن كلمه : ايچون ، چونكه ، دولايى ، زيرا ، ناشى .

حسن تعليل = بر خصوص ايچون غيرحقيقى ، فقط لطيف ومناسب برعلت درميانى صنعتى .

تَعْلِيم { [ع] اوگرەتمك : برفنى تعليم .... § اوگرەنمك ، اوگرەنمه يه چاليشمق : قانون تعليم ايديبورم . § حركات عسكريه : يورويش وسلاح استعمالى گبى .

جمعى : تعليمات = بر مأموره - صورت حركتنى مبين اولمق اوزره - شفاهاً ويا تحريراً ويريلن أمرلر : تعليمنامه = تعليماتى حاوى ورقه .

تعليمخانه = عسكرك تعليم يرى ، تعليم ميدانى .

تعليمنامه = عسكر تعليمى رساله سى . § تعليمات ورقه سى .

تَعَمُّد ٥ [ع] بيله‌رك ياپمه ، ذهناً عزم وقصد ايده‌رك شروع .

تعمداً = تعمد ايله ، تعمد صورتيله : تعمداً قتل . تعمدى = تعمدايله اولان : قتل تعمدى .

تَعَمُّم ٥ [ع] عمومى اولمق ، جمله‌يه شامل اولمق : معارفك تعممى . . .

تَعْمِيد ٢ [ع] وافتيز ايتمك .

تَعْمِير ٢ ٥ [ع] بوزوق ويا خراب بر شيئى دوزه‌لتمك : بربنايى تعمير . جمعى : تعميرات .

تعمير خطا = ايديلن بر خطايى دوغرولتمه .

تَعْمِيق ١ ٥ [ع] ده‌رينلەشدرمك ، بر بحث ويا مسئله‌يى پك ده‌رين صورتده تحقيق ايتمك .

تَعْمِيم ٢ ٥ [ع] عمومى قيلمق ، جمله‌يه شامل قيلمق : معارفك تعميمى ايچون چاليشمالى يز .

تعميماً = تعميم صورتيله ، تعميم ايده‌رك .

تَعْمِيَه [ع] ستر واخفا ، گيزله‌مه . § أبجد حسابنجه گوسته‌ريلمه‌سى لازم گلن عددن أكسيك ويا زياده گلن منظوم تاريخده علاوه ويا تنزيلى ايجاب ايده‌ن عددى مبهم برسوزله ايما ايتمه .

تَعَنُّت ٥ [ع] خطاجولق ايتمك ، أوتەكينك بريكينك ياكلشمنى طوتمق

سوداسنده بولونمق .

تَعَهُّد [ء] عناد ايتمك ، حقلى حقسز ديد- يكندن دونمك .

تَعَوُّج [ء] أكريلمك ، أكريلشمك .

تَعَوُّذ [ء] « اعوذ » چكمك ، بووامثالى سوزله أللهه صيغينمق .

تَعَوُّق [ء] اوبالانوب اكلهنمك ، گجيكمك .

تَعَوُّد [ء] نظر دهكمك گى مضر تلردن مصون اولمق ايچون طاقيلان نسخه ، حمائل : (نظر موصقه سى) .

تَعْوِيض [ء] عوض ، بدل ويرمك ؛ عوض ، بدل اولارق ويرمك .

جمى : تعويضات = ضرر و زيانه بدل اولارق ويريلن شيلر : تعويضات نقديه . . .

تعويضاً = تعويض صورتيله ، تعويض اولارق .

تَعْوِيق [ء] گجيكديرمك ، اويالايوب صوكرايه بيراقمق .

تَعَهُّد [ء] اوزه رينه آلمق ، اجراسى ايچون سوز ويرمك .

تَعَيُّش [ء] ياشامق ، گجينمك : انسانك مدار تعيشى آنجق چاليشمه سى اولماليدر .

تَعَيُّن [ء] عيان و آشكار اولمق ، ميدانه چيقمق .

تَعَيُّب [ء] عيبلامق .

تَعْيِين [ء] معين ، بللى ايتمك : وقت ملاقاتى

تعيين ايتديكزمى ؟ § بر مأموريته، برمقامه كچيرمك، نصب ايتمك : مفتشلكه تعيين ايدلدم . § عسكره ويريلن بيه جك .

جمى : تعيينات = عسكره ويريلن بيه جكلر .

تَغَابُن { [ء] بربرينى آلداتمق، آلدادىشمق.

يوم التغابن = قيامت كونى .

تَغَافُل { [ء] غافل كورومك ، بيلميور ، خبرى يوق كبى گوسترمك.

تَغَدِّى { [ء] غدالانمق ، بسله نمك . [اصلى : تغذى]

تَغْدِيَه { [ء] غدالاندىرمق، بسلەمك . [اصلى: تغذيه] .

تَغَرُّب { [ء] غريب ايتمك، غربته گونده رمك، وطنندن جدا ايتمك : نفى وتغريب .

تَغَرُّم { [ء] أدائى لازم گلن شيئى أوده تمه .

تَغَزُّل { [ء] شاعر غزل سويلەمك ، ويا قصيده آراسنده برمناسبتله غزل يازمق .

تَغَسُّل { [ء] غسل ايتمك، كاملاً يقانمق .

تَغَشِّى { [ء] (غشالانمق) : بورونمك ، اورتونمك . § غشى اولمق ، كسلنمك گچمك .

تَغَلُّب { [ء] زورله ، بغير حق حكم سورمه؛ تحكّم .

تَغَلُّب { [ء] برمناسبت وتعلق ، بهانه بر

لفظی باشقه بر لفظ و معنایی ده شامل اولمق اوزره استعمال ایتمه : پدر ایله والده یه «أبوین» دهنیلمه سی گبی .

تَغْلِيط ٢ { [ء] غلط اسناد ایتمك ، « غلط ایتدی ، یا کلشی وار . » دیمك . § غلطه دوشورمك ، یا کیلتمق .

تَغْلِيظ ٢ { [ء] غلیظ ایتمك ، قابالاشدیرمق .

تَغْلِيق ٢ { [ء] (اغلاق) ه باق .

تَغَنِّي ٢ { [ء] نغمه یتمك ، مقام و ألحان ایله اوقومق .

تَغْنِيَات { = تغنیلر .

تُغَيِّر ٢ { [ء] باشقه لاشمق ، ده گیشمك ، باشقه برحال آلمق .

تَغْيِير ٢ { [ء] باشقه لاشدیرمق ، باشقه دورلو ایتمك .

تَفّ { [ف] حرارت .

تفاح { [ء] ألما .

تفاح الارض = یر ألماسی .

تَفَاخُر ٢ { [ء] کبرلهنه رك افتخار ایتمه ، أو گونمه .

تَفَاسِير ٢ { [ء] «تفسیر» ك جمعی : قرآن کریمك معنالرینی ایضاح ایچون تألیف ایدیلن کتابلر .

تَفَاضُل ٢ { [ء] فضل و مزیت یاریشنه چیقمق ، طرفین فضل و مزیته مالکیت ادعاسنده بولونمق § (حساب وجبرده) ایکی عدد و یا کمیت بینلرندکی فرق ، فضلهٔ مقدار .

تفاوت | [ء] ایکی شی بر برندن فرقلی اولق. § ایکی شی بینندہ کی فرق .

تفأل | [ء] فال طوتمق، کندنجه فال آچمق. § خیره یورمق ، اوغورلی عد ایتمك .

تفتیش | [ء] گرکی گبی آراشدیرمق اطرافیله یوقلامق .

جمی : تفتیشات : تفتیشات لازمه ده بولونولدی . . .

تفتیك | [ء] دیمك، پارچه پارچه آییرمق . [تورکجه ده کی « تیفتیك » بو کلمه دن آلینمشدر .]

تفجر | [ء] (انفجار) ایله مترادف : یاریلمق، یاریلوب آیریلمق .

تفجع | [ء] بر مصیبت وقوعنده آجینمق .

جمی : تفجعات .

تفحص | [ء] بر شیئك، بر مسئله نك دقتله ایچ یوزینی آراشدیرمق .

تفحم | [ء مولد] کومو - رلهشمه ، کومور کسیلمه : معدن کوموری طوپراق آلتنده تفحم ایتمش چام آغاچلرندن عبارتدر .

تفخر | [ء] (تفاخر) ه باق .

تفرج | [ء] ازالهٔ غم و کسب فرح ایچون قیره چیقمق . § گنز مکله ازالهٔ غم ایتمك ، فرحلانمق .

تفرجگاه = تفرجیری ، مسیره .

تَفَرُّد [ء] تك اولمق ، امثالی آره سنده بر دانه اولمق ، بر مثلی داها اولمامق: دعوای تفرد .

تَفَرُّس [ء] وجه مصیب اوزره ادراك ایتمك § (علی العموم) آکلامق ، سزمك ، فرقنه وارمق .

تَفَرُّع [ء] فرعلنمك ، دالالنمق ، أصل مسئله دن برویا بر قاچ مسئله ویا حکم منشعب اولمق .

تَفَرْعُن [ء] فرعونلاشمق ، فرعون کسیلمك ، فوق العاده کبر وعظمت گوسترمك .

تَفَرُّق [ء] آیریلمق ، افتراق .

تَفْرِقَه [ء] آیریلمق ، اتفاقسزلق: تفرقه موجب فلاکتدر . § غز تهلرده بر چیز گی ایله آیریلان ورومان سائره درجنه تخصیص ایدیلان قسم ، بوقسمه درج ایدیلن رومان وسائره .

تَفْرِيح [ء] فرحلاندیرمق .

تَفْرِيش [ء] فرش ایتمك ، دوشامك ؛ سرمك .

تَفْرِيط [ء] «افراط»ك ضدّی : درجهٔ اعتدالك مادونده قالمه § درجهٔ اعتدالك مادونی .

تَفْرِيق [ء] آیرمق : بو مایعك تفریقی لازمدر . § ایکی شیئك ایسنی کوتوسنی آکلایوب آیرمق: نیك وبدی تفریق ...

تَفَسُّخ [ء] چروپوب وکولمه دوره

دوره بوزوله .

تَفْسِيخ ٢ { [ع] (توسیع) ایله مترادف : فسیخ قیلمق، گنیشلاتمك.

تَفْسِيدَه ٢ { [ع] حرارتلی ، قیرغین .

تفسیده لب = (دواغی حرارتلی) : پك صوصامش .

تَفْسِير ٢ { [ع] معناسنی بیان، ایضاح ایتمك .

جمعی : تفسیرات . § قرآن کریمك معنالرینی ایضاح ایچون تألیف اولونان کتاب . جمعی : تفاسیر .

تَفْسِيق ٢ { [ع] فسقه نسبت ایتمك ، فاسقلق اسنادایتمك ، بربسنه فاسق دیمك . جمعی : تفسیقات .

تَفْصِيل ٢ { [ع] أطرافیله، اطرافلی اوله رق بیان ایتمه . جمعی : تفضیلات = أطرافیله بیان یوللو سویلمك یازیلار شیلر: تفضیلات لازمه .

تَفَضُّل ٢ { [ع] ادعای فضل ایتمك ، فضل و مزیت صاتمق ، جمعی : تفضلات .

تَفْضِيح ٢ { [ع] رسوای ایتمك ، جمعی : تفضیحات .

تَفْضِيل ٢ { [ع] سائرلرندن زیاده مزیت وفضیلت گوره رك ترجیح ایتمه ، افضل طوتمه .

تَفَطُّن ٢ { [ع] چابوق آکلامق، سرعتله ادراك ایتمك ،

تَفَقُّد ٠ { [ء] آرايوب صورمق ، جمعی : تفقدات .

تَفَقُّه { [ء] فقيه اولمق . § فقه تحصيل ايتمك .

تُفَك { [ء] معروف آتشلی سلاح (تورکجه ده استعمالی : توفنك ، توفك)

تَفَكُّر { [ء] دوشونمك .

تَفْلِيس ٠ { [ء] مفلس لك اسناد ايتمك ، برايسنه مفلس ديمك .

تَفَنُّن { [ء] فنون آشنا اولمق ، فنوندن بهره دار اولمق .

تُفْ { [او] تحقير ويا تأسف أدائی ، (تورکجه ده مقابلی : تو ، تووو !)

تَفَوُّق ٠ { [ء] فائق اولمق ، اوسته چيقمق ، اوستون اولمق .

تَفَوُّه { [ء] آغزه آلمق . [فنا سوزلر حقنده مستعملدر .]

تَفْوِيض ٠ { [ء] احاله ايتمك ، عهده سنه ويرمك .

تَفَهُّم { [ء] تكلفله ، گوجلكله آكلامق ،

تَفْهِيم ٠ { [ء] گوجلكله آكلاتمق ، آكلاتمق .

تَفَيُّض ٠ { [ء] فيض بولمه ، ايله ريله مه ، ترقی ايتمه .

تَقَابُل ٠ { [ء] قارشی قارشی يه گلمك ، قارشيلاشمق ، جمعی : تقابلات .

تَقَارُب ٠ { [ء] بربرينه ياقين اولمق ، يكديگر

ینه یالاشمق .

تقارن ◦ { [ء] مقارن اولمق ، برابرینك یانینه کلمك .

تقاریر ◦ { [ء] «تقریر»ك جمعی : برخصوص ویا ماده حقنده قلمه آلینان مقاله لر .

تقاسم ◦ { [ء] (مقاسمه) ایله مترادف : بولوشمك ، پایلاشمق . § بربرینه قسم ایتمك ، آندلاشمق .

تقاسیط { [ء] «تقسیط»ك جمعی : پارچه پارچه أوده‌نن بربورجك اقسامی .

تقاص ◦ { [ء] أوده شمك ، آلاجغنی ویره جکنه طوتمق .

تقاضی { [ء] صیقیشدیرمق . § آلاجغنی ایسته‌یه‌رك بورجلی یی صیقیشدیرمق . § تقاضا ، سرزنش .

تقاطر ◦ { [ء] (تقطر) ه باق .

تقاطع ◦ { [ء] ایکی شی برینی کسمك ، کسیشمك : ایکی خطك تقاطعی .

تقاعد ◦ { [ء] اختیارلق ویاخسته لق سببیله مأموریتدن چکیلوب جراغ اولمق .

تقاعدیه = تقاعد معاشی .

تقاویم ◦ { [ء] «تقویم»ك جمعی : آیلری ، گونلری موسملری ، وقتلری گوسترمك اوزره تألیف اولونان مجموعه لر .

تقبض ◦ { [ء] طوپلانوب چکیلمه . بوزولمه . § قبض اولمه .

تقبل ◦ { [ء] قبول ایتمك ، قبوللنمك .

تَقْبِيح ٠ ٢ [ع] قبحه نسبت ايتمك ، قبيحدر ديمك ، جمعى : تقبيحات .

تَقْبِيل ٠ ٢ [ع] أوپمك .

تَقَدُّم ٠ ٢ [ع] أوكه. ايلهرى يه گچمك ، مقدم اولمق .

تَقْدِمَه ٠ ٢ [ع] بربويوك ذاته تقديم اولونان برگذار ، هديه .

تَقْدِير ٠ ٢ [ع] جناب حقك ، موجوداتى يارا تمادن گله جك زمانده هر شيئك تاصيل اولاجغنى ولوح محفوظه ثبت ايلهسى ، حكم أزلى . § قيمت بچمك . § قدرينى بيلمك . § بكنمك ، تحسين ايتمك . § احتمال ، صورت ، حال : بو تقديرده ، بالفرض والتقدير .

تقديراً = تقدير صورتيله ، تقدير ايدهرك .

تقديرى = تقديره منسوب ، تقديرده اولان . § (نحو عربيده) ظاهرى اولمايوب اعتبارى اولان : اعراب تقديرى .

تَقْدِيس ٠ ٢ [ع] مقدس طوتمق ، مقدسدر ديمك . جمعى : تقديسات .

تَقْدِيم ٠ ٢ [ع] (مادى ، معنوى) اوكه گچيرمك ، مقدم طوتمق . § بويوك بر ذاته بر شى ، مثلا بر هديه ويرمك ، عرض ايتمك ، § بر كيمسه يى باشقه بر كيمسه يه طانيتديرمق ، پرهزانته ايتمك .

تَقَرُّب ٠ ٢ [ع] (اقتراب) ايله مترادف :

قریبله شمك ، یافلاشمق .

تَقَرُّح ٠ { [ء] قرحه لانمه ، یاره ایجاده قالمه .

تَقَرُّر ٠ { [ء] قرار بولمق ، قرارلاشمق ، مقرّر اولمق .

تَقْرِیب ٠ { [ء] قریب ایتمك یاقلاشدیرمق . § (مادیاتده) تخمین . § یولنی بولمق .

تقریباً = تخمین صورتیله ، تخمیناً

تقریبی = تخمینی

بر تقریب = بر تقریب ایله ، یولی بولارق .

تَقْرِیر ٠ { [ء] قرار ویرمك برلهشدیرمك ، ثابت قیلمق ، جمعی : تقریرات . § شفاهاً آکلاتمه ، افاده ، بیان § بعض مواد حقنده رسماً قلمه آلینان مقاله مخصوصه ، جمعی : تقاریر .

تَقْرِیض ٠ { [ء] (مؤلفات حقنده) مدح ایتمك ، جمعی : تقریضات . § براثری مدح یوللویازیلان منظوم ویا منثور مقاله ، جمعی : تقاریض .

تَقْرِین ٠ { [ء] قرین ایتمك برلکده بولوندورمق .

تَقَزُّح ٠ { [ء مولد] ضیایی شعاعات مختلفه سنه تحلیل ایله رنکلری آیری آیری قوس قزح شکلنده کوسترمه ، « ألکم صاغمدا » حاصل ایتمه .

تَقْسِیط ٠ { [ء] پارچه پارچه أودهنن بورجك بر قسمی : بش تقسیطده

اوده نیله جکدر .

تَقْسِيم ٥ { [ع] قسم قسم ایتمك، قسملره آیرمق، بولمك . § (حسابده) بر عددی معین قسملره آیرمق عملیه سی، جمی: تقسیمات = [اکثریا] بربنانك اقسامی، بولمه لری .

تَقَشُّر ٥ { [ع] قشرلانمق، قابوق طوتمق .

تَقْصِير ٥ { [ع] (تقاصر) ایله مترادف : برشیئی یاپمه یه قدرتی وارکن چکینوب یاپمامق § قصور ایتمك، جمی : تقصیرات = قصورلر : الله تقصیراتی عفو ایتسین ! . . .

تَقَطُّر ٥ { [ع] (تقاطر) ایله مترادف: قطره قطره دوکولمك، داملامق.

تَقْطِير ٥ { [ع] قطره قطره دوکمك، داملاتمق. § برمایی انبیقدن چکمك.

تَقْطِيع ٥ { [ع] پارچه پارچه کسمك § منظوم برسوزی - وزننه توفیقاً - قطعه لره آیرمق، پارچه لامق.

تَقْفِيل ٥ { [ع] کلیدلهمك .

تَقْفِيَه ٥ { [ع] قافیه لهمك، قافیه یاپمق . § قافیه لی، مقفی قیلمق .

تَقَلُّب ٥ { [ع] بریاندن بریانه دونمك، ترسنه چه وریلمك . § ده گیشمك، باشقه برقالبه، طرزه دوکولمك، جمی : تقلبات .

تَقَلُّص ٥ { [ع] [أعضا حقنده] چکیلوب طوپلانمق، بوزوشمك .

تَقْلِيب ٥ { [ع] بریاندن بریانه دوندورمك،

چه‌ویرمك . § باشقه برقالبه صوقمق ، دگیشدیرمك .

تَقْلِيدْ ۲ { [ء] أصله بكزه‌مه یولنده اجرای عمل ، بكزه‌مه یه چالیشمق : هرشیئی تقلیده چالیشمه‌مالی . § أصلنه بكزه‌مه یولنده یاپیلمش شی : تقلید مال ، جمعی : تقلیدات .

تَقْلِيفْ ۲ { [ء] قالافاتلامق .

تَقْلِيلْ ۲ { [ء] قلیل ایتمك ، آزالتمق .

تَقْلِيمْ ۲ { [ء] (طیرناق وقامیش گبی شیلر حقنده) کسمك .

تَقَمُّصْ { [ء] قمیص یعنی گوملمك گیمك .

تَقْمِيصْ ۲ { [ء] قمیص یعنی گوملمك گیدیرمك .

تَقَوُّسْ { [ء] قوسله‌نمك ، یای شکلنه گیرمك ، یای گبی أگریلمك .

تَقَوُّمْ { [ء] أگری بر شی دوغرولمق ، قائم اولمق .

تَقْوَىٰ ۱ { [ء] جناب حقدن قورقارق گناهلردن قاچینمه : زهد و تقوی ...

تَقْوِيسْ { [ء] مقوس ایتمك ، یای شکلنه قویمق .

تَقْوِيمْ ۲ { [ء] أگری یی دوغرولتمق ، قائم قیلمق . § محکمله‌شدیرمك . § آیلری ، موسملری ، گونلری . وقتلری گوستر- مك اوزره ترتیب اولونان رساله ، مجموعه ، جمعی : تقاویم . ایلك ایکی معناده جمعی : تقویمات .

تَقْوِيَه { [ع] قوت ويرمك ، قوتلەندیرمك ، قوی قیلمق .

تَقَيّ { [ع] تقوی صاحبی ، تقوی ایله متصف کیمسه .

تَقَيُّح { [ع] ایرینله نمك .

تَقَيُّد { [ع] قیدلی بولونمق ، دقتلی داورانمق . § قیدلانمق ، مقید اولمق ، جمعی : تقیدات .

تَقْيِيد { [ع] مطلق بیر قیدیوب قیدله مك ، مقید قیلمق . § بوقاغی یه اورمق ، باغلامق ، جمعی : تقییدات .

تَكْ { [ع] قوشمه ، سکرتمه .

تكاور = [تك ـ آور] : قوشیجی ، سکیرتیجی .

تك وناز . تك وپو = دورمایوب قوشمه ، سکیرتمه .

تَكاپُو { [ع] (تك وپو) آردندن سکیرتمه تلاش ایله آرامه . § دالفاووقنق طرزنده هرسوزی هرفعلی تصدیق ایتمه .

تَكاثُر { [ع] « تکثر » ه باق .

تَكاثُف { [ع] صیقلاشمق کثافت پیدا ایتمك ، کثیف اولمق . § [حکمت وکیمیاده] برغاز ویابخار صیغویوب کثافت پیدا ایدەرك مایع حالنه کچمك .

تَكاسُل { [ع] اوشه نمك ، تنبلجه سنه داورانمق ، جمعی : تکاسلات .

تَكافُؤ { [ع] بربرینه کفو اولمق برابرله شمك .

تَكالِيف ٥ { [ء] تكليف ك جمعى : بريسندن برايش ياپمه سى ايچون ايديلن طلبلر . § شريعتك ماپيلديسنى امر ايتديكى شيلر . § حكومتك اداسنى ايستديكى شيلر ، ويرگيلر .

تَكامُل ٥ { [ء] تكمل ٥ باق .

تَكَبُّر ٥ { [ء] كبرلنمك ، بويوكلنمك ، بويوكلك صاتمق .

تَكْبير ٥ { [ء] الله أكبر ديمك § « الله أكبر » جملهٔ شريفه سى ، جمعى : تكبيرات .

تَكَثُّر ٥ { [ء] (تكاثر) ايله مترادف : چوق اولمق ، چوغالمق .

تَكْثير { [ء] چوغالتمق .

تَكْشيف ٥ { [ء] كشيف قيلمق . كثافت ويرمك . § (كيميا و حكمتده) : بر بخر ويا غازى صوغودوب كثيف قيلارق مايع حالنه گتيرمك .

تَكَحُّل ٥ { [ء] (اكتحال) ايله مترادف : گوزلرينه سرمه چكمك .

تَكْحيل { [ء] سرمه لهمك .

تَكَدُّر ٥ { [ء] كدرلهنمك § بولانمق .

تَكْدير ٥ { [ء] آزارلامق § بولاندرمق جمعى : تكديرات .

تَكْذيب ٥ { [ء] كذبه نسبت ايتمك ، يالانجى ديمك ، جمعى : تكذيبات .

تَكْرار ٥ { [ء] ايكى ويا داها زياده كره

اجرا : تکرار ایدیکز . § مکرر اولارق ، یینه : تکرار اوقویه‌کز .

کثرت تکرار = (تکرارك چوقلغی) : برسوزی ایکیدن زیاده تکرارلامه .

تکرار علی التکرار = برچوق دفعه ، اوست اوستنه .

تَکَرُّر ٭ { [ء] مکرر اولمق برمدن زیاده وقوع بولمق . جمی : تکررات .

تَکْریر ٭ { [ء] تکرار . لامق § (أدبیاتده) عباره‌ده حسن تکرار .

تَکْریم ٭ { [ء] تعظیم . تکریماً = تعظیماً . جمی : تکریمات .

تَکْسیب ٭ { [ء] کسب ایتدیرمك ، قازاندیرمق .

تَکْسیر ٭ { [ء] زیاده سیله قیرمق .

تَکْشیف ٭ { [ء] زیاده سیله آچمق .

تَکَفُّل ٭ { [ء] کفالت ایتمك ، کفیل اولمق .

تَکْفیر ٭ { [ء] (اکفار) ایله مترادف : کافر اسناد ایتمك ، کافر دیمك .

تَکْفیل ٭ { [ء] کفیل ایتمك .

تَکْفین ٭ { [ء] کفنه صارمق .

تَکَلُّس ٭ { [ء - مولد] کیره جه تحول ایتمه ، کیره ج حالنه کلمه .

تَکَلُّف ٭ { [ء] کلفتلی یاپش طوتمق ، اختیار زحمت . بلا تکلف =

تكلفسز، تكلفسزاوله‌رق

جمی : تكلفات .

تَكَلّم { [ء] سوز سو-
يله‌مك ، لافيردى
ايتمك. جمی : تكلمات .

تَكْلِيس { [ء] كيره‌جه
چه‌ويرمك ،
كيره‌چ حالنه قويمق .

تَكْلِيف { [ء] بريسنك
برايشی ايشله‌مه-
مه‌سنی كندیسندن ايسته‌مك ؛
جمی : تكليفات . تكليف مالا يطاق
= طاقت گتيريله‌ميه‌جك بر
شيئی تكليف § شريعتك
ویا حكومتك أمری ؛ جمی :
تكاليف . § أشخاص بيننده
بربرينی زحمته صوقه‌جق
صورتده جريان ايدن معامله ،
رسميت .

تَكَمُّل { [ء] كمالنمك ،
كمال بولمق . مكمل
وكامل اولمق . جمی : تكملات .

تُكْمَه { [ة] دوكمه .

تَكْمِيل { [ء] بيتيرمك ،
تمام ايتمك : تكميل
أنفاس . § بيتمش ، تام :
انشا آت تكميل اولدی .

تَكَوُّن { [ء] پيدا اولمق .

تَكْوِين { [ء] (صفات
الهيه‌دن) :
اولدورمق ، احداث وايجاد
ايتمك ، يوق ايكن وجوده
گتيرمك .

تَكَه { [ة] أركك كچی .

تَكْيَه { [و] درويشلرك
عبادتگاهی .
تكيه نشين = تكيه‌ده
اوطوران .

تَلّ { [ء] تپه ، كومه ،
يينين . جمی : تلال .

تَلاحُق ◦ [ء] بربرینه ملحق اولمق ، بربرینه قاتیلمق ، قاتیشمق .

تَلاش ◦ [ء] اضطراب ایله قاریشیق عجله .

تَلاطُم ◦ [ء] دالغه‌لر اوروشمق ، چارپیشمق . § زیاده اوینایوب دالغه‌لانمق .

تَلافی ◦ [ء] ألدن کیدن شیئی صو کرادن تدارك ایتمك .

تلافی مافات = فوت اولان شیئك تلافیسی .

تَلافِیف ◦ [ء] (تلفیف) ك جمعی : طاقیم طاقیم بربرینه صارماشمش نباتات .

تَلاقی ◦ [ء] بربرینه قارشی کلوب بولوشمق ، ملاقی اولمق .

تِلال ◦ [ء] (تَل) ك جمعی : تپه‌لر .

تَلامِیذ ◦ [ء] (تلمیذ) ك جمعی : شاگردلر [غلطی : تلامیذ]

تِلاوَت ◦ [ء] قرآن اوقومق § گوزه‌ل اوقومق : تلاوت قرآن ، مولد شریف تلاوتی .

تَلألُؤ ◦ [ء] پاریلدامق .

تَلَبُّس ◦ [ء] گینمك . جمعی : تلبسات .

تَلبِیس ◦ [ء] حق ستر ایتمك ، صورت حقدن کورونوب آلدامق . جمعی : تلبیسات .

تَلثُّم ◦ [ء] یاشمانلانمق .

تَلثِیم ◦ [ء] اوپمك .

تَلَحُّم ﴿ [ء] أتلهنمه ، شيشمانلامه .

تَلخ ﴿ [ف] (شيرين) ك ضدّى : آجى .

تلخكام = دماغى تلخ اولان ، مذاقنده لذت قالمايان . مكدر .

تلخى = آجيلق .

تَلْخِيص ﴿ [ء] خلاصه سنى ياپمق ، خلاصه ايتمك تلخيصاً = تلخيص صورتيله ، تلخيص ايده رك جمعى : تلخيصات .

تَلَذُّذ ﴿ [ء] لذتله نمك ، لذت بولمق . جمعى : تلذذات .

تَلْذِيذ ﴿ [ء] لذتله تلذيذ يرمك لذت ويرمك .

تَلَطُّف ﴿ [ء] لطف ايله نازكانه معامله ايتمك . جمعى : تلطفات .

تَلْطِيف ﴿ [ء] مظهر لطف ايتمك ، تلطيفاً = تلطيف صورتيله تلطيف ايچون . جمعى : تلطيفات .

تَلْعِين ﴿ [ء] لعنت ايتمك . جمعى : تلعينات .

تَلَغْراف ﴿ [روميجه دن] اشارات مخصوصه ايله اوزاقدن مخابره . § (استعمالده) : اوزدينه تلغراف له كلن خبرلر يازيلان كاغد . تلغراف نامه .

تَلَف ﴿ [ء] محو ، هلاك . § اولدورمك ، اتلاف . جمعى : تلفات = تلف اولانلر ، اولدورولهنلر .

تَلَفُون ﴿ [فر] صدايى نقل ايدن آلت ، ناقل صدا .

تَلَفُّظ ﴿ [ء] برسوزى ، بر كلمه يى آغزدن چيقارمه ، سويلهمه .

تَلْغِيق ([ء] بر بريشه ضم ايتمك ، قاتمق .

تِلْقاء ([ء] طرف ، جهت ، حذا : تلقاء نفس .

تَلَقِّي ([ء] . . . نظريله باقمق ؛ كندى ادراك و اعتقادينه كوره قبول ايتمك . جمعى : تلقيات .

تَلْقِيب ([ء] لقب ويرمك ، لقبله مك .

تَلْقِيح ([ء] آشى اورمق ، آشيلامق .

تَلْقِين ([ء] ايجه آكلاتمق . § مزاره قونولدقدن صوكرا ميته خطاباً قبرينك باش اوجنده ايراد ايديلن اخطارات دينيه . جمعى : تلقينات .

تَلَمُّع ([ء] (التماع) ايله مترادف : لمعان ايتمك ، پارلامق . جمعى : تلمعات .

تَلْمِيح ([ء] برسوزله ايما ايتمه . § (أدبياتده) : سوز آراسنده بر وقعه يه ، بر ضرب مثله ، بر شعره اشارت ايتمك صنعتى .

تِلْمِيذ ([ء] شاكرد . تلميذيت = شاكردلك . تلميذانه = بر شاكرده ياقيشير صورتده .

تَلْمِيع ([ء] لمعان ايتديرمك ، پارلاتمق . § رنكارنك ايتمك ، آلاجه لامق . § (أدبياتده) : برشعرى ايكى ويا اوچ لسان ايله سويلهمك صنعتى .

تَلَوُّث ([ء] ملوث اولمق ، بولاشمق ، بولاشوب

مردار اولمق .

تَلَوُّن { [ء] رنگدن رنگه گيرمك ، رنگ رنگ اولمق . § بر حالدن باشقه برحاله گيرمك ، ثباتسز اولمق ؛ جمعى : تلونات .

تَلَوُّث { [ء] ملوث ايتمك . بولاشديرمق ، بولاشديروب مردار ايتمك .

تَلْوِين { [ء] ملون ايتمك ، رنك ويرمك ، بويامق ؛ جمعى : تلوينات .

تَلَهُّف { [ء] متحسر ومحزون اولمق ، يانوب ياقيلمق .

تَلْهِيب { [ء] آلوله ندير- مك .

تَلَهُّب { [ء] يوموشاق اولمق ، يوموشامق .

تَلْيِين { [ء] يوموشاتمق .

تَمَاثُل { [ء] (مماثله) به باق .

تَمَاثِيل { [ء] « تمثال » ك جمعى : صورتلر ؛ أصلك مثلى ، عينى اولان شيلر .

تَمَادِى { [ء] اوزون مدت دوام ايتمك ، زياده اوزامق .

تَمَارُض { [ء] مريض كبى كورونمك ، يالاندن خسته اولمق . جمعى : تمارضات .

تَمَاسّ { [ء] (غلطى : تماس) : ده كمه ، دوقونمه . جمعى : تماسات .

تَمَاشَا { [ء] سير ايتمه ، أكلنمك وياعبرت آلمق كبى برمقصدله باقمه .

تماشا خانه = تماشا يرى ، تياترو .

تماشاكاه = تماشا يرى، تياترو . § سير وتنزه يرى، مسيره .

تماشاكر = تماشا ايد. يجى ، سيرجى . جمعى : تماشاكران .

تَمَامْ { [ء] تام ، نقصانسز . تمام اولديمى؟ § تام اولمق، بيتمك : بو كتابك تمامنه قدر ...

تماماً = تام اولارق، نقصانسز اولارق .

بالتمام ، بتمامها = تماميله ، نقصانسز .

ناتمام = تمام دكيل، ناقص ، بيتمه مش .

تماميت = تماملق ، ناملق . نقصانسزلق : تماميت ملكيه ...

تَمَايُلْ { [ء] (مادى ، معنوى) : ميل ايتمك ، ميلله نمك .

تَمَتُّعْ { [ء] كار ايتمك ، قازانمق ، فائده له نمك . § كار، قازانج ، فائده، جمعى : تمتعات .

تَمَثُّلْ { [ء] برشيئك صورتنه كيرمك، عيناً اوصورتى آلمق .

تِمْثَالْ { [ء] صورت ، أصلك عينى اولان شكل . § مادى ويامعنوى بر شيئى تجسيم وتمثيل ايدن شى : تمثال حميت ، تمثال مهابت ...

تَمْثِيلْ { [ء] بر شيئك صورتنى وجوده كتيرمك ، بر شيئك عينى ، مثالى اولق : مشركلر جاشا الوهيتى تمثيل ايدرلر

صنملری .. . § بر شیئك صورتنی چیقارمق ، نقش و طبع ایتمك : تمثیل أول = برنجی طبع .

تمجد { [ء] مجد وشرف قازانمق ، مجید اولمق .

تمجید { [ء] مدح وثنا ایله تعظیم . § مدح وثنا ایله تعظیم بولنده اوقونان دعا . § (استعمالنده) : صباح اذاننده أول مؤذنلرك جهراً اوقودقلری دعا ، الصلات . . . § (تورکجه ده) : سحور : تمجید پلاوی .

تمدح { [ء] کندینی مدح ایتمك ، اوکونمك . جمی : تمدحات .

تمدن { [ء] مدنی اولمق ، مدنیته کیرمك .

تمدید { [ء] اوزاتمق .

تمر { [ء] خرما .

تمرهندی = تورکجه ده «ده میرهندی» دیدکلری .

تمرد { [ء] پك زیاده عناد ایتمك ، دیك کلمك .

تمرین { [ء] ادمان ایتدیرمك ، آلیشدیرمق ایچون دوام اوزره چالیشدیرمق . § شاکردلرینی اوقودقلری درسه ایچه آلیشدیرمق ایچون ترتیب اولونان سؤالار ، جمی : تمرینات .

تمساح { [ء] صیجاق مملکتلرده کی بویوك نهرلرده بولونور بر نوع جسیم واوست چکه‌سی اوینار جاناور .

تَمَسُّح ٠ { [ء] مسح ايتمك، برشيئه أل سورمك § سورونمك .

تَمَسْخُر ٠ { [ء] مسخره لانمق مسخره لق ايتمك § مسخره لق باپه رق آلای ايتمك .

تَمَسُّك ٠ { [ء] (معناً): اهتمام ايله طوتونمق.

تَمَشُّق ٠ { [ء] مشق آلمق مشق اتخاذ ايتمك، § تعلم ، اوكرەنمه .

تَمَشِّي ٠ { [ء] (معناً): يورومك .

تَمْشِيَت ٠ { [ء] (معناً): يورونمك: تمشيت امور ومصالح ...

تَمَكُّن ٠ { [ء] مكان طوتمق، برله شمك.

تَمْكِين ٠ { [ء] آغيرلق ، وقار .

پر تمكين = تمكينلی، وقار صاحبی .

تَمَلُّق ٠ { [ء] يالطاقلانمق؛ جمعی: تملقات .

تَمَلُّك ٠ { [ء] مالك ايدنمك، تحت تصرفه آلمق، مال ايدينمك .

تَمْلِيح ٠ { [ء] طوزلامق : تمليح طعام . § (أدبياتده) : سوز آراسنده خوش برمضمون ويا كوزەل برتعبيرايراد ايتمك صنعتی .

تَمْلِيك ٠ { [ء] مالك ايتمك، مال ايتمك .

تَمَنِّي ٠ { [ء] ديلەمك ، آرزوايتمك. § ديلك، آرزو ؛ جمعی : تمنيات .

تَمَوُّج ٠ { [ء] موجه له نمك ، دلغه لانمق، دالغه دالغه اولمق، جمعی: تموجات.

تموز { [سریانیدن] اروی آیلرك بشنجیسی: تموز صیجاقلری . . .

تموّل { [ء] چوق مال صاحبی اولق ، مالدار اولق .

تمهّد { [ء] (مادی، معنوی): یاییلمق . یاییلوب دوشه‌مك .

تمهدی { [ء] ساخته مهدی اولق ، مهدیلك دعواسنده بولونمق .

تمهید { [ء] (مادی، معنوی): یاپمق، یاپوب دوشه‌مك: تمهید مقدمات، جمعی: تمهیدات .

تمیز { [ء] معناً أمثالندن آیریلق ، أمثالی آراسندن آیریلوب آیریجه بر موقع طوتمق ، متمیز اولق .

مابه‌التمیز = کندیسیله تمیز ایدیلن شی .

تمیم { [ء] مایع حالنده کلمك ، صولانمق .

تمییز { [ء] آییرمق ، فرق ایتمك، سچمك: نیك وبدی تمییز .

محکمهٔ تمییز = بدایت واستیناف محکمه‌لرینك ویر- دکلری حکملرك دوغرو اولوب اولمادیغنی تمییزه مأمور محکمه .

تن { [ذ] وجود، کووده .

تن پرور = وجود بسله‌ین .

تن درست = وجودی صاغلام کیمسه .

آهن تن = دمیر وجودلی .

نرم تن = یومو شاق تنلی ،

تَنادّ { [ء] بربرندن او- رکمك .

يوم التناد = (انسانلرك بربرلرندن اورکدکلری کون): قيامت کونی .

تَنادي { [ء] بربرينه ندا ايتمك . ندا ايديشمك

يوم التنادی = قيامت کونی .

تَنازُع { [ء] (منازعه) يه باق.

تَناسُب { [ء] بربرينه مناسب اولمق :

تناسب ألفاظ تناسب اندام . § (أدبياتده) : « مراعات نظير » دنمق . § (رياضيه ده): ايکی نسبتك بربرينه مساوی اولمه سی . بربرينه مساوی ايکی نسبت : هر تناسبده طرفين و وسطين حاصل ضربلری يکديکرينه مساويدر .

تَناسُخ { [ء] (اسکی أصلسز اعتقادا- تدن) کوبارروحك جسددن آيريلير آيريلماز باشقه بر جسمه تعلق ايتمه سی ، روحك جسددن جسده انتقالی .

تَناسُل { [ء] بربرندن دوغوب اورەمك .

تَناصُر { [ء] بربرينه نصرت ايتمك ، يارديملاشمق .

تَناظُر { [ء] بربرينه باقمق ، باقيشمق . § قارشی قارشيه بولونمه § (هندسه ده) : برنقطه ، خط ، سطح ، ويا جسمك بر محور و مستوی يه نظراً عين اوزاقلقده بولونمه سی .

تَناوُر { [ء] بر برندن نفرت ايتمك .

تنافر حروف = عینی ویا بربرینه یاقین مخرجده بر قاچ حرفك یان یانه کلهرك اوقورکن لسانه ثقلت ویرمهجك بر حالده بولونمسی .

تَناقُص { [ء] آزالمق ، أکسیلمك .

تَناقُض { [ء] ایکی سوز بربرینه مخالف اولمق ، ایکی سوز یکدیکرینی نقض ایتمك : تناقض قولین .

تَناکُح { [ء] نکاحلاشمق ، بربریله زوج وزوجه اولمق .

تَناوُل { [ء] آلوب یمك .

تَناهی { [ء] نهایت بولمق . بی تناهی = تناهیسی اولمایان ، تناهیسز .

تَنبالکو { [ف] نارکیله ایله ایچیلن معروف نبات ؛ (غلطی : تومبه کی)

تَنَبُّت { [ء] نابت اولمق یردن بیتمك .

تُنبَك { [ف] دومبه لك تنبك زن = دومبه لك چالان .

تَنبَل { [ف] اوشه نیجی ، اوشه نکن .

تَنَبُّؤ { [ء] نبوت کاذبه ادعا ایلمك ، یالان اوله رق پیغمبرلك دعواسنده بولونمق .

تَنبیه { [ء] اهتمام ایله أمر یاخود نهی ایتمك ، اخطار ایلهمك . § (معنای أصلی) : اویاندیرمق ، ایقاظ ایتمك : قهوه أعصابی تنبیه وتهییج ایدهر . جمی:

تنبيهات .

تَنَشَّه { [ايتاليانجه دن] كونشه ، ياغموره قارشى سفائن وسائره نك اوزه رينه چكيلن بز . § [ف] اورونمك آغى .

تُنْد { [ف] سرت ، حدّيد ، شديد : باد تند = سرت روزكار . تند مشرب = سرت خويلو ، سرت مشربلى . تندرو ـ ى = آصيق ، چابيق چهره لى . تندى = سرتلك ، حدت ، شدت .

تَنْذِير { [ع] « تبشير » ك ضدى : برخصوصى تبليغ ايله قورقوتمه ، قورقو ويرمه .

تَنَزُّل { [ع] (مادى ، معنوى) آشاغى اينمك ، آشاغيلامق : تنزل قيمت . بالونك تنزلى . § كوكل آچلماقلغى ايتمك ، اختيارتوا ـ ضعله رغبت كوسترمك .

تنزلاً = تنزل صو ـ رتيله : تنزلاً تشريف بيوردىلر .

تَنَزُّه { [ع] كسب انشراح ، كسب انشراح ايچون فرحلى برلرده كزينمك . § برى و منزه اولمق ، اوزاق بولونمق : جناب حقك هر دورلو نقصاندن تنزهى . . .

تَنْزِيل { [ع] آشاغى ايندرمك ، آشاغيلاتمق : تنزيل قيمت . § بر عددن بر مقدار معين چيقارمه ، طرح .

جمعى : تنزيلات .

تنزیلات ایله صاتیش .

تَنْزِیه . [ء] فنا لقلردن بری قیلمق ، منزه طوتمق . § (حق تعالی حضرتلرینه) : بوتون نقصانلردن بری اولمغی سویلمك .

تَنْسِیب . [ء مولد] منا سب کورمك ، مناسبدر دیمك .

تَنْسِیق . [ء] نظام اوزره دیزمك ، نظامه قویمق : تنسیق امور = ایشلری یولنه قویمه .

تنسیق صفات = (أدبیاتده) : بر چوق أوصافی بر بریی متعاقب ایراد ایتمك صنعتی . جمعی : تنسیقات = رسمی بر دائره ده مأموریتی قسماً اخراج ، قسماً ده ابقا صورتیله مأمورینه و دائره امورینه نظارت ویرمه .

تَنَشُّف . [ء] صویی ، رطوبتی کندینه چکوب ایچمك ، أمك ، رطوبتله تمك .

تَنْشُوی [ف] تَنْشِیر .

تَنْشِیط . [ء] نشاطلاندیرمق ، نشاط ویرمك : تنشیط قلوب .

تَنَصُّر . [ء] خریستیان اولمق .

تَنْصِیر . [ء] خریستیان ایتمك .

تَنْصِیف [ء] ایکی یه بولمك .

تَنْظِیر . [ء] نظیرینی یاپمق ، بکزه ریی وجوده کتیرمك .

تنظیراً = تنظیر صورتیله تنظیر ایچون ،

تَنْظِيف ٢ [ء] (مادةً) تميزلەمك، پاكلەمك . جمعی : تنظيفات : تنظيفات آرابەسی .

تَنْظِيم ٢ [ء] ديزمك . § پاپوب ياقيشديرمق، برانتظام تحتنده وجوده كتيرمك . § يولنه قويمق، انتظام ويرمك : باغچه يی تنظيم . جمعی : تنظيمات : تنظيمات خيريه .

تَنَعُّم ٢ [ء] نعمت ايچنده بولونارق راحت ايتمك .

تَنْعِيم ٢ [ء] نعمتله تدبيرمك، نائل رفاه ايتمك .

تَنَفُّر [ء] نفرت ايتمك .

تَنَفُّس [ء] صولوق آلمق . § بورغونلق آلمق، بورغونلغی گيدەرمك اوزره استراحت ايتمك : طلبه نك تنفس زمانی . . .

تَنْفِيذ ٢ [ء] (انفاذ) ، باق . جمعی : تنفيذات .

تَنْفِير ٢ [ء] نفرت ايتديرمك .

تَنْقِيح ٢ [ء] منقح قيلمق، فضله لری چيقارمق، فضله لری چيقارمق صورتيله دوزەلتمك : تنقيح كلام . جمعی : تنقيحات .

تَنْقِيد ٢ [ء] هرهانكی برأثری، مثلا بر بر كتاب ويا مقاله يی تدقيق ايله ايی و فناجهتلرينی بالمحاكمه گوسترمك . جمعی : تنقيدات

تَنْقِيص ٢ [ء] نقصان قيلمق، آزالتمق . اكسيلتمك .

تَنْقِيط ٢ [ء] نقطه لامق . § يازی سهو لتله وطبيعی برصورتده اوقونمق

ايچون جمله نهايتلرى ايله بعض كلملر آرالرينه نقطه و سائر اشارتلر قويمق : اصول تنقيط .

تَنْقِيَه {[ء] تطهير ، شيرينغه .

تَنَك {[ء] دار .

تنكدست = ألى دار ، زوكورت .

تنكدل ، دانتك = يوره‌كى دار ، قلبى مضطرب اولان .

تنكناى = دار ، صيقينتلى ير .

تنكى = دارلق :

تنكئ معيشت = معيشت دارلغى .

تَنَكُّر {[ء] بيلينمه‌مك ، طانيلمامه‌ق يرقيافته كيرمك .

تَنْكِيح {[ء] نكاح ايتمك ، نكاحلامق ، جمى : تنكيحات .

تَنْكِير {[ء] (صرفده) : ذكره قيلمق .

تَنْكِيل {[ء] باشقه‌لرينه مدار عبرت اوله‌جق صورتده معامله ايتمك : تنكيل اشقيا .

تَنْمِيَه {[ء] ئ لاندير مق ، بركتلندير وب آرتيرمق : تنمية مزروعات .

تَنَوُّر {[ء] نورلانمق ، آيدينلق اولمق .

تَنَوُّر {[ء] أكمك پشيره‌جك اوجاق فرون ، صوبا . طاندير .

تَنَوُّع {[ء] نوعلنمك ، نوع نوع ، چشيد چشيد اولمق . جمى : تنوعات .

تَنْوِير {[ء] نورلاندير مق ، آيدينلاتمق . جمى : تنويرات : ألكتريق تنو-

یراتی .

تَنْوِیع { [ع] نوعلندرمك، نوع نوع ، چشید چشید ایتمك .

تَنْوِیم { [ع] اویوتمق .

تَنْوِین { [ع] ایکی اوستون، ایکی اسره، ایکی اوزره . جمی : تنوینات .

تَنْهَا { [ف] یالکز : تنها لقدن بیقیلیر . § خالی، انساندن خالی . بو راسی تنهایر .

تنهاور = یالکز باشنه کیدن .

تنهانشین = یالکز باشنه اوطوران .

تنهایی = یالکزلق : وحشت تنهایی .

تَنِیدَه { [ف] دوقونمش، نسج اولونمش .

تَوَّاب { [ع] قولارینك توبه سنی قبول ایدن، جناب حق : تواب رحیم .

تَوَابِع { [ع] (تابع)ك جمی : بر ذاتك خدمتنده بولونانلر § بر ذاتك فکرینه مسلکنه اویانلر، مسلکنی طوتانلر .

تَوَارُث { [ع] برندن دیکرینه میراث قالمق : علم وأدب توارث ایتمز . § میراث اولهرق آلمق، میراثلاشمق : مرحوم پدرمدن توارث ایتدیکم أملاك ...

تَوَارُد { [ع] کلمك . § ایکی شاعرك تصادفاً وبر برندن خبرلری اولمقسزین عین مأله ویا عین کلمه لرله بر بیت ویا مصراع سویلهمه لری .

تَوَارِی { [ع] کیزلهنمك .

تواريخ: [ء] (تاريخ)ك جمعی: برشيئك وقوعی زمانلری. § دورلر، زمانلر § كچمشده كی وقوعات واحوال انسانيه دن بحث ايدن كتابلر.

تَوازُن: [ء] (موازنه) ايله مترادف: ايكی طرفك وزنی مساوی اولمق، عينی وزنده بولونمق.

تَوازی: [ء] ايكی خطك اصلا بربرينه دهكمه مك شرطيله يان يانه اوزانمه سی، بربرينه موازی اولمه سی.

تَواصُل: [ء] بربرينه واصل اولمق، قاووشمق.

تَواضُع: [ء] آلچاق كوكلیلك ايتمك، آلچاق كوكلیلك كوسترمك، تواضعكار = تواضع ايدیجی. تواضعكارانه = تواضعكار جه سنه.

تَوافُر: [ء] چوق اولمق، چوغالمق.

تَوافُق: [ء] بربرينه اويمق، اويغون كلمك.

تُوالَت: [فرانسزجه دن] بوز بيقامه: باش طارامه وكيينمه ايشی، سوسله نيش، تزين.

تَوالی: [ء] (تتالی) ايله مرادف: بربرينك آردی صيره كلمك.

علی التوالی = توالی اوزره، متواليا.

تُوان: [فا] كوچ، قوت، طاقت.

ناتوان = ضعيف، زبون، طاقتسز.

ناتوانی = ناتوانلق .

تُوانا { [ف] کوجلو قوتلی : توانا بر آت .

توانکر = زنکین .

تَوَأَم { [ء] ایکیز .

تَوبَه { [ء] کناهدن ، قباحتدن دونمه ، « ایشلهدم ، فی الحقیقه پولسزلق ایتدم ، فقط برداها ایشلهمیه عزم ایلدم » دیمك : کناهلرمزه توبه ایدهلم .

توبهٔ نصوح = توبهٔ صادقه ، توبهلر توبهسی .

توبه کار = توبه ایدهن : توبه کار اولدم .

تَوبِیخ { [ء] قصورلرینی ، قباحتلرینی سویلیهرك تکدیر ایتمه .

توبیخاً = توبیخ صورتیله ، توبیخ ایچون .

جمعی : توبیخات .

تُوت { [ف] دوت .

تَوَتُّر { [ء] کریلمك : توتر أعصاب = سیکیرلمك کریلمهسی .

توتیا { [ف] بواسیر ایله معروف طاشك کوزه چکیلن دوکولمشی .

تَوثِیق { [ء] موثوق و محکم قیلمق : توثیق یمان = وعدی محکم قیلمه . .

تَوَجُّع { [ء] آغرمق ، اوجهلهمك § دردناك اولمق ، غملانمق .

تَوَجُّه { [ء] یوزینی بر جهته دوندورمك : قبلهیه توجه . § بر آدامك دیکری حقنده پیدا ایتدیکی

حس : حسن توجه ، سوء توجه . § (علی العموم) بر کیمسه حقنده قلبده پیدا اولان کوزه‌ل حس ، حسن توجه : توجهکز افندم ؛ جمعی : توجهات : توجهات ملوکانه . . .

تَوْجِيه ([ء] (مادّی ، معنوی) بر شیئك یوزنی بر جهته دوندورمك : توجیه انظار ، توجیه خطاب § (رتبه ومأموریت حقنده) : اعطا ، احاله : توجیه مأموریت . § سوزی مختلف و بر برینه ضدایکی وجهه محتمل اوله‌رق ایراد ایتمك صنعتی . جمعی : توجیهات .

تَوَحُّش [ء] وحشیله‌نمك ، وحشت حس ایتمك ، اورکمك .

تَوْحِيد [ء] بر یاپمق ، بر له‌شدیرمك .

توحید مخرج = (حسابده) : کسر عادیلك جمع وطرحنده مخرجنی بر یاپمق . § جناب حقی بر له‌مك : توحیدباری . § أللهك برلکنی بیان یولنده ایدیلن ذکر یاخود یازیلان مقاله ویا منظومه .

تَوْحِيش [ء] وحشتله‌ندیرمك ، توحش ایشدیرمك ، اورکوتمك .

تُودَه [فا] بیغین ، کومه : تودهٔ خاك = طوپراق بیغینی .

توده توده = بیغین بیغین .

تَوْدِيع [ء] ودیعه اوله‌رق تسلیم ،

أمانت اولارق ویرمه .

تَوْرات { [ع] جناب حقك حضرت موسایه انزال بویوردیغی کتاب مقدس .

تُوران { [ف] ترکستان و تاتارستان .

تورانی = تورانلی § تورانه منسوب : السنهٔ تورانیه .

تُورپیل { [فرانزجه‌دن] بر نوع بالیق .

§ حرب سفائنی برهوا ایتمك اوزره ده کیزایچنه براقیلان ویا ده کیز ایچندن آتیلان بویوك مرمی .

تَوَرُّع { [ع] ورع وتقوی صاحبی اولمق ، پرهیز کار اولمق .

تَوَرُّم { [ع] ورم علتنه طوتولمق ، ورم اولمق .

تَوَرِّیَه { [ع] (ایهام) . باق .

تَوْرِیخ { [ع] تاریخلهمك ، تاریخ قویمق .

تَوَزُّع { [ع] داغیلمق .

تَوْزِیع { [ع] داغیتمق : توزیع مکافات ، توزیع معاش . جمعی : توزیعات .

تَوَسُّط { [ع] آره‌یه کیرمك ، وساطت ایتمك ، واسطه اولمق .

تَوَسُّع { [ع] (مادی ، معنوی) وسعتلنمك ، کنیشلامك : توسع معده = معده‌نك کنیشلهیوب بویومه‌سی . توسع معلومات = معلوماتك

زیاده‌له‌شمه‌سی .

تَوَسُّل ٭ [ء] (معناً): وسیله اتخاذ ایله طوتونمق، صاریلمق: حضرت پیغمبرك روحانیتنه توسل .

توسلاً = توسل صورتیله، توسل ایله .

تَوَسُّط ٭ [ء] واسطه ایتمك، وساطت ایتدیرمك . برایشده بر آدامی توسیط .

تَوْسِیع ٭ [ء] (مادی، معنوی): واسع قیلمق . کنیشله تمك . توسیع دائره ، توسیع معلومات .

تَوْسِیم ٭ [ء] اسم‌له‌مك ، اسم ویرمك .

تَوَشُّح ٭ [ء] (تزین) ایله مترادف : طاقوب طاقیشدیرمق، سوسله‌نمك .

تُوشَه [ۀ] صیدیرمیق ایده‌جك . اولمیه‌جك قدر بیه‌جك .

تَوْشِیح ٭ [ء] (تزیین) ایله مترادف : طاقوب طاقیشدیرمق ، سوسله‌مك . جمعی: توشیحات .

تَوْشِیم ٭ [ء] بدنه ایکنه ایله شکل، دوومه یاپمق .

تَوَصُّل ٭ [ء]واصل اولمق، اولاشمق، قاووشمق .

تَوْصِیف ٭ [ء] وصف ایتمك، اوصافنی برر برر کوسترمك أطرافیله تعریف ایتمك . جمعی: توصیفات: توصیفات شاعرانه .

تَوْصِیَه ٭ [ء] برایشی برینه سپارش ایتمك .

توصیه نامه = توصیه یی

حاوی ورقه .

تَوَضُّح [ء] وضوح پیدا ایتمك ، واضح اولمق .

تَوَضُّؤ [ء] آبدست آلمق .

تَوْضِیح [ء] (ایضاح) . باق .

تَوْطِئَه [ء] ایله‌ریده بیان اولونه‌جق مقصدی بیلدیره‌ن بعض کلمه‌لر ایراد ایتمه ، ایله‌ریده بیان اولونه‌جق مقصدی ضمناً کوسترمه‌جك صورتده بسیط مقدمه .

تَوْظِیف [ء] بر وظیفه ، برایش تعیین ایتمك

تَوَغُّل [ء] زیاده میله مشغول اولمق ، اشتغال ایتمك جمعی : توغلات .

تَوْفِیر [ء] (تکثیر) . باق .

تَوْفِیق [ء] (معناً) : اویدورمق ، تطبیق ایتمك : توفیق حرکت . توفیقاً = توفیق صورتیله . § جناب حقك ، قولنك ایشنی راست گتیرمه‌سی ، موفقیت احسان ایتمه‌سی . جمعی : توفیقات : توفیقات صمدانیه .

تَوَقَّان [ء] پك زیاده آرزومند اولمق ، ایسته کلی بولونمق .

تَوَقُّف [ء] توقف ایتمك ، دورمق § منوط ومتوقف اولمق ، آنسز اوله‌مامق .

تَوَقِّی [ء] صاقینمق ، چکینمك .

تَوْقِیت [ء] وقت تعیین ایتمك .

تَوْقِیر [ء] تعظیم واحترام گوستر.

ملك .

تَوْقِيع ٥ [ع] اوامر ملوكانه يى مشعر اوراقه كشيده قيليناں نشانهٔ پادشاهى .

تَوْقِيف ٥ [ع] دور دورمق ، حركتدن آليقويمق . § آليقويمق : بر جانبك توقيفى ؛ اوراقك توقيفى .

تَوَكُّل ٥ [ع] امور دنيى جناب حقه تسليم يله منقادانه انتظار ايتمه .

تَوْكِيل ٥ [ع] وكيل تعيين ايتمه . بريى وكيل ايتمه .

تَوَلُّد ٥ [ع] (حقيقى مجازى) دوغمق : تولد حيوانات ، تولد نزاع .

تَوَلِّى ٥ [ع] بر بسنى دوست ايدينمك ، سه ومك اسلوب فارسى اوزره (تولا) صورتنده زياده قوللانيلير : تولا = محبت ، سه وكى .

تَوْلِيد ٥ [ع] (حقيقى ، مجازى) دوغورمق : توليد نرزند ؛ توليد اختلاف § دوغورمق : ابه نك چوجنى توليد ايتمه سى . جمعى : توليدات .

تَوَنُّل ٥ [انكليزجه دن] بر آلتندن ويا برطاغ ايچندن آچلمش يول : غلطه تونلى ، سن برنار تونلى .

تَوَهُّم ٥ [ع] وهم ، دوشمك ، وهم ايتمك ، فاسد اولهرق ظن ايتمك ، وهمله ايتمك .

تَوْهِين ٥ [ع] ضعيف قيلمق § ضعفه نسبت ايتمك : سوزى توهين .

تَهَاجُم ٥ [ع] بر برينه هجوم ايتمك . §

هجوم ایتمك ، آتیلمق .

تَهالُك { [ع] صبرسزجه سنه آرزو ، عجله جیلك ایتمه ، میل و آرزو وی عجولانه .

تِهامَه { [ع] مکهٔ مکرمه .

تَهَجُّد { [ع] کیجه اویانوب نافله نماز قیلمق .

تَهدید { [ع] قورقوتمق قورقو ویرمك .

تهدیداً = تهدید صورتیله . جمعی : تهدیدات .

تَهذیب { [ع] اصلاح ایتمك ، خالص و منقح قیلمق : تهذیب اخلاق .

تَهَزُّز { [ع] حرکت و اهتزاز ایتدیرمك . تیتره مه .

تَهزیل { [ع] ضعیف ایتمك : تهزیل وجود . § هزل صورتنه قویمق : جدی برسوزك تهزیلی .

تَهَکُّم { [ع] استهزا .

تهکماً = تهکم طریقیله استهزا ایچون .

تَهلُکه { [ع] سبب هلاك اولهبیله جك حال : طیاره جیلرك معروض قالدقلری او قورقونج تهلکه لر . . .

تَهلیل { [ع] لا اله الا الله دیمك . جمعی : تهلیلات .

تُهمَت { [ع] اتهامه سبب اولهبیله جك شی ، صوچ ، قباحت .

تَهَمتَن { [ف] زال اوغلی رستمك لقبی : غایت ایری وجودلی کیمسه . § شجیع پهلوان .

تَهْنِيَتْ ، تَهْنِيَه { [ع] تبريك.
(اصلی : تهنئه)

تَهَوُّر { [ع] صوكنی دوشو. نمه يه رك بردن بره حد تله نمه، صوك درجه ده قيزمه .

تَهَوُّل { [ع] هول ويرمك، قورقويه گرفتار ايتمك .

تَهَوُّن { [ع] اهونلشدرمك.

تَهِي { [ع] بوش، خالی .
تهی دست = ألی بوش، صفر اليد .
تهی مغز = بوش قفالی ، بينسز .

تَهَيُّئه ، تَهَيُّه { [ع] حاضرلامق.

تَهَيُّج { [ع] هيجانه كلمك، هيجانلانمق : تهيج قلب. جمعی : تهيجات .

تَهْيِيج { [ع] هيجانه كتير مك ، هيجان ويرمك : تهييج أذهان . جمعی : تهييجات .

تِيَاتْرُو { [يونانجه دن] صورت معروفه ده ترتيب اولنان اويون § بو درلو اويونلرك اجرا اولندیغی محل ، تماشاخانه.

تَيَبُّسْ { [ع] قورومق .

تَيَبُّس { [ع] قورومق .

تِيرْ { [ف] اوق.
تيرانداز = اوق آتيجی.

تِيرْ اَژَه { [ع] علائم السماء قوس قزح : (ألكم صاغما) .

تِيرْ اَمُولا { [ايتالیانجه دن] خلاط چكمه ،

تیره [ف] بولانیق § قاراکاق .
شب تیره = قاراکاق کیجه .

تیز [ف] کسکین : تیغ تیز = کسکین قیلیچ § چابوق .
تیز رفتار = یورویشی چابوق، چابوق کیدیجی .
تیزی = کسکینلك § چابوقلق .

تیزاب [ف] حامض آزوت . (غلطی: کزاب) .

تیسّر [ع] قولایلقله حصوله کلمك ، میسر اولمق : تیسر آمال .

تیسیر [ع] قولایلقله حصوله کتیرمك، قولایلاتمق : تیسیر امور .

تیشه [ف] کسر، کولونك، بالطه .

تیغ [ع] قلیج .

تیقّظ [ع] (انتباه) . باق .

تیقن [ع] یقیناً بیلمك، یقیناً آکلامق .

تیمار [ف] خسته یه حیوانه یاره یه باقمق .
تیمارخانه = دارالشفا .

تیمم [ع] آبدسته بدل یوزه و دیرسکه وار یجه یه قدر اللره توز ویاطوپراق مسحی صورتیله اجرای طهارت .

تیمن [ع] بر شیئی یمنلی عد ایدهرك آلمدن میمنت اومق .

تیه [ع] چول ، صحرا ، بیابان .

ث

ث { [ء] حروف عربیه‌نك درد نجیسی ، ثاء .

ثائِب { [ء] یاغمور باشلا- مادن چیقان بوراء

ثابِت { [ء] (مادّی ، ومعنوی) ثبات ایده‌ن، یرندن قیمیلدامایان. § ثبوت بولان ، تحقق ایدن.

ثابِتَه { [ء] «ثابت» ك مؤنثی . یرندن قیمیلدامایان. § «سیاره»نك ضدّی : هب ولدیغی یرده دوران یلدیز .

ثابتات = (ثابته نك جمعی و «سیارات» ك ضدّی : ثابت یلدیزلر .

ثأر { [ء] أخذ انتقام

أخذ ثار = انتقام آلمق .

ثاقِب { [ء] بریاندن برمانه ده‌لوب کچن . § پارلاق ، ضیادار .

نجم ثاقب = پارلاق یلدیز . § «زحل»ده‌نیلن سیاره .

ثالِث { [ء] اوچنجی .

ثالثاً = اوچنجی اولارق .

ثامِن { [ء] سکزنجی .

ثامناً = سکزنجی اولارق .

ثانِي { [ء] ایکنجی .

ثانیاً = ایکنجی اولارق.

ثانیه { [ء] (ثانی) نك مؤنثی } بر دقیقه‌نك آلتمشده بری .

ثَبات { [ء] ثابت ، برقرار اولمه ؛ فکرندن ، عزمندن دونمه .
ثباتکار = ثبات ایدیجی .
بی ثبات = ثباتسز .

ثَبت { [ء] قید ایتمك ، کچیرمك ، یازمق .

ثُبوت { [ء] ثابت اولمق ، تحقق ایتمك : دعوی ثبوت بولدی .

تَمحانَت ، تُخونَت { [ء] قالینلق ، صیقیلق ، یکلك .

ثِخَن { [ء] (هندسه ده) اوچ بعددن بری : قالینلق : تخنی بش متره .

ثَدی { [ء] قادین وأرککلك مه‌سی .

ثَدایا { [ء] « ثَدْی » ك جمعی : مه‌لر .

ذات الثدایا = مه‌لی ، مه‌لی حیوان .

ثَروَت { [ء] زنکینلك . § زنکینلکی موجب اولان شی : مال ، پاره ، أملاك ، أراضی ، معدن ، ...

ثَری { [ء] طوپراق . § کرهٔ أرض .

ثُریا { [ء] « أولکر » ده‌نیلن یلدیزکومه‌سی .

ثُعبان { [ء] بویوك یلان ، أژدرها .

ثَعلَب { [ء] تیلکی ، روباه .

ثِقال { [ء] « ثقیل » ك جمعی : آغیرشیلر . § گوروشوب قونوشمه‌سی انسانه آغیرلق ویره‌ن کیمسه‌لر .

ثَقب { [ء] دهلك ، دهلیك آچمق . §

اوتەسى آچيق دەليك .

ثُقْبَه { [ء] دەليك .

جمعى : ثقبات

ثِقَلَتْ { [ء] آغير اولق حالى ، آغيرلق .

(هم مادياتده ، هم دەمعنو- ياندە قوللانيلير) : ثقلت اجسام ، ثقلت كلام . § آغيرلغك مقدارى : ثقلتى نه قدر ؟ . .

ثُقَلاء { [ء] صحبتى جكيلمز كيمسەلر . گورو- شوب قونوشمەسى انسانه ثقلت ويرەن أشخاص .

ثَقَلَيْن { [ء] انس وجن .

رسول الثقلين = هم انسانلرك هم دجنلرك پيغمبرى : حضرت محمد « ع م » .

ثُقُوب { [ء] « ثقب » ك جمعى : دەليكلر .

ثَقِيل { [ء] آغير ، ثقلتى زيادە . § صحبتى جكيلمز آدام .

ثَلاثَه { [ء] اوچ .

ثَلاثُون ، ثَلاثِين { [ء] اوتوز .

ثُلاثِي { [ء] اوچلو . § اوچ حرفلى .

ثُلُث { [ء] اوچده بر .

ثلثان = (ايكى دانه اوچدەبر) : اوچده ايكى .

ثُمَّ { [ء] صوكرا ، بعده : ثم الحمدلله .

ثم التدارك = تدارك صوكرا عقله كلمش ، يابلمش يابدكدن صوكرا دوشونولمش .

ثِمار } [ء] « ثمر » ك جمعی : میوه‌لر .

ثَمان ، ثَمانیه } [ء] سكز .

ثَمانین } [ء] سكسان .

ثَمَره } [ء] میوه : ثمر } درخت بی ثمر = میوه‌سز آغاج .

ثَمَره } [ء] میوه . § محصول .

ثمرهٔ فؤاد = (قلبك محصولی) : أولاد .

ثُمُن } [ء] سكزده بر .

ثَمَن } [ء] قیمت ، بها ، بدل .

ثَمین } [ء] بهالی ، قیمتدار .

ثَنا } [ء] مدح ، ستایش ، أوگمه .

ثناخوان = مدحی اوقوپان ، مدح وثنا ایده‌ن .

ثناکار = ثنا ایدیجی .

ثُنائی } [ء] ایکیلی . § ایکی حرفلی .

ثَنایا } [ء] « ثنیه » نك جمعی .

ثَنیه } [ء] أوك دیشلر .

ثَواب } [ء] خیرلی برعمله ، برعبادته قارشی جناب حق طرفندن احسان اولونان آخرته عائد مكافات ، أجر : انسان ثواب قازانمالی . § (گناه) ك ضدی : أجر قازانمه‌یی موجب اولان عمل خیر : نماز قلمق ثوابدر .

ثَوابِت } [ء] « ثابته » نك جمعی : ثابت یعنی بولوندیغی موقعی دائما محافظه ایده‌ن بیلدیزلر .

ثَوب } [ء] گییه‌جك شی ، روبا جمعی : (تورکجه‌ده

مفرد مقامنده قوللانیلان) اثواب .

ثَوْر { [ء] اوکوز . § مجموعی اوکوزشکلنی گوسته‌رمک ییلدیزکومه‌سی .

ثِیاب { [ء] «ثوب» ك جمعی : (اثواب) ؛ لباسلر ، روبالر .

ثَیِّب { [ء] طول قادین § «بکر» ك ضدی : بکارتی فوت اولمش ، مشروع وغیر مشروع باکرلکی ازاله ایدیلمش قادین

ج

ج { [ء] عرب حرفلرینك بشنجیسی ، تلفظی : جیم .

جا ـ ی { [ف] یر ، محل ، موقع .

جابجا = بریر .

جانشین = برینك یرنده اوطوران : وکیل .

جایکیر = یرطوتان .

جائِز { [ء] ایشله‌نمه‌سنده باس اولمایان ، یاپیلمه‌سنده جواز اولان تیمم هر وقت جائز ده‌گیلدر .

جائِزه { [ء] تقدیم اولونان بر شیئه ، مثلا بر مدحیه‌یه ، برقصیده‌یه مقابل ویریلن بخشش . (عادتا مدح وثنا اجرتی .)

جاثَلیق { [ء] (اصلی یونانجه‌در .) باش پسقپوس ، پطریق .

جادو { [ف] سحرباز ، بویوجی . (جادی.)

جاده { [ع] ایشلهك و بویوك یول ، شاهراه .

جاذب { [ع] « مادی ، معنوی » جذب ایدهن ، کندینه دوغرو چکن .

جاذبه { [ع] « جاذب » ك مؤنثی : انسانك کوکلنی جذب ایدهن خاصه ، دلرباق : جاذبه‌لی برچهره ... § جذب ایتمه قوتی ، قوهٔ جاذبه : جاذبهٔ اجسام ، جاذبهٔ شمس ، جاذبهٔ ارض ، جاذبهٔ قمر ، جاذبهٔ مقناطیس .

جاذبه‌دار = جاذبه‌لی ، گوکل جذب ایدهن .

جاز { [ع] قومشو . جار ملاصق = بیتیشیك قومشو .

جار { [ع] (نحو عربیده) : جرایدهن ، کلمهنك آخرینی أسره اوقودان : حروف جارّه .

جارح { [ع] جرح ایدهن ، یارالایان .

جارحه { [ع] « جارح » ك مؤنثی : آلات جارحه = یارالایان آلتلر : پیچاق ، چاقی ، قاما . قلیچ کبی . § بیرتیجسی حیوان ویا قوش .

جاری { [ع] (مادی ، معنوی) جریان ایدهن ، آقان : ماء جاری = آقان صو . ماء جاری = هنوز جریان ایدهن آی ، ماء حال .

مرعی اولان، حکمی جریان ایده‌ن: نظام جاری، أمر جاری.

جارِیَه [ء] «جاری» نك مؤنثی: «هرایکی معناسیله» جریان ایده‌ن: میاه جاریه، أمور جاریه. § خلایق، أسیره.

جازِم [ء] عزم وجزم ایده‌ن، قطعیاً قرار ویره‌ن. § (نحو عربیده): جزم ایده‌ن، کلمه‌نك آخرینی حرکه‌سز اوقودان: حرف جازم، حروف جازمه.

جاسُوس [ء] فنا لغه دائر أسرار ووقوعاتی اوگره نوب گیزلیجه محلنه خبر ویره‌ن کیمسه. § محاربه‌ده دشمن اردوسنك احوالنی آگلامق، ویا محاربه اولماسه بیله اجنبی بر دولتك اسرارینی اوگره‌نمك اوزره اورایه گونده‌ریلن آدام: جاسیت.

جالِب [ء] جلب ایده‌ن، گتدیرنه چکن: جالب انظار.

جالِس [ء] جلوس ایده‌ن اوطوران: جالس اورنك سلطنت...

جام [ف] بارداق، قدح. § مؤثر بر مایعك أریدیلمش قومدن یاپیلان شفاف جسم، صیرچه: جام طباق § پنجره‌لره طاقیلان معروف شفاف صیرچه طبقه‌سی: جاملری طاقیکمك.

جامِد [ء] طونمش، طونرق. § (صرفده): مشتق اولمایان (اسم).

جامِع ٥ { [ء] جمع ايدن. § طوپلايان ، طوپلايوب تأليف ايدن : بو مجموعه‌نك جامعى مقتدر بر ذاتدر . § ايچنه آلان ، شامل وحاوى اولان : بو كتاب بوتون صرف قواعدينى جامعدر . § كسنده يسنده جمع ايدن ، ذاتنده طوپلايان : بوذات جامع الفضائل بر عالمدر . § مسلمانلرك عبادت ايتدكلرى بنا ، مسجد .

جامُوس { [ء] مانده ، جمى : جواميس .

جامَه { [ء] لباس ، روبا ، أثواب ، چاماشير .

جامه‌خواب = ياتاق .

جامه‌دان = ألبسه وچاماشير قوناجق بوبرك صاندوق .

جامه‌شوى = چاماشير يقايان ، چاماشيرجى .

جامهٔ فنا = كفن .

جان ١ { [ف] انسان وحيوانلك برحيات بولونمه‌سنى موجب اولان أصلى ، حقيقتى بيلينمه‌ز شى ، روح . § قوّت ، قدرت ، زور : اوقدر جانسز كه اوفلهسه‌لك دوشه‌جك .

جاناوار = بيرنجى حيوان .

جان برلب = جاندودماغده ، أولمك اوزره . مخصر .

جانباز = [جانه اويناياين ، جانى تهلكه‌يه قويه‌رق هنرلر كوسته‌رن] : ايپ جانبازى ، آت جانبازى .

جانخراش = [جان طيرمالايان] : تيز وآجى :

جانخراش برفریاد . . .

جانسپار = (جان تسليم ايدەن) : جانى فدا أيلايين .

جانسوز = (جان ياقان) : پك زياده ألم وكدر ويرەن

جانفزا = (جان آرتيران) : پك زياده فرح وانبساط ويرەن .

جانّ { [ء] جن طائفه سى .

جانان ، جانانه { [ف] معشوقه ، محبوبه ، سوكلى .

جانب { [ء] طرف جهت : يمن جانبندن كلن خبرلر . . . ؛ معارف نظارت جليلەسى جانب عاليسنه . . .

جانفس { [ء] انجه وپارلاق ايپك قماش .

جانور { [ء] جانلى ، ذى روح .

جانى { [ء] جنايت ايشلايين ، جنايت ارتكاب ايدەن .

جاود ، جاويد ، جاودان ، جاويدان ، جاودانه ، جاويدانه ، جاودانى ، جاويدانى { [ف] دائمى ، ابدى ، صوكسز .

خواب جاويد = (أبدى اويقو) : أولوم .

جاه { [ء] منصب ، مقام : حب جاه ، حرص جاه .

جاهد { [ء] جهد ايدن ، چالشان .

جاهِل [ء] جهل ايله متصف اولان ، علم وعرفاندن خبری اولمایان ، بیلمه‌ین .

جاهلیت = جاهلك .

زمان جاهلیت = مسلمانلغك ظهورندن اولکی شرك و ضلالت زمانی .

جَبابِرَه [ء] «جبار» ك جمعی : ظالم ، غدار کیمسه‌لر .

جَبّار [ء] عظمت ، جبروت صاحبی : الله . § (انسانلر حقنده) جبر وظلم ایدن ، ظالم ، غدار .

جِبال [ء] « جبل » ك جمعی : طاغلر .

جبال متسلسله = صیرا طاغلر .

جَبانَت [ء] قورقاقلق ، جبنلك .

جِباه [ء] « جبهه » نك جمعی : آلینلر ، ناصیه‌لر .

جِبایَت [ء] بالخاصه أوقافه ویا بالعموم هر هانکی بر اجاره‌یه عائد وارداتی طوپلامق .

جَبر [ء] زورلامه ، زور . § مسائل ریاضیه‌نك حروف واسطه‌سیله صورت عمومیه‌ده حللندن بحث ایدن فن : جبر عادی ، جبر أعلا .

جبراً = زور ایله ، زورلایه‌رق .

جبری = زور ایله اولان .

جبریون = علم جبر ایله اشتغال ایده‌نلر .

جَبرائیل [ء] درت ملك مقربدن پیغمبرلره وحی انزالنه مأمور اولانی ،

وحی ملکی.

جَبَرُوت { [ء] (جناب حق حقنده): عظمت ، جلال . § (انسانلر حقنده) صوك درجه ده کبر، فوق العاده تعظم .

جِبره { [ء] صویی آلینمش اوزوم ویا سائر میوه پوصه سی .

جَبَل { [ء] طاغ .

جِبِلّت { [ء] یارادیلشده کی خوی ، طینت ، أصل ، مایه .

جِبِلّی { [ء] طبیعی ، یارادیلش اقتضاسی.

جبه { [ء] معروف اوزون واوسته کیییلیر لباس.

جَبَه { [ء] زره .

جبه پوش = زره کین ، زره کیمش .

جبه خانه = جبخانه .

جَبهه { [ء] آلین ناصیه. § { ابربنانك أوك طرفی. § برار دونك اوکده کی قسمی.

جَبین { [ء] قورقاق ، جبانت صاحبی .

جَبین { [ء] آلین .

چین جبین = آلین بوروشوغی .

جبین سای = آلین سوره ن : جبین سای عبودیت .

جثّه { [ء] کووده ، جسد .

جَحْد ، جُحود { [ء] بیله رك انکار ایتمه .

جَحیم { [ء] جهنم، طامو.

جَدّ { [ء] ده ده ، بوبوك بابا .

جد اعلا = برسلاله نك أك برنجی باباسی ، باشی .

جد بعد = بوتون سلاله جه دده لردن انتقال ایده رك .

أباً عن جدٍ = بابادن دده دن .

جِدّ { [ء] « هزل » نك ضدّی : برشیئی كرچكدن یاپمه . كرچكلك . § جالیشوب چابالامه .

جِدّاً = كرچكدن ، حقیقةً .

جدّی = كرچكدن طوتولان ایش ، كرچك § هر فعل وحركتنده جدّیتدن آیریلمایان آدام .

جُدا { [فا] آیری ، آیری دوشمش .

جِدارْ { [ء] دیوار .

جِدالْ { [ء] غوغا . محاربه § شدتلی مباحثه ، نزاع .

جَداوِلْ { [ء] « جدول » نك جمعی : صو آرقلری ، قانالر .

جُدْرانْ { [ء] « جدار » نك جمعی : دیوارلر

جَدَلْ { [ء] بحثده شدتلی مناقشه ، نزاع .

جَدْوَلْ { [ء] صو آرقی ، قانال . § أسامی ومقادیر و سائره یی منتظماً كوسترمك اوزره دوز چیزكیلرله خانه خانه آیریلمش شكل ویاورقه . § دوز چیزكی چیزمه یه مخصوص تقسیماتلی آلت .

جَدَّه { [ء] « جد » نك مؤنثی : بویوك آننه ، ننه .

جَدی { [ء] ارکك اوغلاق § بونام ایله معروف یلدیز کومه سی .
مدار جدی = (جغرافیاده) ارضك جنوب جهتنده اقالیم حارّه و معتدله یی آییران خط مفروض .

جَدید { یکی .

جَدیر { [ء] لایق . شایان .

جُذام { [ء] مسکنلك علتی ـ که مبتلا اولانك وجودنده چیبانلر، یاره لر پیدا اولور .

جَذب { [ء] «دفع» ك ضدی: کندینه چکمه : مقناطیس دمیری جذب ایدر .

جَذبه { [ء] جناب حقك ، اهل حال اولانلری طرف معنویسنه جذبندن حصوله کلن حال استغراق § روحك هیجانی .
جذبه افکن = جذبه دوشوره ن، جذبه ویره ن.

جَذر { [ء] کوك ؛ اصل § (حسابده) نفسیله ضرب اولونجه عدد اوّل حاصل اولان عدد ؛ مثلا برنجی عدد (۳۶) ایسه (٦) بونك جذریدر : چونکه (٦) یی کندیسنه ضرب ایدنجه عدد اول اولان (۳٦) چیقار.

جَذع { [ء] ساق ، کوتوك ، کووده .

جُذور { [ء] (جذر) ك جمعی: کوکلر.

جُذَیر { [ء] کوکجك § کوکك اینجه جك دالی .

جَر { [ء] چکمك : کرا آرابه لری بارکیرلرله

جرایدیلیر § پاره وسائره چکمك، جلب منفعت ایتمك: خواجه‌لر جزه چیقمش . § (نحو عربیده) بر عاملك، داخل اولدیغی کلمه‌نك صوك حرفنی أسره اوقومه‌سی : «بالله»ده اولدیغی کبی.

جَرَائِدْ { [ء] (جریده)نك جمعی : غزته‌لر .

جَرَائِمْ { [ء] «جریمه»نك جمعی: جرملر ، قباحتلر .

جُرْأَتْ { [ء] قورقوسز، داور آمه جسارت

جرأتکار = جرأت ایدیجی ، جرأتلی .

جَرَّاحْ { [ء] انسانك وجودنده یارمه‌لی، ایرینلی أنلری کسمك ، صوکرا اونلری یقایوب تیمار ایتمك فنی بیلن کیمسه .

جَرَاحَتْ { [ء] یاره § یاره‌دن آقان ایکرمنج مایع : ایرین .

جَرَادْ { [ء] چکیرکه .

جَرَّارْ { [ء] گندینه پاره وسائر دورلو بر منفعت جرایده‌سی .

جَرْبَزَه { [ء] سوزده بجریکلیلك ، لاقیردیده اوستهلق .

جُرْثُومَه { [ء] کوك ، آغاج کوکی .

جَرْحْ { [ء] یاره لامق. § رد وابطال ایتمك: برادعانك جرحی . . .

جُرْعَه { [ء] بودوم، ایچیم. § ایچیلدکدن صوکرا قابك دیبنده قالان جزئی مایع، آرتیق .

جُرُف { [ء] اوچورووم

جُرم { [ء] صوچ ، قباحت .

جِرم { [ء] وجود . جثه ، جسامت . § جانسز جسم ، جمعی : أجرام .

جَرَیان { [ء] آقمق : صولمق جریانی § کچمك : جریان امور .

سریع الجریان = حیزلی آقان . § چابوق کچن .

جَرِیح { [ء] یاره لامش ، یاره لی .

جریح القلب = قلبی یاره لی .

جَرِیحه { [ء] یاره .

جریحه دار = یاره لی ، مجروح .

جَرِیده { [ء] غزته ، رساله .

جَرِیمه { [ء] جرم ، صوچ ، قباحت § جرم صاحبندن آلینان ، بر ضرر وزیانی تلافی ایچون ویریلن پاره . [غلط اولارق تور- کجه ده «جوره مه» ده نیر .]

جَزاء { [ء] برحرم ایشله- یه نه چکدیریلن أذیت .

جزای سزا = لایق اولان جزا .

جزای نقدی = جزا اولارق آلینان پاره .

جزاءً = جزا اولارق.

روز جزا = (حزا کونی) : یوم قیامت .

جَزائِر { [ء] «جزیره» نك جمعی : آطه لر .

جَزالَت { [ء] سوز جزیل ودرست اوله ، رکاکتدن عاری بولونمه .

جُزْء { [ء] پارچه. قسم. § قرآن كريمك (٣٠) قسمندن بری. § بركته بك بردفعه ده باصيلان قسمی ، فورما .

جزء فرد = (كيميا وحكمتده) برجسمی تركيب ايدهن . و كوچوكلكی نا محدود اولان اولان پارچه لرك بهری ، ذره .

جزء لا يتجزی = بر جسمك بردها پارچه لانمق قبول ايتمهين أك صرك وأك كوچوك قسمی ، ذره .

جزئی = آز. أهميتسز.

جُزْدان { [ع ف] (أصلی: جزءدان) أوراق و سائره قويمه يه مخصوص أليده ويا جيبده طاشينير معروف شی .

جَزْر { [ء] «مد» ك ضدی: ده كيز ويا نهرك صولری آچلمه .

جَزْم { [ء] قطعی صورتده آكلامه . § قرار قطعی ويرمه ، عزم و قصد ايتمه . § (نحو عربيده) : برعاملك، داخل اولديغی كلمهنك صوك حرفنی حركهسز اوقومهمی . § بر حرفك حركهسز اولديغنی گوستهرهن شو اشارت : (ْ) .

جَزِيرَه { [ه] آطه .

شبه جزيره = يارم آطه .

جزيرة العرب = عربستان .

ألجزيره = فرات ودجله نهرلری آراسنده كی أراضی .

جَزِيل { [ه] جزالتلی، ركاكتسز .

جِزیه { [ء] (قدیماً) مسلمان اولمایان تبعه‌دن ، یاخود فتح اولونان بر مملك حکمدار ویا اهالیسندن آلینان مطلق ویرکی .

جزیه گذار = ویرکی یه باغلی ، ویرکی ویرمن .

جَسارَتْ { [ء] جسورلق ، قوقماملق .

جَسامَتْ { [ء] بویوکلك .

جُسْتْ { [ء] آرامه ، آراشدیرمه .

جست وجو ، جستجو = آراشدیروب صورو - شدورمه .

جَسْتَه { [ء] صیچرامش ، فیرلامش .

جسته جسته = پارچه پارچه ، آزار آزار

بر جسته = منتخب ، متین ، لطیف .

جَسَد { [ء] وجود ، گووده .

جِسر { [ء] کوپرو . (غلط اولارق « ج » اوستون اوقونور .)

جِسم { [ء] بدن تن . § (هندسه ده) اوزونلق ، گنیشلك ، قالینلق دیمکدر اوچ بعدی حاوی شی : جام شفاف بر جسمدر . § کیمیاده (اجزای فردیه‌نك ترکیبندن حاصل اولان شی .

جسم لطیف = گورونمز موجودیتی حس اولونماز جسم : جن وملك .

جسماً = جسم اعتباریله ، بدنجه .

جسمانی = (روحانی) نك ضدی : جسمه متعلق ، بدنه عائد § (خیریستیانلقده) (روحانی) دینلن دین و مذهب مجلسنه تعلق اولمایان ، دنیوی ایشلره عائد اولان .

جَسُور ٭ { [ء] جسارتلی ، بیکیت یوره کلی

جسورانه = جسور جه سنه .

جَسیم ٭ { [ء] جسامتلی ، بویوك .

جَعد ٭ { [ء] قیویرجیق . § قیویرجیق صاچ .

جعد دلاویز = (کوکلی آصان قیویرجیق صاچ) : زلف .

جَعلی { [ء] «صنعی» نك ضدی : یاپمه ، ساخته .

جُغرافیا { [یونانجه دن] کرهٔ ارضك أحوالندن ، حکومتلر واولرك تقسیماتندن بحث ایدن علم .

جَفاء { [ء] جور ، أذا ، أذیت .

جفا پیشه = جفا ایتمه یی عادت ایدینمش اولان .

جفا کار = جفا ایدیجی ، جفاجی .

جفا کش = جفا چکن ، جفایه تحمل ایدن .

جِفر ٭ { [ء] برطاقم حرفلر ، رقملر دوکمکله حاشا غیبی واستقباله دائر اولاجق شیلری اوکرهدن علم .

جَفن ٭ { [ء] کوزقاپاغی .

جِگَر ٭ { [ف] قره جکر دیدیکمز عضو ، کبد . [فقط لسانمزده بوکلمه آلت تنفس اولان « رئه » یی لره ده ویریلمشدر :

آق جگر گبی ه)
جگر پاره = أولاد .
جگرسوز = (جگری یاقان): پك مؤلم . پك زیاده کدرویره ن .

جَلَّ { [ه] (جناب حق حقنده) [جلیل وعزیزدر] دعا: مأنده جل جلاله ، جل شانه ، جل وعلا، عزوجل .

جِلاء { [ء] پارلاقلق ، پرداخت . لوستره .
§ پارلاقلق ویره جك توز ویا معجون .
جلابخش = پارلاقلق ویره ن ، پارلادان .
جلادار = جلالی ، پارلاق .

جَلّاد { [ء] آصیلاجق ویا بویی اورو لاجق کیمسه لری اولدوره ن آدام

جَلادَت { [ء] یکیتلك ، شدتکارانه بهادرلق .

جَلال { [ء] [صفات الهیه دن] بویوکلك، اولولق ، عظمت و رفعت § [انسانلر حقنده] غضب ، حدت : پك جلالی آدامش ! ...
ذوالجلال = جلال وعظمت صاحبی : أللّه .

جَلب { [ء] کندی طرفنه چکمك . § کتیرتمك : أوراقك جلبی. § دعوت، چاغیرمه : شاهدلری جلب ایتدیلر .
جلبنامه = محکمه یه کلمه سی لازمکان آدامه

یازیلان دعوت تذکره سی.

جِلْباب { [ء] گوملك § فراجه .

جُلْجُل { [ء] کوچوك چانك . § دف پولی .

جِلْد { [ء] دهری . § کتابك اوزه رینه کچیریلن قاب . § برکتابك هیئت مجموعه سی . § بویوك برکتابك آیری آیری قابلر ایچنه آلینمش أفسامندن بهری .

جَلْسَه { [ء] اوطورمه ، بر مجلسده مذاکره ایچون اوطورمه . جلسهٔ اولی ، جلسهٔ ختمیه .

جُلُوس { [ء] اوطورمق . § حکمدار تختهٔ چیقمق .

جلوسیه = پادشاهك تختنه چیقمه سی اوزرینه سویلنن ویا یازیلان منظومه .

جِلْوَه { [ء] دلبرجاسنه وضع و حرکت ، عشوه کارانه طور . § لطیف صورتده کورونوب ظهور ایتمه . § تجلی : بوده بر جلوهٔ الٰهیه در .

جلوه ساز = جلوه ایدن .

جلوه نما = (جلوه کوسترن) کوزهل صورتده ظهور ایدن .

جلوه گر = جلوه ایدیجی ، جلوه لی .

جَلِیّ { [ء] « خفی » ك ضدی : بللی ، میدانده ، آشکار .

جَلِیس { [ء] برابر ، برلکده اوطوران .

جَلیل ٭ [ء] جلال صاحبی. بویوك . اولو ، قدری عالی .

جَم ٭ [ء] حکمدار، شاه. § اسکی ایران شاهلری سلاله لرندن « پیشدادیان » خاندانینك دردنجیسی اولوب گویا شراب قدحنی ایجاد ایدەن شاه: جمشید: جام - جم .

جم جاه = جمشید گبی جاه و منصب صاحبی .

آیین جم = اسکی ایرانلیلرك عشرتله جنبش ایتمه لرندن عبارت بر آیین ، گویا بوده جمشید طرفندن وضع اولونمش .

جَمّ ٭ [ء] چوقلق ، غلبه لق ، جماعت .

جم غفیر = پك چوق اولارق طوپلانمش انسانلر، پك غلبه لكلی جماعت .

جَماد ٭ [ء] طاش گبی جانسز شی . جمی : جمادات = انسانلرله حیوانلر و نباتاتدن ماعداسی ، جانسزشیلر: طاش، طوپراق، معدن گبی .

جِماع ٭ [ء] مقارنت ، مجامعه .

جَماعَت ٭ [ء] انسان گروهی ، بریره طوپلانمش انسانلرك هپسی. § بر مذهبه تابع اهالی : جماعت اسلامیه ، بلغار جماعتی .

جمی: جماعات = جماعتلر.

جَمال ٭ [ظاهری، باطنی] گوزللك . § (استعمالده) چهره گوزللگی ، حسن .

جَمّال { [ء] ده‌وه‌جی .

جَماهِير { [ء] « جمهور »ك جمعی : طاقلر ، گروهلر . § جمهوریت ایله اداره‌اولونان حکومتلر : آمه‌ریقا جماهیر متفقه‌سی .

جُمْجُمَه { [ء] قفاطاسی .

جَمَد { [ء] طوکمش صو ، بوز . § قار .

جَمْرَه { [ء] آتش قوری . § شباطده کویا اوچ دور ایله هوایه ، صویه و طوپراغه دوشن حرارت . § اوفاق چاپیل طاشی .

جَمْرِی { [ء] پك خسیس آدام .

جَمْع { [ء] طوپلامق . بر آرایه کتیرمك . § بیریکدیرمك ، بیغمق . § نفسنده طوپلامق : سیف ایله قلمی جمع ایتمش بر ذات . . . § « مفرد » ك ضدی : تورکجه‌ده بردن ، عربجه‌ده ایکیدن زیاده شی وبا کیمسه‌یه دلالت ایدن کلمه : (آدملر ، عقلا) کبی . § (حسابده) بر جنسدن اولان شیلره دلالت ایدن عددلری طوپلامه ، قاره جمله .

جمعاً = جمع ایده‌رك ، مجموع اولارق . [بومقامده « جمعاً یکون » ده دیرلر : جمعاً یکون « ١٥٠٠ » غروش ابتدی .]

جُمْعَه { [ء] مسلمانلرك هفته‌ده‌ك مبارك بیلدکلری معروف گون : جمعه

نمازی = جمعه گونی جماعتله قیلینان نماز .

جَمعِیَّت { [ع] متعدد ویا برچوق انسانلرك بر آرایه کلمه سندن حاصل اولان هیئت: دونانما جمعیتی. § طوپلولق. پریشان اولمامه: جمعیت خاطر، جمعیت افکار. § أکثریه ایچون طوپلانان خلق و بو صورتله یاپیلان أکثریه، درنك: بوأوده کچن آقشام جمعیت وارمدی.

جَمَل { [ع] ارکك دوه . [دیشیسنه « ناقه » دوه نیر .]

جُمَل { [ع] « جمله » نك جمعی .

جُمله { [ع] مجموع ، هپ ، هپسی : جمله مزعما.

نلی یز ... § سویلنجه تمام برمعنا آکلاشیلان، معناسی تمام اولان سوز ، ترکیب تام : جملهٔ اسمیه ، جملهٔ فعلیه .

جملةً = هپسی بردن، کافةً ، جمیعاً .

از جمله = هپسندن بری اولارق .

ازان جمله = خصوصیله .

جمهور { [ع] جماعت ، گروه. § طاقم، هیئت .

جمهوریت = معین ودائمی بر حکمدارك اداره سی آلتنده بولونمایوب أهالینك انتخابیله نصب اولونمش موقت برر ئیس ایله اداره ایدیلن حکومت . § بر حکومتك بو طارزده

اداره اولونماسی .

جَمِيع ٥ ٢ { [ء] بوتون، هپ، کافه .

جميعاً = هپسی ، کافه‌سی ، کافةً .

جَمِيل ٥ ٢ { [ء] [مادی، معنوی] جمال صاحبی، گوزه‌ل: روی جمیل ، صبر جمیل .

جَمِيلَه ٥ ٢ { [ء] «جمیل» ك مؤنثی : وسیله‌ٔ جمیله = گوزه‌ل بهانه . § برینه خوش گورونمك ایچون یاپیلان حرکت: بو بر جمیله‌در .

جِنّ { [ء] ملکلر له شیطانلردن ماعدا اولان اجسام لطیفه ، أحنی .

جنی = جن طائفه‌سنك بر شخصی .

جَنَاب ٥ { [ء] (أصل معنی): برسرای ویا اوك اطرافی ، حولیسی ، الحاصل بنا اولمایان یرلری. (مستعمل معنا) : تعظیم واحترام تعبیری: جناب حق ، جناب عمر. § حیثیت ، شرف : علو جناب ، عالی جناب .

جَنَابَت ٥ { [ء] غسلی ایجاب ایتدیره‌جك حال . § بو حالده بولونوب ده غسل ایتمه‌سی لازم کلن کیمسه .

جَنّات { [ء] «جنت» ك جمعی : اوچمالر .

جَنَاح { [ء] قانات . § قاپی قانادی . § اردونك ایکی جهتندن مربری ، ار وقولی : صاغ وصول جناحلر . . .

جَنَازَه { [ء] انسان میتی ، اولو : شواوده جنازه وار .

جِنَاس ٥ { [ء] (ادبیاتده): لفظ ویامعنی جهتیله

برینه بکزه‌ین ایکی کلمه‌یی هر ایکی معنایه بردن احتمالی ویره‌جك . صورتده قوالانمه .

جَنان: [ء] یوره‌ك ، گوكل .

جِنان: [ء] « جنت »ك جمعی : (جنات)، اوچمافلر .

جِنایَت: [ء] جنایتلی ایتمه ، بویوك بر جرم ارتكاب ایلمه : حقسز آدام اولدورمك جنایتدر .

جَنب: [ء] یان ، یان طرف . § یان زاری .

ذات الجنب = یان زارنده صو طوپلانمقدن عبارت خسته‌لق .

جُنبان: [ء] قیمیلدایان ، صاللانان . § قیمیلدایجی ، صاللایجی .

دونباله جنباز = قویروق صاللایجی : مرغ دنباله جنبان .

جُنبِش: [ء] قیمیلدانمه ، حرکت . § ذوق ، اکلنجه .

جَنّت: [ء] دنیاده جناب حقك حشر دن صوکره مؤمنلره احسان ایده‌جکی سفای أبدی مکانی : اوچماق .

جنت مکان ، جنت مقام = مکانی ، مقامی جنت اولان .

جِنّت: [ء] مجنونلق ، ده‌ایلك .

جُنحَه: [ء] جنایتدن بر درجه آشاغی طوران جرم ، قباحت .

جُنْد { [ع] عسكر، عسكر كروهى .

جندى = افراد عسكريه دن بهرى § ماهر بيتجى .

جنديانه = جنديجه سنه

جُنْدُرَه { [ع] منكنه § هرهنكى نوع تضييق آلتى .

جَنَرَال { [ف] مشير، فريق و ميرالوارتبه سنده بولنان اجنبى عسكر قوماندانى [اصلى : ژه نه رال]

جِنْس { [ع] صنف، نوع § جشيد، دورلو . § صوى، نسل : جنس آت جنس حيوان .

جنسيت = برجنسه ، بر صويه منسوب اولمق حالى .

جَنْك { [ع] صاواش ، حرب .

جنكاور = جنك اهلى، جنكجى .

جنكجو - ى = جنك آرايجى ، غوغاجى .

جَنُوب { [ع] « شمال » لك مقابلى : لودوس روز كارينك أسديكى جهت .

جنوبا = جنوب جهتندن

جنوبى = جنوبده بولونان .

جُنُود { [ع] « جند » لك جمعى : عسكرلر، عسكر كروهلرى .

جُنُون { [ع] مجنونلق ، ديوانه لك ، جنت .

جِنّه { [ع] قالفان .

جِنّى { [ع] جن طائفه سى افرادندن بحرى : أجنى .

جَنِين ٭ [ء] هنوز آناقارنده بولونان چوجق.

اسقاط جنين = چوجق دوشورمك .

جنين ساقط = دوشوك چوجوق .

جَوْ ٭ آرپه .

جوفروش = آرپه جی.

جَوّ ٭ [ء] سما بوشلغی ، فضا : جو هوا .

جوی = جوه منسوب فضاده اولان : حادثات جويه .

جُو ٭ [ة] (جويبار) دن مخفف: ايرمق، نهر .

لب جو = نهر كناری.

جُوی ٭ [ة] (جستن = آرامق) مصدرندن امر حاضر :

عربده جو = (غوغا آرايجی): غوغاجی .

جست وجو، جستجو = آرامه ، آراشديرمه .

جَوَاب ٭ [ء] «سؤال» ك مقابلی : برسوزه مقابل سويلنيلن ديكر سوز .§ اولجه كونده ريلن برمكتوبه قارشيلق يازيلان تذكره قارت ويا مكتوب .

جواباً = جواب اولارق .

سؤال جواب = صورمه وجواب آلمه، استجواب § مكالمه ، قونوشمه .

حاضر جواب = هرهاڭكی برسوزه قارشی دوشونمه دن معقول برصورتده

جواب ویرمك، جوابی حاضر.

جَوَاد [ء] سخاوتلی، کریم.

جِوار [ء] أطرافده یاقین یر، یاقین یرلر. § یاقین، یاقین یر.

جَوارِح [ء] «جارحه» نك جمعی: یرتیجی حیوانلر ویا قوشلر.

جَواز [ء] جائر اولمه، جائزلك.

جَواسِیس [ء] «جاسوس» ك جمعی: کیزلیجه اوکرمه نوب صاقلیجه خبر ویرمه‌لر، چاشیتلر.

جَوال [ء] زیاده جولان ایدیجی: فکر جوال

جَوامِد [ء] «جامد» ك جمعی: جانلی اولمایان شیلر. جامدات.

جَوامِع [ء] «جامع» ك جمعی: مسجدلر.

جَوان [ء] (غلط اولارق «ج» اسمه اوقونور) کنج، تازه.

جوانی = کنجلك.

أیام جوانی = کنجلك کونلری.

نوجوان = یك کنج، یك تازه.

جوانمرد = مروتلی، جومرد.

جوان بخت = طالعی مساعد، طالعلی.

جَوانِب [ء] «جانب» ك جمعی: طرفلر، جهتلر.

جَواهِر [ء] «جوهر» ك جمعی: فیمتلی طاشلر أساس ویاقوت کبی.

جُود { [ء] جومردلك، سخاوت .

جَوْدَت { [ء] جيد اولمه، فنا اولمايوب ايى اولمه .

جَوْر { [ء] أذى ، جفا .

جَوز { [ء] معروف ميوه؛ قوز . [غلطى : حه ويز]

جُوش { [ف] (مادى ، معنوى) : قاينامه، جوشمه .

پرجوش = زياده جوشقون .

جوشان = جوش ايدن، قاينايان : جوشان وخروشان .

جوشش = قاينايش، جوشمه .

جوش وخروش = جوشمه وشماته اتمه ، غليان .

جَوْشَن { [ف] زره .

جوشن پوش = زره كيين ، كيمش .

جُوع { [ء] آچلق .

جوعان = آچ .

جَوْف { [ء] ايچ بوشلغى، ايچده كى بوشلق، قوف : جوف بطن .

جَوَلان ، جَوْلان { [ء] دولانمق، دولاشمق .

جولانگاه = جولان يرى ، جولان ايده جك .

جَوْهَر { [ء] (فارسى « گوهر » دك معرب) « عرض » ك ضدى : بنفسه قائم اولان شى : ماده . § اصل ، مايه ، جبلت . § قيمتلى طاش : الماس وفيروزه گبى . § (أبجد

حسابنده) : نقطه لی حرف. جوهرلی .

جوهردار = مایه سی ایی.

جوهرفروش = جواهرجی .

جُويا { [ع] آرایان : جویای معرفت = علم وعرفان آرایان .

جُوْنيار { [ع] بویوك ایرماق، نهر.

جِهات { [ع] «جهت»ك جمعی : طرفلر ، جهتلر .

جِهاد { [ع] دین یولنده دشمنلرله محاربه .

جَهاز ، جِهاز { [ع] کلینك خانهٔ پدردن زوجك اوینه کوتوردیکی شیلر ، کلین ویاسنت جوجوغی اوطه سنده کی سوسلر . غلطی: «جهیز»

§ متعدد پارچه لردن متشکل کیمیا آلتی : جهاز تحلیل = برجسم مرکبی اجزاسنه آییرمایه مخصوص آلت. § انسان ویا حیوانك وجودی داخلنده معین بروظیفه ایله مکلف هیئت مجموعهٔ اعضا: جهاز هضم .

جُهّال ، جُهَلاء { [ع] (جاهل)ك جمعی : علم وعرفاندن خبری اولمایانلر ، نادانلر.

جَهالَت { [ع] جاهللك .

جِهان { [ف] بوتون کائنات، عالم ، دنیا .

جهان آرا = جهانی سوسلهین .

جهان آفرین = جهانی یارادان : الله .

جهانبان = (جهـانی کوزه‌دن): جهانه صاحب اولان .

جهانتاب = جهـانی پارلادان ، آیدینلاتان.

جهاندار = جهانه صاحب، مملکتی واسع حکمدار.

جهاندیده = جهـانی کورمش، کورمش کچیرمش

جهانگیر = جهـانی طوتان، دنیایی ضبط ایده‌ن

جهانگیرانه = جهانگیر جه سنه

جهان بقا = عالم آخرت.

جهان فنا = دنیا ، فانی عالم .

جهانما = بربنانك چاتیسی اوزه رنده هرطرفه نظارتی اولان کوچوك اوطه ویا تراچه .

جَهان: [ف] (جستن = صیچرامق) مصدرندن) : صیچرایجی ، فیرلایجی .

جِهَت: [ء] طرف : بو جهته کیتدیلر. § سبب: بوجهتله معذورم .

أزهر جهت = هر جهتدن .

من جهةٍ = برجهتدن.

جهات = جهتلر .

جَهد: [ء] غیرتله چالیشمه، چابالامه ، اقدام .

جَهر: [ء] « اخفاء» نك ضدی : سسی یوکسه لتمه ، یوکسه‌ك سسله سویله‌مه .

جهراً = یوکسه‌ك سسله .

جهری = جهرایله اولان.

جهرةً = آچیقدن آ

جيفه ، آشكار اولارق .

جَهْل { [ء] « علم » ك ضدى : بيلمه مك.

علم و معرفتدن خبرى اولمامق § جاهللك ، بيلمزلك .

جهل بسيط = بيلمه مك يكنى ده بيلمه مك صورتيله اولان ايكى قاتلى جهالت .

جُهَلاء ، جَهَلَه { [ء] (جهال): «جاهل» ك جمعى : بر شى بيلمه ينلر ، أرباب جهالت .

جَهَنَّم { [ء] « جنت » ك ضدى : دنيـاده جناب حقك رضاسنه مخالف حركتده بولونان قوللرينى حشر ه دن صوكرا صوقه جغى عذاب واشكنجه محلى ، طامو .

جهنمى = جهنملك .

جَهُود { [ء] « يهود » طائفه سـندن هر برى ، يهودى :[تور كجه ده غلطى : چيفيت]

جَهُول { [ء] پك جاهل ، برشى بيلمز .

جِيادَت { [ء] أيبلك ، صـاغلاماق ، خالصلك ، صافلق .

جَيب { [ء] يافه . § أليسه نك مناسـب محللرينه منديل ، چانطه پاره وسائره قويمق اوزره آچيلان كيسه ، ظرف . § (مثلثاتده) قائم الزاويه برمثلثده معين برزاويهٔ حاده قارشيسنده كى ضلعك وتر قائمه يه نسبتى .

تمام جيب = برمثلث قائم الزاويه ده معين برزاويهٔ حاده يه مجـاور ضلعك وتر قائمه يه نسـبتى ، (مختصراً

« تجيب » يازيلير .)

درجيب = جيبده .

درجيب ايتمك = آلوب جيبنه قويمق ، آشيرمق .

جِيد ٠ { [ء] بويون . جمى: جيود .

جَيِّد ٠ { [ء] أيى ، بوزو. قلنى يوق، صاف ، خالص .

جِرَاز ٠ { [ء] « جار » ك جمى: قومشولر.

جِرْو ٠ { [اء] برسند ويا حوالك آلاجقلى طرفندن — كاغداك آرقه سنه شرح ويريلهرك — باشقه‌سنه دور ايديلمه‌سى ، دور وفراغ .

جَيش ٠ { [ء] عسكر كروهى. لشكر .

سوق الجيش = عسكرك اردولرك سوقندن بحث ايده‌ن علم .

مقدمة الجيش = اردونك الك اوكده كى ايلك قسمى، پيشدار طابورى .

جِيفَه { [ء] اولمش حيوانك قوقمش نعشى ، لاشه .

جِمْناسْتِيق ٠ { [يونانجه‌دن] رياضت بدنيه ادمانى ، تعليم .

جِيوَادِرَا ٠ { [اء] كمينك باش طرفنده كى اكيلوب قالقان ديرمك .

جِيوَاطَه { [اء] براوجى باشلى، اوتمه كى اوجى ايسه « صومون » كچمك اوزره ويدالى بويوك چيوى .

جُيُوب ٠ { [ء] « جيب » ك جمى :

جيوب هوائيه = آق

جكرلرده صاف هوا ايله بوزولمش هوا انتقالاتنه خادم بوش كيسه جكار . § تنفس ايچون جكرى اولمايان حيوانلرده نفس آلمايه مخصوص كيسه جكار .

جُيُوش ، [ع] « جيش » ك جمعى : عسكر كروهلرى ، لشكرلر .

جيوه ، [ف] (ژيوه) : معروف كوموش رنكنده غايت پارلاق مايع معدن ، زيبق .

چ

چابك ، [ف] چابوق ، حيزلى .

چابك دست = الى چابوق ، بجريكلى .

چادر ، [ف] (غلطى : چادير) اوبه ، خيمه .

چار ، [ع] (« چهار » دن مخفف) : دورت :

چار أبرو = (دورت قاشلى) : بيقلرى هنوز هنوز چيقمايه باشلامش ده ليقانلى .

چارپا = دورت آياقلى (حيوان) .

چارچوبه = (درت ده گنه ك) : چرچيوه .

چارسو = چارشى ، پازار يرى § دورت جهت .

چارشب = چارشاف.
چارطاق = (دورت كمر): چارداق .
چاركاه = موسيقيده برمقام.
چارم = دوردنجى .
چاريك = (غلطى : چه‌يرك) : دورتده بر .
چار [روسجه‌دن] (اصلى : عربجه « قيصر ») روس ايمپرا- طورى ويا بولمار قرالنك عنوانى .
چار [ف] («چاره» دن مخفف) :
چارناچار = ايستر ايسته‌مز، بالمجبوريه .
چارشنبه [ف] (غلطى = چارشامبا) « پازار » دن اعتباراً هفته‌نك دوردنجى گونى ،
چارمیخ [ع] (دورت چيوى) : خاچ شكلنده دار آغاجى ، چارميق .
چاروب [ف] سوپورگه .
چاره [ع] علاج، تدبير .
چاره‌جو = چاره آرايان
چاره‌ساز = چاره بولان .
بى‌چاره = چاره‌سز، زواللى .
چاريچه [روسجه‌دن] «چار» نك مؤنثى : روس ايمپراطورينك قاريسى، روس ايمپراطوريچه‌سى .
چاشنى [ف] طات، لذت: چشنى .
چاك [ف] ياريق، يرتيق، يرتمج .
چاك چاك = پارچه پارچه .

چاك كريبان = كو-
ملكك ياقه يبرتماجى

چاكر {[ف] قول، كوله .

چاكرانه = چاكرجه-
سنه .

چاكرى = چاكره
منسوب: ورقپارهٔ چاكرى . §
چاكر اولمه ، قوللق .

چالاك {[ف] حركتى سرعتلى، چه ويك، آتيك .

چالاكى = چه ويكلك .

چاماريوا {[ا] آرمه يه چيقمه قوماندا سى

چاه {[ف] قويو . §
چوقور .

چاه زنخدان = چكه
چوقورى .

چاى {[ف] قاناديلوب ايچيلن معروف پاپراق

چايفروش = چايجى

حَپ {[ف] « راست » ك ضدى: صول صول طرف .

چپ انداز = (صولاق آتان): حيله كار ، دساس.

چپ وراست = صاغ وصول .

چَشْ {[ف] گولكه لك ، شمسيه ، چادير .

چَتَه {[آرناوودجه دن] گروه طاقم . §
چاپولجى ، يغماجى گروهى، حيدود ، اشقيا طقيمى .

چرا {[ف] (چه-را): بچون، نه دن ؟. .

چراغ {[ف] موم قنديل. §
بر، مأموريت ومعاشه نائل اولمش اولان : (٤٠٠) غروش معاشله چراغ بويورولدى . . §

براوسته یاننده خدمت ایده‌ن ، چیراق .

چراغان = قندیللر ، مشعله‌لرله ترتیب ایدیلن دوننامه : محترق چراغان سرایی . . .

چَرْخ { [ع] دونن پروانه‌لی تکرلك : چارق . § (اسکی علم هیئتجه) سما ، فلك .

چَرْخَه { [ع] دونن تکرلك § بر فرقهٔ عسکریه : چیقریق کبی اك ایله ریسنده بولونان برطقمك ـ دشمنله محاربه‌یه باشلامق اوزره ـ بردور باپمه‌سندن عبارت حرکت .

حرك { [ف] کیر ، پاس . چرکاب = (چرك ـ آب) : کیرلی صو ،

چبرکف .

چِرکین { [ف] (غلطی : چیرکین) : یوزی حسنمز اولان ، بد یوزلی .

چَسْبان { [ف] لایقلی ، مناسب ، یاقیشیر .

چُسْت { [ف] حرکتی سریع ، چه‌ویك : چست وچالاك .

چَشْم { [ع] گوز .

یك چشم ، یکچشم = بر گوزلی ، تك گوز .

چَشْمَه { [ف] قاپناق ، پیکار . § صو رت مخصوصه‌دن باپیلان و آچیلنجه‌، وصاغه‌دن صو آقان معروف یر .

چشمه سار = قاپناق ، پیکار باشی .

چشمهٔ حیوان = آب حیات چشمه‌سی .

چَغانه { [ع] بر نوع ساز: چنك وچغانه .

چَغز { [ف] قوربانه

چَك { [انكليزجه دن] بانقه حواله نامه‌سی ، بولیچه .

چكاچاك { [ف] اجسامك، خصوصیله ، سلاحلرك بربریله چاپیشمه‌سندن حاصل اولان چاقیردی.

چكپاره { [ف] داملامش : خون چكیده .

چِل { [ف] (« چهل » دن مخفف): قرق.

چله { [ف] ایپلك ویاایپك دمتی .

چِله ، چِلّه { [ف] درو- یشلرك — اکثریاقرق گون — تکده خلوته قاپانوب خدمت مخصوصه ده وریاضت بدنیه ده بولوندقلری مدت .

چَلیپا { [ف] خاچ، صلیب: چلیپای عیسی = اوزه رنده آصیلمش برحالده حضرت عیسانك مجسم تصویری بولونان تاج .

چم { [ف] یوصوز § چچك طرحلرینك كنارینه أكیلیرونوته بكزر رنبات. § چملی طوپراق پارچه‌سی .

چَمَن { [ف] آغاجلی ، چیچكلی، یشیللك یر ، چایر . § تاره، یشیل اوت. چمزار = چملك.

چِمِنتو { [ایا] پك چابوق طونوب طوتار ، رطوبته طایانیر بر نوع صنعی طوپراق .

چَنار [ف] معروف میوه سز آغاج . [غلط اولارق «چ» أسره اوقونور.

چنبر [ف] دف، قالبور، فیچی کبی دائروی شیلرك أطرافنه کچیریلن تخته ویا دمیر تکرلك. § باش یمنیسی .

چَند [ف] قاچ § برقاچ . چندان = اوقدر .

چَنگ [ء] پنجه . § برنوع ساز، هارپ: چنك وچفانه .

چنکی = چنك چالان، سازنده .

چَنگَل [ف] پنجه . § اوته بری آصمایه مخصوص معروف آلت ، .

چَنگی [ف] چنك چالان، سازنده .

چُوب [ف] اودون ، صوپا .

چُوبان [ف] أهلی حیوانلری کزدیروب اوتلادان کیمسه ، راعی .

چُوخَه [ف] معروف قماش .

چَوکان [ف] وجی اکری برنوع جیرید.

چُون [ف] ناصیل : چون وچرا = ناصیل ویچون؟ § مادام که. § وقتا که ، اوزمان که .

بچون = ناصیلسز ، حقیقتی بیلینمز: خدای بچون.

چُونکه [ف] (أدات تعلیل): زیرا. § أدات توقیت : مادام که (بومعنا أسکیدر .)

چِه [ف] نه .

چه سود ، چه فائده = نه فائده ، نه منفعت .

چهار [ف] دورت .

چهارشنبه = معروف کون .

چهارم = دوردنجی .

چهاریار کزین = پیغمبر. مزك ایلك دورت خلیفه سی

چهاریك = دورتده بر.

چهره [ف] یوز ، وجه صورت .

چهل [ف] قرق = ٤٠

چیره [ع] غالب ، مستولی.

چیره دست = ألی اوسته ، ماهر .

چیره دستی = ماهرلك .

چیز [ف] شی .

ناچیز = برشی دکیل ، أهمیتسز : بنده باچیز .

ناچیزانه = ناچیز جه سنه .

چیستان [ف] (ه چیست آن = اونه. در؟ه دن مخفف) : بیلمه جه.

چین [ف] قیوریم ، بوکلوم § بوروشوق : چین زلف = زلف قیوریمی .

چین جبین = آلین بوروشوغی.

§ طوپلایان ، دهوشیرهن : میوه چین دانه چین § آسیانك شرقنده کی واسع ونفوسی چوق مملکت : چین ایمپراطورلغی .

چینقو [ا] بسیط جسملردن بری : توتیا .

چینی [ف] چینده یاپیلان أعلا جنس طوپراق قاب ، § دیواریوزینی قاپلامایه مخصوص صیرلی ، نقشلی

طوپراق لوحه . § اوزه‌ری مینالی طوپراق ویا طوغله ویوندن یاپیلان شی : چینی صوبا . چینی طباق .

چینه {[ة] قوش یمی .

ح

ح {[ء] حروف عربیه‌نك آلتنجیسی ، اسمی : حاء .

حائز {[ء] مالك ، صاحب .

حائل {[ء] ایکی شی آراسنه گیروب ایله ریسنك گورونمه‌سنه مانع اولان شی .

حاج {[ء] حاجی . (اکثریا حرف تعریف ایله قوللانیلیر : ألحاج «...» افندی . جمعی : حجاج .

حاج الحرمین = حجی ایفادن صوکرا پیغمبریمز أفندیمزك روضهٔ مطهره‌لرینی زیارت ایده‌ن ، حرمین حاجیسی .

حاجِب {[ء] قاپوجی ، پرده‌دار . § قاش ، أبرو .

حاجَت {[ء] انسانك محتاج اولدیغی شی . لزومی خصوص . § احتیاج ، لزوم .

جمعی : حاجات = حاجتلر .

قاضی الحاجات = حاجتلری اسعاف ایده‌ن : ألله .

حاجِز {[ء] آیران ، تفریق ایده‌ن ،

حجاب حاجز = گوکسی قاریندن داخلاً آیبران بویوك زار .

حاجّه { [ء] « حاج » ك مؤنثی : حج ایتمش قادین .

حاجی { [ء] حج ایتمش اولان ذات .

حادّ { [ء] سیوری ، اینجه اوجلی . § کسکین ، قاطع . § سرت ، بك مؤثر § شدتلی [مرض] ، التهابلی [یاره ، چیبان] .

حادِث { [ء] حدوث ایدهن ، صوکرادن پیدا اولان : عالم حادثدر . § وقوعبولان ، ظهورایدهن : مهم برمسئله حادث اولدی .

حادِثه { [ء] « حادث » ك مؤنثی : حدوث ایدهن حال : خسوف حادثهسی . § وقعه : مهم بر حادثه . جمعی : حادثات .

حادّه { [ء] « حاد » ك جمعی : کسکین : رایحهٔ حاده = کسکین قوقو . سیوف حاده = کسکین قیلیجلر . § شدتلی ، سرت : دورهٔ حاده ... § کوچله حالنده بولونان معدنی تل حالنه گتیرمهیه مخصوص آلت : حادهدن گچیریلمش دهمیر ...

حادهٔ تدقیق = [مجازاً] تدقیق حادهسی ، حادهگی اینجهدن اینجهیه ایدیلن تدقیق .

حادی { [ء] برنجی . حادی عشر = اون برنجی .

حاذِق { [ء] حذاقت صاحبی ، حذاقتلی ؛ ماهر ،

حاذقانه = حاذقجه سنه.

حارّ { [ء] حرارتلی ، صیجاق . (مؤنثی: حاره.): اقالیم حاره. ممالك حارّه، منطقهٔ حاره .

حارِس { [ء] حراست ایدن، محافظ: حارس عنوان مشروطیت...

حارِق { [ء] یاقیجی، محرق.

حارِقَه { [ء] آتش : حارقهٔ ندامت = پشیمانلق آتشی .

حازِم { [ء] حزم ایدیجی. حزم واحتیاط صاحبی .

حاسّ { [ء] حس ایدن، دویان .

حاسِد { [ء] حسد ایدیجی ، حسدجی

حاسدانه = حاسدجه سنه.

حاسِر { [ء] حسرت چکن، مرامنه نائل اولامایان .

حاسّه { [ء] « حاس » ك مؤنثی : دویغو خاصه‌سی ، دویغ قوتی : حاسهٔ لامسه ، شامه ، ذائقه ، سامعه و باصره .

حاشا { [ء] أدات تنزیه : « اونی بوندن ، بو صفتدن تنزیه ایدرم . » معناسنده: حاشا. الله ایکی ده گیلدر .

حاشاثم حاشا = تکرار تکرار تنزیه .

حاشِیَه { [ء] کنار ، پرواز . § بر کتاب ویا ورقه‌نك کناریته یازیلان و اصل یازینك بر کلمه ویا جمله‌سنی ایضاح

ایده‌ن یازی، درکنار، هامش § بر کتابك منده. رجانمه دائر جابجا ایضاحات وملاحظات یازمق صورتیله وجوده کتیریلن کتاب، حاشیه لردن عبارت اثر.

حاصِل ٭ [ء] حصوله کلن، حصول بولان.

حاصِلات ٭ [ء] «حاصل»ك جمعی: بر ایشدن حصوله کلن شیلر: زراعت حاصلاتی.

حاصلات صافیه = بر تشبثك نهایتنده بوتون مصرفلر چیقدقدن صوکرا قالان حاصلات، کار.

حاصلات غیر صافیه = مصارفله برابر اولان حاصلات.

حاضِر ٭ [ء] حضورده، گوزاوکنده اولان کیمسه، جمعی: «حاضرون» و «حضار». § آماده، مهیا: حاضر اول!... § [ألبسه وسائره حقنده] تکمیل یاپیلمش اولدیغی حالده صاتیلان، ایصمارلامه اولمایان: حاضر آیاق قابی.

حاضر بالمجلس = مجلسده حاضر اولان.

حاضر جواب = بر سوزه درحال جواب ویره‌ن، صانکه جوابی حاضر اولان.

أمر حاضر = (صرفده) حاضر اولان بر کیمسه یه قارشی ایدیلن امر، بوامری گوسته‌ره‌ن صیغه.

حال حاضر = شیمدیکی حال، شیمدیکی زمان.

حافر ٠ { [ء] حفر ايدجي، قازيجي . § آت وامثالي حيوانلرك طيرناغي.

حافظ ٠ { [ء] حفظ ايدن، صاقلايان. § قرآن كريمي ذهناً حفظ ايدن، ازبرلين : حافظ قرآن . حافظ كتب = بر كتبخانه ده بولونان كتابلري حفظه مأمور كيمسه.

حافظه { [ء] گورولن، حس اولونان ويا أزبرلنن برشيئي ذهنده حفظ ايتمك خاصه سي : قوة حافظه .

حافه { [ء] قبي، كنار: حافهٔ طريق جمعي: حافات .

حاكم ٠ { [ء] حكم ايدن: آرادن عصرلر كچديكي حالده اوحس بنه بوتون كوكلره حاكم . § بين الناس وقوعبولان دعوالره باقان مأمور شرعي وياعدلي: حاكم عادل اولمالي . . . § اوستده بولونان، أك يوكسه. كده دوران : بو مرتفع فله بوتون اووايه حاكمدي. . . حاكم حقيقي، أحكم الحاكمين = الله .

حاكمانه = حاكمجه سنه.

حاكميت = حاكملك .

حاكي { [ء] حكايه ايدن: بورومان آجيقلي بر سركذشتي حاكيدر.

حال ٠ { [ء] وصف، كيفيت، اولوش. § شيمديكي زمان : زمان حال . § (صرفده) حاله دلالت ايدن صيغه . § قدرت ، طاقت: زوالي بك حالسز . . .

حالاً = حال جهتله ، حاله كوره § شيمدى ، أليوم: حالا .

على كلّ حال = اولديغى قدر ، اولورى ايله .

بأى حال = مطلما ، هر حالده .

درحال = همان ، او آنده .

شهر حال = بوآى ماه جارى .

(حال) كه مؤنثى (حاله) ايسه ده تلفظده قولايلق اولسون ديه اسم منسوبى قولانيليرر: سنهٔ حاليه = بوسنه .

عرض حال = حالنى عرض ايتمه .

عرضحال = برايش ايچون رسمى برمقامه تقديم اولونان ورقه ، استدعا .

لسان حال = حال ديلى: او يوكسه‌ك طاغلرك لسان حالى بكا: «الله بويوكدر» ديبوردى .

حالَتْ { [ء] حال: حالت
{ نزع = جان چكيشمه حالى، حال احتضار .

ألحالة هذه = شيمديكى حالده ، شيمدى ، اليوم .

حامِدْ { [ء] حمد ايدن .

حامِضْ { [ء] اكشى ، اكشى اكشيلدنده اولان: حامضيت = اكشيلك . § (كيمياده) بر «اساس» يعنى بر جسم بسيط ايله امتزاج ايدنجه بر «ملح» وجوده كتيرەن جسم .

حامضى = حامض طبيعتنده .

حامِلْ { [ء] طاشيبان ، كوتورەن . § يوكلى

کبه قادین . [بو معناده « حامله » دیمك فضله‌در].

حاملاً = حامل اولارق.

حامي { [ء] حمایه ایده‌ن : حامئ ضعفا .

حانِث { [ء] ایتدیکی یمینی بوزنه کتیرمه‌ین . یمیندن دونن .

حاوي { [ء] احتوا ایده‌ن، شامل ، جامع .

حَبّ { [ء] دانه . § دانه‌جاغنده یوتولان علاج، حاب: جمعی : حبوب.

حُبّ { [ء] محبت، سه‌وکی: حب وطن ، حب نفس .

حَبائِل { [ء] حباله‌نك جمعی : ایپ‌لدن طوزاقلر ، دام‌لر .

حبائل الشیطان = (شیطانك طوزاقلری) : قادینلر .

حَبّاب { [ء] صو اوزه‌رنده پیدا اولان قابارجق. § چیك، شبنم جمعی : حبب .

حِبالَه { [ء] ایپ طوراق. آغ .

حَبر { [ء] (بالخاصه) یهودی قومنك ، ویا (علی العموم) هرهانکی بر قومنك عالمی . جمعی : أحبار : أحبار یهود = یهودی علماسی .

حَبس { [ء] بر یره قاپامق. § آلیقویمق، صالیویرمه‌مك .

حبسخانه = حبس ایده‌جك یر ، محبس .

حَبَش ◦ { [ه] آفریقاده أهالیسی پك أسمروأ کثریتله خیرپستیان اولان مملکت . § بو مملکت أهالیسندن اولان ویا تنك رنکی اونلر کبی پك أسمر بولونان آدام .

حَبط ◦ { [ع] برمباحثه ده مخاطبی الزام واسکات ایتمه ، جواب ویره جك مجال بیراقمامه .

حَبل ◦ { [ع] ایپ . اور- غان : حبل متین دیانت . . . § تحت البحر تلغراف تلی ، قابلو .

حبل الورید = شاه دامار ، بویون داماری .

حَبَل { [ع] کبه لك ، حمل .

حُبلی { [ع] کبه ، حامل .

أللیلة حبلی = کیجه کبه در .

حبوب ◦ { [ع] « حبه » نك جمعی : دانه لر .

حبوبات ◦ { [ع] « حبه » نك ایکی قات جمعی : (بالخاصه) بوغدای ، آرپه کبی دانه دن عبارت ذخیره لر .

حُبُور ◦ { [ع] سه وینج : سرور وحبور .

حَبَّه { [ع] دانه .

حَبیب ◦ { [ع] سه ویلن ، دوست . § سه و- گیلی ، محبوب : یاحبیبی .

حتّی { [ع] بیله . § بر درجه ده که . (« حتی » ایله برابر « بیله » کلمه سنی قوللانمامالی .)

حَجّ { [ع] اسلامك شر- طلرندن بری اولان فریضه یی أدا ایچون مکهٔ

مکرمه یه گیتمه .

حجاب [ء] اوتانمه ، صیقیلمه . § پرده ، حائل .

حجاب حاجز = کوکسی قاویرمدن داخلاً آیران زار .

حجّاج [ء] « حاج » ك جمعی : حاجیلر .

حجاز [ ] مکه ، مدینه ، طائف وحوالیسندن عبارت اولان اقلیم معروف : حجازولایتی ، خطهٔ حجازیه § موسیقیده برمقام .

حجّام [ء] حجامت ایدن ، حجامتجی .

حجامت [ء] معروف صورنده وجرددن قان آله .

حُجُب [ء] « حجاب » ك جمعی : پرده‌لر ، حائلر .

حُجّت [ء] دلیل برهان ، § برحکمی حاوی اولارق محکمهٔ شرعیه دن ویریلن ورقه ، حکمنامهٔ شرعی .

حُجَج [ء] « حجت » ك جمعی : دلیللر ، برهانلر .

حَجَر [ء] طاش .

حجرالاسود = کعبهٔ معظمه نك دیوارنده کی مقدس سیاه طاش .

حجره [ء] کوچوك اوطه ، اوطه . § کوچوك آچیق دولاب . § عضویاتك أساسی اولان خرده جنی ماده ، جمعی : حجرات .

حَجْز { [ء] بورجنی ویرمه دیکی جهتله بورجلونك بر مال ویا ملکنی ـ رهن اولمق اوزره ـ ضبط ایتمه .

حَجْلَه { [ء] کلین اوطه سی ، حجرهٔ زفاف .

حَجْم { [ء] برجسمك اشغال ایتدیکی محلك مقداری ، بر شیئك بویوکلکی .

حجماً = حجم جهتیله ، حجمجه .

حِجّه { [ء] برکره حج ایتمه .

حجة الوداع = پیغمبر یمزك ـ اصحاب کرام ایله وداع ایچون ایفا ایلدیکی صوك حجی .

ذی الحجه = ایفای حج ایدیلن معروف آی .

حدَب { [ء] قانبوراولمه ، قانبورلق .

حَدَبَه { [ء] وجوددده ، علی الخصوص کمیکلرده اولان یوکسکلو ، چیقینتی .

حَدَث { [ء] یکی ظهور ایتمه ، پیدا اولمه . § یکیدن آبدست آلمه یی ویاغسل ایتمه یی موجب اولان حال : حدثدن طهارت .

حِدّت { [ء] اوفکه .

حَدَقَه { [ء] کوزبیکی . جمعی : احداق .

حُدُوث { [ء] صوکرادن پیدا اولمه .

حُجَیره { [ء] پك کوچوك حجره . § عضویاتی تشکیل ایدن اجزای صغیره نك بیری . جمعی : حجیرات .

حَدّ { [ء] سینور ، حدود : سرحد =

ایکی دولت طوپراغنك بربرینه بیتیشدیکی یر، حدودباشی ه § درجه، مرتبه: حدندن زیاده یوکسه لن ألبته آلچالیر. § انسانك درجه سی، قدر ومنزلتی: حدیکی بیل!... § برجرمك ـ هم کندیسنه، هم ده باشقه لرینه عبرت اولمق اوزره ـ تأدیبی: حدشرعی... § برافادهٔ حسابیه ویا ـ جبریه ده ناقص وزائد اشارتلری ایله آیریلمش قسملرك، ویا برتناسبده صورت ومخرجلرك بهری: حداول، حدثانی، . . .

بی‌حد = حدسز، نهایتسز.

بی‌حدوحساب = حدسز حسابسز.

حد ذات = فطرت، حال أساسی.

حَدائِق ه { [ع] «حدیقه» نك جمعی: باغچه لر، بوستانلر.

حَدائِث ه { [ع] اول، ابتدا § تازه لك، گنجلك: حداثت سن.

حُدُود ه { [ع] «حد» ك جمعی: حدودشرعیه. § ایکی دولت طوپراغنك برـ برینه بیتیشدیکی یرلر: دشمن حدوده کلمش... § حدّ، منتهی: هرشیئك حدودی واردر.

حَدیث ه { [ع] حضرت پیغمبرك کلام شریفی. § یکی، تازه: حدیث السن = (یاشی کوچوك): کنج.

حَدید ه { [ع] حدّتلی، اوفکه لی: حدید المزاج = تیز مشربلی §

ده‌میر .

حدیدیه = ده‌میره متعلق ، ده‌میردن : ادوات حدیدیه .

حَدیقَه ٢ { [ء] اطرافنه دیوار چکیلمش باغچه ویا بوستان .

حِذاء { [ء] (مادی ، معنوی) طرف ، جهت .

حَذاقَتْ { [ء] مهارت ، استادلق .

حَذَرْ { [ء] صاقینمه ، قورونمه .

ألحذر = زنهار ، صاقین .

حَذْفْ { [ء] آرادن چیقارمق .

حُر { [ء] «اسیر» ك ضدّی : کوله اولمایان (مؤنثی : حره) § کندی فکر نجه حرکت ایدبیلن قانون تحتنده هر ایسته‌دیکنی یاپابیلن .

حِراثَتْ { [ء] اکین اکمك ،

حَرارَتْ { [ء] صیجاقلق ،

حِراسَتْ { [ء] قورومق ، محافظه ایتمك .

حَرامْ { [ء] (حلال) ك ضدّی : شرعاً ممنوع اولان شی .

حَرْبْ { [ء] جنك ، غوغا ، محاربه : میدان حرب = جنك میدانی .

حرباً = حرب ایله ، حرب ایتمك صورتیله .

حربکاه = حرب یری .

دارالحرب = اهل اسلام ایله محاربه ایتمکده اولان دولت طوپراغی .

حَرْبَه { [ء] قبضه مزراق طرزنده بر نوع سلاح §

كوشكلى دەنيلن يانغين خبر-
جيلرينك الارندەكى اوجى
دەميرلى دەكسنك .

حِرز { [ء] محافظهٔ نفسه
وسيله اولەجق شى:
حرز جان .

حِرص { [ء] برشيئى
پك زيادە آرزو
وطلب ، حريصلاق: حرص
جاه . حرص مال .

حَرف { [ء] كلەلرى
تشكيل ايدن اشا-
رتلردن هربرى : § سوز .
جمعى : « حروف » ، جمع
الجمعى : حروفات .
حرف انداز = سوز
آتيجى ، آتان .

حِرفت { [ء] (صنعت) ،
باق .

حُرقَت { [ء] احتراق
اثرى ، يانيق .

حَرْقَفَه { [ء] قالچه ، كميكى .

حَرَكَت { [ء] (سكون) ك
ضدى: قيميلدا-
مه ، قالقوب يورومه ،
متماديا موقعنى دەگيشديرمه:
واپورك حركتى § ايش ،
فعل ، عمل : حسن حال
و حركت . حركتكارى
يكنمەدم . جمعى: حركات .
«حركت» كلمەسى عربجه
تركيبلرده (حركه) صورتنده
قوللانيلير : سريع الحركه .
بطئ الحركه .

حَرَكَه { [ء] اوستون ،
اسره ، اوتره
دەنيلن اشارتلردن هربرى:
وضع حركه = حركه
قويمق .

حَرَم { [ء] مكهٔ مكرمەده
معروف مواضع

شريفه . حرمين = مكهٔ مكرمه ايله مدينهٔ منوره . § مسلمان أولريك قادينلره مخصوص دائره سی § زوجه . حرم سرای = قادينلره مخصوص دائرهٔ فاخره .

حِرْمان {[ء] محروملق .

حُرْمَت {[ء] حيثيت : حضرت پيغمبر حرمتنه . . . § احترام گوسترمه : بويوكلره حرمت واجبدر . § حرام اولمه ، حراملق : حرمت خمر = شرابك حرام اولمه سی .

حَرُور {[ء] صيجاق روزكار . § حرارت شمس ، حرارت مديده § (حكمت طبيعيه ده) بر جسمی معين بر درجهٔ حرارته كتيرمك ايچون لازم كلن حرارتك مقداری .

حُرُوف ، حُرُوفات [ء] (حرف) ك جمعی .

حُرِّيَّت {[ء] «أسارت» ك ضدی : حر اولمه ، أسير اولمه مه . § قانون دائره سنده انسانك ايستديكنی باجمقده سربست اولمه سی .

حَرَب {[ء] ابپك .

حَرَص {[ء] حرصلی ، پك زياده آرزو كش .

حريصانه = حريصجه سنه .

حَرِيق {[ء] يانغين .

حَرَم {[ء] تعرضدن مصون اولان بر : حريم عصمت ،

حِزب • {[ء] طائفه، انسان كروهی : حزب مجاهدين. § بولوك، قسم : حزب قرآن .

حُزن • { [ء] محزونلق . حزن آور = حزن كتيره‌ن ، محزونيت ويره‌ن .

حَزن • { [ء] غم ، غصه : بيت الحزن .

حَزپران • { [سريانيدن] رومی آيلرك دوردنجيسی.

حَزين • { [ء] حزن ايله متصف، حزنلی: قلب حزين. فرياد حزين

حِس • {[ء] (مادی، معنوی): دويغو: حس لمس، حس رقيق . § دويمه : حِس ايديورمپسكز ؟

حسی = حسه متعلق : حسی رومان .

حِساب • { [ء] صايمق : حساب سريع . جمعی: حسابات § صابی: بی حساب § عددلردن بحث ايده‌ن علم .

علی الحساب = تكميل عددك برقسمی اولق اوزره، برمقدار .

عندالحساب ، لدی الحساب = حساب ايديلدكده .

روز حساب = قيامت كونی .

حَسّاس • { [ء] حس ايدن، بجی ، حسلی.

حُسام { [ء] كسكين قيليج.

حَسب • { [ء] جهت ، سبب : حسب الاقتضا، حسب الحميه. حسب

اللزوم .

حسبةً لله = أللهرضاسى ايچون .

حسب حال ، حسبحال = صورت حال .

حَسَبْ { [ء] شرف حيثيت .

حَسَدْ { [ء] بر يسنك مالك اولدينى نعمتك زوالنى ايسته مه ، قيصقانجلق .

حَسَدَهْ { [ء] (حاسد) ك جمعى : قيصقانجلر ، حسدجيلر .

حَسْرَتْ { [ء] ألدن كيدن ويا أله كلمه سى مطلوب اولان شى ايچون پك زياده آرزو بسله مكدن حصوله كلن تأسف ، اضطراب : حسرت ديدار

حسرتزده = حسرته كرفتار اولمش ، حسرته اوغرامش .

حسرتكش = حسرت چكن .

حَسْمْ { [ء] كسمك ، قطعى برحكم وقرار ويرمك : حسم دعوى .

حَسَنْ { [ء] (مادى معنوى) حسنلى ، كوزه ل : قول حسن . صورت حسنه .

حسنين = حسن ، حسين أفندلرمز .

جدالحسنين = پيغمبريمز أفندمز .

حُسْنْ { [ء] كوزه للك .

حَسْنَاءْ { [ء] كوزه ل قيز ويا قادين .

حَسَنَهْ { [ء] «سيئه» نك ضدى : ايىلك ، ايى عمل . جمعى : حسنات .

حُسْنىٰ { [ء] «أحسن» ك مؤنثى : پك

كوزەل .
أسماء حسنى = جناب حقك اسملرى .
حَسُود { [ء] فطرةً حسد صاحبى اولان ، حسدجى .
حسودانه = حسودجه سنه .
حِسِّيَّات { [ء] دويغولر ، حسلر .
حَسِيب { [ء] حسب صاحبى
حَشْر { [ء] (صفات الهيه دن) : برميتى ويا بالجمله أمواتى دريلدوب محشره چيقارمق : حشر اموات ؛ روز حشر . § بوتون أمواتك دريلديكى زمان : حشره قدر . . . (زمان حشر) دينه مل .
حَشَرات { [ء] (حشره) نك جمعى : قارنجه ، اوروجمك كبى بوجكلر .
حَشَم { [ء] بر كيمسه نك دشمنلرينه قارشى دشمن اولاجق درجه ده غيرتى كوده ن آدملرى : خدم وحشم .
حَشْمَت { [ء] هيبت ، عظمت .
حَشُو { [ء] ياصديق ، ميندەركى شيلرك ايچنه دولدورولان پاموق ، قيديق وساثره § (ادبياتده) سوزده زائد ، فضله .
حَشِيش { [ء] قورواوت . § اسرار ، دەنيلن ايچكى .
حَصَات { [ء] اوفاجق طاش ، چاقيل طاشى § مثانه ، قره جكر وبوبره كلرله سائر اعضاء

داخليه‌ده حاصل اولان ظاش : حصات مثانه.

حَصَادْ { [ء] أكين ، چاير يجملك : وقت حصاد .

حَصَّادْ { [ء] أكين يجيجى ، اوراقجى .

حِصَارْ { [ه] قلعه .

حِصَانْ { [ه] آيغير : حصان البحر = صو آيغيرى .

حَصَانَتْ { [ه] بر بنا ويا موقعك ضبط اولونامايه‌جق درجه‌ده حصين و متين اولمه‌سى : حصانت موقع .

حُصُرْ { [ه] مخصوص قيلمق : حصر نظر ، حصر غيرت .

حَصَنْ { [ء] قلعه . جمعى : حصون .

حُصُولْ { [ء] حاصل اولمه ، وجوده كلمه .

حِصَّه { [ء] پاى .

حَصِيرْ { [ه] معروف دوشه‌مه .

حَصِينْ { [ه] حصانتلى ، متين و مستحكم .

حُضَّارْ { [ء] (حاضر) ك جمعى : بر محلده موجود اولانلر ، حاضرون .

حَضَرْ { [ء] (سفر) ك ضدى : بر محلده مقيم اولمق حالى .

حَضْرَتْ { [ء] كلمهٔ تعظيم : حضرت پيغمبر ، حضرت قرآن . جمعى : حضرات .

حُضُورْ { [ء] حاضر اولمه ، غائب اولمه‌مه . §

أوك، پيشكاه: حضور الهى.
§راحت، اضطرابسزلق: حضور قلب.
بى حضور = راحتسز، اضطرابلى.

حَضِيض ٢ { [ء] (أوج) ك ضدى: الك آشاغى يرء اسفل: حضيض سفالت . . .

حَطّاب { [ء] اودونجى.

حَطَب { [ء] اودون.

حَظّ { [ء] § خوشه كيتمه، خوشلانمه: اوندن كيمسه حظ ايتميور. جمعى: حظوظ؛ جمع الجمعى: حظوظات.

حَظِيرَه ٢ { [ء] اطرافى قاپالى مزارلق، قبرستان

حُفّاظ { [ء] (حافظ) ك جمعى: قرآن كريم ويا احاديث نبويه‌يى ذهناً حفظ ايده‌نلر.

حَفْر { [ء] قازمق.
حفريات = حفرايتمه‌لر. قازيشلر.

حُفَرَه { [ء] چوقور؛ جمعى: حفر.

حِفْظ { [ء] صاقلامق § ذهنده صاقلامق، ازبرلهمك.

حَفَظَه { [ء] (حافظ) ك جمعى: انسانك اعمالنى يازمايه مأمور اولان ملكلر: حفظهٔ كرام.

حَفِيد ٢ { [ء] طورون. (مؤنثى: حفيده)

حَفِيرَه ٢ { [ء] دهرين چوقور § قبر.

حُفَيْرَه { [ء] كوچوك چوقور،

حَقّ { [ء] الله § «باطل» ك ضدی : دوغرو ، ثابت ، گرچك : دین حق دین اسلامدر . § برانسانك كندیسنه عائد بولونان ، استحقاق اولان شی : حق صریح ، حق كلام .

حَقّاً { [ء] دوغروسی . حقا كه = دو غروسی بوكه § حق اولهرق ، گرچكدن : حقا مؤثم .

حَقارَت { [ء] تحقیر § حقیرلق ، بایاغیلق .

حَقّانی { [ء] حق التزام ایدن ، عادل . حقانیت = حقانیلك ، عدالت .

حَقایِق { [ء] (حقیقت) ك جمعی : دوغرو اولان أصللر . (أصلی : حقائق) .

حِقد { [ء] كین : حقد وحسد .

حُقُوق { [ء] (حق) ك جمعی : حقوق أساسیه ، حقوق دول .

حُقّه { [ء] ایچنه مركب قونولان معروف شی : حقه طاقیمی

حَقیر { [ء] خوار ، اعتبارسز ، بایاغی ؛ عبد حقیر . حقیرانه = حقیرجه سنه ،

حَقیقَت { [ء] دوغرو اولان اصل : حقیقت حال § دوغروسی : حقیقت ، انسانه غریب مخلو قدر . § وفادارلق ، حقو قشناسلق : حقیقتلی قارده شم ، حقیقةً . فی الحقیقه =

حقيقة ـ اوله رق، كرچكدن.
حقيقي = حقيقته منسوب،
كرچكدن : معبود حقيقي .
حَكّ { [ء] قاريمق .
حَكّاك { [ء] حك ايله
مشغول صنعتكار.
حُكّام { [ة] (حاكم اك
جمعي : محكمه
رئيسلري § قاضيلر .
حِكايَه { [ء] نقل ايتمه ،
آكلاتمه . §
بعض وقوعاتك هيئت مجموعه ـ
سي § فقره ، رومان ؛
جمعي : حكايات .
حُكْم { [ء] بر بويله در
ويا دكلدر ديمك:
حالا بر حكم ويره مه ديكزمي؟
§ امر ، اراده : حكم
الٰهي § تأثير: حكمي يوق.
حكمسز § منزله ، مثابه :
عمجه پدر حكمنده در .
حكماً = حكم جهتيله ،
حقيقةً ده كيل: تيزه حكماً
والده در .
حَكَم { [ء] ايكي كيمسه نك
ـ بينلرنده كي دعوايي
فصل ايچون ـ حاكم اتخاذ
ابتدكلري كيمسه .
حِكَم { [ء] (حكمت اك
جمعي : حكم الٰهيه
= الٰهك حكمتلري.
حكمي = حكمته عائد،
حكيمانه بر معنايه متعلق :
حكمي سوز .
حكميات = حكمته
دائر سوزلر حكميات سعدي.
حِكْمَت { [ء] علم وعملك
اجتماعندن متحصل
صفت شريفه . § موجود
دائك أصل وحقيقتني بيلمه:

حكمت طبيعيه . § آداب و اخلاقه متعلق مختصر سور § گيرلى سبب : حكمت الهى .

حُكمْدارْ ، حُكمْرانْ [ف] (حكم صاحبى حكم سوره‌ن) ملك . پادشاه .

حُكُومَتْ { [ء] أهالى اوزه‌رنده آ‌ـ مرلك : اجراى حكومت . حكومت مطلقه ، حكومت مشروطه . § برمملكتك اهاليسـنى اداره وامورينى تنظيم ايله مكلف اولانلرك هيئت مجموعه‌سندن عبارت شخص معنوى : حكومتك أمرى بويله در .

حَكيمْ { [ء] حكمت ايله متصف ، حكمته واقف : فيلسوف .

حكيمانه = حكيم اولانه ياقيشه‌ـ جق صورتده : قول حكيمانه

حَلّ [ء] چوزمك : حلّ عقده § ديه‌جك قالمادى صورتده ايضاح اتمك مسئله‌نك حلى .

حلاّجْ { [ء] پاموق آتان صنعتكار

حَلاّقْ { [ء] بربر .

حَلالْ { [ء] (حرام)ك ضدى : ايشله‌مه‌سى رضاى الهى داخلنده اولان شى . حلال زاده = ولد زنا اولمايان .

حَلاّلْ { [ء] حل ايديجى ، ايده‌ن : حلال المشكلات .

حَلاوَتْ { [ء] (مادى ، معنوى) : طا‌ـ

تليلق : حلاوت مبوه ؛ حلاوت كلام .

حلاوتبخش = ط تليلق ويرەن .

حَلزُونْ {[ء] معروف قابوقلو بوجك .

حلزونى = حلزون شكلنده .

حِلفْ {[ء] يمين ايتمك .

حَلقْ {[ء] بوغاز، حلقوم .

حُلقُومْ {[ء] بوغاز .

حَلْقَه {[ء] دائره شكلنده اولان شى : قاپى حلقەسى . § برچوق كشيدن متشكل دائره : حلقهٔ درويشان

حلقوى = حلقه شكلنده .

حِلمْ {[ء] طبيعت ياواشلغى، ملايملك .

حُلوْ {[ء] « مُرّ » ك ضدى : طاتلى .

حلوّيات = طاتلى يه متعلق يپه جكلر .

حَلْوا {[ء] معروف طعام .

حُلُولْ {[ء] كلوب چاه. تمق : حلول بهار .

حُلِىّ {[ء] (حلى) ك جمى : آلتون، كوموش ، ألماس كبى زينتلر .

حَلِيلْ {[ء] زوج .

حَلِيلَه {[ء] زوجه .

حَلِيمْ {[ء] حلم صاحبى، ملايم طبيعتلى .

حليمانه = حليم اولانه يا قيشه جق صورتده .

حِلْيَه {[ء] زينت § كوزەل خوى وصفت .

حَمائِلْ {[ء] (حمالە) و (حميله) نك جمى ومفرد مقامنده مستعمل :

قیلیج یاغی§ بویونه آصیلان نسخه : موصقه .

حِمارْ { [ء] أشك .

حَماسَتْ { [ء] جبلی اولان شجاعت، قهرمانلق

حُمّاضْ { [ء] قوزوقولاغی.

حَماقَتْ { [ء] احمقلق .

حَمّالْ { [ء] یوك طاشییان.

حَمّامْ { [ء] معروف بیقانیلاجق یر.

حَمامَه { [ء] کووه‌رجین؛ جمعی : حمائم .

حِمایَه { [ء] قوروه‌ق ، وقایه ایتمك : حمایهٔ أطفال .

حَمْدْ { [ء] (جناب حقه مخصوص) : مدح وثنا: حمد اولسون یارب !..

حَمْدَلَه { [ء] « ألحمدلله » تعبیری .

حَمْراء { [ء] (أحمر)ك مؤنثی: قرمزی: لاله‌ٔ حمرا = قرمزی لاله.

حُمْرَتْ { [ء] قرمزیلق ، قیزیللق : حمرت حجاب ؛ حمرت رخسار.

حُمْقْ { [ء] (حماقت) ایله مترادف : احمقلق.

حُمَقاء { [ء] «أحمق» معناسنه اولان (حمیق) ك جمعی : أحمقلر، بدلالر.

حَمْقاء { [ء] (احمق) ك مؤنثی : بدلا.

حِمْلْ { [ء] یوك : حمل ثقیل = آغیر یوك .

حَمْلْ { [ء] آنا قارننده بولونان چوجوق : وضع حمل § کبه اوله ،

کبه‌لك : مدت حمل . § عطف واسناد: جاملك کنه حمل ایده‌رم ...

حَمَلْ { [ء] قوزو § معروف برج .

حَمَلَه { [ء] صالدیرمه ، صالدیریش . جمعی: حملات : حملات قهرمانانه.

حَمَلَه { [ء] (حامل) ك جمعی : (مادی ، معنوی) : طاشییانلر .

حملهٔ عرش = عرشی اوموزلرنده طوتان ملکلر.

حملهٔ قرآن = قرآنی - معناسنی بیله‌رك ازبره‌ینلر .

حُمُوضَتْ { [ء] اکشیلك.

حَمُولَه { [ء] یوك . § (بالخاصه) : ماعونه، کمی، واپورو سائره یوکی .

حُمّی { [ء] خسته‌لك اثری اوله‌رق وجوده عارض اولان شدتلی حرارت § صیتمه .

حَمِیَّت { [ء] انسانیته ، ملیته عائد فضیلتلرك هپسنه مجموعه‌سنی بیلدیریر بر کلمه : مردلك .

حَمِید { [ء] حمد وثنایی موجب خصلتلرله متصف اولان، ایی خویلی.

حِمْیَر { [ء] اسلامیتك ظهوریندن اول یمن جهتلرنده ساکن اولان قوم .

حمیری، حمیریه = حمیر قومنه عائد: خطوط حمیریه.

حَمِیم { [ء] یاقین خصم .

حِمْیَه { [ء] یوب اجمکده احتیاط ، پرهیز.

حِنّاء { [ء] قینا .

حَنَانْ { [ء] مرحمت ، رقت .

حَنَّانْ { [ء] (اسماء حسنادن): پك زياده مرحمتلى ، رحيم .

حِنْث { [ء] يمينى برينه گتيرمه مه ، يمينمدن دونمه ، حانث اولمه .

حَنْجَرَه { [ء] بوغاز ، حلقوم [غلطى : حنچره]

حِنْطَه { [ء] بوغداى .

حَنْظَلْ { [ء] ابوجهل قارپوزى .

حَنَفِى { [ء] امام اعظم ابو حنيفه نك مذهبنه تابع اولان . جمعى : حنفيون .

حَنَك { [ء] داماق .

حَنِين { [ء] آرزو . اشتياق § شدت اشتياقدن آغلايوب فرياد ايتمه .

حَوَّاء { [ء] حضرت آدمك زوجهٔ محترمه سى ، ام البشر .

حَوَادِثْ { [ء] (حادثه) نك جمعى : يكيدن يكى يه وقوعه كلن حالار : حوادث عالم . § واقع اولان شيلر ، وقوعات .

حَوَارِى { [ء] حضرت عيسايه ايمان ايده رك اونى مشركلرك شرندن قورتارمه يه چاليشمش اولان اون برذاتك بهرى . « پسنه بردن » (حواريون) دمنير .

حَوَاسّ { [ء] (حاسه) نك جمعى : دوبمه قوتلرى : حواس خمسه = بش دويغو .

حَوَالَه { [ء] سپارش ،

حوالهٔ = حواله اوله رق
حواله نامه = حواله یی
حاوی کاغد، حواله ورقه سی.

حَوالی { [ء] (حَوْل) ك جمعی : اطراف، اقطار .

حَوائِج { [ء] (حاجت) ك برجمعی : مادی احتیاجلر ، لزومی اولان شیلر .

حُوت { [ء] بالیق . § معروف برج .

حُور { [ء] (جمع ایسه ده مفرد مقامنده ده قو- لانیلیر) : جنت قیزی ، جنت قیزلری .

حَوزَه { [ء] برحکمدار ك مملکتلرك مجموعی . § دائره: حوزهٔ تصرّف .

حَوصَله { [ء] قوش قو- رصاغی § انسان ك اقتدار و تحمل درونیسی .

حَوض { [ء] معروف صو مجمعی .

حَول { [ء] بیل: حول کامل = تام سنه . § أطراف ، چوره : حول کعبه . § قوت ، قدرت : لاحول وولاقوة الاباللّٰه ...

حِوَل { [ء] زوال بو- له .

حُوَنبات { [ء] آنجاق خرده بین ایله کورولهبیلیر حیوانجقلر .

حَی { [ء] حیات ایله متصف اولان، دیری.
حیاً = دیری اوله رق، دیری اولدیغی حالده .
حی لایموت = أللّٰه .

حَیاء { [ء] اوتانمه . عار.

حَیات { [ء] دیریلك .
حیات افزا = حیات آرتیران .
حیاتبخش = حیات ویرەن .
حیات جاودان = أبدی یاشامه .

حَیث { [ء] اعتبار : من حیث المجموع = مجموع اعتباریله .

حَیثیّت { [ء] شرف ، اعتبار .

حیدر { [ء] آرسلان § حضرت علی .
حیدرانه = حیدر .. جەسنه : صولت حیدرانه .

حَیران { [ء] حیرتده قالان .

حَیرَت { [ء] شاشمه ، شاشوب قالمه .
حیرت افزا = حیرت آرتیران ، شاشیرتان .
حیرتبخش = حیرت ویرەن .

حَیز { [ء] مکان ، موقع : حیز آرای حصول .

حَیض { [ء] (قادینلرده) عادت گورمه دەنیلن حال .

حَیف ، حَیفا { [ء] (أدات تأسف) : یازیق .

حِیَل { [ء] (حیله) ملعونی .

حَیلولَت { [ء] آرەیه گیرمك ، حائل اولمق : حیلولت موانع .

حیله { [ء] دوباره .
حیله باز ، حیله کار = حیله جی .
حیله کارانه = حیله کار .

رجه‌سنه .

حَيَوَان { [ء] (أصلاً): جانلى مخلوق § (استعمالده) : انسانلدن ماعدا جانلى مخلوق . جمعى: حيوانات§ (مجازاً): ادراكسز، احمق§ حيات، ياشايش : آب حيوان .

حِين { [ء] وقت : حين حاجتده .

حَيَّه { [ء] ييلان .

خ

خ { [ه] حروف عربيه‌نك بدنجيسى ، اسمى : خاء .

خَائِب { [ء] محروم ، مأيوس قالان . § ضرره ، زيانه اوغرايان § أمكى بوشنه كيدەن ، مطلوبنه نائل اولامايان .

خَائِف { [ء] قورقان ، قورقاق .

خَائِن { [ء] خيانتله متصف اولان ، خيانت ايدەن .

خَاتَمَه { [ء] مهر : وضع خاتم = مهرباصمق § يوزوك . خاتم ألماس§ صوك ، أك صوك : خاتم الانبياء خاتم النبيين = پيغمبرلرك أك صوك كانى ، پيغمبريمز أفنديمز .

خَاتِمَه { [ء] صوك : خاتمهٔ كتاب .

خاء-ه کش = خاء-ه چکن ، نهایت ویرمن ،

خاتُون { [ء - ف] قادین.

خادِم { [ء] خدمت ایدیجی ، خدمتجی . § حرم آغاسی .

خار { [ف] دیکن .

خارا { [ف] قاتی طاش ، مرمر : سنك خارا . § برنوع دالغه لی قماش ، خاره .

خارِج { [ء] طیشاری [چیقان § طیشده ، طیشاریده : وظیفه مدن خارجدر § طیش ، طیشاری : خارج خانه .

خارج قسمت = بر عددده دیکر بر عددك قاچ دفعه بولوندیغنی گوسته رمن عدد .

خاجاً = طیشدن ، طیشاریدن : خارجاً احاطه .

خارجی = «داخلی» نك ضدی : خارجه منسوب : امور خارجیه § وقتیله حضرت علی یه عصیان ایدمن اشخاصك بهری ؛ جمعی : خوارج .

خارِق { [ء] یبرتیجی ، یبرتان : خارق العاده = عادتك خارجنده ، امثالسز .

خارِقَه { [ء] عادتك خارجنده اولمرق یه تیشمش ، امثالسز انسان : خارقهٔ ادب . § عادت خارجنده ، کورولمه مش ، ایشیدیلمه مش شی : طیاره بر خارقهٔ فندر .

خارَه { [ف] (خارا) يه باق .

خازِن { [ء] خزينه دار .

خاسِر { [ء] ضرر و زيانه اوغرايان .

خاسراً = خاسر اولەرق ، زيانه اوغرايەرق .

خاشاك { [ف] چورچوب ، سوپورونتى .

خاشِع { [ء] خشوع ايدەن : قلب خاشع .

خاشعانه = خاشع اولانه يا قيشه جق صورتده .

خاصّ { [ء] « عامّ » ك ضدى : يالكز بر شيئه مخصوص اولان : اسم خاص § اهالى يننده ممتاز ومعتبر كيمسه ؛ جمعى : خواص .

خاصَّه { [ء] يالكز بر شيده بولونوب سائر ثرلرنده بولونمايان كيفيت ، حالت مخصوصه : مقناطيسك خاصه سى دەميرى چكمكدر .

خاصةً ، بالخاصه = مخصوص اولەرق .

خاصِيَّت { [ء] فائدهٔ مخصوصه ، تأثير مخصوص : خاصيتلى بر نبات .

خاضِع { [ء] خضوع ايدەن .

خاطِر { [ء] كوكل : خاطر فيرمق .

درخاطر ايتمك = خاطرلامق .

خاطر نشان = خاطرده قالمش ، كوكلده بر ايتمش اولان شى .

خاطر شناس = خاطر طانيميان ، كوكل بيلن .

خاطر شناسانه = خاطر

شناس اولانه یاقیشه جق صورتده .

خاطِرَه { [ء] خاطره کلن شی ، فکر : بونی برخاطره اوناق اوزره سویلیورم . § خاطرده قالمش اولان شی ، کیفیت : خاطرهٔ شباب .

جمعی : خاطرات = خاطرده قالان شیلر . § بونلره دائر یازیلان أثر .

خاطِف { [ء] گوز قاماشدیران : برق خاطف .

خاقان { [ء] (أصلاً) : ترکستان حکمدارلرینك عنوانی . § (علی العموم) شرف وشانی یوکسه‌ك حکمدار ، پادشاه .

خاك { [ف] طوپراق : خاك پاك . خاك سیاه .

خاکدان = کرهٔ ارض .

خاکی = طوپراغه منسوب ؛ طوپراقدن وجوده گلمش ؛ معمی : خاکیان = کرهٔ ارض سکنه‌سی ، خاکیلر .

خاکی نهاد = آلچاق گوکللی ، متواضع .

خاکِستَر { [ف] کول ، آتش کولی .

خال { [ء] دانی . § بدنده اولان نقطه ، بن : خال سیاه .

خالِد { [ء] باقی ، دائم .

خالِص { [ء] (مادی ، معنوی) : صافی ، قاریشیقسز گیل : قلب خالص ، زر خالص .

خالصانه = خالص اولانه یاقیشه‌جق صورتده : محبت خالصانه .

خالِق { [ع] يارادان: الله: خالق كائنات .

خالَه { [ع] بدرك قيز قار- دەشى (فى الاصل « تيزه » دېمكدر .)

خالِی { [ع] بوش ، تنها .

خام { [ف] چيك ، پيشمه- مش ، اولمامش : خام ميوه . § ايشه نمه مش ، صنعت كورمه مش ، حال طبيعيده : خام أشيا § بوش ، بيهوده : خيال خام . § تربيه كور- مه مش ، پيشكين ده گيل . خام آدام .

خامِس { [ع] بشنجی . خامساً = بشنجی اوله- رق .

خاموش { [ع] صوصمش ، ساكت .

خاموشی = خاموشلق ، سكوت .

خاموشان = (خاموشلر) : أولولر .

خامَه { [ف] قلم .

خامه ران = قلم يورودن ، يازان : خامه ران أدب .

خان { [ف] (بالخاصه) : تركستان حكمدارلرينك عنوانی . § (على العموم) حكمدار .

خان { [ف] معروف بنا ، اوتل .

خاندان { [ف] أصيل بر ذاتك عائله سيله أقربايی طافيمی : خاندان عثمان § صوی . اوجاق . § أصيل ومعتبر ذات وباذاتلر .

خانقاه { [ع] تكيه .

خانگی {[ف] خانه یه منسوب، أوده بولونان: کبوتر خانکی. دشمن خانکی.

خانمان {[ا ف] أو بارق، أهل وعیال؛ مال، ملك.

خانمانسوز = خانمان یاقان.

خانه {[ف] أو.

خانه خراب = (أوی یيقيلمش): جاهل، مفلس، حالی پریشان کیمسه.

= خانه بردوش = أری اوموزنده.

خاور {[ف] کونشك دوغدیغی جهت، شرق.

خایه {[ف] یومورطه§ خصیه.

خاییده {[ف] آغیز ایله چیکنه نمش (سوزحقنده): آغیزدن آغیزه دولاشمش، مبتذل اولمش.

خبائث {[ع] اسم اولان (خبیثه) نك جمعی: شرلر، فناعملر.

خباثت {[ع] خبیثلك.

خباز {[ع] أکمکجی.

خبث {[ع] (خباثت) ه باق.

خبثاء {[ع] (خبیث) نك جمعی: آلچاقلر، صویسزلر.

خبر {[ع] نقل اولونان سوز: خبر کلمه دیمی؟ §علم، وقوف، معلومات: خبریکز اولمایمی؟

خبردار = خبری، معلوماتی اولان.

بی‌خبر = معلوماتسز،

دویغوسز : دنیادن بی‌خبر.

خِبرَه { [ع] برشیئی أصلیله، کنهیله بیلمه .

أهل خبره = برشیئك کنه وحقیقتنه تمامیله واقف اولان واولانلر .

خُبز { [ع] أکمك .

خَبیث { [ع] ناپاك، مردار: أفکار خبیثه § انسانیتسز ، صویسز ، آلچاق .

خبیثانه = خبیثجه سنه.

خَبیثَه { [ع] (صفت اولوسه): «خبیث»ك مؤنثی § (اسم اولورسه): شر اولان شی ، فناالق .

خَبیر { [ع] خبردار ، واقف .

خِتام { [ع] صوك : ختام کلام § بیتمه ، نهایت بوله : ختام انشا آت .

ختام پذیر = ختام بولان، بیتن .

خِتان { [ع] سنت : ختان جمعیتی .

خَتم { [ع] بیتیرمك : ختم قرآن، ختم کتاب.

خَتمَه { [ع] برکره ختم ایتمه، جمعی: (تانك فتحیله) ختمات: ختمات قرآن .

خَجالَت { [ع] اوتانمه، خجیل اولمه .

خُدا { [ع] أللّه .

خداداد = أللّه ویرکیسی، فطری : ذکای خداداد .

خدایی نابت = کندی کندینه بیتمش، کندی کندینه یه‌تیشمش: خدایی نابت چیچکلر.

خدایی نابت شاعرلر .

§ صاحب ، مالك: خدای

خانه = أوصاحبي .

خَدّ { [ء] ياناق : جمعي: خدود .

خُدّام { [ء] (خادم) ك جمعي : خدمت ايده نلر ، خدمتجيلر .

خُداوَند { [ء] أفندى ، صاحب ، مالك ، حاكم ، پادشاه ، أللّه .

خداوندى = أنديلك.

خَدْشَه { [ء] وسوسه ، مراق : خدشه بخش اذهان = ذهنلرى وسوسه دوشورمك .

خدْعَه { [ء] حيله .

خدعه كار = حيله كار .

خِدْم { [ء] (خدمت) ك ايلك جمعي ، جمع الجمعي: خدمات .

خَدَمَ ، خَدَمَه { [ء] (خادم) ك جمعلرى : خدمت ايده نلر . خدمتكارلر. [«خدمه» مفرد مقامنده ده قوللانيلير]

خِدْمَت { [ء] ايش ، وظيفه: خدمت كتابت§ برينك ايشنى كورمه. جمعي: خدمات .

خدمتكار = خدمتجى.

خَدَنك { [ة] اوق .

خَدِيجَه { [ء] مدتى تمام اولمادن دوغان چوجوق (مؤنثى خديج).

خِدِيو { [ة] بالخاصه مصر والسنه وعلى العموم وزرانك بويوكلرينه مخصوص عنوان .

خديوى = خديوه منسوب .

خديويت = خديولك .

خِذْلان { [ء] مددسز ، معاونتسز قالوب ذليل اولمه .

خَذَلَه { [ء] (خاذل) ك جمعى : رذيللر ، آلچاقلر : گروه خذله .

خَرْ { [ة] أشك .

خَراب { [ء] «معمور» ك ضدى : (مادى ، معنوى) : ويران ، بيقق : خانهٔ خراب ، قلب خراب .

خرابى = خرابلق ، ويرانلق .

خَرابات { [ء] ميخانه ، غازينو ، قافه شانتان و أمثالى ير .

خراباتى = ميخانه مداومى . § (استعماله) : ألبسه سنك انتظامنه دقت ايتمه يوب ده پريشان برقيا .

فتله كزمن : خراباتى آدام .

خَرابَه { [ء] خراب اولمش ير ، ويرانه .

خرابه زار = خرابه لر اولان ير ، ويرانه لك .

خرابه نشين = خرابه ده اوطوران .

خَراج { [ء] (قديماً) خيرپستميان تبعه نك پادشاهه ويردكلرى ويركى .

خراجكذار = خراج ويرمن ، خراجه كسيلمش .

خِراش { [ة] (خراشيدن = طيرمالامق) مصدرندن أمر حاضر : دلخراش ، جانخراش .

خُرافَه { [ء] أصلسز ، صاچمه صاپان روايت ويا اعتقاد . جمعى :

خرافات : خرافات عجم .

خِرام { [ف] صالینمه، صالینه‌رق ناز و ادا ایله یورومه .

خِرامان { [ف] خرام ایدن، صالینه‌رق یورویش .

خَرتوج { [فر] طوب فشنکی .

خَرج { [ع] مصرف : وکیل خرج § صرف : شوقدر پاره خرج ایتمش . § برمخلوط تشکیل ایده‌جك أجزا : دیوار خرجی § ألبسه اوزرینه ایشله‌نیلن قایطان وسائره .

خرج راه = یول مصرفی .

خرج عالم = هرکسك ایشنه کلیر .

خُرج { [ع] بویوك هکبه، خورج .

خَرچَنك { [ف] پنکیج .

خِرَد { [ف] عقل : خرد مند = عقللی .

بی خرد = عقلسز .

خَردَل { [ع] معروف دانه ، خاردال .

خُرده { [ف] بر شیئك اوفاقلشی ، پارچه پارچه ایدیلمش اوفاغی . § نکته، دقیقه : خرده‌شناس .

خرده‌بین = کوچوك شیلری بویوك کوسته‌رن آلت : میکروسکوب .

خُرطُوم { [ع] فیل بورنی § طولومبه‌یه طاقیلان معروف بزدن بورو .

خِرقَه { [ع] معروف لباس .

خَرگَله { [ف] بینه‌یه، قوشمالایه آلیشمامش سرکش آت .

خَرْگُوش {[ف] طاوشان.

خُرَّم {[ف] سه‌ونجلی، مسرور.

خُرما {[ف] معروف طاتلی میوه.

خِرمَن {[ف] خارمان. خرمن ماه = آی آغیلی، هاله.

خَرْنُوب، خَرُّوب {[ف،ء] کچی بوینوزی دهنیلن میوه.

خُرُوج {[ء] چیقمق، طیشاری چیقمق.

خُرُوس {[ف] طاووغك زوجی، حوروز.

خُرُوش {[ف] شماته، کورولتی، چاغیلتی: جوش وخروش.
خروشان = خروش ایدن: سیل خروشان.

خِرپدار {[ف] مشتری.

خَرپطه {[ء] قطعات أرضی، ویاسمانی، یاخود شهرلرك تقسیماتی کوسترمك اوزره ترسیم اولونان معروف ورقه.

خَرپف {[ء] صوك بهار، گوز.

خَزائِن {[ء] (خزینه) نك جمعی.

خَزان {[ء] صوك بهار، گوز: برك خزان.
خزاندیده = خزان گورمش، صارارروب، صولمش: برك خزاندیده.

خِزانَه {[ء] خزینه.

خَزَف {[ء] چاناق، چوملهك کبی شیلر.
خزفپاره = خزف

پارچه‌سی ، قیریغی .

خَزِينَه ﴿ [ء] پا . مال و مجوهرات کبی شیلرك حفظ اولوندیغی محل : خزینهٔ همایون . § برشیئك زیاده بیریکدیکی یر : صو خزینه‌سی . § پك چوق پاره ویا مال : خزینه صاحبی .

خزینه‌دار = خزینه محافظی .

خَسَارَة ﴿ [ء] ضرر ، زیان . جمعی : خسارات .

خِسَّت ﴿ [ء] بخیللك ، خسیسلك . دریللك : خست طبع .

خَسْتَه ﴿ [ء] کیفسز ، مزاجی برنده اولمایان . جمعی : خستکان .

خسته‌خانه = خسته‌لرك باقیلدیغی محل .

خُسْرَان ﴿ [ء] ضلالت .

خُسْرَو ﴿ [ف] پادشاه ، حکمدار . خسروانه = پادشاهانه .

خُسُوف ﴿ آی طوتولمه‌سی .

خَسِيس ﴿ [ء] بخیل ، جری . § یاغی ، پك عادی : مشاغل خسیسه .

خَسِيسَه ﴿ [ء] کوتوخوی .

خَشَب ﴿ [ء] قالین ، قورو آغاج ، کرسته آغاجی .

خِشت ﴿ [ء] کرپیج ، طوغله .

خَشْخَاش ﴿ [ء] معروف نبات .

خُشك ﴿ [ف] قورو : خشك وتر . § قابا ، صوغوق : مزاج خشك ،

زهد خشك = قابا صوفیلق : زهد خشك اربابندز ..

خِشْم { [ء] غضب .

خَشِن { [ء] خشونتلی . § سرت ، قاتی .

خُشْنُود { [ف] راضی ، ممنون . خشنودی = خشنودلق .

خُشُوع { [ء] تواضع وتذلل گوسترمه .

خُشُونَت { [ء] (مادی ، معنوی) : خشینلك ، سرتلك ، قاتیلق : خشونت لباس ، خشونت طبع .

خَشْیَت { [ء] تعظیم ایله قاریشیق قورقو : خشیة الله : أللهدن قورقوسی .

خَصائِص { [ء] خصیصه) نك جمعی : خصائص انسانیه .

خَصائِل { [ء] (خصلت) ك جمعی : خویلر ، طبیعتلر .

خِصال { [ء] ، خصلت ، ك جمعی : خویلر .

خَصْلَت { [ء] خوی ، طبیعت .

خَصْم { [ء] دشمن . § مخالف ، مخاصم .

خصم جان = جان دشمنی .

خصمانه = دشمنجه سنه .

جمعی : خصماء .

خُصُوص { [ء] ایش ، کیفیت ، جهت .

باخصوص ، علی الخصوص = خصوصیله ، هله .

خصوصی = بر شی ویا کیمسه یه مخصوص : خصوصی مکتوب ؛ جمعی : خصوصات ،

خُصُومَتْ { [ء] دشمنلق.

خَصِيصَه { [ء] بر کیمسه یه مخصوص اولوب باشقه سنده بولونمایان حال وکیفیت؛ جمی: خصائص.

خُصْيَه { [ء] خایه.

خِضَابْ { [ء] بویا.

خِضْر، خِضِر { [ء] پیغمبران عظامدن بری.
روز خضر = نیسانك یکرمی اوچنجی کونی.

خَضْرَاء { [ء] (أخضر) ك مؤنثی: یشیل: عمامهٔ حضرا.

خُضُرَتْ { [ء] یشیللك، یشیل اولمه.

خُضُوعْ { [ء] (خشوع). باق.

خَطّ { [ء] چیزکی: خط مستقیم. § صیره، صف: آتش خطی. خط رجعت § یازی: حسن خط، خط تعلیق.

خَطَاء { [ء] یاکلیش، یاکلیشلق. § سهو ایتمه. یاکیلمه. قصور: خطابخش، خطاپوش.

خِطَابْ { [ء] شخصه، شیئه توجهله سوز سویلهمه. § بو صورتده سویلهنیلن سوز: خطاب عزت.
خطاباً = خطاب صورتیله.

خِطَابَتْ { [ء] خطیبللك ایتمه، خطیبللك. § نطوقلق، ناطقه پردازلق.

خَطَّاطْ { [ء] مشق وسائره یازمقله اشتغال ایدن آدام.

خَطَايَا { [ء] (خطیئه) نك جمی: خطا او-

لان شیلر .

خطباء { [ء] (خطیب) ك جمعی .

خطبه { [ء] خطیبك منبرده اوقودیغی کلمات§ برجماعته قارشی ایراد اولنان مقاله ، نطق .

خطر { [ء] تهلکه ، تهلکه لی .

خطرناك = خطرلی .

خطمی { [ء] معروف چیچك .

خطور { [ء] خاطره کلمك .

خطوط { [ء] (خط) ك جمعی .

خطوه، خطوه { [ء] آدیم .

خطوه أنداز = آدیم آتان .

خطوات، خطوات { [ء] «خطوه» نك جمعی: آدیملر : خطوات الشیطان .

خطه { [ء] مملکت ، دیار ، أولکه : خطهٔ حجازیه .

خطیئه { [ء] گناه . جمعی : خطیئات.

خطیب { [ء] خطبه اوقویان . § نطق ایراد ایدن ، ناطقه پرداز .

خفاء { [ء] گیزلی اولمه ، گیزلیلك .

خفاش { [ء] یاراصه .

خفاف { [ء] مست ، پابوج کی شیلر یابوب صاتان اصناف، قواف.

خفایا { [ء] (خفیه) نك جمعی: گیزلی شیلر، گیزلی اولان جهتلر .

خفت { [ء] «ثقلت» ك ضدی: خفیفلك ،

§ وقارسز، خفیف مشرب ملك: خفت مزاج، خفت طبع.

خَفْتَانْ { [ء] قفتان.

حفْتَه { [ء] اویومش. جمعی: خفتکان.

خَفَقَانْ { [ء] بوره‌ك او. بنامه‌سی.

خَفِيّ { [ء] گیزلی: خفیاً = گیزلی اوله‌رق، گیزلیجه.

خَفِيفْ { [ء] «ثقیل» ك ضدی: آغیر دهگیل، وزنی آز. § وقارسز، تمکینسز: خفیف مزاج.

خَلّ { [ء] سرکه.

خَلاءْ { [ء] بوشلق، فضا § «ملاء» نك ضدی هوای آلینمش، هواسز. § آبدستخانه.

خَلَائِقْ { [ء] (خلیقه) نك جمعی: مخلوقات. § خدمتجی، جاریه: (خلایق).

خَلَاصْ { [ء] قورتارمه: خلاص ایتمك § قورتوله: خلاص بولمق § قورتولش، قورتولان: خلاص اولمق.

خُلَاصَه { [ء] بر شی ویا سوزك صافیسی، روحی: اوزوم خلاصه‌سی، خلاصهٔ کلام.

خلاصةً = خلاصه اوله‌رق.

خِلَافْ { [ء] یالان: خلاف اولماسین. § عکسی، مخالف: خلاف مأمول. § مخالفت، اختلاف: آره‌لرنده خلاف بوقدر.

خلافکیر = مخالف ایدیجی، علیهنده بولونیجی.

خِلافَتْ { [ء] خلیفه، خلیفه‌لك.

دار الخلافه = استانبول.

خَلّاقْ { [ء] خلق ایدن، یارادان : خلاق عالم.

خِلالْ { [ء] دیش قاریشدیرمق کبی ایشلرده قوللانیلان معروف آلت § آره، آره‌لق: خلال رمضانده = رمضان ایچنده.

خَلْجانْ { [ء] تیترمه : خلجان قلب.

خَلْخالْ { [ء] آیاق بیله‌زیکی.

خُلْدْ { [ء] جنت. § أبدیاً قاله: دار الخلد = جنت.

خَلْطْ { [ء] قاتوب قارشدیرمق: خلط اجزاء § فنا وغلیظ برسوزسویلمك وبامناسبتسز برایش ایشلهمك.

خَلْعْ { [ء] حکمداری تختندن ایندیرمك.

خِلْعَتْ { [ء] مکلف اوست لباسی : خلعت فاخره، جمعی : خِلَع.

خَلْفْ { [ء] ویردیکی سوزی یرینه گتیرمهمك، سوزندن دونمك.

خَلَفْ { [ء] « أمام » ك ضدی : آرد، آرقه.

خَلَفْ { [ء] پدرندن صوکرا قالان اولاد. خیر الخلف = خیرلی اولاد. § برینك یرینه کچن ویا کچه‌جك اولان : خلف و سلف، جمعی : أخلاف.

خُلَفاء { [ء] (خليفه) نك جمعى .

خُلُق { [ء] خوى ، طبيعت .

خَلْق { [ء] ياراتمق § اهالى ، انسانلر .

خِلْقَت { [ء] يارادیلش : خلقت عالم . خلقة = خلقتجه ، يارادیلش جهتیله .

خِلْقِى { [ء] خلقته منسوب ، يارادیلشده اولان : أدب خلقى ، مزيت خلقيه .

خَلَل { [ء] بوزوقلق : عبارهده خلل . عقلنه خلل كلمش ... ويرمك) ماده لريله قوللانيلير .

خُلُو { [ء] بوش اولمه ، خاليلك : خلوذهن . خلومكان .

خَلْوَت { [ء] كيمسه اولمايان ير : خلوته قاپانمق . § تنها اوطه ، وسائره . خلوت نشين = خلوتده اوطوران .

خُلُود { [ء] أبدياً قالمه : جنتده خلود .

خُلُوص { [ء] (ريا) نك ضدى : خالصلك ، دوغرولق . خلوصكار = ساخته اولمايوب خلوص گوسته رن .

خَلُوق { [ء] گوزهل خويلى .

خَلِيج { [ء] اوزون كوفز : خليج قسطنطينيه .

خَلِيطَه { [ء] برقاچ شى ويا معدنك برلشمه سندن حاصل اولان شى : آلتون وباقير خليطه سى .

خَلِيفَه { [ء] پيغمبر وكيلى .

خَلِيل ٢ { [غ] صادق دوست. (مؤنثی : خلیله).

خلیل الله = ابراهیم علیه السلام.

خَم ٢ { [ف] أكری، بوكولمش: قدخم. § بوكاوم، قیورم : خم زلف.

خُمار { [ء] سرخوشلقدن آییلدقدن صوكرا حاصل اولان سرسملك.

خُماسِيّ { [ء] بش حرفلی.

خُمْبَرَه { [ف] قومباره.

خَمْر { [ء] شراب.

خُمْس { [ء] بشده بر.

خَمْسَه { [ء] بش.

خَمْسُون ، خَمْسِين ٢ { [ء] أللی.

خَمُوش ٢ { [ء] (خاموش) باق.

خَمِيدَه ٢ { [ف] أكریلمش، بوكولمش.

خمیده قد = بویی أكیلمش.

خَمِير ٢ { [ء] خمور. خمیركار = خمور یوغوریجی، خمورجی.

خمیر مایه = طیندهكی أصل.

خَنازِير ٢ { [ء] (خنزیر) ك جمعی: دوموزلر.

خُنْثَى { [ء] هم أركك، هم دیشی شخص.

خَنْجَر { [ء] معروف آلت جارحه. (غلطی : خنجر).

خَنْدان { [ف] گولن.

خَنْدَق [ء] قلعه، تارلا گبی برلرك أطرافنه قازیلان اوزون چوقور، هندك.

خَنْدَه [ة] گولمه، تبسم.

خِنْزِير [ء] دوموز: لحم خنزیر.

خِنْصَر [ء] سرچه پارماق.

خُنْكَار [ف] سلطان، پادشاه.

خواب [ف] اویقو: خواب گران = آغیر اویقو: خواب نوشین = طاتلی اویقو.

خوابگاه = یاتاق اوطه سی.

خوابیده [ف] اویومش، اویقویه دالمش. جمعی: خوابیدگان.

خواجه [ف] أفندی، آغا رئیس. § استاد، معلم.

خواجهٔ کائنات = پیغمبر. یمر أفندیمز.

خوار [ف] حقیر، ذلیل، خور.

خَوارِج [ء] حضرت علی یه عصیان ایده نلر، خارجیلر.

خَوارِق [ء] (خارقه) نك جمعی: گورولمه مش ایشیدیلمه مش شیلر.

خَواصّ [ء] (خاص) نك جمعی و «عوام» نك ضدی: بر مملکتده علم ومعرفت، موقع وأصالتجه ایلهری کلنلر. § خاص اولانلر: خواص بندکان. § «خاصه» نك جمعی:

بالکز بر شیئه مخصوص اولان کیفیتلر : خواص قرآن .

خوان { [ف] بیمك سفره سی : خوان کرم . §

(خواندن = اوقومق) مصدرندن أمر حاضر : قصه خوان . دعاخوان .

خوانَنده { [ف] شرقی ، غزل کبی شیلری موسیقی اصولی اوزره اوقویان .

خواه { [ف] (خواستن = ایسته مك) مصدرندن أمر حاضر : خیرخواه = ایلك ایسته ین دلخواه = کوکل آرزوسی § (خواستن) مصدرندن مشتق تعبیر مخصوص : خواه نا خواه = ایستر ایسته مز .

خواهَر { [ف] قیزقارده ش .

خواهِش { [ف] ایسته ك ، هوس .

خواهشکر = ایسته کلی ، هوسلی .

خوب { [ف] گوزه ل .

خُود { [ف] کندی ،

خود بخود = کندی کندینه ، کندیلکندن .

خود بین = (کندینی کوره ن) : کبرلی ، مغرور .

خود سر = کندی باشنه کیده ن ، کیمسه یه تابع اولمایان خودسرانه = خود سرجه سنه

خود کام = یالکز کندی استفاده سنی دوشونن .

خود پسند = کندینی بکه نن .

خُورْ { (خوردن = یمك، ایچمك) مصدر ندن أمر حاضر: کوفته خور ، میخور .

خُورا { [روبجه دن] رقص : خوراتمه .

خُوردْ { [ف] یه جك .

خُورْشِیدْ { [ف] گونش .

خُوشْ { [ف] لطیف . ابی .

خوش آمدی = خوش کلدك : رسم خوش آمدی .

خُوشابْ { [ف] معروف شربت ، خوشاف .

خُوشَه { [ء] باشاق . صالقیم

خَوفْ { [ء] قورقمه § قورقو .

خُوكْ { [ف] دوموز .

خُولیا { [ء] قورونتی .

خُونْ { [ف] قان .

خون آلود ، خون آلوده = قانه بولاشمش .

خونریز = قان دوکوجی .

خون فشان = قان صاچیجی .

خونین = قانلی ، قانه بولاشمش : چشم خونین .

خَوَنَه { [ء] (خائن) ك جمعی : خونهٔ منافقین .

خُوی { [ف] طبیعتده تقرر ایدمن صفت ، طبیعت . [ترکیباتنده أکثریا «ی» خذف اولونور : بدخو = فنا خویلی .]

خویش { [ف] «بیکانه» نك ضدی : اقربادن هربری ، خصم .

خِیابانْ { [ف] ایکی طرفی آغاجلی منتظم یول : بولوار .

خِيار: [ء] معروف سبزه. § مخير اولمه، مخيرلك.

خِياط: [ء] ابيلك، ابريشيم وسائره § ايكنه.

خَيال: [ء] (متخيله) دينيلن حاسهٔ باطنه ده مرتسم اولان صورت: خيال وطن. § گوز اوكنده كلير گبي اولان شي، شكل: خيال مدهش § فوروتي: خيال جاه. § تخيل، تصور: خيال شاعرانه. جمعي: خيالات. § عكس، موهوم صورت.

خيالي = خياله متعلق، خيال ايله اولان.

خيالاً = خيال جهتيله، خيالدن اوله رق.

خَيالَت: [ء] گوزه گورنن خيال.

جمعي: خيالات: خيالات مدهشه.

خِيام: [ء] (خيمه) نك جمعي: چادير: ركز خيام = چادير قورمق.

خِيانَت: [ء] أمنيتي سوء استعمال ايتمه، خائنلك ايتمه، خائنلك: أمانته خيانت اولماز. § خائن: نه خيانت آدام!

خَيبَت: [ء] محروملق، مأيوسلق.

خَير: [ء] (شر) نك ضدي: (اسم اولورسه): ايلك: خيرلي ايش. § (صفت اولورسه): أيي، اوغورلي: خير خبر، خير حوادث.

خيراندیش = خيردوشونن؛ خيرلي دوشونن.

خیرخواه = خیرایسته.
بن ، ایپلك آرزو ایدن .
خَیْرات { [ء] (خیره) نك جمی: خیرلی ایشلر، چشمه وساثره کبی فی سبیل الله یاپیلان شیلر .
خِیزاب { [ف] دالغه .
خَیْزان { [ف] هزارن ده. نیلن آغاج .
خَیْشُوم { [ء] گکیز .
خَیط { [ء] ایپلك ، ایپلك تلی .
خَیل { [ء] آت سوروسی § سواری گروهی § گروه. فرقه، زمره، طاقیم. جمی : خیول .
خَیْمَه { [ء] چادیر . خیمه نشین = چادیرده اوطوران، گوچه به. خیمه کاه = چادیرلر قوریلان یر. جمی : خیام .
خُیُوط { [ء] (خیط) نك جمی : ایپلکلر .
خُیُول { [ء] (خیل) نك جمی : کروهلر ، طاقیملر ، سورولر .

د

داء { [ء] مرض، درد: داء الکلب = قودوز علتی .
دائِر { [ء] دوراندیجی، ایده‌ن : داثر أصادار = جب چوره § متعلق، عائد: أخلاقه داثر بر کتاب .
دائِره { [ء] معروف شکل هندسی . محیط دائره. § بر طاقم اوطه لری و تقسیماتی

حاوی رسمی ویا غیررسمی بنا § دف .

دائِم ، دائِمی { [ع] دوام اوزره ، برقرار اولان : دوردائم .

دائما = دائم اوله رق ، هرزمان .

دابّه { [ع] اوزه رینه بینیلن حیوان .

داخل { [ع] ایچری گیرمن : شهره دخل اولدی . § ایچری گیرمش ، ایچریده : اوده حسابده داخلمی ؟ § ایچ ، ایچ ی : داخل خانه .

داخلاً = ایچدن ، ایچ یدن : داخلاً تعمیر .

داخلی = ایچ طرفه متعلق ، ایچریده اولان : مرض داخلی . اموردا خلیه .

دادْ { [ف] عدالت . § تظلم یولنده فغان : داد وفریاد .

دادگر = عادل .

دادخواه = (عدالت ایسته ین) : شکایتجی .

داد { [ف] (دادن = ویرمك) مصدرندن مشتق : خدا داد = أللّه ویرکیسی : استعداد خدا داد .

دادوستاد ، دادوستد = آلیش ویریش .

دادا { [ف] دادی .

دادَر { [ف] برادر قارده ش .

دار { [ع] أو . § یر ، محل : دارالشفقه .

دارین = دنیاو آخرت .

دارات { [ف] شان ، شکوه ، حشمت .

دارچين { [فا] معروف بهار ، تارچين .

دارو { [فا] علاج .

داستان { [فا] قصه ، حكايه ، ماصال .

داعي { [ع] دعوت ايدن : داعى الله § سبب اولان : داعىٔ مضرات § دعا ايدن : ناچيز داعيلرى ...

داعيه { [ع] درونده انسانى بر شيئه تشويق ايدن حالت : داعيهٔ تفوق .

داغ { [فا] بدنده قيزغين دمير و سائره ايله پيدا ايديلن نشان ، ياقى .

داغدار = (داغلى) : پك متأثر .

داغ درون = پك زياده تأثرى موجب اولان شى ، گوكل آجيسى .

دافع { [ع] دفع ايدن : دافع غم .

دال { [ع] دلالت ايدن .

دام { [فا] طوزاق ، آغ .

داماد { [فا] گووه گى .

داماسقو { [ايا] ايكى يوزلى و ايپكله بوك ويا كتن قاريشيق بر نوع قماش .

دامان ، دامن { [فا] أتك .

دان { [فا] (ظرف مكان أداتى) : لك ، لق : قلمدان = قاملك ؛ بخور دان = بخورلق . § (دانستن = بيلمك) مصدرندن أمر حاضر : سخندان = سوز بيلن . نادان = (بيلمه‌ين) : جاهل .

دانا { [ف] عالم ، بیلکیچ .

دانش { [ف] علم ، بیلکی: صاحب علم.
أنجمن دانش = علوم وفنون مجلسی، آقادمی .

دانه { [ف] اوفاق شی : قورشون دانه‌سی = صاچمه . § آرپه، بوغدای گبی اوفاق محصولاتك بهری: داری دانه‌سی ، دانه‌چین. § چکیرده‌ك § عدد : بر دانه .

داور { [ف] حاکم .

داهی { [ع] ذکاوت خارق العاده صاحبی .

داهیه { [ع] بویوك آفت، بلای عظیم .

دائن { [ع] « مدیون » ك مقابلی : آلاجقلی.

دایه { [ف] چوجوغه باقان جاریه ، قادین ، دادی .

دأب { [ع] عادت،اصول: دأب دیرین .

دب { [ع] آیی .

دباغ { [ع] طاباق دبلن صنعتکار .

دباغت { [ع] دەری بی سـ پیله‌مك . § دباغلق صنعتی .

دبدبه { [ع] حشمت ، عظمت .

دبر { [ع] قیچ ، مقعد.

دبستان { [ف] مکتب : دبستان ایرانیان.

دپوزیتو { [ا] رهن ، أما نت § تأمینات : دپوزیتو آقچه‌سی .

دجاجه { [ع] طاووق.

دَجّال { [ء] آخر زمانده ظهور ایده‌جك کذاب مشهور : خروج دجّال .

دُخان { [ء] دومان § توتون .

دُختَر { [ف] قیز، کریمه .

دَخل { [ء] قاریشمه ، گیریشمه ، تأثیر: اونك بونده دخلی یوق .

دُخول { [ء] گیرمك ،

دَخیل { [ء] التجا ایده‌ن بریسنك سایهٔ مرحمتنه صوقولان: دخیلك یارسول‌الله .

دَر { [ف] قاپی .

دربان = قاپیجی .

درسعادت، درعلیه = استانبول § (دربدن = بیرتمق) مصدرندن امر حاضر : صفدر = صف بیرتان ، صف‌یاران .

دُر { [ء] اینجی . جمعی: درر .

دَرّاجَه { [ء] وه‌لوسیپه‌د: دراجه سوار = وه‌لوسیپه‌ده بینن، بینمش .

دِراز { [ف] اوزون .

دَرّاك { [ء] چابوق ادراك ایده‌ن ، چابوق آکلایان : قوهٔ دراکه .

دِرایَت { [ء] تمکین وتجربه‌یه مقارن ذکا .

درایتکار = درایتلی

دَربدَر { [ف] قاپی قاپی گزه‌ن، سرسری .

دَربَند { [ف] حدوددده بولونان کوچوك قلعه § قاره‌ده دار بوغاز .

دَرْج ◦ [ء] داخل ايتمك ، كچيرمك : غزته يه درج اولونمايان أوراق . . . § بير يكديرمك ، طوپلامق : درج اولونان اعانه لر . . .

دَرَجَه ◦ [ء] يوقارى چيقار جق باصامق . § بولوك : بر دائره يوز آلتمش درجه يه آيريلير § مرتبه : درجهٔ عليا . جمى : درجات .

دِرَخْت ◦ [ف] آغاج .

دِرَخْش ◦ [ف] نور ، ضيا ، پاريلتى .

دِرَخْشَان ، دِرَخْشَنْدَه ◦ [ف] پاريلدايان ، لمعان ايدن : مهر درخشان .

دَرْد ◦ [ف] (مادى ، معنوى) : ناخوشلق ، اضطراب ، آغرى ، صيزى .
دردناك = دردلى .

دَرْدَست ◦ [ف] أله ، ياپيلمق اوزره :
دردست طبع = باصيلمق اوزره § أله ايتمه ، ياقالامه : أشقيايى دردست ايتمك .

دُرَر ◦ [ء] (درّه) نك جمى : اينجيلر .

دَرْزِي ◦ [ف] ترزى .

دَرْس ◦ [ء] أوگرنيلمك اوزره او قونان پارچه .
درس آموز = درس أوگرهدن .

دُرُسْت ◦ [ف] صحيح ، سالم ، دوغرو .

دُرُشْت ◦ [ف] (مادى : معنوى) سرت ، قابا : قماش درشت ، كلام درشت . درشتى = درشتلك ، سرتلك .

دِرَفْش ◦ [ف] بايراق ، سنجاق : درفش كاويانى .

دَرْك { [ء] تفهم ، آكلامه . § آشاغی طبقه : درك أسفل .

دَرْكار { [ف] بللی ، میداندە

دَرْكنار { [ف] برمكتوب ویارسمی ورقه‌نك كنارینه یازیلان یازی .

دَرَكه { [ء] آشاغی اینه‌جك باصاماق . § آشاغی طبقه : درکهٔ سفلی . جمعی : درکات .

دَرْگاه { [ف] قاپی یری § بویوك ذاتلرك قاپیلری : درگاه الٰهی . § تکیه : درگاه مولانا .

دِرَم { [ف] آچقه ، پاره : دینار و درم . § درهم .

دَرْمان { [ف] علاج ، چاره : درده درمان . § قوت ، طاقت : درمانسز .

دَرْمانده { [ف] عاجز ، طاقتسز .

دِرَنك { [ف] آرام ، دیکلەمه : سپهر بی درنك .

دُرُود { [ف] دعا .

دُرُوس { [ء] (درس) نك جمعی .

دُرُوگَر { [ف] دولکر .

دُرُوغ { [ف] یالان .

دروغزن = یالانجی .

دَرُون { [ف] برشیئك ایچی ، داخل : درون خانه § ایچ یوز ، قلب : درد درون .

درونی = داخلی ، ایچده . § قلبدن : آه درونی .

دَرْويش { [ف] فقیر : درویش دلریش . § برطریقته منسوب اولان .

دُرَّه { [ء] اینجی، اینجی دانه‌سی .

دِرْهَم { [ء] آچقه پاره § معروف طارتی .

دُرِّی { [ء] پارلاق : کوکب دری .

دَرْیا { [ء] ده کیز .

دریادل = واسع قلبلی، حوصله‌سی گنیش .

دَرِیدَه { [ف] یپرتیلمش، یپرتیق .

دَرِیغ { [ف] أسیر کهمه : دریغ ایتمه‌یکز .

بی دریغ = دریغسز، مبذول § یازیق، أیواه .

دریغا = حیفا، یازیقلر اولسون .

دَرْیُوزَه { [ف] دیله‌نجیلك . دریوزه گر = دیله‌نجیلك .

دُزْد { [ف] خرسز .

دُزْدِیدَه { [ف] چالینمش، آشیریلمش .

دَسَائِس { [ء] (دسیسه) نك جمعی : گیزلی حیله‌لر .

دَسَاتِیر { [ء] (دستور)ك جمعی : قاعده‌لر، قانونلر .

دَسَّاس { [ء] دسیسه‌جی، حیله کار .

دَسْت { [ء] أل .

دستکش = (أل چکن) : وازکچن .

دستگیر = (أل طوتان) : معین، ظهیر .

دَسْتَار { [ف] صاریق .

دَسْتَاوِیز { [ف] کوچوکدن بویوکه تقدیم اولونان ناچیز هدیه .

دَسْتْرَس { [ف] نائل ، موفق .

دَسْتَرَه { [ف] أل بچقیسی .

دَسْتْكَاه [ف] تزكاه .

دَسْتْمَال { [ف] أل سیله جك بز ، یاغلق .

دَسْتُور { [ف] اذن رخصت ، مساعده .

دُسْتُور { [ع] قوانین مجموعه سی : دستور العمل § قاعدهٔ اساسیه : دستور ریاضی § وزیر : دستور مكرم .

دَسْتَه { [ف] دهمت .

دَسْتِی { [ة] معروف طوپرق قاب .

دَسِیسَه { [ع] گیزلی حیله دسیسه كار = دسیسه جی .

دَشْت { [ف] اووا ، صحرا .

دُشْمَن { [ف] عداوت بسلهین ، عدو .

دُشْنَام { [ف] سوگمه ، سوگوب صایمه .

دُشْوَار { [ف] (آسان)ك ضدی : گوچ .

دُعَاء { [ع] جناب حقدن خیر ورحمت رجاسی : دعا ایدیكز . § بو بولده ترتیب و قرائت اولونان كلمه لر : دعا اوقونیور .

دعا گو = دعا ایدهن ، دعاجی .

دعا خوان = دعا اوقویان .

دَعَاوِی { [ع] (دعوی)نك جمعی .

دَعْوَت { [ع] چاغیرمه . § ضیافت .

دَعْوَى { [ء] بويوك در. ياخود دكلدر .
ويا شو شى بنم حقمدر ديه ادعا: نه دعوى ايديبور سكز § بويولده ايكى كشى بينده پيدا اولان ادّعا : دعوامز وار .

دَغْدَغَه { [ء] اضطراب، راحتسزلك : دغدغهٔ حيات .

دَفّ { [ء] معروف آلت، تف .

دَفَاتِن { [ء] (دفينه) لك جمعى : طوپراغه گوموانش پاره ويا مالار .

دَفَاتِر { [ء] (دفتر) لك جمعى .

دَفْتَر { [ء] بربرينه ربط اولونمش يازيلى ويا يازيسز كاغدلر .

دَفْع { [ء] صاوق .

دَفْعَه { [ء] كره . جمعى : دفعات .
بالدفعات = دفعات ايله ، بر چوق دفعه .
دفعةً = آكسزين.

دَفْن { [ء] يره گومك .

دَفَنَه { طفلان جنسندن معروف آغاج.

دَفِين { [ء] (مدفون) ايله مترادف : گومولمش : دفين خاك خطرناك.

دَفِينَه { [ء] يره گومولمش پاره ويا مال .

دَقّ { [ء]اورمق، چالمق: دق باب .

دَقَايِق { [ء] (دقيقه) لك جمعى: آكلاشيلمه‌سى گوج، اينجه شيلر.

دَقِيق { [ء] (معناً) اينجه § اون .

دِقّت ٭ [ع] اهتمام ایله ذهن ویرمه § درسه دقت ایدیکز ! § اهتمام ایله باقمه: گوزلرینه دقت ایتدم.

دَقیقَه ٭ [ع] آکلاشیلمه سی گوچ، دقته محتاج: بر دقیقهٔ فنیه § ساعتك آلتمشده بری.

دُکّان ٭ [ع] معروف تجارت و صنعت محلی؛ جمعی: دکاکین.

دِل ٭ [ف] یوره‌ك، گوکل. دلارا = (گوکل موسلایین): گوزه‌ل، لطیف. دلاور = یوره‌کلی، قهرمان. دلخون = (یوره‌کی قانلی): پك متأثر. دلداده = (گوکل ویرمش): عاشق. دلربا = (گوکل قاپان): محبوبه، دلبر. دلسوز = (گوکل یاقان): پك مؤثر: آه دلسوز. دلشاد = گوکلی شاد، مسرور. دلشکار = گوکل آو- لایان. دلشکاف = (گوکل ییرتان): آجی. دلفریب = (گوکل آلدادان): پك لطیف. دلفکار = (یوره‌کی پاره‌لی): عاشق. دلکش = گوکل چکن، دلکشا = گوکل آچان، فرح ویرن. دلگیر = خاطری قالمش، گوجه‌نمش. دلنشین = (گوکله یرلوتان): لطیف، خوش. دلنواز = گوکل تاطیف

ايديجى : لطفكار .

دَلَائِلْ { [ء] (دليل)ك جمعى .

دَلَّاكْ { [ء] تلاق .

دَلَّالْ { [ء] صاتيجى ايله آليجى بيننده دليل اولان، برينك مالنى باغيرا- رق صاتان .

دَلَالَتْ { [ء] يول گو- سترمك. قلاووز- لق ايتمك : سزه دلالت ايدەن اولماديمى؟ § (معناً): گوسترمك: شو كلمه بومعنايه دلالت ايدر .

دُلْدُلْ { [ء] حضرت علينك آتى .

دَلَكْ { [ف] اوغمق ، او- غوشدورمق: دلك وتماس .

دِلِيرْ { [ف] جسور، يوره كلى.

دَلِيلْ { [ء] قلاووز : دليل كبيه. جمعى : (أدلاء) § مجهول اولان برشيئى كشفه ، ويا معلوم اولان بر شيء اثباته مدار اولان خصوص : دليلم بودر . جمعى : (أدله) و (دلائل) .

دَمْ { [ء] قان

دَمْ { [ف]صولوق، نفس. دم واپسين = صوك نفس § آن، وقت ، زمان: اودملرده ...

دُمْ { [ف] قويروق .

دِمَاء { [ء] «دم» ك جمعى : قانلر : سفك دما .

دَمَادَمْ ، دَمْبَدَمْ { صيق ، صيق ، متصل ، دائما .

دِمَاغْ { [ء] بين .

دَمان { [ف] غضب بلی ، گوکرمش : شیر- دمان .

دَمبَسته { [ف] نفسی طو- تولش ، صولوغی کسیلمش § سویله یه جك سوز بولامایوب قاله قلمش .

دُمدار { [ف] (پیشدار) ك مقابلی : اردونك آرقه سنده کیدن .

دَمدَمه { [ع] بربرینه حدتله سوز سویلهمه .

دَمساز { [ف] أنیس ، رفیق .

دَمع { [ع] گوز یاشی .

دَمعه { [ع] گوز یاشی دامله سی .

دَمگذار { [ف] وقت گچیریجی .

دِمنه { [ع] سوپورونتولك . جمعی : دِمَن .

دموع { [ع] (دمع) ك جمعی : گوز یاشلری : اسالهٔ دموع .

دَمَوی { [ع] قانی چوق ، قانلی : دموی آدام ، دموی المزاج .

دَنائَت { [ع] دنیلك آلچاقلق .

دُنبال ، دُنباله { [ف] قو- یروق : نجم دنباله دار = قویروقلی ییلدیز .

دندان { [ف] دیش .

دَنی { [ع] آلچاق .

دُنیا { [ع] بوعالم : دنیوی = دنیایه متعلق .

دُو { [ف] ایکی : دوجهان .

دَواء { [ع] علاج .

دَوائِر [ء] (دائره) نك جمعی. دوائر متوازیه ، دوائر مرکزیه .

دَوات، دَوپت [ء] دیویت.

دَوّار [ء] دوراید ه ن. دونن چرخ دوّار.

دَوام [ء] دائم اولمه، دائملك : دوام اقبال . § مداوم بولونمه ، ترك ایتمه مه: دوام ایدیکز .

دَوان [ف] قوشان ، سکیرد ه ن .

دَواوین [ء] (دیوان) نك جمعی .

دُوچار [ف] چاتان ، اوغرایان .

دُود [ء] کوچوجك فورد .

دُود [ء] دومان: دود آتش ، دود آه .

دُودمان [ف] صوی صوپ ، خاندان .

دُور [ف] اوراق دور و دراز .

دورا دور = اوزوندن اوزون، اوزون اوزادیه .

دوراندیش = ایلریسنی دوشونن .

بردوام = دوام اوزره ، برقرار .

علی الدوام = متمادیاً ، دوام ایدرك .

دَور [ء] دونمك § دونوب دولاشمق. § برینك عهده سندن دیکرینك عهده سنه کچرمك § زمان.

دَوران [ء] دونمك دونوب دولاشمق: دوران دم ، دوران میاه .

دَوران [ء] فلك، دهر، زمان .

دُوز { [ف] (دوختن = دیکمك) صدرندن مشتق: زردوز = آلتونله دیکیلمش .

دُوزَخ { [ف] جهنم .

دُوزِينَه { [ایـ] اون ایکی پارچه‌دن عبارت طاقم ، دسته : بردوزینه مندیل .

دُوست { [ف] محب ، صادق اوصمیمی آرقه‌داش . § سوگیلی ، محبوب .

دُوش { [ع] اوموز .

دُوش { [ف] سرپینتی صورتنده صوغوق صودوکمه . § بوکا مخصوص سوز گه‌جلی آلت .

دُوقتُور { [ع] طبیب ، حکیم .

دُوقَه { [ایـ] اوروپاده برعنوان اصالت ، بك .

دُوَل { [ع] (دولت) ك جمعی : دول معظمه .

دُولاب { [ع] معروف دونر آلت . صو دولابی ، یمك دولابی . § حیله ، دوباره .

دَوْلَت { [ع] بویوك سعادت : شهادت نه بویوك دولتدر § مستقل بر مملکتك سکنه‌سی مجموعی : عثمانلی دولتی .

دُون { [ع] آشاغی : دون بها § آلچاق ، صویسز ؛ جمعی : دونان .

دُوئَللو { [ایـ] تحقیرایدیلن برآدامك خصمنه تکلیفیله آره‌لرنده واقع اولان مبارزه ، چارپیشمه .

دُوپست { [ف] ایکی یوز (٢٠٠)

دِه { [ف] کوی . § (دادن = ویرمك) مصدرندن أمر حاضر : آرام‌ده = راحتلق ویره‌ن .

دَهْ { [ف] اون : (١٠)

دَهاء { [ء] خارق‌العاده ذکا .

دُهاتْ { [ء] (داهی) نك جمعی : خارق‌العاده ذکا صاحبلری .

دَهانْ { [ف] آغیز .

دِهانْ { [ء] قرمزی سختیان .

دَهرْ { [ء] زمان ، اوزون زمان : جمعی : دهور . § جهان ، دنیا : دهر فانی ، دهر دون .

دهری = أللهه و آخرته اینانمایان ، دینسز .

دَهْشَتْ { [ء] پك زیاده قورقونچلق : دهشتلی بر قهرمان . § زیاده‌قورقمه ، زیاده‌قورقو : دهشت ویرمك .

دِهْلِیزْ { [ء] قاپی آره‌لنی . § اوزون صفه ، قوریدور .

دَهَنْ { [ف] (دهان) . باق .

دُهْنْ { [ء] سورونه‌جك یاغ .

دَهْنَاءْ { [ء] چول .

دُهُورْ { [ء] (دهر) نك جمعی : دهور و أزمان .

دَیْ { [ف] قیش .

دِی { [ف] دون : دی‌روز = دونکی کون .

دِیارْ { [ء] مملکت ، اولکه .

دَیّان ٠ { [ع] (أسماء حسنادن): قهار ، محاسب.

دیانَت ٠ { [ع] دیندار لق: دیانتکار = دیانتلی، دیندار .

دیبا ٢ { [فع] ایپك قماش.

دیباجَه ٢ { [ع] کتاب مقدمه سی.

دیپلومات ٢٠٠٠ { [یو] سیاسی آدام § عقللی، ذکی ، سوز بیلیر .

دیپلوما ٢٠٠ { [یو] شهادتنامه.

دیَت ٠ { [ع] جان ویاعضو بدلی اولارق تأدیه سی لازم کلن پاره ویا مال.

دَیْحور { [ف] قارا کلق

دیدار ٢ { [ف] رؤیت جمال: آرزوی دیدار § گوزه ل گورونمه : عرض دیدار § جناب حقك جنتده مؤمنلر ٠ مرعود اولان معنوی گورونوشی: دیدار الهی .

دیدان ٢ { [ع] (دوده) نك جمعی : کوچوجك قوردلر .

دیدَنَه ٢ { [ع] عادت : دیدنهٔ دیرینه = أسکیدن قاله عادت .

دیده ٢ { [ف] گوز : دیدهٔ حسرت. § (دیدن = گورمك) مصدر ندن اسم مفعول = گورمش : بندهٔ احسان دیده .

دیر ٢ ٠ { [ف] کج: دیروزود = ایر کج .

دَیر { [ع] مناستر .

دیرین ٢١ ، دیرینَه ٢٢ { [ف] أسکی،

قدیمی: عادت دیرین . بندهٔ دیرینه .

دیك ٢ { [ء] خروس . آواز دیك .

دیگر ٢ { [ف] باشقه : طرز دیگر .

دَین ٢ { [ء] بورج : أدای دین .

دین ٢ { [ء] انسانلرك عموماً طوتدیغی طریقت : دین اسلام . دین حق . دین باطل .

دینار ٢ { [ء] سکه لی آلتون، لیرا: دینار و درم .

دیو ٢ { [ف] شیطان . § گویا انسان بیه رك یاشایان جسیم و عجیب مخلوق . دو .

دیوار ٢ { [ف] دووار .

دیوان ٢ { [ء] دعوالر دیکله نه رك لازم کلن حکملر ویرلن مجلس : دیوان حرب . دیوان حق § حضور پیشگاه: دیوان الٰهی . § اسکی یولده یازیلمش شعر مجموعه سی: ندیم دیوانی... جمعی : دواوین .

دیوانچه = أسکی اصول کوچوك مجموعهٔ اشعار .

دیوانه ٢ { [ف] دهلی .

دیون ٢ { [ء] (دین) ك جمعی : بورجلر .

دیهیم ٢١ { [ف] تاج .

ذ

ذ { [ء] حروف عربیه‌نك دوقوزنجیسی، اسمی: ذال .

ذا { [ء] شو ، بو ، او : بعد ذا = بوندن صوکرا . کذا = بویله، اویله .

ذائِق { [ء] طادیجی ، طاداز : کل‌نفس ذائقة‌الموت = هرکس اولومی طاده‌جقدر .

ذائِقَه { [ء] انسانده طاد دمق ، بر شیئك لذتی آکلامق قوتی : حاسهٔ ذائقه .

ذات { [ء] (ذو) نك مؤنثی : صاحبه : امرأة ذات الزوج = قوجه‌لی قادین . § عین ، حقیقت، أصل : ذات باری ، ذات مسئله. § شخص، کیمسه: ذات عالی .

ذاتاً = اصلنده، اصل اولهرق .

ذاتی = ذاته منسوب، انسانك کندنده اولان : فضل ذاتی . مزیت ذاتیه.

ذاکِر { [ء] ذکر ایدن: ذاکر اسم حق . § تکیه‌لرده ذکر ایدیلیرکن درویشلری تشویق ایچون الهیلر اوقویان کیمسه .

ذاهِب { [ء] (معنا ، (ذهناً) : گیدن : اورادن بولونمادیغکزه ذاهب اولمش . . .

ذِئْب { [ء] قورت .

ذُبَاب { [ء] سينك : طنين ذباب = سينك ويزبلتيسى .

ذَبْح { [ء] بوغازلامق ، كسمك : ذبح قربان .

ذَبِيح { [ء] بوغازلانمش ويا بوغازلانمه يه صالح حيوان .

ذَخَائِر { [ء] (ذخيره) نك جمعى : يه جكلر .

ذَخِيرَه { [ء] يه جك ، آزيق .

ذِرَاع { [ء] آرشين § ذراع أعشارى : متره .

ذِرْوَه { [ء] تپه : ذروة جبل = طاغك تپه سى .

ذَرَّه { [ء] پك اوفاق شى . جمعى : ذرات .

ذُرِّيَّت { [ء] نسل ، أولاد : ذريتى اولمامش .

ذَرِيعَه { [ء] وسيله : ذريعة حسنه .

ذَقَن { [ء] آلت چكمك ارجى ، چكه .

ذَكَا ، ذَكَاوَت { [ء] «غباوت» ك ضدّى : آكلايشده تنزلك ، چابوق آكلايش : أصحاب ذكا .

ذِكْر { [ء] آكمق ، ياد ايتمك : شيمدى اسمكزى ذكر ايدييوردق . § جناب حقك أسماء شريفه سنى ياد ايتمك : درويشلر ذكر ايدييورلر .

ذُكُور { [ء] (ذكر) ك جمعى : أرككلر : ذكور و اناثه مخصوص ابتدائيه مكتبى .

ذُكُورَت } [ء] «انوثت» ك ضدی : أركلك .

ذَكِيّ } [ء] «غبی» نك ضدی : ذكالی ، ذكا صاحبی .

ذُلّ ، ذِلّت } [ء] ذليللك ، حقيرلك ، خوراق .

ذٰلِكَ } [ء] شو ، او : كذلك = شونك كبی ، آنك كبی . مع ذلك = بونكله برابر .

ذَلِيل } [ء] خوار ، حقير .

ذَمّ } [ء] «مدح» ك ضدی : برايسنی ـ حقلی حقسز فنالق اسناد ايدمرك ـ آشاغيلامق .

ذَمَائِم } [ء] (ذميمه) نك جمعی : ذم ايديلمه يه لايق شيلر ، مذموم ايشلر .

ذِمّت } [ء] عهده : متر- تب ذمت اولان وظيفه § عهده ده بولنان شی ، بورج : أهل ذمت . جمعی : ذمم .

ذِمّی } [ء] (قديماً) خراجه باغلانمش اولان غير مسلم تبعه نك بحری .

ذَمِيم } [ء] «مذموم» ايله مترادف : ذم ايديلمه يه لايق . كوتو : اخلاق ذميمه = كوتو خويلر .

ذَنْب } [ء] گناه . جمعی : ذنوب .

ذَنَب } [ء] قويروق . جمعی : أذناب .

ذُنُوب } [ء] (ذنب) ك جمعی : گناهلر .. غفار الذنوب = گناه

هلری عفو ایدەن : أللە .

ذُو { [ء] صاحب . ذو فنون = علم و فن صاحبی .

دَوَات { [ء] (ذات) ك جمعی : معتبر کیمسەلر : ذوات کرام .

ذَوَبَانْ { [ء] أریمك .

نقطۀ ذوبان = أجسامك أریدکلری درجهٔ حرارت .

ذَوْق { [ء] برشیئك لذتی دویمه. خوشلانمه: ذوق آلمق § أکلەمجه . أکلەمه . جمعی : أذواق : أذواق وحظوظات .

ذَوِي { [ء] (ذو) نك جمعی : صاحبلر : ذوی العقول = عقل صاحبلری؛ ذوی الارواح = جانلیلر .

ذَهَاب { [ء] گیتمك . § ذهناً بر یوله گیتمه، ذاهب اولمه : ذهاب باطل.

ذَهَب { [ء] آلتون . أبوالذهب = آلتون باباسی، چوق زنگین آدام .

ذِهْن { [ء] انسانده آکلامق و آکلاما یغنی حفظ ایتمك قوتی، قوهٔ دراکه وحافظه .

ذهناً = ذهن جهتیله ، ذهنایله . ذهنی = ذهنه منسوب ، ذهنله اولان : حساب ذهنی .

ذُهُول { [ء] مشغولیت سببیله غفلت ایتمه وب اونوتمق .

ذِی { [ء] (ذو) نك حالت نصبی: صاحب:

ذی‌شان = شان‌صاحبی ، شانلی : پیغمبر ذیشان .

ذَیْل { [ء] قویروق : ذیل‌أعور = قالین باغیرصاغك باشلانغیجنده کی کوچوك پارچه . § أتك : تقبیل ذیل = أتك‌اوپمك . جمعی : ذیول . § صوك ، علاوه : ذیل کتاب .

ر

ر { [ء] حروف عربیه‌نك سکزنجیسی ، اسمی : راء .

رَائِف { [ء] رأفتلی ، مرحمتلی .

رَائِق { [ء] خالص ، صافی .

رَابِطَه { [ء] (مادی ، معنوی) : باغ ، بند : فك‌رابطه . رابطهٔ محبت . § نظام ، انتظام ، ترتیب ، دوزگونلك ، حسن حرکت : رابطه‌لی ایش . رابطه‌سز آدم § (صرفده) : ایکی کلمه ویا جملهیی بربرینه ربط ایده‌ن أدات : (که ، کی ، در) أداتلری .

رَابِع { [ء] دوردنجی . رابعاً = دوردنجی اوله‌رق .

رَاپُور { [فر] تقریر ، لایحه ، مذکره . § بردوفتورك برکیمسه‌ده کی

خسته‌لنی تصدیق ایچون ویردیکی تذکره .

راتِنج [ء] رچینه ، چام ساقیزی : فصیلهٔ راتنجیه .

راجِح [ء] رجحانلی ، اوستون .

راجِع [ء] رجوع ویا رجعت ایده‌ن : بونك فائده‌سی سزه راجعدر . بوضمیر شوکلمه‌یه راجعدر .

راحَت [ء] (مادی ، معنوی) : اضطرابسز ، کدرسز اولمه . § اضطرابسز ، مستریح : راحت باشامق .

راحِلَه [ء] یوك ده‌وه‌سی ، یوك حیوانی .

راحِم [ء] رحم ایده‌ن ، مرحمتلی . أرحم الراحمین = أللّه .

رادّه [ء] صیراء کرته : ساعت ایکی رادّه‌لرنده ، سنی اوتوز رادّه‌لرنده .

راز [فا] گیزله‌نن شی ، سر : راز درون .

رازیانَه [ف] معروف نبات ، رزنه .

رَأس [ء] باش . § ده گیزه‌دوغرو چیقمش قاره پارچه‌سی ، بورون : رأس الخنزر § باشلانغیج ، ابتدا ، باش : رأس سنه § (حیوانات حقنده) عدد : بیك رأس قویون . § أك بویوك مقام ، صدر : رأس کار . مسقط رأس = بر کیمسه‌نك دوغدیغی یر . راساً = باشلی باشنه رأس المال = سرمایه .

راست [ف] (مادّی ، معنوی) : دوغرو ،

مستقیم .

راستی = دوغرولق ، استقامت .

راستکو = دوغرو سویلهین، دوغرو سورلی.

راسخ { [ع] مادی معنوی): ثابت، متین. محکم.

راسم { [ع] رسم ایدهن .

راسمه { [ ] رسم، عادت، دأب : راسمهٔ سلام .

راشد { [ع] عاقل. جمی: راشدین : خلفای راشدین.

راشی { [ع] رشوت ویرن.

راصد { [ع] رصد ایدهن: راصد قمر .

راضی { [ع] رضا ویرهن، موافقت ایدهن : راضی اولویورمیسکز ؟ § قناعت ایدهن : اللهك ویر دیکنه راضی اول . . .

راطب { [ع مولد] نملی ، رطوبتلی .

راعی { [ع] چوبان .

راغب { [ع] رغبت ایدهن.

رأفت { [ع] آجیمه ، أسیرکهمه، لطف ومرحمت .

رافض { [ع] ترك ایدهن.

رافضه { [ع] شیعی مذهبنده برفرقه. (اولجه تابع اولدقلری امامی ترك ایتدکارندن بونام ویریلمشدره.)

رافضی { [ع] (رافضه) فرقهسنه منسوب: شخص رافضی .

راقم { [ع] یازان : راقم الحروف .

رَاكِبْ { بینن .
راكباً = بینەرك .

رَاكِدْ { « جاری » نك ضدی : دوران ، دورغون : میاەرا كسه = دورغون صولر .

رَامْ { [ف] مطیع ، منقاد .

رَامْپَه { [ا] ایكی كمینك ویا بر كمی ایله دیكر برشیئك بربرینه ده كه جك صورتده یاریانه یاناشماسی وضعیتی : رامپه ایتمك .

رَانْ { [ف] (راندن = سورمك ، سوق ایتمك) مصدر اندن امر حاضر : أسبران = آت سورەرك خامەران = قلم یورودن .

رَاوَنْدْ { [ء] معروف علاج ،

رَاوِي { [ء] روایت ایدەن ، ایشتدیكنی حكایه ایدەن .

رَاهْ { [ف] یول .
راهبر ، راهنما = یوله كوتوروجی ، قلاووز .

رَاهِبْ { [ء] مناستر پاپاسی ، كشیش . (مؤنثی : راهبه) .

رَايَتْ { [ء] سنجاق . جمعی : رایات :
رایات عثمانیه = عثمانلی بایراقلری .

رَايِحْ { [ء] خلق آرەسنده سورولور ، گچر : رایج آقچه .

رَايِحَه { [ء] قوقو .

رَايِگَانْ { [ف] باد هوا ، عوضسز و

زحمتسز اله کچن شی .

رَأْی { [ء] دوشونمه‌نك نتیجه‌سی اولان حکم . فکر .

رای العین = کوزیله کورمك .

رِئَه { [ء] آق جکر : رئتین = آق جکرلر .

رَئِیس { [ء] ریاست ایده‌ن، باش .

رَبّ { [ء] جمله مخلوقاتی بسله‌ین، تربیه ایدن جناب حق، پروردکار : رب العالمین ، یارب ، یاربی § صاحب ، مالك : رب الدار : اوصاحبی .

رِبا { [ء] آلیش ویریشده مشروع قازانجدن فضله‌سی . غیر مشروع قازانج : ربا حرامدر .

رُبا { [ء] (ربودن = قاپمق) مصدرندن امر حاضر : دلربا ، نظر ربا ، جانربا .

رَبَاب ، رَبابَه { [ء] کمانچه .

رِباط { [ء] باغ : رباط محبت § تکیه، منزل، خانه، قوناق : رباط خراب .

رُباعِی { [ء] دورت حرفلی . § دورت مصرا‌عدن متشکل نظم .

رَبّانِی { [ء] رب العالمینه منسوب ، ألهه عائد: أمر ربانی . § عارف بالله اولان ذات، الله آدمی : عالم ربانی . جمعی : ربانیون ، ربانیین .

رَبح { [ء] (تجارتدن) قازانج .

رَبْط { [ء] (مادی ، معنوی) باغلامق.

رَبْع { [ء] دورتده بر . ربع مسکون = أرضك مسکون اولان دورتده بری ، قاره قسمی.

رِبْقَه { [ء] أیلمك : ربقهٔ اسارت .

رُبُوبِيَّت { [ء] أفندیلك § تاکریلق ، الوهیت .

رُبُودَه { [ف] (ربودن = قاپمق) مصدر ندن اسم مفعول : قاپیلمش ، قاپیلان .

رِبِّی { [ء] بیکلرجه آدام ، جماعت کثیره . جمی : ربیون .

رَبِيب { [ء] أوکی اوغل.

رَبِيع { [ء] بهار ، موسم بهار .

ربیع أول وثانی = ایلك وصوك بهار .

ربیع الاول ، ربیع الاخر = معروف ایکی آی .

رُتَب { [ء] (رتبه) نك جمی : أعلم أعلی الرتب .

رُتْبَه { [ء] پایه ، منزلت ، درجه .

رَجَاء { [ء] اومه ، امید ایتمه . § استرحام ، تمنی .

رِجَال { [ء] (رجل) ك جمی : أرککلر . § کامل ، رتبه سی بویوك کیمسه لر : رجال دین ، رجال دولت .

رَجَب { [ء] معروف آی .

رُجْحان ، [ء] اوستون ولمه ، اوستونلك .

رِجْعَت ، [ء] گری دونمه .

رِجْعَه ، [ء] حرمنی بوشامیان أرككك تكرار زوجه سنه رجوعی .

رجعی = رجعه یه منسوب : طلاق رجعی .

رَجْف ، رَجَفان ، [ء] شدتله صالملانوب صارصیلمه .

رَجْفَه ، [ء] بر کره صارصیلمه ، صارصینتی . جمعی : رجفات .

رِجْل ، [ء] آیاق . رجلین = ایکی ایاق .

رَجُل ، [ء] باغ اولان أركك ؛ جمعی : رجال .

رَجْم ، [ء] طاشله طوتمق ، طاشلامق : رجم شیطان .

رُجوع ، [ء] دونمك ، گری دونمك : سوزندن رجوع ایدییور § (ادبیاتده) : أولجه سویله‌دیکی سوزی بر نکته یه بناءً نقض ایتمك صنعتی .

رُجولِیَّت ، [ء] أرككلك ، ارلك .

رَجیم ، [ء] قوغولمش ، طرد اولونمش : شیطان رجیم .

رَچَته ، [ا] علاج یوصله سی .

رَچینه ، [ا] چام ساقیزی .

رِحال ، [ء] (رحل) ك جمعی : تنظیم رحال = أگرلری دوزه لتمك .

رَحلْ { [ء] سمر، پالاز.
شد رحل = سفره چیقمق، یولجی اواق.

رِحلَتْ { [ء] دنیادن گوچمه : دم رحلت.

رَحلَه { [ء] اوزرینه کتاب و سائره قونولان کوچوك صیرا : رحلهٔ تدریس، رحلهٔ عرفان.

رَحمْ { [ء] مرحمت، آجیمه.

رَحِمْ { [ء] چوجغك دنیایه کلمدن بولوندیغی محل، دول یاتاغی: رحم مادر = آناقارنی § خصملق قرابت: صلهٔ رحم.

رَحمانْ { [ء] (جناب حق حقنده) : پك زیاده مرحمتلی [« رحمن » صورتنده‌ده یازیلیر : عبد الرحمن].

رحمانی = «شیطانی» نك ضدی : رحمانه ، أللهه منسوب = رؤیای رحمانی.

رَحمَتْ { [ء] أللهك قولنه اولومدن صوکرا اولان احسانی: الله رحمت ایله سین . § یاغمور : رحمت یاغییور.

رَحِیلْ { [ء] گوچمه ، کوچ یوم رحیل.

رَحِیمْ { [ء] (هم جناب حق، هم ده انسانلر حقنده) : پك مرحمتلی : رب رحیم ، قلب رحیم.

رُخْ ، رُخسارْ { [ف] یاناق.

رُخاءْ { [ء] بوللقله کچینیش: نعمت رخاء.

رُحامْ { [ء] مرمر.

رَخاوَت { [ع] کهوشه کلك: رخاوت بدن.

رُخش { [ه] کوسته ریشلی، واوچارکی کیدهن آت.

رَخشَنده، رَخشان { [ف] (درخشان) ه باق.

رُخصَت { [ع] اذن، مساعده.

رَخنه { [ف] کدیك، یاریق: رخنهٔ دیوار.
رخنه دار = رخنه لی.

رَدّ { [ع] کری دوندرمك، قبول ایتمهمك: بو سوزیکزی ردایدهرم.
رد سلام = سلامه قارشولق ویرمك، سلام آلمق.

ردا { [ع] بلدن یوقاری یه مخصوص اورتو.

رَدائَت { [ع] بایاغیلق، کوتولك: ردائت خلقت.

رَدّت { [ع] چیرکینلك: ردت قیافت.

رَدِیء { [ع] بایاغی، کوتو. (مؤنثی: ردیئه: اخلاق ردیئه.)

رَدیف { [ع] آردی صیرا کیدهن § معروف عسکر صنفی: ردیفلر طوپلانیور. § (نظمده): بیتلرك نهایتنده عیناً تکرر ایدن بر ویا داها زیاده حرف ویا کلمه.

رَذایِل { [ع] اسم اولان (رذیله) نك جمعی: فنا خویلر.

رَذالَت { [ع] رذیلك، پك چیرکین حال.

رُذَلاء [ء] (رذيل) كـ جمعی .

رَذِيل [ء] آلچاق ، صويمسز ، رسوای : (مؤنثی : رذيله) .

رَذِيلَه [ء] (اسم اولورسه) : فنا خوی . § (صفت اولورسه) : « رذيل » كـ مؤنثی .

رَزّاق [ء] جمله‌نك رزقنی ويرمن . الله : رزاق عالم .

رَزانَت [ء] آغيراق ، وقارليلق ، تمكينليلك : رزانت طور . رزانت رأی .

رِزْق [ء] بيه‌جك و ايچه‌جك شی . § مدار معيشت .

رَزْم [ف] جنك ، محاربه : رزمگاه = جنك يری ، محاربه ميدانی .

رَزَّه [ء] قاپويه كليد كچيرمك ايچون باپيلان دمير . (توركجه‌ده شده‌سز قوللانيلير) .

رَزِين [ء] رزانتلی : رأی رزين .

رَس [ف] (رسيدن = ايه‌تيشمك ، ايريشمك) مصدرندن : فريادرس = فريادە يه‌تيشن .

نورس = يكی يه‌تيشمش ، تازه .

رَسا [ء] ايريشيجی ، يه‌تيشيجی : نارسا = رسا دكيل ، يه‌تيشمز ، ألويرمز .

رَسائِل [ء] (رساله) نك جمعی : كوچوك ومختصر كتابلر .

رِسالَتْ { [ء] رسوللك، پیغمبرلك .

رِسالَه { [ء] مختصر، کوچوك کتاب.

رَسّام { [ء] رسم یاپان صنعتکار .

رَسان { [ف] (رسانیدن = یه تیشدیرمك، ایریشدیرمك) مصدرندن : مژده رسان = مژده ایریشدیرن .

رُستاخیز، رُستَخیز { [ف] قیامت، محشر .

رَسْتَه { [ف] قورتولمش، خلاص اولمش .

نورسته = یکی یه تیشمش: نهال نورسته . جمعی : نورستکان .

رُسُل { [ء] (رسول) ك جمعی : پیغمبرلر : رسل عظام

رَسم { [ء] شکل، صورت، هیئت : انسان رسمی . § یازمه، چیزمه: کوزه‌ل رسم ایتمش § عادت، اصول دولت .

رسماً = اصول اوزره، اصوله تبعاً : رسماً یازیلدی.

رسمی = رسمه منسوب: أوامر رسمیه .

رُسوایی { [ف] حیثیتی قالمایان، رذیل اولان .

رسوای عالم = عالم مسخره‌سی .

رُسوب { [ء] مایه‌ك دیبنه چوکن شی، چوکونتی .

رُسوخ { [ء] محکم، ثابت، صاغلام اولمه :

کسب رسوخ .

رَسُولْ { [ء] ایلچی . الله § ایلچیسی ، پیغمبر

رسول أکرم = پیغمبریمز .

رُسُومْ { [ء] (رسم) ك جمی : ویرکیلر : تحصیل رسوم ؛ جمع الجمی : (رسومات) .

رَسِیدَه { [ف] ایریشمش ، واصل اولمش ، یه یشمش ، اولمش : پیام رسیده . میوهٔ رسیده .

نورسیده = یکی یه یشمش : نهال نورسیده . جمی : نورسیدکان .

رَشَاشَه { [ف] سرپینتی : رشاشهٔ ماء : صو سرپینتیسی .

رِشْتَه { [ف] تل ، ایپلك : سر رشته = ایپ اوجی ، طوتاماق .

رَشِیخْ { [ء] ترلهمه ، طیشنه صیزمه .

رَشْحَه { [ء] صیزینتی ، داملهٔ . جمی : رشحات : رشحات قلم .

رُشْدْ { [ء] دوغرو یوله گیتمه : أهل رشد § عاقل ، بالغ اولمه : سن رشد .

رَشْكْ { [ء] حسد . رشك آور = حسد ایتدیرهن ، حسده دوشورهن . § کندیسنه حسد ایدیلن ، محسود : رشك جنت .

رِشْوَتْ { [ء] ایشنی گو - ردورمك اوزره غیرمشروع اولارق ویریلن پاره : رشوت حرامدر .

رَشِيدٌ ٢ { [ء] دوغرو يوله كيدەن . § سن رشده ايرەن : عاقل ، بالغ .

رُشَيْمٌ { [ء] هنوز تخمدن چيقمايه باشلايان نبات .

رَصَّادٌ { [ء] رصد ايدەن : رصاد ماه .

رَصَّاصٌ { [ء] قالاى .

رَصَانَتٌ { [ء] رصينلك ، محكملك ، صاغلامق .

رَصَدٌ { [ء] (گوك وگوكدەكى ييلدىزلر حقنده) : گوز ديكوب گوزەتمك : رصد كواكب . رصدخانه = رصد محلى .

رَصِينٌ ٢ { [ء] رصانتلى ، متين ، محكم .

رِضا { [ء] راضى اولمه ، راضيلق .

رَضَاعٌ { [ء] سود أمه .

رِضْوَانٌ { [ء] راضى اولمه . § جنت خزينه‌دارى اولان ملك .

رَضِيعٌ ٢ { [ء] سود قارەش ، صاغديج .

رَطْبٌ { [ء] ياش ، نملى . رطب ويابس = مناسبتلى ، مناسبتسز سوز .

رِطْلٌ { [ء] بويوك قدح : رطل كران .

رُطُوبَتٌ { [ء] نململك ، ياشلق : رطوبت هوا .

رَعَايَا { [ء] (رعيه) ملك جمعى : غير مسلم تبعه .

رِعَايَتٌ { [ء] گوزەتمك ، حرمت ايتمك . رعاية = رعايت ايدەرك ، رعايت ايچون .

رَعْد [ع] گوك كورولتوسی ، رعد وبرق .

رَعْشَه [ع] تیتره‌مه ، تیتره‌مش .
رعشه‌دار = رعشه‌لی ، تیتره‌ك .

رَعْنا [ع] گوزه‌ل ، لطیف ، خوش ، پك ایی : دلبر رعنا ، گل رعنا .

رُعُونَت [ع] چوپالق ، سونه‌په‌لك § انسانه آغیر كله‌جك طورلرده بولونمه : بورعونت چكیلمز .

رَعی [ع] اوتلاتمق .

رَعِیَّه ، رَعِیَّت [ع] بر حكومتك اداره‌سی آلتنده اولان اهالی ، تبعه .

رَغائِب [ع] (رغیبه) نك جمعی : چوق عطیه‌لر ، احسانلر .
لیلهٔ رغائب = حضرت آمنه‌نك پیغمبریمز افندیمزه حامل قالدقلری گیجه .

رَغْبَت [ع] ایسته‌ك ایتمك ، میل گوسترمك .

رَغْم [ع] بریسنك خوشنه گیتمه‌ین بر حركتی مخصوص یاپمه ، كورلك .
رغما = رغم صورتیله ، عنادینه .

رُفات [ع] چورویوب دیدیك دیدیك ، پارچه پارچه اولمش شی : عظم رفات .

رَفاقَت [ع] یولداشلق ، آرقداشلق .

رَفاه ، رَفاهِیَّت [ع] معیشتده

بوللق ، مرفه‌لك .

رَفت { [فا] كيتمه . آمد ورفت = كيدوب كله ، كلوب كيتمه .

رَفتار { [فا] يورويش .

رَقَه { [فا] كيتمش ، كچمش : عمر رفته رفته رفته = كيده كيده ، تدريج ايله .

رَفَرَف { [ع] اينجه قماش . § دوشه‌ك ، مندر ، ياصديق ، دوشه‌مه .

رَفع { [ع] يوقاري قالديرمق ، يوكسه‌لتمك . § اورته‌دن قالديرمق ، ازاله ايتمك .

رِفعَت { [ع] رفيعلك ، مادى ، معنوى يوكسه‌كلك .

رِفق { [ع] لطف وملايمت ، رفق ايله معامله .

رُفَقاء { [ع] (رفيق) نك جمعى : آرقه‌داشلر ، يولداشلر .

رَفيع { [ع] (مادى ، معنوى) يوكسه‌ك .

رَفيق { [ع] رفاقت ايده‌ن ، يولداش ، آرقه‌داش .

رِقّ { [ع] (مملوكيت) : كوله‌لك . جاريه‌لك .

رِقاب { [ع] (رقبه) نك جمعى : بويونلر .

رَقابَت { [ع] رقيبلك ، رقيبلك ايتمه : سربستئ رقابت .

رَقّاص { [ع] رقص ايده‌ن ، كوچك ، (مؤنثى : رقاصه) § چالار ساعتلرده صاغه صوله گيده‌ن قسم ، طيق طاق .

رَقَبَه { [ع] بويون . § قول . كوله ، جاريه :

اعتـاق رقبه § قوللق ، كوله‌لك : فك رقبه .

رِقّت { [ء] يوفقه‌لق ، اينجه‌لك : رقت قلب . رقت شعر .

رَقص { [ء] اويناميه ، دانس ايتمه .

رقصان [ف] = رقص ايده‌ن ، اويناين .

رَقَم { [ء] عدد اشارتى ، جمعى : أرقام .

رِقّيّت { [ء] قوللق : كوله‌لك ، جاريه‌لك .

رَقيق { [ء] (مادى ، معنوى) : رقتلى ، اينجه .

رِكاب { [ء] أوزه‌نكى .

رَكاكَت { [ء] قصور لواق . ركاكت لسان = پەلتەكلك .

رُكبَه { [ء] ديز .

رَكز { [ء] يره صاپلا ـ يوب ديكمه‌لك : ركز علم ، ركز خيام .

رَكعَت { [ء] نمـازده قيـام ، ركوع و سجده مجموعى .

رُكن { [ء] محكم اولان طرف ، قسم اساسى : نمازده قاچ ركن واردر ؟ . § موقعاً قوى ، ثابت اولان اولان آدام : ركن دولت . جمـعى : ارْكان : أركان صلات ، أركان دولت .

رُكوب { [ء] بينمك .

رُكود { [ء] راكدلك ، دورغونلق .

رُكوع { [ء] أوكه دو ـ غروا گيلمه . ؟ نمـازده قيامـدن صـوكرا

کلن رکن .

رَکیك [ء] رکا کتلی ، قصورلی .

رَماد [ء] آتش کولی ، کول .

رَمّال [ء] رمل دوکن ، رملجی .

رُمّان [ء] نار : رمانی = نار رنکنده .

رَمز [ء] کیزلیجه اشارت .

رَمَضان [ء] معروف اوروج آیی .

رَمَق [ء] وجوده قالان بقیهٔ حیات . § یك جزئی ، یك آز : یووا رلانمه سنه رمق قالدی . سدرمق = اولمه یه جك قدر کچینمه .

رَمل [ء] قوم : رمل وادی . § برطاقیم عجیب اشارتلر ، قاریشیق رقملردن معنا چیقارمرق گویا غیبی خبر ویرمك علمی : رمل دوکمك .

رَمَل [ء] فن عروض بحرلرندن بری : بحر رمل .

رُموز [ء] (رمز) ك جمعی ، جمع الجمعی : رموزات .

رَمیده [ف] اورکمش : آهوی رمیده .

رَمیم [ء] چوروممش : عظم رمیم .

رَنان [ء] چوق سس چیقاران ، چینلایان .

رَنج [ف] آغری ، صیزی ، علت : رنج شدید § درد ، محنت : رنج فراق .

رَنجبر [ف] آغیر طوپراق ایشلریله مشغول

آدام .

رَنْجِیدَه [ف] اینجینمش ، اینجیدیلمش : قلب رنجیده .

رِنْد [ع] باطناً عالم وعارف اولدیغی حالده ظاهرا ساده گورونن ذات ، لاابالی فیلسوف .

رندانه = رندجه سنه .

رند مشرب = رند طبیعتلی ، لاابالی .

رَنْدَه [ف] کراسته لرك سطحنی دوزله یمکده قوللانیلان آلت .

رَنْك [ف] بویا ، لون .

رنکا رنك = دورلو دورلو رنکلی ، رنك رنك .

رَنْگِین [ف] رنکلی ، بویالی . § پك گوزه‌ل ، لطیف ، محتشم .

رَو [ف] (رفتن = گیتمك) مصدر ندن امر حاضر : تیز رو = چابق گیده‌ن .

رُو ، رُوی [ف] یوز : روبرو = یوز یوزه .

رَوا [ف] جائز ، لایق : بوده روا کورولمز .

رَوابِط [ع] (رابطه) نك جمعی : باغلر ، بندلر : روابط اخوت .

رَواج [ع] گچیم ، سورولمی = سورولمی .

رَوافِض [ع] (رافضه) نك جمعی .

رِواق ، رَواق [ع] شهنشین ، صاچاق ، قبه ، کمر .

رَوان { [ف] يوروين ، گيدەن ، آقان .
§ روح ، جان .

رِوايَت { [ع] خبر نقل ايتمك . آ كلاتمق : روايت ايدەرلركه ... . §
بوصورتله نقل اولونان شی : بو روايت دوغرومی ؟ .

رَوائِح { [ع] (رائحه) نك جمعی : گوزەل قوقولر .

رُوباهْ ، رُوبَه { [ف] تيلكی .

رُوبا { [اپ] گيميله جك شی ، اثواب ، البسه .

رُوح { [ع] جان : روحكز مى صيقيلدی ؟ .
§ بر شيده اساس ، اك مهم نقطه : مسئله نك روحی . §
اساسليلق ، اهميت : مسئله نك اك روحلی نقطه سی ... §

خلاصه ، جوهر : نانه روحی .
روحانی = « جسمانی » نك ضدی : روحه متعلق : ذوق روحانی .

رَوح { [ع] راحت صفا : روح روح .

رُود { [ف] نهر ، بويوك ايرماق .

رُوز { [ف] گون : ديروز = دون .
روزمرّه = هر گونكی : حوايج روز مره .

رُوزگار { [ف] زمان ، وقت ، دور : جور روز كار .

رَوْزَنْ ، رَوْزَنَه { [ع ف] پنجره .

رُوزَه { [ف] اوروج .

رُوزی { [ف] رزق ، نصيب .

روزی رسان = هر کسك رزقنی یه تیشدیره‌ن. رزاق أللّه .

رُوزِینَه { [ف] کوندملك، یومیه .

رُؤس . { [ف] (رأس) ك جمعی : معروف پایهٔ علمی .

رُؤَسا { [ع] (رئیس) ك جمعی .

رُوستا { [ف] کوی : روستایی = کویلو .

رَوِش . { [ف] یورویش ، کیدیش : روش مردانه . § طرز، اسلوب: روش ساده .

رُوشَن ، رُوشَنا { [ف] آیدین، ضیادار: روزروشن . § آچیق، بللی: اربابنه روشندرکه ..

رَوض . { [ع] (ریاض) . باق: روض جنت.

رَوضَه { [ع] چایبرلق ، چمنلك ، آغاجلق وصولق یر ، باغچه.

روضهٔ رضوان = جنت ، جنت باغچه‌سی .

روضهٔ مطهره = پیغمبر یمزك مرقد مبارکی .

رَوع { [ع] خوف خلجان.

رَؤُف { [ع] (رائف) . باق.

رُوم { [فر] برنوع ایچکی.

رُومال { [ف] یوز سو. ریجی. رومالی = رومللك .

رُومُور لُور { بویوك کیلری چکن کوچوك وابور .

رَونَق { [ع] لطافت ، پارلاقلق: رونق بهار .

رُونما، رُونمون [ف] (یوز گوسته ره‌ن): ظهور ایده‌ن.

رَوِی [ع] (نظمده): قافیه‌نك حکماً ویا حقیقةً ـ صوکنده بولونان حرف: حرف روی.

رُؤیا [ع] اویقوایچنده گورولن شیلر، درش: رؤیای صادق، رؤیای صادقه.

رُوِیّت [ع] مصیب فکر، اصابتلی تفکر: روّیت مسلمانلری . . .

رُؤیَت [ع] کورمك.

رَه [ف] (راه) مباق.

رَها [ف] قورتولمه، خلاص.

رهایاب = قورتولان، خلاص بولان: مبتلا اولدیغی خسته لقدن رهایاب اولمادی.

رَهابِین [ع] (راهب) نك جمعی: مناستر پاپاسلری، کشیشلر.

رُهبان [ع] (راهب) نك جمعی: پاپاسلر، کشیشلر.

رَهبانِیَّت [ع] راهبلك.

رَهب [ع] قورقو، خوف.

رَهبَت [ع] قورقمه، احتراز.

رَهبَر، رَهنُمون [ف] قلاووز.

رَهرَو [ف] یوله گیده‌ن، یولجی.

رَهگذار، رَهگُذَر [ف] گچه‌جك یول، یول اوستی.

رَهن [ع] اودونج ویا عاریت اوله‌رق

آلینان شیئك یرینه ویریلن شی، طوتو .

رَهِین ([ع] رهن ایدیلمش، مرهون. § مقرون : رهین قبول .

رَهِینَه ([ع] رهن ایدیلمش شی.

رِیاء ([ع] ساخته صورتلرده کوروندیکی : ریاکار = ریاجی ، مرائی .

رِیاح ([ع] (ریح) نك جمعی : روزکارلر : ریاح شدیده .

رِیاسَت ([ع] رئیسلك ، باشلق : مقام ریاست .

رِیاض ([ع] (روضه) نك جمعی : باغچه‌لر : ریاض جنت .

رِیاضَت ([ع] تربیهٔ نفس : ریاضت بدنیه .

رِیاضِی ([ع] ریاضته منسوب : فن ریاضی . § بو فنله مشغول کیمسه : جمعی : ریاضیون .

مؤنثی : ریاضیه : مسائل ریاضیه . § حساب، جبر و تفرعاتی علومك مجموعی : ریاضیه سایه‌سنده درکه ...

رِیال (بر نوع (۲۵) غروشلق پاره .

رَیّان ([ع] صویه قانمش .

رَیب ([ع] شبهه : لاریب = شبهه یوقدر .

رَیبَت ([ع] حادثه : ریب المنون = دهرك حوادثی .

ریح ([ع] یل، روزکار .

رَیحان ([ع] فسلکن چیچکی .

ريز [فا] (ريختن = دوكمك مصدرندن) أمر حاضر: أشكريز = كوز ياشي دوكن . خونريز = قان دوكن .

ريزان [فا] دوكولن: خون زيزان .

ريزه [فا] دوكونتي، قيرينتي: ريزهٔ ألماس، ريزهٔ نان .

ريسمان [فا] ايپ، اورغان .

ريش { ياره ياره لي، مجروح § صاقال .

دلريش = قلبي ياره لي: دوريش دلريش .

ريعان [ع] آرتمق، بركتلهمك: ريعان مزروعات § كنجلكك أولى: ريعان شباب .

ريك [فا] قوم: ريكدان = ريك قونولان شي .

ز

زائد [ع] آرتيق فضله: حرف زائد . § لزوم خارجنده لزومسز: زائد سوزلر .

زائر [ع] زيارت ايدن جمعي: زوار .

زائل [ع] زوال بولان، متدفع اولان: ٣١ مارت حادثه زائلسي .

زاحف [ع] زحف رو- يله، آياقلرينى سورويه رك يورويين. حيوان:

حیوان زاحف . حیوانات زاحفه . §

زاحفه = سورونه رك یورویش حیوانلرك بهری .

زاد { [ع] آزبق، توالة: زاد وذخیره . §

(زادن = دوغمق) مصدر. ندن : دوغمش . نوزاد = یکی دوغمش . پری زاد = پریدن دوغمش .

زاده { [ف] ولد ، أولاد ، ذریت : آدم زاده = آدم اوغلی ، انسان .

جمعی : زادکان = اصیللر ، اصیلزاده لر .

زار { [ف] اسم مکان اداتی : لك ، اق : چمنزار = چمنلك ؛ کلزار = کللك § (« نزار » دن مخفف) : ضعیف ، نحیف : جسم زار . § ایکلهین ، آغلایان : عندلیب زار = آغلایان ، ایکلهین بلبل . § سوزشله آغلامه : زار وفریاد .

زارزار = یانیق یانیق ، حزین حزین .

زاری = آغلایوب صیزلامه ، ایکلهمه : زاری دل = قلبك ایکیلتیسی ، ایکلهمه سی .

زارع { [ع] زرع ایدن ، زراعتله مشغول اولان ، چفتجی . جمعی : زراع .

زاغ { [ع ـ ف] قارغه .

زال { [ف] اختیار ، آق صاقالی § مشهور ایران پهلوانی رستمك پدری .

زانو { [ف] دیز : زانو زده = دیز چوکمش : زانوزدهٔ تعظیم .

زانی { [ع] زنا ایدن أرکك. (مؤنثی: زانیه)

زاویه { [ع] کوشه § تکیه § حجره .

زاهد { [ع] زهد ایله متصف اولان ، پرهیزکار، متقی. جمعی : زهاد

زاهر { [ع] پارلاق : کوکب زاهر، نجوم زاهره .

زاهق { [ع] محو ومضمحل اولان : باطل زاهق .

زبان { [ف] دیل ، لسان : زبان فارسی .

زباندراز = دیلی اوزون، کستاخ .

زبانزد = لاقیردی آرا- سنده مستعمل اولان: زبانزد پرسوز .

زبانه { [ف] یالین ، آلو.

زبانی { [ع] جهنم ملا- ئکه سندن زهر بری، عذاب ملکی .

زبده { [ع] خلاصه .

زبر { [ف] « زیر » ك ضدی : اوست .

زیروزبر = آلت اوست.

زبر { [ع] (زبور) جمعی: کتابلر ،مکتوبلر .

زبرجد { [ع] زمرد نوعندن معروف قیمتلی طاش .

زبون { [ع] کتاب ، مکتوب § حضرت داوده نازل اولان کتاب.

زبون { [ع — ف] ضعیف ، قوتسز ، مجالسز: زبونکش = مدافعه به اقتدارى اولمایان أزمل .

زُجاج ، زُجاجه [ع] صيرچه، جام.

زجر [ع] منع ايتمك.

زِحاف [ع] [نظمده]: اوقونولماسى لازم كلن بر حرفك تلفظدن سقوطى

زحف [ع] آياقلرينى سورويه‌رك يورو- مك.

زُحَل [ع] معروف بيلديز.

زَخمَت [ع] صيقيشمه، صيقيلمه، صقينتى

زُخرُف [ع] يالديز، آلايش، ساخته سوس. جمى: زخارف.

زَخم [ع] يارە: زخم سينه.

زَد ، زَدَه [ف] (زدن = اورمق)

مصدر ندن أمر حاضر.

زبانزد = لافيردى آراسنده قوللانيلان.

حريق زده = يانغينه اوغرايان، يانغينلدن چيقان.

فلكزده = فلكك قهرينه اوغرايان، زواللى.

زَر [ف] آلتون: سيم وزر، آب زر.

زُرّاع [ع] (زارع) ك جمعى: أكينجيلر، چفتجيلر.

زِراعَت [ع] أكينجيلك، چفتجيلك.

زَرافَه [ع] معروف بويى اوزون، أوك آياقلرى آرد آياقلرندن يوكسه‌ك حيوان.

زَرد [ف] صارى: روى زرد.

زَرْدالو { [ف] معروف صاری رنکلی میوه .

زَرْع { [ع] تخمی صاچمق، أکمك .

زَرْگَر { [ف] قویومجی .

زِره { [ف] محاربه ده اوسته کیبلن ده میر لباس: زره پوش . § حرب کمیلرینك طیشبسنه قاپلانان چلیك لوحه: زرهلی .

زَرِّين { [ف] آلتوندن، آلتوندن یاپیلمش: خام زرین § آلتون کبی صاری وپارلاق: ضیای زرین .

زِشت { [ف] چیرکین .

زَعْم { [ع] ظن فاسد

زَعْفَران { [ع] چیچکی ایله «زرده» یاپیلان معروف نبات .

زَغَن { [ف] چاپلاق .

زِفاف { [ع] گلین ایله گووه گی بی گرده گه قویمه ، گلین ایله گووه کینك کرده که کیرمه سی : رسم زفاف ، لیلهٔ زفاف .

زِفت { [ع] معروف قاره ساقیز .

زَفِير { [ع] « شهیق » ك ضدی: گوکس چکرمه .

زُقاق { [ع] صوقاق . جمعی : أزقه .

زَقُّوم { [ع] معروف آغاج § جهنمده بر آغاج § أهل جهنمك طعامی .

زَكاء { [ع] أهل صلاح اولمه .

زَكات { [ع] مالك ـ شرعاً محتاجینه ویریلمه سی لازم اولان ـ قرقده بری .

زُكام { [ء] نزله .

زَكِيّ { [ء] أهل صلاح، صالح .

زُلال { [ء] صافی، خفیف، صوغوق، لطیف صو .

زِلزال، زَلزَله { [ء] صاه للانوب صارصیلمه . جمعی: زلازل.

زُلف { [ء] یوزك ایکی جهتندن صارقان صاچ .

زَلَق، زَلقه { [ء] سورچمه، آیاق قایمه .

زَلّه { [ء] جزئی گناه.

زَم { [فا] برودت، صوغوق: زمستان = قیش .

زِمام { [ء] یولار: تسلیم زمام. زمامدار = یولار آلنده اولان : زمامداران امور .

زَمان { [ء] آز چوق وقت، چاغ: مرور زمان.

زَمانه { [فا] وقت، دور . [« فساد زمانی » معناسنده قوللانیلیر: زمانه چه جوقلری . . .]

زُمرُّد { [ء] معروف قیمتلی یشیل طاش . زمردی ، زمردین = زمرد رنگنده .

زُمرَه { [ء] جماعت، هیئت: زمرهٔ علما . § صنف ، جنس، نوع : بو زمره دن اولارق . . .

زَمزَم { [ء] کعبهٔ معظمه قربندهکی معروف قویونك صویی : بئر زمزم، چاه زمزم = زمزم قویوسی.

زَمزَمه { [ء] أطرافه عکس ایدهن. دالغه لانوب

گیدەن بسس : زمزمهٔ هندلیب .

زَمِستان { [ف] قیش ، قیش موسمی .

زَمهَریر { [ع] بك زیاده صوغوق § قیش موسمنك أك صوغوق زمانی

زَمین { [ف] یر ، طوپراق اوستی : زمین خانه : أوك زمین قاتی . § ارض ، کرهٔ ارض : روی زمین . § اوزه رینده دیکر رنکلر نقش اولونان أصل رنك : زمینی ماوی برلوحه . § طرز ، اسلوب : بو زمینده یازیلان شیلر . . . § بحثك اساسی ، موضوع : زمین کلام .

زَن { [ف] قاری ، قادین ، زوجه . § (زدن = اورمق) مصدر ندن أمر حاضر : شمشیر زن = قیلیچ اوزان .

زِنا { [ع] غیر مشروع مجامعت .

زَندِقه ، زَنادِیق { [ع] (زندیق) ك جمعی : الله ه و آخرته اینانمایانلر ، دینسزلر

زُنّار { [ع] پاپاس قوشاغی .

زَنبَق { [ع] معروف بیاض چیچك .

زَنبیل { [ع] حصیردن اورولن معروف شی : زنبیللی علی افندی .

زَنج { [ع] تنك رنکی سیاه اولان انسان طائفه سی .

زَنجَبیل { [ع] زنجفیل .

زَنجی { [ع] زنج طائفه سندن هر بری ، سیاه : زنجی کوله ، [مؤ. زنجیه : جاریهٔ زنجیه] .

زَنجِير [ف] زنجير .

زَنخدان [ف] چكه .

چا. زنخدان = چكه چوقورى .

زِندان [ف] قارا كلق حبسخانه : زندان كبى اوطه . . .

زَندَقه [ف] الحى ، قيامتى ، آخرتى انكار ايمه ، زنديقلق .

زِندَگانى [ف] حيات ، معيشت : مدار زندگانى ، آب زندگانى .

زِندَگى [ع] زنده لك ، ديريلك ، حيات : آب زندگى .

زِنده [ف] ديرى ، حيا. تنده ، § تندرست ، جويك .

زِندِيق [ع] الله ، آخرته اينانمايان ، دينسز .

زَنگ [ف] پاس : پر زنك = پاسلى .

§ قاره لر مملكتى ، سودان : زنكى = زنجى .

زِنهار [ف] صاقين ، آمان : زنهار غافل اولمه .

زَوائِد [ع] (زائده) نك جمعى . وه نقائص » ك ضدى . زياده فضله شيلر .

زُوّار [ع] (زائر) ك جمعى : زيارت ايده نلر ، زيارتجيلر .

زَوَال ٠ { [ء] یرندن آیریلوب کیتمه ، یتوب بیتمه ؛ محکوم زوال . § کونشك سمت رأسه کلدکدن صوکرا غروب جهته میلله نمی : وقت زوال .

زَوَايَا ٠ { [ء] (زاویه) نك جمعی .

زَوْج ٠ { [ء] چیفت : زوج و فرد § دیشی و أرکك أش ، برچیفتدن هر بری . § برچیفتلك أرککی . قوجه ؛ جمعی : أزواج .

زوجیت = زوجلك وبا زوجه‌لك . أشلك .

زَوْجَه { [ء] قاری ؛ جمعی : (أزواج) و (زوجات) .

زُود ٠ { [ف] تیز ، چابوق : دیروزد = ایر کیچ ، هرحاله .

زُور ٠ { [ء] یالان : شاهد زور = یالانجی شاهد .

زُور ٠ { [ف] قوت : زور بازو § جبر : زور له ....

زَوْرَق ٠ { [ء] قایق ، اوفاراق صاندال . زورقچه = کوچوك زورق .

زِه ٠ { [ء] کیریش ، یای کیریشی § شریت ، قایطان § برشیئك کنارینه چکیلن جیز کی .

زُهَّاد { [ء] (زاهد) نك جمعی : دنیایه رغبت ایتمه‌ینلر ، پرهیز کارلر .

زُهَادَت { [ء] زاهدلك ،

زُهد [ع] دنیایه رغبت ایتمه‌یش، پرهیزکاراق.

زَهر [ف] آغو، سم. زهراب، زهرابه = زهرلی صو. زهر خنده = آجی آجی گولمه.

زَهْراء [ع] (أزهر) کی مؤنثی: چهره‌سی هم کوزه‌ل. هم آق قادین: فاطمة الزهراء.

زَهْرَه [ع] جیجک. جمعی: أزهار.

زَهْرَه [ف] جکره بیتیشیک أود. چاک زهره = أودی پاطلامه.

زُهْرَه [ع] معروف پارلاق پیلدیز.

زَهی [ع] نه خوش! نه کوزه‌ل! § نه غریب! نه عجیب.

زِی [ع] قیافت، قیلیق: زی علما.

زِیادَه [ع] اچوق، آرتیق، کورمه‌یه، کوروشمه‌یه کیتمك: دوستلری زیارت. § تبرکاً بر شیئه یاخلاشمه: زیارت خرقهٔ شریف.

زِیان [ف] ضرر.

زِیب [ف] زینت. سوس، وزیب وزبور. زیبا = سوسلی، یاقیشیقلی.

زِیبَق [ع] جیوه.

زَیت [ع] زیتون یاغی.

زَیتُون [ع] معروف میوه.

زیر [ف] «زبر»ك ضدی: آلت آشاغی: زیر پای، زیر اداره.

زیرا [ف] أدات تعلیل: چونکه.

زیرك [ف] ذکی، فورناز

زیفوس [ف] [روبجه دن] أثواب وسائره اوستنه صیچرایوب قونان پیس چامور.

زین [ع] زینت، سوس.

زینهار [ف] «زنهار» باق.

زیوت [ع] (زیت)ك جمعی: ملایح حالنده بولونان یاغلر.

زیور [ف] سوس، زینت: زیب وزیور.

ژ

ژاله [ف] چی، شبنم.

ژاندارمه [فر] ضبطیه.

ژنك [ف] (آژنك)دن مخفف: پاس.

ژنکار [ف] (باقیرپاصی): کوز طاشی.

ژوری [ع] هیئت عدول.

ژولیده [ف] بربرینه کیرمش، داغینیق، قارمه قاریشیق: موی ژولیده.

س

سائر [ع] باشقه، غیری: سائر مادەلر، مواد سائره. § سیر ایدەن، یوروین: سائر فی المنام = اویقوده کزەن. مثل سائر = مشهور ضرب مثل.

سائره [ع] باشقەلری، دیکرلری: أدبیات، حکمیات وسائره . . .

سائق [ع] سوق ایدەن، سبب اولان.

سائقه [ع] سوق ایدەن حال، کیفیت: سائقهٔ حمیت.

ژیان [ف] قیزغین، کوکرەمش: شیر ژیان = کوکرەمش آرسلان.

ژیوه [ف] جیوه.

سائل [ع] تسئل ایدەن، دیلەنجی، دیلەنجی § سؤال ایدەن، صوران: سائل حقیقت . . . § سیلان ایدەن، آقان: دم سائل.

سابح [ع] سبح ایدەن، یوزەن.

سابع [ع] یدنجی: سابعاً = یدنجی اولارق.

سابق [ع] سبقت ایدەن، اکین: سال سابق. مأمور سابق. سابقا = أولدن، أوکی.

سابقه [ع] «سابق» ك مؤنثی: کچمش: أیام سابقه: کچمش کونلر.

§ کچمش شی ، کچمش حال ووقعه : سابقهٔ سفالت . . .
§ کچمش جرم و قباحت : سابقه‌لی . جمعی : سوابق : سوابق احوال .

ساجِد [ع] سجده ایده‌ن .

ساحِر [ع] سحر ایده‌ن ، سحرباز ، بویوجی . [مؤنثی : ساحره = بویوجی قاری .]

ساحِل [ع] کنار ، یالی ، قیی : ساحل بحره ساحلخانه = یالی کوشکی .

ساحَه [ع] دوز و کنیش یر ، عرصه ، میدان : ساحهٔ کائنات .

ساخْتَه [ف] یاپمه ، اریدیلمه : ساخته کار = ساخته‌ایش کورمه‌ن .

سادات [ع] (سید) ك جمع الجمعی : پیغمبر یمرك سلاله‌سندن اولانلر .

سادِس [ع] آلتنجی . سادساً = آلتنجی اولارق .

سادَه [ف] زینتسز ، کلفتسز : لباس ساده . افادهٔ ساده § باشقه برشیله قاریشیق اولمایان : ساده قهوه § یالکز : ساده بنیمی کورویورسکز ؟ ساده‌دل = صاف قلبلی ، بون : ساده‌دل کویلولر . . .

سارا [ف] خالص : عنبر سارا .

ساربان [ف] دوه‌جی .

سارِدالیه [ا] فیچی ویاقوطوایچنده استیف ایدیلمك حفظ اولنمش کوچوك یالیقلر .

سارِق [ع] خیرسز .

ساری { [ع] سرایت ایدن، کچن: ساری خسته‌لق، علت ساریه.

ساز { [ف] معروف چالغی: ساز چالق. § (ساختن = یاپمق) مصدرندن أمر حاضر: خاماز ساز = گوکل یاپان. ناساز = اویغونسز: طالع ناساز.

سازنده { [ف] اینجه چالغی چالان. چالغیجی

ساطع { [ع] چیقوب یوکسه‌لن: برق ساطع. شمشیر ساطع.

ساطور { [ع] بیوك قصاب بچاغی. § أت قیمه‌لامقده قوللانیلان معروف آلت، ساطیر.

ساعت { [ع] معروف وقت بیلدیرمه‌ن آلت؛ جیب ساعتی § آلتمش دقیقه‌دن عبارت زمان: ساعت قاچ؟ § قیامت: أشراط ساعت = قیامت علامتلری.

ساعد { [ع] بیلك.

ساعی { [ع] سعی ایدن، چالیشان. § غایت حبزلی یوروین: تاتار، پوستاجی.

ساغر { [ف] قدح.

سافل { [ع] آشاغی، آلچاق. أسفل السافلین = جهنمك أن آلت طبقه‌سی.

ساق { [ع] اینجیك بالدیر: ساق انسان. § (نبات‌لره): برنبانك، اوزه‌رنده سائر دالار ویاپراقلر حاصل اولان أصل قسمی، گوتوکی: ساق وأغصان...

ساقط { [ع] دوشن،

ساقی {[ع] ق-ح صونان.

ساقیه {[ع] «ساقی» نك مؤنثی . جمعی : ساقیات . § باغچه ، تارلا صولامق الچون آچیلان جدول ویاصو دولابی . جمعی : سواقی .

ساکت {[ع] سکوت ایدن ، صوصان .

ساکن {[ع] سکون حالنده بولونان ، حرکتسز : ساکن هوا . § ملایمتلی ، ملایم : ساکن آدام § اوطوران : فلان محلده ساکن § حرکهسز : حرف ساکن .

سال {[ف] یيل : سال جدید .

سالخورده = پك اختیار .

سالار {[ع] باش ، رئیس : قافله سالاری .

سالب {[ع] سلب ایدن ، محو ایدن : سالب آرام = راحتی محو ایدن .

سالف {[ع] کچن ، کچمش : سالف الذکر = ذکری کچمش . (مؤنثی : سالفه : أعصار سالفه .)

سالك {[ع] سلوك ایدن ، گیدن : سالك راه صواب .

سالم {[ع] سلامت ایله متصف ، سلامتلی : خطادن سالم .

سالماً = سالم اولارق ، سلامتله .

سالوس {[ف] ریا § ریاکار ، مرائی : سالوسی = ریاکارلق .

سام {[ع] چولدن أسن اغاجات صیجاق ومهلك بر روزکار : سام یلی .

سامان { [ء] انتظام ، راحتلق : ثروت وسامان .

سامع { [ء] ایشیدهن ، دیکلین . جمع : سامعین .

سامعه { [ء] ایشیتمه قوتی : قوهٔ سامعه .

سامی { [ء] (عالی) ایله مترادف : أمر سامی .

سانتیم { [فر] یوزده بر ، فرانقلك یوزده بری .

سانتیمتره { [فر] مترهنك یوزده بری .

سانح { [ء] سنوح ایدهن ، آنسزین عقله کلن .

سانحه { [ء] سنوح ایدهن فکر ویا سوز .

ساهر { [ء] کیجه لری دائما اویانیق دوران .

سایبان { [ف] کولکه لك § کولکه لهنن ، لطف کورهن : سایه کسزده سایبان اولدق ! . .

سایس { [ء] آت اوشاغی ، سه یس .

سایه { [ف] کولکه . § (مجازاً) : حمایه ، صیانت : سایهٔ عالیلرنده . . .

سب { [ء] سوکمك ، سوکوب صایمق : سب وشتم .

سبات { [ء] اویقو ، خفیف اویقو .

سبّاح { [ء] یوزکج .

سباحت { [ء] صوده یوزمه .

سِباع { [ع] (سبع) ك جمعی : یرتجی حیوانلر ، جاناوارلر .

سُباعی { [ع] یدی حرفلی ، یدی مصراعلی .

سِباق { [ع] عبارهنك اوستطرفی سباق کلام .

سَبَب { [ع] برشیئك حصولنه ویا وقوعنه واسطه ویا بادی اولان شی : سبب تفریض . سبب عزل .

سببیت = سبب اولمه ، سببلك .

سَبت { [ع] جمعه ایرتهسی ، یوم السبت .

سَبح { [ع] صوده یوزمك .

سُبحان { [ع] جناب حق . سبحان الله = جناب حقه تسبیح ایدهرم .

سُبحه { [ع] تسبیح .

سَبز { [فا] یشیل ، یشیل رنکلی : برك سبز .

سَبزه { [فا] یییه جك یشیللك . جمعی : سبزوات .

سِبط { [ع] طورون . جمعی : أسباط .

سَبُع { [ع] یرتجی حیوان ، جاناوار .

سُبع { [ع] یدیده بر .

سَبعون ، سَبعین { [ع] یتمش .

سَبعه { [ع] یدی : سبعهٔ سیاره .

سَبق { [ع] کچمك : سبق ایدهن سوزلر ...

سَبَق { [ع] درس .
سبق آموز = (درس اوکرهدن) : سبقخوان = (درس اوقویان) : شاکرد .

سَبُك { [ف] خفیف .
سبکبار = یوکی خفیف ، غائله سز .
سبکمغز = بینی خفیف ، بیلمز .

سَبُو { [ف] ده ستی .

سُبُّوح { [ع] جناب حق .

سَبِيل { [ع] یول ، جاده : فی سبیل الله = الله یولنده . § خیرات صو ، یریلن یر : سبیلی بیفمشلر .. § فی سبیل الله داغیدیلان صو : سبیل داغیدیورلر ...

سِپارِش { [ف] ایصمار لامه .

سِپاس { [ف] حمد و ثنا .

سِپاه { [ف] عسکر .

سَپَد [ف] سپت .

سِپَر { [ف] قالقان . § آردینه گیرله نوب صیغینه جق شی .

سِپَه { [ف] (سپاه) دن مخفف : سپهسالار = سر عسکر .

سِپِهر { [ف] گوك .

سَتّار { [ع] قوللرینك عیبلرینی ، گناهلرینی ستر وعفو ایده ن : جناب حق : ستار العیوب .

سَتّارَه { [ع] ستر ایده زشی ، اورتو : ستارهٔ شریفه .

سِتارَه { [ف] یلدیز .

سِتان { [ف] أدات ظرف : لك لق : کلستان = کللك . سنکستان = طاشلق .

سِتایِش { [ف] مدح ، أوکه .

سَتْر {[ع] اورتمه، گیزلهمه: ستر عورت، ستر حقیقت.

سِتَم {[ف] ظلم، کوجه کیده جك معامله.

سِتُوده {[ف] مدح اولونمش، ممدوح: ستوده صفات.

سُتُون {[ف] دیرهك: مرمر ستون.
§ بویوك بر صحیفه نك منقسم اولدیغی ایکی ویا داها زیاده بولوکلردن هربری: غزته ستونی، برنجی ستون.

سِتّه {[ع] آلتی.

سِتِیز، سِتِیزه {[ف] غوغا، نزاع: ستیزه جو = غوغا آرایان، غوغاجی.

سِتُون، سِتِین {[ع] آلتمش: ستین سنه.

سَجّادَه {[ع] اوزه رنده سجده ایدیلهجك شی، نمازلق.

سَجایا {[ع] (سجیه) نك جمعی: خویلر، طبیعتلر.

سَجْدَه {[ع] عبادت ویا تعظیم ایچون آلنمق یره قومه § اویولده آلنمق یره قویمق وضعیتی.

سَجْع {[ع] (نثر ده): فاصله لرك ویا جمله نهایتلرینك قافیه لرگبی بربرینه موافق بولونمسی. § بو صورتله توافق ایدن صوك کلمه لر.

سِجِلّ {[ع] محکمه دفتری.

سِجْن {[ع] حبسخانه.

سَجَلْجَل {[ع] آینه.

سُجُود {[ع] سجده ایتمه، سجده.

سَجِيَّه { [ء] خوی، طبیعت، جمعی: سجایا.

سَحَاء { [ء] بین زاری. جمعی: « غلط اولارق »: سحایا؛ دوغروسی: أسحیه.

النهاب سحایا = بین زارلرینك النهابلانمه سی.

سَحَابْ { [ء] (سحابه) نك جمعی:

سَحَابْ، سَحَابَه { [ء] بولوط.

سَحَّار { [ء] زیاده سحر ایدن، انسانی تسحیر ایدین.

سِحْر { [ء] گوزباغیجیلق، بویو.

سَحَرَه { [ء] طلك بری آغارمادن أوّلکی وقت: بلبل سحر.

سَحَق { [ء] دوگرب أزمك.

سَحْلَب { [ء] سالب.

سَحُور { [ء] تجیدیکی § تجید زمانی.

سَخَاء، سَخَاوَت { [ء] جود، مردلك، سخیلك.

سَخَافَت { [ء] سخیفلك، بوزوقلق: سخافت طبع.

سَخت { [ف] قاتی، شدتلی.

سَخْتِيَان { [ف] دباغت ایدیلمش دهری.

سُخَن { [ف] سوز: سخنور = شاعر.

سُخُونَت { [ء] صیجاقلق، قیزغینلق.

سَخِی { [ء] سخاوت صاحبی، جومرد.

سَخِیف ٢ { [ع] سخافتلی، بوزوق : طبع سخیف ، قول، سخیف .

سَدّ { [ع] قاپامق ، طیقاق . § حائل، مانع : سدچین .

سَداد ٢ { [ع] دوغرواق ، خطاسزلق .

سُدَابِیّ { [ع] آلتی حرفلی .

سِدْرَه ، سِدْرَةُ الْمُنْتَهَی { [ع] کوکدهٔ آغیوکسه‌ك مقام .

سُدُس ٢ { [ع] آلتیده بر .

سَدِید ٢ { [ع] دوغرو ، خطاسز : رأی سدید .

سَدِیر ٢ { [ع] یوکسه‌ك مینده‌ر، دیوان .

سَدَیَه { [ا] خسته ویا مجروح نقلنه مخصوص وایکی کشی ایله طاشینیر معروف شی .

سَر ٢ { [ف] باش . § اوج، نهایت : سر کوه = طاغ تپه‌سی .

سراپا = باشدن آیاغه، کاملاً .

سراسر ، سربسر = باشدن باشه، تمامیله .

سرآمد = باشده اولان، ایله‌ری کلن ؛ جمعی : سرآمدان .

سرانجام = باشه کلن عبرت بخش وقعه .

سرباز = جسارتلی ، قورقوسز .

سربست = حر، آزاده، مانعسز ؛ سربستی = سربستلك : سربستی مطبوعات .

سربلند = (باشی

یوقاریده) : یوکسه‌ك ، عالی .

سرپوش = باشی اورتن ، باشه کییلن هردورلوشی .

سردار = فرقه باشی ، باش قوماندان .

سردشته = ایپ اوجی ، طوتاماق .

سرزده = باش گوستر- مش ، ظهور ایتمش .

سرزنش = (باشه اورمه) . توبیخ ، آزار ، ستم .

سرسری = اوتده بریده دولاشان ، بوش گزمن .

سرفراز = عالی ، یوکسه‌ك .

سرفرو = باش أکمه .

سرکرده = باش ، رئیس .

سرکش = اطاعتسز ، عنادجی .

سرگذشت = باشه کلن ، باشدن کچن وقعه ویاوقعه‌لر .

سرکردان = باشی دونن ، نه یاپاجغنی بیلمه‌ین .

سرنوشت = باش یازیسی ، تقدیر .

سَرا ای { [ف] بویوك ومحتشم قوناق . § (سرابیدن = تنفی ایتمك) مصدرندن أمر حاضر : سخندرا ، نغمه سرا .

سَرایر { [ه] «سریره» نك جمعی : کیزلی شیلر : سرائر وخفایا .

سَراب { [ع] چولده شعاعات شمسك حصوله گتیر دیکی عکسلرله براق ولطیف

برگول گبی گودرون خیال،

سَراپَرده [فا] اوتاغ. § أوك اورتاسنه چکیلن پرده، حرم پرده‌سی: سراپردهٔ اجلال.

سِراج [ع] قندیل، موم.

سَرّاج [ع] اگر وسائره مایان صنعتکار: سراجخانه = سراجلر چارشوسی.

سِراجه [فا] صیراجه عاتی.

سِرادِق [ع] سراپرده، به باق.

سَراسیمه [فا] شاشیرمش، سرسه ملاشمش.

سِرایت [ع] کچمك، بولاشمق.

سَرَج [ع] أگر.

سِرخ [فا] قرمزی.

سَرد [ع] سوزی گوزل برطرزده وانسجام ایله سویله مك: سرد برامین.

سَرد [ع] صوغوق: گرم وسرد. § سرت، ملایمتسز.

سَرداب، سَردابه [فا] صیجاق عملکتلرده یرآلتنده آجیلان سرین اوطه.

سِرِشت [فا] طبیعت، خلقت، خوی.

سِرِشك [فا] گوزیاشی.

سَرَطان [ع] یکیج § معروف برج § معروف علت.

سُرعَت [ع] سریملك، چابوقلق.

سَرِقَت [ع] چالمق، آشیرمق.

سرکه { [ف] معروف آکشی مایع: اوزوم سرکه سی.

سرما { [ف] قیش، صوغوق. شدت سرما.

سرمایه { [ف] اصل مال ویاپاره.

سرمد، سرمدی { [ع] دائم. دائمی. ذوق سرمدی. حیات سرمدیه.

سرمه { [ع] گوزه چکیلن معروف توز. سورمه.

سرنا { [ع] زورنا

سرو { [ع] معروف آغاج. سروی.

سرود { [ع] تغنی، ترنم: سرود حزین.

سرور { [ف] رئیس، سید، ادلو. سروری.

أبیا = پیغمبر یعنی.

سروز { [ع] سوینج.

سروش { [ف] ملك.

سریر { [ع] تخت: سریر سلطنت. § یاتاق: سریر عصمت.

سریره { [ع] دروندهٔ صاحب قلاینیلان. سر مکتوم.

سریات { [ع] خسته خانه دموخسته لرك یاتاقلری یانندهٔ ویریلن طب دوسلری: سریات معلمی.

سریع { [ع] سرعتلی، چابوق. سریعا = سرعتله، چابوق اوله رق.

سریه { [ع] دشمن اوزرینه کوندهٔ ویلن آز جه عسکر، بولوك. § پیغمبر یمزك

بالذات بولونمایوب اصحابدن برذات قوماندا سیله حربه کونده‌ردیکی عسکر .

سَزا ، سَزاوار { [فا] لایق : سزاوار تحسین .

سَطح { [ه] برشیئك دوز اوستی : سطح زمین . سطح دریا . § (هندسه‌ده) : یالکز طول و عرضی حاوی شی : سطح مستوی .

سطحی = سطحه منسوب ، سطحده اولان : مساحهٔ سطحیه § طیشدن ، شویله‌جه ، مدققانه ده‌کیل : سطحی دوشونجه .

سَصر { [ع] بازی صیره‌سی .

سَطوَت { [ع] قاهرانه اقتدار ، قوهٔ قاهره : سطوت حکومت .

سُطُوح { [ع] (سطح)ك جمعی .

سُطُور { [ع] (سطر)ك جمعی : یازی صیرالری .

سَعادَت { [ع] بختلیلق ، بختیارلق .

سُعال { [ع] أوکسورووك .

سِعایَت { [فا] قوغوجیلق . ایتمك ، فنالامق .

سَعد { [ع] قوتلولق ، مبارکلك : سعد طالع § قوتلو ، مبارك : طالع سعد .

سَعَه { [ع] (وسعت) ایله مترادف : کنیشلك .

سَعی { [ع] چالیشمق : سعی برخزینه‌در § سعی عنله یورومك : صفا ایله مروه بینده سعی .

سَعِيد ٢ { [ع] سعادتلى ، مسعود : شهيد سعيد § قولو ، مبارك : عيد سعيد .

سَفَائِن { [ع] (سفينه) نك جمعى : كميلر : سفائن تجاريه ، سفائن حربيه .

سَفَارَت { [ع] ايلچيلك § ايلچيلك مقامى .

سَفَالَت { [ع] سفيللك ، دوشكونللك .

سَفَاهَت { [ع] سفيهلك ، ذوق عالمنده ياشايش .

سِفْر { [ع] كتاب ، جزء . جمعى : أسفار .

سَفَر { [ع] يولجيلق § حضر ، ك ضدى عسكرك حربه كيتمك اوزره حركتى . سفر بر = سفر حالنده بولونان .

سَفْرَاء { [ع] (سفير) ك جمعى : ايلچيلر : سفراى أجنبيه .

سَفْرَه { [ع] اوزه رنده يمك يه نيلن شى .

سَفَسَطَه { [ع] صاچمه ، صاچمه سوز .

سَفَك { [ع] قان دوكمك .

سُفْلِى { [ع] آلچاق ، بايا غى § دوشكون .

سُفُن { [ع] سفينه نك جمعى : كميلر : سفن حربيه .

سُفَهَاء { [ع] (سفيه) ك جمعى : ذوق عالمنده ياشايوب بيهوده پاره اسراف ايده نلر .

سَفِيد ٢ { [ف] بياض .

سَفِير ٢ { [ع] ايلچى .

سَفِينَه { [ع] گمى .

سَفَهَه { [ع] ذوق عالمنده باشسایان، بیهوده پاره صرف ایدمن.

سَقّاء { [ع] صوطاشیجی. (غاطاولارق شده. سز اوقونور.)

سَقامَت { [ع] سقیملك، بوزوقلق.

سَقَر { [ع] جهنم.

سَقَط { [ع] جسمانی بر عارضه یه اوغرامش آدام § کلامده خطا، بوزوقلق. عباره ده سقط وار § خطالی، بوزوق.

سَقف { [ع] طاوان. جمی: سقوف.

سُقُوط { [ع] دوشمك.

سَقی { [ع] (اسقا) ایله مترادف: صولامق؛ صو ویرمك.

سَقیم { [ع] سقامتلی، بوزوق.

سَك { [ف] کوپك.

سُکّان { [ع] (ساکن) ك جمی: ساکن اولانلر، اقامت ایدنلر، اهالی: سکان بلده.

سَکْتَه { [ع] کسیلمه، دورمه: ایشه سکته کلمك. سکتهٔ قلبیه. § سویلر ویا اوقورکن نفس آلمادن دورمه: قرآنده سکته یرلری... سکته دار = بوزولمش. فاصله عارض اولمش.

سَکَر { [ع] سرخوشلق.

سُکّر { [ع] شکر.

سَکْران { [ع] سرخوش.

سَکْرَه { [ء] حیرت شدت. جمعی : سکرات : سکرات موت .

سَکَنَه { [ء] (ساکن) ك جمعی : ساکن اولانلر ، اوطورانلر .

سُکْنی { [ء] ساکن اولاجق یر ، مسکن .

سُکُوت { [ء] صوصمه .

سُکُون { [ء] ساکنلك، حرکتسزلك، سکون دریا . § اضطرابسزلق : حال سکون . § حرکتسزلك : واوك سکونیله . . .

سِکّه { [ء] آقچه اوزرینه ضرب اولنان نقش § مولوی کلامی .

سَکِینَه ، سَکِینَت { [ء] ساکنلك، قلبك ساکن اولمسی . § وقار ، تمکین .

سَلّ { [ء] صیرمق : سل سیف .

سِلّ { [ء] ورم علتی . سل الرئه = آچی جکرورمی .

سِلاح { [ء] قلیچ، توفك، طابانجه وامثالی آلت .

سَلاسَت { [ء] کلامك قولای وآهنکله اوقونمه‌سی خاصه‌سی، سلیسلك .

سَلاسِل { [ء] (سلسله) نك جمعی .

سَلاطِین { [ء] (سلطان) ك جمعی : سلاطین عثمانیه = عثمانلی پادشاهلری .

سُلالَه { [ء] ذریت ، نسل : سلاله پیغمبری .

سَلام { [ء] بلاوآفتدن سالم اولمه . سلامت : دارالسلام = جنت .

سَلامَت { [ع] بلا و آفتدن سالم اولمه. سالملك

سلب { [ع] نفی، محو ایتمك.

سَلخ { [ع] دریسنی یوزمك. دریسی یوزولمك. § عربی آیلرك صوك گونی: سلخ رمضان.

سَلسَبیل { [ع] طاتلی، خفیف، لطیف صو.

سِلسِلَه { [ع] زنجیر. § برینه اولاشوب گیدن شیلرك هیئت مجموعه سی: سلسلهٔ جبال.

سُلطان { [ع] پادشاه، حکمدار. § پادشاهك زوجه و باکره سی.

سَلطَنَت { [ع] سلطانلق، پادشاهلق: سلطنت سورمك. § دولت، حکومت: سلطنت عثمانیه § دبدبه، طنطنه: کمال سلطنتله . . .

سَلَف { [ع] « خلف » ك مقابلی: برینده گیچیلن آدام جمعی: أسلاف.

سلك { [ع] صیرا، دیزی، مسلك: سلك جلیل عسکری.

سُلّم { [ع] مرديون.

سُلوك { [ع] یوله گیرمك، یول طوتمق: طریق حقه سلوك.

سَلوی { [ع] بال § بیلدرجینه بکزر بر قوش.

سَلیس { [ع] سلاستلی.

سَلیقَه { [ع] انشای کلام ملکه سی.

سَلیم { [ع] سلامته متصف، سلامتلی: عقل سلیم.

سُمّ {[ء] حیوان طیرناغی.
سَمّ {[ء] زهر: سم قاتل
سمدار = زهرلی.
سَماء {[ء] کوك: جمعی: سماوات.
سماوی = سمایه منسوب: کتاب سماوی.
سِمات {[ء] (سمه) نك جمعی: نشانلر، علامتلر: فضائلسمات = علائمی فضیلتدن عبارت اولان.
سَماحَت {[ء] سمیحلك، جومردلك.
سِماط {[ء] سفره.
سَماع {[ء] ایشیتمه. سماعاً = ایشتمه صورتیله. § مولویلرك دونمه‌سی.
سَمانَت {[ء] سمین اولمه، سمیزلك.
سُمبارَه {[ف] زیمبارە.
سَمت {[ء] طرف، جهت: شوسمتده... § محله، محل اقامت: سمتی نره‌سی؟...
سَمحاق {[ء] کمیکلری أورتن ایچه وپ پیشه‌لان زار.
سِمسار {[ء] مال مبایعه‌سی، نجیسی، دلال.
سَمع {[ء] ایشیتمه: حس سمع § قولاق: سمع عبرت.
سُمعَه {[ء] ایشیدیلمین دیه ریاکارانه ایشلمه. نیلن ایش.
سَمَك {[ء] بالیق.
سَمن {[ء] تره یاغی.

سَمَن { [ع] سیزلك : سمن کاذب .

سمن { [ف] یاسمین : برك سمن .

سَمَند { [ف] آت ، قوله آت .

سَمَندَر { [ع ـ ف] کویا آتش ایچنده یاشار موهوم برحیوان .

سُمّ { [ع] «علو» ایله مترادف : معنوی بوکسه کلك .

سمور { [ع ـ ف] دهر ـ یسمندن کورك یاپیلان غایت یوموشاق توبلی برحیوان . (غلط اولارق استعمالی : سامور)

سَمُوم { [ع] سام یلی : باد سموم .

سُمُوم { [ع] (سم) ك جمعی : زهرلر .

سَمپِن { [ع] سمیز .

سِنّ { [ع] دیش . § یاش .

همسن = برسنده بولونان ، یاشداش .

سِنان { [ع] مزراق .

سنبل { [ف] معروف چیچك .

سنبلی = سنبل رنکنده

هوای سنبلی = قاپانیقجه ویاغمورسز هوا .

سنبله { [ع] باشاق . § معروف برج .

سُنَّت { [ع] حضرت پیغمبرك سیرت حسنه سی . § ختام .

سَنج { [ع] (سنجیدن = طارتمق) مصدرندن مشتق : نکته سنج .

سِنجاب { [ع] معروف کوچوك حیوان .

سنجابی = سنجاب رنگنده.

سَنْجِيدَه ٢ { [ء] طارتیلمش، موازنتلی. منتظم: سخن سنجیده .

سَنَد { [ء] بورج وسائره ایچون یازیلان کاغد. § دلیل ، برهان .

سِنْدَان { [ء] أورس .

سُنْدُس { [ء] ایجه اطلس.

سِنْدِيقَه { [فر] معاملات تجاریه وصرافیه دن بریك محافظهٔ منفعت ضمننده متحداً ایفاسی ایچون تشکیل اولونان هیئت : فس سندیقه سی .

سَنَك { [ف] طاش .

سنكدل = طاش یوره کلی ، مرحمتسز .

سنكستان = طاشلق یر.

سنكين = طاشدن ، طاش گبی .

سُنَن { [ء] (سنت) ك جمی : سنن سنیه .

سُنُوح { [ء] آنسزین خاطره کلمه : جمی: (سنوحات) .

سِنَّور { [ه] کدی .

سَنَه { [ء] یل: سنهٔ حاضره.

سنوی = سنه لك، بر یللق: سنوی واردت .

سَنِيّ { [ء] معناً یوکسه‌ك، عالی : ارادهٔ سنیه.

سُنِّيّ { [ء] أهل سنتدن اولان .

سِنِين ٢ { [ء] (سنه) نك جمی : یللر .

سِنْيُور { [اه] افندی، آغا، موسیو .

سُوی { [ف] طرف، جهت: سو بسو = طرف طرف، هر طرفده.

سُوء { [ء] «حسن» ك ضدی. کوتولك § کوتوفنا: سوء ظن، سوء اداره.

سِوا { [ء] غیری. ماعدا: ماسوا = ألهدن غیری هرشی، مخلوقات.

سَوابِق { [ء] (سابقه) نك جمعی: گچمش شیلر: سوابق احوال.

سَواحِل { [ء] (ساحل) ك جمعی: دهیز کنارلری.

سُوار { [ف] بینن، بینمش: أسب سوار = آته بینمش.

سُؤال { [ء] صورمق: سؤال و جواب §

دیلهنمك: ذل سؤال.

سُوخته { [ف] یانمش، یانیق: نان سوخته §

طلبهٔ علومدن هربری صوفته.

سُود { [ء] فائده: بی سود = فائدهسز.

سَوداء { [ء] صوك درجهده میل، عشق: سودای جمال. § (أسود) ك مؤنثی: سیاه.

حبهٔ سودا = (سیاه دانه) چورهك اوتی.

سُور { [ف] دوگون، شنلك: سور پر سرور.

سُور { [ء] حصار، یوکسهك دیوار: استانبول سورلری.

سُوراخ { [ف] دهلیك: سوراخ سوراخ = دهلیك دهشیك.

سُورَه { [ع] قرآن كريمك منقسم اولديغى يوز اون درت پارچه‌دن هربرى: سورهٔ فاتحه، سورهٔ يس.

سوز { [ف] يانمه: سوزدل. § (سوختن = ياقمق) مصدرندن أمر حاضر: جانسوز = جان ياقان.

سوزان { [ف] ياقان: آتش سوزان § ياقان: دل سوزان.

سوزِش { [ف] يانمه. يانديش: سوزش قلب.

سوزناك { [ف] محرق، مؤثر § موسيقيده برمقام.

سوسن { [ف] صوصام چيچكى.

سوق { [ع] چارشى، بازار. جمعى أسواق.

سَوق { [ع] ايله‌مك سوردرمك.

سَوِيّه { [ع] برابرلك، مساويلك: على السويه = مساوات اوزره. § مابين سطحى: سويه‌سى يوكسه‌ك . . .

سَه { [ف] اوچ: سه‌پا، سه‌پايه = اوچ آياقلى اسكمله، تراپه‌زه.

سِهام { [ع] (سهم) ك جمعى: اوقلر: سهام قضا. سهام بلا.

سَهل { [ع] قولاى.

سهل ممتنع = قولاى گورونديكى حالده برعيننى سويله‌مك بك مشكل اولان سوز.

سَهم { [ع] اوق؛ جمعى: سهام. § حصه،

حصه سندی؛ جمعی: أسهام

سَهو { [ه] یا کلیش : سهو مرتب ، سهو قلم § یا کیلمه : سجدهٔ سهو: سهواً = یا کیله رق، یا کلیشلقله .

سُهولَت { [ه] سهیل اولمه، قولایلق.

سُهَیل { [ء] پارلاق بیلدیز: سهیل یمانی .

سِی { [ف] اوتوز .

سیِّئات { [ء] (سیئه) نك جمعی و «حسنات» نك ضدی : فنا لقلر ، کوتو ایشلر .

سَیّاح { [ء] سیاحت ایدن، دولاشوب گزه‌ن. جمعی : سیاحین.

سِیاحَت { [ء] مملکتدن مملکته دولاشوب گزمك .

سَیّار { [ء] سیر ایده‌ن ، یوروین ، گزه‌ن: سیار صاتیجی .

سَیّاره { [ه] سیرایدن ، ثابت اولمایان بیلدیز. جمعی : سیارات .

سِیاسَت { [ء] ادارهٔ حکومت متده. بین الدول مناسباتده طرز حرکت : پولتیقه . § مجرملر اوزرینه ترتب ایدن جزانك اجراسی . سیاستگاه = سیاست محلی ، مقتل .

سِیاسی { [ء] سیاسته متعلق: أمر سیاسی. امور سیاسیه. جمعی: سیاسیات = سیاسی ایشلر، پولتیقه یه عائد شیلر .

سِیاق { [ء] سوزك کلیشی: سیاق وسباق .

سَيَّال: [ع] سيلان ايده‌ن، پك سهولتله آقان: ايسپيرطو سيال بر مايعدر.

سَيَّالَه: [ع] آقيجى ماده: سيالهٔ برقيه، سيالهٔ ألكتريقيه.

سِيَّان: [ع] مساوى ايكى شى.

سِياه: [ف] قاره: خاك سياه.

سَيِّئ: [ع] كوتو، فنا.

سَيِّئَه: [ع] كوتو. فنا ايش. جمعى سيئات: أللهم سيئاتى عفو ايتسين...

سَيِّد: [ع] اولو، أفندى: سيدى = أفندم.

سَيْر: [ه] يورومه: سير فى المنام = اويقوده قالقوب يورومه. § گزمه: سيره جيقمشلر. § تماشا ايتمه: ايى سير ايدينكز...

سِپَر: [ف] «گرسنه» نك ضدى: طوق.

سِيَر: [ع] (سيرت) نك جمعى: معناً طوتولان يوللر، مسلكلر: سير نبويه.

سپِراب: [ف] صويه قانمش. § تازه، طراوتلى.

سِيرَت: [ع] انسانك معناً طوتديغى يول، مسلك: سيرت حسنه.

سَيف: [ع] اقيليج. جمعى: سيوف.

سَيل، سَيلاب، سَيلابَه [ف] ياغمور دن حاصل اولان رق كثر تله آقان صو.

سَيَلان: [ع] آقمق: سيلان دم.

سیلیسیوم [لاتینجه‌دن] اجسام بسیطه‌دن بری .

سیم [ف] گوموش . سیمین = گوموشدن، گوموش گبی .

سیما [ع] چهره ، یوز .

سیماب [ع] جیوه .

سیمرغ [ف] « عنقا » ده‌نیلن اسمی وار، جسمی بوق قوش .

سیمیا [ع] معادنی کریا آلتون حالنه کتیر- مه‌یی اوگره‌دن علم .

سینه [ف] گوگس .

سیوف [ع] (سیف) ك جمعی : قیلیجلر .

سیوپل [فر] باشی بوزوق قیسا- فتی : سیویل آلبسه .

سیه [ف] « سیاه » دن مخفف : قاره : سیه‌کار = کونولك ایشله‌ین، فاسق .

ش

شائبه [ع] أثر ، أماره، شبهه: شائبهٔ تردد .

شاب [ع] گنج ، ده‌لیقانلی . شاب أمرد = هنوز صاقالی چیقمامش گنج .

شاباش [ف] آفرین ، تحسین ،

شاخ {[ه] دال: شاخ گل .

شاد، شادان، شادمان {[ف] مسرور، سه‌وینجلی . شادی، شادمانی = شاداق، سه‌وینج .

شاذّ {[ع] قاعده‌دن خارج، قاعده خارجنده : بوکلمه شاذدر .

شارِب {[ع] ایچیجی، ایچن : شارب اللیل والنهار = گیجه گوندوز ایچن بکری، § بیق .

شارِح {[ع] شرح وایضاح ایده‌ن : شارح مثنوی .

شارِع {[ع] شریعتی وضع ایده‌ن: الله یاخود پیغمبر: اذن شارع §

صوقاق، جاده .

شارِق {[ع] پارلایان : نجم شارق .

شارْلاتان {[فر] عالملك، طبیبلك، هنر ورلك طاسلایوب خلقی اغفال ایده‌ن .

شاطِر {[ع] شطارتلی، شن، شوخ .

شاعِر {[ع] شعر سوه‌ین .

شافِع {[ع] شفاعت ایده‌ن : شافع روز جزا = پیغمبریمز .

شاقّ {[ع] زحمتلی، مشقتلی . (مؤنثی شاقه : خدمات شاقه .)

شاکِر {[ع] شکر ایده‌ن .

شاگِرد {[ف] تحصیلده بولونان، بر

خواجه‌دن درس آلان. جمعی: شاگردان = طلبه.

شالوپه { [فر] ایکی دیره‌کلی خفیف وکوچوك کمی.

شام { [ة] آقشام: شام غریبان.

شام { [ء] شم ایده‌ن، فرقودویان. (مؤنثی = شامه: قوهٔ شامه.)

شامِل { [ء] شموللی، احاطه ایدیجی: شوجمله بومعنالری شاملدر.

شان { [ء] خلق نظرنده بویوك گورونن وصاحبی ایچون مدار افتخار اولان حال، بویوکلك.

شاه { [ف] طاراق.

شاه { [ف] آمر، حکمدار: شاه جهان.

شاهباز = ایری طوغان.

شاهبال، شاهپر = قاناد‌ك أك اوزون توبی، (بالتعمیم) قاناد.

شاهِد { [ء] گوره‌ن: وقعه‌نك شاهدی...

§ شهادت ایده‌ن.

شاهد زور = یالانجی شاهد.

شاهراه { [ف] بویوك یول، جاده.

شاهزاده { [ف] شاه أولادی: شهزاده.

شاهِق { [ء] یوکسك، مرتفع: جبال شاهقه.

شاهَنشاه { [ف] أك بویوك پادشاه، پادشاهلرك پادشاهی.

شاهنشین { [فا] سوقاغه ناظر اوطه چیقمه‌سی ، شهنشین .

شاهین { [ف] معروف آوجی قوش .

شایان { [فا] لایق ،

شاید { [فا] أدات احتمال: اگر : شاید کلیرسه خبر ویریکز.

شایسته { [ف] لایق : شایستهٔ تحسین

شایع { [ع] شیوع بولان، یایلان .

شایعه { [ع] شیوع بولمش شی : بوشایعه نك أصلی یوقدر . جمعی : شایعات .

شئامت { [ع] مشئوماق ، اوغورسزلق .

شأن { [ع] ایش، فعل، یکی ایش ، یکی ظهور ایدن حال ، حادثه، وقعه . جمعی : شئون . جمع الجمعی : شئونات .

شب { [فا] کیجه : شب تاریك = قاراکلق کیجه .

شبانکاه = کیجه وقتی : آه شبانکاه .

شبانه = کیجه وقتی اولان: ضیافت شبانه .

شببوی = معروف کوزه‌ل قوقولی جیچك .

شبپره = کیجه قوشی، یاراصه .

شبتاب = آتش بوجکی.

شبخون، شبیخون = کیجه باصقینی .

شبخیز = کیجه وقتی

اویانوب قالقان : زاهد شبخیز .

شبدیز = یاغیز آت .

شب زنده دار = گیجه اویومایوب عبادت ایدن .

شبستان = حرم دائره سی . § یاتاق اوطه سی .

شبم = گیجه یاغان رطوبت ، چی .

شَباب ([ء] گنجلك : أیاق شباب .

شُباط ([سر یانیدن] سنه . نك صوك آیی .

شبان ([ه] (شاب) ك جمی : گنجلر : شبان وطن .

شَبَح ([ء] جسد ، جثه ، جسم . جمی : أشباح .

شبع ([ء] طویمه ، طوقلق : حصول شبع . § « گیمیاده » : برمایعك متماً دیاً بجنه آنیلان جسمی آرتیق أریده مه یه جك حاله کله سی ، مشبوع اوله سی .

شَبعان ([ه] طوق ، طویمش .

شَبَکه ، شَبیکه ([ء] آغ ، بالیق آغی .

شبه ([ه] برشیئك بکزه دی : شبه جزیره .

شُبهه ([ء] اوبله می یوقسه د. گیلمی دیه برشیئی کسدیره مه مك حالی . جمی : شبهات .

شَبیه ([ء] بکزه ر ، بکزه ین .

شِتاء ([ء] قیش : موسم شتا .

شِتاب ([ف] عجله .

شتابان = عجله ایله گیدن .

شُتُر دوه { [ف] (اشتر) دن مخفف : دوه .
شتربان = دوه جی .

شَتْم { [ع] سوكمك . سو- كوب صايمق § سو- كوش ، كفر . جمعی : شتوم .

شَتِيّ { [ه] (شتيت) ك جمعی : آيری آيری ، باشقه باشقه : مواد شتی . مسائل شتی .

شَتِيتْ { [ع] داغينيق .

شُجَاعْ { [ع] شجاعتلی .

شَجَاعَت { [ع] شجيعلك ، يكيتلك .

شَجَرْ { [ع] آغاج . جمعی : أشجار .

شَجَرَه { [ع] آغاج : شجرهٔ طوبی . § بر سلاله نك هيئت مجموعه سی ، سلسله : شجرهٔ آل عثمان .

شُجْعَانْ { [ع] (شجيع) ك جمعی .

شَجِيعْ { [ع] شجاعتلی ، يوره كلی ، قهرمان .

شَحْمْ { [ع] ايچ ياغی . جمعی : شحوم .

شَحْنَه { [ع] صو باشی ، ضابطه مأموری .

شَخْصْ { [ع] انسانك هيئت جسمانيه سی ، كيمسه ، ذات : جمعی : أشخاص .
شخصی = شخصه متعلق ، انسانك كنديسنه عائد
شخصيات = بريسنك شخصنه متعلق اوپه رلرنسز سوزلر .

شَدّ { [ع] صيقی باغلامق : شدرحل = (اكر باغلامق ، أكری صيقمق) :

یولجیلق ایتمك .

شَدائِد ج [ء] (شدیده) نك جمعی : شدتلی حالار ، بلالر ، مصیبتلر : شدائد هوا ، شدائد حیات .

شِدَّت [ء] شدیدلك ، سرتلك ؛ زیاده لك : شدت شتا . شدت ذکا .

شَدید [ء] شدتلی ، سرت ؛ زیاده : عذاب شدید .

شَدیدَه [ء] شدتلی حال ، بلا ، مصیبت .

شَرّ [ء] (خیر) ك ضدی : فنالق ، کوتولك . جمعی : شرور .

شِراء [ء] صاتین آلمه . بیع وشرا = آلوب صاتمه ، آلیش ویریش .

شَرائِط ج [ء] (شریطه نك جمعی : موجودیتی هرحالده ایجاب ایدن ، شرط اولان شیلر : شرائط اشتراء شرائط لازمه .

شَراب [ء] ایچیله جك شی ، ایچه جك . § سر خوشلق ویرن معهود مایع .

شَرابَنَل [ف] محاربه ده قوللانیلان بر نوع مرمی .

شِرار ، شِرارَه ، شَرَر [ء] قیویلجم .

شَرافَت [ء] شرف صاحبی اولمه ، شرفلیلك .

شَرایِع ج [ء] (شریعت) ك جمعی : الله ك امر ونهی کبی احکام مقدسه سی .

شُرب [ء] ایچمك : أکل وشرب .

شَرْبَت [ء] ایچه جك طاتلی .

شِرّت { [ء] شريرلك ، شرليلك . § (مبالغة) : شرير .

شَرْخ { [ء] آچمق : شرح صدر . § قاپاليجه اولان . برسوزى آچمق ، ايضاح ايتمك § ايضاح ايچون سوبله نيلن سوز ويا يازيلان كتاب : دريكتا شرحى .

شَرْحَه { [ء] ياريق : شرحهٔ سينه .

شِرْذِمَه { [ء] آز انسان گروهى .

شَرْط { [ء] برشيئك وجود واجراسى ايچون مطلقا لازم اولان شى : نمازك شرطى . درميان ايديلن شرطلر . جمعى : شروط .

شَرْع { [ء] أللهك أمر ونهى كى أحكام الهيه سندن عبارت اصول : شرع شريف .

شَرَف { [ء] معنوى يوكسه كلك ، اولواق : عزو شرف .

شُرَفا { [ء] (شريف)ك جمعى : پيغمبريمزك نسلندن اولانلر .

شُرْفَه { [ء] يوكسه‌ك محلك چيقينتيسى ، مناره‌نك أذان اوقونان محلى . جمعى : شرفات .

شَرق { [ء] « غرب »ك ضدى : گونشك دوغديغى جهت .

شِرك { [ء] جناب حقه برشريك طانيمه ، أللهدييه اللهدن غيرى شيلره طانيمه ، مشركلك .

شُرَكاء { [ء] (شريك)ك جمعى : اورتاقلر .

شِرْكَتْ { [ء] اورتاقلق: عقدشركت . § بر بريله اورتاق اولان هيئت وبونك اداره خانه-سى.

شَرَمْ { [ف] اوتانمه، حيا . شرمسار = اوتانان ، اوتانمش .

شُرُورْ { [ء] (شر) ك جمعى : فنالقلر ، كوتولكلر .

شُرُوطْ { [ء] (شرط)ك جمعى : شروط صلات = نمازك شرطلرى.

شُرُوعْ { [ء] باشلامق .

شِرْيَانْ { [ء] قرمزى قان داماري .

شَرِّيرْ { [ء] شرلى . دائما شر ايشلهين .

شَرِيطَه { [ء] شرط اولان شى .

شَرِيعَتْ { [ء] (شرع) ايله مترادف شريعت غرا .

شَرِيفْ { [ء] شرفلى ، شرف صاحبى . جمعى: أشراف § سلالهٔ پيغمبريدن اولان ذات . جمعى: شرفاء.

شَرِيكْ { [ء] اورتاق : شريك تجارت .

شَشْ { [ف] آلتى .

شَشخانه = آلتى يولى توفك وطوب .

شَصتْ { [ف] آلتمش .

شَطّْ { [ء] بويوك نهر : شط العرب .

شَطارَتْ { [ء] شاطرلق، شنلك . شوخلق.

شَطَحِيّاتْ { [ء] هزليات.

شَطْرَنجْ { [ء - ف] معروف اويون .

شَعائِر { [ء] (شعیره) نك جمعی : علامتلر : شعائر اسلام .

شِعار { [ء] علامت : شعار انسانیت § عادت : فضیلت شعار ، شهر تشعار .

شُعاع { [ء] براپللك تل حالنده انتشار ایدن ، تل تل گردونن ضیا . جمعی : شعاعات .

شَعب { [ء] جماعت . طائفه ، قبیله . جمعی : شعوب .

شَعبان { [ء] معروف آی .

شُعبَه { [ء] بولوك ، قسم . جمعی : شعبات

شُعبَده { [ف] حقه بازلق .

شَعر { [ء] قیل .

شِعر { [ء] گرك منثور ، گرك منظوم بلیغ سوز . جمعی : أشعار .

شُعَرا { [ء] (شاعر) نك جمعی : شعرسویله‌ین‌لر .

شَعشَعه { [ء] (مادی معنوی) : پارلاقلق .

شُعله { [ف] آلو ؛ ایشیق .

شُعُور { [ء] طویمه ، حس ایتمه ، آ کلامه ، بیلمه : مختل الشعور = شعوری‌نه خلل کلمش ، صاپتمش .

شَعیر { [ء] آریه .

شَغال { [ف] چقال .

شَغَف { [ء] چیلدیره‌سی یه سوزمه : مبتلای شغف .

شُغل { [ء] مشغول اولاجق شی ، ایش .

شِفاء { [ء] خسته لکدن قورتوله .

شَفاعَتْ { [ء] صوچلو ویا محتاج اولان ایچون عفو ویا احسان رجاسی .

شَفّاف { [ء] باقیلنجه اوته طرفی گورونن ، برّاق : جسم شفاف .

شِفاه { [ء] (شفه) نك جمعی : دوداقلر .

شفاهاً = آغیز ایله ، آغیزدن . شفاهی = آغیز ایله اولان : شفاهی افاده .

شَفْتالو { [فا] معروف میوه .

شِفره { [فر] کیمسه اکلامایه جق صورتده تلغراف چکمکده مستعمل رقمدن عبارت رموز .

شَفَق { [ء] گونشك غروبندن صوکرا ویا طلوعندن أول پیدا اولان قیزیللق .

شَفَقَتْ ، شَفْقَتْ { [ء] آجیبوب أسیر کهمه : شفقت مادرانه .

شَفَه { [ء] دوداق .

شفوی = دوداغه منسوب دوداقله اولان : حروف شفویه .

شق شفه = آغیز آچمق .

شَفیع { [ء] شفاعت ایدن ، شفاعتجی : شفیع روز جزا .

شَفیق { [ء] شفقتلی .

شَقّ { [ء] یارمق ، بیرمق § یارق ، چاتلاق .

شِقّ { [ء] مسئله نك ایکی جهتندن هر بری : شق أول ، شق ثانی .

شِقاق • [ء] انفاقسرلق، اختلاف : نفاق وشقاق .

شَقاوَت • [ء] شقیلك، حیدودلق : شقاوت مستمره .

شُقّه • [ء] کاغدپارچه‌سی، مکتوب .

شَقِی • [ء] شقاوت صاحبی، حیدود.

شَكّ • [ء] «یقین» ك ضدی : شبهه : لاشك = شبهه‌سز .

شِكار • [ف] آو. § آولامه: صید وشکار . § دهگرلی، حالت طبع : شکار برشی دهگیل یا . § (شکردن = آولامق) مصدرندن أمر حاضر : دلشکار = گوکل آولایان.

شکاف • [ف] (شکافتن = یارمق، یرمق) مصدرندن امر حاضر: سحابه شکاف = بولوطلری یرتان .

شِکایَت • [ء] خشنود اولمادیغنی سویله‌مه وبویولده سویله‌نیلن سوز. جمعی: شکایات.

شُکر، شُکران • [ء] گوردولن نعمته مقابل اظهار اولونان قیمتشناسلق .

شِکَست • [ف] قیریلمش، قیریق: شکست اولمش § قیرمه: شکست ایتمش.

شِکَسْته • [ف] قیریلمش، قیریق .

شُکُفته • [ف] آچیلمش.

شَکْل { [ء] بچیم، تیلیق.
§ رسم، صورت.

شِکَم { [ف] قارین.
شکم پرور = (قارین بیله بن): بوغازدوشکونی، اوبور.

شِکَن { [ف] (شکستن = قیرمق) مصدر ندن امر حاضر: خاطر شکن: خاطر قیران.

شُکُون { [ه] داعما شکر ایدن.

شُکُوفه { [ف] چیچك.

شَکْوَه، شَکْوی { [ء] شکایت.

شُکُوه { [ف] شان وشرف، دبدبه وسلطنت.

شَکیب { [ف] صبر: نما شکیب = صبرسز.

شَکیمَه { [ء] بی پروا مقاومت ایتمك حالی: قوی الشکیمه.

شَلّاله { [ء] بیوك چاغلایان: نیاغارا شلاله سی.

شَمّ { [ء] قوقلامه.

شَمائِل { [ء] (شمال) ك جمعی: خویلر: شمائل پیغمبری.

شَماتَه { [ء] زیاده گورولتی.

شُمار { [ف] صایی حساب: بی شمار§ (شمردن = صایمق) مصدر ندن امر حاضر: خطره شمار = آدیم صایان.

شِمال { [ء] « یمین » ك ضدی صول طرف « جنوب » ك ضدی: کوزشك دوغدیغی طرفه دونولدکده صولدهٔ قالان طرف.

شَمس { [ء] گونش.

شَمْشِير ، شَمْشِير [فـ] قيليج .

شَمْع [ء] موم .

شُمُوس [ء] (شمس) ك جمعی : وثابت بيلد يزلر : شموس بی نهايه

شُمُول [ء] (معناً) : ايچنه آله ، حاوی اولمه : شموللی سوزلر ...

شَمَّه [ء] (مجازاً) : بك جزئی مقدار : شمهٔ وفا .

شَمِيم [ء] گوزه ل قوقو : شميم صبا .

شِنَا ، شِنَاه [فـ] صوده يوزمه .

شناور = صوده يوزيجی ، يوزگج .

شِنَاس [فـ] (شناختن = آكلامق ، طانيمق ، بيلمك) مصدر ندن أمر حاضر : مرّيت شناس . نعمت شناس ، قدر شناس .

شَنَاعَت [ء] شنيعلك ، زياده چيركينلك ،

شَنْبِه [فـ] جمعه ايرتسی .

شِنِيدَه [فـ] ايشيديلمش . ناشنيده = ايشيديلمامش .

شَنِيع [ء] شناعتلی ، بك چيركين .

شُوی [فـ] بيقامه : شست وشو § (شستن = بيقامق) مصدر ندن أمر حاضر : جاما شوی = جاماشير بيقايان ، جاماشيرجی .

شَوَائِب [ء] (شائبه) نك جمعی : أثرلر ، أمارهلر .

شَوَّال [ء] معروف آی : شوال مكرم .

شَواهِقْ { [ء] (شاهق) و (شاهقه) نك جمعی، یوکسه کلر . یوکسه‌لك جهنلر، تپه‌لر: شواهق جبال.

شُوخْ { [ف] شیوه‌لی، شن، اویناق .

شُورْ { [ف] کسکره‌مسی، طوزلو، آجی: آب شور§ شماله، چیفیاتی: شور دریا .

شورش = قاریشیقلق، اغتشاش .

شُورَه { [ف] چوراق، غیر منبت . شوره‌زار = چوراق یر .

شُورَیْ { [ء] مشاوره: شورای دولت.

شُوریدَه { [ف] حالی پریشان

شُوسَه { [فر] ایکی طرفی خندقلی اوزون یول .

شَوقْ { [ء] کوکلمیلی، میل و آرزو. جمعی: أشواق .

شَوْکَتْ { [ء] قدرت و هیبت: شوکتمآب .

شُومْ { [ف] اوغورسز: شوم آغزلی .

شَوْهَرْ { [ف] قوجه، زوج.

شَهْ { [ف] (شاه) ه باق .

شِهابْ { [ء] کوك بوزنده بعضاً آقوب گیتدی یکی گوروان آتش پارچه‌سی: شهاب ثاقب .

شَهادَتْ { [ء] شاهدلك ایتمه، شاهدلك: شهادت ایدییورمیسکز ؟§ شهید اولمه، شهیدلك : یا شهادت ، یاظفر . ..

شَهامَتْ { [ء] شجاعت وحشمتله مترافق

ذكا § رياست وحاكميت .

شَهْباز { [ف] (شاهباز) . باق .

شَهْبال { [ف] (شاهبال) . باق .

شَهْپَر { [ف] (شاهپر) . باق .

شُهَداء { [ع] (شهيد) ك جمعى : دين يولنده قتل اولونانلر .

شَهْر { [ع] آى : شهر رمضان . § بويوك قصبه : استانبول شهرى .

شَهْراه { [ف] (شاهراه) . باق .

شُهْرَت { [ف] خلق آراسنده سويلنمه . مشهور اولمه ، أون .

شَهْرِيار { [ع] بويوك حكمدار .

شَهْسُوار { [ف] (شاهسوار) . باق .

شَهْلاء { [ع] (أشهل) ك . مؤنثى : آلاكوزلو .

شَهَنْشاه ، شَهْنْشَه { [ف] (شاهنشاه) . باق .

شَهْنْشِين { [ف] (شاهنشين) . باق .

شَهْوَت { [ع] أركك ايله ديشيدك برلرينه اولان طبيعى ميللرى . جمعى : شهوات .

شُهُود { [ع] (شاهد) ك جمعى : شهادت ايده نلر .

شُهُود { [ع] ميدانه كلمه ، كوزه كورونمه : عالم شهود .

شُهُور { [ع] (شهر) ك جمعى : آيلر .

شَهِيد ٠ { [ع] دين حق اوغرنده قتل اولونان

شَهِير ٠ { [ع] پك مشهور، شهرتلی .

شَهِيق ٠ { [ع] صولوغی ایچری آلهرق سس چیقارمه . شهیق حمار . § « زفیر » ك مقابلی : نفس آلمه .

شَيء ٠ { [ع] ذی روح اولمایان موجود داتدن مذکر ، تسنه . جمعی : أشیاء

شَيَاطِين ٠ { [ع] (شیطان) ك جمعی .

شَيب ٠ { [ع] صاچ صاقال آغارمه . اختیارلق : شیب وشباب .

شَيخ ٠ { [ع] اختیار . § قبیله رئیسی . جمعی : شیوخ § برتکیه درویشلرینك مقتدای جمعی : مشایخ .

شَيخُوخَت ٠ { [ع] شیخلك ، اختیارلق .

شَيدا ٠ { [ف] دهلی ، دل شیدا .

شِير ٠ { [ف] آرسلان : شیرنر § سوت : شیرمادر .

شِيرازَه ٠ { [ف] کتابك ایاپراقلرینی صورت منتظمه ده ضبط ایدهن باغ . أورگو . § (مجازاً) : نظام ، انتظام .

شِيرَه ٠ { [ع] شیرا .

شِيرِين ٠ { [ف] طاتلی : آب شیرین . § سه ویملی : شیرین چهره .

شَيطان ٠ { [ع] ابلیس : شیطانی = « رحمانی » نك ضدی : شیطانه منسوب : رؤیای شیطانی .

شیطنت = شیطانلق. قورنازلق.

شیعه [ف] شیعیلر فرقه‌سی.

شیق [ف] گوزه‌ل، ظریف، سوسلو.

شیم [ع] (شیمه) نك جمعی.

شیمه [ع] گوزه‌ل خوی: شیمهٔ انسانیت.

شین [ع] عیب، لکه

شیوخ [ع] (شیخ) ك جمعی. قبیله‌رئیسلری.

شیوع [ع] هرکسجه دویوله، شایع اولمه، یایلمه.

شیون [ف] ماتم: روز شیون.

شیوه [ف] جلوه، أدا: شیوه‌کار § طرز، اسلوب: شیوهٔ لسان.

ص

صایب [ع] صواب ایله متصف، خطا ایتمین: رأی صائب. افکار صائبه.

صائل [ع] صولت ایدن، صالدیران: دفع صائل.

صائم [ع] اوروجلو، (مؤنثی: صائمه.)

صابر [ع] صبرایدن، صبرلی.

صاحب [ع] مالك، متصرف. صاحب خانه.

صادِر { [ء] صدور ايدن، چيقان .

صادق { [ء] دوغرو، صداقتلى

صارِم { [ء] كسيجى، كسكين : سيف صارم .

صاعِد { [ء] صعود ايدن، يوكسه لن .

صاعِقه { [ء] ييلديريم : سپر صاعقه . جمعى: صواعق .

صاف ، صافى { [ء] خالص، تميز ، طورو .

صالِح { [ء] صلاح صاحبى: رجل صالح . § يارار، آلوير يشلى: استعداله صالح ...

صامِت { [ء] (ساكت) . باقى .

صانِع { [ء] باپان. ميدانه گتيرمن .

صانع لم يزل = الله .

صَبا { [ء] لطيف روزكار .

صَباح ، صُبح { [ء] گون استداسى.

صَباحَت { [ء] كوزللك، دللك .

صِبغ ، صِبغه { [ء] بويا: صبغهٔ حسنه .

صبغة الله = فطرة الله فطرت اسلام .

صَباوَت { [ء] صبيللك ، جوجوقلق .

صَبر { [ء] شدائد ولدائنده قارشى نفسى ضبط ايتمه : صبر ومتانت .

صَبور { [ء] چوق صبر ايدن ، صبرى چوق .

صَبِي ٢ { [ء] كوچوك أركك چوجرق : مؤنثى صبيه . جمعى: صبيان

صِيت ٢ { [ء] شهرت . أون: صيت جميل .

صَبِيح ٢ { [ء] صباحتلى ، دلبر ، گوزەل .

صَحَائِف { [ء] (صحيفه) بك جمعى: كاغد يوزلرى

صَحَابَت { [ء] صاحب چيقمه ، بنمسه يوب ياردم ايتمه .

صَحَابِي ١ { [ء] أصحاب كرامدن هر برى .

صَحَارِى ، صَحَارِي { [ء] (صحرا) نك جمعى: اووالر ، چوللر .

صَحَاف { [ء] كتابجى .

صُحْبَت { [ء] گوروشوب قونوشمه .

صَحَّت { [ء] صحيحلك ، صاغلق: صحت كلام ، صحت وجود .

صَحْرَاء { [ء] اووا ، چول .

صُحُف { [ء] (صحيفه) نك جمعى: بعض پيغمبرلره نازل اولان رساله لر .

صَحْن { [ء] اورته . اورته يرى: صحن صفه § زيل . § بويوك كاسه . § (تورلجه ده): يمك قابى .

صَحْنَه { [ء] تياتروده اويونجيلرك اوينا دقلرى محل ، شانو .

صَحْو { [ء] آيلمه ، آيبقلق: حال صحو .

صَحِيح ٢ { [ء] صحتلى ، دوغرو ، صاغ: صحيح فكر . صحيح وجود .

صَحِيفَه ٢ { [ء] كاغد يوزى ،

صَخْرَه {[ء] بويوك طاش، قايا جمعی: صخور.

صَدْ {[ف] يوز: (١٠٠)

صَدا {[ء] سس. § عكس صوت.

صَدارَت {[ء] صدر اعظملق.

صُداع {[ء] باش آغريسی: موجب صداع.

صَداقَت {[ء] صادقلق، دوغروراق.

صَدَد {[ء] لافيردی صيراسی، اصل سوزه.

صَدر {[ء] كوكس. ضيق صدر § اك باش اك يوقاری: صدر كلام. صدر مجلس § أك بويوك وزير: صدر عالی.

صَدَف {[ء] اينجی قابوغی.

صِدق {[ء] صادق اولمه، دوغرولق.

صَدَقَه {[ء] فی سبيل الله فقرايه ويريلن شی.

صَدَمَه {[ء] چارپمه، چارپيش. جمعی: صدمات.

صُدُور {[ء] (صدر) ك جمعی: باشلره اولانلر، ايلهری كلهنلر. صدور ناس. § اك بويوك وزيرلر: صدور عظام.

صُدُور {[ء] صادر اولمق، چيقمق.

صِدّيق {[ء] صدق تام صاحبی، پك صادق.

صَراحَت {[ء] سوزده صريحلك، آچيقلق.

صِراط {[ء] يول: صراط مستقيم § جهنمك اوزه رندهكی كوپرو.

صَرّاف {[ء] پاره بوزمق، فائضله پاره ويرمك

کی ایشلرله مشغول اولان.

صَرْصَر: [ء] پك شدتلی روزکار.

صَرف: [ء] خرج ایتمك: صرف نقود. ص ف ذهن § چه‌ویرمك، دوندورمك: صرف نظر. § کلام لردن بحث ایده‌ن علم.

صِرف: [ء] ساده، صافی، ایچنده باشقه شی یوق: صرف یالان...

صُرّه: [ء] پاره کیسه سی: صره امینی.

صَرِیح: [ء] صراحتلی، آچیق.

صَعب: [ء] «سهیل» ك ضدی: کوج، چتین: صعب المرور.

صُعُوبَت: [ء] (سهولت) ك ضدی: کوجلك

صُعُود: [ء] یوکسه‌گه چیقمه، یوکسه‌لمه.

صَغائِرَه: [ء] (صغیره) نك جمعی: و «کبائر» ك ضدی: کوچوك کناهلر.

صِغار: [ء] (صغیر) ك جمعی: کوچوکلر.

صِغَر: [ء] کوچوکلك.

صَغیر: [ء] «کبیر» ك ضدی: کوچوك.

صَفّ: [ء] دیزی، صیرا.

صف شکن = صف یاران.

صَفاء: [ء] «جفاء» نك ضدی: کدرسزلك. کوکل شنلکی.

صِفَت: [ء] حال، کیفیت: صفت ممدوحه. § (صرفده): برشیئك حال وکیفیتی بیلدیره‌ن کلمه: صفت سماعیه. صفت وصفیه.

صَفْح { [ء] یوزچه ویرمه: صفح جمیل . § عفو ایتمه : عفو وصفح .

صَفْحَه { [ء] بر شیئك یاصسی یوزی : صفحهٔ سینه . § دور ، دوره : ایلك صفحه جمی: صفحات . صفحات حیات.

صَفَر { [ء] عربی آیلرك ایکنجیسی .

صِفْر { [ء] رقم نقطه سی.

صَفْوَت { [ء] صافیلك ، صافلق .

صُفُوف { [ء] (صف) ك جمی : صیرالر، دیزیلر .

صُفَّه { [ء] صوفه، صالون.

صَفِی { [ء] تمیز ، پاك : صفی القلب.

صفی الله = حضرت آدم .

صَفِیحَه { [ء] معدن لوحه سی .

صَفِیر { [ء] ایصلیق § اینجه وکوزه لسس : صفیر بلبل .

صَلا { [ء] میدان اوقومه. أصلا .

صَلابَت { [ء] صلبلك ، قاتیلق. صلابت اجسام § (معناً) : متینلك . صلابت دینیه.

صَلات { [ء] نماز. أدای صلات. § پیغمبر من افندیمزه دعا : صلات وسلام. جمی : صلوات .

صَلاح { [ء] ایی اوله ، ایلك؛ صلاح حال، صلاح نفس.

صَلاحِيَّت [ء] برشيئك اجراسي خصوصنده كي حق ، حقلي حركت .

صَلب [ء] آصمق ، صلباً اعدام .

صُلب [ء] آرقه كميكي ، اوكورغه : صلب پدر . § صلابتلي ، قاتي : جسم صلب .

صُلح [ء] باريشيقلق : صلح ومسالمت .

صُلَحاء [ء] (صالح) ك جمعي : أهل صلاح اولانلر .

صِلَه [ء] مملكتنه گيدوب اقرباسنه اولاشمه : صلهٔ رحم .

صَليب [ء] خاچ .

صِماخ [ء] قولاغك دهليكي : صماخ دفت .

صَمت [ء] سكوت ، سكوت .

صَمَد [ء] (أسماء حسنادن) : پك عالي ودائم اولان : أللهُ الصمد .

صمدانى = صمده منسوب ، الهى : هون صمدانى .

صَمصام ، صَمصامَه [ء] كسكين قيليچ : صمصام السلطنته .

صَمغ [ء] آغاچ طوقالي .

صَمم [ء] صاغيرلق .

صميم [ء] يوره‌ك ايچي ، درون دل : عن صميم القلب .

صميمى = درون دلدن اولان .

صَنادِيد [ء] (صنديد) ك جمعي : اولولر ، بويوكلر .

صِنَاعَتْ {[ء] صنعتکارلق.
صناعی = صناعته منسوب امور صناعیه.
صَنَايِعْ {[ء] (صنعت) ك جمعی: صنایع نفیسه.
صَنْدُوقْ {[ء] صاندیق.
صَنْدُوقَه {[ء] تربه لرده مزارلر اوزرینه قونولان تابوت.
صُنْعْ {[ء] یاپش، عمل، اثر قدرت: صنع باری.
صنعی = «طبیعی» نك ضدی: یاپمه: صنعی جیچك.
صَنْعَتْ {[ء] دائما ایشله‌نن ایش: صنعت مقوله. § دوام ایله حاصل اولدیغی ملکه: صنعت کتابت §
§ (أدبیاتده): تزیین کلام هنری: تصاـ صنعتی.
صِنِفْ {[ء] بولوك، طاقم.
صَنَمْ {[ء] بت، پوت. جمعی: أصنام.
صَنَوبَرْ {[ء] چام آغاجی وقوزالاغی.
صُنُوفْ {[ء] (صنف) ك جمعی: بولوکلر، طاقیملر.
صَنِيعَه {[ء] دوزمه روایت، اویدورمه سوز.
صَوابْ {[ء] دوغرو، یاکلیش ده کیل:
صَوَاعِقْ {[ء] (صاعقه) نك جمعی: ییلدیرملر، صواعق اثر نشان.
صَوبْ {[ء] طرف: صوب والا.

صَوت { [ء] سس. جمی: اصوات .

صُور { [ء] دودوك كبی چالينسان بوينوز ، نفير : صور اسرافيل .

صُوَر { [ء] (صورت) ك جمی: شكللر، طرزلر.

صُورَت { [ء] شكل ، قيليق: صورت حسنه . § رسم : صورت مرتسمه § طرز ، كيفيت: حسن صورت § برشيئك عينی : صورت مكتوب . صوری = صورته متعلق ، ظاهری.

صُوف { [ء] يوك دوقومه سی.

صُوفی { [ء] اهل تصوفدن اولان ويا آنلردن كچينن ذات .

صَوْلَت { [ة] صالديرمه .

صَوم { [ء] اوروج .

صَومَعه { [ء] خصوصی عبادتخانه ، وحد تخانه .

صَون { [ء] (صيانت) . ق: صون صمدانی.

صَهبا { [ء] شراب .

صِهر { [ء] قيز آلوب ويرمه دولايیسيله اقرباصا يیلار كيمسه . صهريت = بورتله اولان اقرباليق .

صَيّاد { [ء] آوجی .

صِيام { [ء] اوروج طوتمه ، اوروجلواق : شهر صيام = اوروج آيی .

صِيانَت { [ء] قورومق .

صَيحَه { [ء] هايقيرمه ، هايقيرش شدتلی سس.

صَيد { [ء] آو: صيد وشكار. § آولانمق ، صيد

ماهی .

صِبغ { [ء] (صیغه) نك جمعی : صبیغ .

صیغه { [ء] فعلك آلدیغی مختلف شكلردن هر بری .

صَیوان { [ء] سایبان ، صایوان ، صاچاق .

صَیف { [ء] یاز : موسم صیف .

صَیقَل { [ء] پرداخت ، جلا . صیقللزده = جلالی .

ض

ضابِط { [ء] ضبط ، مأمور کیمسه

ضابِطه { [ء] ضبط ، مأمور داره .

ضاحِکه { [ء] آزی دیشی .

ضالّ { [ء] ضلالتده قالان : فرق ضاله .

ضامِن { [ء] کفیل .

ضایِع { [ء] الدن چیقان ، بوق اولان . جمعی ضایعات .

ضَبط { [ء] حسن تدبیر وبصیرت ایله حفظ ایتمه ، صیق طوتمه : حیوانك ضبطی . § فتح ایتمه ، آله : شهرك ضبطی .

ضُجرَت { [ء] ایچ صیقنتیسی .

ضِحك { [ء] گولمه .

ضُحی { [ء] قوشلق وقتی .

ضِدّ ٭ [ء] برشیئك عکسی، مخالفی، خلافی. جمعی: أضداد.

ضَراعَت ٭ [ء] تواضع، تذلل.

ضَرب ٭ [ء] اورمق. §. دوومك.

ضرب مثل = آتالر سوزی، مشهور سوز.

ضَرَبات ٭ [ء] (ضربه)نك جمعی.

ضَرَبان ٭ [ء] اورمه، اودروش: ضربان قلب.

ضَربَه ٭ [ء] اوروش، اورمه: ضربهٔ شمشیر.

ضَرَر ٭ [ء] «نفع» نك ضدی: زیان، نقصان، فنالق.

ضُرُوب ٭ [ء] (ضرب) نك جمعی: ضروب أمثال.

ضَرُورَت ٭ [ء] محتاجلق، چاره‌سزلك: بالضروره

ضروری = چاره‌سز، مجبوری.

ضِعف ٭ [ء] مثل، ایکی قات. جمعی: اضعاف.

ضَعف ٭ [ء] ضعیفلك، قوتسزلك.

ضَعیف ٭ [ء] قوتسز، زبون.

ضُعَفاء ٭ [ء] (ضعیف)نك جمعی: قوتسزلر، بیچاره‌لر، عاجزلر.

ضِفدَع ٭ [ء] قورباغه. جمعی: ضفادع.

ضَلال، ضَلالَت ٭ [ء] دوغرو یولدن چیقمه، صاپمه.

ضلع { [ع] قابو، غه كيمكى بان § (هندسه ده): برشكلى احاطه ايدن خط مستقيملرك بهرى .

ضَمّ { [ع] قاتمه. § اوتره ايله اوقومه .

ضَمائِر { [ع] (ضمير) ك جمعى .

ضَمائِم { [ع] (ضميمه) نك جمعى: قاتيلان شيلر .

ضَمان { [ع] كفالت .

ضِمن { [ع] برسوز ويا ايشك ايچ يوزى: بوسوزك ضمننده .

ضَمّه { [ع] اوتره: (ُ)

ضَمير { [ع] قلب، ايچ. مافى الضمير = گوكلده كيزلى اولان سر § درونده اولان شى: كشف ضمير § اسمك برنجى طوتان كلمه: ضمير شخصى. جمعى: ضمائر .

ضَميمَه { [ع] قاتيلان شى .

ضميمةً = ضميمه اولارق، علاوةً .

ضِياء { [ع] آيدينلق .

ضِياغ { [ع] ضايع اولمه .

ضِيافَت { [ع] برقاچ ذاتى اكرام ايله اطعام: ضيافت چكمك .

ضِيق { [ع] دارلق: ضيق نفس .

ط

طائر { [ء] اوچان . § اوچان حیوان ، قوش .

طائفه { [ء] بولوك ، طاقیم § کمی مرتبانی .

طابع { [ء] طبع ایدهن . باصان .

طاحنه { [ء] طحن ایدهن ، اوگودهن دیش .

طارق { [ء] صباح بیلدیزی .

طارم { [ء] قبه .

طاری { [ء] عارض اولان .

طاعت { [ء] جناب حقك امر و نهیني برینه گتیرمه . جمعی : طاعات .

طاعون { [ء] یومورجاق ، وبا .

طاغی { [ء] طغیان ایدهن ، آرغین ، آزمش .

طاق { [ء] کمر : طاق ظفر .
چار طاق = چارداق .

طاقت { [ء] قدرت ، مجال .

طاقیه { [ء] تاقیه .

طالب { [ء] طلب ایدهن ، ایستهین : طالب علم . جمعی : طالبین .

طالبه { [ء] « طالب » ك مؤنثی : مکتبلی قیز . جمعی : طالبات .

طالع { [ء] طلوع ایدهن ، دوغان : نجم طالع § بخت ، نصیب : طالع مسعود .

طاوس { [ء] معروف قوش .

طَاهِرٌ { ا ء ا (مادی ، معنوی) : طهارتلی ، نمیز ، پاك .

طِبٌّ { [ء] دوقتورلق ، حکیملك : فن طب .

طَبَابَتْ { [ء] طبیبلك ایتمه ، طبیبلك : اجرای طبابت .

طَبَايِعْ { [ء] (طبیعت) ك جمعی : مشربلر ، مزاجلر ، خویلر .

طَبْخْ { [ء] پیشیرمك .

طَبْعْ { [ء] طبیعت ، خوی : طبع سلیم . § باصمق : بر کتابك طبعی . طبع ثانی .

طِبَقْ { [ء] مطابق . فرقسز ، عین : بو آنك طبقیدر .

طَبَقْ { [ء] طاباق .

طَبَقَه { [ء] قات . جمعی : طبقات .

طَبْلْ { [ء] داوول . جمعی : طبول .

طَبِيبْ { [ء] دوقتور ، حکیم .

طَبِيعَتْ { [ء] یارادیلیش ، مشرب ، مزاج . § بوتون کائنات ، عالم . طبیعی = طبیعت اقتضا سندن ، § « صنعی » نك ضدی : طبیعت یاپیسی اولان ، یاپمه دکیل .

طَحْنْ { [ء] أوکودمك .

طَرَّارْ { [ء] یان کسیجی .

طِرَازْ { [ء - ف] طرز ، اسلوب § (طراز یدن = زینت ویرمك) مصدر . زدن أمر حاضر : بدیعه طراز .

طَرَاوَتْ { [ء] تازه لك .

طَرَبْ { [ء] شنلك ، سه ویجیلك .

طرسناك = طربلی .

طَرح { [ء] آتمق = طرح (أساس § ترتیب ایتمك، یاپمق: برغزل طرحی. § مایلمش، قورولمش بنا § (حسابده): برعددی دیکرمدن چیقارمق

طَرد { [ء] قوغمق .

طَرز { [ء] شکل، اصول، اسلوب، یول .

طَرَف { [ء] یان، جهت، جمعی: اطراف.

طَرفَه { [ء] کوزقاپاقلرینی برکره ایندیرمه یاخود اویناتمه: طرفة العین.

طُرُق { [ء] (طریق)ك جمعی: یوللر .

طُرَّه { [ء] آلین صاچی، کاکل .

طَریق { [ء] (مادی و معنوی) یول: طریق واسع، طریق حق:

طَریقَت { [ء] معنوی یول: طریقت مولویه.

طَعام { [ء] یدیکله جك شی، یمك. جمعی أطعمه.

طَعْم { [ء] طات، لذت .

طُعْمَه { [ء] یدیرتی: طعمهٔ آتش.

طَعْن { [ء] ذم، تعییب: طعن وتشنیع.

طُغْرا { [ء] نام پادشاهی یی حاوی، معروف شکلده یازی .

طُغْیان { [ء] آزمه، آزغینلق: طغیان میاه . طغیان أنهار .

طَفَره { [ء] کندینی یوکسه‌ك کوسترمه: طفره فروش .

طِفْل { [ء] چوجوق.

طُفُولَت ، طُفُولِیَّت

[ء] جوجوقلق .

طُفَيْلِيّ { [ا] جاغرلدن يمك گيدن . باشقه‌سنك يمكيله قارين دويوران ، دالقاووق .

طِلاء { [ا] سورولهجك مايع : طلاايتمك. = سورمك .

طُلّاب { [ء] «طالب» ك جمعي : طلبه ، شاگردان: طلاب معرفت .

طَلاق { [ء] زوجه‌زوجندن بوشانمه ، بوش اولمه : طلاق ثلاثه .

طَلاقَت { [ء] دوزگون سوزلولك ، فصيحلك : طلاقت لسانيه .

طَلَب { [ء] ايستهمك.

طَلَبَه { [ء] (طالب)ك جمعي:شاگردلر.

طِلِسم { [ء] گوياءمردورلو مضرلدن امين اولمايي موجب اولان شي.

طَلْع { [ء] چيچكلاكصاري رنكده تخم بوزي .

طَلْعَت { [ء] چهره ، ديدار .

طُلُوع { [ء] دوغمق . جمعي : طلوعات = قلبه دوغان شيلر .

طَلِيعَه { [ء] چرخه‌جي طابوري .

طَمَع { [ء] حريصانه ايستهمك،حرص.

طِناب { [ء] چادير ايپي.

طَنّاز { [ء] سوزي ، وأطواري اسهزاء كارانه اولان : دلبر طناز.

طَنبُور { [ء] معروف چالغي .

طنطنه { [ء] طان طان یاخود طین طین دیه سسله نمه طنطنهٔ طنبور § گورولتی، کافت، آلایش: طنطنهٔ سلطنت .

طنین { [ء] طینلامه، جینلامه : طنین أنداز. § وزلامه، ویزیلتی: طنین ذباب .

طوائف { [ء] (طائفه) نك جمعی: گروهلر، طاقیملر .

طواف { [ء] أطرافنی دولاشمق .

طوبی { [ء] گوزه لك، ایلك، خوشلق سعادت، دولت: طوبی لك = نه موطلوسكا! § جنتده بر آغاج .

طور { [ء] طاغ § حضرت موسایه تجلی ایلهی واقع اولان طاغ : طور سینا .

طور { [ء] صورت حرکت . أدا .

طوطی { [ء] معروف قوش .

طوع { [ء] ارادهٔ ذاتیه، ایستهك : طوعا = ایسته یه رك .

طوفان { [ء] هر بری قاپلایان صو، یك زیاده یاغان یاغمور : طوفان نوح .

طوق { [ء] گردنلك، گردن حلقه سی: طوق زرین . § طاقت، اقتدار: طوق بشر .

طول [ء] اوزونلق : طول عمر .

طولی { [ء] (أطول) ك مؤنثی : اوزون:

يدطولی .

طَوپِلْ { اوزون .

طَهارَتْ { [ء] طاهر اولمه تميزلك ، پاكلك .

طَيّ { [ء] دوروب بوكمك : طی مسافه . § آرادن چيقارمق : طی عباره .

طَيّارْ { [ء] اوچوجی ، اوچان .

طَيِّبْ { [ء] ايی ، كوزه‌ل ، خوش .

طَيْبَه { [ء] مدينهٔ منوره .

طَيْر { [ء] قوش جمی : طيور .

طَيَرانْ { [ء] اوچمق .

طَيْفْ { [ء] خيال . § بر منشوردن كچه‌رك انكسار ايده‌ن ضيانك تحلل ايتديكی رنكلرك هيئت مجموعه‌سی .

طِينْ { [ء] چامور ، باليچق .

طِينَتْ { [ء] مايه ، أصل ، خلقت .

طُيُورْ { [ء] (طير)ك جمی : قوشلر .

ظ

ظالِمْ { [ء] ظلم ايديجی ، ايده‌ن .

ظاهِرْ { [ء] گورونن ، ميدانده .

ظَرافَتْ { [ء] سوزده وأفعالده خوشلق ، ظريفلك : أصحاب ظرافت § باقيشيقليلق ، خوشمالق :

ظرافت باش .

ظَرف • [ء] قاب . مكتوب ظرفی § (صرفد.) زمانه یاخود مکانه دلالت ایدن کلمه : أدات ظرف .

ظُرَفا • [ء] (ظریف ك جمعی : ظرافت صاحبلری ، ظریفلر .

ظُرُوف • [ء] (ظرف)ك جمعی .

ظَریف • [ء] ظرافتلی ، خوش .

ظَفَر • [ء] مقصوده وصول بولمه : ظفریاب أمل . § غلبه چالمق : ظفر بولمق .

ظِفر • [ء] طیرناق جمعی : أظفار .

ظِل • [ء] کولگه ، جمعی : ظلال .

ظَلام • [ء] ظلمت ، قاراکلق .

ظُلم • [ء] عدالته مغایر حرکت ، أذیت .

ظُلمَت • [ء] قاراکلق : ظلمانی = ظلمته منسوب . قاراکلق یخنده جمعی : ظلمات

ظَلوم • [ء] پك ظالم

ظَن • [ء] صانمه . قطعی اولمایه رق یلمه جمعی : ظنون : ظنون باطله .

ظَواهِر • [ء] (ظاهر) و (ظاهره) نك جمعی : گوزه کورونن جهتلر : ظواهره أهمیت ویرمه ملی .

ظَهر • [ء] آرقه ، ترس طرف .

ظُهر • [ء] أوکله .

ظُهور • [ء] ظاهر اولق ، میدانه چیقمق : جمعی : ظهورات .

ظَهیر • [ء] آرقه چیقان ، معین .

ع

عَابِدْ [ء] عودت ايده‌ن، دونوب كلن: منفعتى اوكا عائددر .

عَائِدَه [ء] «عائده‌ك» مؤنثى: عائد اولان شى جمعى: عائدات: عائدات وقفيه

عَائِلَه [ء] خانه خلقى ، فاميليا .

عَابِدْ [ء] دائما عبادت ايده‌ن، الله آدامى.

عَابِرْ [ء] عبور ايده‌ن، كچن. جمعى: عابرين مارين وعابرين .

عَاجْ [ء] فيل ديشى .

عَاجِزْ [ء] « مقتدر » ك ضدى : عجز ايله متصف اولان، جمعى: عجزه.

عَاجِلْ [ء] سرعتلى : دواى عاجل .

عَادَتْ [ء] گوره‌نه‌ك، جمعى : عادات .

عَادِلْ [ء] عدالتله ايش گوره‌ن، عدالتلى.

عَادِى [ء] عادت اوزره گورولديكى صورنده، بايانى.

عَارْ [ء] حجاب ، اوتانمه .

عَارِضْ [ء] برشيئه صوكرادن كلن: اويقو عارض اولمش . § ياناق : عارض آل .

عَارِضَه [ء] عارض اولان حال: باش آغريسى برعارضه‌در . § بوكسه‌ك، تومسه‌ك بر : عارضه‌لى

أرضی، جمعی: عوارض.

عارِف { [ء] عرفان صاحبی، عرفانلی: عارفانه = عارفجه سنه.

عارِی { [ء] مجرد، خالی: عیبدن عاری.

عارِیَت { [ء] تکرار آلینمق اوزره ویریلن شی، اگره‌نی.

عازِم { [ء] عزم ویا عزیمت ایدن.

عاشِر { [ء] اونجی.

عاشِق { [ء] عشق بسلهین، صوك درجه‌ده سه‌وه‌ن.

عاشُورا { [ء] شهر محرمك اونجی گونی: یوم عاشورا § محرمده پیشیریلن معروف طعام: طبخ عاشورا.

عاصِف، عاصِفه { [ء] شدتله أسن رورکار: جمعی: عاصفات، عواصف.

عاصِم { [ء] عصمت ایله منصف، عصمتلی.

عاصی { [ء] «مطیع» ك ضدی: عصیان ایده‌ن، اطاعت ایتمه‌ین.

عاطِف { [ء] مرحمتلی، شفقتلی. § عطف ایدیجی: واو عاطفه.

عاطِفَت { [ء] شفقت، مرحمت.

عافِیَت { [ء] وجود صاغلغی.

عاقِبَت { [ء] صوك، نتیجه: عاقبت کار. § أك صوکنده: عاقبت گیندی. عاقبت اندیش = صوکی دوشونن.

عاقِر { [ء] قيصير .

عاقِل { [ء] عقللى § سن بلوغه واصل اولمش اولان ، بالغ .

عاكِف { [ء] اعتكاف ايدن: § اصلاح ايده‌ن.

عالَم { [ء] مخلوقاتك هپسى، كائنات .

عالِم { [ء] علم صاحبى، علم و فنه واقف . جمعى: علماء. § بيليجى، بيلن: عالم الغيب. جمعى: عالمين.

عالى { [ء] (مادى، معنوى): يوكسه‌ك .

عام { [ء] يل، سنه.

عامّ { [ء] عموم افاده ايدن، عمومى: اسم عام.

عامِر { [ء] معمور ايده‌ن: عامر مساجد . § معمور: مطمئه عامره .

عامِل { [ء] عمل ايديجى، ايشله‌يجى: علميله عامل. § (نحوده): رفع، نصب، جر، جزم حالاتندن برينى وقوعه گتيره‌ن شى: عامل قياسى .

عامّه { [ء] هر كس : عامه‌نك مظهر تحسينى.

عَباء { [ء] معروف قابالباس.

عِباد { (عبد)ك جمعى: قوللر.

عِبادَت { [ء] قوللق ايتمك، طاپمق : جمعى : عبادات.

عِبارَت { [ء] وار اولان مقدار : بوندن عبارت...

عِبارَه { [ء] كلام، سوز، جمله . جمعى : عبارات.

عَبَثْ { [ع] بوش، بيهوده، مناسبتسز شی.

عَبْدْ { [ع] كوله، قول.

عَبَدَه { [ع] (عابد) ك جمعی: عبادت ايده‌نلر، طاپانلر: عبدهٔ أصنام.

عِبَرْ { [ع] (عبرت) ك جمعی.

عِبْرانی { [ع] أسكی يهودی لسانی.

عِبْرَتْ { [ع] موجب انتباه اولاجق شی، درس.

عُبُودِيَّتْ { [ع] قوللق، بنده‌لك.

عُبُور { [ع] بر طرفدن أوبر طرفه كچمك: مرور وعبور.

عُبُوسَتْ { [ع] يوزاكشيلكی

عُبُوس { [ع] أكشی، آصيق، چاتيق. وجه عبوس.

عِتابْ { [ع] آزار، تكدير.

عَتَبَه { [ع] قاپو أشيكی: عتبهٔ سنيه.

عَتَهْ { [ع] بونامه، بوناقلق: عته گتيرمش . . .

عَتِيقْ { [ع] (جديد) ك ضدی: اسكی. § آزاد ايديلمش كوله.

عَجائِبْ { [ع] (عجيبه) نك جمعی: حيرت و تعجب ايديلهجك شيلر: عجائب عالم § (تورکجه‌ده) أدات تعجب: چوق شی!

عَجَبْ، عَجَبا { [ع] مراق وسؤال أداتی: عجب نرده قالدی، عجبا نه اولدی؟

عُجب { [ء] كندينى بر شى صانمه، كبرله همه.

عَجَبا { [ه] أداة تردد : عجبا اوراده مى ؟

عَجز { [ه] عاجزلك ، اقتدارسزلق .

عَجَزه { [ء] (عاجز)ك جمعى: تأمين معيشتده عجزه دوشنلر، بيچاره لر . دارالعجزه = عجزه يه مخصوص بر.

عَجَله { [ء] صبرسزلق ايله حركت .

عَجُوز ، عَجُوزَه { [ءة] قوجه قارى.

عَجُول { [ء] عجله جى.

عَجيب { [ء] موجب تعجب اولان .

عَجيبَه { [ء] تعجب اوله ناجق شى . جمعى: عجائب .

عَدّ { [ء] صايمق، اعتبار ايتمك .

عداد { [ء] حساب، صايى: ارباب فن عداد ندن...

عَدالَت { [ء] دوغرولقله حركت . حقه رعايت .

عَداوَت { [ء] دشمنلق .

عِدّت { [ء] وفات ويا طلاق وقوعنده زوجه نك بكله ديكى مدت : عدتى چيقمايان بر قادين ازدواج ايده مز .

عَدَد { [ء] صايى.

عَدل { [ء] عدالت، دوغرولق : عدل الهى.

عَدَم { [ه] (وجود) ك ضدى : يوقلق ،

اولامه : عدم موجودیت .

عَدَنْ { [ع] جنت.

عَدُوّ { [ع] دشمن جمعی: أعداء .

عُدْوَانْ { [ع] ظالم، تجاوز، تعدی .

عُدُولْ { [ع] صاپمق: طریق حقدن عدول. § (عادل) ك جمعی: هیئت عدول .

عَدِيدْ { [ع] متعدد، بر قاچ دانه، برچوق: دلائل عدیده .

عَدِيل { [ع] مساوی، دهنك: بی عدیل = عدیلسز، امثالسز.

عَدَمْ { [ع] «موجود» ك ضدی: یوق.

عَذَابْ { [ع] أذیت، ایشکنجه.

عِذَارْ { [ع] یاناق.

عَذْبْ { [ع] طاتلی، خوش.

عُذْرْ { [ع] معذرت .

عُرْبَانْ { [ع] (عرب) ك جمعی : مشایخ عربان .

عَرْبَدَه { [ع] غوغا .

عربده جوی = غوغا آرایجی، غوغاجی .

عَرَشْ { [ع] «فرش» ك ضدی : طاوان. § بوتون گوکلرك فوقنده بولونان مکان، فلك أعظم.

عَرْصَه { [ع] بنا یاپیلمامش یر، میدان.

عَرَضْ { [ع] گوسترمك: عرض هنر، عرض حال .

عرضحال = استدعا.

عَرُوضْ { [ع] شعر وزنلرندن بحث ایدن علم

عُزْيَانْ ﴿[ء] چپلاق.

عَرْپَضْ ﴿[ء] أكلى، گبش

عَرْپَضَه ﴿[ء] كوچوكدن بيوكه كومه دريلن مكتوب.

عِزّ، عِزَّتْ ﴿[ء] عزيزلك، عالىقدرلك: عزت نفس.

عَزَبْ ﴿[ء] بكار. § ﴿(قديماً) بحريه سلاح انداز نفرى.

عَزْرَائِيلْ ﴿[ء] روحلرى قبضه مأمور ملك، ملك الموت.

عَزْلْ ﴿[ء] «نصب» ك ضدى: مأمور - يتدن چيقارمق.

عُزْلَتْ ﴿[ء] تنهايه چكيلمك: كوشهٔ عزلت.

عَزْمْ ﴿[ء] براباشى ايتدلمه يه قرار قطعى ويروب قصد ايتمه: عزم وجزم. § گيتمه: عزم راه.

عَزْوْ ﴿[ء] استناد ايتمه.

عَزِيزْ ﴿[ء] عزتلى، عزت صاحبى: رب عزيز § معزز، سه وكيلى: محب عزيز § دين اولوسى. جمعى: أعزه.

عَزِيمَتْ ﴿[ء] گيتمك. § دعا، أفسون.

عَسَاكِرْ ﴿[ء] (عسكر) ك جمعى.

عُسْرْ، عُسْرَتْ ﴿[ء] گوجلك.

عَسَسْ ﴿[ء] (قديماً) كيجه كزوب دولاشان

عَسْكَر ﴿ [ء] بر مملكتك مدافعه و محافظه سی ايچون طوپلانان آدملر و بونلرك بهرى. جمعى: عساكر.

عَسَل ﴿ بال .

عَسِير ﴿ [ء] گوچ.

عِشاء ﴿ [ء] آقشام ايله ياتسى .

عَشائِر ﴿ [ء] (عشيرت)ك جمعى : قبيله لر.

عُشّاق ﴿ [ء] (عاشق)ك جمعى : عشق بسله ينلر، عاشقلر .

عُشر ﴿ [ء] اونده بر. جمعى : أعشار .

عِشرَت ﴿ [ء] ايچكى قوللا. مه ، ايچمه .

عِشرُون ، عِشرِين [ء] يكرمى .

عَشَرَه ﴿ [ء] اون. جمعى: عشرات .

عَشق ﴿ [ء] پك زياده سه ومه ، سودا .

عِشوَه ﴿ [ء] (ء-ف) جلوه، أدا .

عَشِيرَت ﴿ [ء] قبيله .

عَصا ﴿ [ء] ده گنك ، صوپا ، اوزون باستون .

عُصات ﴿ [ء] (عاصى) نك جمعى : عصيان ايده نلر .

عُصارَه ﴿ [ء] صيقيلان شيدن چيقان صو: عصارهٔ عنب = اوزوم صويى.

عَصَب ﴿ [ء] سيكير . جمعى : أعصاب . عصبى = سيكيرلى ،

چابوق حدتله‌نن .
عصبیت = عصبیلك ، چابوق حدتله‌نمه .

عَصر { [ء] یوزسنه‌دن عبارت زمان: عصر حاضر . جمعی: أعصار .

عِصمَت { [ء] معصوملق . § عرض وناموس خارجنده اولان شیلردن قاچینمه، عفت .

عِصیان { [ء] عاصیلك ، اطاعتسزلك .

عَضَلَه { [ء] سیکیرلی قابا أت . جمعی: عضلات .

عُضو { [ء] وجودك برجزئی جمعی : أعضاء .

عَطاء { [ء] بخشش . § احسان: عطای الهی . § بخشش اولارق ویرمه: عطا قیلمق .

عَطّار { [ء] عطریات وسائره صاتان دکانجی . [غلطی: آقطار]

عُطارِد { [ء] سیارات‌دن بری .

عَطالَت { [ء] عاطللق ، ایشسزلك .

عَطایا { [ء] (عطیه) نك جمعی : بخششلر .

عِطر { [ء] کوزه‌ل قوقولو باغ ویا ترکیب .

عَطش { [ء] صوصامه ، صوسزلق .

عَطشان { [ء] صوصا . مش ، صوسز .

عَطف { [ء] میل ایتدیرمك : عطف نظر ، أدات عطف . § استدایمه: قباحتی باشقه‌سنه عطف ایدییور .

عَطیّه { [ء] بخشش . جمعی: عطایا .

عِظَامْ { [ه] (عظيم) ك جمعی: صدور عظام = بويوك وزيرلر.

عَظْم { [ع] كميك. جمعی: عظام.

عَظَمَتْ { [ع] بويوكلك، اولولق.

عُظْمَىٰ { [ع] (أعظم) ك مؤنثی: بك بويوك، اولو.

عَظِيمْ { [ع] بويوك، اولو.

عِفَّتْ { [ع] عفيفلك، أهل عرضلق.

عِفْرِيتْ { [ع] قورقونج جن.

عَفْو { [ع] صوجمدن كچمك.

عُفُونَتْ { [ع] چوروبوب فنا فوقه.

عَفِيفْ { [ع] عفتلی، ناموسلی

عَقَائِدْ { [ع] (عقيده) نك جمعی.

عِقَابْ { [ع] (عذاب) ه باق.

عُقَابْ { [ع] طاوشانجيل.

عَقَارْ { [ع] خانه، خان، دكان، تارلا، باغ، بوستان كبی ملك. جمعی: عقارات.

عَقَبْ { [ع] أوكجه، طوپوق. § بر زمانی تعقيب ايدهن زمان.

درعقب = عقبنده، همان، درحال.

عَقَبَهْ { [ع] تهلكه لی كچيده. جمعی: عقبات.

عُقْبَىٰ { [ع] آخرت: دار عقبی.

عَقْدْ { [ع] باغلامق: عقد نكاح § قورمق: عقد مجلس.

عُقْدَهْ { [ع] دوگوم § آكلاشيلمقده

گوچلك چكيلن جهت.

عَقْرَب ٥ { [ء] معروف زهرلی حیوان.

جمعی : عقارب .

عَقْل ٥ { [ء] فهم و ادراك قوتی، اوص .

عقلی = عقل ایله اولان.

عُقَلاء ١ { [ء] (عاقل) ك جمعی : عقللیلر § [مفرد مقامنده]: كندینی عاقل ظن ایدن ، عقللیلق طاسلایان.

عُقُوبَت ٥ { [ء] عقاب ، عذاب .

عَقُور ٥ { [ء] قودورمش، قودوز: كلب عقور.

عُقُول ٥ { [ء] (عقل)ك جمعی: عقول سلیمه.

عَقِیدَه ٢ { [ء] دروندہ كی مادهٔ اعتقاد: عقیده سی بوزوق... § معروف شكر .

عَقِیق ٢ { [ء] معروف قرمزی طاش .

عَقَ ١٢ { [ء]عقامتلی، قیصیر. § نتیجه سز ، فائده سز : تشبثمز عقیم قالدی .

عَكَّام ١ { [ء] چادیرمهتری، أبنای عربدن یوك قالدیران خدمتكار .

عَكس ٥ { [ء] خلاف ، مخالف، ضد .§ سس، آیدینلق ، گولكه كبی شیلرك بریرده اثر پیدا ایتمهسی وبوصورتله حاصل اولان اثر . § ترسنه چه ویرمك .

عُكُوس ٥ { [ء] (عكس)ك جمعی .

عَلاء ١ { [ء] یوكسه كلك.

عَلَاقٌ { [ء] (علاقه) مك جمعی: ایلیشیکلر، تعلق اولونان شیلر .

عَلَائِمْ { [ء] (علامت) ك جمعی : نشانلر .

عِلَاجْ { [ء] برخسته لغی دفع ایچون قوللانیلان شی، دواء .

عَلَاقَه { [ء] ایلیشیك، تعلق، مناسبت .

عَلَّامْ { [ء] هر شیئی بیلن: علام الغیوب = أللّه .

عَلَامَتْ { نشان. جمعی: علائم

عَلَّامَه { [ء] چوق بیلن، هر فنی بیلن : علامهٔ دهر .

عَلَانِيَتْ { [ء] ظاهر اولمه، ظاهر لك، آشكاراق، علنیلك .

عِلَاوَه { [ء] برشیئه قاتیلان شی . § قاعمه ، ضم ایتمه .

عِلَّتْ { [ء] مرض . § سبب .

عَلَفْ { [ء] حیوان یمی .

عَلَقَه { قان پختیسی .

عِلَلْ { [ء] (علت) ك جمعی : مرضلر . § سببلر .

عَلَمْ { [ء] سنجاق ، بایراق: علمدار = سنجاق طوتان . § اسم خاص .

عِلْمْ { [ء] بیلمه . § بیلكی .

عُلَمَاء { [ء] (عالم) ك جمعی: صاحب علم اولانلر، بیلكیجیلر .

عَلَنْ { [ء] (علانیت) ایله مترادف :
علناً = آشکاراوله‌رق.
علنی = آشکار، میداندە.

عُلُوّ { [ء] عالیلك، یوکسه‌کلك : علو جناب، علو همت.

علوی = «علو» ه منسوب ، یوکسه‌ك :
علویت = علویلك .

عُلُوفَه { [ء] عسکر وسائره معاشی.

عُلُومْ { [ء] (علم) ك جمعی: بیلکیلر .

عُلْوِیّ { [ء] علویلك: علویت افکاره.

عَلَیٰ { [ء] (حرف جر): اوزره ، اوزه‌رینه، اوزه‌رنده.

عَلِیّ { [ء] عالی، یوکسه‌ك: أوامر علیه .

عُلْیا { [ء] (أعلی) نك مؤنثی: پك یوکسه‌ك: کعبهٔ علیا .

عَلِیلْ { [ء] علتلی، سقط.

عَلِیمْ { [ء] چوق بیلن ، علمی چوق .

عِلِّیُّونْ ، عِلِّیِّینْ { [ء] یوتون کوکلرك فوقنده برمقام.

عَمّ { [ء] عمجه .

عَمائِمْ { [ء] (عمامه) نك جمعی : صاریقلر.

عِمادْ { [ء] دیره‌ك ، ستون .

عِمارَتْ { [ء] معمور لق: عمارت بلدان یعنی داغیدیلان یر: عمارت چوربامی.

عِمامَه { [ء] صاریق، جمعی: عمائم.

عُمّانْ { [ء] بیوك دهكیز.

عَمَدْ { [ء] برایشه بیله رك باشلامه : عمداً = بیله رك .

عُمْدَه { [ء] اعتماد ایدیله جك جهت، أساس .

عُمْرْ { [ء] یاشامه مدتی .

عُمْرَانْ { [ء] معمورلق .

عُمْرَه { [ء] افعال حجدن بری .

عمقْ { [ء] درینلك، جمی: اعماق .

عَمَلْ { [ء] ایش : عمل صالح § ایش ایشلهمه : علمسكله عمل ایت .

عملی = عملهمنسوب، عمل ایله اولان .

عملیات = بر علمك قواعدینی فعلاً اجرا ایچون یاپیلان شیلر: عملیات جراحیه.

عَمَلَه { [ء] (عامل) نك جمی : ایشجیلر .

عَمُودْ { [ء] دیرهك، ستون.

خط عمود = متلاقی اولدیغی خط ایله بر زاویهٔ قائمه تشكیل ایدهن خط .

عُمُومْ { [ء] هپ ، جمله .

عموما = جملةً ، هپ.

عمومی = عمومه ، جمله یه متعلق .

عمومیت = عمومیلك.

عَمًى { [ء] كورلك .

عَمِيقْ { [ء] دهرین .

عَمِيمْ { [ء] جمله یه شامل، اعمومی: عمیم الاحسان.

عَنْ { [ء] (حرف جر) : دن: عن قریب = یاقینده.

عن قصدِ = قصد ایله، بیله‌رك .

عُنّابْ {[ع] معروف میوه.

عِنادْ {[ع] مخالفتده ثبات.

عَنادِلْ {[ع] (عندلیب)ك جمعی : بلبللر .

عَناصِرْ {[ع] (عنصر) ك جمعی : أصللر . أساسلر .

عناصرِ أربعه = دورت عنصر : صو ، آتش ، هوا ، طوپراق .

عِنانْ {[ع] دیزگین: عنان اختیار .

عِنایَتْ {[ع] ایللك ، لطف ، احسان .

عِنَبْ {[ع] اوزوم .

عَنبَرْ {[ع] معروف کوزه‌ل قوقولو ماده: مسك وعنبر .

عِنْدْ {[ع] (مادی ، معنوی) : یان ، نزد: عندالله ، عندمده .

عَنْدَلیبْ {[ع] بلبل: جمعی عنادل .

عُنْصُرْ {[ع] أصل أساس ، ماده . جمعی: عناصر .

عَنْعَنَه {[ع] برشیئك ، بر روایتك آدامدن آدامه حکایه اولونه‌رق هرکس طرفندن منقول اولماسی؛ بو صورتله منقول اولان روایت . جمعی: عنعنات .

عُنْفْ {[ع] سرتلك ، ملایمتسزلك : عنف وشدت .

عُنْفُوانْ {[ع] کوزه‌للك هنکامنك ابتدا- سی : عنفوان شباب .

عُنُقْ {[ع] بویون . جمعی:

أعناق.

عَنْقاء { [ء] اسمی وار ، جسمی یوق برقوش

عُنْقُود { [ء] صالقیم .

عَنْكَبُوت { [ء] أوروجك.

عُنْوان { [ء] اسم مخصوص ، لقب .

عَنُود { [ء] عنادجی .

عَنِيف { [ء] عنف ایله متصف ، سرت.

عَوارِض { [ء] (عارضه) لك جمعی : عارض اولان شیلر .

عَواطِف { [ء] (عاطف) لك جمعی : لطفلر ، کرملر .

عَواقِب { [ء] (عاقبت) لك جمعی : صوکلر ، نتیجه لر : عواقب أحوال.

عَوالِم { [ء] (عالم) لك جمعی : دنیالر ، کائنات .

عَوامّ { [ء] (عام) لك جمعی و «خواص» لك ضدی : أهالینك آشاغی طاقیمی ، آحاد ناس .

عَوامِل { [ء] (عامل) لك جمعی : (نحوعربیده) : کلمه لر اوزرینه اجرای تأثیر ایدن شیلر. § سببلر ، مؤثرلر .

عود { [ء] معروف کوزه ل قوتولو آغاج . § معروف چالغی .

عَوْدَت { [ء] کری دونمك.

عَوْرَت { [ء] ستری واجب اولان عضو . § قادین ، زوجه.

عِوَض { [ء] بدل ، قارشیلق.

عَوْعَوَه { [ء] هاولامه : عوعوهٔ كلاب .

عَوق { [ء] آليقويمق : عوق وتاخير .

عَون { [ء] ياردیم ايتمه ، ياردیم .

عَهد { [ء] سوز ويرمه . اوزه‌رينه آله . § بو صورتله ويريلن سوز . § زمان، دور: عهد سلطنت .

عُهدَه { [ء] دائرهٔ حق ومالكيت .

عُهود { [ء] (عهد) ك جمعی : ويريلن سوزلر ، مقاوله‌لر : عهود عنيقه = قاپيتولاسيونلر .

عِيادَت { [ء] خسته‌نك حال و خاطرنی صورمق .

عِياذ { [ء] صيغينمه : ألعياذ بالله .

عِيار { [ء] آلتون وگوموش گبی معادنك درجهٔ صفوتی .

عَيّار { [ء] فورناز ، حيله كار .

عَيّاش { [ء] عشرته مبتلی ، جوق ايچن .

عِيال { [ء] (عيل) ك جمعی : أمراد عائله .

عَيان { [ء] آچيق ، آشكار .

عَيب { [ء] چيركين گوسترن حال . قصور . جمعی : عيوب .

عبد { [ء] بايرام . جمعی : أعياد .

عَيش { [ء] باشامه ، تعيش : عيش مستريحانه . § بيوب ايچوب ذوق وصفا ايتمه : عيش ونوش .

عَين { [ء] گوز : نور عين § كندیسی :

عین حقیقت § طمق : بر آدمك عبندر § قایمق ، پیکار. § (ع) حرفنك اسمی .

عیوب ، ، { [ء] (عیب) ك جمی : چیرکین کورونن حالار ، قصورلر.

ستار العیوب = عیبلری اورتن : الله

عیوق { [ء] موقعی پك یوکسه‌ك بر بیلدیز : عیوقه قدر.

عیون ، ، { [ء] (عین) ك جمی : کوزلر : عیون دقت. § پیکارلر .

غ

غائب { «حاضر»ك جمی : کورونمه‌ین . § غیب اولان ، فرقنه وارمیلادن ضایع اولان .

غائله { [ء] صیقینتی ، بلا.

غار { [ء] مغاره .

یار غار = بیغمبر یمزه ـ اثنای هجرنده ـ بر طاغده‌کی مغاره‌ده رفیق اولان ذات : حضرت ابوبکر.

غارت { [ء] یغما .

غازی { [ء] غزایدیجی ، ایدن .

غاشیه { [ه] قیامت : حدیث غاشیه .

غاصِب { [ع] غصب ايدەن، زورله آلان .

غافِر { [ع] مغفرت ايدەن: أللە : غافر الذنب .

غافِل { [ع] غفلت ايدەن، بى خبر اولان .

غالِب { [ع] غلبه ايدەن، اوست كلن .

غالبا = ظنمه گوره

غالباً = غالب اولديغى حالده ، مظنوراً .

غالى { [ه] بهالى .

غانِم { [ع] غنيمته نائل اولان : غانماً = غانم اولەرق: غانماً عودت .

غايَت { [ع] صوك، صوك نقطه: غايهٔ امل .§ أدات مبالغه: بك غايت چوق: غايت گوزەل .

غُبار { [ه] توز .

غَباوَت { [ع] (ذكاوت) ك ضدى : غبيلك، مانقفالق .

غَبَراء { [ه] بر ، يز يوزى: خاك غبراء .

غَبْطه { [ع] بر يسنك نائل اولديغى نعمته آرزو ايدرك زوالنى ايستەمكسزين ـ غائل اولمه يى آرزو ايدش .

غَبَن { [ه] صاتيشده آلدانمق: غبن فاحش .

غَبى { [ع] « ذكى » ك ضدى : غباوتلى ، مانقفا .

غَثَيان { [ع] قوصمه .

غِذاء ، غَذاء { [ع] وجودى بسلەين يەجك وايچەجك: جمعى : (أغذيه ، أغذيه .)

غَدّار { [ع] غدر ايدەن، ظالم ، خائن .

غَدْر { [ع] ظلم ، خيانت .

غُدّه { [ء] دەری ایله أت آراسنده کی یومرو جق ، جمعی : غدد.

غَرّاء { [ء] پارلاق ، گوزەل ، کوسته. ریشلی : شریعت غراء ، طغرای غراء.

غَرائِب { [ء] (غریبه) نك جمعی : غریب شیلر .

غُراب { [ء] قارغه .

غَرابَت { [ء] غریبلك ، تحفلق .

غَرام { [ء] شدتلی عشق .

غَرامَت { [ء] أداسی لازم شی : بورج ودیت کی .

غَرب { [ء] شرق نك ضدی : گونشك باتدیغی جهت ، باطی .

غُرَباء { [ء] وطنندن آیری دوشمش زوالليلر ، یابانجیلر : غربا خسته خانه سی .

غِرْبال { [ء] قالبور .

غُرْبَت { وطندن باشقه یرده بولونمه . غربلك : دیار غربت .

غَرَس { [ء] (آغاج حقنده) : دیکمك ،

غَرَض { [ء] مقصد ، مرام : بر مقدمه دن غرض ... § کوتو مقصد ، کین : بکا غرضی وار .

غَرْغَرَه { [ء] صوبی آغزده اویناتمق : غرغره علاجی .

غَرَق { [ء] باتمق : غرق ایتمك § باتمش ، مستغرق : غرق اولمق .

غَرْقَه { [ه] صويه باتمش، مستغرق : غرقهٔ دريای رحمت .

غَرَامَاء { [ه] (غريم) ك جمعی: آلاجقلیلر: تقسیم غرما .

غُرُوب { [ه] «طلوع» ك ضدی: باتمق .

غُرُور { [ه] قورولمه، مغرورلق . § بيهوده شيئه اعتماد ايلمه آلدانمه: مثل تكه غرور لانمه.

غُرَّه { [ه] عربی آيلرك برنجی گيجه سی وگونی .

غَرِيب { [ه] وطنندن آيری دوشمش اولان، يابانجی. § غرابتلی، تحف .

غَرِيبه { [ه] غريب شی، تحف حال .

غَرِيزه { [ه] طبيعت .

غريزی = غريزيه منسوب، طبيعی : حرارت غريزيه .

غَرِيق { [ه] باتمش، مستغرق: غرق رحمت .

غَرِيم { [ه] آلاجقلی . جمعی : غرما .

غِرِيو { [ه] چيغيرمش، فرياد .

غَزَاء { [ه] دين دشمنی ايله جنك .

غُزَاة { [ه] (غازی) نك جمعی: غزا ايده نلر.

غَزَال { [ه] آهو، قاره جه.

غَزَل { [ه] عشق ومحبته عائد سوزلری حاوی شعر .

غَزْوه { [ه] جنك . جمعی : غزوات .

غَسّال { [ه] أولو يقا . يجی .

غُسل { [ه] يقانمه .

غِشّ { [ه] قاريشيقلق ، صفو تسزلك : غل وغش . § حيله ، خيانت .

غِشاء ، غِشاوَه { [ه] أور تو ، زار ، پرده .

غَشْی { [ه] گندندن كچمه . كندن كچمش .

غَصْب [ه] زورايله آلمق .

غُصْن { [ه] دال . جمعی : « أغصان » و « غصون » .

غُصّه { [ه] صيقينتی ، قايغو ، تاسه .

غَضَب { [ه] قيزغينلق ، قيزمه .

غُضْرُوف { [ه] قيقيرداق

غَضَنْفَر [ه] آرسلان .

غَضُوب { [ه] غضبلی ، چوق حدتله نير .

غَطس { [ه] (صويه) دالديرمق .

غَفّار ، غَفُور { [ه] چوق مغفرت ايدن : الله غفار الذنوب . رب غفار .

غُفْران { [ه] يارليغامه .

غَفْلَت { [ه] بی خبرلك ، غافللك .

غَفير { [ه] چوق ، كثير : جمع غفير .

غِلّ { [ه] گوكل صفو تسز لكی : غل وغش .

غَلاء { [ه] بهاليلق : قحط وغلا .

غِلَافْ {[ء] قيليف، قين.

غُلَامْ {[ء] كنج، دلى قانلى § كوله.

غَلَبَهَ {[ء] اوستون كلمك.

غَلْصَمَه {[ء] غير تلاق آغزى، حنجره.

غَلَطْ {[ء] ياكليش. جمعى: غلطات.

غَلْطَانْ {[ف] يووارلانان.

غَلْظَتْ {[ء] قالينلق، قابالق.

غَلْغَلَه {[ء] گورولتى، نعره.

غِلْمَانْ {[ء] (غلام ك جمعى: جنت ملكلرى.

غُلُوّ {[ء] سوزده مبالغه.

غَلَيَانْ {[ء] قاينامق.

غَلِيظْ {[ء] قالين قابا.

غَمّ {[ء] قايغو، تاسه، جمعى: غموم.

غمكسار = غمى ازاله ايدن، تسلى ويرەن.

غمكين، غمناك = غملى.

غَمَّازْ {[ء] غمز ايدەن، قوغوجى.

غَمْزَ {[ف] قوغولامق، غمازلق ايتمك.

غَمْزَه {[ء] يان باقيش.

غُمُوم {[ء] (غم)ك جمعى: قايغولر، تاسەلر.

غِنَا {[ء] زنكينلك: اصحاب § اوصافنه: غنا كلمك.

غَنَائِمْ {[ء] (غنيمت) ك جمعى.

غُنْچَه {[ء] طومورجق: غنچهٔ كل.

غَنَمْ {[ء] قويون، جمعى: أغنام.

فَاحِش [ء] پك چيركين .

فَاخِر [ء] فخرايدەن . § گوزەل ، محتشم : لباس فاخر ، خلعت فاخره .

فَارِغ [ء] فراغت ايدەن ، واز گچن .

فَتَّان [ء] فتنه قوپار ريجى .

فَتَاوَى ، فَتَاوِى [ء] (فتوى) نك جمعى .

فَتْح [ء] آچمق : فتح باب . § آلمق ، ضبط ايتمك : فتح ممالك . § اوستون اوقونمق : فاتك فتحيله . . .

فَتْحَه [ء] اوستون .

فَتْرَت [ء] ايكى پيغمبر ، ايكى حكمدار ، ويا ايكى وقعه آراسنده كى زمان : دور فترت .

فِتَن [ء] (فتنه) نك جمعى :

فِتْنَه [ء] قاريشيقلق ، شورش .

فتنه أنكيز = فتنه قوپاران .

فُتُوَّت [ء] سخا . كرم ، احسان .

فُتُوح [ء] آچمق ، آچيلمق . § فرخلامق . § مظفريت ، ظفر . جمعى : فتوحات .

فُتُور [ء] گەوشه كلمك ، يورغونلق . § اوصانج ، انديشه ، يأس .

فَتْوَى [ء] دين وشريعته عائد بر مسئله يه طرف شرعدن ويريلن

جواب .

فجأة { [ع] آنسزين ، بردنبره: فجأةً وفات = بردنبره اوله .

فجر { [ع] طاك يرينك آغارمه‌سى .

فجره { [ع] (فاجر) ك جمعى: فسق فجور ايله مشغول اولانلر .

فجور { [ع] حق يولندن آيريله . گناه ايشلهمه : فسق وفجور .

فجيع { [ع] فاجع ، پك آجيقلى .

فجيعه { [ع] پك آجيقلى حال ، مصيبت ، بلا .

فحاوى { [ع] (فحوا) نك جمعى: معنالر .

فحش { [ع] كوتولك ، عفت و ناموس خلافنده حركت .

فحم { [ع] كومور .

فحول { [ع] ايلهرى كلنلر ، فضل وكمال جهتيله أمثالنه فائق اولانلر .

فحوى ، فحوا { [ع] معنى ، مدلول . جمعى: فحاوى .

فخام { [ع] (فخيم) ك جمعى: وكلاى فخام = بويوك وزيرلر .

فخامت { [ع] اولوالق ، بويوكلك .

فارق { [ع] فرق ايدهن ، آيبران: فارق نيك وبد . علامت فارقه .

فاروق { [ع] ايى ايله كوتويى تماميله تفريق ايدهن: عمر الفاروق .

فاسد { [ع] بوزوق ، دوغرو دهكيل .

فاسِق { [ء] فسق ايله مشغول اولان ، دائما گناه ايشلهين. جمعى: فسقه .

فاش { [ء] ميدانه چيقان، ظاهر اولان: فاش ايتمك = ميدانه چيقارمق .

فاصِل { [ء] بولن، آيبران: حد فاصل .

فاصِلَه { [ء] ايكى شى آراسنى آيبران شى : فاصلهٔ سلطنت.

فاضِل { [ء] فضيلتلى.

فاطِر { [ء] يارادان ، خالق: فاطر السماوات. قدرت فاطره.

فاعِل { [ء] ايشلهين.

فاقَه { [ء] فقيرلك.

فاكِهَه { [ء] ميوه. جمعى: فواكه.

فالْ { [ء] بكلهنيلن بر شيئك اولوب اولما. يه جغنى آكلامق اوزره ياپيلان شى، وبونك نهايتنده چيقان نتيجه: فال خير.

فام { [ف] رنك. كلفام = كل رنكلى .

فاميليا { [فر] عائله .

فانُوس { [ء] ضيايى آرتديرمق اوزره لامبه لرك أطرافنه قونان قارپوز. وأمثالى.

فانى { «باقى» نك ضدى : فنا بولان ، صونكنده يوق اولوب گيدن.

فِئَه { [ء] طائفه. گروه، جماعت : فئهٔ قليله.

فَتّاح { [ء] (أسماء الحسنه دن): قوللرينك قاپالى ايشلرينى آچان ، الله ،

فَخذْ { [ء] اویلوق.

فَخر { [ء] أوگونمك. § وجوديله افتخار ايديلن كيمسه : فخر عالم.

فخرى = شرف ايچون پارەسز ايفا ايديلن: فخرى مأموريت. § برايشى شرف ايچون پارەسز ايفا ايدەن : فخرى كاتب . فخرى معلم.

فخريه = أوگونمه يولنده سويلەنيلن شعر.

فَخيم { [ء] فخامتلى ، اولو ، عظيم .

فِداء { [ء] برشيئه مقابل دەگرلى بر شيدن واز گچمك. أسير گەمەيوب ايثار ايتمك .

فدائى = بويوك بر خدمت ايفاسى ايچون نفسنى فدا ايتمەيى گوزه اولان .

فدا كار = أسير گەمين، فدا ايدەن .

فدا كارى = فدا كارلق.

فدا كارانه = فدا كار- جەسنه .

فَذْلَكَه { [ء] خلاصه ، اجمال .

فَر { [ء] نور ، ضيا § سوس ، زينت . § شان وشوكت .

فَرائِض { [ء] (فريضه) نك جمعى: اجرا سى فرض اولان شيلر.

فَراخ { [ء] بول ، گنيش .

فِرار { [ء] قاچمق: فرارى = قاچاق .

فِراز { [ء] «أفرازه» باق.

فِراسَت { [ء] آكلايش، ادراك .

فِراش { [ء] یاتاق دوشك.
أسیر فراش = خسته.

فَراعِنَه { [ء] (فرعون)ك جمعی : قدیم مصر حکمدارلری .

فَراغ ، فَراغَت { [ء] واز کچمك، أل چکمك. § راحت، استراحت ، آسوده‌لك: فراغ بال.

فِراق { [ء] آیریلق، هجران.

فَراموش { [ء] اونوتمه، نسیان .

فِرانق { [فر] دورت بچق غروش قیمتنده فرانسز پاره‌سی .

فَرتوت { [ف] بوناق . § أسکی ، قوجامش: فرتوت مسخره.

فَرَج { [ء] دارلقدن ، صیقینتیدن قورتوله ، معنوی گنیشلك .

فَرجام { [ء] صوك ، عاقبت، انجام.
بد فرجام = عاقبتی فنا ، منحوس .

فُرجَه { [ء] یاریق ، چاتلاق .

فَرَح { [ء] صفای قلب ، انبساط درون: فرحناك: فرحلی ، سه‌ویجلی .

فَرِح ، فَرحان { [ء] شاد ، مسرور .
فرح وفخور = ممنون ومفتخر .

فَرُّخ { [ف] مبارك ، اوغورلو .

فَرخُنده { [ف] مبارك ، مسعود .

فرخنده فال = فالی اوغورلو.

فرد { [ف] تك. ممتاز § شخص. بركيمسه

جمعی: أفراد.

فردانیت = برالك.

فردیت = فردلك، تكلك.

فردا { [ف] یارین.

اندیشهٔ فردا = یارینی دوشونمه.

فردوس { [ع] جنت: فردوس آشیان = مقامی جنت اولان.

فرزانه { [ع] حكیم، عارف.

فرزند { [ف] اوغل. فرزندانه = اوغله یاقیشه جق صورتده.

فرس { [ع] آت، باركیر.

فرسا { [ف] (فرسودن = أسكیتمك) مصدرندن أمر حاضر: طاقت فرسا، تحمل فرسا، خرد فرسا = طاقت، تحمل، عقل بیر قایان، بیتیرمز.

فرسخ [ع] فرسنك [ف] اوچ میلك مسافه.

فرسوده { [ف] أسكیمش، بیپرانمش.

فرش { [ع] دوشه مك، یایمق § یرهسریله جك شی. § زمین، یر: عرش وفرش.

فرشته { [ف] ملك.

فرصت { [ع] بر ایشك اجراسنه مساعد وقت، حال.

فرصت جو = فرصت آرایان.

فرصتیاب = فرصت بولان .

فرض [ء] قطعی بر دلیل ایله ثابت اولان أمر الهی § لازم، واجب. § تخمین ایتمه

فرضی = فرض ایله اولان ، اعتباری .

فرضیه = فرض وتخمین صورتیله ایراد ایدیلن سوز، فکر. جمی: فرضیات.

فرط [ء] پك زیاده لك، شدت .

فرع [ء] شعبه قول. جمی : فروع

فرعون [ء] أسکی مصر حکمدارلری § غایت متکبر ومتمرد کیمسه. جمی : فراعنه .

فرق [ء] باشقه اق ، تفاوت : بربرندن فرقسز . § تمییز ایتمك : بری دیکرندن فرق اولونما. یور .

فرق [ء] (فرقه) نك جمعی : بر برندن آیری هیئتلر ، بولوکلر.

فرقان [ء] قرآن کریم .

فرقت [ء] آیریلق : فرقتزده = آیریلمغه اوغرامش .

فرقین (انکلیزجه دن) بر نوع بویوك حرب سفینه سی .

فرقه [ء] بولوك ، طاقیم. § عمومی بر قوماندانك اداره سی آلتنده کی عسکرلرك مجموعی .

فرمان [ف] أمر ، اراده .

فرمانبر = فرمانه تابع، مطیع .

فرمانفرما = فرمانی نافذ اولان، مطاع

فُروز [ع] (أفروز) دن مخفف : جهان فروز، عالم فروز .

فروزان = پارلایان، ضیاـار .

فُروغ [ف] ضیا ، آیدینلق .

فُرومایه [ف] صویسز، آلچاق .

فریاد [ف] بوکسه‌ك سس ، صدای استمداد .

فریاد رس = فریاده قوشان ، امدادجی .

فِریب [ف] (فریفتن = آلداتمق) مصدرندن أمر حاضر :

دافریب = گوکل آلداـ ٹان .

نکهفریب ، نظرفریب = گوز آلدتان، خوش منظره لی .

فَریاد [ع] أستغاثه، بر دانه اولان .

فَریضَه [ع] أداواجبی فرض اولان شی : فریضهٔ حج.

فِریفته [ع] آلدادیلمش.

فَریق [ع] بولوك ، فرقه . § فرقه قوماندانی .

فُزون [ف] (أفزون) دن مخفف : زیاده ، چوق .

فَساد [ع] چوروملك، بوزولمق § شوردش،

قاریشقلق § فاسدلك، باطللق. § «صلاح» ك ضدی: فنالق.

فُسْتان { [یو] أتكلك.

فُسحَت { [ع] فسیحلك، پك زیاده گنیشلك.

فَسخ { [ع] حكمنی ابطال ایتمك، بوزمق.

فَسَدَه { [ع] (فاسد) ك جمعی: مفسدلر، فسادجیلر.

فِسق { [ع] حق یولدن چیقمه، فاسقلق، عصیان.

فَسَقَه { [ع] (فاسق) ك جمعی: فسق ایله مألوف اولانلر، گناهكارلر.

فسوس { [فا] (أفسوس). باق.

فسون { [فا] (أفسون) دن مخفف: فسونكار = بویویاپان، سحرایدن.

فسیح { [ع] فسحتلی، پك گنیش، آچیق.

فشان { [فا] (أفشان). باق.

فصاحت { [ع] فصیحلك، درستلك. § درست سوزلولك.

فصّاد { [ع] قان آلان، حجامتجی.

فضّال { [ع] فضل ایدن؛ پك زیاده ذم ایدن.

فصحاء { [ع] (فصیح) ك جمعی: سوزی غایت درست، نقصانسز سویلهینلر.

فصد { [ع] قان آلمه.

فصل { [ع] «وصل» ك ضدی: بریرندن

آييرمق. § حق ايله باطلى بربرندن آييرارق حكم ويرمه. § سنه‌نك درت قسمندن بهرى، موسم: فصل بهار، فصل شتا. § موسيقى مقاملرندن بهرى: حجاز فصلى. § بر كتابك يكديكرندن آيرى قسملرندن بهرى، باب: فصل أول.

فُصُولٌ [ء] (فصل) كى جمعى: موسملر: فصول أربعه = دورت موسم. § بر كتابك بربرندن آيرى أقسامى: فصول كتاب.

فَصِيحٌ [ء] فصاحتلى، درست. § درست سوزلى. جمعى: فصحاء.

فَصِيلَةٌ [ء] بربرينه بكزه‌ر أوصافه مالك اولان نباتاتك مجموعى: فصيلهٔ وردیه.

فَضَاءٌ [ء] اوجى بوجاغى اولمايان بوشلق.

فَضَائِلُ [ء] (فضيلت كى جمعى: ايىلكلر، مزيتلر.

فَضَاحَتٌ [ء] رذيللك، رسوايلق.

فَضَائِحُ [ء] (فضيحه) نك جمعى: رسوايلقلر، رذالتلر.

فَضْلٌ [ء] مزيت، فضيلت. § علم ومعرفت § كرم، احسان.

فُضَلَاءُ [ء] (فاضل) كى جمعى: فضيلت صاحبلرى، فضيايتليلر.

فَضْلَةٌ [ء] زائد، زياده § آرتيق، بقيه.

فُضُولِيٌّ [ء] كندى وظيفه‌سى، علاقه‌سى اولميان ايشلره قاريشان.

قه‌ی ، حتی اولمدیغی حالده بر ایشه قاریشمان .

فِضّه { [ء] گوموش .

فَضِیح { [ء] رذیل ، رسوای .

فَضِیحَه { [ء] فضاحت . رسوایلق .

فَضِیلَت { [ء] ایلك . ایی خوی . § علم ومعرفت . جمعی : فضائل .

فضیلت پرور = صاحب فضیلت .

فضیلتمند = فضیلتلی .

فَطانَت ، فِطْنَت { [ء] (غباوت) ك ضدی : فطینلك ، آکلایشلیلق ، ذکا .

فِطر { [ء] اوروج بوزمه : عید فطر ، صدقهٔ فطر .

فِطْرَت { [ء] یارادیلیش ، طینت . § قوهٔ فاطره .

فَطِین { [ء] فطانتلی ، چابوق آکلایشلی .

فِعال { [ء] (فعل) ك جمعی : ایشلر ، عملر : بد فعال = أفعالی کوتو اولان .

فَعّال { [ء] چالیشقان ، غیور .

فعالانه = فعالجه سنه .

فِغان { [ف] فریاد ، صدای اضطراب .

فَغفور { [ف] چین ایمپراطورلرینك عنوانی .

فغفور ، فغفوری = أوانیٔ چین .

فِقَارْ { [ء] (فقارة) نك جمعی : قابورغه كميكلری، عمود فقاری .

ذوالفقار = پيغمبريمزك حضرت علی به احسان ايتديكی فقاره لی قيليچ .

فِقْدَانْ { [ء] يوقلق .

فَقِيرْ { [ء] يوقسول، محتاج § زواللی بی چاره .

فقيرانه = فقيرجه سنه .

جمعی : فقراء .

فَقِيهْ { [ء] علم فقهه واقف اولان، شريعت عالمی .

فَكْ { [ء] آيرمق، كسمك : فك رابطه . § چكه كميكی : فك أعلی، فك أسفل .

فِكَارْ { [ف] مجروح، ياره لی : دلفكار = قلبی ياره لی .

فِكْر { [ء] دوشونمك : آزاجق فكر ايتمك . . . § ذهن، خاطر § قوهٔ مفكره § دوشونيلن شی، مطالعه § أنديشه،

فَقِيرْ { [ء] يوقسول، محتاج § زواللی بی چاره .

فقيرانه = فقيرجه سنه .

جمعی : فقراء .

فَقِيهْ { [ء] علم فقهه واقف اولان، شريعت عالمی .

فَكْ { [ء] آيرمق، كسمك : فك رابطه . § چكه كميكی : فك أعلی، فك أسفل .

فِكَارْ { [ف] مجروح، ياره لی : دلفكار = قلبی ياره لی .

فِكْر { [ء] دوشونمك : آزاجق فكر ايتمك . . . § ذهن، خاطر § قوهٔ مفكره § دوشونيلن شی، مطالعه § أنديشه،

فَقَرَاتْ { [ء] (فقره) نك جمعی .

فِقْرَه { [ء] جمله . § كوچوك حكايه .

فَقَطْ { [ء] أدات استدراك لكن .

فِقْه { [ء] علم شريعت .

فُقَهَاء { [ء] (فقيه) ك جمعی : شريعت علماسی .

مكدرانه دوشونمه .

فِكْرَتْ { [ء] فكره .

فَلَاحْ { [ء] فوز ونجات .

فَلَّاحْ { [ء] أكينجى .

فَلَاحَتْ { [ء] أكينجيلك .

فَلَاسِفَه { [ء] (فيلسوف)ك جمعى : فلسفه علماسى ، حكما .

فَلَاكَتْ { [ء] مصيبت ، ادبار ، بدبختى .

فلاكتزده ، فلاكتديده = فلاكته اوغرامش اولان .

فِلَامَا { [اى] اينجه و اوزون بايراق .

فَلَجْ { [ء] ايمه ، نزول .

فُلُسْ { [ء] پول ، مانغير : فلس احمر ، جمعى : فلوس .

فَلْسَفَه { [ء] حكمت § بويوك فيلسوفلرك اصول حكيمانه‌سى . § هر كسك فكر مخصوصى § برعلمك حكميانه‌سندن بحث ايدن علم : فلسفهٔ تاريخ .

فَلْفَلْ { [ء] بيبر .

فَلَكْ { [ء] گوك ، سما : فلك أعلى . جمعى : أفلاك § زمان ، دهر : فلكك قهرى .

فَمْ { [ء] آغز ، دهان : كافم ، غنجه فم = كل ، غنجه آغزلى .

فَنّ { [ء] علم ، علم تجربى : فن زراعت .

فناً ، بالفن = فن ايله ، فن واسطه‌سيله .

فى = فنه مذسوب .

هزار فن = (پيك

هنرلی): هر شیئه آشنا اولان.

فَنَاء { [ء] «بقا» نك ضدی: صوکنده یوق اولمق، زوال بولمق. «ابی» نك ضدی: کوتو.

فنایاب، فناپذیر = فنایی قبول ایدمن، فنا بولان.

دار فنا = دنیا.

فَنْد { [ف] حیله.

فُنُون { [ء] (فن) نك جمعی: علملر،

هنرلر: ذوفنون = برچوق فنه صاحب. صاحب فن.

فُؤَاد { [ء] قلب، کوکل: مسرورالفؤاد = قلبی سرورلی.

مجروح الفؤاد = قلبی پاره لی.

فَوَاحِش { [ء] (فاحشه) نك جمعی: عرض وناموسه مغایر ایشلر.

فَوَّارَه { [ء] درونندن صو فوران ایدمن شی، فسقیه غایزه.

فَوَاكِه { [ء] (فاکهه) نك جمعی: میوه لر.

فَوْت { [ء] برشیئك بر داها أله کچمه مك اوزره ضایع اولوب کیتمه سی § وفات. § متوفی.

فُوطَه، فُوتَه { [ف] پشتمال.

فَوج { [ء] بولوك، جماعت.

فَوْرَان { [ء] قاینایوب فیشقیرمق.

فُورْمَه { [فر] کتابك اون آلتی صحیفه دن عبارت جزئی.

فوز { [ء] نجات ، ظفر .

فوسفور { [رو] أجسام بسيطه دن بری .

فوطوغراف { [رو] معروف رسم چيقاران آلت . § بو آلتله آلينان رسم ، صورت .

فوق { [ء] «تحت» ك ضدی : اوست .

فوقانی = «تحتانی» نك ضدی : اوست طرفده بولونان .

فوق العاده = عادتك فوقنده . گورولهمش .

فولپسپید { [ا] قپودا . نك چرخجی به ویردیکی سرعت أمری .

فوندو { [ا] حصه سندی ، سهم .

فونوغراف { [رو] صدا . یی ضبط ایدهن معروف آلت ، صدا نویس .

فهرس { [ء] مندرجات جدولی .

فهرست { [ف] جدول أسامی ، قاتالوغ .

فهم { [ء] آكلامق .

فی { [ء] أدات ظرف .

فی الاصل = اصلنده .

فی الحقیقه = حقیقتده .

فی الحال = او آنده .

فی سبیل الله = الله یولنده . § (غلط ولهرق) بدل ، بها . جمعی : فیئات .

فیاض { [ء] فیض ویرهن .

فَیافی ¦ [ء] (فیفا) نك جمعی : صحرالر ، چوللر .

فیرُوز ¦ [ء] سعید ، اوغورلی : روز فیروز . § مسعود : فیروز بخت .

فیرُوزَه ¦ [ء] مجوهراتدن بری : فیروزه فام = فیروزه رنکلی .

فَیصَل ¦ [ء] ایکی شیٔ بینی آیبران شی § ایکی شیٔ بینی آیرمه .

فَیض ¦ [ء] توفیق الهی . § حسن تأثیر . § برکت ، بوللق . § علم ومعرفت § معناً ایله ریله مه ، ترقی . § روحده حاصل اولان خوش حال : فیض عبادت .

فیض بخش = فیض ویره‌ن .

فیضاك = فیضلی .

فیضان ¦ [ء] طاشمه .

فَیفاء ¦ [ء] صحراء چول .

فیلَسُوف ¦ [ء] علم فلسفه عالمی ، حکیم . § دینه اینانمایان ، دینسز .

فیلُو ¦ [فر] دونانما .

فیلُوقِسَه را ¦ [فر] آصمه کوتوکارینك کوکنه عارض اولهرق باغلری خراب ایدن غایت کوچوك بر بوجك .

فیوض ¦ [ء] (فیض) ك جمعی ، جم الجمعی : فیوضات .

ق

قائِل { [ء] سويله‌ين : بو سوزك قائلى كيم ؟ § راضى : قائل اولديكمزمى ؟

قائِم { [ء] آياقده دوران § (هندسه‌ده) : عموداً واقع : اولان ضلع قائم § موجود ، باقى : نفسيله قائم.

قائم‌مقام = برقضانك أك بويوك آمرى § رتبه‌سى بيكباشيدن بردرجه بويوك ضابط .

قائِمَه { [ء] پاره‌گى تداول ايديلن ورقه كاغد پاره . § (هندسه‌ده) : «قائم»ك مؤنثى : زاويهٔ قائمه.

قابِض { [ء] قبض ايدن، آلان . § انقباض ويرمن ، بكلك كتيرمن .

قابض أرواح = عزرائيل عليه‌السلام .

قابض مال = تحصيلدار.

قابِل { [ء] قبول ايدمن § آلان . § ممكن.

ناقابل = ممكن دكيل .

قابلو { [فر] دكيز ويا بر آلتنده تلغراف خطى .

قابِله { [ء] أبه قادين .

قابِليّت { [ء] قابل اولمه ، ممكنلك . § يارادليشده اولان استعداد.

قابِينَه { [ء] خلوت اوطه‌سى § ايش اوطه‌سى ،

حجرهٔ اشتغال . § مجلس وکلا .

قاپیتولاسیون { [ء] حقوق وامتیاز معاهده‌سی .

قاتِل { [ء] قتل ایده‌ن، أولدوره‌ن .

قادِر { [ء] قدرتلی ، قدرت و قوت صاحبی .

قاذُورَه { [ء] پیسلك ، جمعی: قاذورات .

قارُورَه { [ء] جام، شیشه.

قارِئ ، قارِئَه { [ء] قرائت ایده‌ن ، اوقویان . جمعی : قارئین ، قارئات .

قاسِم { [ء] تقسیم ایده‌ن، آیران § (حسابده) دیکر برعددله تمامیله قابل تقسیم اولان عدد .

قاسی { [ء] پك قاتی : قلب قاسی .

قاضی { [ء] حاکم شرعی .

قاضی الحاجات = قوللر- ینك هرحاجتنی ویره‌ن : أللّه .

قاطِبَه { [ء] جمیع، جمله، کافه : قاطبهً أحوال .

قاطبةً = جمیعاً ، عموماً .

قاطِع { [ء] کسن: خط قاطع .

قاعِد { [ء] اوطوران : قاعداً = اوطور- دیکی حالده .

قاعِدَه { [ء] عمل، أساس. § دستور: صرف

قاعده‌سی. § (هندسه‌ده): برشکلك أك آلت ضلعی .

قَافْ { [ء] طاغ .

قَافِلَه { [ء] قطار ، کاروان . § زمره ، فرقه .

قافله سالار = قافله رئیسی .

قَافِيَه { [ء] بیتلرك نهایتده آخرلری بربرینه اویغون کلمه‌لرك بری .

قافیه سنج = شاعر .

قَالْ { [ء] سوز : قال وحال .

قیل و قال = دیدی قودی .

قَالِبْ { [ء] درونینه مایع حالنده بولونار برجسم آقیدیلارق دوندورولان ظرف ، قالیب . § بدن .

وجود : قالب بی روح .

قَالِيچَه { [ف] خالی : قالیچه زمزدین .

قَامْبِيَالْ { [فر] پولیچه .

قَامَتْ { [ء] بوی : قامت موزون = دوز ، متناسب بوی .

قَامُوسْ { [ء] مفصل لغت کتابی

قَانِعْ { [ء] قناعت ایدن ، زیاده ایسته‌مه‌ین . § قناعت حاصل ایدن ، أمین و مطمئن اولان .

قَانُونْ { [ء] قاعده ، قضیه : قانون ریاضی . § هرکس طرفندن رعایتی مجبوری اولان شی ، نظامنامهٔ عمومی : حکم قانون . . .

قانون شناس = قانونلره

واقف اولان .

قانونی = قانونه موافق: شرائط قانونیه § قانونه عائد: لایحهٔ قانونیه .

قاهِر [ء] قهر ایدن: قوهٔ قاهره .

قَبا [ه] روبه، قفتان .

قَبائِل [ء] (قبیله) نك جمعی : آیری آیری عائله لردن وجوده کلمش مجموعلر ، عشیرتلر .

قِباب [ه] (قبه) نك جمعی .

قَباحَت [ء] صوچ .

قِبالَه [ء] أبه‌لك .

قَبّان [ء] بیوك ترازو .

قَبائِح [ء] (قبیحه) نك جمعی : چیرکین ایشلر .

قُبح [ء] چیرکینلك .

قَبر [ء] مزار .

قبرستان = مزارلق .

قَبض [ء] طوتوب آلمق : قبض روح § ضبط ایتمك § دورمك، دهوشیرمك : قبض وبسط . § تحصیل ایتمك § آلمق .

قَبضه [ء] انقباض § قلیچ و سائره نك أله طوتولاجق یری § پنجه : قبضهٔ تقدیر § بر طوتام ، بر آووچ : قبضهٔ تراب .

قِبطی [ء] (قبط) اقومنه منسوب . § جنکانه طائفه سنه منسوب .

قَبْل {[ء] « بعد » ك ضدی : (ظرف زمان) : أول : قبل الظهر ، قبل المیلاد ، قبل الهجره .

قِبْلَه {[ء] نماز قیلارکن یورك چویریلدیکی یر ، کعبه . § جنوب : قبله دن أسن روز کار .

قبله کاه = کعبهٔ معظمه نك بولوندیغی محل .

قبله نما = قبله طرفنی گوسته ره ن بر آلت [غلطی : قبله نامه]

قُبُور {[ء] (قبر) ك جمعی : مزارلر : أهل قبور = مزارده اولانلر ، اولولر .

قَبُول {[ء] آلق : هدیه نك قبولی § رضا ویرمك : تکلیفك قبولی .

قُبَّه {[ء] بنانك یاریم کره شکلنده کی قسمی ، کنبد § (تشبیهاً) گوك : قبهٔ مینا .

قَبِیح {[ء] چیرکین ، فنا . مؤنثی : قبیحه .

قَبِیحَه {[ء] (اسم اولورسه) : چیرکین ، فنا حال . § (صفت اولورسه) چیرکین ، فنا .

قَپُودان {گمی رئیسی .

قِتَال {[ء] بربر بنی أولدورمه .

قَتْل {[ء] أولدورمك .

قَحْط {[ء] قیتلق .

قَحْف {[ء] قفا طاسی .

قَد {[ف] بوی ، قامت . خمیده قد = بوینی

بوكولمش، ايكوقات اولمش.

قُدام { [ع] « خلف » ك ضدى : أوك.

قَدح { [ع] سوكوب صايمق: ذم وقدح.

قَدَح { [ع] بارداق ، كوچوك ايچكى بارداغى

قَدَر { [ع] ده گر. مقدار: قارينجه، قدرنجه ...

§ اعتبار ، حيثيت ، شرف ومزيت .

قدردان قدرشناس = قدر بيليجى.

قدردانى ، قدرشناسى = قدردانلق، قدرشناسلق

قَدَر { [ع] حكم الهى ، تقدير . § طالع ، قسمت : قدرك يوقمش .

§ مقدار: بونه قدر شى .

قُدرَت { [ع] ثروت § قوت ، طاقت ، اقتدار .

بى قدرت = قدرتسز، طاقتسز.

يدقدرت = أللهك قدرت ألى .

قُدس { [ع] (مقدس اولسون) معناسنه دعا: قدس سره = سرى مقدس اولسون .

قُدس { [ع] پاكلك. تميزلك، طهارت .

روح القدس = جبريل عليه السلام .

قدسى = مقدس، الهى.

قدسيت = مقدسلك، الهيلك .

قَدَم { [ع] آياق § يارم آرشون اوزونلغنده أولچو، جمعى: أقدام.

قدم نهاده = آياق باصمش.

ثابت قدم = [آیاغی یرندن آیریلمایان] : فکرندن، عزمندن دونمه‌ین.

قدملی = آیاغی اوغورلو، یمنلو.

قدمسز = آیاغی اوغورسز، یمنسز.

قدمیه = آیاق تری: اجرت قدمیه.

قِدَم {[ع] أسکیلك، قدیملك.

قُدَماء {[ع] (قدیم) ك جمعی : اسکیلر، اسکیدن کلنلر.

قَدَمَه {[ع] باصاماق.

قُدُوس {[ع] (اسماء الهیه دن) پاك، معایبدن بری.

قُدُوم {[ع] کله، وصول.

قَدیم {[ع] اسکی، دیرین: آشنای قدیم §

«حادث» ك ضدی : أولی اولمایان، قدمی نامتناهی اولان.

قَدید {[ع] اینکه لحمت، قورو کمیك.

قَدیر {[ع] (اسماء الهیه دن) : قادر: و الله علی کل شیء قدیر.

قِرائَت {[ع] اوقومق § جوجقلری اوقومایه آلیشدیرمه جق کتاب: قرائت کتابی.

قَرابَت {[ع] یاقینلق، خصملق

قَرار {[ع] دورمه، دیکلمه : اورادہ برمدت قرار ایدوب... § حد لایق، قوام : قراری بولسوزده ... §

بی‌قرار = قرارسز، صبرسز.

أك نهايت ويرلن سوز ، حكم .

قِرانْ { [ء] ايكى شيئك برله شمه سى ، مقارنت .

صاحبقران = زهره ومشترى بيلديزلرينك مقارنتى زمانده تخته جلوس ايدن حكمدار .

قُرآنْ { [ء] مسلمانلرك معظم و مقدس كتابى .

قُربْ { [ء] ياقين ، جوار : قربيت = ياقينلق .

قُربانْ { [ء] فى سبيل الله كسيلن قويون وسائره . § (تشبيهاً) محو اولان : قربان دنائت .

قُرَّةُ العَينْ { [ء] گوزنورى

قُرحَه { [ء] ياره ، جيبان : قرحهٔ أفرنجيه = فرنكى چيبانى .

قرصْ { [ء] دائره ، كره : قرص آفتاب ، قرص قمر § ديلم : قرص نان .

قَرضْ { [ء] اودونج ويرمك § اودونج شى .

قرضاً = اودونج اولارق .

قِرطاسْ { [ء] كاغد : أدوات قرطاسيه .

قُرعَه { [ء] نوبره وچكيلمه سى ، كشيده . § پيانقو كشيدسى .

قِرمِزْ { [ء] قيزيل بويا ، قرمز بوجكى .

قَرنْ { [ء] بوينوز § يوز سنه لك مدت ، عصر : قرناً بعد قرنٍ . § تاريخ عمومينك بهر دورى : قرن اول . جمعى : قرون .

قُرَناءْ { [ء] (قرين) لك جمعى : حكمدارك

یاقینده بولونانلر.

قُرُنفُل . { [ء] معروف چیچك، قرانفیل.

قُرُون . { [ء] (قرن) ك جمعی : عصرلر، دورلر.

قُرَی ١ { [ء] (قریه) نك جمعی : كویلر : أهالئ قرا: قرون اولی.

قَرِیب . { [ء] «بعید» ك ضدی : یاقین § یاقین خصم.

قَرِیحَه { [ء] طبیعت، فكر : جودت قریحه = قریحه‌نك ایلكی. وسعت قریحه = قریحه‌نك گنیشلكی.

قَرِیرُ الْعَین { [ء] گوزی آیدین، مسرور.

قَرِیش . { [ء] قوم عربك أك شرفلی قبیله‌سی.

قَرِین . { [ء] یاقین . § حكمدارك یاقینده بولونان، سرای مأموری، مابینجی: سرقرین پادشاهی = باش مابینجی.

قَرِینَه { [ء] سوزده معنای مقصوده دلالت ایدن شی، كلیش.

قَرْیَه { [ء] كوی . جمعی : قراء.

قُزَح . { [ء] (قوس) . باق.

قَسَّام { [ء] میراثی تقسیم ایدن مأمور شرعی.

قَسَاوَتْ { [ء] غم، غصه.

قَسْر { [ء] زورا كی ایش، گوردورمه، جبراً ایشله‌تمه.

قسری = زور ایله اولان ، جبری : حرکات قسریه .

قِسط { [ء] حصه ، نصیب : قسط الیوم = گونده لکه . وشن حصه .

قِسطاس { [ء] ترازو .

قَسَم { [ء] آند ، یمین .

قِسم { [ء] پارچه بولوك : جمعی : أقسام .
قسماً = بر قسم اولارق .

قِسمَت { [ء] نصیب ، طالعه چیقان شی .

قَسوَت { [ء] صیقینتی ، غصه ، کدر .
قسوت أفزا = قسوت آرتیران .
قسوت أنگیز = قسوت قوپاران ، ویرهن .

قِشر { [ء] قابوق : جمعی : قشور .

قَصائِد { [ء] (قصیده) نك جمعی : عیز قافیه ایله سویلهنمش اوزون منظومه لر .

قِصاص { [ء] قتل وجرحك مقابلاً اجرا سی .

قَصَبَه { [ء] بوغوملی نبات ، قامیش وامثالی § نفس بوروسی § بویوك کوی . جمعی : قصبات .

قَصد { [ء] نیت ، تصور : قتل قصدیله . . . § نیت ایدیلن شیئك اجرا سنه تشبث شروع ، فراره تصدی § صالدیرمق : جانه قصد ایتمك
قصداً = قصد ونیت ایدهرك .

عن قصدٍ = قصد ونیت ایله .

سوء قصد = أولدورمه یه تشبث .

قَصَر ٥ { [ء] قیصه کسمك ، قیصالتمق .

قصرید = أن چکمك . واز کچمك .

قَصْر ٥ { [ء] کوشك .

قِصَص ٥ { [ء] (قصه) نك جمعی : حکایه لر : قصص أنبیا .

تُصور ٥ { [ء] ألندن کلمه یی حالده یاپامه ، زیارتده تصور . § صوچ . قباحت § تدبیر سزلك § گری قالان مقدار ، بقیه .

قُصوِي ١ ٥ { [ء] أقصی نك مؤنثی : صوك درجه ده بولونان : درجهٔ قصوی .

قصّه { [ء] فقره ، حکایه . قصه خوان = حکایه سویله یین .

قَصِيدَه ٢ ، قَصِيدْ ٢ { [ء] عینی قافیه ایله سویله نن اوزون منظومه .

قَصِير ٢ ٥ { [ء] قیصه .

قصیر القامه = قیصه بویلی .

قَضاء { [ء] تقدیر ده اولان شیئ میدانه کلمه سی § قدر : احکام قضا § مصیبت ، بلا . § قصداً اولما یوب ناصیلسه بیلمه یه رك اولان شی . § وقته ده قیلنمایان بر نمازی وقتی کچدکدن صوکرا قیلمه . § بر قائم مقامك اداره سی آلتنده اولان یر .

قضاءً ، قضارا ، أز قضا = قضا اولارق ، بيلميه‌رك .

قضـاى حاجت = حاجتى برينه گتيرمه .

قضا زده = قضـايه اوغرامش . دفع حاجت § تهلكه . قضازده = قضايه اوغرامش § حادثه : چكنده بر قهوه‌خانه تاوانك بغتةً سقوطيله آلتنده بش كيشى تلف اولماسى شايان تأسف بر قضا ايدى .

قُضاة { [ء] (قاضى) نك جمعى : شريعت حاكملرى .

قَضايا { [ء] (قضيه) نك جمعى .

قَضيب { [ء] چوبوق . § ارككلك عضو تناسلى .

قَضيّه { [ء] صدق وكذبه احتمالى اولان سوز . § رياضيه‌ده) : دعوى . جمعى : قضايا .

قَطار { [ء] برصيرايه ديزيلمش اولان حيوان سورو سى مركب قطارى § بر برى آردى صيرا ديزيلمش وا - غونلردن مركب شى ، شمندوفر آرابه‌سى : شمندوفر قطارى .

قُطّاع { [ء] (قاطع) ك جمعى . قطاع طريق = يول كسيجيلر ، أشقيا .

قَطائف { [ء] معروف طاتلى . (غلطى : قاداييف)

قُطب { [ء] أك باش ، سيد ، اولو : § محور ارضك نهايت نقطه‌لرى

قطب شمالی ، قطب جنوبی ،

قُطْر { [ء] طرف ، جانب
جمعی : اقطار .
§ بر دائره و یا کره نك
مرکز زندن کچوب هر ایکی
طرفنده محیطه تماس ایدن
خط .

قَطْرات { [ء] (قطره)
نك جمعی : داملالر .

قَطْرَه { [ء] داملا .

قَطْع { [ء] (مادی
معنوی) § کچمك ،
ایله ریله مك : قطع مسافه .
قطع نظر == باقمه یی
کسمك باقمامق ،
قطعی == کسر وب
آتان ، تردده محل براقمیان :
دلیل قطعی . قطعیاً اوله رق

قَطْعاً { [ء] اصلا ، هیچ
بر وقت .

قِطْعه { [ء] بولوك ، پارچه ،
جزء § علی العموم
ایکی یتدن عبارت نظم . §
دانه : برقطعه نشان .

قُطْن { [ء] پامرق .

قَطِیفَه { [ء] معروف قماش
§ برنوع چیچك .

قَعْدَه { [ء] برکره اوطورمق
ذوی القعده == عربی
آیلرك اون برنجیسی .

قَعْر { [ء] دیب ، ده رینلك
قعر دریا . قعر نایاب
== بولونمیان دیب : قعر نایاب
دریا .

قَعْقَعَه { [ء] ایکی شیئك
بر برینه چارپه سندن
حاصل اولان سس .

قُعُود { [ء] اوطورمق .

قَفا { [ء] باش ، أکسه .

قفادار = آرقداش، همدم .

قَفَس { [ء] معروف قوش محبسی .

قُفْل { [ء] کلید . جمی : قفول .

قِلادَه { [ء] کردانلق .

قَلّاش { [ء] خرابانی ، مفلس، بالدیری چیپلاق ، دوباره جی .

قِلاع { [ء] (قلعه) نك جمی .

قَلب { [ء] بوره‌ك ؛ گوکل § بر اردونك مرکزنده بولونان قسم . § قاریشیق، ساخته: قلب آقچه . § دوندورمك ، چویرمك : دهیره قلب ایدیلدی . § (ادبیاتده): کلمه‌نك آلتی اوستنه جویریلدیکی حالده ده کیشمه مه‌سی صنعتی .

قلباً = قلب ایله قلبدن اولارق .

قلبزن = قلب آقچه باپان .

قلب سلیم = قلبی عالمك دیدی قودیسندن بری ، سالم اولان . قلبی = قلبه منسوب ، قلبده اولان .

قِلّت { [ء] آزلق .

قُلْزُوم { [ء] دهکیز : بحر قلزوم = شعب دهکیزی .

قَلَنْبانْ { [ء] دیوث .

قَلْع { [ء] قوپارمق ، یرندن آییرمق ، سوکمك .

قَلْعَه { [ء] دشمنه قارشی مدافعه ایچون مملکتك

اطرافنه بايلان محكم، متين بنا . جمعى : قلاع .

قلعه‌بند = جزا اولەرق بر قلعه‌ده حبس ايديلن .

قَلْقَلَه { [ع] سسلەنمك .

قَلَم { [ع] معروف يازى آلتى . § دوائر دولتده كاتبلرك اوطوردقلرى اوطه‌لردن هربرى . § مفرداتك بهرقسمى .

جمعى : أقلام .

قلمتراش = قلم آچاجق آلت .

قلمرو = برحكمدارك، فرمانى جارى اولان يرلر.

قلمكار = قلمله ايشله‌ين ، نقاش .

قَلَنْدَر { [ف] لاقيد ، علاقەسز مجرد، لأبالى آدام .

قلندرانه = قلندرجه‌سنه .

قُلُوب { [ع] «قلب» ك جمعى: يوره‌كلر، گوكلر .

قُلُوب { [از] هرهانكى بر ايش ايچون وقوعبولان اجتماع و بو اجتماعك بايلديغى محل، أنجمن الفت .

قَلَّه { [ع] طاغك ، ويا هر هانكى بر شيئك اوست طرفى .

قَلِيل { [ع] «كثير» ك ضدى : آز .

قُمَار { [ع] معروف حرام اولان اويون .

قمارباز = قمار اويناياں.

قمار خانه = قمار اوينانيلان ير .

قَمَر {[ء] آی .
لیلهٔ قمراء = آی اولان گیجه : شب مهتاب .
قمریه = مهتابده اوطورمق اوزره باغچه لرده یاپیلان اطرافی صاریماشیقلر، چیچکارله اورتولو اوطه جق.
قُمْرِی {[ء] معروف قوشجغز .
قَمْطَرِیر {[ء] شدتلی، سرت .
قَمِیص {[ء] کوملهك .
قَنَاة {[ء] صو مجراسی. جمعی : قنوات .
قَنَّاد {[ء] قند یاپان، شکرجی .
قَنَادِیل {[ء] «قندیل»ك جمعی .
قَنَاعَت {[ء] قسمته راضی اولمه ، آز ایله اکتفا ایتمه § قانع اولمه، اطمینان حاصل ایتمه.
قناعتکار = قناعت ایدیجی.
قناعتبخش = قناعت ویرجی .
قِنَّب {[ء] ایچه سیجم .
قَنْد {[ء] شکر.
قُنْدُز {[ء] قوندوز .
قَنْدِیل {[ء] معروف آلات تنویر .
جمعی : قنادیل .
قَنْطَار {[ء] معروف آلت وزن،
قَنْطَرَه {[ء] تویوك وکمرلی طاش کوپرو .
جمعی : قناطیر.
قُنُوت {[ء] صلات وتر وبونك اوچنجی رکعتنده اوقونان دعا.

قُوّاء {[ع] «قوت»ك جمعی.

قَوَاعِم {[ع] «قائمه» نك جمعی: كاغدپاره‌لر.

قَوَارِير {[ع] «قاروره» نك جمعی: جام شیشه‌لر.

قَوَاعِد {[ع] «قاعده» نك جمعی.

قَوَافِل {[ع] «قافله» نك جمعی.

قَوَافِی {[ع] «قافیه» نك جمعی: مصراعلرك نهایتنده‌کی برابرینه اویغون کلمه‌لر.

قِوَام {[ع] دیره‌ك. § مدار قیام: قوام دین.

قَوَانِين {[ع] «قانون» ك جمعی.

قُوبُون {[ا] قوچان.

قُوپَه {[فر] معروف آرابه. § بارداق.

قُوپيَه {[فر] صورتی چیقارمه، استنساخ.

قُوَّت {[ع] «ضعف» ك ضدی: كوچ، زور: قوهٔ باصره، قوهٔ ذائقه، قوهٔ سامعه، قوهٔ شامه، قوهٔ لامسه، قوهٔ حافظه، قوهٔ ممیزه، قوهٔ جاذبه، قوهٔ دافعه، قوهٔ قدسیه،...

قُوت {[ع] رزق، غذا: قوت یومی.

قُورْدُون {[ع] غیطان، شریت. § ریختیم.

قُورْنِيش {[فر] صاچاق.

قُوزْمُوغْرَافيَا {[یو] علم هیئت.

قَوس ٠ { [ع] یای. § خط منحنینك برقسمی .
قوس قزح = آلکم صاغمادن: [علائم سماویه]

قَول ٠ { [ع] سوز. جمعی: اقوال.
قول مجرد = دلیلسز، اثباتسز لاقیردی .

قُولُنج ٠ { [ع] قولونج علتی .

قَوم ٠ { [ع] عین عرقه منسوب افرادك مجموعی، جماعت.
جمعی: اقوام .

قُونسُولُتُو ٠ { [فر] استشاره مشورت .

قُونطِرَاتُو ٠ { [ایا] مقاوله، مقاوله نامه.

قُونغِرَه ٠ { [فر] مجلس عمومی: مؤتمر .

قُونفه رانس ٠ { [فر] مشورت مذاکره.

قُوی ٠ { [ع] «قوت» ك جمعی .

قَوِیّ { [ع] قوتلی، کوجلی.

قَویم ٠ { [ع] دوغرو: راه قویم .

قَهّار ٠ { [ع] بك زیاده قهر ایدن .

قَهر ٠ { [ع] ذلته دوشوره رك غلبه ایتمه .

قَهرَمان ٠ { [ع] بیکیت، بهادر .
قهرمانانه = قهرمانجه سنه.

قَهقَرَه {[ء] بردن بره وبيراقدينى ايزلرى تعقيباً دونمه .

قهقهرى = قهقره صورتيله اولان : رجعت قهقريه .

قَهقَهَه {[ء] پك زياده گوله . § برنوع چيچك .

قَهوه {[ء] توزى قاپناديلوب ايچيلان معروف تخم .

قَىْ {[ء] قوصمق .

قِياس {[ء] بر شيئى ديكر شيله تقدير ايتمه ، مقايسه .

قِيامَت {[ء] شكل ، صورت .

قِيام {[ء] آياغه قالقمه ، آياقده دورمه : روز قيام . § قائم وموجود اولمه : قيام بنفسه .

قِيامَت {[ء] بوتون أولو- لرك ديريلديكى گون .

قَيد {[ء] باغلامق . § باغ § ايريازى يى محل مخصوصنه گچيرمه ، بوصورتله گچيريلن يازى . § گوكل باغى ، أندیشه ، أمل . § شرط . لاقيد ، بى قيد = قيد سز .

قِيراط {[ء] بش آرپه آغيرلغنده وزن .

قَيصَر {[ء] « قديماً » روم ايمپراطورينك عنوانى .

قِيمَه {[ء] « قيمت » كه قِيم {جمعى : ده گرلر .

قَسّ {[ء] جامع خدمه سى .

قِيمَتْ ٢ { [ء] ده گر، بها . § شرف، اعتبار .
ذی قیمت = قیمتلی
قیمت شناس = قیمت بیلن ، قدرینی آکلایان .
قيُودْ { [ء] «قيد»ك جمعی: باغلر ، رابطه‌لر .
قيُودَاتْ { [ء] «قيد»ك جمع الجمعی: قيد ايديلن شيلر ، محررات .
قَيُّومْ { [ء] باقی ، أبدی: حی قيوم .

ك

كَائِنْ { [ء] اولوجی، وار، موجود .
كائنات = بوتون وار اولان شيلر ، موجودات .
فخر كائنات = پيغمبر يمز .
كَالْأَوَّلْ { [ء] اولكی كبی .
كَأَنَّ { [ء] أدات تشبيه: صانكه ، گی .
كأن لم يكن = صانكه اولمادی ، حكمدن ساقط .
كَابُوسْ { [ء] اويقوده باصان آغيراق .
كَابِينْ ٢ { [ء] گلينه ويريلن آغيراق ، مهر .
كَاتِبْ { كتابت ايدن ، يازان .
كَاذِبْ { [ء] يالان ، اويدورمه شی . § يالانجی .
كَارْ { [ء]] ايش ، مشغله . § قازانج ، تمتع .

§جنك . § أدات فاعليت:
ستمكار = ستم ايدەن، ظالم .
گناهكار = گناه ايشلەين .
خدمتكار = خدمت ايدەن ، خدمتجی .
كار آزموده = ايش بيلن ، تجربه ديده .
كارزار = جنك . محاربه
كارگاه = ايش يری ، محل اشتغال .
كارگير = (ايش طوتان): تأثير ايدەن: نصيحتلرم كارگير اولمادی . § طاش بنا ، كاوگير .

كاربان {[ع] قطار § قافله كاروان .
كاربانسرای = جسيم مسافرخانی .

كاربز {[ف] لغم ، مجرا.
كاس {[ع] كاسه. قاب § (نباتاتده): چيچكی صاپ طرفندن خارجاً قاپلايان پشيل ظرف .
كاسب {[ع] كسب ايدن ، قازانان .
كاسر {[ع] كسر ايدەن، قيران: كاسر ضيا = ضيايی انكسار ايتديرەن.
كاسه {[ع] معروف قاب . چاناق .
كاسه ليس = چاناق يالايجی ، دالقاووق .
كاشانه {[ع] مكلف و محتشم قوناق .
كاشف {[ع] كشف ايدەن، بولان .
كاشكی {[ع] ادات تمنی : كاشكی چاليشه ايدم .

كاظم { [ء] أوفكه سنى هضم ايدهن جمعى: كاظمين: كاظمين الغيظ .

كاغذ { [ء] كاغد .

كافر { [ء] كفر ايدهن ، مؤمن اولمايان . § كفران گوسترهن، ناشكور: كافر نعمت . جمعى: كفار .

كافل { [ء] تكفل ايدهن، بوينلنه آلان .

كافور { [ء] بياض وگوزهل قوقولى بر ماده .

كافه { [ء] هپ ، جمله، جميع .
كافةً = هپسى بردن، جمعاً .

كافى { [ء] كفايت ايدهن، ألويرهن . § كفايت ايدهر ، ألويريرى .

كاكل { [ء] برچم ، زلف .

كالا { [ف] قماش .

كام { [ء] مطلوب ، مقصود ، مراد . § آغزك طاوانى، داماق: تلخكام
كامران = كام سوره ن، بختيار ، صاحب اقبال .
كامكار = صاحب اقبال حكمدار .
كامياب = كام بولان، بختيار .

كامل { [ء] تام، نقصانسز. § علم وكمال صاحبى، فاضل : انسان كامل .
كاملاً = تماميله ، نقصانسز اولارق .

كان { [ف] معدن : كان كرم .

كانون { [ء] آتش اوجاغى، صوبا .

گاو { [ء] اوگوز .

كاه [ف] صامان ، چوب .

كاهربا = كهرباء

كاهكشان = كيجه‌لرى كوك يوزنده كوروان بياض پول شكلنده ييلديزلر .

گاه [ف] ادات زمان : شبانگاه = كيجه وقتى . § ادات مكان : سجده‌گاه = سجده يرى § وقت ، زمان . § بعضاً .

گاهى = بعضاً .

كاهن [ء] غيبدن خبر ويرمن ، فالجى : جمعى : (كهنه ، كهان)

گاهوارَه [ء] بشيك .

كُءُول [ء] ايسپيرتو .

كَبائر [ء] « كبيره » نك جمعى : بيوك كناهلر .

كِبار [ء] « كبير » ك جمعى و « صغار » ك ضدى : بيوكلر ، اولولر : كبار امت . § (مفرد مقامنده نوركجه‌ده) : نازك ، تربيه‌لى ، أصيل . § زنكين .

كَبد [ء] قاره جكر .

گَبر [ف] آتشه طاپان ، مجوسى .

كِبر [ء] بيوكلك ، عظمت : كبر وغرور .

كِبَر [ء] « صغر » ك ضدى : بيوكلك ، اولواق : كبر سن .

كِبرِياء [ء] (صفات الهيه دن) : زياده بيوكلك ، § پك بيوك اولان ، اولو .

كُبَرَاء {[ع] «كبير»ك جمعى: ابويوكلر، اولولر.

كُبْرَى {[ع] «اكبر»ك مؤنثى: پك بويوك: خديجة الكبرى، محكمهٔ كبرى،

كِبْرِيت {[ه] كوكرت. § اوجى گوكرت و يا سائر اجزالى چيرا.

كبريتى = كوكورت رنكنده.

كَبْك {[ف] كلك.

كَبُوتَر {[ف] گووه رجين.

كَبُود {[ه] گوك: ماوى.

كَبِير {[ع] بويوك، اولو.

كَبِيسَه {[ع] دولدور. لش: سنهٔ كبيسه = شباطك «٢٩» گون اعتبار ايديلديكى سنه.

كِتَاب {[ع] يازيلى اثر مالردن متشكل مجموع. كتاب الله = قرآن كريم. أهل كتاب = كتب سماويه دن برينه ايمان ايده نلر.

كُتَّاب {[ع] «كاتب»ك جمعى.

كِتَابَت {[ع] يازى يى قواعد مخصوصه سنه تطبيقاً يازمق.

كِتَابَه {[ه] يازيلى لوحه او بويله بر لوحه اوزه رنده كى يازى: كتابهٔ سنك مزار.

كَتْب {[ع] يازمق.

كُتُب {[ع] «كتاب»ك جمعى.

كَتَبَه [ء] « كاتب » ك جمعی .

كَتْم [ء] كيزله مك . فاش ايتمه مك .

كَتُوم [ء] سری هيچ فاش ايتمه ين ، كيزله ين .

كَتِيبَه [ء] عسكر ، آلای : كتيبهٔ اجلال .

كَثَافَت [ء] « لطافت » ك ضدی : كثيف اولمه ، كثيفلك . § قالينلق صيقلق ، چوقلق . گورلك . § شفاف اولمامه ، ايچندن ضيايی كچيرمه مه . § (مايعات حقنده) : قويو اولمه ، قويولق . § اجسامك برمانتيمتره مكعبی مقدارلرنده كی پارچه سنك وزنی .

كَثْرَت [ء] « قلت » ك ضدی : چوقلق .

كَثِير [ء] كثرتلی ، چوق .

كَثِيف [ء] « لطيف » ك ضدی : كثافتلی . § قالين ، صيق ، گور ، قويو § شفاف ، ك ضدی : درونندن ضيايی كچيرمه ين .

كَج [ف] اگری ، منحنی .

كجرأی = رأيی مصيب اولمايان

كجفهم = ترس آكلايان .

كَجْكُول [ء] كشكول .

كَحَّال [ء] گوز حكيمی .

كَحْل [ء] سرمه چكمك .

كُحْل [ء] سرمه .

كَحِيل [ء] سرمه چكيلمش .

كَدّ [ء] أمك ، محنت ، مشقت : كد يمين = أل أمكی .

گَدَا {[ع] دیلنجی، سائل.

گُذَاز {[ع] گداختن = (أریتمك) مصدرندن أمر حاضر:

تحملگداز = تحملی بیترەن محوایدەن جانگداز = أولدرەن.

کَدَر {[ع] غم، غصه، اضطراب قلب.

کُدُور {[ع] «کدر»ك جمعی: جمع الجمعی: أکدار.

کَدَه {[ف] محلیت اداتی:

آتشکده = مجوسیلرك آتشه طاپدقلری یر.

میکده = میخانه.

کَذّاب {[ع] پكزیادە یالان سویلەین.

گُذار {[ف] «گذاشتن = کچمك» مصدرندن مشتق: گچمه، گچیش.

§ أودەمه، أدا ایتمه.

دمگذار = وقت کچیرەن.

رهگذار = گچه جك یول.

شکر گذار = أدای شکر ایدەن.

کارگذار = ایشی ایفا ایدەن، ایشگذار.

گُذارِش {[ف] گچیش، مرور.

گُذاف {[ف] بوش لافیردی، صاچمه: لاف وگذاف.

کِذب {[ع] (صدق) ك ضدی: یالان سویلەمك. § یالان.

گُذَر {[ع] «گذار» ه باق.

گُذران {[ف] گچن، کچیچی: گذران اولان کونلر.

گُذَرگاه { [ف] کچیله جك یر ، کچید : گذرگاه فانی = دنیا.

گُذَشته { [ف] کچمش : ایام گذشته. § اودونج پاره نك وقتنده اوده نمه مسندن دولایی ویریلن تضمینات .

گَر { [ف] « اگر » دن مخفف أدات شرط § فاعلیت أداتی : زرگر = آلتون ایشله‌ین: قویومجی.

کِراء { [ع] استیجار بدلی .

کُرات { [ع] « کره » نك جمعی: بووارلانلر.

کَرّات { [ع] « کره » نك جمعی : دفعه‌لر : کرات ایله سویله‌مشدم. کرات جدولی = بردن دوقوزه قدر حاصل ضربلری بیلدیرمن جدول .

کِرار { [ع] تکرار : کراراً = تکرار اولارق .

کَرّار { [ع] دشمنه دونه دونه حمله ایدن: حیدر کرار.

کِرام { [ع] « کریم » ك جمعی : اصحاب کرام .

کَرامَت { [ع] کریم اولمه، کریملك . § اولیاء اللهدن صادر اولان خارق العاده سوز ویا حال .

گِران { [ف] (مادی ، معنوی): آغیر. گرانبها = بهاسی آغیر، قیمتلی. گرانخواب = آغیر اویقولی . § آغیر اویقو.

گران {[ف] اوج، نهایت.
بی گران = نهایتسز
بحر بی کران .

گراهت {[ع] خوشلانمامق،
ایکرنمك § مکروه
اولمه، مکروهلق .

گربه {[ف] کدی .

گرچه {[ف] = اگرچه، یه
باق .

گرد {[ف] توز، غبار.

گرد {[ف] دهگیرمی، مدور،
طوپارلاق: ناه گرد.
کرداب = صولرك
شدتله دوندیکی تهلکه لی یر.

گرد {[ف] پهلوان، بهادر.

گردار {[ف] فعل، عمل:
بدکردکار = عملی
کوتواولان .

گردان {[ف] دونن دونوجی.

گردباد {[ف] قاصیرغه،
دهشتلی فورطنه.

گردش {[ف] دونمه، دونوش:
گردش أفلاك.

گردگار {[ف] فعال مطلق: الله.

گردن {[ف] بویون.
کردن بسته = بویونی
باغلی، مطیع.
کردن فراز = بویون
قالدیران، فخر ایدن.
کردنکش = عنادجی.

گردون {[ف] دونیجی،
دونن § فلك،
سماء، چرخ گردون.

گردونه {[ف] آرابه.

گرز {[ف] اوزون صاپلی
دمیر طوپوز.

گرسنه {[ف] آچ. گرسنکی
= آچلق.

كرسنه چشم = آچ گوزلی، حریص.

كُرْسِی [ف] تخت، سریر. § كرسی اوعظلرك اوطوردقلری یوكسه‌ك یر. § عرش الاعظم آلتنده كی سما: عرش وكرسی.

كِرِشمه [ف] ناز عشوه.

كِرِفتار [ف] طوتولمش، دوچار اولمش: گرفتار مصیبت.

گُرْك [ف] قاوورد.

گُرْگدان [ف] آتك بوینوز، یپرجی وجسیم بر حیوان.

گُرْگس [ف] آق بابا.

گَرْم [ف] سرد، ك ضدی: گرم صیجاق: گرم وسرد عالم.

گرما = سرماه نك ضدی: صیجاق، یاز.

گرمابه = صیجاق صو حمامی.

گرما گرم = قیزیشوب ایصینمش اولان، پر آتش.

گرمی = صیجاقلق.

گَرَم [ف] عزت، شرف. § نام اعلو جناب، مروت، لطف وعنایت.

گرمكار = گرم ایده‌ن، صاحب لطف.

گرمكستر = گرم دوشه‌ین، مكرم.

گرم پرور = گرم بسله‌ین، صاحب كرم.

گَرْوِی [ع] درگاه الهی یه یاقین اولان ملك. جمعی: گرویان.

گُرُوه [ف] سورو، جماعت.

گروها گروه = گروه گروه، طاقيم طاقيم.

كَرْه {[ع] خوشلامامق، نيكسينمك.

كرهآ = ايستهمه به ك، خوشلامايه رق

كُرَه {[ع] يوه ارلاق. مدور اشي: كرهٔ ارض.

كَرَّه {[ع] دفعه. مره. جمعي: كرات.

كُرَّه {[ف] آت و حيوان ياورومسي، صيپلا.

گِرْيان {[ف] آغلايان: چشم گريان.

گِريبان {[ف] ياقه: تخليص گريبان = ياقه يي قورتارمق، خلاص اولمق.

گِريز {[ف] (گريختن = قاچمق) مصدرندن مشتق: قاچمه، فرار. § «گريختنه دن امر حاضر: مرد مگريز = انساندن قاچان.

گريزگاه = قاچاجق يري. § مقصده گيرمهمك اوزره سويله نيلان بيت ويا سوز.

كَرِيم {[ع] كرم صاحبي، مروتمند.

كريمانه = كريم اولان ياقيشير صورتده: لطف كريمانه. جمعي: كرام.

كَرِيمَه {[ع] «كريم» ك مؤنثي: آيت كريمه. § قيز اولاد.

كَرِيوَه {[ع] كره جك. جمعي: كريوات.

كريوات بيضاء = قان درونده كي بياض كره جكلر.

كريوان حمراء = قان درونده كي قرمزي كره جكلر.

گِرِپوَه { [ف] چیقماز یول. § اوچو. روم، یار .

گِرِیَه { [ف] آغلامه، بکا: کریه‌بار ، کریه‌ریز ، کریه‌ناك = آغلایان .

کَرِیه { [ع] ایکره‌ندیره‌ن، مکروه، چیرکین.

گُزِیدَه { [ع] سه‌چیلمش، منتخب .

گُزِین { [ف] سه‌چیلمش ، منتخب : اسلوب کزین . § « کزیدن » مصدرندن امر حاضر : عزلت کزین = عزلتی اختیار ایده‌ن .

کَژ { [ف] اکری، معوج: کژ چشم = (اکری بافیشلی) : شاشی .

کژدم = (اکری) : قویروقلی ، عقرب .

کَس { [ف] کیمسه ، کشی. بی کسانه = کیمسه‌سز- جه‌سنه .

کَسَاد { [ع] آلیش‌ویر- یشده‌دورغونلق.

گُسَار { [ف] (کساردن = ایچمك ، بیمك) مصدرندن امر حاضر : میکسار = شراب ایچیجی؛ غمکسار = غم یمیجی ، شریك غم .

کَسَالَت { [ع] تنبللك ، اوشه‌مه .

کَسب ، کِسب { [ع] قازانمق.

گستاخ [ف] ادبسز، حیاسز.

گستر [ف] (گسترمك = یایمق، دوشه‌مك) مصدر ندن أمر حاضر: کرمکستر = کرم دوشه‌ین، گرم ایده‌ن.

گسر [ع] قیرمق. § جزء غیر نام، پارچه. § اسره.

گسره [ع] «اسره» اشارتی.

گسری [ع] قدیم شاه ایرانك عنوانی.

گسلان، گسلان [ع] کمه‌نکلك اوشه‌مك، رخاوت

گسوت، گسوه [ع] روبه،

گسور [ع] «گسر»ك جمعی: پارچه‌لر، جزءلر.

گسوف [ع] گونش طوتولمه‌سی.

کش (کشیدن = چکمك) مصدر ندن أمر حاضر: جفا کش = جفا چکن، چله کش = چیله چیقاران سرکش = باش چکن؛ اطاعتسز.

کش [ف] (کشتن = کش أولدورمك) مصدر ندن أمر حاضر: زبون‌کش = عاجل وزبون اولانی أرمن.

کشا [ف] (کشادن = آچمق) مصدر ندن أمر حاضر: دلکشا = گوکل آچان.

کشاد [ف] آچیلمه، آچیلیش: رسم

کُشاده {[ف] آچیلمش، آچیق: کشاده دل = گوکلی آچیق، شن. کشاده دست = الی آچیق، جومرد.

کَشّاف {[ع] پك زیاده کشف ایدن: کشاف قولی.

کَشاکَش {[ف] جنك، غوغا. § مصارعه، گولهش. § غم، غصه.

کَشان {[ف] چکن، چکیجی: محنت کشان = محنت چکیجی.

کُشایش {[ف] آچیلمه، آچیلیش. § آچیقلق § براقلق، صافیت.

گَشت و گُذار {[ف] گزمه، دولاشمه، سیاحت.

کَشتی {[ف] گمی: کشتی نوح

کُشتَنی {[ف] اولدورلمه یه لایق.

کَشف {[ع] آچمق، آچیغه چیقارمق: کشف نقاب. § کیزلی بر شیئی میدانه چیقارمق: کشف أسرار. § تخمیناً مصرفی حساب ایتمك: کشف پوصله سی.

کَشمَکَش {[ف] جنك، مجادله.

کِشوَر {[ف] اقلیم، مملکت. کشور کشا = مملکت فتح ایدن.

کَشیده {[ف] چکیلمش، طارتیلمش، یازیلمش،

کَشمَش {[ف] پاپاس.

کَعب {[ف] اویناق یری، مفصل. § درجهٔ شرف ومزیت: علو کعب.

کَعْبَه {[ع] بیت‌الله.

کَف {[ع] منع ایتمك: کف ید = الچکمك. § آووج، پنجه.

کَفّارَه {[ع] کناهلری اورتن، اونلره بدل اولان شی: کفارت صوم.

کَفاف {[ع] احتیاجی دفع ایده‌جك قدر رزق: کفاف نفس.

کَفالَت {[ع] کفیل اولمه، بوینه آلمه، تکفل ایتمه: کفالت موقته، کفالت نقدیه.

کِفایَت {[ع] یه‌تیشیر اولمق، الویرملك.

گُفتار {[ف] سوز، کلام.

گُفت وشِنِید {[ف] (سویله‌مه وایشیتمه): دیدی، قودی.

گُفت وگُو {[ف] قیل وقال، دیدی قودی.

گُفچه {[ف] کپچه،

کُفر {[ع] (ایمان) ك ضدی: اینانمامه، اللهی ویا پیغمبری انکار ایتمه. § سوکوب صایمه، دشنام.

کُفران {[ع] ایلکی، لطف واحسانی انکار ایتمه، ناشکورلك: کفران نعمت.

کَفَره {[ع] «کافر» ك جمعی: اینانمایانلر، منکرلر.

کَفکیر {[ف] دهلیکلی کپچه، سوزکچ.

كَفَن ٠ { [ء] اولویه صاریلان بز. جمی: اکفان.

كُفو ، كُفوء ٠ { [ء] اش، مثل .

كَفّه { [ء] ترازو کوزی.

كَفيل ٠ { [ء] کفالت ایده‌ن، بوینـه آلان ، تکفل ایده‌ن .

كُلّ { [ء] اجزانك مجموعی، بوتون ، هر ، هپ: کلی = « جزئی » نك ضدی : کله منسوب ، بك چوق .

کلیاً = کلی اولارق، بوسبتون .

کلیات = مجموعـه ، آثار .

كُل ٠ { [ف] معروف خوش قوقولی لطیف چیچك، ورد .

کل صدبرك = قاتمرلی برنوع ایری کل .

کل رعنا = طاشی صـاری ، ایچی قرمزی برکل .

کلبرك = کل یاپراغی.

کلچهره = کل یوزلی.

کلزار، کلستان ، کلشن = کلالك. کل باغچه‌سی.

کلعذار = کل یاناقلی.

کلفام، کلگون = کل رنگلی.

گِل ٠ { [ف] چامور ، بالچیق .

كِلاب ٠ { [ف] « کلب » نك جمی: کوپکلر .

گُلاب ٠ { [ف] (آب کل): کل صویی .

كَلال ٠ { [ء] یورغونلق، بی تاقلق .

كَلَام {[ع] ـ وز، قول : كلام قديم = قرآن كريم. علم كلام = علم عقائد.

كُلَاه {[ف] قالپاق : سر پوش.

كَلَب {[ع] كوپك. جمعى : كلاب. كلب الماء = قوندوز.

كُلْبانك {[ف] يوكسك سس.

كَلْبَتان {[ع] ده مير قيصقاچ.

كُلْبُن {[ف] كل ارجاغى.

كُلْبَه {[ف] قولوبه.

كُلْفَت {[ع] مشقت. تعب: كلفتلى ايش. § مشقتله ايش ايشلهمك. § رسمى كوروشمك. مراسم.

كِلك {[ف] قاميش قلم.

كَلِم {[ع] «كلمه» نك جمعى: جمع الجمعى : كلمات.

كَلِمَه {[ع] لفظ، سوزك بهر جزئى. § جملهٔ مخصوصه : كلمهٔ شهادت.

گلو {[ف] بوغاز، حلقوم. گلو گير = بوغازى طوتان؛ بوغازدن يچمه، گوج اولان.

كُلَه {[ف] «كلاه» دن مخفف.

كلّه {[ف] باش.

كُلِيچَه {[ف] كوچك قرص.

كِلِيد {[ف] (معناى اصلى): آناختار. (معناى مستعمل). آناختارله آچيلان معروف شى.

كَلِيسا {[ف] خيرستيان معبدى، كليسا.

كَلِيم ٢ { [ع] مكالمه ايدەن، قونوشان :
كليم الله = حضرت موسى .

كِلِيم ٢ { [ف] دوشەمه . § قاليين صوف: كليم پوش .

كم { [ف] «بيش»ك ضدى: اكسيك ، نقصان اولان .
كمبضاعه = بضاعەسى آز ، سرمايەسى نقصان .
كمبها = بهاسى آز ، قيمتسز .
كمتر = پك ناقص، حقير، اعتبارسز .
كمپايه = دنى، آلچاق .
كمنام = نامى، شهرتى اولمايان ، شهرتسز .
كمياب = آز بولونان، نادر .

گم { [ف] ضايع، نابود : گم كمگشته = ضايع اولمش .
گمراه = آزغين ، يولنى شاشيرمش .
گمنام = نام ونشانى يوق اولمش .

كما { [ع] (ك ـ ما) : ادات تشبيه: كما كان = اولديغى كبى. كما في السابق = اولدىكى كبى. كما ينبغى = لايق اولديغى كبى .

كمال { [ع] تمام و مكمل اولمه، بوتون نقائصدن خالى اولمه: درجهٔ كمال . § علم و عرفان : ارباب كمال. جمعى : كملات .

كمان { [ف] ياى ، قوس : كمانكش = تيراندار. § معروف چالغى .

كانچه = كوچوك كمان .

كمان { [ف] طن .

كمخا { [ف] ابريشم قماش : بستر كمخا .

كمر { [ف] قوشاق . § طاق .

كمند { [ف] ايلمك ، ايلمك كبى اوزون ايپ .

كميت { [ع] ه كيفيت ، ك مقابلى : مقدار . جمعى : كميات .

كمين { [ف] پوصو . § پوصويه ياتمش اولان .

كمينكاه = پوصوري .

كمينه { [ف] ناقص . § عاجز : بنده ، كمينه .

كنار { [ف] اوج ، نهايت . § قيبى ، ساحل ، يان . § قوجاق ، آغوش . در كنار = كتاب ويا محررات كنارينه يازيلان شى .

كنان { [ف] (كردن = ايتمك) مصدرندن حال : ايدرك : ناله كنان = ناله ايدرك ، آغلايه رق .

گناه { [ف] الله‌ك امرى خلافنده كى عمل ، اثم : گناهكار = گناه ايشله‌ين .

كنايه { [ع] سوزى قاپالى سويله‌مك ، وبو صورتله قاپالى سويله‌نن سوز .

گنبد { [ف] قبه .

گنج { [ف] كوشه ، بوجاق : كنج محنت .

گَنْج، گَنْجِينَه [ف] كَنز [ع] خزينه: كنج قناعت.

كُنْكَرَه { [و] يوكسه‌ك يرده: كنكرهٔ آسمان.

كُنُوز { [ع] «كنز» ك جمعى: خزينه‌لر.

كُنْه { [ع] اصل، حقيقت، ماهيت.

گُنَه { [ف] گناه.

كُنْيَه { [ع] لقب.

گُو { [ف] (گفتن = سويله‌مك) مصدرندن امر حاضر: سخنگو = سوزسويله‌ين

گُواه { [ف] شاهد: گواهى = شهادت.

گُوتاه { [ف] قيصه.

گَوْتَر { [ع] جنده برهر.

گُودَك { [ف] چوجوق، طفل

گُور { [ف] مزار، قبر. § يابان اشكى.

گورستان = مزارلق.

گُوز { [ع] بارداق.

گُوزَه { [ف] دستى

گُوس { [ف] بويوك داوول.

گُوسْفَنْد { [ف] قويون.

گُوش { [ف] قولاق.

گُوشت { [ف] أت.

گُوشِش { [ف] چاليشمه.

گُوشَه { [ف] كوشه. بوجاق § او ج. كنار: كوشهٔ چشم.

كَوْكَب { [ع] بيلديز. جمعى: كواكب.

كَوْكَبَه { [ع] بيلديز. § جماعت، آلاى.

گَوْکَبَه [ف] طنطنه، احتشام، حشمت و شهرت: کوکبهٔ اقبال.

گَوْن [ع] اوله، حدوث و وقوع. § وارلق، وجود: عالم کون و فساد.

گُون [ف] رنك، لون: کلکون = کل رنکلی.

گونا گون = دورلو دورلو.

گُونَه [ف] دورلو، نوع: هر گونه.

گُوه [ف] نجاست.

گُوه [ع] طاغ: کوه آتش فشان = یانار طاغ

گَوْهَر [ف] جوهر. § اینجی، گوهر صاچان.

گوهری = جواهرجی.

گُوهسار [ف] طاغلق. § طاغ.

گُوی [ف] قریه. § محله. سوقاق.

گُویا [ف] سویله یجی، سویله ین. § ادات تشبیه: صانکه.

گَه [ف] «کاه» دن مخفف: صامان.

کهربا = کاهربا.

گَه [ف] «کاه» دن مخفف: بعضاً.

گِه [ف] ادات ربط.

گِه [ف] کوچوك. جمی: گهان: گهان و مهان.

گَه [ف] «کوه» دن مخفف: طاغ.

کهسار = طاغلق.

گهان [ف] وقت، زمان.

ناكهان = وقتسز ، بردنبره ، آنسزين .

كَهانَتْ {[ء] كاهنلك ايتمك ، غيبدن خبر ويرمك .

كِهانَتْ {[ء] كاهنلك ، فالجيلق .

كُهَرْ {[ف] گوهر .

كُهَنْ ، كُهْنَه {[ف] اسكى .

كهنسال = اسكى .

§ ياشلى . قوجه‌مش .

كَهْفْ {[ء] مغاره ، اويوق . § صيغينه جق ير ويا كيمسه .

كَهَنَه {[ف] « كاهن » ك جمعى : غيبدن خبر ويره‌نلر .

كَهْوارَه {[ف] « كاهواره » دن مخفف : بشيك : كهوارهٔ فنا = دنيا .

كُهُوفْ {[ء] « كهف » ك جمعى : مغاره‌لر ، اويوقلر .

كُهُولَتْ {[ء] صاچه آغلق دوشمك : سن كهولت .

كَيْ {[ف] نه‌زمان ، نه‌وقت : تا كى = نه‌زمانه‌قدر .

كِياسَتْ {[ء] فطانت ، زيره‌كلك .

كِياهْ ، كِيَاهْ {[ف] اوت .

گيتى {[ف] جهان ، دنيا : گيتى ستان = جهان آليجى ، جهانكير .

گير {[ف] (گرفتن = طوتمق) مصدريدن أمر حاضر : جهانكير = جهانى طوتان ، دنيايى ضبط ايدن .

گيرودار = جنك ، غوغا .

كيسو [ف] صاچ.
كيسودار = صاچلى: نجم كيسودار = قويروقلى يلديز.

كيف [ع] (معناى أصلى): ناصل: كيف حالك. § (معناى مستعمل): حال، صحت وعافيت § سرور، انشراح. § نشئه. § رأى، آرزوى ذاتى.
كيف مااتفق = ناصيل تصادف ايده رسه، راست كله.
كيف مايشاء = ناصيل ايسته رسه، ايسته ديكى كبى.

كيفيت [ع] ناصيللق، ناصيل اولدينى، حال، وصف: كيفيت خالتى. § ايش، أمر، خصوص كيفيتك مدققى.

كيل [ع] أولچمك. § اولچه‌ك.

كيلو [رو] بيك: كيلو غرام = بيك غرام ملق مقياس كتله، يكى اوقه.
كيلومتره = بيك متر لك طول مقياسى.

كيلوس [ع] هضم اولونه اولونه اينجه باغير صاقلرده سودرنكى آلان مواد غذائيه.

كيميا [ع] اجسامك تركيب تندن وبو بابده كى قوانيندن بحث ايده‌ن فن.

كيموس [ع] معده ده افرازات برله شوب خمير حالنى آلان مأكولات.

كين، كينه [ع] بغض، عداوت.

كين ٭ { [ة] عربجه ده كى ، ذو ، يه مقابل : صاحب : غمكين = غملى .

كَيْوَانْ { [ة] زحل بيلديزى .

ل

لا { [ء] حرف جر ، § أدات تعليل : لسبب = برسبيدن دولايى .
لله = الله ايچون .

لا { [ء] أدات نفى : خايير ، يوق ، ده كيل : لاأبالى = قيدسز ، مبالاتسز .
لابد ، لاجرم = لازم واجب .
لاشك = شبهه يوق ، شبهه سز .
لاشئ = شى ده كيل ، هيچ .

لايتجزى = پارچه لا نماز ، تجزى قبول ايتمز : جزء لايتجزى .
لايتغير = تغير ايتمز ، ده كيشمز : قانون لايتغير .
لايحصى ، لايعد = صايه بيلمماز ، تعداد اولونماز .
لايخطى = خطا ايتمز . يا كيلماز .
لايزال = زوال بولماز ، أبدى : خداوند لايزال = أللّه .

لايعقل = ادراك ايتمز، دالغين، بى هوش: مست لايعقل.

لايموت = اولمز: لا يموت بر نام اشتهار...

لاجِورد [ء] قويو ماوى برطاش.

لاجوردى = لاجورد رنكنده.

لاحِق [ء] التحاق ايدن، اولاشان، نهايته كلن: كلهٔ لاحقه. § سابق، كه مقابلى: صوكرادن كلن، حالا مقامنده دوران: ناظر لاحق.

لازِم [ء] كرك، مقتضى.

لازمه = لازم اولان شى.

فعل لازم = (صرفده): مفعول به صرع آلمايان فعل.

لاژَورد [ف] لاجورد.

لاشَه [ف] اولمش حيوان، لش.

لاغَر [ف] آريق، ضعيف: أسب لاغر = ضعيف آت.

لاف [ف] لاقيردى، بوش سوز: لاف وكزاف.

لافزن = كوه‌زه.

لال [ف] ديلسز، ابكم § قرمزى رنك نشكوفه لال.

لالا [ف] مربى، دادى.

لاله [ف] معروف چچك § مجرملرك بويونلرينه طاقيلان دهميرحلقه.

لاله‌رخ = لاله يانافلى.

لاله زار = لاله لك، لاله لر بيتن ير.

لاله رنك لاله گون = لاله، ونكلى.

لآلى { [ء] « اؤاؤ » ك جمعى : اينجيلر : لآلى فشان = اينجيلر صاچان .

لآمت، لئامت { [ء] لئيم‌لك ، آلچاقلق .

لامح { [ء] پاريلدايان .

لامس { [ء] لمس ايدەن، دوقونان .

لامسه = لمس ايله بر شيئك قاتيلغنى، يوموشاقلغنى حس ايدەن قوت : قوة لامسه .

لامع { [ء] لمعان ايدەن، پاريلدايان .

لامعه = پارلايان شى .

لاو { [ف] يانار طاغلردن قاينار بر چامور شهرى كبى آقان ماده .

لانه { [ء] قوش يووا سى، يووا ، آشيان .

لاهوت { [ء] عالم الهى : لاهوتى = لاهوته منسوب .

لايحه { [ء] برماده حقنده مفصلا يازيلوب بر مقام رسمىيه تقديم ايدلن ورقه . § پروژه .

لايق { [ء] مناسب ، شايان ، ياقيشان .

لئيم { [ء] آلچاق ، دنى : جمعى : لئام .

لئيمانه = آلچاقجه سنه .

لب { [ف] دوداق . § ساحل، كنار : لب دريا = دەكيز كنارى .

لبالب = آغزينه قدر دولو .

لب بلب = دوداق دوداغه.

لبريز = (آغزندن دوكولن) : طاشان ، طا. طاشقين: لبريز مسرت.

لُبّ {[ء] ايچ ، اوز . §عقل سليم، هوش . جمى : الباب :

اولوالالباب = عقليم سليم صاحبلرى .

لِباسْ {[ء] ثوب، البسه ، جامه ، جمى : البسه .

لَبَنْ {[ء] ـوت: لبنى = سوده منسوب، سوده بكنزر.

لَبِيبْ {[ء] عاقل ، ذكى : اديب لبيب.

لَبَّيكْ {[ء] دعوته خلوص ومحبتله اجابت مقامنده مستعمل كلمهٔ خطاب : بويورك، افندم.

لِشامْ {[ء] ياشماق، اورتو.

لُجّهَ {[ء] تكين، تكين صو.

لَحاظْ {[ء] كوز اوجى.

لحاظه = كوزاوجيله يان باقمه.

لِحاظْ {[ء] دوشونمه ، ملاحظه ايتمه.

لِحافْ {[ء] اورتو، يورغان.

لَحدْ {[ء] مزار: لحداسكندر.

لَحْظَه {[ء] آن: دقيقه.

لَحْمْ {[ء] ات. جمى: لحوم: آكل للحوم = ات يين؛

لِحْيَه {[ء] صاقال.

لَدُنّ {[ء] علم غيب ، اسرار الهيه يى بيلمه يره‌ن علم .

لدنى = لدنه منسوب.

لدنيات = خفى جهتلر، ايچ يوزه عائد شيلر .

لَدَى ١ { [ع] (عند) معناسنه تعبير مخصوص: لدى التحقيق = تحقيق ايدهرك. لدى الحاجه = ايجابي حالنده.

لَذَّتْ { [ه] (مادى، معنوى): طات، چاشنى: لذت طعام، لذت علم. جمعى: لذات.

لَذائِذْ { [ع] «لذيذه» نك جمعى: طاتلى شيلر.

لَذِيذْ { [ع] لذتلى، طاتلى.

لَرْزانْ { [ه] (لرزيدن = تيتره مك) مصدر ندن حال: تيتره ين، تيتره ك.

لَرْزِشْ { [ع] تيتره مه، اهتزاز.

لَرْزَهْ { [ع] تيتره مه، رعشه: لرزه ناك = لرزه لى، تيتره يجى.

لُزُوجَتْ { [ع] ياپيشقانلق.

لُزُومْ { [ع] لازم اولمه.

لِسانْ { [ع] ديل، زبان. § برقومك كنديسنه مخصوص لغتى، لهجه: لسان تركى.

لَشْكَرْ { [ع] عسكر، چرى. لشكر عرمرم = پك كثرتلى عسكر. لشكر كاه = أردو محلى، اردوكاه.

لَطائِفْ { [ع] «لطيفه» نك جمعى: مزاحى وخوش سوزلر. § خوش، گوزه‌ل شيلر.

لَطافَتْ { [ع] لطيفلك، خوشلق، گوزه‌للك: لطافت سخن. § آچيقلق، كشايش: لطافت

هوا . § « كثافت » ك ضدی : لطافت آسمان .

لُطف { [ء] گوزه للك : لطف سیرت = اخلاق گوزه للكی § رفق ایله ایی معامله ایتمه ، ایبلك : لطفكار ، لطفپرور .

لَطیف { [ء] گوزه ل ، خوش : أمدام لطیف . § آجیق ، كشاده : هوای لطیف . § « كثیف » ك ضدی : أبر لطیف . § جناب حق : عبداللطیف .

لَطیمه { [ء] شاقه ، شاقه سوز . جمعی : لطائف .

لُعاب { [ء] صالیه ، توكورووك .

لِعان { [ء] بربرینه لعنت ایتمه .

لُعب { [ء] اویون .

لعبیات = اویونه متعلق شیلر .

لَعل { [ء] قرمزی رنكده برجوهر .

لعل رنك ، لعلگون = لعل رنكنده .

لَعَلَّ { [ء] أدات ترجی : ماموللرکه : لیت و امل .

لَعنَت { [ء] سب ، دشنام : لعنة الله .

لَعین { [ء] لعنت ایدیلمش ، ملعون : شیطان لعین .

لُغَت { [ء] لسان : لغت عربیه ... § كلمه ، لفظ : بولغتك معناسی ... § بر لسانده كی كلمه لرك معنالرینی بیلدیرن كتاب : لغت ناجی . جمعی : لغات .

لُغَز { [ء] بیلمه‌جه ، چیستان .

لَغْزِش { [ء] سورچه ، قایمه : لغزش پای .

لَغْو { [ء] اورتادن قالدیر مق ، ابطال ایتمك .

لَف { [ء] برلکده قاتلا مق ، طرف ایچنه قویمق .

لفاً = لف ایدیلمش اولارق ، ملفوفاً .

لَفْظ { [ء] سوز . کلمه . حرف .

لفظاً = لفظ جهتندن .

لفظی = لفظه منسوب ؛ لفظده اولان .

لَفِیف { [ء] (عربجه ده) : اورتاسنده کی حرف حروف علتدن بری اولان کلمه .

لِقاء { [ء] یوز ، جهره : مهلقا = آی یوزلی .

لُقاطَه { [ء] یره آتیلان ده کرسز شی : لقاطه چین = لقاطه طوپلایان .

لَقَب { [ء] صوکرادن طاقیلان آد ، عنوان . جمعی : ألقاب .

لَقْلَق { [ء] لکلك .

لَقْلَقَه { [ء] لکلك سسی . § بوش ومعناسز سوز ، قورو لاقیردی .

لقلقیات = صرف کورولتودن عبارت معناسز لاقیردیلر .

لُقْمَه { [ء] بر کره ده یوتولان طعام : لقمهٔ نان .

لٰکِن { [ء] أدات استدراك : فقط .

لَمْ { [ع] أدات نفی : لم یزل = زوال بولماز، ابدی : خدای لم یزل.

لَمْح { [ع] گوزولن شیئك ماهیتنی آ کلامادن، باقه ، سطحی باقیش : لمح البصر .

لَمْحَه { [ع] برکره باقه: لمحة البصر .

لَمَس { [ع] أل ایله دوقونمه: حس لمس .

لَمْع { [ع] پاریلداما .

لَمَعان { [ع] پاریلدایان .

لَمْعَه { [ع] پاریلتی جمعی: لمعات .

لَنك { [ع] طوپال، آقصاق: ایور لنك .

لَنگَر { [ع] گمی دهمیری، چپا .

لنگر انداز = دهمیر آتان .

لَوْ { [ع] أدات شرط : ولو = اولسه بیله .

لِواء { [ع] بایراق : لوای ظفر . § آلتی بیك عسکردن عبارت هیئت : لوا قوماندانی ، میرلوا . § متصرفلق ، سنجاق .

لَوازِم { [ع] «لازمه» نك جمعی: لازم اولان شیلر: لوازم قرطاسیه.

لَوامِع { [ع] «لامعه» نك جمعی : پارلایان شیلر .

لَوث { [ع] پیسلك ، مردارلق : لوث دنائت .

لوح ، لَوْحَه { [ع] تخته وسائره دن یاپیلمش یاصمی صحیفه : فورشون لوحه سی .

§ رسملی صحیفه ، تابلو . جمعی: الواح.

لوح محفوظ = بدی قات گوکك فوقنده اولمشلر واولاجقلر اوزه رنده یازیلی بولونان لوحه.

لؤلؤ { [ء] اینجی : لؤلؤ لالا = پارلاق اینجی جمعی: لآلی

لوم { [ء] سرزنش .

لون { [ء] رنك . جمعی: ألوان .

لوند { [ه] تنبل ، هیاس ، زندوست .

له { [ه] آنك ایچون ، آنك طرفنه: له وعلیه

لهجه { [ء] دیل ، لسان.

لهو { [ء] اویون ، غفلت.

لهيب { [ء] آتشك آلوی : لهیب دلسوز .

لياقت { [ء] لایق ومناسب اولق § اقتدار ، هنر وفضیلت .

ليال ، ليالی { [ء] «لیل»ك جمعی: لیال هجران ، لیالئ حسرت.

ليت { [ء] تمنی : کاشکی: لیت ولعل .

ليثره { [فر] بر دهسیمتره مکعبندن عبارت اولمق .

ليث { [ء] آرسلان .

ليس { [ف] (لیسیدن = یالامق) مصدرندن: کاسه لیس = کاسه یالایان ، دالقاووق . کاسه لیسانه = دالقاووقجه سنه .

لیطوغرافیا { [رو] طاش باصمه‌سی .

لیف { [ع] تل تل، ابیلك حالنده بولونان شی: کتان لیفی. جمعی: ألیاف.

لیقه { [ع] مرکب حقه‌سنه قونولان ابیك وسائره .

لیکیداتسیون { [فر] تنزیلات ته صاتیش .

لَیل ، لَیلَه { [ع] کیجه، شب : لیل مظلم. لیلهٔ قمراء .

لیلاً = کیجه وقتی، کیجه‌لهین .

لیلة القدر = رمضانك یکرمی یدنجی کیجه‌سی .

لَیلاء { [ع] بلك قارا کلتی کیجه : لیلهٔ لیلاء.

لِین { [ع] «خشین» ك ضدی : یومشاق ، یومشاق شی .

لِینَت { [ع] (خشونت) ك ضدی: یومشاقلق، ملایمت .

م

ماء { [ع] صو . جمعی: میاه .

ماء جاری = آقار صو .

ماءِ راکد = دورغون صو .

مِائَه { [ع] یوز. جمعی: مأت .

مَآب { [ع] رجوع وقرار ایده‌جك یر، مرجع، مقر: شوكتمآب .

مَائِل { [ع] میل ایده‌ن، تمایل كوسته‌ره‌ن. § عمود اولمایان: خط مائل.

مَائِدَه { [ع] سفره، خوان.

مَابَيْن { [ع] ایكی شی ویا ایكی كیمسه نك آراسی: مابینلرنده واقع اولان. § سرای پادشاهینك سلاملق دائره‌سی: مابین همایون.

مَاتْ { [ع] یكیلمش، مغلوب.

مَاتَم { [ع] حزن ومصیبت زمانینده كی آغلایش، ناله، شیون. § حزن، كدر، یأس .

ماتم انگیز = ماتم قوپاران .

ماتمزده = ماتم ایده‌ن، مأیوس .

مَآثِر { [ع] «مأثره» نك جمعی: كوزه‌ل اثرلر: مآثر خیریهٔ پادشاهی .

مَأثُورَه { [ع] كچمشلردن روایت اولونان خبر: أدعیهٔ مأثوره .

مَاجِد { [ع] مجد وشرف صاحبی، عالی: والد ماجد شهریاری .

مَاجَرَی { [ع] كچن شی، وقعه، سركذشت.

مَأجُور { [ع] أجر وثوابی ویریلمش .

مَاحَصَل { [ع] حاصل اولان شی: ماحصل غیرت .

مَاحِی { [ع] محو ایده‌ن، یوق ایده‌ن: ماحیٔ آرام .

مَأْخَذ { [ع] آلینان یر، محل متبع .

مَأْخُوذ { [ع] اخذ اولونمش، آلینمش .

مادام { [ع] دوام ایتدیکی مدتجه : مادام الحیات . § چونکه .

مادام { [فر] قادین، خانم .

مادح { [ع] مدح ایدن .

مادر { [ع] آنا ، والده .

مادرانه = مادرجه . سنه : شفقت مادرانه .

مادرزاد = آنادن دوغمه : اعمای مادرزاد .

مادر أندر = اووه کی آنا .

مادموازل { [فر] خانم، قیز .

مادون { [ع] (مافوق)ك ضدی : آلتده اولان، مرتبه‌جه آشاغیده بولونان .

ماده { [ع] أصل، جوهر . § ایش، خصوص، § جسم، شی .

مادی = [معنوی] نك ضدی : ماده یه منسوب، جسمانی .

مادیات = مادی اولان شیلر .

مادیت = مادیلك، جسمانیلك .

مادیون = معنویاتة اینانمایانلر، دینسزلر .

مَأْذُون { [ع] اذن ویریلمش، رخصتله جیقمش . جمعی : مأذونین .

مار { [فا] ییلان : مار سرمادیده = صوغوق کورمش ییلان .

مَارِب { [ع] حاجتلر، مطلوبلر: مآرب اخری.

مَارِت { [ع] سنهٔ شمسیه‌نك ایلك آیی.

مَارِش { [فر] معروف عسكر شرقیسی. § آرش قوماندانی.

مَارْقَه { [فر] نشان، علم، علامت فارقه.

مَاسَبَق { [ع] كچن شی، كچمش: ماسبق احوال.

مَاسْكَه { [فر] یوزاوورتوسی، نقاب.

مَاسِوَا { [ع] غیری اولان شی، باشقه: ماسوالله = الله‌دن غیری اولان شیلر، موجودات.

مَاشِی { [ع] یوروین ماشیاً = یوروییه‌رك.

مَاصَدَق { [ع] معنی، مضمون.

مَاضِغ { [ع] چیكنه‌جك.

مَاضِی { [ع] گچن، گچمش زمان.

مَاعَدا { [ع] باشقه، غیری.

مَافَات { [ع] فوت اولان، الدن گیدن شی: تلافیٔ مافات.

مَافَوق { [ع] (مادون)ك ضدی: اوستده بولونان، بالا.

مَافِی الْبَال، مَافِی الضَّمِیر [ع] كوكلده اولان شی.

مَاقَبل { [ع] (مابعد)ك ضدی: أوك، أول، مقدم.

مَأْكَل { [ع] یه‌نیلن شی.

مَأْكول { [ء] أكل اولونمش ، يه نيلمش . جمعى : مأكولات = يه‌نيلن شيلر .

مَاكِيان { [ء] طاووق .

مَال { [ء] انسانك متصرف اولديغى هر شى . جمعى : أموال .

مالدار = چوق مال صاحبى ، زنكين .

بيت المال = خزينهٔ دولت .

رأس المال = سرمايه .

مالى = ماله منسوب ، ماله متعلق : امور ماليه .

مَآل { [ء] خلاصهٔ معنى ، زبده .

بى مآل = مأنسز ، معناسز .

مَالَامَال { [ء] تمامیله دولو ، پر .

مَالَاينهَايه { [ء] نهايتسز ، اوجسز .

مَالَايَعنى { [ء] معناسز ، بوش ، صاچمه .

مَالِك { [ء] تملك ايدن ، صاحب ، متصرف . § ملكك صاحبى ، حكمدار .

مَالِكَه { [ء] « مالك » ك مؤنثى : مالكهٔ دريا = دهكيز قيزى ،

مَالِكَانَه { [ف] تحت تملكده بولونان أراضى ، أملاك .

مَألُوف { [ء] ألفت ايدلمش ، آليشيلمش .

مَالِى { [ف] دولو ، ملو .

مَالِيخُولِيَا { [يو] خيال باطل . خيال خام ،

مامضی [ع] کچن، کچمش شی.

مامملک [ع] تملك اولونان شی.

مأمن [ع] أمین اولونان یر، محل امن.

مأمور [ع] امر اولونمش، برایشك اجراسنه تعیین ایدیلمش آدام. جمعی: مأمورین.

مأموریت = مأموراق

مأمول [ع] امل ایدیلن، اومولان شی.

مامدولین [فر] بر نوع چالغی.

مانع [ع] منع ایدن، بر شیئك وقوعه کلمه‌مسنه سبب اولان.

مانفاتز [فر] أجسام بسیطه‌دن بری.

مانکن [فر] مجسم انسان تمثالی.

مانند، مانندہ [ع] أدات تشبیه: کبی.

مانوره [فر] عسکر تعلیمی، محاربه تقلیدی.

مانوس [ع] آلیشیلمش، خوی ایدیلمش. § بکه‌نیلمش، رغبت ایدیلمش.

مانیفاتوره [فر] فابریقه ایشی. فابریقه مالی.

ماوراء [ع] آرد، کری طرف.

ماوقع [ع] واقع اولمش شی، سرگذشت.

مأوی [ع] صغینه‌جق یر.

ماه [فا] قمر: ماه تابان. § آی، شهر: ماه تموز.

ماه بماه = آيدن آيه.
ماه پاره = آى پارچه سى.
ماهتاب = آى آيدينلغى § معروف باقيلان شى. § آلاى ايتمه، اكانمه.

مَاهِر {[ع] مهارت صاحبى، استاد.

مَاهِي {[ف] باليق، سمك.

مَاهِيَّت {[ع] كنه، حقيقت. أصل: اظهار ماهيت.

مَائِع {[ع] صو حالنده بولونان، صوكبى آقان شى. جمعى: مايعات.

مَاعَدَا {[ا] (فوره) ك ضدى: يلكسزلرى قاپامه.

مَأْيُوس {[ع] يأسه دوشمش، أميدسز.
مأيوسيت = مأيوسلق.

مَايَه {[ف] أصل، اساس: خمير مايه.

مُبَاح {[ع] يه‌اشلمه‌مسنده ثواب، يه‌ترك‌ايده كناه اولان عمل.

مَبَاحِث {[ع] (مبحث ك جمعى.

مُبَادَرَت {[ع] ابتدار.

مُبَادَلَه {[ع] برشيئى ديكر شيله ده كيشمك.

مَبَادِي {[ع] «مبدأ» ك جمعى: باشلا- نغيجلر.

مُبَارِز {[ع] مبارزه ايده‌ن، دشمنه مقابله ايده‌ن.

مُبَارَزَه {[ع] قارشيلقلى جنك ايتمه، دوئللو.

مُبَارَك {[ع] اوغورلو، متمين § بويوك، شايان احترام.

مُباشِر ﴿ [ء] مباشرت ايدن ، باذات بر ايشه باشلايان. § محكمه مأمورى .

مُباشَرَتْ ﴿ [ء] باشلامق .

مُباعَدَتْ ﴿ [ء] بر برندن اوزاقلاشمق.

مُبالاتْ ﴿ [ء] فكر واندیشه ايتمك، دوشونمك. مبالاتسز = دوشونجه سز، لاقيد .

مَبالِغْ ﴿ [ء] « مبلغ » ك جمعى : پاره‌لر ، آقچه‌لر .

مُبالَغَه ﴿ [ء] برخصوصده زياده چاليشمق . § برشيئى توصيف خصوصنده بك زياده ايلرى كيتمك .

مَبانى ﴿ [ء] « مبنى » نك جمعى : باپيلر : مبانىٔ عاليه .

مُباهاتْ ﴿ [ء] فخر ايتمك .

مُباهى ﴿ [ء] فخر ايدن .

مُبايَعه ﴿ [ء] صاتون آلمق .

مُبايَنَتْ ﴿ [ء] باشقه باشقه اولمق، باشقه‌لق .

مُبتَدأ ﴿ [ء] (صرفده): خبرك اسناد اولونه ندينى كلمه، مسند اليه .

مُبتَدِى ﴿ [ء] بر شيئ اوكرنمكه يكى باشلايان، عجمى .

مُبتَذَلْ ﴿ [ء] ابتذاله اوغرامش ، ذليل ، اعتبارسز .

مُبتَلا ﴿ [ء] دوشكون ، كرفتار .

مُبتَنی {[ء] ابتناء ایدن، بنا اولونان .

مُبَجَّل {[ء] تبجیل وتعظیم اولونمش، مکرم .

مَبحَث {[ء] بر شیئك بحث اولوندیغی یر، مقاله

مَبدَأ {[ء] باشلانغیج، ابتدا .

مبدِع {[ء] ابداع ایدن، اوبله نظیری اولمایان بر شیئی وجوده کتیرن .

مبدَّل {[ء] تبدیل اولونمش، دکیشدیریلمش : مبدل رماد .

مبذول {[ء] چوق، بول .

مبذولیت = بوللق .

مبذوللق .

مبرّا {[ء] بری، منزه .

مبرِّد {[ء] تبرید ایدن، صوغودان .

مبرَم {[ء] ابرام اولونمش، ضروری .

مبرور {[ء] خیرلی، مقبول .

مبرهن {[ء] برهان ایله اثبات ایدیلمش .

مبسوط {[ء] بسط اولونمش، یایلمش، آچیلمش .

مبشِّر {[ء] تبشیر ایدن، مژده لین .

مبصر {[ء] مکتبلرده طلبه یه نظارت ایدن مأمور .

مبعِّد {[ء] تبعید ایدن، اوزاقلاشدیران .

مبعوث {[ء] بعث اولونمش، کوندریلمش § افراد ملت طرفندن مجلس ملیه کوندریلمش اولان، ملت وکیلی .

مبعوثان = مبعوثلر .

مبلغ {[ع] مقدار. § آقچه، پاره.

مبنی {[ع] بنا محلی. § بنا، اپاپی. جمعی: مبانی.

مبنی {[ع] بنا اونوتلش، امبتنی: مبنی علی الحکایه § (نحو عربیده) بر عاملك تأثیریله آخری أصلا تغیر ایتمه‌ین کلمه.

مبهم {[ع] قاپالی. جمعی: مبهمات = قاپالی سوزلر.

مبهوت {[ع] حیران.

مبیض {[ع] (حیوانلرده): یومورطه حصوله کلن محل، یومورطه‌لق. § (نباتاتده): میوه‌نك الفاحدن اولکی حالی.

مبیض {[ع] بیض ایدن، ایمزه چکن.

مبین {[ع] عیان، آشکار، بللی: دین مبین.

مبین {[ع] تبین ایدن، میدانه چیقاران.

متابعت {[ع] تبعیت ایتمك، اویمق.

متأثر {[ع] تأثرایدن، حسله‌نن، محزون اولان.

متأخر {[ع] «متقدم»ك ضدی: تأخر ایدن، صوکرایه قالان. جمعی: متأخرین.

متارکه {[ع] ترك ایدیشمه: معین بر مدت ایچون متقابلاً محاربه‌یی تعطیل ایتمه.

متأسف {[ع] تأسف ایدن، اسفله‌نن.

متاع {[ع] مدار تمتع اولان اشیا، مال. جمعی: امتعه.

مَتَاعِب ◦ [ء] « تعب » ك جمعی : مشقتلر، یورغونلقلر .

مُتَأَلِّم ◦ [ء] تألم ایدن، آلمانن .

مَتَانَت ◦ [ء] (مادی ، معنوی) : متینلك، صاغلاملق .

مُتَأَهِّل ◦ [ء] تأهل ایتمش اولان، أولی .

مُتَبَاقِی [ء] باقی قالان، آرتان .

مُتَبَايِن ◦ [ء] باشقه باشقه اولان، ضد .

مُتَبَحِّر ◦ [ء] تبحر ایدن، علمده دریا کبی توسع ایدن، علامه .

مُتَبَخِّر ◦ [ء] تبخر ایدن، بوغه حالنه کلن .

مُتَبَدِّل ◦ [ء] تبدل ایدن، دونمکیشن .

مُتَبَرِّی [ء] تبری ایدن، ایوز چه‌ویرن .

مُتَبَسِّم ◦ [ء] تبسم ایدن، کوله‌مه‌ین .

مُتَبَصْبِص ◦ [ء] تبصبص ایدن، یالطاقلانان .

مُتَبَلِّر ◦ [ء] تبلر ایدن، بلور حالنه کلن .

مُتَبُوع [ء] کندیسنه تبعیت ایدیلمش اولان، حکمدار : متبوع مفخم .

مُتَتَوِّج ◦ [ء] تتوج ایدن، تاج کیین .

مُتَشَبِّث ◦ [ء] تشبث ایدن .

مُتَجَاسِر ◦ [ء] جسارتله‌نن، جسارت ایدن .

مُتَجَانِس ◦ [ء] برجنسدن اولان .

مُتَجَاوِز [ء] تجاوز ایدن، کچن : اوتوزی

متجاوز . § ظلم ایدەن .

مُتَجَاهِل . [ع] تجاهل ایدەن، بیلەمزلکی کورونن

مُتَجَسِّس . [ع] تجسس ایدەن، ادەتله آراشدیران

مُتَجَنِّن . [ع] تجنن ایدەن ، ادەلیرەن چیلدیراز .

مُتَحَابّ [ع] ایکی برینی دوست اتخاذ ایدەن : دول متحابه .

مُتَحَاشِي [ع] تحاشی ایدەن، صاقینان .

مُتَحَسِّر [ع] تحسر ایدەن، پشیمانلشان.

مُتَحَجِّر . [ع] تحجر ایدەن، طاش کسیلن .

مُتَحَدِّث . [ع] تحدث ایدەن، پیدا اولان .

مُتَحَدِّي [ع] تحدی ایدەن، میدان اوقویان .

مُتَحَرِّك [ع] تحرك ایدەن، حرکت ایدەن. § حرکەلنن ، حرکەلی .

مُتَحَسِّر . [ع] تحسر ایدەن، حسرت چکن .

مُتَحَسِّس . [ع] تحسس ایدەن، حسلەنن.

مُتَحَشِّد . [ع] تحشد ایدەن، طوپلانان .

مُتَحَصِّل . [ع] تحصل ایدەن، حاصل اولان.

مُتَحَصِّن . [ع] تحصن ایدەن، مستحکم برموقعه قاپانان .

مُتَحَقِّق . [ع] تحقق ایدەن، حقیقت اولق اوزره میدانه چیقان .

مُتَحَلِّي [ع] تحلی ایدەن ، زینتلەنن .

متحمض [ء] تحمض ایدەن، اکشیین

متحمل [ء] تحمل ایدەن، قالانان.

متحول [ء] تحول ایدەن، دەگیشن.

متحیر [ء] تحیر ایدەن، حیران اولان.

متحیز [ء] تحیز ایدەن، یر طوتان. § موقع مخصوص طوتان، اعتبار و اهمیت پیدا ایدەن. فارسی جمعی: متحیزان: متحیزان مملکت.

متحوش [ء] تحوش ایدەن، طیر مالانان.

متخصص [ء] تخصص ایدەن، اختصاص صاحبی اولان.

متخطر [ء] تخطر ایدەن، خاطر لایان.

متخلق [ء] تخلق ایدەن، اخلاقلانان.

متخمر [ء] تخمر ایدەن.

متخیل [ء] تخیل ایدەن، خیاله آلان.

متداخل [ء] تداخل ایدەن، تداخلده قالان.

متداول [ء] تداول ایدەن، ألدن أله کیدەن.

متدنی [ء] «مترقی» نك ضدی: تدنی ایدەن، آشاغیلایان، کریلەین.

متدین [ء] دیننك احکامنه تطبیق حرکت ایدەن، دیندار.

متذبذب [ء] تذبذب ایدن، قرارسز و نظامسز اولان.

متذلل [ء] تذلل ایدەن، کندینی ذلیل

کوسته‌رمن .

مترادف { [ع] معنالری برابر اولان: کلمات مترادفه .

متراکم { [ع] تراکم ایدن، بیریکن .

مترتب { [ع] ترتب ایدن، بر سببه متعلق وعائد اولان : عهده‌سنه مترتب وظیفه .

مترجم { [ع] ترجمه ایدن، بر لسانی باشقه بر لسان ایله تحریراً بیان ایدن .

مترجم { [ع] ترجمه ایدیلمش، باشقه بر لسانه نقل اولونمش .

مترجم { [ع] ترجم ایدن، آجیان .

متردد { [ع] تردد ایدن، قرار ویرمه‌ین .

مترسب { [ع] ترسب ایدن، دیبه چوکن .

مترسم { [ع] ترسم ایدن، ارتسام ایله‌ین .

مترشح { [ع] ترشح ایدن، صیزان .

مترصد { [ع] ترصد ایدن، دقتله کوزه‌دن .

مترفع { [ع] ترفع ایدن، یوکسه‌لن .

مترقب { [ع] ترقب ایدن، کوزه‌دوب بکله‌ین .

مترقی { [ع] « متدنی » نك ضدی، ترقی ایدن، ایله‌ریله‌ین .

مترکب { [ع] ترکب ایدن، مرکب اولان .

مترنم { [ع] ترنم ایدن، اجرای آهنك ایله‌ین .

متروك { [ع] ترك اولونمش، براقیلمش .

جمعی: متروکات = ترك

اولونمش شیلر، برکیمسه نك اولدکن صوکرا قالان شیلری.

متزاید [ع] تزاید ایدن، چوغالان.

متزلزل [ع] تزلزل ایدن، صارصیلان.

متزوج [ع] تزوج ایدن، نکاح ایله آلان.

متزین [ع] تزین ایدن، سوسلانن

متساوی [ع] تساوی ایدن، برابر اولان، مساوی اولان.

متسبب [ع] تسبب ایدن، سبب اولان.

متستر [ع] تستر ایدن، اورتونن.

متسلسل [ع] تسلسل ایدن. زنجیر کبی برابر اولاشوب کیدن: جبال متسلسله.

متسلی [ع] تسلی بولان، قلبی آچیلان.

متسمم [ع] تسمم ایدن، زهرلانن.

متشابه [ع] برابر برینه بکزین

متشاعر [ع] تشاعر ایدن، شاعرلك طاسلایان.

متشبث [ع] تشبث ایدن، ایشه یاپیشان.

متشبه [ع] بکزین، آکدیران.

متشخص [ع] تشخص ایدن. شخص حالنی آلان، تجسم ایدن: تمثال متشخص.

متشعب [ع] تشعب ایدن، شعبه لانن، قوله آیریلان.

مُتَشَكِّر [ع] تشكر ايدەن ، ايلكه قارشى شكران كوستەرەن .

مُتَشَكِّل [ع] تشكل ايدەن ، شكله كيرەن ، وجوده كلن .

مُتَشَكِّى [ع] تشكى ايدەن ، اشتكا أيلەين .

مُتَشَوِّش [ع] تشوش ايدەن ، قارمه قاريشيق اولان .

مُتَشَوِّق [ع] تشوق ايدەن ، شوق وآرزو كوستەرەن .

مُتَشَيِّد [ع] تشيد ايدن ، محكم اولان .

مُتَصاحِب [ع] تصاحب ايدەن ، صاحب چقان ، صحابت ايدەن .

مُتَصادِف [ع] تصادف ايدەن راست كلن .

مُتَصاعِد [ع] تصاعد ايدەن ، يوقارى چقان .

مُتَصَدِّى [ع] تصدى ايدەن ، باشلايان .

مُتَصَرِّف [ع] تصرف ايدەن ، ايسته- ديكنى يايق اوزره ضبط وتملك أيلەين ، صاحب . § (ادارهٔ ملكيه ده) : سنجاق حاكمى .

مُتَّصِل [ع] اتصال ايدەن ، اولاشان ، بتيشن . § ائما ، هيچ دورماماجه .

مُتَصَلِّب [ع] تصلب ايدەن ، صاب اولان ، قاتيلاشان .

مُتَصَوِّر [ع] تصور ايدەن ، ذهنده صورت وبرەن .

مُتَصَوِّر [ع] تصور اولونمش ، ذهنده

صورت ویرمك .

مُتَضَادّ [ع] بربرینه ضد اولان : افكار متضاده .

مُتَضاعِف [ع] تضاعف ایدن، زیاده لشن : حزن متضاعف .

مُتَضَرِّر [ع] ضرره اوغرایان، مضرت گورن .

مُتَضَمِّن [ع] تضمن ایدن، ضمناً حاوی اولان : سوزك متضمن اولدیغی نكته لر...

مُتَطابِق [ع] تطابق ایدن، بربرینه اویان .

مُتَطَبِّب [ع] كندیسنه طبیب سوسی ویرن، طبیبلك گوسترن، شارلاتان دزقتور .

مُتَطَهِّر [ع] تطهر ایدن، تمیرلنن .

مُتَظاهِر [ع] تظاهر ایدن، گورونن .

مُتَظَلِّم [ع] تظلم ایدن، اظهار مظلومیت ایدن .

مُتَعارَف [ع] هر كسجه بیلنمش، معروف .

مُتَعاطی [ع] تعاطی ایدن، بربرینه ویرن .

مُتَعاقِب [ع] تعاقب ایدن، آردی صیرا بورون

متعاقباً = آردی صیرا، عقیبنده .

مُتَعالٍ [ع] عالی، بلند : خدای متعال .

مُتَعالی [ع] تعالی ایدن، یوكسلن .

مُتَعَجِّب ٭ [ع] تعجب ایدەن، شاشان .

مُتَعَدِّد ٭ [ع] تعدد ایدەن، برقاچ دانه اولان: کلمات متعدده .

مُتَعَدِّی ٭ [ع] تعدی ایدەن . § (صرفده): مفعول بهه تعدی ایدەن ، مفعول به صرح آلان فعل .

مُتَعَرِّض ٭ [ع] تعرض ایدن: صاتاشان، طاقیلان .

مُتَعَسِّر ٭ [ع] تعسر ایدەن، کوچ اولان .

مُتَعَصِّب ٭ [ع] تعصب ایدەن، دین عاودت خصوصنده غیرتکشلك ایدەن .

مُتَعَظِّم ٭ [ع] تعظم کوسترن ، بویوکلك صاتان .

مُتَعَفِّف ٭ [ع] تعفف ایدەن، عفتی التزام ایدەن، عفتلی اولان .

مُتَعَقِّل ٭ [ع] تعقل ایدەن، آکلایان .

مُتَعَلِّق ٭ [ع] تعلق ایدەن، علاقەدی، مناسبتی اولان .

متعلقات = أقربا .

مُتَعَلِّم ٭ [ع] تعلم ایدەن، اوکرەنن .

مُتَعَمِّد ٭ [ع] تعمد ایدەن، بیلەرك یاپان .

مُتَعَمِّم ٭ [ع] تعمم ایدەن، عمومی اولان .

مُتَعَنِّد ٭ [ع] تعند ایدەن، دیدیکندن دونمەین، عناد جلق ایدەن .

مُتَعَهِّد ٭ [ع] تعهد ایدەن، اوزەرینه اولان .

مُتَغَافِل ٭ [ع] تغافل ایدەن، غافل کبی داورانان .

مُتَغَلِّب ٭ [ع] تغلب ایدەن، جبرله تحکم ایدەن .

متقابله = [موصوفی محذوف]: تقابل ایده‌نلر، حقسز تحکمده بولونانلر.

مُتَغَنِّی {[ع] تغنی ایده‌ن.

مُتَغَيِّر {[ع] تغیر ایدن، باشقه لاشان، ده کیشن.

مُتَفَاخِر {[ع] تفاخر ایده‌ن، اخرلانان.

مُتَفَاوِت {[ع] برمدن افرقلی اولان: درجات متفاوته.

مُتَفَرِّد {[ع] تفرد ایده‌ن، آنك اولان.

مُتَفَرِّس {[ع] تفرس ایده‌ن، سزه‌ن.

مُتَفَرِّع {[ع] تفرع ایده‌ن، فرعلنن، دالانان.

مُتَفَرِّق {[ع] داغینق، پریشان.

متفرقه = [موصوفی محذوف]: باشقه باشقه شیلر: حوادث متفرقه مصارف متفرقه ...

مُتَفَسِّخ {[ع] تفسخ ایده‌ن، منفسخ اچوروپوب داغیلان

مُتَفَقِّ {[ع] اتفاق ایده‌ن، متفق ابرلشن.

مُتَفَكِّر {[ع] تفکر ایده‌ن، دوشونن.

مُتَفَنِّن {[ع] تفنن ایده‌ن، فنونه واقف اولان، فن عالی.

مُتَفَهِّم {[ع] تفهم ایده‌ن، آکلایان.

مُتَقَابِل {[ع] تقابل ایده‌ن، قارشیلاشان، قارشیلقلی اولان.

متقابلاً = قارشیلقلی اولارق.

مُتَقَارِب {[ع] تقارب ایده‌ن، بربرینه یاقلاشان.

مُتَقاطِر ﴿ [ء] تقاطر ايدەن، دامللايان.

مُتَقاطِع ﴿ [ء] تقاطع ايدەن، بربرينى قطع ايدەن: خطين متقاطعين.

مُتَقاعِد ﴿ [ء] تقاعد ايدەن، مأمور.

يتدن چكيلوب چراغ اولان.

مُتَقَدِّم ﴿ [ء] «متأخر» ك مقابلى: تقدم ايدەن اوكه كچن، اول كلن.

متقدمين = اول كلنلر.

مُتَقَرِّب ﴿ [ء] تقرب ايدن، ياقلاشان.

مُتَقَطِّر ﴿ [ء] تقطر ايدن، دامللايان.

مُتَقَلِّب ﴿ [ء] تقلب ايدەن، باشقه بر قالبه دوكولن، دەكيشن.

مُتَقَلِّص ﴿ [ء] تقلص ايدن، بوزوشن.

مُتَقَيِّ ﴿ [ء] اتقا ايدەن، متقى اصاقينان. §الله ن قورقوب، رق قنالقدن صاقينان، زاهد، عابد.

مُتَكاثِف ﴿ [ء] تكاثف ايدەن، كثافت پيدا ايدەن.

مُتَكاسِل ﴿ [ء] تكاسل ايدن، تنبلجه سنه دورانان.

مُتَكَبِّر ﴿ [ء] تكبر ايدەن، كبرلەنن، كندينى بويوك كورەن.

مُتَكَثِّر ﴿ [ء] تكثر ايدەن، چوغالان.

مُتَكَرِّر ﴿ [ء] تكرر ايدەن، بردن زيادە وقوع بولان.

مُتَكَفِّل ﴿ [ء] تكفل ايدەن، كفيل اولان.

مُتَكَلِّم { [ء] (مخاطب) ك مقابلی: تكلم ايدەن، سويلەين.

مُتَكَمِّل { [ء] تكمل ايدەن، كمال بولان.

مُتَكَوِّن { [ء] تكون ايدەن، پيدا اولان.

مُتَلاشِي { [ء] تلاش ايدەن.

مُتَلاصِق { [ء] تلاصق ايدەن بربرينه يتيشن.

مُتَلاطِم { [ء] تلاطم ايدن، دالغه لانان.

مُتَلاقِي { [ء] تلاقی ايدەن، بربرلرينه بولوشان.

مُتَلَبِّس { [ء] تلبس ايدەن؛ كيينن.

مُتَلَثِّم { [ء] تلثم ايدەن، ياشما قلانان، اورتونن.

مُتَلَذِّذ { [ء] تلذذ ايدەن، لذت بولان، لذت آلان.

مُتَلَفِّظ { [ء] تلفظ ايدەن، سويلەين.

مُتَلَوِّن { [ء] تلون ايدەن، رنكدن، رنكه كيرەن.

متلون المزاج = مزاجی، خويی متلون اولان، ثباتسز.

مُتَلَهِّف { [ء] تلهف ايدن، محزون اولان، يانوب ياقيلان.

مُتَمادِي { [ء] تمادی ايدەن، اوزاتوب كيدەن.

متماديا = متمادی اولەرق، دائما.

مُتَمايِل { [ء] تمايل ايدەن، ميل ايدەن؛ ميل كوستەرەن.

مُتَمَتِّع [ع] تمتع ایدن، فائده‌لنمق قارانمان.

مُتَمَثِّل [ع] تمثل ایدن، برشیئك صورتنه کیرمن.

مُتَمَدِّح [ع] تمدح ایدن، کندینی مدح ایدن، اوکونمن.

مُتَمَدِّن [ع] تمدن ایدن، مدینه کیرمن.

مُتَمَسِّك [ع] تمسك ایدن، اهتمام ایله طوتمان

مُتَمَكِّن [ع] تمکن ایدن، مکان طوتمان، یرلشمن.

مُتَمَلِّق [ع] تملق ایدن، یالطاقلانمان.

مُتَمَلِّك [ع] تملك ایدن، ملك ایدینمن.

مُتَمَنِّی [ع] تمنی ایدن، دیلمن.

مُتَمَنِّی [ع] تمنی اولونمش، دیلنمش.

مُتَمَوِّج [ع] تموج ایدن، دالغه‌لانمان.

مُتَمَوِّل [ع] تمول ایدن، چوق مال صاحبی اولان.

مُتَمَهِّدی [ع] مهدیلك دعواسنده بولونمان.

مُتَمَیِّز [ع] تمیز ایدن، ممتاز بر موقع طوتمان.

مُتَمَیِّع [ع] تمیع ایدن، مایع حالنه کلن، صولانمان.

مُتَناسِب [ع] تناسبلی، برابرینه مناسب اولان.

مُتَناظِر [ع] تناظر ایدن، برابرینه ناظر اولان.

مُتَناقِض {[ع] تناقض ایدن، بربرینه مخالف اولان.

مُتَناهِی {[ع] تناهی ایدن، نهایت بولان، نهایتی اولان.

نامتناهی = نهایتی اولمایان، اوجی بوجاغی بولونمایان.

مُتَبَرِّی {[ع] یالان اولارق پیغمبرلك دعوا ایدنه بولونان.

مُتَنَبِّه {[ع] انتباه ایدن، عبرت آلان.

مُتَنَزِّل {[ع] تنزل ایدن، آشاغی اینن. § تنزل کوستره‌ن، کوکل آچیقلغی ایده‌ن.

مُتَنَزِّه {[ع] تنزه ایده‌ن، کزینن،

مُتَنَصِّح {[ع] نصیحت دیکله‌ین، نصیحت آلان.

مُتَنَعِّم {[ع] نعمت ایچنده بولونان.

مُتَنَفِّر {[ع] تنفر ایده‌ن، نفرت ایده‌ن.

مُتَنَفِّس {[ع] تنفس ایده‌ن، صولوق آلان.

مُتَنَكِّر {[ع] طانیلمایه‌جق بر قیافته کیره‌ن.

متنکراً = متنکر اولارق.

مُتَنَوِّع {[ع] تنوع ایدن، نوع نوع اولان

مُتَواتِر {[ع] تواتر حالنده بولونان، هرکسك آغزنده کزه‌ن

مُتَوارِی {[ع] توارِی ایدن، کیزله‌ن

مُتَوازِن {[ع] توازن ایدن، وزنلری بربرینه مساوی اولان.

مُتَوازِی {[ع] بربرینه موازی اولان:

خطین متوازیین .

مُتَوَافِق ٠ { [ع] توافق ایدەن، بربرینه اویغون اولان .

مُتَوَالِي { [ع] توالی ایدەن، بربرینك آردنجه کیدەن .

متوالیاً = متوالی اولەرق .

مُتَوَجِّه ٠ { [ع] توجه ایدەن، یوزینی برجهته چەویرەن .

متوجهاً = متوجه اولەرق .

مُتَوَحِّش ٠ { [ع] توحش ایدەن. اورکن.

مُتَوَرِّم ٠ { [ع] تورم ایدەن، ورم اولان.

مُتَوَسِّط ٠ { [ع] توسط ایدەن، آرادە بولونان، آرایه کیرەن.

مُتَوَسِّل ٠ { [ع] توسل ایدەن، صاریلان .

مُتَوَطِّن ٠ { [ع] توطن ایدەن ، وطن طوتان .

مُتَوَغِّل ٠ { [ع] توغل ایدەن ، چوق مشغول اولان .

مُتَوَفَّى ٠ { [ع] وفات ایتمش، اولمش .

مؤنثی : متوفاة .

مُتَوَقِّف ٠ { [ع] توقف ایدەن. آلنسز اولامایان .

مُتَوَقِّي { [ع] توقی ایدەن، چکینن، صاقینان.

مُتَوَكِّل ٠ { [ع] توکل ایدەن ، ایشنی أللهه تسلیم ایله انقیاد ایدەن.

مُتَوَلِّد ٠ { [ع] تولد ایدەن، دوغان، ظهوره کلن .

مُتَوَلّی {[ع] اوقاف ایشلرینه باقان: متولیٔ وقف.

مُتَوَهِّم {[ع] توهم ایدن، وهمه دوشن.

مُتَهالِك {[ع] تهالك ایدن، تلاش کوسته رن.

مُتَهَكِّم {[ع] تهکم ایدن، أستهزا ایلین.

مُتَهَوِّر {[ع] تهور ایدن، بردنبره حد تلف نن.

مُتَهَيِّج {[ع] تهیج ایدن، هیجانه کلن.

مُتَهَيِّئ {[ع] حاضرلانان: متهیٔ حرکت.

مُتَيَقِّظ {[ع] تیقظ ایدن، اویانیق بولونان.

مُتَيَقِّن {[ع] تیقن ایدن، یقیناً بیلن.

مَتِين {[ع] متانتلی، صاغلام، محکم.

مَثابَه {[ع] درجه، رتبه، منزله.

مِثال {[ع] مانند، عین: مثال کعبه. § بر مسئله‌یی، بر تعریفی ایضاح ایچون ایراد اولونان شی: مثال اوله‌رق ....

مَثانَه {[ع] ادرارك طوپلاندیغی یر.

مُثْبَت {[ع] اثبات اولونمش، قطعی. § (جبرده): اشارتی زائد اولان کمیت.

مِثْقال {[ع] بکرمی قیراط مقدارنده وزن أولچوسی.

مَثْقُوب {[ع] دهلینمش.

مِثْل {[ع] کبی، طبقی، نظیر: مثلی یوق.

مَثَل {[ع] ماصال، حکایه، قصه. جمعی: أمثال. ضرب مثل = حکیمانه ومشهور سوز. جمعی ضروب أمثال.

مُثَلَّث { [ع] (هندسه ده) : اوچ ضلعلی شکل.

مثلثات = مثلثلردن بحث ایدن علم.

مُثمِر { [ع] میوه ویرن، ثمره دار اولان، برنتیجه حصوله کتیرن.

مُثَمَّن { [ع] (هندسه ده): سکز ضلعلی شکل.

مَثنَوی { [ع] هر بیتی آیری آیری قافیه لی نظم. ✍ مولانا جلالالدین رومینك اثر مشهودی.

مَثوی { [ع] ایکی قات یاپیلمش.

مَثوبه { [ع] اجر، ثواب. جمعی: مثوبات.

مَثول { [ع] حرمة آیاقده دورمه: شرف مثول.

مَثیل { [ع]، مانند، شبیه.

بی مثیل = مثلی اولمایان، بی نظیر.

مُجادَله { [ع] منازعه، غوغا.

مَجاری { [ع] «مجرا» نك جمعی: صویلك آقدیغی یرلر.

مَجاز { [ع] «حقیقت» ك ضدی: معنای اصلیدن غیری بر معنایه قوللانیلان کلمه.

مجازاً = مجاز اولدرق.

مَجازی = مجازه منسوب، مجاز اولان.

مُجازات { [ع] جزا.

مُجاسَرَت { [ع] جسارت ایتمه، جرأت.

مَجاعَه { [ع] (شبع) ك ضدی: آچلق.

مَجال { [ع] طاقت، قدرت.

بی مجال = مجالسز.

مَجالِس { [ع] «مجلس» ك جمعی: اوطورو- لوب قونوشولان، اجرای مذاکرات ایدیلن محللر.

مَجّاناً { [ع] بادهوا، پاره‌سز.

مجاناً = بادهوا اولارق.

مُجانَبَت { [ع] اوزاقلاشمق، قاچینمق.

مَجانِين { [ع] «مجنون» ك جمعی: دهلیلر.

مُجاوَبَه { [ع] جوابلاشمق، بر برینه جواب ویرمك.

مُجاوِر { [ع] قومشو.

مجاور زاویه‌لر = برر ضلعلری مشترك اولان زاویه‌لر.

مُجاهِد { [ع] جهاد ایدن، دین دشمنلریله حرب ایدن. جمعی: مجاهدین.

مُجبِر { [ع] اجبار ایدن، زورلایان: آمر مجبر.

مَجبور { [ع] زور ایله بر ایشه صالدیریلمش.

مجبوریت = مجبورلق.

مَجبُول { [ع] یاراتیلمش، جبلت ایدیلمش.

مَجد { [ع] شانلیلق، شرفلیلك، بویوکلك.

مُجتَبی { [ع] انتخاب اولونمش، گزیده.

مُجتَمِع { [ع] اجتماع ایدن، طوپلانان.

مُجتَنِب { [ع] اجتناب ایدن، قاچینان

مُجتَهِد { [ع] اجتهاد ایدن، قرآن کریم وحدیث پیغمبریدن دین وشریعته متعلق بر حکم چیقاران. جمعی: مجتهدین.

مُجَدَّد | [ع] تجدید اولونمش، یکیله‌ندیریلمش، یکی.

مَجْذُوب | [ع] دلی، دیوانه.

مَجْذُور | [ع] (حسابده): جذری آلینمان عدد.

مُجَرَّب | [ع] تجربه اولونمش، دهنه‌نمش.

مُجَرِّد | [ع] تجرید ایدن، آییران.

مُجَرَّد | [ع] تجرید اولونمش، آیریلمش. § اولی اولمایان، بکار § آنجاق، بالکز، محضا.

مُجْرِم | [ع] جرم ایشله‌ین. جمعی: مجرمین.

مَجْرُور | [ع] (نحو عربیده): جر اولونان، آخری اسره اوقونان: معمول مجرور.

مَجْرَی | [ع] آقاجق یر، محل جریان. جمعی: مجاری.

مَجْزُوم | [ع] (نحو عربیده): جزم اولونان: آخری حرکه‌سز اوقونان. معمول مجزوم.

مُجَسَّم | [ع] تجسیم اولونمش، جسم حالنه کلمش.

مُجَلِّد | [ع] تجلید ایدن، جلدله‌ین.

مُجَلَّد | [ع] تجلید اولونمش، جلدله‌نمش.

مَجْلِس | [ع] اوطوروب قونوشوله‌جق یر. جمعی: مجالس. اجرای مذاکرات ایدیله‌جك

مقعد مجلس = مجلس قوروق.

مَجَلَّه | [ع] علم فقهدن مأخوذ قانون مدنی.

مَجْلُوب [ع] جلب اولونمش، چکیلمش.

مُجَلّی [ع] جلا ویریلمش، جلالی، پارلاق.

مِجْمَر [ع] بخوردان.

مَجْمَع [ع] جمع اولونه جق، طوپلانه جق یر.

مُجْمَل [ع] اجمال اولونمش، فیصالدیلمش.

مجملاً = مجمل اوله رق.

مَجْمُوع [ع] طوپلانمش، طوب، یکون.

مجموعه = بر ویا بر قاچ فندن باحث کتاب ویادفتر.

مُجَنَّح [ع] جناحلی، قانادلی.

مَجْنُون [ع] جنت گتیرمش اولان، دهلی جمعی: مجانین.

مجنونانه = دلیجه سنه.

مَجُوس [ع] آتشه ویا ییلدیزلره طاپان بر قوم.

مجوسی = آتشپرست.

مُجَوَّف [ع] ایچی بوش شی.

مُجَوْهَر [ع] جواهرله تزیین اولونمش شی: ألماس کوپه گی.

جمعی: مجوهرات.

مُجَهَّز [ع] تجهیز اولونمش، لوازمی ترتیب وتنظیم اولونمش، دونادیلمش.

مَجْهُول [ع] «معلوم» ك ضدی: بیلنمه ین.

مجهولیت = مجهوللق.

فعل مجهول = (صرفده): فاعلی بیلنمه ین فعل.

مُجِیب [ع] اجابت ایده ن: قبول ایده ن: مجیب

الدعوات = دعالری قبول ایدهن: الله.

مُجِيد [ء] مجد صاحبی، عالی، بویوك.

مُجِيز [ء] اجازت ویرهن: مجیز درسعاملرندن ...

مَحاذِير [ء] «محذور» ك جمعی: حذرلو اولونه جق، صاقینیله جق، شیلر.

مُحارَبه [ء] بربریله حرب ایتمه، جنگله شمه. § جنك، حرب. جمعی محاربات.

مُحازی برحذاده یولونان.

مُحاسِب [ء] محاسبه ایدهن، حساب ایشلرینه آشنا اولان.

مُحاسَبه [ء] حساب لاشمق، برینك حسابنه باقمق.

مَحاسِن [ء] «حسن» ك جمعی و «مساوی» نك ضدی: گوزه للکلار.

مُحاصَره [ء] اطرافنی چه ویرمك، قوشاتمق.

مُحاط [ء] احاطه اولونمش، چه ویلمش، قوشادیلمش.

مُحافِظ [ء] محافظه ایدهن، قوروجی § قوروجی بکجی.

مُحافَظه [ء] حفظ ایتمك، قوروممق.

مَحافِل [ء] «محفل» ك جمعی: بویوکلرك اجتماع ایتدکاری مجللر، اجتماعکاه رجال.

مُحاكَمه [ء] ایکی طرفی دیکله یوب حکم ایتمه. § اطرافلی دوشونجه.

مَحالّ [ء] «محل» ك جمعی: یرلر.

مُحَالْ { [ء] وقوعی ممکن اولمایان شی .

مُحَامَاتْ { [ء] دعوی وکیللکی ایتمك .

مَحَامِدْ { [ء] « محمده » نك جمعی : مدحلر ، ستایشلر .

مُحَاوَرَه { [ء] قارشیلقلی گورروشمك ، قونوشمق .

مُحِبّ { [ء] محبت ایدەن ، دوست .

مَحَبَّتْ { [ء] سەوگی ، سەومه . ؛ دوستلق .

مَحْبَسْ { [ء] حبس یری ، زندان .

مَحْبُوبْ { [ء] سەویلمش ، محبت اولونمش ، سەوگیلی . مؤنثی : محبوبه .

مَحْبُوسْ { [ء] حبس اولونمش ، یریره قاپادیلمش . جمعی : محبوسین .

مُحْتَالْ { [ء] حیله کار . مؤنثی : محتاله .

مُحْتَجِبْ { [ء] احتجاب ایدەن ، صاقلانان ، گیزلەنن .

مُحْتَرِزْ { [ء] احتراز ایدەن ، صاقینان .

مُحْتَرِقْ { [ء] احتراق ایدەن ، یانان ، طوتوشوب یانان .

مُحْتَرَمْ { [ء] احترام اولونمش ، تعظیم ایدیلمش .

مُحْتَشَمْ { [ء] احتشاملی ، طنطنەلی .

مُحْتَضِرْ { [ء] احتضار ایدەن ، اولومه یاقلاشان .

مُحْتَكِرْ { [ء] احتکار ایدەن ، مالی بویوك بر کار قزانمق ایچون

آغیر بر بها ایله صاتان.

مُحْتَمِل ٭ [ع] احتمال داخلنده اولان، ممکن اولابیلیر.

مُحْتَوی ٭ [ع] احتواء ایدن، حاوی اولان.

مَحْجوب ٭ [ع] اوتانان، اوتانمش، اوتانغاج.

محجوبیت = مجبوبلق.

مَحْجُوز ٭ [ع] حجز ایدیلمش، حجز آلتنه آلینمش.

مُحَدَّب ٭ [ع] قابور، یومرو.

مُحَدِّث ٭ [ع] حضرت پیغمبرك أحادیث شریفه سنی نقل و روایت ایتمش اولان. جمی: محدثین.

مَحْدود ٭ [ع] حدلهنمش، بر حدود ایله احاطه ایدیلمش، دار.

محدودیت = محدودلق، دارلق.

نا محدود = محدوداولمایان، حدسز، نهایتسز.

مَحْذور ٭ [ع] حذراولونا جق، صاقینیله جق شی. جمی: محاذیر.

مَحْذوف ٭ [ع] حذف اولونمش آرادن چیقاریلمش.

مِحْراب ٭ [ع] جامعلرده امامك دوروب نماز قیلدیر دیغی یر.

مِحْراق ٭ [ع] احتراق محلی: ضیا و یا حرارت شعاعلرینك مقعر بر آینه ده انعکاس ایده رك طوپلاندقلری نقطه.

مُحَرِّر ٭ [ع] تحریر ایدن، یازی یازان. جمی: محررین.

مُحَرَّر { [ء] تحرير اولونمش يازيلمش.
جمعی : محررات = (بالخاصه): رسمی مکتوبلر.

مُحَرَّف { [ء] تحريف اولونمش، أصلی بوزوله‌رق ده کیشدیرلمش.

مُحْرِق { [ء] احراق ایده‌ن، یاقان. § پك زیاده تأثیر ایده‌ن ، قلبی یاقان: محرق برسس.

مَحْرَك { [ء] محل حرکت: بر شیئك أثنای حرکتده تعقیب ایتدیکی خط: محرك سیارات.

مُحَرِّك { [ء] تحریك ایده‌ن، قیمیلداتان. § فساده تشویق ایده‌ن، قیزدیران، مشوق.

مُحَرَّم { [ء] تحریم اولونمش، حرام قیلینمش. § عربی آیلرك برنجیسی: محرم الحرام.

مَحْرَم { [ء] تزوجی حرام اولان أقربا.
نامحرم = محرمده گیل، نکاح ایله آلینمه‌سی جائز. § واقف اولان، بیلن، آشنا: محرم أسرار.

مَحْرُوس { [ء] حفظ اولونمش، قورونمش، مؤنثی : محروسه: ممالك محروسه.

مَحْرُوق { [ء] یاقیلمش.
جمعی : محروقات = یاقیلان شیلر.

مَحْرُوم { [ء] أللهدن محرومیتله، قازانماسان ، بی نصیب.
محرومیت = محرومله.

مَحْزُون ٭ [ع] حزنلی، غملی.

محزونیت = محزونلق.

محزونانه = محزونجه، سنه.

مُحْسِن ٭ [ع] احسان ایدن.

مَحْسُوب ٭ [ع] حساب اولونمش، حسابه داخل ایدیلمش.

محسوباً = محسوب اولق اوزره.

مَحْسُوس ٭ [ع] حس اولونمش، دوپولمش، آکلاشیلمش. جمی: محسوسات = حواس خمسه ایله حس ایدیلن شیلر.

مَحْشَر ٭ [ع] طوپلانه جق یر: محشر الفنائس

§ قیامت کونده بوتون انسانلرك طوپلانه جغی یر.

§ (تورکجه استعماله ده): زیاده غلبه لك یر.

مَحْصُور ٭ [ع] محاصره آلتنه آلینمش، قوشاتدیلمش. جمی: محصورین.

مَحْصُول ٭ [ع] حصول بولان، میدانه کلن شی: محصول غیرت.

§ میوه، اکین وسائره. جمی: محصولات.

محصولدار = محصولی چوق، منبت.

مَحْض ٭ [ع] هر خالص اولان شی، صافی: محض عبادت.

محضاً = آنجاق، یالکز.

مَحْضَر ٭ [ع] حضوریری، پیشکاه، أوك: محضر انامده ...

مَحْظُوظ { [ع] حظ ایتمش، خوشلانمش .
محظوظیت = محضوظلق .

مَحْفَظَه { [ع] ایچنده اونه بری حفظ ایدلنه مخصوص ظرف . قوطو .

مَحْفِل { [ع] طوپلانه جق یر، جمعیتگاه . جمعی : محافل .

مَحْفُوظ { [ع] حفظ اولونمش ، صاقلانمش : لوح محفوظ .

مُحِقّ { [ع] حقلی اولان .

مُحَقَّر { [ع] تحقیر ایدیلمش، حقیر کورولمش، خوار، ذلیل .

مُحَقِّق { [ع] تحقیق ایدن، حقیقتی میدانه چیقاران . جمعی : محققین .

مُحَقَّق { [ع] بللی، مثبت، قطعی .

مَحَكّ { [ع] اوزرنده آلتون تجربه ایدیلن بر نوع طاش : محك تجربه .

مُحْكَم { [ع] متین صاغلام، قوی .

مَحْكَمَه { [ع] دعوالرك حل و فصلنه مخصوص یر، محاکمه یری، جمعی : محاکم : محاکم شرعیه ، محاکم نظامیه .

مَحْكُوك { [ع] حك اولونمش، قازینمش .

مَحْكُوم { [ع] حکم اولونمش .

مَحَلّ { [ع] یر، موقع . جمعی : محال .

مُحَلِّل { [ع] تحلیل ایدن، أجزاسنی آییران .
§ (کیمیاده) : حل ایدن، أریدن .

مَحْلُول { [ع] بر مایع درونده اریمش

شی : تورنسول مجلولی § انحلال ایتمش ، وارثسز وصاحبسز قالمش ملك ، أو : محلول بنا .

مَحَلّه { [ء] بر شهر ویا قصبه نك باشقه باشقه أسملرله یادایدیلن اقسامندن بهری . جمعی : محلات .

مَحْمَده { [ء] أوگمه ، ثنا ایتمه . § ایفای تشکر ، شکران .

مَحْمِل { [ء] ده وه اوزه رینه اقورولان ایکی کشیلك شی : محمل روان .

مَحْمُود { [ء] حمد اولونمش ، ثنا ایدیلمش .

مَحْمُول { [ء] یوکله نمش ، § حمل اولونمش ، اسناد ایدیلمش . § أساس قضیه ، خبر ، مسند الیه .

مَحْمُوم { [ء] حما علتنه اوغرامش ، پك زیاده حرارتله نمش .

مَحْمِیّ { [ء] حمایه اولو نمش .

مِحَن { [ء] «محنت» نك جمعی :

مِحْنَت { [ء] مشقت ، بلا ، مصیبت ، کدر .

مَحْو { [ء] یوق ایتمك .

مِحْوَر { [ء] چرخ گی شیلرك اورتهسندن کچن ودونمهسنه سبب اولان اوق . § (هندسه ده) : اشکالك مرکز نقطهسندن کچن خط : محور دائره ، محور أرض .

مُحِیل { [ء] تحویل ایدهن ، ده گیشدیرهن : محول الأحوال : الله .

مُحَوَّل { [ء] تحویل اولونمش ؛ ده گیشمش .

يريلمش. § حواله اولونمش، ابصمارلانمش.

مَخْوِيَّت ٢ { [ع] آلچاق گوگلیلك، تواضع.

مُحِيط ٢ { [ع] احاطه ايدن، أطرافنی چه‌ويره‌ن، قوشادان. § (هندسه ده): برشكلی احاطه ايده‌ن خط محيط دائره. § داخلنده ياشانيلان محل، عالم.

مُخ { [ع] ايليك: مخ شوكی = مردار ايليك. § لب، أوز.

مُخَابِر { [ع] مخابره ايده‌ن.

مُخَابَرَه { [ع] خبرلشمك، برابرينه خبر، مكتوب گونده‌رمك.

مُخَادَنَت { [ع] دوستلق، مودت.

مَخَادِيم ٢ { [ع] مخدوم‌لك جمعی: اوغلار: مخادیم شهریاری.

مَخَارِج { [ع] مخرج لك جمعی: چيقه‌جق يرلر: مخارج حروف.

مُخَاصِم { [ع] مخاصمه ايده‌ن.

مُخَاصَمَه { [ع] برابرينه خصومت ايتمك، يكديكرينه دشمنلق ايتمك.

مُخَاطَب { [ع] كنديسنه خطاب اولونان، سوز سويله‌نن.

مُخَاطَبَه { [ع] برابرينه خطاب ايتمه، سويله‌شمه.

مَخَافَه { [ع] قورقق.

مُخَالَصَت { [ع] خالصانه دوستلق ايتمك.

مُخالِف ٭ { [ع] موافق، ك ضدی: مخالفت ایدەن، خلافنده اولان، اویماین، مخالف فرقه. جمی: مخالفین ٭

مُخالَفَت ٭ { [ع] اویمامه، خلافنده اولمه ٭

مُخبِر ٭ { [ع] اخبار ایدەن، خبر ویرەن: غزته مخبری ٭

مُختار ٭ { [ع] اختیار ایله حرکت ایدەن: دیله دیکنی ایشلەین ٭ فاعل مختار: امام ویاپاپاس ایله برابر برمحله ویاکویك امورینه باقان: کوی مختاری ٭ فارسی جمی: مختاران ٭

مُختال ٭ { [ع] کبرلی، متکبر ٭

مُختَرِع ٭ { [ع] اختراع ایدەن، مثلی گورولمەمش برشیئی وجوده گتیرن، موجد ٭

مُختَصَر ٭ { [ع] اختصار اولونمش، قیصا دیلمش، قیصه ٭ مختصراً = مختصر اولەرق ٭

مُختَص ٭ { [ع] اختصاص ایتمش، مخصوص بولونمش: ذاتکزه مختص ٭

مُختَفی { [ع] اخفا ایدەن، صاقلانان، کیزلەنن ٭

مُختَلّ { [ع] اخلاله اوغرامش، بوزولمش، بوزوق، انتظامسز: مخل الشعور ٭

مُختَلِج ٭ { [ع] اختلاج ایدەن، سەکیرەن ٭

مُختَلِس ٭ { [ع] اختلاس ایدەن، ذمتنه گچیرەن، چالان ٭

مُخْتَلِط { [ء] اختلاط ايده‌ن، قاريشان.

مُخْتَلِف { [ء] اختلاف ايده‌ن، بربرينه اويمايان، باشقه، باشقه اولان.

مُخْتَنِق { [ء] اختناق ايده‌ن، نفس آلامايوب بوغولان.

مختنقاً = مختنق اوله‌رق.

مَخْتُوم { [ء] مهرله‌نمش.

مُخَدِّر { [ء] تخدير ايده‌ن، اويوشدوران.

مُخَدَّرات { [ء] «مخدره» نك جمعى: تخدر ايده‌ن، أورتونن قادينلر: مخدرات اسلاميه.

مَخْدُوم { [ء] (كنديسنه خدمت ايديلمش اولان): اوغل، اولاد.

مَخْذُول { [ء] خذيل ايديلمش، خوار، رسواى.

مخذولاً = مخذول اوله‌رق.

مُخَرِّب { [ء] تخريب ايده‌ن، خراب ايله‌ين.

مَخْرَج { [ء] «مدخل» ك ضدى: خروج ايده‌جك، جيقاجق ير: مخرج حروف.

مُخَرِّش { [ء] تخريش ايده‌ن، طيرميقلايان، قاشيندير ان.

مَخْرُوط { [ء] بر مثلث قائم‌زاويه‌نك، بر ضلع قائم أطرافنده دونمه‌سندن حاصل اولان شكل مجسم: مخروط قائم، مخروط ناقص.

مَخْزَن { [ء] ايچنده أشيا حفظ اولونه‌جق

محل ، یر آلتی ، بودروم. جمعی: مخازن.

مُخَصَّص ◦ { [ع] تخصیص ایدیلمش، خاص قیلینمش: مخصص معاش. جمعی: مخصصات.

مخصُوص ◦ { [ع] عمومی اولمایان، خاص ومنحصر اولان. § بیله بیله، بالالتزام، عن قصد.

مُخطِر ◦ { [ع] اخطار ایدن، خاطره کتیرن؛ مخطره = برشیئی خاطره کتیرمك اوزره یازیلان شی: مخطره دفتری.

مُخَفِّف ◦ { [ع] تخفیف ایدن، خفیفله‌دن: مخفف جزاء.

مُخَفَّف ◦ { [ع] تخفیف اولونمش، خفیفله‌دیلمش: (مه) کلمه‌سی (ماه) دن مخففدر.

مُخِلّ ◦ { [ع] اخلال ایدن، خلل ویرن، بوزان: مخل ناموس.

مُخَلَّد ◦ { [ع] دائمی صورتده مقیم قیلینمش اولان، ابدیاً بولونان: مخلد فی النار.

مَخلَص ◦ { [ع] اصل اسمدن باشقه اوله‌رق طاقیلان آد، کوبك آدی.

مُخلِص ◦ { [ع] اخلاص صاحبی، ریاسز، دوغرو، خالص دوست.

مَخلُوط ◦ { [ع] خلط اولونمش، قاریشدیریلمش، قاریشیق.

مَخلُوق ◦ { [ع] خلق اولونمش، یارادیلمش. جمعی: مخلوقات.

مُخَمَّر { [ء] تخمير اولونمش، يوغورولمش .

مُخَمَّس { [ء] تخميس اولونمش، بشه چيقاريلمش. § (ادبيات ده) : هر پارچه سی بشر مصراعدن عبارت نظم .

تَخْمِين { [ء] تخمين ايدمن، ظن ايله رأی بيان ايدمن ؛ ظن ايله قيمت بچمن .

مَخْمُور { [ء] مست، سرخوش، سرسم .

مَخْنُوق { [ء] بوغولمش .

مخنوقاً = مخنوق اوله رق

مَخُوف { [ء] قورقونج

مُجَيَّر { [ء] تخيير ايديلمش، ايكيسندن برينك عهدمسنه براقيلمش . §

بكه نيرسه آلمق، بكنمزسه كری ويرمك اوزره مشتری يه امانةً ويريلمش .

مُخَيَّل { [ء] تخيل اولونمش، خياله آلينمش : حيات مخيل .

مَدّ { [ء] چكمك ، اوزاتمق : حرف مد، مدنظر . § (جزر) ك ضدی : دهكيزويا نهرك صويی چوغالوب يوكسه لمك § (ـٓ) اشارتی .

مَدائِن ، مَداين { [ه] «مدينه» نك جمعی : شهرلر .

مَدّاح { [ء] پك زياده مدح وثنا ايدمن . § مختلف كيمسه لرك شيوهٔ لسانی تقليد ايدمرك حكايه سويله مك قصه پرداز .

مُداخَلَه { [ء] ايشه قاريشمق، گيرشمك .

مَدار { [ء] دورايده جك، دونه جك ير . § سبب ، وسيله : مدار افتخار . § دائره ، حلقه : مدار سرطان .

مُدارا ، مُدارات { [ء] حسن معامله ، خوش گچينمه .

مَدارِس { [ء] «مدرسه» نك جمعی : درس او- قونان، علم وعرفان تحصيل ايدلن يرلر .

مَدافِع { [ء] «مدفع» لر جمعی : طوپلر .

مُدافِع { [ء] مدافعه ايده ن ، قارشی قويان . جمعی : مدافعين .

مُدافَعَه { [ء] دشمنك هجومنی دفع ايتمك ، قارشی قويمق . § بر فكری ، بر سوزی حقلی چيقارمق ويا بر كيمسه يی حمايه و تصاحب ايتمك مقصديله سوز سويلمك .

مُدام { [ء] دائما . هر زمان .

مُدانی { [ء] أش ، نظير : بی مدانی = بی نظير ، أمثالسز .

مُداوات { [ء] تداوی ايتمك ، باقمق .

مُداوَلَه { [ء] دور ايتدير مك ؛ تعاطی ايتمك : مداولهٔ افكار .

مُداوَمَت { [ء] دوام ايتمك ، اقدام و اهتمام گوسترمك .

مُداوي {[ع] تداوی ایدن، باقان : طبیب مداوی.

مُداهِن {[ع] مداهنه ایدن.

مُداهَنه {[ع] یوزه کولمك، یالاندن محبت کوستەرمك. § قاووق صاللامق.

مَدايِح {[ع] «مدیحه»نك جمعی: مدحه دائر سوزلر، اثرلر.

مُدَبِّر {[ع] تدبیر ایدن، بر شیئك صوکنی دوشونەرك لازم کلن تدبیرلری اتخاذ ایدن.

مدبرانه = مدبرجه سنه.

مُدَّت {[ع] زمان، وقت. § زمانك بر جزئی.

مَدح {[ع] اوکمك، ثنا ایتمك.

مِدحَت {[ع] اوکمه، ثنا ایتمه.

مُدّخِر {[ع] ادخار ایدن، بیریکدیرن.

مَدخَل {[ع] دخول ایده جك، کیرەجك یر. § بر کتابك باشنده اصل بحثه کیرمك اوزره مقدمه طرزنده یازیلان قسم.

مَدخول {[ع] دخل وتعییب اولونمش، دیللەنمش.

مَدَد {[ع] یاردیم، نصرت.

مددجو = یاردیم آرایان.

مدد رسان = یاردیم ایریشدیرن، یاردیمجی.

مُدَرِّس {[ع] تدریس ایدن، درس اوقودان. جمعی: مدرسین.

مَدرَسه {[ع] درس اوقودولان، علم وعرفان تحصیل ایدیلن محل. جمعی: مدارس.

مُدْرِك { [ء] ادراك ايدن، آكلايان.

قوهٔ مدركه = انساندهٔ آكلايش، ادراك قوتى، عقل.

مَدْعُو { [ء] دعوت اولونمش، چاغيرلمش.

جمعى: مدعوين.

مدعواً = مدعو اولەرق.

مُدَّعِى { [ء] ادعا ايدن، دعواجى.

مدعى عمومى = جزا محكمه لرنده عمومك حقوقى نامنه اقامهٔ دعوى ايدن مأمور.

مِدْفَع { [ء] طوپ.

مَدْفَن { [ء] دفن اولونه جق، كومولەجك ير؛ مزار.

مَدْفُوع { [ء] دفع اولونمش، چيقاريلمش.

مدفوعات = دفع اولونان، چيقاريلان شيلر.

مَدْفُون { [ء] دفن اولونمش، كومولمش.

مُدَقِّق { [ء] تدقيق ايدن، دقتله آراشديران.

مدققانه = مدققجه سنه.

مَدْقُوق { [ء] دق اولونمش، دوكولمش.

مَدْلُول { [ء] سوزك دلالت ايتديكى شى، معنى، مأل: مدلول سخن.

مَدَنِى { [ء] « بدوى » نك ضدى: مدينه يه منسوب، شهرده اوطوران: مدنى بالطبع = طبعاً مدنى اولان. § « وحشى » نك

ضدی : تمدن ایتمش ، مدنیته کیرمش اولان.

مدنیت = « بدویت »ك ضدی: مدنیلك، شهرلیلك.

§ تمدن حالی ، ترقیات حاضره یه موافق معیشت واجتماع .

مُدَوَّر { [ء] تدویر اولونمش دوندورولمش. § یووارلاق، دهکیرمی .

مُدَوَّن { [ء] تدوین اولونمش، کتاب حالنه قونولمش .

مدونات = مدون اولان شیلر ، کتابلر .

مُدْهِش { [ء] دهشته دوشوره‌ن ، دهشتلی، قورقونج .

مَدْهُوش { [ء] شاشوب قالمش، متحیر، مبهوت .

مَدیحَه { [ء] مدحه دائر سوز ویا أثر.

مَدید { [ء] امتداد ایده‌ن، اوزون .

مدیدالبصر = اوزاقدن کوره‌ن .

مَدینَه { [ء] شهر، بویوك شهر . جمعی : مدائن .

مَدْیُون { [ء] دینلی ، بورجلی .

مُذاب { [ء] اذابه ایدیلمش ، أریدیلمش ، اریمش .

مُذاکَره { [ء] بر شی ، برماده حقنده سویله‌شمك .

مَذاهِب { [ء] «مذهب»ك جمعی .

مَذْبَح { [ء] حیوان بوزغالانه‌جق یر .

مُذَبْذَب {[ع] قرارسز، متردد، انتظامسز، قارمشیق.

مَذْبُوح {[ع] ذبح اولونمش، بوغازلانمش.

مُذَكَّر {[ع] «مؤنث» ك ضدی. أركك. § (صرفده): أركك ویا أركك اعتبار اولونان بر شیئه دلالت ایدن كلمه.

مَذَلَّت {[ع] ذلیللك، خوارلق، حقیرلك.

مَذَاقَه {[ع] آیاق قاباجق یر

مَذَمَّه {[ع] (محموده) ك ضدی: ذم ایتمك.

مَذْمُوم {[ع] «ممدوح» ك ضدی: ذم اولونمش، كوتو.

مُذْنِب {[ع] ذنب ایشلهین، كناهكار. جمی: مذنبین: شفیع المذنبین = كناهكارلره شفاعت ایدن.

مَذْهَب {[ع] كیدهجك یول. § مسلك § دین، شعبهٔ دین. جمی: مذاهب.

مُذَهَّب {[ع] آلتون سورولمش، یالدیزلانمش، یالدیزلی.

مُرّ {[ع] آجی.

مَرء {[ع] أركك، آدام. مؤنثی: مرأة.

مُرائی {[ع] ریا ایدن، ریاكار، كوسته‌ریشجی.

مُرابَحَه {[ع] فاحش فائض ایله اودوج پاره ویرمك.

مُرابِط {[ع] بر نوع درویش. جمی: مرابطین.

مَرّات {[ع] «مره» نك جمی: دفعهلر، كرهلر.

مِرْآت { [ع] كوزكو، آيينه. جمعى: مرايا.

مَراتِب { [ع] «مرتبه»نك جمعى: درجه‌لر.

مُراجَعَت { [ع] باش اورمق

مَراحِل { [ع] «مرحله»نك جمعى: برفو نافاق مسافه‌لر، منزللر.

مُرادِف { [ع] ديكر بر كلمه ايله معناسى بر اولان.

مَرارَت { [ع] «حلاوت»ك ضدى: آجيلق: مرارت حيات.

مُراسَلَه { [ع] برينه مكتوب كوندرمك. مكتوبلاشمق.

مَراسِم { [ع] «مرسم»ك جمعى: عادتلر، اصوللر، تشريفات.

مُراعات { [ع] رعايت ايتمك.

مراعات نظير = (ادبياتده): معناجه برينه تناسبى اولان ايكى ويا دها زياده كلمه‌يى برعباره‌ده جمع ايتمك صنعتى.

مُرافَعه { [ع] حاكم حضورنده اقامهٔ دعوى ايتمك. § كنديسندن دعوى ايديلن كيمسه‌يى حاكمك حضورينه كتيرمك.

مُرافَقَت { [ع] بولداشلق، رفيقلق.

مُراقَبَه { [ع] كوز آلتنده بولوندورمق، باقمق، كوزله‌مك.

مَراكِب { [ع] «مركب»ك جمعى: ركوب ايديله‌جك؛ بينيله‌جك شيلر: مراكب بحريه.

مَرَاكِز: [ء] «مركز»ك جمعی.

مَرَام: [ء] مقصد، آرزو، مطلب.

مُرَاهِق: [ء] هنوز بالغ اولمامش جوجوق.

مَرَايَا: [ء] «مرآت»ك جمعی: آيينه‌لر.

مُرَبَّع: [ء] تربيع اولو- نمش، دورده چيقا- ريلمش. § (هندسه ده): زا- ويه‌لرينك هپسی قائمه اولان دورت متساوی ضلعلی شكل. § (ادبياتده): هر پارچه‌سی دورت مصراعدن مركب نظم.

مَرْبُوط: [ء] ربط اولونمش، باغلانمش. § عائد متعلق، راجع.

مربوطاً = مربوط اولارق.

مربوطيت = مربوطلق.

مُرَبِّي: [ء] تربيه ايده‌ن: مربی‌ء اطفال. مؤنثی: مربيه.

مَرَرَة: [ء] كره. جمعی: مرار، مرات.

مُرَتِّب: [ء] ترتيب ايده‌ن، مرتبلی يرينه قويان، ديزه‌ن. § مطبعه‌لرده حرفلری ديزه‌رك صحيفه حالنده باغلايان: سهو مرتب = مرتب يا كليشی. جمعی: مرتبين: مرتبين عثمانيه.

مُرَتَّب: [ء] ترتيب اولو- نمش، ديزيلمش.

مَرْتَبَة: [ء] پايه، منزلت، درجه.

مُرْتَدّ: [ء] ارتداد ايده‌ن، دين اسلامدن دونن.

مُرْتَسِم ﴿ [ء] ارتسام ایدن ، رسمی چیقان .

مُرْتَشِی ﴿ [ء] ارتشا ایدن ، رشوت آلان .

مُرْتَضَی ﴿ [ء] تقدیر ایدیلمش ، بکه نیلمش علی المرتضی .

مُرْتَعِش ﴿ [ء] ارتعاش ایدن ، رعشه لنن ، تیتره ین .

مُرْتَفِع ﴿ [ء] ارتفاع ایدن ، یوکسه ان . § یوکسك .

مُرْتَكِب ﴿ [ء] ارتکاب ایدن ، کوتو ایش ایشله ین § مأمورینك سوء استعمال ایدن .

مَرْثِیَه ﴿ [ء] وفات ایتمش اولان برکیمسه ایچون آجینوب آغلامه ، یوصورتله یازیلان شعر . جمعی : مراثی .

مرثیه خوان = مرثیه اوقویان .

مُرَجَّح ﴿ [ء] ترجیح ایدیلمش ، داها زیاده اعتباره لایق کورولمش ، اوسنون طوتولمش .

مَرْجُو ﴿ [ء] رجا ولونمش ، اومولمش ، استرحام ایدیلمش .

مَرْحَلَه ﴿ [ء] بر قوناقلق مسافه ، منزل .

مَرْحَمَت ﴿ [ء] آجیمق ، أسیر کمك ، شفقت کوسترمك .

مرحمتشعار = عادتی مرحمت اولان .

مرحمتکار = مرحمتلی .

بی مرحمت = مرحمتسز .

مَرْحُوم {[ع] الله‌ك مرحمتنه نائل اولمش : ملت مرحومه . § رحمت الهیه یه قاووشمش، أولمش، متوفی ناجی مرحوم...

مُرَخَّص {[ع] ترخیص ایدیلمش ، بر خصوصك افاده ویا مذاکره سی ایچون کونده ریلمش اولان مأمور، دلکه.

مَرْد {[ع] أوکك، رجل. جمعی : مردان.

مردانه = مردجه سنه.

مردی = مردلك.

مُرْد {[ع] (مردن = أولمك) مصدر ندن: أولمش، أولو.

مُرْدار {[ع] پیس ، ناپاك.

مَرْدُم {[ع] انسان، آدام.

مردمخوار = انسان یین، یام یام.

مردم گریز = انساندن قاچان، وحشی.

مَرْدُمَك {[ع] کوزبه‌کی.

مَرْدُود {[ع] ردا اولونمش.

مُرْدَه {[ع] أولمش، أولو. جمعی: مردکان.

مرده دل = قلبی أولمش، حسسز.

مَرْزُوق {[ع] رزقلانمش .

مُرْسَل {[ع] ارسال ایدیلمش، کونده ریلمش . § جناب حق طرفندن کونده ریلمش، پیغمبر. جمعی : مرسلین .

مرسل الیه = کنده سنه کونده ریلمش اولان .

مُرْسِل ٭ [ع] ارسال ایدەن، گوندەرەن .

مَرْسُوم ٭ [ع] رسم اولونمش .

مُرْشِد ٭ [ع] ارشاد ایدەن، دوغرو یوله سوق ایدەن .

مرشدانه = مرشد جەسنه .

مِرْصاد ٭ [ع] آلت رصد: دوربین .

مُرَصَّع ٭ [ع] ترصیع ایدیلمش، جواهر ایله تزیین اولونمش .

مَرْصُوص ٭ [ع] صاغلام، متین، محکم: بنیان مرصوص .

مَرَض ٭ [ع] علت، خستەلق، جمعی: أمراض

مَرْضاة ٭ [ع] رضا، خشنودلق: لمرضاة الله تعالی = الاهك رضاسی ایچون

مُرْضِعَه ٭ [ع] ارضاع ایدەن، سود أمزیرەن قادین.

مَرْضِيّ ٭ [ع] بکەنیلمش، پسندیده.

نامرضی = بکەنیلمەمش.

مَرْطُوب ٭ [ع] رطوبتلو اولمش، ایصلاق.

مَرْعًى ٭ [ع] رعی محلی، اوتلاق، چاییرلق.

مَرْعِيّ ٭ [ع] رعایت اولونمش، معتبر.

مُرْغ ٭ [ع] قوش. جمعی: مرغان.

مرغ دل = (قوش یورەکلی) قورقاق.

مَرْغُوب ٭ [ع] رغبت اولونمش، بکەنیلمش.

مَرْفُوع { [ع] رفع اولونمش، قالديريلمش. § اوتوره ارقه‌ يه نمش، ضمه ايله حركه‌له‌نمش: ضمير مرفوع.

مُرَفَّه { [ع] ترفيه اولونمش، راحت.

مرفهاً = مرفه اولارق، راحتجه.

مَرْقَد { [ع] (اويويه‌جق ير): مزار، قبر.

مُرَقَّم { [ع] ترقيم اولونمش، رقم اولارق يازيلمش.

مَرْفُوم { [ع] ذكرى كچمش اولان: شخص مرقوم.

مَرَك { [ع] أولوم: مرك شادى = سه‌وينج أولومى.

مَرْكَب { [ع] ركوب ايديله‌جك، بينيله‌جك شى: مركب بحرى، جمعى: مراكب § [استعماله ه]: أشك حمار.

مُرَكِّب { [ع] تركيب ايده‌ن.

مُرَكَّب { [ه] تركيب اولونمش، بسيط ده‌كيل: جسم مركب.

مَرْكَز { [ع] قرارايده‌جك ير، مقر: مركز مدنيت. § (هندسه‌ده): برشكلك اورته‌سنده‌كى نقطه: مركز دائره.

مَرْكُوز { [ع] ركز اولونمش، ديكيلمش.

مَرَمّ { [ه] قورشون، كله.

مُرْوارِيد { [ع] اينجى.

مُرُوَّت { [ه] مردلك، انسانيت.

مروتمند = مروتلى.

مُرَوِّج [ء] ترويج ايدەن، رواجلاندىران : مروج افكار.

مُرُور [ء] كچمك: مرور زمان.

مَرْوِي [ء] روايت اولونمش.

مَرْهُون [ء] رهن اولونمش، مال مرهون، وقت مرهون.

مَرِي [ء] بلعوم ايله معـده بينندەكى مجرا، مجراى طعام.

مَرِّيخ [ء] سيارات دن برى.

مُرِيد [ء] ارادە ايدەن، دىلەين § برشيخه انتساب ايدەن درويش. فارسى جمعى: مريدان.

مَرِيض [ء] مرضلى، خسته.

مِزَاج [ء] طبيعت، خوى. جمعى: أمزجه.

مزاجكير = مزاجه كوره خـدمت ايدەن، دالفاووق.

مِزَاح [ء] بربريله لطيفه ايتمك، شاقه لاشمق.

مُزَاح [ء] لطيفه، شاقه.

مَزَاحِم [ء] «زحمت»ك جمعى: مشقتلر، محنتلر، صيقينتيلر.

مَزَاد [ء] صاتمق اوزره بر مالى چارشى يه جيقارمه: مزاد مالى.

مَزَار [ء] زيارت اولونه جق محل: قبر.

مزارستان = مزارلق.

مَزَامِير [ء] «مزمار»ك جمعى: داود عليه

السلامه نازل اولان «زبور» نامنده کی کتابك سوره لری: مزامیر داوده.

مَزَایَا { [ء] «مزیت» ك جمعی: فضیلتلر: مزایای کلام.

مُزَایَده { [ء] «مناقصه» نك ضدی: مالی ـ کیم زیاده ویرسه اونك اوزرنده قالمق اوزره ـ صاتیلغه چیقارمق، مزاد ایتمك.

مَزْبُور { [ء] یازیلمش: مبلغ مزبور.

مَزج { [ء] ایکی شیئی برلرینه قاریشدیرمق

مُزَخرفات { [ء] (نورکجه استعمالده): سوپورونتو.

مَزرَعه { [ء] زرع اولونه جق، اکیلوب بیچیله جك یر، تارلا.

مَزرُوع { [ء] زرع او. اونمش. اکیلمش شیلر.

مُزعِج { [ء] ازعاج ایدن، راحتسز ایدن.

مَزلَقه { [ء] آیاق قایه جق یر.

مِزمار { [ء] نای. جمعی: مزامیر.

مُزمِن { [ء] اوزون زمان کچمش، اسکیمش، اوزون زمان صورمش: مزمن برحسته لق.

مُزوِّر { [ء] تزویر ایدن، یالانی ترویج ایچون تقلید یوب بوللایان، یالانجی.

مُزَوّی { [ء] زاویه لی، کوشه لی.

مَزِیت { [ء] فضیلت، کمال. جمعی: مزیات، مزایا.

مُزَیِّف { [ء] تزییف ایدن.

مُزَيِّنَه { [ع] تزيين ايديلمش، سوسله نمش، سوسلو.

مُژْدَه { [ع] سه وينج خبرى، بشارت.

مژدكانى = مژده بخششى.

مژده رسان = مژده ايريشديره‌ن.

مُژْكَان { [ع] كيرپيك.

مَس { [ع] ده كمك، ياپيشمق، ال ويرمك: حاجت مس ابتدى.

مُسَابَقَه { [ع] ياريشمق، ياريش: مسابقه امتحانى.

مَسَائِل { [ع] «مسئله» نك جمعى:

مسائل شتى = باشقه باشقه مسئله‌لر.

مَسْئَلَه { [ع] صورولان شى: حساب مسئله سى.

§ كيفيت، خصوص، امر: برمسئله دن دولايى .. جمعى: مسائل.

مَسَاجِد { [ع] «مسجد» نك جمعى: مساجد شريفه.

مِسَاحَه { [ع] أولچمك: مساحه زنجيرى،

مُسَارَعَت { [ع] سرعت گوسترمك، عجله ايتمك.

مُسَاعِد { [ع] ألويريشلى، موافق،

مُسَاعَدَه { [ع] رخصت ويرمك.

مَسَاعِى { [ع] (مسعى) نك جمعى: سعيلر، چاليشمه‌لر: مساعى جميله.

مَسَاغ { [ع] اذن، رخصت جواز: مساغ شرعى.

مَسافَه { [ء] ایکی منزل، ایکی محل آراسی.
§ اوزاقلق ، بعد. جمعی: مسافات .

مُسافِر { [ء] قونوق . § گوزده پیدا اولان بیاض لکه .
مسافر خانه = مسافر أوی ، خان، اوتل .

مَساكِن { [ء] «مسکن»ك جمعی : اسکان ایدیلن ، اوطورولان یرلر، أولر ، خانه‌لر : مصوبات مساکن .

مَسالِك { [ء] «مسلك»ك جمعی: طاوتولان یوللر .

مُسالَمَت { [ء] بر برینله صلح اوزره اولمه، باریشیقلق: صلح ومسالمت.

مَسامّات { [ء] «مسمه»نك جمع الجمعی : ده‌ری اوزه رنده‌کی کوچوك ده‌لیکلر .

مُسامَحَه { [ء] تکاسل ودفتسزلك ایتمك.

مُسامَرَه { [ء] کیجه صحبتی .

مَسانِد { [ء] « مسند »ك جمعی : مساند عالیه .

مُساوات { [ء] مساویلك، برابرلك، برلك.

مُساوی { [ء] عینی درجه ویا مقداردہ اولان ، برابر ، بر . § (حسابده) : ایکی عددك بربرینه مساوی اولدیغنی گوسته‌رمك شو اشارت : (=)

مَساوی { [ء] « سوء »ك جمعی و «محاسن»ك ضدی: کوتولکلر، فنالقلر؛

مساوئ أخلاق § عیبلر، نقصانلر : کشف مساوی.

مُساهَلَه { [ع] وظیفه سنده ده گیل کبی معامله ایتمك، صبق داورانمامق § سهیل، قولای ظن ایتمك.

مُسَبِّب { [ع] سبب اولان. § سببی حصوله گتیرهن.

مُسَبِّح { [ع] تسبیح ایدهن، تسبیح گتیرهن.

مَسْبُوق { [ع] سبق ایتمش، گچمش: مسبوق الخدامة = خدمتی گچمش، امکدار.

مَسْت { [ع] سرخوش.

مستانه = سرخوشجه سنه

مُسْتَأْجِر { [ع] استیجار ایدهن، کرایله طوتان، کراجی.

مُسْتَبان { [ع] تبین ایتمش، آکلاشیلمش.

مُسْتَبِد { [ع] استبداد ایدهن، باشلی باشنه حرکت ایلهین.

مستبدانه = مستبدجه سنه.

مُسْتَبْشِر { [ع] استبشار ایدهن، مژده آلان. § بشارتلهنن، سه وینن

مُسْتَبْعِد { [ع] استبعاد ایدهن، بعید عد ایدهن، اوزاق کورهن.

مُسْتَبْعَد { [ع] استبعاد ایدیلمش، بعید عد ایدیلمش، اوزاق کورولمش.

مُسْتَتِر { [ع] استتار ایدهن، گیزلهنن : تحتنده مستترهو...

مُسْتَثْقَل { [ع] استثقال ایدیلمش، ثقیل عد اولونمش. § کندیسنه

قوغارجه سنه معامله ایدیلمش، استثقاله اوغرامش.

مُسْتَثْنًى {[ع] استثنا ایدیلمش، مسدّی {آییریلمش، ممتنا: مستثنی برذکا. . § قاعده دن خارج طوتولمش، شاذ. جمعی: مستثنیات.

مُسْتَجَاب {[ع] استجابه ایدیلمش، قبول اولونمش: مستجاب الدعوه = دعاسی قبول ایدیلمش.

مُسْتَحَاثَة {[ع] عصرلرجه طوپراق آلتنده قالوب تحجر ایتمش اولان حیوان ویا نباتات.

مُسْتَحَبّ {[ع] پیغمبریمزك بعضاً ایشله دکلری شی: مسواك قوللانمق کبی.

مُسْتَحْسَن {[ع] استحسان ایدیلمش، کوزه ل کورولمش، بکه نیلمش اصول مستحسنه.

مُسْتَحْصِل {[ع] (مستهلك ك ضدی): استحصال ایدن، حصوله کتیرن، الدن ایدن.

مُسْتَحْضِر {[ع] استحضار ایدن، حاضرلایان

مُسْتَحْضَر {[ع] استحضار ایدلمش، حاضر ایدیلمش. جمعی: مستحضرات = مستحضرات کیمیویه.

مُسْتَحِقّ {[ع] استحقاق ایدن، استحقاقلی لایق. مستحق جزا = جزایه لایق.

مُسْتَحَقّ {[ع] استحقاق ایدلمش.

لایق اولمش: جزای مستحق = لایق اولان جزا.

مُسْتَحْقَر [ع] استحقار ایدیلمش، حقیر کورولمش.

مُسْتَحْكَم [ع] محکم قیلنمش، قوت ومتانت ویریلمش: موقع مستحکم.

مُسْتَحْلَب [ع] سحلب گبی اولمش، سوت حالنه کلمش.

مُسْتَحِيل [ع] وقوعی ممکن ده گیل، محال.

مُسْتَخْبَر [ع] استخبار ایدیلمش، خبر آلینمش. جمعی: مستخبرات == خبر آلینمش شیلر: مستخبرات مخصوصه.

مُسْتَخْدَم [ع] استخدام ایدیلمش، خدمتده قوللانیلمش. جمعی: مستخدمین.

مُسْتَخْرَج [ع] استخراج ایدیلمش، چیقاریلمش.

مُسْتَدَام [ع] دائم، باقی.

مُسْتَدْعَى [ع] استدعا ایدهن، عرض حال ایلهین.

مُسْتَدْعَى ۱ [ع] استدعا ایدیلمش.

جمعی: مستدعیات == استدعا ایدیلن شیلر.

مُسْتَدَلّ [ع] استدلال اولونمش، دلیل ایله آکلاشیلمش.

مُسْتَدِير [ع] مدورلهشن، دهکیرمهلهنن: سطح مستدیر.

مُسْتَرْجَى ۱ [ع] استرجا ایدیلمش، رجا ایدیلمش.

مُسترحِم [ء] استرحام ایده‌ن، یالواران، یار ایده‌ن:
مسترحمانه = مسترحمجه سنه.

مُسترحَم [ء] استرحام ایدیلمش، یالوار یلمش، یاز اولونمش.

مُستَرِیح [ء] استراحت ایده‌ن، راحت بولان، راحتلانن:
مستریحانه = مستریحجه سنه.

مُستَزاد [ء] زیاده اوله‌ی ایسته‌نیلمش. § مصراعلرینه عین وزنده بر کوچوك مصراع علاوه سیله نزید ایدیلمش نظم.

مُستَسقِی [ء] استسقا علتنه کرفتار اولان.

مُستَشار [ء] استشاره ایدیلن، کندیسنه دانیشیلان، کندیسیله مشورت ایدیلن: مالیه مستشاری.

مُستَصحِب [ء] استصحاب ایده‌ن، یانه آلان:
مستصحباً = یانه آلارق.

مُستَطاب [ء] طیب کورولمش، خوش بولونمش: کتاب مستطاب.

مُستَطیل [ء] استطاله ایده‌ن، اوزاتان. § (هندسه ده): زاویه‌لری قائمه و یالکز قارشیلقلی ضلعلری متساوی درت ضلعلی شکل.

مُستَظِل [ء] کولکه‌لنن، حمایه آلتنده بولونان.

مُستَعار [ء] استعاره ایدیلمش، عاریت اولارق آلینمش، اکره‌تی:

حیات مستعار. نام مستعار§ (ادبیاتده): مشبهٌ به یرینه لفظی ویا بوتون ملایمتی مفید اولان کلمه.

مُستَعان {[ه] استعانه ایدیلمش، کند. یسندن یاردیم ایسته‌نیلمش: خدای مستعان.

مُستَعجَل {[ه] استعجال ایدیلمش، عجله یاپیلمه‌سی ایسته‌نیلمش: مستعجلاً = مستعجل اولارق.

مُستَعِدّ {[ع] استعدادلی، قابلیتلی: مستعد بر چوجوق.

مُستَعفی {[ع] استعفا ایدن، بر ایشدن عفو اولونمه‌سنی ایسته‌ین، ایشدن چکیلن.

مُستَعمَر {[ع] استعمار ایدن، معمور ایتدیرن.

مُستَعمَر {[ه] استعمار ایدیلمش، معمور ایتدیریلمش.

مؤنثی: مستعمره = استعمار ایدیلن یر، جمعی: مستعمرات.

مُستَعمَل {[ع] استعمال ایدیلمش، ایدیلن، قوللانیلمش، قوللانیلان: مستعمل البسه. لسان مستعمل.

مُستَعین {[ع] استعانه ایدن، یاردیم ایسته‌ین.

مُستَغرَق {[ع] غرق اولمش. باتمش: مستغرق دیون = بورجه باتمش. § استغراق حالنده اولان، پك دالغین، مدهوش.

مُسْتَغْنِي ﴿ [ء] استغنا ايده‌ن، احتياجى اولمايان . § چكينن ، تنزل ايتمه‌ين :
مستغنيانه = مستغنيجه . سنه .

مُسْتَفْسِر ﴿ [ء] استفسار ايده‌ن، صوران

مُسْتَفِيد ﴿ [ء] استفاده ايده‌ن، فائده‌له‌نن

مُسْتَفِيض ﴿ [ء] استفاضه ايده‌ن، فيضله‌نن ، فيض آلان .

مُسْتَقْبِل ﴿ [ء] استقبال ايده‌ن، قارشيلايان جمعى : مستقبلين .

مُسْتَقْبَل ﴿ [ء] استقبال ايديلمش ، قارشيلانمش . § كله‌جك زمان، آتى .

مُسْتَقِرّ ﴿ [ء] استقرار وثابت اولان .

مُسْتَقْرِض ﴿ [ء] استقراض ايده‌ن، أودونج آلان .

مُسْتَقِلّ ﴿ [ء] استقلال صاحبى اولان ، باشلى باشنه اولان :
مستقلاً = مستقل اولارق ، باشلى باشنه .

مُسْتَقِيم ﴿ [ء] استقامتلى، دوغرو : خط مستقيم ، مستقيم برذات :
مستقيمانه = مستقيمجه سنه .

مُسْتَكْبِر ﴿ [ء] استكبار ايده‌ن ، كندينى بويوك كوره‌ن، بويوكله‌نن .

مُسْتَكْثِر ﴿ [ء] استكثار ايده‌ن جوق كوره‌ن .

مُسْتَكْرَه ﴿ [ء] استكراه ايديلمش ،

نیکسینیلمش ، کریه .

مُسْتَلْزِم { [ع] استلزام ایده‌ن ، لازم گتیره‌ن : مستلزم جزا .

مُسْتَمْتِع { [ع] استمتاع ایده‌ن ، فائده‌له‌نن

مُسْتَمِرّ { [ع] استمرار ایده‌ن ، اوزایوب گیده‌ن ، اوزون سوره‌ن :

مستمراً = مستمر اولارق ، دائماً .

مُسْتَمِع { [ع] اسماع ایده‌ن ، دیکله‌ین ، ایشیده‌ن .

مُسْتَمَنْد { [ع] (مجازاً) : حاجتلی ، حاجتمند :

مستمندانه = مستمند جاسنه .

مُسْتَنَد { [ع] اسناد ایده‌ن ، دایانان :

مستنداً = مستند اولارق .

مُسْتَنْسِخ { [ع] استنساخ ایده‌ن ، نسخه سنی ، عینی آلان ، قوپیه ایده‌ن § معروف آلت .

مُسْتَنْطِق { [ع] استنطاق ایده‌ن ، سویله‌تمك ایسته‌ین ، صوران . § جرمی میدانه چیقاره‌ق ایچون لازم کلن هر درلو معامله‌یی ایفا ایده‌ن مأمور .

مُسْتَنْكِف { [ع] استنکاف ایده‌ن ، یوز چه‌ویره‌ن .

مُسْتَنِير { [ع] استناره ایده‌ن ، نورلانان ، نور آلان .

مُسْتَوْجَب { [ع] لایق ، سزاوار ،

مُسْتَوْدَع { [ع] ودیعه ، اولارق آلینمش ، محافظه ایتمك اوزره قبول ایدیلمش شی .

مُسْتَور { [ع] ستر اولونمش ، اورتولمش ، اورتولی ، کیزلی .

مُسْتَوفی { [ع] دولغون : مستوفی برماش .

مُسْتَوْلی { [ع] استیلا ایدن ، بایلان ، داغیلان : مرض مستولی . . . § بر مملکتی غالب برقوتله ضبط ایدن : مستولی اردو . . .

مُسْتَوی { [ع] دوز ، دوغرو : سطح مستوی .

مُسْتَهْجَن { [ع] استهجان ایدیلمش ، قبیح عد ایدیلمش . فنا ، کوتو ، قبیح .

مُسْتَهْزی { [ع] استهزا ایدن ، ذوقله ن ، اکلدن : مستهزیانه = مستهزیجه سنه .

مُسْتَهْلَك { [ع] مستحصل » ك ضدی : استهلاك ایدن ، صرف ایدوب توکه دن .

مَسْجِد { [ع] سجده ایدیلدیك ، نماز قیلینه جق یر ، کوچوك جامع . جمعی : مساجد .

مُسَجَّع { [ع] تسجیع ایدیلمش ، سجعله ندیریلمش ، سجعلی .

مَسْجُود { [ع] کندیسنه سجده اولونمش ، طاپیلمش : خالق مسجود .

مَسْخ { [ع] آل سوروب صیغامق .

مَسْحُور { [ع] سحر ایدیلمش ، سحره اوغرامش ، سحرله نمش .

مَسْحُوق { [ع] سحق اولونمش ، دوگولمش ،

مُسَخَّر [ع] تسخیر ایدەن، اطاعت وانقیاده گتیرەن، الده ایدەن .

مُسَخَّر [ع] تسخیر ایدیلمش، مطیع ومنقاد.

مَسْخَرَه [ع] خلقی کندیسنه گولدورەن، صویتاری، کپازه. [غلطی: ماسقاره] .

مُسَخَّن [ع] تسخین ایدیلمش، ایصیدیلمش، قیزدیریلمش .

مُسَدَّس [ع] تسدیس ایدیلمش، آلتی به چیقاریلمش . § بحر بندی آلتی مصراعدن مرکب نظم.

مَسْدُود [ع] سد ایدیلمش، قاپانمش، قاپالی: باب مسدود .

مَسَرَّت [ع] سرور، سەوینج :

مسرت آور = سەوینج گتیرەن .

مسرت بخش = سەوینج باغیشلایان، سەوینج ویرەن.

مُسْرِف [ع] اسراف ایدەن، بك فضله ولزومسز صرف أیلەین.

مسرفانه = مسرفجه سنه.

مَسْرُود [ع] سرداولونمش، سوبله نیلمش : افادهٔ مسروده .

مَسْرُور [ع] سرورلی، سەوینجلی، شاد.

مَسْرُوق [ع] سرقت اولونمش ، چالینمش : مال مسروق.

مُسَطَّح [ع] سطح حالنه گتیریلمش، دوز ایدیلمش : کرهٔ مسطحه، هندسهٔ مسطحه .

مِسطَر ٠ { [ء] سطرلك دوز كيتمه‌سى ايچون كاغدك آلتنه قونولان قالين سياه چيز كبى كاغد.

مَسطُور ٠ { [ء] سطر لانمش، يازيلمش .

مَسعُدَت ٠ { [ء] مسعود اق، بختيارلق ، سعادت .

مَسعُود ٠ { [ء] سعادتلى ، بختيار :

مسعوديت = مسعود اق .

مسعودانه = مسعود جه سنه

مَسقَط ٠ { [ء] دوشه جك ير :

مسقط رأس = (باشك دوشديكى ير) : انسانك دوغدوغى محل ، وطن أصلى .

مِسك ٠ { [ء] معروف كوزه‌ل قوقولى شى .

مُسكِت ٠ { [ء] اسكات ايده‌ن، سكوت ايتديره‌ن، صوصدوران : جواب مسكت .

مُسكِر ٠ { [ء] حال سكره گتيره‌ن، سرخوش ايده‌ن .

جمعى : مسكرات = سرخوش ايده‌ن شيلر ، ايچكيلر .

مَسكَن ٠ { [ء] ساكن اولاجق ير، أو، منزل، جمعى : مساكن .

مُسكِّن ٠ { [ء] تسكين ايده‌ن، سكون ويره‌ن ، باتيشديران .

مَسكَنَت ٠ { [ء] مسكينلك.

مَسكُوك ٠ { [ء] سكه لانمش، اوزرينه سكه اورولمش ، سكه لى .

جمعی : مسکوکات = پاره‌لر ، آقچه‌لر .

مَسْكُونْ { [ء] درونده ساکن اولونمش ، ایچنده اوطورولمش : اراضیٔ مسکونه .

ربع مسکون = أرضك انسانلرله مسکون اولان دورتده بری .

مِسْكِينْ { [ء] دنیاده هیچ بر شیئه مالك اولمایان ، صوك درجده فقیر وبی چاره اولان . § قوتسز ، حرکتسز ، ذلیل . جمعی : مساکین .

مُسَلَّحْ { [ء] تسلیح ایدیلمش ، سلاحلاندیریلمش . سلاحلی : صلح مسلح ،

مسلحاً = مسلح اوله‌رق

مُسَلْسَلْ { [ء] تسلسل ایدەن ، برسلسله‌یی تعقیب ایدەن .

مُسَلَّطْ { [ء] صاتاشدیرمیلمش ، عارض اولمش .

مَسْلَكْ { [ء] معناً طوتولان یول .

جمعی : مسالك .

مُسْلِمْ { [ء] دین اسلام اوزره بولونان ، مسلمان . جمعی : مسلمین : امام المسلمین = خلیفهٔ اسلام .

مُسَلَّمْ { [ء] تسلیم اولونمش ، تصدیق واعتراف ایدیلمش .

مُسَلْمَانْ { [ء] مسلم ، مؤمن .

مَسْلُوبْ { [ء] سلب اولونمش .

مَسْئُول { [ع] سئل اولونمش. قیلندن چیقار. یلمش : سیف مسلول الآهی .

مُسَمَّط { [ع] (أدبیاتده): بیتلری اکثریت اوزره قافیه لی دورت جزؤدن متشکل نظم .

مِسْمَع { [ع] قولاق. جمعی: مسامع . § آلت استماع .

مَسْمُوع { [ع] ایشیدیلمش. جمعی : مسموعات = ایشیدیلمش شیلر: مسموعاته گوره ...

مَسْمُوم { [ع] سملانمش، زهرلانمش : مسموما = مسموم اولارق .

مُسَمًّى { [ع] تسمیه اولونمش، اسم ویریلمش، آد قونولمش ، آدلی .

مَسِيْن { [ع] یاشلی، اختیار، قوجه مش .

مَسْنَد { [ع] استادایدیلن، اوزه رینه دایانیلان شی : مسند نقطه سی . § جاه، منصب ، رتبه، مقام. جمعی : مسانید : مسانید عالیه

مسندنشین = مسندده اوطوران : مسند نشین صدارت عظمی .

مِسْوَاك { [ع] معروف آغاج .

مُسَوَّدَه { [ع] اصوکرا یازیلمش ورقه ، قارالامه .

جمعی : مسودات .

مَسْهُل { [ع] (مقبض) ك ضدی : اسهال ویرمه (علاج).

مَسْهُوف { [ع] پك زياده صوصامش ،
تشنه : مسهوف سفاهت .

مُسَبِّب { [ع] تسبيب ايدن ، ايشه باقمايان ، اهمالجى ، اوشه ذكن .

مُسْنَد { [ع] اسناد ايديلمش § مدلولى مبتدايه اسناد اولونان كلمه ، خبر :
مسندٌ اليه = كنديسنه خبر اسناد اولونان كلمه ، مبتدا .

مَسْنُون { [ع] سنت قيلينمش ، سنه سنيه دن ممدود : أمر مسنون حتان .

مَسْئُول { [ع] سئوال اولونمش ، كنديسندن صورولمش ، مؤاخذه و تكدير وجزايه دوچار اولمش § حاجت : اسعاف مسئول :
مسئوليت = مسئوللك .

مَسْبُوق { [ع] سبر برى ، قير عالمى .

مَشْئُوم { [ع] شأمتلى ، اوغورسز .

مُشَابِه { [ع] بكزه ين ، بكزه ر .

مُشَابَهَت { [ع] مشابهللك ، بكزه مه .

مُشَاتَمَه { [ع] بر برينه سوكمك ، سوكر شمك .

مُشَارٌ اِلَيْه { [ع] كنديسنه اشارت اولونمش ، اسمى كچمش .

مُشَارٌ بِالْبَنَان { [ع] كنديسنه پارماقله اشارت اولونان ، پارماقله كوسترىلن .

مَشارِق [ع] «مشرق»ك جمعی .

مُشارَکَت [ع] بربرینه شریك اورتاق اولمه . اورتاقلق .

مَشّاطه [ع] «ماشطه»یه باق .

مُشاعَره [ع] شعر سویلهشمك .

مَشاعِل [ع] «مشعل» و «مشعله»نك جمعی : قندیللر .

مَشاغِل [ع] «مشغله»نك جمعی : اشلر ، مشغول اولونان شیلر .

مُشافَهه [ع] یوز یوزه سویلهشمك .

مَشاقّ [ع] «مشقت»ك جمعی : محن ومشاق .

مَشام [ع] بورون : مشام جان .

مُشاوِر [ع] مشاوره ایدهن : مشاور خاص .

مُشاوَره [ع] مشورت ایتمك .

مُشاهَده [ع] گوزله کورمك .

مَشاهیر [ع] «مشهور»ك جمعی : مشاهیر ادبا .

مَشایِخ [ع] «شیخ»ك جمعی : طریقت رئیسلری : مشایخ کرام .

مُشَبَّه [ع] تشبیه ایدیلمش ، بکزهدیلمش .

مشبهبه = کندیسنه بکزهدیلمش اولان .

§ مُشتْ [ع] بومروق . (مجازاً) : آووچ .

مشتزن = یومروق اوران ، بوفسجی .

مُشتاق { [ع] اشتیاقلی، آرزوکش؛ مشتاقانه = مشتاقجه سنه

مُشتَدّ { [ع] اشتداد ایدن، شدتلنن.

مُشتَرِك { [ع] اشتراك ایدن، برحالده بولونان. [غلط اولارق «رمك فتحیله قوللانیلیر.]

مُشتَرِي { [ع] اشترا ایدن، صاتون آلان، § سیارات دن بری.

مُشتَعِل { [ع] اشتعال ایدن، شعلانن، آلولانن.

مُشتَغِل { [ع] اشتغال ایدن، اوغراشان.

مُشتَهِر { [ع] اشتهار ایدن، شهرت بولان.

مُشتَهِي { [ع] اشتهالی ایسته کلی

مُشتَهَى { [ع] اشتها ایدیلمش، ایسته نیلمش. جمعی: مشتهیات = ایسته نیلن شیلر: مشتهیات نفسانیه.

مُشتَكِي { [ع] اشتکا ایدن، عرض شکایت ایلین.

مُشتَمِل { [ع] اشتمال ایدن، شامل و محتوی اولان.

مُشتَهَا { [ع] آووج ایله طوتولاجق شی: خنجر قبضه‌سی کبی § سراج وتر لکجی اصنافنك قوللاندقلری معروف دمیر ویا پرنج طوقماق.

مُشجَر { [ع] آغاج پیتن بر،

مشجره { [ع] آغاجلق. قورو
مشحون { [ع] دولدورولمش
ادولو: مشحون اولمق.
مشخص { [ع] تشخیص
ایدیلمش، شخص
حالنه کتیریلمش، مجسم:
تمثال مشخص.
مشدد { [ع] «مخفف» ك
ضدی: تشدید
اولونمش، اوزه رینه شده
اشارتی قونولمش.
مشذب { [ع] کسیلمش،
بودانمش.
مشرب { [ع] خوی، مزاج،
طبیعت.
مشربه { [ع] صو ایچه جك
قاب. [غلطی:
ماشرابا]
مشرف { [ع] تشریف
ایدیلمش: شرفله.
نذیر یلمش. کندیسنه شرف
ویریلمش.
مشرق { [ع] «مغرب» ك
ضدی: کوناشك
دوغدیغی یر. خاور. جمعی:
مشارق.
مشروب { [ع] ایچیلمش،
ایچیله جك شی.
جمعی: مشروبات = ایچیله-
جك شیلر: مشروبات کثولیه
= اسپیرتولی ایچکیلر.
مشروط { [ع] شرط قیلنمش.
مشروع { [ع] شرعا جواز
ویریلمش. شریعته
موافق. [ضدی: غیر مشروع]
مشروعیت = مشروعلق.
مشط { [ع] طاراق.
مشعر { [ع] شعار ایدنن،
یازوب بیلدیرن.
مشعشع { [ع] شعشعه لی پارلاق.

مَشْعَل ، مَشْعَلَه { [ء] قندیل ، بویوك قندیل . جمی : مشاعل .

مَشْغَله { [ء] ایش ، کوج . جمی : مشاغل .

مَشْغُول { [ء] بر ایشله اوغراشان .

مُشْفِق { [ء] شفقت ایده‌ن ، شفقت کوسته‌ره‌ن ، شفقلی : مادر مشفق :

مشفقانه = مشفقجه سنه .

مَشْق { [ء] یازمق کتابت ، § یازی اورنه‌کی ، نمونه .

مَشَقَّت { [ء] زحمت . محنت . جمی : مشاق

مُشْك { [ء] مسك دیه‌یلن کوزه‌ل قوقولی شی :

مشکین = کوزه‌ل قوقولی .

مشکبار = مشك یاغدیران .

مِشْکات { [ء] درونه لامبه قونه‌جق حجره ، باجه [یا کلیش اولاردق « قندیل » معناسنده قوللانیلیر .]

مُشْکِل { [ء] اشکالی ، کوج ، چتین ، زور . جمی : مشکلات = کوج اولان شیلر .

مشکل پسند = مشکل بکنیجی ، کوج شیدن خوشلانان .

مَشْکُور { [ء] شکر اولونمش ، ممدوح ، مقبول : سعیکز مشکور اولسون ! .

مَشْکُوك { [ء] شك اولونمش ، شبه‌لی .

مُشْمِئِز { [ء] اشمئزاز ایده‌ن ، یوزینی بوروشدوران .

مُشَمَّس [ء] گونشه سه‌ریلمش، گونشه قونولمش، گونشه‌طوتولمش

مُشَمَّع [ء] أرمش بال ومنه باطیریلمش شی. [غلطی : موشامبا].

مَشْمُول [ء] احاطه اولونمش، محاط: مشمول نگاه الفات .

مِشْوار [ء] طور وحرکت، روش.

مشورت [ء] بر ماده حقنده مشترکاً قونوشمق، دانیشمق .

مُشَوَّش [ء] تشویش ایدیلمش، قارمه قاریشیق ایدیلمش.

مشهد [ء] محل شهادت.

مشهود [ء] کورولمش، جمی: مشهودات = گورولمش شیلر.

مَشْهُور [ء] شهرتلی، أونلی. جمی: مشاهیر .

مَشی [ء] یورومك: مشی عسکری.

مَشْیَب [ء] اختیارلق .

مَشِیَّه [ء] دیلهك، اراده: مشیت الهیه .

مَشْیَخَت [ء] شیخلك، مرشدلك: مشیخت اسلامیه = شیخ الاسلاملق .

باب مشیخت = مشیخت قاپیسی .

مُشَیَّد [ء] تشیید ایدیلمش، محکم قیلینمش : باب مشید.

مُشیر [ء] عسکر اکده صوك رتبه بی احراز ایدن ذات .

فارسی جمعی: مشیران.

مَشیمه ٢ { [ء] جوجوغك رحم مادرده ایکن دورونده یاشادیغی طوریه، صوك.

مَصّ { [ء] أمك.

مَصائب { [ء] «مصیبت» ك جمعی: بلالر، فلاکتلر.

مُصاب { [ء] کندیسنه اصابت ایتمش، اوروللمش، طوتولمش. § مصیبته اوغرامش، علیل.

مَصابیح ٢ { [ء] «مصباح» ك جمعی: چراغلر، سراجلر، قندیللر.

مُصاحِب { [ء] مصاحبه ایدن، قونوشان

مُصاحَبَت، مُصاحَبه { [ء] بر بریله صحبت ایتمك، قونوشمق.

مَصاحِف { [ء] «مصحف» ك جمعی: قرآن کریم، مصاحف شریفه.

مَصادِر { [ء] «مصدر» ك جمعی: صدور ایدهجك، چیقهجق یرلر: مصادر کرم § «صرفده»: فعلك صدور ایتدیکی اصل کلملر: مصادر مجهوله.

مُصادَره { [ء] برینك مالنی جریمه صورتیله ضبط ایتمك، اندن آلق.

مُصادِف { [ء] مصادفه ایدن، راست کلن.

مُصادَفه { [ء] تصادف ایتمك، راست کلمك.

مُصادَقَت {[ء] صداقت اوزره دوستلق

مُصادَمَه {[ء] بر برينه چارپمق ، چارپشمق ، اوروشمق: مصادمهٔ افكار .

مُصارَعَه {[ء] كوله شمك.

مَصارِف {[ء] «صرف»ك جمعی : صرف اولونان شيلر

مُصافات {خالصانه دوستلق ايتمه. اخلاص. مودت.

مُصافَحَه {[ء] يكديكرينك الني طوتمق .

مَصالِح {[ء] «مصلحت»ك جمعی : ايشلر : ارباب مصالح، مصالح دولت.

مُصالَحَه {[ء] صلح ايديشمك، بارپشمق.

مصاهَرَه {[ء] خصملك. كووه كيلك.

مِصباح {[ء] چراغ قنديل.

مُصَحِّح {[ء] تصحيح ايدن، يا كايشی دوغرولدان.

مُصْحَف {[ء] قرآن كريم. جمعی: مصاحف.

مَصدَر {[ء] صدور ايدن جك شيئه جق بر : مصدر محاسن اخلاق . §

[صرفده]: بر فعلك صدور ابتدا يكی . مأخوذ اولديغی كلمه: مصدر معلوم:

مصدری = مصدره منسوب: ياء مصدری.

مصدريت = مصدر اق معنای مصدريت.

مُصَدَّق { [ع] تصدیق اولو. نمش، کرچکدر ده یانمش.

مِصر { [ع] شهر، مملکت؛ جمی: امصار.

مِصراع { [ع] قاپی قانادی. § (نظمده): بر بیتی تشکیل ایدن موزون پارچه‌لردن بهری. جمی: مصارع.

مُصَرَّح { [ع] تصریح ایدلمش، آچیق سویله‌نیلمش.

مِصرع { [ع] «مصراع» دن مخفف: مصرع برجسته = تکلفسز سویله‌نیلن مصراع.

مَصرَف { [ع] خرج صرفیات جمی: مصارف.

مَصرُوف { (مادی، معنوی) صرف اولونمش: همت مصروفه.

مَصطَبَه، مِصطَبَه { [ع] پیکه، میخانه پیکه‌سی: مصطبهٔ عشرت.

مُصطَفی { [ع] اصطفا ایدلمش، بلنمش، منتخب، کزیده.

مُصطَلَح { [ع] اصطلاحلی، اساده اکدز عاری.

مُصَغَّر { [ع] تصغیر ایدیلمش، کوچولدولمش.

مَصفُوف { [ع] صف هیئتنه کیرمش، صف باغلامش.

مُصَفّی { [ع] تصفیه ایدیلمش، صافی قیلنمش، دورو: آب مصفی.

مَصَل { [ع] یوغورت صویی: مصل اللبن = قایمق یوغورت صویی کبی صاریمتراق اولان مایع نسمی.

مُصلِح { [ع] اصلاح ایدن، اپی حالی قیلان.

مصلحة = مصلحجه سنه.

مَصْلَحَت {ع «مفسدت» ك ضدی. برایشك خیرلی اولسنه باعث اولان شی: دروغ مصلحت آمیز. § امر، خصوصی: مصلحت گذار = سفیروکیلی.

مَصْلُوب {ع} صلب اولونمش، آصیلمش.

مصلوبا = مصلوب اولارق

مُصَلّی {ع} نماز قیلان.

مُصَلّا {ع} جنازه نماری قیلمغه مخصوص آچیق یر: سنك مصلی = مصلی طاشی.

مُصَمَّم {ع} تصمیم ایدیلمش، قطعیاً نیت ایدیلمش

مُصَنَّع {ع} تصنیع ایدیلمش صنعتکارانه یر صورتده یاپیلمش ویا سویله نمش. § ساخته اولارق یاپیلمش، اویدورولمش.

مُصَنِّف {ع} تصنیف ایدن، کتاب یاپان.

جمعی: مصنفین.

مَصْنُوع {ع} یاپیلمش: مصنوع خدا = الله یاپدیغی § دوزمه، اویدورمه، ساخته: مصنوع ورق.

جمعی: مصنوعات.

مُصَوِّر {ع} تصویر ایدن، صورت ویرن. ترسیم ایلین، رسمنی یاپان.

مُصَوَّر {ع} تصویر ایدیلمش، صورت ویریلمش، برصورته قونولمش § ترسیم اولونمش.

مَصُون {ع} صیانت ایدیلمش، حفظ

اولونمش، محفوظ امين.
مصونيت = مصونلق:
مصونيت مساكن.

مُصيب { [ع] صوابه تصادف ايدن، اصابتلى:
رأيكز بك مصيب...

مُصيبَت { [ع] قضا، بلا.
جمعى: مصائب.

مُضاد { [ع] ضد اولان، تأثيرينه قارشى
قويان: مضاد تفنن، مضادسم

مُضارّ { [ع] «مضرت» ك
جمعى: دفع مضار.

مُضارَبَه { [ع] دوكوشمك.

مُضارِع { [ع] (صرف)،
حال واستقباله:
دلالت ايدن كلمه: فعل مضارع

مُضاعَف { [ع] ايكى ويا
ويا دها زياده
قات ايدلمش، زياده له شدير.

يلمش § (صرف عربيده)،
ايكنجى واوچنجى حرفلرى
عين جنس حرف صحيح
اولان فعل: «مد» كبى.

مُضاف { [ع] اضافه اولونمش
نامنه مضاف
اولارق... § (صرفده):
باشقه براسمه علاوه ايدلمش.

مُضايَقَه { [ع] داراتى،
ضرورت. صيقينتى
فقر ومضايقه.

مَضْبُوط { [ع] ضبط
اولونمش؛ حسن
تدبير ايله حفظ ايدلمش:
مضبوط بردفتر. § سويلركن
ضبط اولونمش، يازيلمش:
مضبوط افاده سنده ... §
ط. پلو.

مَضْبَطَه { [ع] مجلس لرك
مذاكراتى ضبط
ايچون يازيلان مهرلى ورقه. §

بش اون کشی طرفندن بر ماده حقنده یازیلوب عائد اولدیغی محله تقدیم ایدیلن مهرلی ورقه.

مُضْحِك { [ع] کولدوره‌ن کولونج.

مُضْحِكَه { [ع] کولونه‌جك شی § کولونج اویون، قومه‌دی.

جمعی: مضحکات: مضحکات دهر.

مُضِرّ { [ع] اضرار ایده‌ن، ضرر ویره‌ن، مضرتلی.

مِضْراب { [ع] (اوراجق آلت) طنبور وسار چالغی مخصوص آلت.

مَضَرَّت { [ع] منفعت ضدی: ضرر، زیان. جمعی: مضار.

مَضْرُوب { [ع] ضرب اولونمش، دوکولمش، اوردولمش. § (حسابده): ضرب عملیاتنده تکرار ایدیلهجك اولان عدد.

مضروب فیه = عدد ضربی کوسته‌ره‌ن رقم.

مُضْطَر { [ع] چاره‌سز قالمش، مجبور، ناچار.

مُضْطَرِب { [ع] (مادی، معنوی): اضطرابلی، راحتسز: مضطربانه = مضطربجه سنه.

مَضْغ { [ع] طعامی آغیزده چیکنه‌مك.

مُضْمَحِلّ { [ع] اضمحلاله اوغرایان، زائل ونابود اولان.

مُضْمَر { [ء] اضمار ایدیلمش، درونده کیزله نمش.
جمعی: مضمرات.

مَضْمَضَه { [ء] صویی آغیزده چالقامق: مضمضه واستنشاق.

مَضْمُوم { [ء] ضمه لی، اوستنده اوتره بولونان، اوتره ایله اوقونان.

مَضْمُون { [ء] معنی، مأل، مفهوم. § نکته، جناس. جمعی: مضامین.

مُضِیء { [ء] ضیا ویرن ضیالاندیران: نقطهٔ مضیئه.

مَضِیق { [ء] صیقینتیلی، دار یر: مضیق غم، مضیق بلا.

مُطَابِق { [ء] مطابقت ایدن، اویغون کلن: اصله مطابق.

مُطَابَقَت { [ء] اویمونلق، اویغون کلمه.

مُطَاع { [ء] (مطیع) ك مقابلی: کندیسنه اطاعت اولونمش.

مَطَاف { [ء] طواف ایدیلجك یر.

مَطَالِب { [ء] (مطلب) ك جمعی: ایسته نیلن شیلر.

مُطَالَبَه { [ء] طلب ایتمك، آلاجغنی ایسته مك.

مَطَالِع { [ء] (مطلع) ك جمعی: طلوع ایدیلجك، دوغه جق یرلر: مطالع نجوم.

مُطَالَعَه { [ء] اوقومق: مطالعه صالونی

مُطَاوَعَت { [ء] اویمق، موافقت ایتمك.

مُطايَبَه { [ء] لطيفه ومزاح ايتمك . جمعی : مطايبات .

مَطْبَخ { [ء] طبيخ يرى، يمك پيشيرىلەجك يرى . (غلطدر : موطباق .)

مَطْبَعَه { [ء] كتاب غزته وسائره نك طبع اولوندىغى ، باصيلدىغى يرى : عصرمطبعه سى .

مَطْبُوخ { [ء] طبيخ اولونمش ، پيشيرلمش : نشاسته مطبوخى

مَطْبُوع { [ء] طبع اولونمش ، باصيلمش : مطبوع كتاب . § حسن طبيعته موافق ، لطيف ، مقبول : طرح مطبوع .

غيرمطبوع = باصيلمامش : غير مطبوع أشعار .

مطبوعات = طبع اولونان ، باصيلان شيلر : عالم مطبوعات .

مَطَر { [ء] ياغمور . جمعی : أمطار .

مُطْرِب { [ء] طرب ويرەن ، چالغى چالان ، سازنده .

مِطْرَقَه { [ء] چكيچ .

مَطْرُوح { [ء] (حسابده) : طرح اولونان ، چيقارىلان عدد .

مطروح منه = كندىسندن طرح اولونان عدد .

مَطْرُود { [ء] طارد اولونمش ، قوغولمش .

مَطْرُوش { [ء] (فارسى ، تراش ، كلمەسندن اويدورولمش بر اسم مفعول) : تراشلى ، تراش

اولونمش .

مَطَرَه { [ء] ایچنه صو قویه جق قاب ، قیره .

مُطَرَّى { [ء] طر اولتلی ، تازه .

مُطْفِی { [ء] اطفا ایدن ، سوندورن .

مَطْلَب { [ء] طلب اولونان ، ایسته نیلن شی . مراد § بحث ، مسئله . جمی : مطالب .

مُطَلْسَم { [ء] طلسملی ، سحرلی : کنیج مطلسم : طلسملی خزینه .

مَطْلَع { [ء] طلوع ایده جك ، دوغه جق یر . جمی : مطالع § (نظمده) : « مقطع » ك مقابلی : بر منظومه نك ایلك بیتی .

حسن مطلع : مطلعدن صوکرا کلن بیت .

مُطَلِّع { [ء] اطلاع حاصل ایدن ، آکلایان .

مُطْلَق { [ء] اطلاق ایدیلمش ، باشی بوش بیر اقیلمش § علی الاطلاق ، معین دیکیل : عدد مطلق . § قطعی ، محقق .

مطلق العنان = دیزکینی صالیو بریلمش ، باشی بوش .

مطلقا = مطلق اولهرق ، هرحالده .

مَطْلُوب { [ء] طلب اولونان ، ایسته نیلن شی : آلاجق . جمی : مطلوبات .

مُطْمَئِن { [ء] اطمئنان حاصل ایدن ، قلباً سکون بولان .

مَطْمَح { [ء] کوزی قالدیروب باقه جق

یر ، گوزه دیکه جك شی : مطمح نظر .

مَظْمُورَه { [ع] پر آلتی ، مزار ، قبر : مظمورهٔ نسیان .

مُطَهَّر { [ع] تطهیر ایدلمش ، تمیزله نمش .

مُطَهِّر { [ع] تطهیر ایدن ، تمیزلهین .

مُطِيع { [ع] اطاعت ایدن :

مطیعانه = مطیعجه سنه .

مَظالِم { [ع] «مظلمه» نك جمعی : ظلملر ، تعدیلر ، اشکنجه لر .

مُظاهِر { [ع] مظاهرت ایدن ، آرقه جیقان .

مُظاهَرَت { [ع] یاردیم ایتمك ، حمایه ایتمك ، آرقه جیقمق .

مَظْرُوف { [ع] ظرفلانمش ، ظرف ایچنه قونولمش :

مظروفاً = مظروف اولارق .

مُظَفَّر { [ع] ظفریاب اولان ، نائل مرام اولان . § ظفر بولان ، غلبه چالان :

مظفراً = مظفر اولارق .

مظفریت = مظفرلك .

مُظْلِم { [ع] ظلمتلی ، قاراکلق . شب مظلم .

مَظْلُوم { [ع] کندیسنه ظلم ایدیلمش اولان ، ظلم دیده . § حلیم ، ساکن ، آغزی وار دیلی یوق :

مظلومانه = مظلومجه سنه .

مظلوميت = مظلومـلق .

مَظِنَّه { [ء] برشيئك وار اولديغى ظن ايديلن يرد: مظنهٔ سوء .

مَظْنُون { [ء] ظن اولونمش . بر جرمك فاعلى ظن ايديلمش اولان: مظنونك استجوابى .

مَظْهَر { [ء] بر شيئك ظاهر اولديغى يرد: مظهر التفات = التفاتك محل ظهورى .

مظهريت = مظهرلق .

مَعَ { [ء] (ادات مصاحبت): ايله ، برابر : مع هذا = شونكله برابر .

مِعاء { [ء] باغرصاق . جمعى : أمعاء .

مَعابِد { [ء] « معبد » ك جمعى : عبـادت اولونان يرلر .

مَعابِر { [ء] « معبر » ك جمعى : عبور ايديلهجك ، كچيلهجك يرلر : طرق ومعابر .

مُعاتَب { [ء] عتاب اولونمش ، آزار لانمش : مسئول ومعاتب .

مُعاتَبَه { [ء] عتاب ايتمك . آزارلامق .

مَعاد { [ء] « مبدأ » ك مقابلى : عودت ورجوع ايدهجك يرد ، عالم آخرت : مبداء ومعاد .

مُعادِل { [ء] عديل ، شبيه ، نظير ، مساوى .

مُعادَلَه { [ء] بر شيئك عديلى اولمق ، بر شيئه معادل اولمق . § (جبرده) : يكديكرينه معادل ايكى افاده . جمعى : معادلات .

مَعادِن : [ع] « معدن »ك جمعی .

مَعاذ : [ع] صیغه‌سنه، التجا: معاذالله = أللهه صیغه‌سنه، [« أللهه صاقلاسین» معناسنده مستعمل .]

مَعارِج : [ع] «معراج»ك جمعی : عروج ایده‌جك یرلر : معارج کمال.

مُعارِض : [ع] معارضه ایده‌ن، مخالفت گوسته‌ره‌ن، اعتراض ایده‌ن.

مُعارَضَه : [ع] مخالفت ایتمك .

مَعارِف : [ع] «معرفت»ك جمعی : علملر، بیلمکلر : معارف نظارتی . معارف پرور = معارفك ترقیسنه خدمت ایده‌ن .

معارف پرورانه = معارف پرورجه‌سنه .

مُعارَفه : [ع] بیلیشمك، طانیشمق، آشنالق .

مَعاش : [ع] تعیشه مدار اولان شی . § آیلق .

مُعاشَرَت : [ع] برابریله کچینمك، همدم اولمق : آداب معاشرت، حسن معاشرت .

مُعاشَقه : [ع] یکدیکرینی سه‌ومك .

مُعاصِر : [ع] بر عصرده بولونان، هم عصر . جمعی : معاصرین .

مَعاصی : [ع] «معصیت»ك جمعی: گناهلر .

مُعاف : [ع] عفو اولونمش :

معافیت = معافلق .

مُعاوِن { [ع] معاونت ایدن . § بر مأمورك رسمی یاردیمجیسی : مدیر معاونی .

مُعاوَنَت { [ع] یاردیم ایتمك .

مُعاهَده { [ع] بر برینه عهد و پیمان ایتمك ، عهدلشمه : معاهدهٔ اتفاقیه . § عهدنامه . جمعی : معاهدات .

مُعایَده { [ع] یکدیکرینه عیدی تبریك ایتمك ، بایرامللاشمق .

مُعالَجه { [ع] علاج ویرمك . § علاج . جمعی : معالجات .

مَعالی { [ع] « معلاة » نك جمعی : یوجه اکلر ، یوکسه کاکلر : میل معالی .

مُعامَله { [ع] بر برینه ایش یاپمق ، عمل ایتمك . § ایش ، عمل . جمعی : معاملات .

مُعانَده { [ع] عناد ایتمك ، عنادلاشمق .

مُعانَقه { [ع] بر برینك بوینه صاریلمق .

مَعانی { [ع] « معنی » نك جمعی : معانی شریفه .

مُعاوَدَت { [ع] عودت ایتمك ، گری دونمك .

مُعایَنه { [ع] گوزدن گچیرمك ، یوقلامق .

مَعْبَد { [ع] عبادت ایده جك یر : جامع ، کلیسا ، حاورا وامثالی . جمعی : معابد .

مَعْبَر { [ع] عبور ایدیله جك ،

كچمله جك ير، جمعى: معابر.

مَعْبُودْ {[ع] كندیسنه عبادت اولونمش، طاپیلمش اولان: معبود حقیقی = الله.

مُعْتَادْ {[ع] اعتیاد اولو. نمش، عادت ایدیلمش.

بروجه معتاد = عادت ایدیلن طرزده.

مُعْتَبَرْ {[ع] اعتبار ایدیلمش، مقبول، شرفلی.

فارسی جمعی = معتبران.

مُعْتَدِلْ {[ع] اعتدالی، اورته حاله § متناسب، اویغون.

مُعْتَرِضْ {[ع] اعتراض ایدن.

مُعْتَرِفْ {[ع] اعتراف واقرار ایدن.

مُعْتَزِلَهْ {[ع] اعتزال ایدن، قضا وقدره اینانمایه رق اهل سنتدن آیریلان بر فرقه.

مُعْتَصِمْ {[ع] اعتصام ایدن، أل ایله طوتان. § معاصیدن چکینن، قورونان.

مُعْتَقِدْ {[ع] اعتقاد ایدن، دوغرو لغنه اینانان. § معنوی یاته ایمان ایدن. دیندار.

معتقدات = اعتقاد اولونان شیلر.

مُعْتَكِفْ {[ع] اعتکاف ایدن، بر برده، مثلا بر جامعده قاپانوب عبادت ایلهین.

مُعْتَلّ {[ع] (صرف عربیده):

علتلی، حروف علتدن بربنی حاوی کلمه .

مُعْتَمَد { [ع] اعتماد ایدیلمش، أمنیتلی: معتمد برکیمسه.

مُعْتَنًى { [ع] اعتنا ایدیلمش، أهمیتلی .

مَعْتُوه { [ع] عته گتیرمش، بونامش، فرتوت .

مُعْجِز { [ع] اعجاز ایدن، عاجز بیراقان . § بلاغتجه طوغه بشردن خارج بر حربه ده بولونان : قرآن معجز بیان .

معجزه = پیغمبرلردن صادر اولان خارق العاده شیلر . جمعی: معجزات .

معجزه نما = معجزه کوسته رن .

مُعَجَّل { [ع] « مؤجل » ك ضدی: تعجیل اولونمش، عجله ایدیلمش . § وعده سز، مدتسز : مهر معجل .

معجلاً = معجل اولارق.

مُعَدِّل { [ع] تعدیل ایدن ، معتدل قیلان ، ایکی طرفی بر ایدن . § اعتدال حالنه گتیرن :

معدل النهار = خط استوادن گچن مستویئك فضاده حاصل ابتدیکی دائرهٔ عظیمه .

مُعَدَّل { [ع] تعدیل اولونمش، معتدل قیلینمش: معدل قانون اساسی .

مَعْدَلَت { [ع] عدالت ایتمك، حق وانصافی التزام ایلهمك.

§ «جور»ك ضدی: عدل، داد: مقتضای معدلت:

معدلتكستر = معدلت

پایان، عدالت ایدهن.

مَعْدَن {[ع] یر آلتنده دهمیر، باقیر، آلتون، كوموش كبی اجسامك بولوندیغی یر و بورالردن چیقاریلان فلزات، أجسام.

معدنی = معدنه منسوب.

معدنیات = معدنه متعلق شیلر.

مَعْدُود {[ع] صاییلمش، عدواعتباراولونمش: انفاس معدوده.

مَعْدُوم {[ع] (موجود)ك ضدی: یوق، نابود:

معدومیت = یوقلق.

مِعْدَه {[ع] یدیلن، ایچیلن شیلرك باغیرصاقلره ایتمزدن اول گیتدیكی محل، قورصاق.

مُعَذِّب {[ع] ایتدیكی لطیفه لرله انسانه عذاب ویرهن: نه معذب جوجوق!

مُعَذِّب {[ع] تعذیب ایدهن، عذابه گرفتار ایدهن، اشكنجه ایدهن.

مُعَذَّب {[ع] تعذیب ایدیلمش، عذابه گرفتار ایدیلمش.

مَعْذِرَت {[ع] عذر، بهانه: بیان معذرت.

مَعْذُور {[ع] عذر كتیرمش، معذرتلی: معذور طوتمق، معذور گورمك.

مِعْرَاج {[ع] عروج ایده-

جك ، يوكسه لوب چيقه جق يره جمعی معارج . § عروج صعود : معراج نبی .

مُعَرَّب ﴿ [ه] تعريب ايديلمش . عربجه لاشديرلمش

مُعَرِّض ﴿ [ه] تعريض ايدن .

مَعْرَض ﴿ [ع] عرض محلی : سركی ، يارار .

مُعَرَّف ﴿ [ع] تعريف اولونمش ، أطرافيله بيلديريلمش

مَعْرِفَت ﴿ [ع] (انكار) ك ضدی : بيلمك ، طانيمق : معرفت حق . § بيلكی ، هنر وصنعت : علم و معرفت . جمعی : معارف .

مَعْرِفَه ﴿ [ع] (صرفده «نكره» نك ضدی) : معلوم ومعين برشيئه دلالت ايدن كلمه .

مَعْرَكَه ﴿ [ع] جنك يری ، ميدان حرب .

مَعْرُوض ﴿ [ه] عرض اولونمش . جمعی : معروضات = (تورکجه استعمالده) : بويوكلره قارشی وقوع بولان شفاهی ويا تحريری افادات .

مَعْرُوف ﴿ [ع] بيلينمش ، مشهور . معلوم § (منكر) ك ضدی : عقل وشريعتك تحسين ايتديكی فعل وعمل : أمر بالمعروف .

مُعَرّی ﴿ [ع] صويولمش ، عاری ، خالی ، بری .

مُعَزَّز { [ع] تعزیز ایدیلمش، عزتله تدبر ایلمش .

مَعْزُول { [ع] عزل ایدیلمش، مأموریتدن چیقاریلمش : معزولیت = معزوللك : معزولیت معاشی . جمعی : معزولین .

مُعَسْكَر { [ع] اردویری، اردوگاه.

مَعْشَر { [ع] جماعت، گروه: معشر مسلمین .

مَعْشُوق { [ع] سه‌ویلمش، سه‌وکیلی. مؤنثی: معشوقه .

مَعْصُوم { [ع] عرض وناموسه مغایر اولان ایشلردن قاچینان، عصمتلی، صوچسز، بی گناه: معصومانه = معصوم‌جه‌سنه .

معصومیت = معصوملق .

مَعْصِیَت { [ع] عصیان، گناه . جمعی : معاصی .

مَعْضِل { [ع] گوج مشکل، جمعی: معضلات.

مُعَطِّر { [ع] تعطیر ایدیلمش، گوزه‌ل قوقولی .

مُعَطَّل { [ع] تعطیل ایدیلمش، بوش بیراقیلمش .

مَعْطُوف { [ع] عطف اولنمش، میل ایتدیریلمش . ؟ اسناد اولنمش .

مُعَظَّم { [ع] تعظیم ایدیلمش، بویولتولمش، بویوك، اولو .

مَعْفُو { [ع] عفو اولنمش، صوچندن کچیلمش .

مُعَقِّب ◦ { [ع] تعقیب ایدن، آردینه دوشن

جمعی: معقبین.

مُعَقَّد ◦ { [ع] تعقید اولونمش، دوکومله نیلمش. § مغلق، آکلاشیلماسی کوچ.

مَعْقُول ◦ { [ع] عقل ایله بیلینمش، عقله موافق: معقول برسوز.

جمعی: معقولات = عقلك ادراك ایده بیلدیکی شیلر.

معقولیت = معقولك.

مَعْکُوس ◦ { [ع] عکس اولونمش، ترسنه چه‌ویریلمش.

مُعَلَّق ◦ { [ع] تعلیق ایدیلمش، آصیلمش.

مَعْلُول ◦ { [ع] علتلی، خسته لقلی.

مَعْلُوم ◦ { [ع] «مجهول» ك ضدی: بللی.

جمعی: معلومات = بیلینن شیلر. § علم وهنر، وقوف، خبر.

معلوماتفروش = معلومات صاتان.

معلومیت = معلوملق.

مُعَلِّم ◦ { [ع] تعلیم ایدن، اوگرهدن، خواجه.

جمعی: معلمین: دار المعلمین.

مؤنثی: معلمه = قادین خواجه؛ جمعی: معلمات: دار المعلمات.

مُعَلَّم ◦ { [ع] تعلیم ایدیلمش، اوگرهدیلمش: معلم عسکر.

مُعْلِن ◦ { [ع] اعلان ایدن، میدانه قویان.

مُعَلّا { [ع] عالی، یوکسك، معلی { بلند.

مِعْمار ◦ { [ع] بنا اوستەسی؛ فن انشا آت مهندسی: معمارسنان.
فارسی جمی: معماران.
معماری = معماراق: فن معماری.

مُعَمَّر ◦ { [ع] عمر سورمش، چوق یاشامش.

مَعْمُور ◦ { [ع] «خراب»ك ضدی: عمرانلی. آبادان: بلاد معموره.
معموره = «خرابه»نك ضدی: معمور اولان یر، معمور مملکت.

مَعْمُول ◦ { [ع] اعمال اولونمش، یاپیلمش.
معمولات = اعمال اولونان شیلر: یرلی معمولات.

مُعَمّی ◦ { [ع] بیلمجه: حل معمی = بیلمجه حلی.

مُعَنْبَر ◦ { [ع] عنبر سورولمش، عنبرلی.

مُعَنِّد ◦ { [ع] عناد ایدمن، عنادجی.

مُعَنْوَن ◦ { [ع] عنوانلانمش، عنوانلی.

مَعْنی ◦ { [ع] برکلمه ویاسوزك دلالت ایتدیکی شی، مدلول جمی: معانی. § روحیا: عالم معنی.
معناً = «مادةً» نك ضدی: معنی جهتندن، ظاهری ومادی دکل.
معنوی = «مادی»نك ضدی: معنایه منسوب، ظاهری ومادی اولمایان.
معنویات = «مادیات»ك ضدی: معنوی اولان شیلر.
معنویون = «مادیون»ك

ضدی: معنویاته ایمان ایده نلر، المهیون.

مُعَوِّج ٭ [ع] اکریدیلمش، اکری.

مَعُونَه ٭ [ع] یاردیم، معاونت.

مِعیار ٭ [ع] برشیئك درجهٔ خالصیتنی آکلامق ایچون قوللانیلان شی. § (کیمیاده): نه اولدیغنی بیلمینه‌ین اجسامی آکلامق ایچون استعمال ایدیلن ترکیب. جمی: معیارات.

مَعهود ٭ [ع] ذکری کچمش اولان، معلوم اولان.

مَعِیَّت ٭ [ع] برابرلك، برابرنده بولونو- لان کیمسه‌نك امری آلتنده بولونوش.

مَعیشَت ٭ [ع] دیرلك، کچینمه: درد معیشت. § کندیسیله کچینیله‌جك شی، مدار تعیش: تأمین معیشت جمی: معایش.

مَعین ٭ [ع] (هندسه‌ده): زاویه‌لری قائمه اولمایان دورت متساوی ضلعلی شکل.

مُعین ٭ [ع] اعانه ایدن، یاردیمجی: معین فقرا.

مُعَیَّن ٭ [ع] تعیین اولونمش، بللی ایدیلمش: وقت معین.

مُعَیِّن ٭ [ع] تعیین ایدن، بللی ایدن.

مَعیُوب ٭ [ع] عیبلانمش، عیبلی.

مَغارِب ٭ [ع] «مغرب»ك جمعی و «مشارق»ك

ضدی : غروب یرلری

مَغازی { [ء] غزایده نلرك مناقبی، حکایاتی:
أبو المغازی = غزایه عائد برچوق منقبه لری اولان غازی .

مُغ { [ف] مجوسی . § میخانه جی .
جمی : مغان : پیر مغان = میخانه جیلرك پیری .
مغبچه = مجوسی چوجوغی . § میخانه میچوسی، ساقی .

مُغبَرّ { [ء] خاطری قیریلمش، کوجه نمش .

مَغبُوط { [ء] غبطه اولونمش : مغبوط الامثال .

مَغدُور { [ء] غدر اولونمش، ستمدیده :
مغدوریت = مغدورلق .

مَغدانُوس { [رو] مایدانوس .

مَغرِب { [ء] «مشرق» ك ضدی : کونشك غروب ایتدیکی یر، باطی . جمی : مغارب § آفریقانك شمال غربیسنده کی أراضی :
مغرب اقصی = فاس .
مغربی = مغربلی .

مَغرُور { [ء] غرور لانمش، کبرلی، عظمتلی . § بیهوده شیئه اعتماد ایله آلدانمش : شهرتنه مغرور .
مغرورانه = مغرورجه .

مَغرُوق { [ء] غرق اولمش، اصویه باطمش :
مغروقاً = مغروق اولارق .

مَغز { [ء] بین، دماغ § ایچ، اوز : مغز بادام :

مهی مغز = بوش بینلی، احمق، بدلا.

سبکمغز = خفیف بینلی. جمعی: سبکمغزان.

مَغْشُوش { [ع] «خالص»ك ضدی: باشقه شیله قاریشمش، قاریشیق. جمعی: مغشوشات = قاریشیق پاره‌لر.

مَغْصُوب { [ع] غصب اولونمش، زوره آلینمش: مال مغصوب.

مَغْطُوس { [ع] غطس اولونمش، باطیریلمش.

مِغْفَر { [ع] اسکی جنکاور لرك حربده باشلرینه گیدکلری ده‌میر کلاه، طوغ.

مَغْفِرَت { [ع] قوللرینك کناهنی عفو ایتمك، یارلیغامق.

مُغْفِل { [ع] اغفال ایده‌ن، آلدادان.

مُغْفَل { [ع] اغفال ایدیلمش، آلدادیلمش.

مَغْفُور { [ع] مغفرت اولونمش جناب حق طرفندن کناهی عفو ایدیلمش: مرحوم ومغفور...

مَغْلُوب { [ع] غلبه اولونمش، کندیسنه غلبه چالینمش: مغلوب اردو، مغلوب هوا.

مغلوبیت = مغلوبلق.

مَغْمُوم { [ع] بولوطلی، صیقینتیلی: بو کون هوا پك مغموم. § غمله‌نمش، غملی، کدرلی: قلب مغموم.

مُغَنّی { [ع] تغنی ایده‌ن، شرقی سوپله‌ین،

خواننده. [مؤنثی: مغنیه]

مُغَيلان ... { [ع] دیکنلی بر نوع آغاج:

مغیلانزار = مغیلان بیتن یر.

مَفاخِر ... { [ع] (مفخر) ك جمعی: فخر ایده جك، افتخار ایله یه جك شیلر: مفاخر ملیه.

مُفاخَرَه { [ع] فخرایتمك، اوكونمك.

مُفاد { سوزك افاده ایتدیكی شی، معنی، مآل.

مُفارَقَت { [ع] بربرندن آیریلق.

مُفت { [ع] بادهوا.

مِفْتاح ... { [ع] آناختار. جمعی: مفاتیح: مفاتیح الغیب.

مُفَتِّح ... { [ع] فتح ایدهن، آچان: مفتح الابواب.

مُفتَخِر ... { [ع] افتخار ایدهن، فخرلهنن:

مفتخرانه = مفتخرجه سنه.

مُفترِس ... { [ع] آولایان: حیوان مفترس.

مُفتَرِق ... { [ع] افتراق ایدهن، بربرندن آیریلوب داغیلان.

مُفتَرِی { [ع] افتراء ایدهن، افتراجی.

مُفتَش ... { [ع] تفتیش ایدهن، صوروب آراشدیران. § تفتیش مأموری: تلغراف مفتشی.

مُفتَقِر ... { [ع] افتقار ایدهن، محتاج:

مفتقرانه = مفتقرجه سنه.

مَفتوح ... { [ع] «مسدود» ك ضدی: فتح اولونمش، آچیلمش: باب مفتوح.

§ فتحه ایله حرکه‌لنن اوسنون اوقونان: حرف مفتوح.

مَفتون {[ع] فتنه یه دوشمش، دوشکون، عاشق:
مفتونانه = مفتونجه سنه.
مفتونیت = مفتونلق.

مَفتی {[ع] فتوی ویرمن، فتوی مأموری.

مَفخر {[ع] فخرلنه‌جك شی: مفخر موجودات. جمی: مفاخر.

مَفخرت {[ع] کندیسیله افتخار اولونان: مدار مفخرت.

مُفخم {[ع] تفخیم وتعظیم اولونمش، اولو بویوك: وزیر مفخم.

مَفر {[ع] فرار ایدهجك، قاچهجق یر: این المفر = هانی قاچهجق یر؟

مُفرِح {[ع] تفریح یدهن، فرحلاندیران: مفرح القلوب.

مُفرَد {[ع] (صرفده «جمع»ك ضدی): یالکز برشیئه دلالت ایدن کلمه § (نظمده): تك بیت. جمی: مفردات: مفردات جدولی.

مفرز {[ع] افراز ایدیلمش، آیریلمش:
مفرزه = اردودن آیریلمش کوچوك برقطعهٔ عسکریه.

مُفرِط {[ع] افراط ایدهن، حدی تجاوز ایدهن.
§ افراطلی، شدید: ذکای مفرط.

مَفروش {[ع] فرش اولونمش، دوشه‌نمش:
جمی: مفروشات =

دوشه‌نه‌جك شیلر، دوشه‌مه‌لر.

مَفْرُوق ﴿ [ع] (مقرون)ك ضدی: آییرلمش.

لفیف مفروق = (صرف عربیده): برنجی واوچنجی حرفلری حروف علتدن اولان کلمه.

مفسد ﴿ [ع] افساد ایدن، فساده اوغرادان، بوزان. § آرایه فسادسوقان، فسادجی. جمعی: مفسدین.

مَفْسَدَت ﴿ [ع] فساد. جمعی: مفاسد.

مفسر ﴿ [ع] تفسیر ایدن، معناسنی بیان ایدن. § قرآن کریمك معنالرینی ایضاح ایدن. جمعی: مفسرین: مفسرین عظام.

مَفْسُوخ ﴿ [ع] فسخ اولمش، حکمی ابطال ایدیلمش: مادهٔ مفسوخه.

مفسوخیت = مفسوخلق: مفسوخیت احکام.

مُفَصَّل ﴿ [ع] تفصیل ایدیلمش. اطراف بیان ایدیلمش: مفصلاً = مفصل اولارق.

مَفْصِل ﴿ [ع] أعضای بدنك اویناشیری. جمعی: مفاصل.

مَفْطُور ﴿ [ع] فطرتله‌ندیرلمش: مفطوری اولدقلری اخلاق حمیده.

مَفْقُود ﴿ [ع] غائب اولمش، یوق.

مُفَكِّر ﴿ [ع] تفکر ایدن، دوشونن. §

تفکر ایتدیرمك. دوشوندورمك: دوشوندورمك: قوة مفکره = دوشونمه قوتی.

مُفلِس { [ع] افلاس ایدن، برپاره سی اولمایان. § تجار ندن بورجنی ویرمه یه رك افلاس ایدن تاجر: مفلسانه = مفلسجه سنه مفلساً = مفلس اولارق.

مَفلُوج { [ع] فلج علتنه اوغرامش. وجودینك بر قسمی حرکتدن قالمش، مترول.

مَفهُوم { [ع] افهم اولونمش، آکلاشیلمش. § مآل، معنی: مفهوم کلام.

مُفید { [ع] افاده ایدن، بیان ایلین. § فائده لندیرن، فائده ویرن: مفید بر کتاب.

مَقابِر { [ع] «مقبر» ك جمعی: قبرلر، مزارلقلر. § قبرستانلر، مزارلقلر.

مُقابِل { [ع] مقابله ایدن، قارشی دوران.

مُقابَلَه { [ع] قارشی قارشی یه کلمك، قارشیلاشمق. § قارشیلاشدیرمق.

مُقاتَلَه { [ع] بربرینی اولدورمك، قتال.

مَقادِیر { [ع] «مقدار» ك جمعی.

مُقارِن { [ع] مقارنت ایدن:

مُقارَنَت { [ع] قرینلك، یاقینلق. § یکدیکرینه قرین اولمه، یان یانه کلمه.

مَقاصِد } [ع] ه مقصده ك جمعی : مراملر.

مُقاطَعه } [ع] قطع علاقه ومناسبت ایتمك.

مَقال } [ع] سوز ، كلام .
مقاله = هر هانكی بر موضوع اوزه رنده قلمه آلینان شی : مقالهٔ سیاسیه. جمعی : مقالات .

مَقام } [ع] دوریله جق یر ، قرارگاه . § جاه ، منصب ، مسند . § بویوك ذواتك مزاری . § موسیقی هوالرندن هر بری جمعی : مقامات .

مَقامَه } [ع] مجلس . جمعی : مقامات .

مُقاوِم } [ع] مقاومت ایدن :

مُقاوَمَت } [ع] قارشی دورمق قارشی كلمك ، دایانمق .

مُقایَسَه } [ع] ایکی شیئی بربرینه قیاس ایتمك .

مَقبَر ، مَقبَره } [ع] مزار ، مدفن : سنك مقبر . § مزارلق ، قبرستان . جمعی : مقابر .

مُقبِل } [ع] قبول ایدن . § (مدبر) ك ضدی : اقبالی ، طالعلی .

مَقبوض } [ع] قبض اولونمش ، آلینمش : مقبوض سندی = آلینان پاره یه مقابل ویریلن مهرلی سند ، مقبوض .

مَقبول } [ع] قبول اولونمش ، بكه نیلمش : مقبولیت = مقبوللك .

مُقتَبَس } [ع] اقتباس ایدیلمش ، آلینمش :

جمی : مقتبسات = اقتباس اولونان شیلر .

مُقْتَدِر ٥ { [ع] اقتدارلی ، کوجی یه تن ، یاپه بیلن .

مُقْتَدِی { [ع] اقتدا ایدن ، اویان .

مُقْتَدِی ١ { [ع] اقتدا ایدیلمش ، کندیسنه اویو - لمش ، پیشوا .

مُقْتَرِن ٥ { [ع] اقتران ایدن ، یافلاشان ، یانه کلن .

مُقْتَصِد ٥ { [ع] اقتصاد ایدن ، اداره وتصرفله کچینن .

مُقْتَضِی ٥ { [ع] انتضا ایدن ، لازم کلن . § لازم کتیرن .

مُقْتَضِی ١ { [ع] لازم کتیر - یلمش : مقتضا - سنجه عمل . .

مُقْتَطِف ٥ { [ع] اقتطاف ایدن ، دوو شیرن ، طوپلایان .

مَقْتَل ٥ { [ع] قتل ایدیلمه جك ، اولدورولمه جك یر ؛ سیاستکاه .

مَقْتُول { [ع] قتل اولو - نمش ، اولدور - ولمش جمی : مقتولین .

مِقْدار { [ع] بر شیئك آزلغنك ، چوقلغنك درجه سی ، کمیت . § قوت ، قدرت : مقدار یکی بیل . . § پارچه : بر مقدار . جمی : مقادیر .

مُقَدَّر { [ع] جناب حق طرفندن أزلده تقدیر اولونمش . § (صرفده) : عباره یه ذهناً وتقدیراً علاوه ایدیلمش ، موجودیی ذهناً

تصور ایدیلمش : لفظ مقدر .

جمعی : مقدرات = أزلده تقدیر اولونان شیلر ، آاین یازیسی .

مَقْدَرَت { [ع] کوچ، قوت: بذل مقدرت.

مُقَدَّس { [ع] تقدیس ایدیلمش ، قدسی طانیلمش ، پاك ، مطهر : خاك مقدس ، کتاب مقدس .

مَقْدَم { [ع] قدوم ، کلیش.

مُقْدِم { [ع] اقدام ایدن، غیرت و ثبات گوستهرن.

مقدمانه = مقدمجه سنه

مُقَدَّم { [ع] تقدیم ایدیلمش ، أوکه کیجیریلمش. § عرض و تقدیم ایدیلمش . § أولجه ، أسکیدن :

مقدما = أولدن .

مُقَدَّمَه { [ع] اوکه کچن، اوکده بولونان. § کتابك أوانه یازیلان قسم ، باشلانغیج. جمعی : مقدمات: مقدمات فنون.

مقدمة الجیش = اردونك اوکده کیدهن قسمی، پیشدار

مَقْدُوح { [ع] قدح اولونمش، چیرکین.

مَقْدُور { [ع] کوچ قدرت: بذل مقدور.

مَقَر { [ع] قرار ایدهجك یر ، قرارکاه: مقر سلطنت = پایتخت .

مِقْراص { [ع] کسهجك آلت، مقص.

مُقَرَّب { [ع] تقريب ايديلمش ، ياقلا ـ شديريلمش ، يافين . § حكمدارك خدمتنده بولونان . جمعى : مقربين .

مُقَرَّر { [ع] تقرير ايديلمش ، قرار ويريلمش . جمعى : مقررات = مقرر اولان شيلر . § افاده ، بيان ايديلمش .

مَقْرُون { [ع] «مفروق»ك ضدى : ياقلا ـ شديريلمش ، مقارن قيلينمش : مقرون مساعده .

لفيف مقرون = (صرف عربيده) : ايكنجى واو چنجى حرفلرى حروف علتدن اولان كلمه .

مُقَسَّط { [ع] تقسيط ايديلمش ، پارچه پارچه أوده نمش :

مقسطاً = مقسط اولهرق .

مَقْسُوم { [ع] تقسيم اولونمش ، قسمله آيريلمش . § (حسابده) : تقسيم اولونه جق عدد .

مقسوم عليه = مقسومك قاچ قسمه تقسيم اولوندیغنى كوسترهن عدد .

مَقَصّ { [ع] معروف البسه كسمه جك آلت ، مقراض .

مَقْصَد { [ع] قصد ايديلن شى ، مرام . جمعى : مقاصد .

مَقْصُود { [ع] قصد اولونمش ، ايسته نيلمش ، مطلوب .

مَقْصُور ◦ { [ع] قصر اولو. غمش ، قيصالد. يلمش .

مُقَطَّعَه ◦ { [ع] اوزه رنده قلم كسيلەن كمك .

مُقَطَّر ◦ { [ع] تقطير ايديلمش ، داملا داملا دوكولمش ، داملاد. يلمش § انبيقدن كچيريلمش : ماء مقطر .

مَقْطَع ◦ { [ع] قطع اندجك بر ◦§ برجسمك كسيلن محلى : اسطوانەنك مقطعى § « مطلع » ك ضدى : بر منظومەنك صوك بيتى . حسن مقطع = مقطعدن أولكى بيت .

مَقْطُوع ◦ { [ع] قطع اولو. غمش ، كسيلمش : سر مقطع . § معين ، مقرر : فيأت مقطوع .

مَقْعَد ◦ { [ع] اوطوره جق بر وياشى : چوخه ، خالى ، كليم وسائره .

مُقَعَّر ◦ { [ع] « محدب » ك ضدى : چوقور ، اويوق .

مُقَفًّى { [ع] تقفيه ايديلمش ، قافيەلەنديرلمش : مقفى سوز .

مَقْلُوب ◦ { [ع] قلب اولونمش ، آلتى اوستنه كتيريلمش ، ترسنه چەويريلمش ، دەكيشديريلمش .

مُقِمِر ◦ { [ع] قمرلى ، مهتابلى : شب مقمر ، ليلة مقمره .

مِقْنَاطِيس ◦ { [ع] دەمير كبى بعض اجسامده موجود جذب وياد دفع

خاصهٔ طبعیه سی. § کندیسنده بو خاصه بولونان جسم. (غلطی : میخلادیز)

مُقْنِع { [ع] اقناع ایدن، قناعت ویرن : دلائل مقنعه.

مُقَنَّن { [ع] قانون اتخاذ ایدیلمش، قاعده حکمنه قونولمش، واجب، مقرر.

مُقَوِّس { [ع] قوسلی، یای شکلنده.

مَقُول { [ع] سویله نیلمش، سوز. مقول قول.

مُقَوِّی { [ع] تقویه ایدن، قوت ویرن : مقوی علاج.

مَقْهُور { [ع] قهر ایدیلمش : مقهور و پریشان.

مُقَیِّد { [ع] تقیید ایدن، قیدلهین. § قید ایدن، بر یازی یی عیناً بر دفتره کچیرن، قید مأموری.

مُقَیَّد { [ع] تقیید ایدیلمش، قیدلی، باغلی. § قید اولونمش، دفتره کچیریلمش.

مِقْیاس { [ع] ایکی شیٔ مقایسه ایده جك، اولچه جك آلت : مقیاس قوت. § کندیسیله اولچولهجك شی. واحد قیاسی، اولچو. جمعی : مقیاسات : مقیاسات جدیده.

مَکاتِب { [ع] ه مکتب ك جمعی : مکاتب عالیه.

مُکاتَبَه { [ع] مکتوبلاشمق.

مَکاتِیب { [ع] ه مکتوب ك جمعی : مکاتیب وارده.

مَکّار ◦ { [ع] پك زیاده مکر ایدن، حیله کار، فاجر. [مؤنثی: مکاره]

مَکارِم ◦ { [ع] «کرم» ك جمعی: ایی خویلر. أخلاق حمیده: مکارم پرور = أخلاق حمیده صاحبی.

مُکافات ◦ { [ع] برخدمتی، سعی و غیرتی تقدیراً ویریلن شی: توزیع مکافات.

مَکان ◦ { [ع] یر، محل، مسکن؛ زمان ومکان [جمعی: أماکن، أمکنه]

جنت مکان = مکانی جنت اولان.

مَکانَت ◦ { [ع] «خفت» ك ضدی: مکیلك، وقار، آغیر باشلیلق.

مَکتَب ◦ { [ع] (معنای أصلی): یازی یازاجق یر. § (معنای مستعمل): علم و عرفان تحصیل ایدیلن یر، مدرسه. جمعی: مکاتب.

مَکتوب ◦ { [ع] یازیلمش. § یازیلمش شی، یازیلوب باشقه یره گوندریلمش کاغد، نامه، تحریرات. جمعی: مکاتب.

مکتوبجی = باش کاتب.

مُکتَسِب ◦ { [ع] اکتساب ایدن، قازانان.

مَکتوم ◦ { [ع] کتم اولنمش، سویله‌نه‌مش، کیزله‌نیلمش: مال

مکتوم.

مَکث {[ع] دورمق، بکلمك، أکلهمك.

مُکَحَّل {[ع] تکحیل ایدیلمش، سرمه چکیلمش، سرمه‌لنمش.

مُکَدَّر {[ع] بولاندیریلمش، بولانیق § غملی، کدرلی:

مکدرانه = مکدرجه سنه.

مَکر {[ع] حیله، دوباره.

مَگر {[ع] أدات استثنا: مکرکه بویله جواب ویریلمش اولسوز. § أدات استفراب: مکر اورادهیوقمش...

مُکَرَّر {[ع] تکریر ایدیلمش، برقاچ دفعه تکرار اولونمش:

مکرراً = مکرر اولارق.

مُکَرَّم {[ع] اکرام ایدیلن، حرمت و اعتبار کوسترلن:

مکرمانه = مکرمجه سنه.

مَکرُمَت {[ع] کرم، عزت، وشرف:

مکرمتلو افندم.

مَکرُوه {[ع] کندیسندن خوشلانیلمامش اولان، کراهتلی، کریه:

فعل مکروه.

مَگَس {[ع] سینك. ذباب:

مور ومکس.

مُکَسَّر {[ع] تکسیر ایدیلمش، زیاده سیله قیریلمش، پارچه‌لانمش.

مَکسُور {[ع] کسراولونمش، قیریلمش. § أسره اوقونولان حرف.

مَكْشُوف { [ء] كشف اولونمش ، ميدانه چيقاريلمش ، بولونمش : أراضئ مكشوفه .

مُكَعَّب { [ء] تكعيب ايديلمش دورت كوشه‌لى ياپيلمش . § (هندسه‌ده) : بر برينه مساوى آلتى وجهله محدود شكل : مترە مكعب . § بر عددك كندى مربعنه ضربندن حاصل اولان عدد : ٣ (٣) = ٢٧ كبى .

مُكَفَّن { [ء] تكفين ايديلمش ، كفنه صاريلمش .

مُكَلَّف { [ء] تكليف ايديلمش ، بر شيئك ياپيلمه‌سى كنديسندن ايستەنيلمش . § شرعاً وقانوناً كنديسنه أمر واقع اولان كيمسه جمعى : مكلفين . § كافه‌لى ، طاقمه‌لى ، زينتلى : مكلف بر ضيافت .

مَكْنُون { [ء] ديزيلمش : درمكنون = ديزيلمش اينجى . § كيزله‌نمش ، كيزلى : كنز مكنون = كيزلى خزينه .

مَكْنُوز { [ء] يره كومولمش ، مدفون § كنزه قونولمش ، صاقلانمش .

مُكَوِّن { [ء] تكوين ايده‌ن ، احداث وايجاد ايده‌ن ، اولدوران .

مُكَوَّن { [ء] تكوين ايديلمش ، احداث وايجاد ايديلمش ، اولدورولمش .

جمعی : مکونات = خلق وایجاد ایدیلمش اولان شیلر، موجودات .

مَکین { [ع] تمکینلی . وقارلی ، ساکن .

مَکنَت { [ع] مکانت ، تمکین ، وقار .

مَلاء { [ع] صحرا .

مُلّا { [ع] (برر تبهٔ علمیه) : خواجه، مدرس .

مَلَا { [ع] بر قومك اولو- لری ، أعیانی . §

جماعت :

ملاء أعلی = ملکلرك اولولری وپیغمبرانك رو- حلری .

مَلائِك ، مَلائِکَه { [ع] «ملك»ك جمعی .

مَلّاح { [ع] کمیجی .

مَلاحَت { [ع] کوزه‌للك . یوزلولك . کوزه- للك .

مِلاحَت { [ع] کمیجیلك .

مُلاحَظَه { [ع] بصیرت کوزیله برشیئك حقیقتنه باقمه ، تفکر ، دو- شونمه .

جمعی = ملاحظات .

مُل { [ع] شراب : کل ومل .

مَلاذ { [ع] صیغینه جق یر، ملجأ .

مُلازِم { [ع] ملازمت ایدن . § (عسکر لکده) : یوز باشیدن کوچوك ضابط .

مُلازَمَت { [ع] بر شی دیکر شیدن

آیریلمامق § دوام، مداومت، § برینك معیتنده اولمق.

مُلاصِق { [ء] یتیشك. جار ملاصق = یتیشیك قومشو.

مُلاطَفه { [ء] لطیفه ایتمك. § لطیفه ایدیشمك، شاقه لاشمق

مُلاعَبه { [ء] اویناشمق.

مَلاعین { [ء] «ملعون»ك جمعی.

مُلاقات { [ء] قاووشمق، بولوشمق، کور وشمك:

موعد ملاقات = کور شوله جك یر.

مُلاقی { [ء] ملاقات ایدن، قاووشان، بولوشان

مَلال { [ء] اوصانمه، اوصانج § ضعف، فتور.

مُلایِم { [ء] یوموشاق، نرم § اویغون، موافق.

مُلایَمَت { [ء] یوموشاقلق § موافقلق، اویغونلق.

مَلبوس { [ء] کییلمش شی، روبه:

ملبوسات = کییلن شیلر، البسه.

مِلَّت { [ء] (معنای اصلی): دین وشریعت؛ بر دینده بولونانلرك هپسی: ملت اسلامیه. § (معنای مستعملی): عین وطنده یاشایان وعین حکومت طرفندن اداره اولونان أفرادك هپسی: عثمانلی ملتی. جمعی: ملل: ملل وأقوام: بین الملل = ملتلر آراسنده.

مُلْتَجَى { [ء] التجا ايدەن، صيغينان .

مُلْتَزِم { [ء] التزام ايدەن، كندى اوزەرينه لازم قيلان . § انتخاب واختيار ايدەن . § دولت وارداتندن بعض ملرينك طوپلامەسنى — بر كفيل گوستەرەرك — اوزەرينه آلان . جمى : ملتزمين .

مُلْتَزَم { [ء] التزام ايديلمش، لازم كورولمش : مطلوب وملتزم .

مُلْتَصِق { [ء] التصاق ايدەن . يتيشن، قاووشان .

مُلْتَفِت { [ء] التفات ايدەن، تلطيفكارانه معاملە ايدەن، حسن توجه گوستەرەرن .

مُلْجَأ { [ء] صيغينه جق بر، پناهگاه : ملجاء بى چارگان .

مِلْح { [ء] طوز . § (كيميادە) : بر حامضله برويا بر قاچ جسم بسيطك امتزاجندن متحصل جسم مركب . جمى : املاح .

مُلْحِد { [ء] الحاد ايدەن، حق يولندن صاپەرق باطل بر يوله گيدن . دينسز : ملحدانه = ملحدجه سنه .

مُلْحَق { [ء] الحاق ايديلمش، قاتيلمش . § آخرينه كتيريلمش . جمى : ملحقات = ولايتلرە الحاق ايديلمش يرلر : (لولر، قصبەلر، كويلر) .

مُلَحَّم { [ء] أتلى، شيشمان .

مَلْحَمَه { [ء] بويوك جنك، محاربه : ملحمهٔ كبرى .

مَلْحُوظ { [ء] ملاحظه ايديلمش ، گوزولمش ، خاطره كلمش : جمعى : ملحوظات = ملاحظه ايديلن ، خاطره كلن شيلر .

مُلَخَّص { [ء] تلخيص صه‌سى آلينمش ، خلاصه ايديلمش .

مُلْزِم { [ء] الزام ايدن، صوصدوران .

مُلْزَم { [ء] الزام ايديلمش، صوصدورولمش .

مَلْزُوم { [ء] باشقه‌سنى كنديسنه لازم قيلنمش : لازم ومازوم.

مَلْعَبَه { [ء] اويونجاق : ملعبهٔ صبيان = چوجق اويونجاغى .

مَلْعُونْ { [ء] ملعونلق.

مَلْعَنَه { [ء] لعن ونفرينه باعث اولان شى، ملعونانه ايش .

مَلْعُون { [ء] كنديسنه لعن ايديلمش اولان لعين، لعنتلى : ملعونانه = ملعونجه‌سنه .

مُلْغِى { [ء] الغاء ايديلمش، لغو اولونمش، نسخ و ابطال ايديلمش .

مَلْفُوف { [ء] لف اولونمش، بركاغده صاريلمش ، دورولمش . جمعى: ملفوفات .
ملفوفاً = ملفوف اولارق .

مُلَقَّب { [ء] تلقیب ایدیلمش. لقبلانمش.

مَلَك { [ء] فرشته. جمعی: ملائك، ملائکه.

مِلك { [ء] ملك اولمق. § نحت تصرفده بولونان شی: ملك یمین = کوله، جاریه.

مُلك { [ء] انسانك مالك اولدیغی شی. § استیلا آلتنه آلینان شی، مملکت:

ملکدار = مملکت صاحبی، پادشاه.

ملکداری = پادشاهلق.

مَلِك { [ء] ملك صاحبی، پادشاه.

مؤنثی: ملکه = حاکمه، قرالیچه.

مَلَکَه { [ء] صفت راسخه. رسوخ جمعی: ملکات: ملکات عقلیه.

مَلَکُوت { [ء] ملك عظیم، عالم باطن: عالم ملکوت.

مِلَل { [ء] «ملت» ك جمعی: ملل وأقوام.

مُلَمَّع { [ء] تلمیع ایدیلمش، پارلاق § (ادبیاتده): بر قاچ لسانله سویله نمش شعر.

مُلَوَّث { [ء] تلویث ایدیلمش، بولاشدیریلمش، بولاشیق، مردار.

مُلُوك { [ء] «ملك» ك جمعی: حکمدارلر، پادشاهلر: ملك الملوك = پادشاهلر پادشاهی.

مَلُول { [ء] ملالای، اوصانمش، مکدر.

مُلهَم { [ع] الهام ايديلمش، قلبه القا ايديلمش

مَليح { [ع] ملاحتلى، گوزەل.

مَلِيك { [ع] ملك صاحبى، پادشاه.

مؤنثى: مليكه: ملكهٔ دريا = دەكيز حاكمەسى، دەكيز قيزى.

مُلَيِّن { [ع] «قابض» ك ضدى: تليين ايدەن، يومشادان، يومشاقلق ويرەن.

مَمات { [ع] «حيات» ك ضدى: اولوم.

مُماثِل { [ع] بكزەر، مشابه، مانند.

مُماثَله { [ع] بكزەرلك، بكزەمك.

مُمارَسه { [ع] چاليشمق، چاليشەرق مهارت كسب ايتمك.

مُماس { [ع] تماس ايدەن، دوقونان: خط مماس = (هندسەده): برمنحنيه يالكز بر نقطەسنه تماس ايدەن خط.

مُماشات { [ع] فكره خدمت ايدەرك خوش كچنمك يولنده معامله.

مَمالِك { [ع] «مملكت» ك جمعى: ممالك عثمانيه.

مُمانَعَت { [ع] مانع اولمق، رخصت ويرمەمك.

مُمتاز { [ع] امتياز كسب ايتمش، آيرى بر موقع قازانمش، امتيازلى: أديب ممتاز.

مُمتَدّ { [ع] امتداد ايدەن، اوزانان .

مُمتَزِج { [ع] امتزاج ايدەن، بر برينه اويان ، اويوشان .

مُمتَنِع { [ع] امتناع ايدەن، چكينن . § امكانسز، غير ممكن :

سهل ممتنع = قولاى گورونديكى حالده حقيقتده بك كوچ اولان شى .

مُمثِّل { [ع] تمثيل ايدەن، بر شيئك مثلنى ياپان، صورتى نقش وطبع ايدەن، طابع .

مَمدُوح { [ع] « مذموم »ك ضدى : مدح اولونمش، ثنا ايديلمش : فعل ممدوح .

مَمدُود { [ع] مد اولونمش، چكيلمش، اوزاديلمش : آه ممدود .

مَمَر { [ع] مرور ايدەجك، كچەجك ير ، كچيد : ممر ناس .

مَمزُوج { [ع] مزج اولونمش ، قاريشد. يريلمش .

مُمسِك { [ع] امساك ايدەن ، بخيل ، خسيس .

مَمشًى { [ع] آبدستخانه .

مُمضِى { [ع] امضا ايدەن، امضاسنى قويان .

مُمكِن { [ع] امكان داخلنده اولان، ياپيله بيلن، اولابيلن .

جمعى : ممكنات = ممكن اولان شيلر .

غير ممكن = ممكن دكل .

مَمْلَحَه { [ع] طوزجيقان يرى، طوزله .

مَمْلَكَتْ { [ع] شهر، بلده . § قطعهٔ أراضى ، يرى . جمعى : ممالك .

مَمْلُو { [ع] دولدورولمش، دولو .

مَمْلُوكْ { [ع] تملك ايديلمش اولان، ملك اولان: عبد مملوك = كوله مملوكيت = مملوكلك.

مَمْنُوع { [ع] منع اولونمش، ياساق ايديلمش، ياساق : ممنوعيت = ممنوعلق. ممنوعات = ممنوع اولان شيلر .

مَمْنُون { [ع] بر ايلكله، ايى بر حركتله سه‌وينديريلمش، مسرور، خشنود :

ممنونيت = ممنونلق. ممنونانه = ممنونجه سنه.

مَمْهُور { [ع] (فارسى «مهر» كلمه‌سندن اويدورولمش ياكليش بر اسم مفعول) : مهرله‌نمش، مهرلى .

مُمِيت { [ع] «محيى» نك ضدى: اماته ايده‌ن، أولدوره‌ن .

مُمَيِّز { [ع] تميز ايده‌ن، آييران، فرق ايده‌ن، سچن : ميز نيك وبد . § قلملرده كى مأمور مخصوص امتحان مأمورى .

مَنْ { [ف] بن

مَنّ { [ء] منت ويرمك ، ايبلك ايتمك. § ايديلن ايبلكى باشه قاقمق .

مِنْ { [ء] (حرف جر): دن :

من الاول = أولدن برى .

من بعد = بوندن صوكرا .

من الازل = أزلدن برى .

من طرف الله = أللهدن طرفندن .

مَنابِرْ { [ء] « منبر »ك جمعى .

مَنابِعْ { [ء] « منبع »ك جمعى : پيكارلر § هرهانكى برشيئك حصوله كلديكى ، چيقديغى يرلر : منابع واردات .

مُناجاتْ { [ء] اللهه يالوارمق، نياز ايتمك .

مُنادِى { [ء] ندا ايدن، چاغيران . § دلال .

مُنادَى { [ء] كندينه ندا ايديلمش § (نحو عربيده) : أدات ندادن صوكرا كلن كلمه.

مَنارْ { [ء] نور يرى. منـاره = مؤذنلرك اذان اوقودقلرى ير. جمعى: منارات . [غلط اولارق «م» امره اوقونور.]

مُنازَعٌ فيه { [ء] نزاع اولونان ، نزاعه سبب اولان شى .

مُنازَعَه { [ء] غوغا .

مَنازِلْ } [ع] «منزل» ك جمعی .

مُناسِبْ } [ع] یاراشان ، یاقیشق آلان ، لایق ، اویغون .

مُناسَبَتْ } [ع] مناسبلك ، مناسب اولمه ، یاراشمه : مناسبت آلمازکه .. § تعلق ، علاقه ، ارتباط : آرالرنده مناسبت یوقمی ؟ جمعی : مناسبات .

مَناسِكْ } [ع] «منسك» ك جمعی : عبادت یرلری ، عبادتگاهلر .

مناسك حج = حج عبادتلری : (طواف ، رمی ، سعی ، وقفه ، قربان کسمه ، احرام گیمه) .

مَناصِبْ } [ع] «منصب» ك جمعی : جاهلر ، مقاملر ، مأموریتلر .

مُناصَفَه } [ع] یاری یاری یه پایلاشمق :

مناصفةً = یاری یاری یه .

مَناطِقْ } [ع] «منطقه» نك جمعی . مملکتلر ، یرلر : مناطق حاره .

مَناظِرْ } [ع] «منظر» نك جمعی : مناظر طبیعت :

فن مناظر = اجسامی کوزله کورولدیکی اوزره رسم ایتمك اصولندن بحث ایدن فن .

مُناظَرَه } [ع] حقیقتی ، دوغرویی میدانه چیقارمق اوزره مباحثه ایتمه : فن مناظره .

مَنّاعْ } [ع] پك زیاده منع ایدن مناع الخیر .

مَناعَت { [ء] منیعلك ، صارپلق : مناعت موقم .

مَنافِذ { [ء] « منفذ » ك جمعی .

منافَرَت { [ء] برببرندن نفرت ایتمك .

مَنافِع { [ء] « منفعت » ك جمعی : فائده‌لر ، کارلر ، قازانجلر .

مُنافِق { [ء] کورونوشده دیندار ، حقیقتده کافراولان . § ایکی یوزلو . جمعی : منافقین .

منافقانه = منافقجه سنه .

منافی { [ء] نفی وابطال ایدن : مغایر ، مخالف .

مَناقِب { [ء] « منقبه » نك جمعی : حکایه‌لر ، فقره‌لر .

مُناقَشَه { [ء] بر شیئی اوزون اوزادی یه چکیشدیرمك ، مباحثه ایتمك . جمعی : مناقشات .

مُناکَحَه { [ء] نکاح ایتمك .

مَنال { [ء] نائل اولونان شی ، ملك : مال ومنال .

مَنام { [ء] اویقو ، رؤیا : عالم منام .

مَنّان { [ء] (اسماء حسنادن) : پك زیاده منتدار ایدن ، پك زیاده نعمت ویرن : رب منان .

مُناوَبَه { [ء] نوبتلاشمك ، نوبتله واقع اولمق .

مناوبةً = نوبت نوبت

مَناهی { [ء] « منهی » نك جمعی : نهی اولونان

اجراسی منع ایدیلن عملار: ارتکاب مناهی .

مُنبِت ه { [ع] انبات ایدەن، بیتیرەن : منبت طوپراق .

مِنبر ه { [ع] جامعده خطیبك خطبه اوقودیغی یوکسه‌ك یر، جمعی: منابر.

مُنبَسِط ه { [ع] انبساط ایدەن، یایلان، توسع ایدەن. § انبساطلی، فرحلی، منشرح.

مَنبَع ه { [ع] صویك چیقدیغی یر ، پیکار . § هر هانکی برشیئك ظهور ایتدیکی ؛ حصوله کلدیکی محل : منبع الکتریق . منبع واردات. جمعی: منابع.

مَنبَعِث ه { [ع] انبعاث ایدەن؛ ایلەری کلن، نشئت ایدەن .

مُنبِه ه { [ع] تنبیه ایدەن، اویاندیران . § (طبابتده) : اعضابی موقتاً اویاندیران ، افعال حیاتیه‌دن برینی موقتاً شد تله‌ندیرەن علاج .

مِنَّت ه { [ع] ایلك ایتمك § ایلکی باشه‌ةقمق § نعمت، ایلك، احسان .

منتدار = منتلی : ایلك کورمش ، مدیون شکران .

مُنتِج ه { [ع] انتاج ایدەن، نتیجه‌ویرن، حصوله کتیرەن .

مُنتَحِر ه { [ع] انتحار ایدەن، کندینی اولدورەن .

مُنتَحِل ه { [ع] انتحال ایدەن، باشقه‌سنك شیئنی بنم دیه ادعا ایدەن، باشقه.

سنك یازدیغی سوزی ، ویا شعری چالوب بنمه‌ین.

منتخب ٭ [ع] انتخاب ایده‌ن، سچن :

منتخب ثانی = افراد ملتك وکالتی ، رضاسنی آلارق مبعوثلری انتخاب ایده‌نلرك هربری .

منتخب ٭ [ع] انتخاب ایدیلمش ، سچیلمش ، کزیده .

جمعی : منتخبات = انتخاب اولونان، سچیلن شیلر.

منتسب ٭ [ع] انتساب ایده‌ن، نسبت وتعلق پیدا ایده‌ن . جمعی : منتسبین: انتساب ایده‌نلر : منتسبین حقوقدن ..

منتشر ٭ [ع] انتشار ایده‌ن، یایلان، داغیلان .

منتظر ٭ [ع] انتظار ایده‌ن، کوزله‌یوب بکله‌ین.

منتظم ٭ [ع] انتظامی ، زوکورت ، نظام تحتنده .

منتقل ٭ [ع] انتقال ایده‌ن، بر یردن باشقه بریره کوچن ، بر شیدن باشقه بر شیئه کچن .

منتقم ٭ [ع] انتقام آلان، أوج آلان :

منتقم حقیقی = الله .

متدین ٭ [ع] انتان ایده‌ن، قوقان، متعفن .

منتهی ٭ [ع] نهایت بولان، نهایته ایره‌ن :

منتهی صنف .

منتهی ٭ [ع] نهایت بولمش، نهایت ، غایه :

منتهای مقصد . § زمان انتها، صوك زمان: منتهای حیات.

مَنْثُور ◦ { [ع] نثر ایدیلمش، صاچیلمش ، داغیلمش . § ٥ منظوم ٥ك ضدی : وزن ایله سویله‌نمش، وزنسز، قافیه‌سز.

مُنْجَذِب ◦ { [٥] انجذاب ایده‌ن، بر شیئه دوغرو چکیلن .

مُنْجَر { [ع] انجرار ایده‌ن، چکیلن ، نهایتله‌نن.

مُنْجَلِی { [ع] انجلا ایده‌ن، آچیلان، آچیلوب روشن اولان .

مُنَجِّم { [٥] علم نجومه آشنا اولان. § بیلدیزلرك حرکاتندن برطاقیم حکملر ، معنالر چیقاران. جمعی: منجمین .

مُنْجَمِد ◦ { [ع] انجماد ایده‌ن. طونان، طونمش.

مَنْجَنِیق ◦ { [٥] آسکی محاربه‌لرده غایت بویوك طاشلر آتمق ایچون قوللانیلان بر آلت مانجینیق.

مُنْجِی { [ع] نجات ویره‌ن، قورتاران : منجیٔ دین ودولت .

مُنْحَرِف ◦ { [٥] انحراف ایده‌ن أگیلوب میله‌نن . § (هندسه‌ده): ضلعلرینك هپسی بشقه ، باشقه استقامتلرده بولونان دورت ضلعلی شکل :

شبه‌منحرف = یالکز ایکی ضلع متقابلی متساوی اولان دورت ضلعلی شکل .

منحرف المزاج = کیفسز.

مُنْحَصِر ◦ { [٥] انحصار ایده‌ن، یالکز برشیئه مخصوص اولان:

منحصراً = بالکز جه

مُنْحَط ﴿ [ع] انحطاط ایدەن، آشاغی اینەن، آشاغیلایان. § دەکیز سویه سندن آشاغی اولان .

مُنْحَل ﴿ [ع] انحلال ایدەن، چوزولن، آچیلان. منحل، أموریت § أریەن: منحل جسم .

مَنْحُوس ﴿ [ع] نحسلی، اوغورسز: طالع منحوس .

مُنْحَنی ﴿ [ع] انحناء ایدەن، اکیلن، خط منحنی .

مَنْد ﴿ [ع] ادات نسبت: «لی» معناسنده: أرجمند = عزتلی، عزیز ومحترم .

خرد مند = عقللی .

درد مند = دردلی .

مَنْدَبور ﴿ [ع] حالی پریشان، مفلس .

مُنْدَرِج ﴿ [ع] اندراج ایدەن، داخل اولان، درج اولونان .

مُنْدَرِس ﴿ [ع] اندراس ایدەن، اثری قالمامق اوزره محواولان .

مُنْدَفِع ﴿ [ع] اندفاع ایدەن، دفع اولوب کیدەن .

مُنْدَمِج ﴿ [ع] اندماج ایدەن، ایچنه یرلەشن .

مَنْدُوب ﴿ [ع] ایی، مستحب .

مَنْزِل ﴿ [ع] اوزون یولار. دەکی قوناق یری. § أو، خانه . § مسافه، آیم قورشون منزلی.

مَنْزِلَت، مَنْزِلَه ﴿ [ع]

قدر ، درجه ، پایه .

مَنْزُول { [ء] کندیسنه نزول اصابت ایتمش ، مفلوج .

مَنْزَوِی { [ء] انزواء ایدن ، چکیلوب برکوشه ده تنهاجه اوطوران ، تنها یاشایان :

منزویانه = منزویجه . سنه .

مَنْزَه { [ء] تنزیه ایدیلمش ، بری قیلینمش :

أللّٰه نقصاندن منزهدر .

مُنْسَلِب { [ء] انسلاب ایدن ، یوق اولان .

مَنْسُوب { [ء] نسبت اولونمش ، نسبتلی :

منسوبیت = منسوبلق .

منسوبین = منسوبلر .

مَنْسُوج { [ء] نسج اولونمش ، دوقونمش :

جمی : منسوجات = دوقونمش شیلر .

مَنْسِی { [ء] اونودولمش .

جمی : منسیات = اونودولمش شیلر .

مَنِش { [ء] خوی ، طبیعت :

بد منش = کوتو خویلو .

مَنْشَأ { [ء] بر شیئك نشئت ایتدیکی ، ظهوره کلدیکی ، باشلادیغی ، چیقدیغی یر .

مِنْشَار { [ء] دسته ، پچقی .

مُنْشَرِح { [ء] انشراحلی ، گوکلی آچیق .

مُنْشَعِب ◦ { [ء] انشعاب ايدەن، شعبه اولان

مَنْشُور ◦ { [ء] نشر اولونمش، يايلمش ◦ § طغرالى برات ، فرمان ◦ § (هندسه ده) : وجهلرى برابرينه موازى شكل مجسم

مُنْشِئ ◦ { [ء] انشا ايدن، قواعد صرف ونحوه موافق صورتده يازى يازان :

منشيانه = منشيجه سنه .

مَنْصِب ◦ { [ء] مأموريت ، جاه ◦ جمى : مناصب .

مَنْصَب ◦ { [ء] « منبع » ك مقابلى : سورك انصباب ايتديكى ، ده كيزه دوكولديكى ير .

مُنْصَب ◦ { [ء] انصباب ايتمش، دوكولمش.

مُنْصَرِف ◦ { [ء] انصراف ايدەن ، كرى دونن ◦ § (نحو عربيده): كسره وتنوين قبول ايدەن كلمه . (ضدى: غيرمنصرف.)

مُنْصِف ◦ { [ء] انصاف ايدەن، عدالت وحقانيتله ايش كورەن :

منصفانه = منصفجه سنه .

مَنْصُوب ◦ { [ء] «معزول» ك ضدى : نصب اولونمش ، مأموريته تعيين ايديلمش. § (نحو عربيده): صوك حرفى اوستون اولان: معمول منصوب .

مَنْصُور ◦ { [ء] نصرت اولونمش، كندسنه جناب حق طرفندن ياردم ايديلمش : عساكر منصوره .

مَنْصُوص { [ء] نص ايله ثابت قيلينمش، قطعى .

مُنْضَمّ { [ء] انضمام ايدەن، قاتيلان .

مُنْطَبِع { [ء] انطباع ايدەن، مطبوع ومنقوش اولان ، باصيلوب قالان .

مُنْطَبِق { [ء] انطباق ايدەن، مطابق اولان، اويان. § (هندسەده): اوست اوسته قونولونجه بر برينه تماميله مساوى كلن .

مُنْطَفِى { [ء] سونن .

مَنْطِق { [ء] نطق ، كلام . § معلوم قضيه لردن مجهول نتيجه لره وارمق صورتيله دوغرو ايله فاسدى تميز ايتمكدن بحث ايدەن علم :

منطقى = منطقه موافق، معقول: دليل منطقى .

مِنْطَقَه { [ء] قوشاق كمر. § (جغرافيادە): كرهٔ ارضك مختلف اقليم وموقعده كى نطعاتندن هر برى: منطقهٔ حاره. جمعى: مناطق: مناطق بارده .

مِنْطِيق { [ء] نطق بليغ اولان ، بليغ سوز سويلەين ، سخنور .

مَنْطُوق { [ء] سويلەنمش، مال ، معنى : منطوق منيف .

مَنْظَر { [ء] نظر ايدەجك، باقەجق ير ، منظره . § گوز، چشم .

منظره = نظرك تعلق ابتديكى يز ، گورونش :

منظرهٔ لطیفه . جمعی : مناظر .

مَنْظُور . { [ع] نظر اولو نمش، باقیلمش، کورواش .

مَنْظُوم . { [ع] نظم اولونمش، دیزیلمش . §

« منثور » ك ضدی . وزنلی، قافیه‌لی : کلام منظوم :

منظومه = منظوم سوز ، شعر . جمعی : منظومات .

مَنْع { [ع] برینی بر شیدن کری طوردورمق، یاساق ایتمك، یاپدیرمامق

مُنْعَدِم { [ع] یوق اولان.

مُنْعَزِل { [ع] معزول اولان .

مُنْعَطِف . { [ع] انعطاف ایدن، میلانان، توجه ایدن .

مُنْعَقِد . { [ع] انعقاد ایدن، قورولان: منعقد مجلس .

مُنْعَكِس . { [ع] انعکاس ایدن ، عکس أیلهین : ضیای منعکس .

مُنْعِم . { [ع] انعام واحسان ایدن نعمت ویرن:

منعمانه = منعمجه سنه.

مُنْفَذ . { [ع] نفوذ ایدهجك یر ، دهلیك .

مُنْفَرِج . { [ع] انفراج ایدن آچیلان:

زاویهٔ منفرجه = قائمه دن بویوك اولان زاویه .

مُنْفَرِد . { [ع] انفراد ایدن، یالکز اولان ، تك، یالکز :

منفرداً = یالکزجه .

منفس • [ع] نفس ویره‌جك یر، نفسلك.

منفسخ • [ع] انفساخ ایده‌ن، بوزولان

منفصل • انفصال ایده‌ن، آیریلان.

منفعت • [ع] فائده، کار:

منفعت‌پرست = (منفعته طاپان): یالکز کندی منفعتنی کوزه‌دن.

منفعل • [ع] نفعال ایده‌ن، کوجه‌نن:

منفعلانه = منفعلجه‌سنه.

منفك • [ع] انفکاك ایده‌ن، آیریلان.

منفور • [ع] کندیسندن نفرت ایدیلمش، نفرت اولنمش.

منفهم • [ع] انفهام ایده‌ن، آکلاشیلان.

منفی • [ع] برینه‌ك نفی اولوندیغی، سورو لدیکی یر، سورکون یری.

منفی • [ع] نفی ایدیلمش، سورکونه کونده.

ریلمش: منفیاً = منفی اولارق. § (صرفده): «مثبت» ك ضدی: بر أدات نفی ایله ترکیب اولو.

نمش: فعل منفی.

منقاد • [ع] انقیاد ایده‌ن، رام اولان، اطاعت ایدین: مطیع ومنقاد.

منقار • [ع] قوش غاغا‌سی.

منقبه • [ع] بر کیمسه‌نك فضل ومزیتندن باحث فقره، مدحیه، حکایه. § باعث افتخار اولاجق حال، فضل ومزیت:

منقبتخوان = منقبه اوقویان .

منقح ◦ { [ع] تنقیح ایدیلمش، فضله‌لری چیقاریله رق دوزه‌لدیلمش : منقح بر افاده ◦ ◦

منقرض ◦ { [ع] انقراض ایده‌ن ، ایچلرندن کیمسه قالمامق اوزره بیتوب کیدن : نسلی منقرض اولمش ◦◦◦

منقسم ◦ { [ع] انقسام ایده‌ن، بولونن ، پارچه‌لره آیریلان .

منقش ◦ { [ع] نقش ایدیلمش: ذهنه منقش بر سوز ◦◦◦ § نقشلانمش ، نقشلی ، زینتلی : منقش بر دیوار ◦◦

منقضی ◦ { [ع] انقضاء ایده‌ن ، بیتن، صو کنه ایره‌ن ◦

منقطع ◦ { [ع] انقطاع ایدن، کسیلن : غیر منقطع = کسیلمه‌ین

منقلب ◦ { [ع] انقلاب ایده‌ن، باشقه بر حاله کیره‌ن ، ده‌کیشه‌ن .

منقله { [ع] (هندسه ده): زاویه‌لرك ترسیم ویا مسافه‌سنده قوللانیلان نصف دائره شکلنده تقسیماتلی بر آلت .

منقوش ◦ { [ع] نقش اولو- نمش، ایشلهنمش ◦

منقوط ◦ { [ع] نقطه‌لانمش، نقطه‌لی : تاریخ منقوط = یالکز نقطه‌لی حرفلری حساب ایدیلن تاریخ .

منقوع ◦ { [ع] صوده قاینا- دیلمش ◦ §

قاينار صويه خاشلامش نباتك صوبى .

مَنْقُول . { [ء] نقل ايديلمش ، روايت ايديلمش .

§ نقل اولونمش ، يريدن باشقه يره قالديريلوب كوتوروامش : أشياى منقوله .

غير منقول = نقل اولونامايان : أشياى غير منقوله .

مُنْكِر . { [ء] انكار ايدەن ، قبول وتصديق ايتمين . § « مؤمن » ك ضدى : اللهى انكار ايدەن ، ايمانسز . جمعى : منكرين .

مُنْكَر . { [ء] انكار ايدلمش ، قبول وتصديق اولونمامش . § طانيلمامش ، بيلينمەمش . § شرعاً حرام ، عقلاً قبيح اولان شى ، نامشروع :

نهى عن المنكر = (امر بالمعروف) ك مقابلى : فنا عملدن ، كوتو ايشلەدن نهى ايتمه .

مُنْكَسِر . { [ء] انكسار ايدەن ، قيريلان : منكسر القلب = قلبى قيريلمش .

مُنْكَسِف . { [ء] (كونش حقندە) : انكساف ايدەن ، طوتولان .

مُنْكَشِف . { [ء] انكشاف ايدەن ، آچيلان : منكشف شكوفەلر . § آچيقه ، ميدانه چيقان ، آشكار اولان : منكشف أسرار .

مَنْكُوش . { [ه] كوپه : منكوش كوش = قولاغه كوپه .

مِنوال [ع] طرز، صورت، اصول: بر منوال سابق = اسکی اصول اوزره.

منوّر [ع] (مادی، معنوی): تنویر ایدیلمش، نورلاندیریلمش، آیدینلق.

منوِّر [ع] (مادی، معنوی) تنویر ایدن، نورلاندیران، آیدینلاتان.

مَنوط [ع] تعلیق اولونمش، ربط ایدیلمش، مربوط و متوقف: منوط رأی عالی.

مَنون [ع] دهر، زمان: ریب المنون = دهرك حادثه سی، وقوعات، حوادث.

مَنوی [ع] نیت ایدیلن شی نیت مرام: منوی ضمیر.

مِنهاج [ع] آچیق و کشاده یول. شاهراه: منهاج حقیقت.

منهدِم [ع] انهدام ایدن، ییقیلان: دیوار منهدم.

مُنهَزِم [ع] انهزام ایدن. بوزولان: منهزماً = منهزم اولارق.

مُنهَمِك [ع] انهماك ایدن، دوام اوزره وشدتله میل ایدن، پك زیاده هوسلی اولان: عشرته منهمك.

مَنهی [ع] نهی اولونمش، منع ایدیلمش، حرام. جمعی: منهیات =

نهی اولونمش شیلر .

مَنِی ٫ [ء] بوتون حیوانلك مبدأی اولان بیاض صو :

منوی = منی یه منسوب : حویانات منویه .

مُنیب ٫ [ء] کناهلری، معاصی‌یی ترك ایدوب حقه رجوع ایدن.

مُنیر ٫ [ء] نورلاندیران، پارلاق: شمس منیر .

مُنیف ٫ [ء] بویوك، عالی، بلند : معنای منیف، معانی منیفه .

مَنِیع ٫ [ء] منماعتلی، صارب : موقع منیع .

موسی ٫ [ء] قیل، شعر :

سرمو = قیل اوجی.

مَوّاج ٫ [ء] پك زیاده موجلنن، دالغه‌لانان : بحر مواج .

مَوادّ ٫ [ء] «ماده» نك جمعی .

مُوادَعه ٫ [ء] وداعلاشمق.

مَوارِد ٫ [ء] «مورد» نك جمعی : ورود یرلری، کلهجك یرلر .

مُوارَده ٫ [ء] کلمك :

مواردات = کلن شیلر.

مُوازات ٫ [ء] بربرینه موازی اولمه، عین حذاده بولونمه .

مُوازِن ٫ [ء] وزنجه مساوی، بر وزنده .

مُوازَنَه [ء] ايكى شى وزنجه بربرينه مساوى اولمق، عين وزنده بولونمق.

مَواسِم [ء] «موسم» ك جمعى.

مَواشِي [ء] قويون، كچى، صغير وامثالى حيوانات.

مُواصَلَت [ء] واصل اولمق، اولاشمق، كلمك.

مَواضِع [ء] «موضع» ك جمعى.

مُواظَبَت [ء] آيريلمامق اوزره برشيئك اوزرينه دوشمك، دوام اوزره بولونمق.

مَواعِد [ء] «موعد» ك جمعى.

مَواعِظ [ء] «موعظه» نك جمعى.

مُوافِق [ء] اويغون، مناسب.

مُوافَقَت [ء] اويغونلق، مساعدلك، مناسبلك.

مَوانِع [ء] «موقع» ك جمعى: يرلو، محللر: مواقع مختلفه.

مَواقِف [ء] «موقف» ك جمعى.

مَواكِب [ء] «موكب» ك جمعى.

مُوالات [ء] دوستلق، محبت.

مَوالِيد [ء] «مولود» ك جمعى: موالـيد ثلاثه = حيوانات، نباتات، معدنيات.

مُوانَسَت { [ه] الفت والسيت ، آلشيقلق .

مَوانِع { [ع] «مانعه» نك جمعى .

مَواهِب { [ع] «موهبه» نك جمعى .

مُؤَبَّد { [ع] أبدى قيلنمش ، باقى .

مؤبداً = مؤبداولارق

مَوت { [ع] اولوم .

موت أبيض = فجأةً آنسزين اولوم .

مُؤْتَلِف { [ه] ائتلاف ايدەن ، الفت أيلەين ، آليشان .

مَوْتى { [ع] (ميت) نك جمعى : أولولر .

مُؤَثِّر { [ع] تأثير ايدەن ، ايشلەين : مؤثر بر سوزه . § اثر براقان ، عامل : مؤثر حقيقى اللهدر .

مَوثُوق { [ع] اينانيلمش ، أمنيت اولونمش ، گرچك :

موثوقاً = موثوق اولارق .

مَوج { [ع] دالغه . جمعى : أمواج .

موجاموج = پك دالغه لى .

مُوجِب { [ع] ايجاب ايدن ، واجب قيلان ، لازم گتيرەن : أسباب موجبه . موجبنجه عمل ...

مُوجِد { [ع] ايجاد ايدەن ، وجوده گتيرەن . § يكى برشى چيقاران .

مُوجَز { [ه] مختصر ، قيصه .

مُؤَجَّل { [ه] تأجيل ايدەن ، تاخير

اولونمش : مهر مؤجل : مؤجلاً = مؤجل اولەرق .

مَوْجُود { [ع] معدوم‌ك ضدی : وار اولان ؛ شی وار : جمعی : موجودات = بوتون وار اولان شیلر . موجودیت = وارلق .

مَوْجَه { [ع] دالغه . جمعی : موجات :

موجه‌دار = دالغه‌لی .

مُوَحِّد { [ع] توحید ایدەن ، جناب حق برلەین . أللهك برلكنه ایمان ایدەن . جمعی : موحدین .

مُوحِش ، مُوَحِّش { [ع] حشیت ویردن ، اورکودەن : موحش بر اورمان .

مُؤَخَّر { [ع] تأخیر ایدیلمش ، صوکرایه ، کری یه بیراقیلمش ، کجیکدیریلمش : مؤخراً = مؤخر اولارق ، صوکرادن .

مُؤَدِّی { [ع] سبب ، باعث : مؤدیٔ نزاع .

مُؤَدَّی { [ع] معنی ، مفهوم : مؤدای کلام .

مُؤَذِّن { [ع] أذان اوقویان .

مُوذِی { [ع] أذا ایدەن ، انجیدەن : جمعی : موذیات = ازعاجه أذا ایدەن شیلر .

مَوَدَّت { [ع] سەومك ، محبت .

مَوْدُوع { [ع] ودیعه قیلینمش ، اما

نت اولارق ویریلمش ، احاله اولونمش : وظائف مودوعه .

مَوْرِد { [ء] وارداولهجق ، ورود ایدهجك ، واراجق یر . جمی : موارد .

مَوْرُوث { [ء] میراث ایدیلمش ، میراث قالمش : مال موروث .

مَوْرُود { [ء] ورودایدیلن ، واریلان یر : حوض مورود § (یا کلیش اولارق) : ورود ایتمش ، کلمش : أوراق مورده . [دوغروسی : وارده]

مُور { [ء] فارنجه :

مورانه = فارنجه یه یاقیشیر صورتده : مورانه پرخدمت .

مُورِث { [ء] ایراث ایدهن ، حصوله کتیرهن : مورث مضرت .

مُؤَرِّخ { [ء] تاریخ یازان . جمی : مورخین : مورخین عرب .

مُوز { [ء] صیجاق مملکتلرده مثلا عربستانده یه‌تیشن معروف میوه .

مُوزِّع { [ء] توزیع ایدهن ، داغیدان : غزته موزعی . جمی : موزعین .

مُوزَه { [فر] کچمش زمانلرده عائد أثرلرك ، علم وفنه متعلق شیلرك حفظ وتشهیر اولوندیغی یر : عسکری موزه . [«موزه خانه» تعبیرندهکی «خانه» فضلهدر .]

مَوْزُون ٥ { [ع] وزن ايد - يلمش، طارتيلمش § «نظمده» وزنه موافق، وزنلى: موزون سوز. § منتظم، كوزه‌ل: قامت موزون.

مُؤَسِّس ٥ { [ع] تأسيس ايدن، عملى قويان: مؤسس بنيان سلطنت: جمى: مؤسسين.

مُؤَسَّس ٥ { [ع] تأسيس ايديلمش، عملى قونولمش. جمى: مؤسسات == تأسيس ايديلن بنالر: مؤسسات خيريه.

مَوْسِم ٥ { [ع] وقت. § سنه‌نك دورت قسمندن هربرى: موسم بهار. § برشيئك وقتى، هنكامى: ياغمور موسمى، موسمسز.

نامَوْسِم == موسمنده ومناسب وقتنده دكل: نامَوْسِم سوزلر...

وَسْوَسَه ٥ { [ع] وسوسه مُوَسْوِس ايدن وسوسه‌لى

مَوْسُوم ٥ { [ع] اسم قرنو لمش، اسملنمش.

مُوسِيقار ٥ { [فا] كوكوك برنوع سار. § (حرافاتدن): كويا غاسنده بر چوق دهليكلر بولونان وبوده ليكاردن دورلو دورلو سسلر چيقاران موهوم بر قوش.

مُوسِيقى { [يونانيدن] علم الحان: موسيقى شناس.

مُوش ٥ { [ع] صيچان، فاره.

مُوَشَّح { [ء] توشیح ایدیلمش. تزیین اولونمش، سوسلی .

مُوشِكاف { [ء] (قیل یارانی): پك زیاده دقت واهمیتله ایش گورهن .

موشکافانه = موشکافجه سنه، قیلی قیرق یارارجه سنه.

مُوصِل { [ء] ایصال ایدهن، واصل قیلان، واردیران .

مَوْصُوف { [ء] وصف اولونمش ، صفتلانمش : أوصاف جمیله ایله موصوف... § (صرفده): صفتك وصف ایتدیکی ، حال وشانی بیلدیردیکی کلمه: صفتله موصوف بینده مطابقت ...

مَوْصُول { [ء] وصل اولونمش، اولا- شدیرلمش: اسم موصول. § کندیسنه باشقه بر شی واصل اولمش .

مُوضِح { [ء] ایضاح ایدهن، واضح قیلان.

مُوَضَّح { [ء] توضیح ایدیلمش، واضح قیلینمش ، آچیق : موضحاً = موضح اولارق .

مَوْضِع { [ء] وضع اولونه جق یر ، محل وضع § یر ، محل . جمعی : مواضع .

مَوْضُوع { [ء] وضع اولونمش، قو- نولمش : موضوع أشیا . § سوزك بنا اولوندیغی شی،

أساس ، زمين: لطيف ، بر موضوع § بر علمده كندیسندن بحث ایدیلن شی ، مقصود : علم صرفك موضوعی . § (منطقده) : مبتدا .

مَوْطِن ◦ { [ء] وطن طوتو- لاجق ، توطن ایدیلهجك یر .

مُوَظَّف ◦ { [ء] توظیف ایدیلمش ، کند- یسنه وظیفه تعیین اولونمش ، معاش ویا ارزاق ویریلدرك وظیفهلهندیریلمش : مأمور موظف ، عساکر موظفه .

موظفاً = موظف اولارق .

مَوْعِد ◦ { [ء] وعداولونان ، سوز ویریلن یر: موعد ملاقات .

مَوْعِظَه { [ء] ثواب وعقابه دائر سویلهنیلن سوز ، بو بابده ایدیلن نصیحت ، أوکوت ، جمی: مواعظ .

مَوْعُود ◦ ◦ { [ء] وعداولونمش ، سوز ویریلمش: أرض موعود § وعدهسی معین ، وعدهلی: أجل موعود .

مُوَفَّق ◦ { [ء] توفیق الهی یه نائل اولمش ، نائل ، مظهر .

موفقیت = موفقلق . جمی : موفقیات .

مَوْفُور ◦ ◦ { [ء] تام شی § چوغالدیلمش ، چوق : أجر موفور .

مُوَقَّت ◦ { [ء] توقیت ایدیلمش ، وقت تعیین

اولونمش ، معین بر زمان ایچون یاپیلمش :
موقتاً = موقت اولارق.

مُوَقِّت ◦ { [ء] توقیت ایدن. گونشه باقه رق ساعت ودقیقه لری تعیین ایدن :

موقتخانه = موقته مخصوص یر .

مَوْقِد ◦ { [ء] ایقاد ایدیله جك یر ، اوجاق

مُوَقِّر ◦ { [ء] توقیر ایدیلمش ، تعظیم اولونمش .

مَوْقِع ◦ { [ء] بر شیئك وقوع بولدیغی ، واقع اولدیغی یر : موقع حرب . § یر ، محل : موقع لطیف . جمعی : مواقع .

مَوْقِف ◦ { [ء] توقف ایدیله جك طور ولاجق یر ، استاسیون : شمندوفر موقفی . جمعی : مواقف .

مَوْقُوت ◦ { [ء] وقتله نمش ، وقتی محدود و معین اولان : رساله موقوته .

مَوْقُود ◦ { [ء] ایقاد اولونمش ، یاقیلمش .

مَوْقُوف ◦ { [ء] توقیف ایدیلمش ، طور دورولمش ، آلیقونیلمش : قانوناً موقوف . جمعی : موقوفین . § دیکر بر شیئه متوقف ، وابسته .

موقوفا = موقوف اولارق .

مَوْكِب ◦ { [ء] آلای ، جماعت : موکب حج . § جوق عسکر : موکب اجلال .

مؤكد { [ء] تأكيد ايدهن، قوتلهنديرمك.

مؤكداً = مؤكد اولارق.

موكل { [ء] توكيل ايدن، وكيل ياپان.

موكل { [ء] توكيل ايدلمش، وكيل تعيين اولونمش.

مولد { [ء] انسانك دوغديغى يرو زمان. § پيغمبريمزك دوغديغى زمان: مولد پيغمبرى. § بو كونده اوقونان معروف منظومه: مولد شريف بو مقامده («مولود» يا كايشدر.)

مولد { [ء] توليد ايدهن، دوغوران:

مولد الحموضه = (حمض توليد ايدهن، اجسامى حمضلاندیران جسم): رنكسز، رايحهسز، لذتسز برغاز.

مولد الماء = (صو توليد ايدهن، مولد الحموضه ايله برلهشنجه صو حاصل أيلهين جسم): رنكسز، رايحهسز، لذتسز برغاز.

مولد { [ء] توليد ايدلمش، دوغورديلمش. § اولجه موجود اولمايوب صوكرادن پيدا ايديلمش: مولد بر كلمه. جمعى: مولدات.

مؤلف { [ء] تأليف ايدهن، كتاب

وجوده کثیره‌ن . جمعی : مؤلفین .

مؤلف . { [ء] تألیف ایدیلمش، کتاب اولارق وجوده کتیریلمش، کتاب. جمعی: مؤلفات = تألیف ایدیلمش شیلر، کتابلر.

مؤلم . { [ء] ألم ویره‌ن، آغریدان، آجی.

مولود . { [ء] یکی دوغمش چوجوق، صبی.

مولوی { [ء] حضرت مولانایه منسوب: طریق مولوی § بوطریقته انتساب ایده‌ن کیمسه : أدیب مولوی.

مولی { [ء] افندی، صاحب. § باشقه سنك ایشلرنده ولایتی اولان، ولی. § شرفلی کیمسه، سید. § الله خداوند متعال.

مولانا = (افندیمز) : طریق مولویه‌نك اك بویوك شیخی اولان ذات، جلال الدین رومی حضرتلری : حضرت مولانا.

مؤمن . { [ء] ایمان ایده‌ن، اینانان، أللهه و پیغمبره ایمان کتیره‌ن . جمعی: مؤمنین . مؤنثی : مؤمنه. بونك جمعی: مؤمنات.

مومأ الیه { [ء] ایما ایدیلمش، کنند - یسنه یوقاریده اشارت ایدیلمش، اسمی کچمش اولان. [مؤنثی مومأالیها].

مومیا { [ء] اسکی مصر- لیلرك دورلو دورلو مایعات وبهارات ایله تحنیط

ایده‌رك چورومكدن وقایه ابتدكاری انسان ویا حیوان أولوسی.

مؤنة { [ء] صیدیرمیق ایده‌جك قدر شی، زاد § زحمت، مشقت، محنت.

مؤنث { [ء] «مذكر» ك ضدی: دیشی. § (صرفده): حقیقةً وباحكماً دیشی یه دلالت ایده‌ن كله.

مونس { [ه] انسیتمكلی، آلیشمق، مونس جان.

مؤول { [ء] تأویل ایدیلمش، معنای ظاهریدن باشقه بر معنایه حمل ایدیلمش.

موهبه { [ء] بخشش، عطا، احسان.

موهوم { [ء] (وهم او اولونمش): خارجده وجودی اولمایان، موجود دینی تخیل ایدیلن شی.

مؤید { [ء] تأیید ایده‌ن، قوتله‌ندیره‌ن.

مؤید { [ء] تأیید ایدیلمش، قوتله‌ندیریلمش.

مه { [ء] «ماه»دن مخفف: آی، قمر:

مهپاره = آی پارچه‌سی.

مهتاب = آی آیدینلغی.

مهروی = آی یوزلو.

مهوار = آی كبی.

مهوش = آی كبی كوزه‌ل.

مه { [ء] «كه» ك ضدی: بویوك، عظیم. جمعی: مهان: كهان ومهان.

مهابت { [ء] هیبت، قورقونجلق.

مُهاجِر • { [ع] مهاجرت ایدن ، باشقه بر مملکته کوچن . جمعی: مهاجرین .

مُهاجَرَت { [ع] بر یردن دیکر مملکته کوچمك .

مُهاجَمه { [ع] هجوم ایتمك ، صالدیرمق . جمعی: مهاجمات = هجوملر ، صالدیرمشلر .

مَهارَت • { [ع] ماهرلك ، استادلق ، او سته لق .

مَهالِك • { [ع] مهلکه لر ، مهلکه لك جمعی: مهلکه لر .

مَهامّ { [ع] مهم لك جمعی: مهام امور = ایشلرك اهمیتلی اولانلری .

مَهبِط • { [ع] هبوط ایده جك ، اینه جك یر .

مُهتَدی { [ع] اهتدا ایدن ، مسلمان اولان .

مُهتَز { [ع] اهتزاز ایدن ، تیترین .

مُهجَه { [ع] روح ، جان .

مَهجور • { [ع] هجر اولونمش ، کندیسندن قطع الفت ایدیلمش ، ترك اولونمش

مَهد • { [ع] بشیك ، کهواره : مهد مدنیت .

مُهَذَّب • { [ع] تهذیب ایدن ، خالص و منقح قیلان: مهذب اخلاق .

مَهر • { [ع] نکاح بدلی ، کابین :

مهر معجل = اثنای عقدده « آغیرلق » تامیله ویریلن شی .

مهر موجل = طلاق ویا

وفات وقوعنده وبر بلمك اوزره أثنای عقدده تعیین اولونان پاره. نکاح آقچه‌سی.

مِهر [ء] کونش، آفتاب. § محبت، شفقت: مهربان = شفقتلی، مرحمتلی: مادر مهربان.

مَهَرَه [ء] «ماهر» ك جمعی: مهارت صاحبلری، مهارتلی اولانلر، استادلر.

مَهل [ء] ویریلن زمان، مهلت. § زمان ویرمك، تأخیر ایتمك.

مُهلَت [ء] وعده‌دن صوکرا ویریلن زمان میدان.

مُهلِك [ء] هلاك ایدن، أولدوره‌ن: مهلك برعلت.

مَهلَکه [ء] هلاك اولاجق یر، تهلکه‌لی محل.

مِهم [ء] اهمیتلی، بویوك، تأخیری جائز اولمایان شی: امور مهمه: جمعی: مهمات = عسکره لازم اولان أسلحه وجبخانه: مهمات حربیه.

مهمه = مهم اولان شی.

مَهما أمکَن [ء] هر نه که ممکن اولورسه، ممکن اولدیغی قدر.

مِهمیز [ف] حیوانی یورتمك ایچون سواری چیزمه‌لرینك أوکچه‌لرینه طاقیلان دمیر پارچه‌سی، مهمیز.

مِهمان [ء] مسافر، قونوق:

مهمانپرور = مهمان بسلهین ، مسافره حرمت واکرام ایدهن .

مهمانخانه = مسافر اقامتنه مخصوص یر، مسافر خانه .

مهماندار = (مهمان طوتان) : کندیسنه مسافر کلن . § کندیسنه بر یسی مسافر ویرلن، یاخود رسماً مسافر نزدینه مأمور تعیین ایدیلن .

مهمانواز = مسافره اعزام و اکرام ایدهن .

مهمانی = مهمانلق ، مسافرلك .

مَهْمُوز [ء] (صرف عربیده) : حروف اصلیه سندن بری همزه اولان کلمه : (قرأ ، کبی .

مُهْمَل [ع] اهمال ایدیلمش ، بوشلانمش ، حالی اوزره بیراقیلمش . § معناسز ، بر معنایه دلالت ایتمین : لفظ مهمل . § نقطه سز حرف : تاریخ مهمل .

مُهَنْدِس [ع] فن هندسه یه آشنا اولان . جمعی : مهندسین .

مَهِيب [ع] مهابتلی ، هیبتلی ، قورقوچ ، عظمتلی .

مُهَيَّا [ع] حاضرلانمش . آماده .

مُهَيْمِن (دن) [ع] (اسماء الحسنه) : قورقودن أمین ایدهن ، نگهبان .

مُهَيِّئ [ع] تهیه ایدهن ، حاضرلایان .

مِئَات [ع] « مائه » نك جمعی : یوزلر .

مَیْ { [ف] شراب ، خمر .

می ناب = خالص شراب

می آشام، میخوار = شراب ایچن .

می پرست = دائما شراب ایچن ، عادتا شرابه طاپان .

جمعی: می پرستان .

میخانه = شراب وامثالی مسکراتك صاتیلدیغی ، ایچیلدیکی یر .

مَیادین { [ه] « میدان » ك جمعی : میادین

هنر .

مَیّال { [ع] یك زیاده میل ایدن: میال هوا .

مَیامِن { [ع] « یمن » ك جمعی .

میان { [ع] اورته ، وسط § بل .§ شرقیلرك اوچنجی مصراعی .

میانجی = آرایه کیرن، توسط ایدن .

میانه { [ع] اورته، وسط، آرا: میانه سزده جریان ایدن مخابرات ...

میاه { [ع] « ماء » ك جمعی: صولر: دوران میاه .

مَیْت ، مَیِّت { [ع] أولو، أولوانسان.

جمعی: (أموات) و(موتی).

میثاق { [ع] عهد، پیمان: روز میثاق.

میح { [ع] قازیق .

مَیْخوش { [ع] طاتلیلقله أکشیلك آراسندکی لذت ، مایخوش .

مَیْدان { [ع] کنیش ، آچیق یر: میدان حرب ، میدان انتشار .

میر ٭ [ع] أمیر ، بك ، باش: میرالای. جمعی: میران :
میرمیران = بكلر بكی ٭
میراث ٭ [ع] برینك وفاتنده وارثلره قالان مال وسائره ٭
میرزا ٭ [ع] میرزاده ، بكزاده § (عنوان مخصوص): شهزاده، افندی.
میزاب ٭ [ع] أولوق ٭
میزان ٭ [ع] ترازو ٭ § حساب عملیاتنك دوغرو اولوب اولمادیغنی آكلامق ایچون یاپیلان حساب ٭ § (علم نجومده): (منطقة البروج) دائره سی اوزرنده بر برجك اسمی ٭
میزان الحراره = حرارتك درجه سنی بیلدیرمك آلت ، ترمومتره ٭
میزان الهوا = هوانك درجهٔ تضیقنی بیلدیرمك آلت ، بارومتره ٭
میزبان ٭ [ع] مسافری اطعام ایدن ، خانه صاحبی ٭
میسر ٭ [ع] تیسیر ایدن ، قولایلقله حصوله كتیرمك ٭
میسّر ٭ [ع] تیسیر ایدیلمش ، قولایلقله حصوله كتیریلمش ٭
میسره ٭ [ع] «میمنه» نك مقابلی : حربده قوماندانك صول طرفنده بولونان قسم ، صول جناح ٭
مدس ٭ [از] قیز ، مادموازل ٭

میسیونر { [ء] دین نشرینه مأمور راهب ، داعی .

میش { [ء] قویون : میشین = دباغت اولو غمش قویون دریسی ، مشین .

میعاد { [ء] وعد اولونان زمان ویامکان .

میقات { [ء] رایش ایچون تعیین اولونان وقت ، هنگام .

میقادو { [فر] ژاپونیا ایمپراطورینك عنوانی .

میقروب { [ء] آنجاق « خرده بین » ایله کورولهبیلن غایت کوچوك حیوان : قوله را میقروبی .

میکانیك { [ء] مخلوقاتك تحصیل ارزاقنه من طرف الله مأمور اولان ملك .

میل { [ء] أکیلمك ، أگیلمه . § محبت ، خواهش ، توجه .

میل { [ء] معروف مسافه اولچوسی . § کوزه سرمه چکمه یه مخصوص بر آلت .

میلاد { [ء] (معنای أصلی) : زمان ولادت . § (معنای مستعمل) : حضرت عیسانك دوغدیغی زمان : میلاد عیسی .

میلان { [ء] أکیلمك ، میل ایتمك § میل کوسته رمه ، محبت ، خواهش : میلان قلب .

مِلْيَارْ [ع] بيك ميليون .

مِلْيُونْ [ع] بيك كره بيك .

مَيْمَنَتْ [ع] «نحس» ك ضدى : يمنليلك ، اوغورلولق .

مَيْمَنَه [ع] «ميسره» نك مقابلى : حربده قوماندانك صاغ جهتنده بولونان قسم ، صاغ جناح .

مَيْمُونْ [ع] ميمنتلى ، اوغورلى ، مبارك .

مَيْمُونْ [ع] معروف حيوان ، تسناس .

مِينَا [ع] پشيل ياخود لاجورد رنكنده خالص صيرچه ، مينه . § شراب شيشه‌سى .

مِينُو [ف] آسمان ، جنت .

مِيوَه [ع] يمش ، ميوه : ميوهٔ دل = (كوكل يمشى) : أولاد .

ن

ن [ع] حروف عربيه‌نك يكرمى سكزنجيسى .

نَ [ف] أدات نفى : خدا - نكرده = أللهٔ ايتمه‌سين .

نا [ف] سلب و نفى أداتى : نا اميد = اميدسز ، مأيوس .

نا اهل = اهل اولمايان ،

اهلیتسز.

نابجا، نابمحل = یرنده اولمایان، مناسبتسز.

نادید = کورومه‌ین، کوزوکمز اولان، غائب اولان.

نابکار = ایشه یارامان، بوش § خایلاز، یارامان.

نابموسم = موسمنده، زمانده اولمایان، وقتسز.

نابود = اولمایان، یوق اولان، یوق، معدوم.

نابینا = کورمه‌ین، کور، أعمی.

ناپاك = پاك اولمایان، پیس، مردار.

ناپسندیده = بکه‌نیلمه‌مش، غیرمقبول.

ناپیدا = بللی اولمایان، بللیسز.

ناتراشیده = تراش ایدیلمه‌مش، یونتولمامش. § تربیه ایدیلمه‌مش، خام.

ناتمام = تمام دکل، بیتمه‌مش، نقصان.

ناتوان = توانسز، قوتسز، عاجز، خفیف.

ناجسبان = لایق اولمایان، یاقیشمایان.

ناچار = چاره‌سز، مجبور، مضطر: چارناچار = ایستر ایسته‌مز.

ناچیز = هیچ حکمنده اولان:

ناچیزانه = ناچیزجه‌سنه.

ناحق = حق دکل، حق وانصافه مغایر.

ناخشنود = خشنود اولمایان، غیرممنون.

ناخواه = ایسته‌میه‌رك، زورا کی : خواه ناخواه، ایستر ایسته‌مز .

ناخوش = خوش دکل، بد ، کریه .

نادان = بیلمه‌ین ، جاهل :

نادانی = جاهللك .

نارفته = کیدیلمه‌مش : ره‌نارفته = کیدیلمه‌مش یول .

ناروا = روا دکل ، غیر لایق ، یاقیشماز .

ناساز = اویغونسز، مخالف : طالع ناساز .

ناسزا = سزا دکل، غیر مناسب ، یاقیشماز .

ناشاد = شاد دکل ، محزون ، مکدر .

ناشکیب = صبرسز، صبر وتحمل قالمامش : ناشکیبانه = ناشکیبجه - سنه .

ناشناس = طانیمایان، بیلمه‌ین : حد ناشناس = حدینی بیلمه‌ین : نعمت ناشناس = نعمتی أبیلکی طانیمایان ، ناشکور .

ناشنیده = ایشیدیلمه‌مش ، أمثالسز .

ناصواب = صواب دکل ، یاکلیش .

ناکام = نائل کام اولمایان ، محروم .

ناکاه، ناگه = وقتسز، وقتنده اولمایان . § آنسزین، بردنبره .

ناکس = انسان

اولمایان ؛ انسانیتسز ، آلچاق، نامرد § خسیس، جری . [غلط اولارق استعمالی: نه کیس]: ناکسانه = ناکسجه سنه .

ناکهان = آنسز ، غیرمترقب : ناکهانی = آنسز ، آنسز اولارق .

نالایق = لایق اولمایان، غیر مناسب .

نامبارك = مبارك اولمایان، اوغورسز، مشئوم

نامتناهی = متناهی اولمایان ، صوکی ، اوجی ، نهایتی کلمه‌ین : نامتناهی اشارتی = علم جبرده نهایی کلیار کمیات ایچون قوللانیلان شو اشارت : (∞)

نامحدود = اولمایان ، حدی، حدودی بولونمایان: صوکسز، پایانسز، کنارسز.

نامحرم = محرم اولمایان (قادین ویا ارکك)

نامرد = مرد اولمایان، انسانیتسز، آلچاق. نامردانه نامردجه سنه. نامردی = نامردلك .

نامرضی = رضایه موافق دکل، غیر مقبول.

نامزاج = مزاجی یرنده اولمایان ، کیفسز، خسته.

نامسموع = ایشیدیلمه‌مش . قولاق آصیلمامش، دیکله‌نه‌مش ، غیرمقبول .

نامعدود = تعداد اولونماز، صاییلماز .

نامعقول = معقول اولمایان، عقله موافق اولمایان، صاچمه .

نا معلوم = معلوم اولمایان ، بیلینمه‌ین .

نا موزون = موزون دکل ، وزنسز .

ناهموار = دوزگون دکل ، أکری ، میخنی .

نایاب = بولونماز : قعر نایاب دریا .

ناب ۱ { [ع] خالص ، صاف : لعل ناب = صاف شراب .

ناب ۲ { [ع] کرپك دیشی . جمی : انیاب .

نابت { [ع] یردن بیتن ، نما بولان .

خدایی نابت = کندی کندینه بیتن : خدایی نابت آغاجلر . . . § کندی کندینه یه‌تیشن : خدایی نابت شاعرلر . . .

ناجی { [ع] نجات بولان ، قورتولان .

ناحیه { [ع] یان ، طرف ، جهت . § ملکیه تشکیلاتنده بر مدیرك اداره‌سی تحتنده بولونان اراضی : ناحیه مدیری . جمی : نواحی .

ناخن { [ف] طیرناق .

نادر { [ع] ندرتلی ، آز بولونان ، آزشی ، آز .

نادره = نادر اولان شی :

نادره‌دان = عالم ، ظریف .

نادره‌سنج = ظریف ، نکته‌شناس .

نادم { [ع] ندامت ایده‌ن ، پشیمان اولان :

نادمانه = نادمجه‌سنه .

نادی [ع] ندا ایده‌ن، هایقیران چاغیران.

نار [ع] اود، آتش: نار جهنم، نارجحیم

ناز [ف] شیوه، استغنا: ناز واستغنا.

نازك [ف] رقیق، اینجه: نازك سوز. § نزاکتلی، ظریف، ملتفت، مکرم: نازك برذات.

نازل [ع] نزول ایده‌ن، اینن.

نازنین [ف] نازلی، مستغنی. § نازك اندراملی، لطیف، کوزه‌ل یارادیلیشلی.

ناس [ع] انسانلر، آداملر.

ناسوت [ع] (لاهوت)ك مقابلی: مادی وجسمانی عالم، دنیا: عالم ناسوت.

ناشر [ع] نشر ایده‌ن، صاچان، طاغیدان: طابع وناشری...

ناشی [ع] نشأت ایده‌ن، أیله‌ری کلن، طولایی: چالیشمادیغندن ناشی...

ناصب [ع] [نحو عربیده]: نصب ایده‌ن، کلمه‌نك آخرینی اوستون او- قوتان: حرف ناصب جمعی: نواصب: نواصب وجوازمدن خالی فعل مضارع...

ناصح [ع] نصیحت ایدن، اوکوت ویره‌ن. ناصحانه = ناصحجه سنه.

ناصر [ع] نصرت أیله‌ین، یاردیم ایده‌ن. جمعی: ناصرین.

ناصیه [ع] قاشلردن صاچلرك بیتدیکی یره قدر اولان قسم، آلین،

جبین : ناصیهٔ حال = چهره گوسته‌ریشی، سیما : ناصیهٔ حالندن بللی که ...

ناصیه سای = آلتنی یره سوره‌ن : ناصیه سای تعظیم ...

ناطِر، ناطُور { [ع] حمام خدمتجیسی

ناطِق { [ع] نطق ایده‌ن، سویله‌ین . § دوشونوب سویله‌ین ، ادراك وتفکر ایده‌ن: حیوان ناطق = انسان § بیان وافاده ایده‌ن: شوقدر پاره پوره‌جم اولدیغنی ناطق برسند ...

ناطقه = (اسم اولورسه) : انسانده دوشونوب سویله‌مك خاصه‌سی : قوهٔ ناطقه . § (کذا اسم اولورسه) : فصاحتله ، طلاقتله سوز سویله‌مك قوتی، نطق وقلق ، طلاقت لسان . § (صفت اولورسه): «ناطق»ك مؤنثی: دوشونوب سویله‌ین ، ادراك ایده‌ن : نفس ناطقه .

ناطقه پرداز = طلاقت لسان صاحبی ، بلیغ ، نطوق .

ناظِر { [ع] نظر ایده‌ن، باقان، کوزه‌دن: کوزلرم سکا ناظردر ! § نظارتی اولان ، متوجه بولونان : مکتبك ده کیزه ناظر بر اوطه‌سی ... § نظارت ایده‌ن، برنظارتك امور ومعاملاتنه باقان ادك بویوك مأمور : پوسته ، تلغراف وتلفون ناظری .

ناظم { [ع] نظم ایدەن ، دیزەن ، ترتیب وتنظیم ایدەن. § ألفاظی ، کلماتی تنظیم ایدەن ، منظومه ، شعر یازان .

ناعم { [ع] لطیف یومو شاق شی مؤنثی : ناعمه . حیوانات ناعمه : تی یمو شاق حیوانلر : سومو کلی بوجك وانشالی کبی .

ناعوره { [ع] باغچه ـ ه دولابی .

نافذ { [ع] نفوذ ایدەن ، ایشلەین ، اوتەسنه کچن :
نافذ الکلم = سوزی کچن ، امری نفوذ ایدەن .
نافذیت = نافذلك .

نافع { [ع] (أسماء حسنادن) : نفع ، فائدەو پرەن ، الله : عبدالنافع § نفعلی ، فائدەلی ، مفید : نافع بر کتاب .

نافی { [ع] نفی ایدەن ، کیدیرن .

ناقه { [ع] دیشی دەوه .

ناقص { [ع] « تام » ك ضدی : نقصانلی اکسیك ، ناتمام . § (حساب وجبرده) : شواشارت : (—)

ناقض { [ع] نقض ایدەن ، بوزان .

ناقل { [ع] نقل ایدەن ، بر بردن باشقه بر یره کوتورەن ، طاشیبان . § روایت ایدەن ، راوی . فارسی جمی : ناقلان : راویان أخبار وناقلان روزکار شویله روایت ایدەرلرکه ...

ناقوس { [ع] کلیساچانی ، چان : طنینکاه

ناقوس = ناقوسك طنين أندازاولديغى ير ، خيرپستيان مملكتى .

ناكْ { [ف](أدات اتصاف): « لى ، لو » معناسنده: غمناك = غملى ؛ دردناك = دردلى ؛ فرحناك = فرحلى ؛ سوزناك = آجيقلى .

نالانْ { [ف] ناله ايدن ، ايكلين : نالان وگريان ...

نالِشْ { [ف] « ناليدن = ايكلمك » مصدرندن حاصل مصدر: ايكلمه ، ايكلميش : نالش عندليب .

نالهَ { [ف] ايكيلتى ، أنين: نالهٔ عندليب ، نالهٔ قلب .

نامْ { [ف] آد ، اسم . § شهرت وشان : نام آلمق ، نام قازانمق ...

نام آور ، نامور = گوزه‌ل آدى چيقمش ، مشهور ، شهرتلى ؛ آدلى ، صانلى : شاعر نامور .

نامدار = ناملى ، نام صاحبى ، مشهور : غازىٔ نامدار .

نام مستعار = (استعاره ايديلمش ، أگرچه‌ى اولارق طاقيلمش آد): ساخته اسم .

نامهَ { [ف] مكتوب: نامهٔ محبت . § كتاب: شهنامه . § فرمان ، بويورولدى : نامهٔ همايون .

نامهٔ چهارم = (دردنجى كتاب) : قرآن .

نامى { [ع] نشو ونما بولان ، بويوين ، آرتان .

ناميه = حيوانان ونبا

تاتده نما بولنق ، بويومك وآرتمق قوتى : قوة نامیه.

نان ﴿ [ف] أكمك ، خبز: نان عزيز .

نان پاره = أكمك پارچه‌سى .

نانكور = يه‌دیكى أكمكك قدرينى بيلمه‌ين ، شكرينى أدا ايتمه‌ين ، كافر نعمت . [غلطى : نامكور]

ناودان ﴿ [ف] اولوق ، ميزاب : ناودان خامه = قلم اولوغى .

ناوك ﴿ [ع] اوق ، تير : ناوك مژكان :

ناوك قلب = (گوكل اوفى): درون دلدن چكيلن آه .

ناهق ﴿ [ع] آكيران : حيوان ناهق = آكيران حيوان: أشك .

ناهى ﴿ [ع] « آمر »ك مقابلى: نهى ايده‌ن ، منع أيله‌ين .

ناهيد ﴿ [ف] « زهره » بيلدزى .

نای ﴿ [ف] قاميش ، ساز : نى نكنناى = غايت دارير . § قاميشدن ياپيلان معروف محرق سسلى دودوك ، نى .

نائب ﴿ [ع] نوبت بكله‌ين . § وكيل ، قائمقام: نائب سلطنت . § شريعت محكمه‌لرنده پادشاه نامنه وكالةً حاكملك ايده‌ن كيمسه ، حاكم وكيلى . جمعى: نواب : مكتب نواب .

نائره ﴿ [ع] آتش ، صيجاق ، قلق ، حرارت : نائرهٔ حرب .

نائم { [ه] اویویان ، خوابیده .

نباء { [ء] خبر : نباء عظیم = بویوك خبر .

نبات { [ء] یردن بیتن هر شی : اوت آغاج ، جیچك گبی . جمعی : نباتات .
نباتی = نباته منسوب ، أصلی نبات اولان : أدویهٔ نباتیه = نباتاتدن یاپیلان علاجلر .

نبّاش { [ء] کفن صو یوجی .

نباهت { [ء] شرف ، شان وشهرت . § شرف وشان صاحبی اولمه .

نبذه { [ء] آز شی ، پارچه : برنبذه جك معلومات ...

نبرد { [ة] جنك ، محاربه ، قتال .

نبض { [ء] دامار آتمق ، § دامارك آتدیغی طویولان یر ، بیلکلك آلت طرفی :
نبض کیر = مزاجه گوره سوز سویلهین .

نبضان { [ء] دامار آتمق .

نبوت { [ء] نبیلك ، پیغمبرلك : دعوای نبوت = پیغمبرلك دعواسی .

نبی { [ء] جناب حقك انسانلره گوندهردیگی ذات ، پیغمبر . جمعی : أنبیاء : أنبیای عظام .
نبوی = نبی یه منسوب : حدیث نبوی . أحادیث نبویه .

نَبِيلٌ { [ء] عالم ، فاضل آدام .

نَتَائِجُ { [ء] « نتيجه »نك جمعی: نتايج أحوال.

نَتْفٌ { [ء] يولمق .

نَتْنٌ { [ء] فنا قوقمق ، تعفن ايتمك .

نَتِيجَه { [ء] برشيدن چيقاريلان ، حاصل ايديلن شی ، برشيدك صوكنده حصوله كلن شی ، صوك .

نِثَارٌ { [ء] صاچمق ، طاغيتمق : پرتو نثار = ضيا صاچان . § احسان واعطا ايتمك .

نَثْرٌ { [ء] صاچمق ، طاغيتمق . § « نظم »ك مقابلی : طاغينيق ، وزنسز ، قافيه‌سز سوز .

نَجَابَتْ { [ء] نجيبلك ، أصالت ، أصل ونسلی تميز اولمه . § گوزل خويلولق .

نَجَاتْ { [ء] قورتولق . § قورتولمه ، قورتولوش .

نَجَاسَتْ { [ء] پيسلك .

نَجَاشِي { [ء] حبش حكمدارينك عنوانی .

نَجْدَتْ { [ء] شجيعلك ، بهادرلق .

نَجِسْ ، نَجْسْ { [ء] « طاهر »ك ضدی : پيس ، مردار .

نَجَفْ { [ء] برجنس قيمتلی وبلوری طاش : نجف طاشی .

نَجْلْ { [ء] چوجوق ، اولاد : نجل نجيب = أصيل أولاد .

نَجم • { [ء] یلدیز، کوکب. جمعی: (انجم) و (نجوم): انجم بی شمار، نجوم زاهره.

نَجیب • { [ء] نجابتلی، صویه ممیز، نسلی پاك، أصیل. § کوزه‌ل خویلو، کریم، سرد.

نحاس • { [ء] باقیر.

نَحافَت • { [ء] نحیفلك، آریقلق، ضعیفلك: نحافت بدن.

نَحت • { [ء] یونمق، یونتمق: صنعت نحت.

نَحر • { [ء] بوغاز § بوغاز-لامق: یوم النحر = (حاجیلرك قربان کسدکلری گون): ذی الحجه‌نك اونجی گونی.

نَحریر • { [ء] عالم، عاقل، واقف حقایق.

نَحس • { [ء] «سعد»ك ضدی: اوغسور سزلك، یمن سزلك. § اوغورسز، یمنسز.

نَحل • { [ء] بال آریسی.

نَحو • { [ء] طرف، جهت. جمعی: أنحاء: أنحای صحرا = چوللك، اووانك أطراف وأکنافی § لسانك تراکیب تامه‌سی مرکباتدن بحث ایده‌ن علم: صرف ونحو. نحوی = نحوه منسوب. § علم نحوعالمی. جمعی: نحویون.

نُحوست • { [ء] اوغورسزلق: نحوست طالع.

نَحیف • { [ء] نحافتلی، آریق، ضعیف.

نُخبَه • { [ء] سچیلمش، منتخب، گزیده: نخبهٔ آمال = أملرك منتخبی.

نُحسْتِين {[ف] برنجی، ایلك.

نَخْل ، نَخِيل {[ء] خرما آغاجی:

نخلزار، نخلستان = خرما اق. § آغاجلق، فدانلق.

نخل روان = اسکیدن موم و گوموشدن آغاج دالی شکلنده یاپیلمش رق کاغذ اوکنده گوتوریلن شی.

نَخْوَت {[ء] بویوکلنمك، تعظم، تکبر، عظمت طاسلامه.

نِدا {[ء] چاغیرق، باغیرمق § سس، صوت:

أدات ندا = دعوت ویاخطابی گوسترن لفظ: «أی، یا، هی...» گبی.

نَدامَت {[ء] نادم اولمق، پشیمانلق کتیرمك.

§ نادم اولمه، پشیمانلق.

نَدْرَت {[ء] نادرلك، آزلق، آزبولونمه، قلت.

نَدَم {[ء] پشیمان اولمق. § پشیمانلق.

نُدَماء {[ء] «ندیم» ك جمعی: برلکده اوطوروب صحبت ایده نلر، مصاحبلر، همدملر: ندمای پادشاهی.

نَدْوَه {[ء] مشورت، مشاوره، مذاکره: دارالندوه = (مشورت یری): پیغمبریمزك اجداد ندن «قصی» طرفندن مکه ده انشا اولونان مشورت یری اتخاذ اولونان بنا.

نَدِيم {[ء] برلکده اوطوروب مصاحبت

ایده‌ن، مصاحب، همدم. مؤنثی: ندیمه. جمعی: ندماء.

نَذْر ٭ [ع] الله ایچون بر عبادتك اجراسنه، مثلا نماز قیلمه‌یه، قربان کسمه‌یه عهد ایتمك. § (علی الاطلاق): بر شیئی کندی نفسنه واجب قیلمق.

نَذِیر ٭ [ع] «بشیر» ك مقابلی: بر شیئك قورقونجلو اولدیغنی خبر ویره‌رك قورقودان.

نَرْه [ع] أرکك مذکر: شیر نر = ارکك آرسلان.

نَرْخ [ع] رسماً قونولان فیأت مقطوع بهاء، نارق: اکمك نرخی.

نَرْدُبَان [ع] صعد یوه‌ن.

نَرْگِس ٭ [ه] معروف صاری رنکلی چیچك (غلطی: نارکیز).

نَرْم [ف] یومشاق، ملایم: نرمی = یومشاقلغی، ملایمت.

نَرِیمان ٭ [ف] شجیع، بهادر آدام، پهلوان.

نِزار ٭ [ف] آریق، ضعیف، زبون: جسم نزار.

نِزاع [ع] چکیشمك، بربرینه خصومت ایلهمك. غوغا ایتمك.

نَزاکَت ٭ [ع] (فارسی «نازك» کلمه‌سندن اوبدورولمش بر کلمه): نازکلك. اینجه‌لك. ظریفلك: نزاکت بدن، نزاکت افاده.

نَزاهَت ٭ [ع] تنزهلك، فالقدن، عیبدن اوزاقلق، تمیزلك پاکلك:

نزاهت افاده .

نَزْد { [ء] یان ، عند : نزدمده بولونان کتاب ...

نَزْع { [ء] چکوب آلمق ، سوکوب چیقارمق .

نَزْغ { [ء] افساد ایتمك ، فساد چیقارمق .

نَزْف { [ء] قان آقمق . § قان آقمه ، قانامه .

نَزْلَه { [ء] زکام علتی ، صوغوق آلغینلغندن حاصل اولان معروف خسته لق .

نُزُول { [ء] قونمق ، اینمك ، یوقاریدن آشاغی یه اینمك . § اینمه ، اینمه علتی ، فلج .

نُزْهَت { [ء] سرور ، زینت وطراوت § تفرج ، نزهتگاه = تفرج یری ، مسیره : نزهتگاه معنی ، نزهتگاه خیال .

نَزِیه { [ء] نزاهتلی ، پاك ، نمیز : نزیه بر افاده ، اسلوب نزیه .

نِژَاد { [ف] اصل ، نسل ، حسب : نژادا کرم § طبیعت ، جبلت : عالی نژاد .

نِسَاء { [ء] قادینلر ، نسوان : طائفهٔ نساء = قادین طائفه سی .

نَسَّاج { [ء] نسج ایدن ، قماش و البسه طوقویان ، طوقومه جی .

نَسَب { [ء] بر انسانك منسوب اولدیغی نسل ، نژاد : عالی نسب .

نِسْبَت { [ء] قرابت ، خصملق . § مناسبت ، تعلق . § بر

شیئی دیکر شی ایله مقایسه ایتمه : نسبت وتناسب .

نَسْرِين { [ن] آغستوس کلی . یبانی کل . § کالمك کلستان .

نَسِيج { [ء] دوقومق ، أورمك .

نَسْخ { [ء] بر شیئی ازاله ایتمك ، حکمی ابطال أیلهمك . § کتاب یازمق . § معروف ثلثه بکزه ریازی .

نُسَخ { [ء] « نسخه » نك جمعی : نسخ موجوده

نُسْخَه { [ه] یازیلی شی § کتاب ، غزته وسائر ثره نك برقطه صورتی : نسخه سی اون پاره در . § اوزه رنده دعا یازیلی کاغد ، موصقه .

نَسْر { [ه] قارتال ویا آق بابا :

نسر طائر = [اوچان قارتال] : (عقاب) ده نیلن بیلدیز ...

نَسْرِين { [ف] وان کلی ، مصر کلی .

نَسْطُور { [ء] حضرت عیسانك سماواته صعودندن صوکرا خیر یستیا نلق عالمنده برمذهب اختراع ایدهن مجتهد :

نسطوری = نسطوره منسوب ، نسطورك مذهبنه سلوك ایتمش اولان کیمسه .

نُسْغ { [ء] نباتاتك کوکلری طرفندن طوپراقدن مص اولونارق أليـاف آراسندن نباتك هر جهتنه صعود وانتشار ایدهن صو : نسغ صاعد ، نسغ نازك .

نَسَق { [ء] دستور § ترتیب ، تنظیم

ایتمك . § ترتیب ، تنظیم :
نسقساز = نسق ایدوز ،
ترتیب وتنظیم ایلین .
یکنسق = برترتیبده ،
برطرزده ، مطرد .
نَسْل { [ء] دول ، ذریت :
نسل نجیب ...
جمعی : أنسال .
نَسْناس { [ء] بایمون .
نِسْوان { [ء] قاعده خارجنده اولارق
« امراء »نك جمعی : قادینلر :
تجمل نسوان = قادینلرك
سوسله تمسی .
نَسی { [ء] اونودولش ،
خاطردن چیقمش :
نسیاً منسیاً = بوسبوتون اونودولمش ، تمامیله خاطردن چیقاریلمش .
نِسْیان { [ء] اونوتمق ،
فراموش ایتمك . §
اونوتمه ، اونوتقانلق .
نَسیب { [ء] نسلی ، صویی
تمیز ، أصیل .
نَسیس { [ء] بدنده قالان
بقیهٔ روح . §
صوك نفس ، نفس واپسین .
نَسیم { [ء] روزکارك
پك خفیف ولطیف
صورتده أسمه‌سی : نسیم
صبا . § خفیف ولطیف
روزکار : نسیم صبح .
نَشْأَت { [ء] پیدا اولمق ،
ظهور ایتمك ،
حدوث أیلهمك ، چیقمق .
نَشاط { [ء] سرور ،
انشراح ، شادلق ،
شنللك :
نشاط آور = نشاط
گتیره‌ن .

نِشان ﴿[ء] علامت، أثر § هدف، اوق وياتوفك نشانه‌سی. § دولت وملته خدمات حسنه‌ده بولونانلره حکومتلرطرفندن ویریلن علامت افتخار: نشان عثمانی.

نِشتَر ﴿[فا] «بیشتر» دن مخفف.

نَشر ﴿[ء] یایمق، آچمق، طاغیتمق، صاچمق.

نشریات = غزته‌لرایله نشر اولونان شیلر.

نَشف ﴿[ء] صویی کندیسنه دوغرو ایچمك، مص ایتمك.

نُشور ﴿[ء] نشر ایتمك، طاغیتمق. § اولدکدن صوکرا دیریلمك: یوم النشور = قیامت کونی.

نَشوُه ﴿[ء] زیاده‌سیله نشر ایده‌ن، طاغیدان: حضور معالی نشور ...

نَشوَه ﴿[فا] سرخوشلق کیفی:

نشوه بخش = نشوه ویره‌ن.

نشوه یاب = نشوه بولان، کیفلهنن.

نشوه‌دار = نشوه‌لی.

نَشیده ﴿[ء] انشاد اولونان، بر جماعت حضورنده اوقونولان شعر. § (علی الاطلاق): شعر، منظومه:

نشیده خوان = نشیده اوقویان.

نَشیمَن ﴿[ء] اوطوره‌جق یر: نشیمن تفکرات.

§ قوش يوواسى .

نشين { [ف] نشستن = اوطورمق) مصدر دندن أمر حاضر :
مدرسه نشين = مدرسه ده اوطوران .

نص { [ء] آشكار ايتمك . § معناسنده صراحت تامه اولديغى ايچون دليل مقامنده ايراد اولونان آيت كريمه : نص ايله ثابت ... جمعى : نصوص : نصوص قرآن .

نصايح { [ء] نصيحتلر ك جمعى : اوكوتلر ، پندلر : نصايح پدرانه .

نصب { [ء] (مادى ، معنوى) : برشيئى بر يره ديكمك : نصب خيام ، نصب نكاه . § بر يره تعيين ايتمك : نصب و تعيين ... § (نحو عربيده) : كلمك آخرنده كى حرفى اوستون اوقومق : حالت نصبنده ... .

نصح { [ء] نصيحت ويرمك § نصيحت : نصح و پند .

نصر { [ء] ياردم ايتمك .

نصرانى { [ء] خير يستيان ، عيسوى ، : نصرانيت = نصرانيلك ، خير يستيانلق .

نصرت { [ء] ياردم ايتمك § ياردم ، معاونت .

نصف { [ء] بر شيئك ياريسى ، يارى ، نيم :
نصف النهار = اوكله وقتى ،

نصف اللیل = کیجه یاریسی .

نَصَفَت { [ع] انصاف ، عدالت .

نُصُوص { [ع] «نص» ك جمعی : صریح وقطعی اولان آیات کریمه : نصوص قاطعهٔ قرآن .

نَصِیب { [ع] پای ، حصه ، قسمت .

نَصِیحَت { [ع] اوکوت ، پند ، جمعی : نصایح .

نصیحت پذیر = نصیحت قبول ایدن .

نَصِیر { [ع] نصرت ایدن ، یاردیم ایدن مدد کار .

نِطَاق { [ع] (عرب قادینلرینه مخصوص برلباس) : قوطه ، کمربند .

نُطفَه { [ع] انسانك منیسی . جمعی : نطف .

نُطق { [ع] سوز سویله مك . § سوز ، لاقیردی . § برجماعته خطاباً سویله نیلن سوز ، خطبه : ایراد نطق = نطق سویله مك .

نُطُوق { [ع] اکوزه‌ل سوز سویله‌ین ، ناطقه پرداز وبلیغ اولان .

نُظَّار { [ع] «ناظر» ك جمعی .

نَظَّارَه { [ع] دوربین .

نَظَارَت { [ع] برشیئه باقمق ، نظر ایتمك : نظارتی کوزه‌ل . . . § ناظرلق . ناظر مقامی : پوسته و تلغراف

وتلفون نظارتی .

نَظافَت { [ع] نظیفلك ، تمیزلك پاكلك :

النظافه من الایمان = تمیزلك ایماندندر .

نِظام { [ع] دیزمك ، ترتیب ایتمك . § دیزی ، ترتیب . § قاعده ، قانون . جمی : نظامات .

نظامنامه = قواعد وتعلیماتی حاوی ورقه .

نَظَر { [ع] باقمق . § كوز ، نگاه : نور نظر § اصابت عین : نظر دكمك .

نظری = «عملی» نك ضدی : نظره منسوب ، عملی وتطبیقی دكل .

نظراً = بافیلیرسه ، كوره .

نظرگاه = نظرایدیلن ، بافیلان یر .

نَظم { [ع] دیزمك ، تنظیم ایتمك . § «نثر» ك ضدی : موزون ، منظوم سوز : نظم واشكال نظم .

نَظیر { [ع] بكزه ر ، اش ، مثل ، مانند :

نظیره = بر شاعرك شعرینه بكزه تمك صورتیله عین وزن وقافیه ده ترتیب اولونان منظومه ، جمی : نظائر .

نُعاس { [ع] اویوقلامه ، اعضایه رخاوت ، گه وشه كلك كلمه .

نِعال { [ع] «نعل» ك جمی : صف نعال = پابوجلق .

نَعت { [ع] برشیٔ كوزل بر صورتده وصف

ومدح ايتمك . § پيغمبريمز افنديمزك مدحنى حاوى شعر ، منظومه : نعت پيغمبرى .

نَعْرَه { [ع] هايقيرمه ، باغيرمه :

نعره زن = نعره آتان ، باغيران .

نعرهٔ مستانه = سر - خوشجه سنه نعره .

نَعْش { [ع] انسان ويا حيوان اولوسى ، جانسز جسد : نعش ظهورى .

نَعْل { [ع] حيوانك آياغنه طاقيلان دمير ، نال ؛ جمى : نعال : صف نعال .

نعلبند = حيوانلرك آياغنه نعل اوران صنعتكار ، (غلطى : نالباند .)

نَعَم { [ع] (ادات جواب) « لا » نك ضدى : اوەت : نعم ياسيدى ! لاونعم = خايرواوت .

نِعْمَه { [ع] « نعمت » نك جمى : نعم والطاف .

نَعْنَع { [ع] نانه .

نَعُوت { [ع] « نعت » نك جمى : نعوت شريفه .

نَعُوذُ بِاللّٰه { [ع] (الاهه صيغينيرز) معناسنده بر تركيب .

نَغَم { [ع] « نغمه » نك جمى :

نَغْمَه { [ع] كوزەل وآهنكلى سس : نغمهٔ بلبل .

نَفْخَه { [ع] كوزەل قوقو . § روز كارك بر كره أسمه سى . § اوفورمك .

نَفَر { [ع] برانسان . § ضابط اولمايان هر

عسکر. جمی: نفرات.

نَفْرَت ٭ { [ء] بر شیدن اورکوب چکینمك. § کریه کوروب تیکسینمك، سه ومه مك.

نَفْرِین ٭ { [ء] لعنت. استکراه، بددعا.

نَفْس ٭ { [ء] جان، روح. § انسانك کندیسی، ذاتی § بر شیئك حقیقتی: نفس الامرده .. § ایچ، ایچ طرف: نفس استانبول.

نفس اماره = طبیعت انسانیه نك دنیا لذتلرینه، حظوظاته اولان میلانك سائقی.

نفس ناطقه = روح. جان.

نفس الامر = ایشك حقیقتی، اصلی.

نفسانی = نفسه منسوب: حظوظات نفسانیه.

نَفَس ٭ { [ء] صولوق. جمی: انفاس: انفاس معدودهٔ حیات.

نَفْع ٭ { [ء] منفعت. استفاده، کار.

نَفَقَه { [ء] یه جك، رزق.

نُفُوذ ٭ { [ء] ایشله مك. اوته سنه کچمك: تحت الارض نفوذ ایده ن صولر..

نُفُوس ٭ { [ء] «نفس» نك جمی: روحلر، جانلر. § شخصلر، کیمسه لر، اهالی: تحریر نفوس.

نَفْی ٭ { [ء] بر شیئی یرندن آییرمق. § بر کیمسه یی مملکتندن آییرمق، سورمك. § (اثبات) نك

ضدی : تصدیق ایتمه‌مك ، رد ایتمك .

نَفیر ٭ [فا] فریاد، ناله § بر نوع بورو .

نَفیر ٭ [ع] انسان جماعتی : نفیر عام .

نَفیس ٭ [ع] نفاستلی ، لطیف ، مرغوب ، کوزه‌ل .

نفیسه = (اسم اولورسه) : نفیس اولان شی . جمعی : نفائس . § (صفت اولورسه) : «نفیس» ك . ؤ شی : صنایع نفیسه .

نِقاب ٭ [ع] یوزه چکیلن پرده ، حجاب .

نَقاره ، نَقّاره ٭ [فا] کوس ، داوول § اسکی موسیقی آلاتندن بری .

نَقّاش ٭ [ع] نقش ایده‌ن ، دیوارلره مختلف رنکارله اورنه‌کلر یاپان ، نقش اوسته‌سی .

نِقاط ٭ [ع] «نقطه» نك جمعی : حساب‌ده «صفر» ده‌نیلن اشارتلر : نقاط تقدیریه . § موقعلر ، یرلر : نقاط حربیه . [استعمالده «ن» اوزره‌در .]

نَقاهَت ٭ [ع] خسته لقدن یکی فور تولوب فقط هنوز ضعیف ، قوتسز اولمق حالی : دورهٔ نقاهت .

نَقد ٭ [ع] پاره ، آقچه . جمعی : نقود .

نقدینه = حاضر آقچه ، ثروت : نقدینهٔ عمر .

نِقرِپس ٭ [ع] آیاق پارماقلرنده ، طوپوقلرده ، مفصللرده

حاصل اولان برنوع شدتلی مرض ، روماتیزما .

نَقش ٭ { [ء] بر شیئی بر قاچ درلو رنك ایله سوسلهمك . § بوصورتله باپیلان شی ، اورنهك . جمی : نقوش : نقوش نفیسه . نقوش صنعتکارانه .

نقش بر آب = صو اوزهرینه یازمق ...

نقش جبین = آلین یازیسی .

نقشبند = (نقش باغلایان) ، ترسیم ایدهن) : خالق ، مصور : نقشبندی = صوفیه طریقتلرندن بری وبو طریقته منسوب کیمسه : شیخ نقشبندی .

نُقصان ٭ { [ء] ناقصلك ، اکسیکلك . § اکسیك اولان مقدار ، اکسیك .

نَقض ٭ { [ء] بوزمق : نقض عهد = وبرپلن سوزی ، ایدیلن عهدی بوزمق .

نُقطَه { [ء] شواشارت : [٠] § (هندسه ده) : ابعاد ثلاثهدن هیچ برینی حاوی اولمایان شی : خط نقطهلردن ترکب ایدهرك § موقع ، محل ، یر : مهم بر نقطه . جمی : نقاط .

نَقل ٭ { [ء] برشیئی یرندن قلدیروب باشقه بر یره کوتورمك ، طاشیمق : قابل نقل = نقل اولونه بیلیر . § روایت ، حکایه ایتمك : بزه نقل ایتدیکی حکایهلر ... § روایت حکایه .

جمعی : نقول .

نقلیات = نقل اولونان شیلر، مواد منقوله: شمندوفر نقلیاتی .

نقلاً = نقل صورتیله، نقل ایدهرك .

نُقُود ٥ { [ع] « نقد » ك جمعی : پارهلر، آقچهلر .

نُقُول ٥ { [ع] « نقل » ك جمعی : حکایهلر، روایتلر .

نَقّی { [ع] پاك، خالص .

نَقیب ٥ { [ع] بر جماعتك احوالنه نظارت ایدهن بویوك ذات: نقیب الأشراف .

نَقیصه { [ع] ناقصلك، اکسیکلك، قصور، عیب : جمعی : نقائص .

نَقیض ٥ { [ع] نقض ایدهن، بوزان .

نِکات ٥ { [ع] « نکته » نك جمعی : هر کسك آکلایامدیغی قاپالی کوزهل وظریفانه سوزلر .

نِکاح ٥ { [ع] ازدواجده کی معاملهٔ شرعیه: عقد نکاح .

نِگار ٥ { [ف] نقش، رسم. § معشوقه، محبوبه.

نِگاه ٥ { [ف] باقیش، نظر: نگاه مخمور .

نگاهبان = کوزجی، بکجی، محافظ .

نَکبَت ٥ { [ع] مصیبت، بلا : دار نکبت .

نُکته { [ع] هر کسك آکلایامادیغی قاپالی وظریفانه کوزهل سوز . جمعی: نکات .

نکته پرداز = نکته سویلین، ظریف.
نکته دان = نکته بیلن.
نکته شناس = نکته آکلایان.

نِگَرانْ {[ف] باقان، باقیجی.

نَکْرَه {[ع] (معرفه) نك ضدی: (نحوده): دلالت مخصوصه‌سی مجهول اولان اسم.

نُکس {[ع] علت کری تپمك.

نِگو، نیگو {[ف] أیی.

نُکُول {[ع] بر شیدن، مثلا سوزندن کری دونمك، رجوع و امتناع ایتمك: یمیندن نکول.

نِگون {[ف] آلت اوست اولمش، ترسنه دونمش: سر نکون = باشی آشاغی اولمش.

نَکیر {[ع] «معروف» ك ضدی: بیلینمه‌ین شی. § سؤال ملکلرندن بری: منکر ونکیر..

نِگین {[ف] یوزوك، خاتم.

نَم {[ع] یاشلق، رطوبت: نمناك = نملی، راطب، یاش:
شبنم = چیك، ژاله.

نُما {[ف] (نمودن = کوسته‌رمك) مصدرندن امر حاضر:
بدایع نما = بدیعه‌لر کوسته‌رن.

نَمّام {[ع] آرتمق، زیاده له‌شمك، برکتله‌نمك. § بویومك: نشو ونما. § کثیر، فائض.

نَماز { [ف] بش وقتده ادا ایدیلن معروف عبادت، صلات:
نماز کاه = نمازقیلینان آچیق وکنیش محل.
بانك نماز = اذان.

نُمایان { [ه] کورونن، ظاهر و آشکار اولان.

نمایش { [ف] کوسته ریش، ساخته کوسته ریش: اظهار نمایش...

نَمَك { [ه] طوز: نان ونمك = طوز وأکمك.

نَمَل { [ع] قارنجه، مور.

نمو { [ه] برکسلهنمك، آرتمق، چوغالمق.
§ بویومك، نما بولمق: نمو أشجار.

نمود { [ع] (نمودن = کوسترمك) مصدر. رندن مشتق: کرم نمود = کرم کوسته رن.

نموده { [ع] کوسته ریلمش، اظهار اولونمش.

نمودَج { [ع] نمونه، نموده.

نمودار { [ه] نمایان، ظاهر، آشکار.

نمودن { [ع] (نمودن = کوسته رمك) مصدر. رندن مشتق: مکارم نمون = مکارم کوسته رن.

نمونه { [ع] أورنهك، مثال، موسته ره: نمونهٔ امتثال، نمونهٔ ظرافت.

نمیقه { [ع] یازیلمش شی، مکتوب.

ننك { [ع] عار، حیا، شرم.

نو { [ف] یکی ، جدید : طرز نو = یکی اصول .

نونیاز = ایشه یکی باشلایان ، مبتدی .

نوبهار = ایلك بهار .

نو پیدا = یکی پیدا اولان ، یکی بلیرمن .

نوجوان = یکی یه تیشمش ده لیقانلی ، تازه ، کنج .

نوخیز = یکی یه تیشمش ، تازه : نهال نوخیز .

نورس ، نورسته = یکی یه تیشمش ، تازه .

نورسیده = یکی ایر - یشمش ، تازه ، کنج ، جمی : نورسیدکان : نورسیدکان ادبا .

نوروز = (یکی کون) کوانشك حمل برجنه تحویل ایتدیکی کون .

نوزاد = یکی دوغمش . یکی دوغان :

طفل نوزاد = یکی دوغمش چوجوق .

نوشکفته = یکی آچیلمش : غنچهٔ نوشکفته .

نوعروس = یکی کلین .

نونهال = یکی ، تازه فدان . جمی : نونهالان .

نوهوس = یکی هوسلی . جمی : نوهوسان ، نوهوسان ادب .

نوا ـی { [ع] نغمه ، آواز : نوای محرق ، نوای عندلیب . § آزیق ، ذخیره :

بی نوا = رزقسز ، فقیر .

نُوّاب ٠ [ع] «نائب» ك جمعی : شریعت محکمه‌لرنده خلیفهٔ مسلمینك وکیلی صفتیله اجرای حکم ایده‌نلر ، حاکم وکیللری : مکتب نواب .

نَوات [ع] خرماچکیرده‌کی ، چکیرده‌ك .

نَواحی [ع] «ناحیه» ك جمعی : طرفلر ، جهتلر ، مملکتلر .

نَوادِر [ع] «نادره» نك جمعی : آزبولونان شیلر : نوادرالکلم .

نَوازِل [ع] «نازله» نك جمعی .

نَوازِش ٠ [ع] اوقشامه ، سه‌ومه . § لطف وعنایت ، التفات : نوازشکار = ملتفت ، عنایتپرور .

نَواصی [ع] «ناصیه» نك جمعی : آلینلر : بالنواصی والاقدام .

نَوافِل [ع] «نافله» نك جمعی : نافله نمازلر .

نَواهی [ع] «نهی» ك جمعی و«اوامر» ك ضدی : أوامر ونواهی .

نَوبَت ٠ [ع] أسکیدن پادشاه‌سرایلرنده معین وقتلرده چالینان شی . § صیرا ، مناوبه ایله بکله‌نیلن مدت معینه § کره ، دفعه .

نَوبَر ٠ [ع] ترفنده‌یمش ، چیچك .

نَوحَه ٠ [ع] بوکسه‌ك سسله آغلامق ، فریاد وفغان : نوحهٔ ماتم . جمعی : نوحات .

نُور ٠ [ع] «ظلمت» ك ضدی : آیدینلق ،

روشنلك : نور قمر ، جمعی: أنوار : أنوار خدا .

تثنیه‌سی : نورین : ذوالنورین = (ایکی نور صاحبی) : پیغمبریمزك ایکی کریمه‌سنی تزوج ایتمش اولان حضرت عثمان .

نور افشان، نورفشان، نور پاش = نورصاچان.

نورانی = نورلی، پارلاق، روشن : نورانی بر چهره

§ نوره منسوب .

نورانیت = نورانیلك: نورانیت جبین .

نَوْرد [ف] (مادی ، معنوی) [نوردیدن = طی ایتمك] مصدرندن مشتق: فضانورد = فضاده، جو هواده طی مکان ایده‌ن .

صحرانورد = صحرا ده کیده‌ن.

رهنورد = یول قطع ایده‌ن، یولجی.

نوش [ف] ایچمه: نوش جام = قدح ایچمه.

§ (نوشیدن = ایچمك) مصدرندن امر حاضر: باده نوش = باده ایچن.

نَوْشادُور [ف] نیشادیر.

نُوشته [ف] یازیلمش ، مکتوب.

نُوشدارُو [ف] تیریاق ، پان زهر.

نُوشین [ف] لذتلی، لذیذ، لطیف : خواب نوشین .

نَوع [ع] دورلو، کونه، چشید ، قسم: نوع بشر = انسان قسمی . جمعی: انواع.

نوعاً = نوع جهتیله.

نَوك [ف] برشیئك اوجی، سیودی طرفی: نوك خامه = قلمك اوجی.

نول [ف] واپور اجرتی، ناولون.

نَوم [ع] اویقو، خواب: حالت نوم = اویقو حالی.

نَومید [ف] ناامید، امید سز، مایوس: نومید صلاح، نومیدافات.

نون [ع] «ن» حرفنك اسمی. § بالیق: ذوالنون = حضرت یونس.

نُوید [ف] کوزمل خبر، مژده، بشارت. نوید لطف.

نویس [ف] (نوشتن = یاز (مق) مصدرندن امر حاضر:

وقعه نویس = وقایع وحادثانی یازان، مورخ.

افسانه نویس = ماسال یازان، عادی رومانجی.

نویسَنده [ف] یازیجی، یازان.

نُه [ف] دوقوز: (۹): نه قبه = دوقوز قبه لی: جامع نه قبه.

نه فلك = دوقوز قات سما

نِهاد [ف] اسلوب، قاعده، رسم.

نِهاد [ف] أصل، طینت.

نَهار [ع] (لیل) ك مقابلی: کونشك طلوع وغروبی آراسنده کی زمان، کوندوز، روز، جمعی: أنهار، أنهر.

لیل ونهار = کیجه

كوندوز : شارب الليل والنهار = كيجه كوندوز ايچن .

نهارى = (ليلى) نك ضدى : كوندوزه منسوب : نهارى مكتب .

نِهان { [ع] كيزلى : كنج خزينه .

نِهاوَند { [ف] موسيقيده بر پرده .

نِهايَت، نهايه { [ع] صوك، اوج ، غايت :

بى نهايه = نهايتسز .

نَهب { [ع] يغما وغارت ايتمك .

نَهر { [ع] بويوك آقار صو، بويوك وكنيش ايرماق : نهر خروشان . جمى : انهار .

نُهُفَته { [ف] كيزلى .

نَهَق { [ع] (اشك وامثالى حيوانات حقنده) آكيرمق .

نَهَنَك { [ف] تمساح .

نُهى { [ع] «نهيه» نك جمعى : عقلار .

اولوالنهى = ارباب عقول .

نَهى { [ع] «امر» ك ضدى : برشى بر شيئك اجراسندن آليقويمق، منع ايتمك : نهى عن المنكر = عقلاً قبيح ، شرعاً حرام اولان شيدن نهى ايتمه .

نَهيب { [ع] نهب وغارت ايديجى، يغما كر .

نُهيه { [ع] عقل، خرد جمعى : نهى .

نَی { [فا] «نای» دن مخفف: معروف محرق مسلی قامیش دودوك: آواز نی = نی سسی.
نیزن = نی چالان، نی اوفلایین.

نِیابَت { [ع] برینك موقعنه کچوب اوطورمی، § نائبلك، قاضی وکیللکی: نیابت شرعیه.

نِیاز { [فا] حاجت، احتیاج: نیازمند = محتاج. جمعی: نیازمندان.

نِیام { [فا] قین، غلاف: شمشیر درنیام = قینده دوران قیلیچ.

نِیَّت { [ع] بر شیئه فکراً قصد ایتمك و بو دیدکده قصد ایدیلن شی: مراد، مقصد. جمعی: نیات: نیت المرء خیر من عمله.

نِیش { [ع] کونش § آی.
تثنیه سی: نیرین = آی وکونش.

نیران { [ع] «نار» دن جمعی: اودلر، آتشلر § جهنم، دوزخ.

نیرنك { [فا] سحر، افسون، بویو.

نیزه { [فا] میزراق، قارغی.

نیسان { [فا] رومی آیلرك ایکنجیسی: باران نیسان = نیسان یغمری.

نیست { [فا] «هست» ك مقابلی: یوقدر، موجود دکلدر: منم، دیکر نیست = بن وارم، باشقه کیمسه یوق:

نیستی = «هستی» نك مقابلی: یوقلق، عدم، هیچی

نیش { [ف] اوج ، ایکنه :

نیشتر = معروف قان آلمه یه مخصوص آلت. [غلط اولارق تلفظی: نه‌شتر] .

نیك { [ف] «بد»ك ضدی: ایی :

نیکبخت = «بدبخت»ك مقابلی: أیی طالعلی مسعود، بختیار .

نیکبین = «بدبین»ك مقابلی: أیی کوره‌ن، ایی یه یوران.

نیکنام = ایی نام، کوزه‌ل آد : ابقای نیك نام = کوزه‌ل آد بیراقمق. § ایی آدلی : نیکنامی = ایی آدلیلق.

نیکی = ایملك.

نسل { [ف] چیویداوتی چیوید: نیلکون، نیلفام = چیوید رنگنده، لاجورد، ماوی.

نیل { [ع] نائل اولمق ، مطلوبه ایریشمك § نائل اولونان شی : جهره نیل.

نیلوفر { [ف] طاتلی صوده بیته‌رك صو اوزه‌رنده بیاض چیچکلر آچان بر نوع چیچك.

نیم { [ف] یاریم، یاری: نیم‌بخته = یاری پیشمش. نیمتن = تنك، وجودك یاریسی اورتن معروف لباس، مینتان. نیم‌مرده = یاری اولمش دونیم = ایکی یاریم، ایکی پارچه.

نیمه { [ف] یاریم .

وا [ه] (واه ، وای ، ایواه ، بازیقلر اولسون!) معنالرنده بر لفظ ، ادات ندبه :

وا أسفا ، وا حیفا = اسفلر ، حیفلر ، بازیقلر اولسون .

واویل ، واویلا = بازیقلر اولسون! § فریاد وفغان: واویلایی قوپاردی.

وابَسته [ف] باغلی ، مقید ، متوقف ، منوط . لطفکزه وابسته در.

واپَسین [ف] اك صوك ، اك صوکرا ، أك صوکرایه قالان: نفس واپسین = صوك نفس ، دم واپسین = صوك دم ، صوك آن .

واپُور [فر] بخار ایله متحرك کمی .

واجِب [ع] یاپیلمسی لازم اولان § (شرع شریفده): ایفاسنك جناب حق طرفندن أمر اولوندیغی دلیل ظنی ایله ثابت اولان عبادت: قربان کسمك کبی . جمعی: واجبات . واجب الوجود = جناب حق .

واحِد [ع] بر ، تك : واحد قیاسی = مقیاس اتخاذ اولونان بر أولچو .

متره ، کیلوغرام ، ساعت کبی .

وادی { [ء] صویلك کچدیکی یر دره

§ صحرا ، چوقور اووا : بوتون وادیی یه حاکم بر قله . . § طرز ، اسلوب ، مجرا : شو وادیده ادارهٔ کلام ایدییوردی .

وار { [ف] أدات تشبیه : ماهوار ، مهوار = آی کبی . § أدات لیاقت : شاهوار = شاهه لایق : درشاهوار .

وارث { [ء] کندیسنه برشی میراث قالان کیمسه . میراث یدی . جمعی : ورثه .

وارد { [ء] ورود ایدن ، کلن :

واردات = «مصارف» ك ضدی : کلن شیلر ، کلیرلر ، ایرادلر .

وارسته { [ف] قورتولمش ، خلاص اولمش .

§ آزاده ، فارغ البال : وارستکی = واستهلك .

وارون ، وارونه { [ف] ترس ، مقلوب ، مقوس : چرخ وارون . کنبد وارونه = کوك ، آسمان ، فلك .

واری { [ء] أدات تشبیه : کلواری = کل کبی .

واسطه { [ء] ایکی شیئك آراسنده ، اورتهسنده بولونان شی . جمعی : وسائط § ایکی کیمسه آراسنده وساطت ایدن ، برایش ایچون آراده استعمال اولونان آدام .

واسِع { [ع] كنيش ، وسعتلى ، آچيق : صحراى واسع .

واصِف { [ع] وصف ايدەن ، اوصاف فنى سويلەين .

واصِل { [ع] وصول بولان ، اولاشان ، ايريشن .

واضِح { [ع] وضوحلى ، آچيق ، عيان ، آشكار .

واضِع { [ع] وضع ايدەن ، ميدانه قويان : واضع قانون = قانون وضع ايدەن .

واعِظ { [ع] وعظ ايدەن ، وعظ ويرەن : أفسانهٔ واعظ = واعظك ماصالى .

وافِر { [ع] چوق ، بسيار .

وافى { [ع] تمام ، مكمل : كافى و وافى .

واقِع { [ع] وقوع بولان ، حادث اولان : واقعه = واقع اولان ، وقوعبولان شى ، حادثه . § رؤيا . دوش § جنك ، حرب . جمعى : واقعات .

واقِف { [ع] وقوفى اولان ، بيلن ، خبير ، آشنا : واقف اسرار ، واقف خفايا . § بر شى وقف ايدەن : شرط واقف .

والا { [ة] (مادى ، معنوى) : اعالى ، يوكسەك . لند ، بالا : آلاى والا ، شان والا ، قامت والا .

والِد { [ع] بابا ، پدر .

مؤنثی: والده = آنا مادر.
تثنیه‌سی: والدین = آنا بابا، أبوین.

والِه ﴿ [ع] وله کتیره‌ن، زیاده حیران.

والی ﴿ [ع] بر ولایتك اداره‌سنه مأمور اولان کیمسه، آیالت بکی.

وام ﴿ [ف] بورج. ویره‌جك.

وامِق ﴿ [ع] محبت ایده‌ن، عاشق.

واه ﴿ [ع، ف، ت] (ادات تأسف): واه‌زوالی، وه یاورو جق ..

واهِب ﴿ [ع] هبه ایده‌ن، باغیشلایان. واهب الأکمال = أملری بخش ایده‌ن، حصوله کتیره‌ن. واهب الادراك = انسانه عقل وادراك بخش ایده‌ن، ویره‌ن، الله.

واهِمه ﴿ [ع] انساندهوهم قوتی وار ویایوق اولان شیلری دوغرویاخود یاکلیش اولارق تصور ایده‌ن قوت.

واهی ﴿ [ع] بوش، بیهوده.

وایَه ﴿ [ف] حاجت، گرك. § بهره، نصیب وایه‌دار، وایه‌مند = نصیب آلان، بهره‌دار اولان.

وَباء ﴿ [ع] قوله‌را کبی مدهش وسماری برعلت، طاعون.

وَبال ﴿ [ع] شدت، عذاب وبالی بویینه ..

وَتَد ﴿ [ع] میخ، قازیق. جمعی: اوتاد: اوتاد الارض = طاغلر.

وَتَر } [ء] یاملك ایب قسمی، کریش § (هندسه ده): برقوس دائره نك ایکی اوجی آراسنه وصل اولونان خط مستقیم . جمعی : أوتار : اوتار مزدوجه .

وِتر } [ء] یاتسی نمازندن صوکرا قیلینان اوچ رکعتلق نماز: صلات وتر.

وَتِيرَه } [ء] یول، مسلك، دستور : وتیرهٔ سلامت .

وَثَائِق } [ء] «وثیقه» نك جمعی : حجتلر ، سندلر .

وَثِيق } [ء] «وثیق» ك مؤنثی: پك محکم، پك قوی : عروة الوثقی = صاغلام قولپ ، دینك محکم قولپی : اسلامیت .

وُثُوق } [ء] اینانمه، اعتماد ایتمه . § صاغلاملق . محکملك . قطعیلك .

وَثِيقَه } [ء] کندیسنه اعتماد ایدیلن شی، حجت ، سند .

وَجَاهَت } [ء] وجهلك، کوزه ل یوزلولك § عزت، شرف .

وِجَاه } [ء] یوزله شمك، یوز یوزه کلمك : وجاهما = وجاه صورتیله .

وَجد } [ء] انسانك ذوق وشوق ایله کندینی غیب ایتمه سی، کندینی بیلمه مه سی حالی، استغراق تام: شیخ وجده کلدی ...

وجد آور = وجد کتیره ن .

وجد أفزا = وجد آرتیران .

وِجْد ﴿[ء]زنگین اولق، غنا.

وُجْد ﴿[ء] طاقت، قدرت.

وِجْدان ﴿[ء] (معنای اصلی): بولق. § (معنای مستعمل): افعال انسانیه ده حاکم اولان، أیلکی فنالقدن تمییز ایله انسانی ایی جهته سوق ایدن حس درونی:

وجداناً = وجدان جهتندن، قلباً: دوغروسی وجداناً متأثر اولدم.

وجدانی = وجدانه منسوب، وجدانه عائد: أمر وجدانی.

وَجَع ﴿[ء] آغری صیزی، درد، ألم؛ جمعی: أوجاع.

وُجُوب ﴿[ء] واجب اولق، لازم کلمك § وارلغی مطلقا لازم اولق، یوقلغی ممکن اولمامق.

وُجُود ﴿[ء] بولق. § «عدم»ك ضدی: وارلق، هستی وجود: الٰهی. (مجازاً): کووده، جسم، بدن. وجود ضعیف.

وُجُوه ﴿[ء] «وجه»ك جمعی: یوزلر، چهره‌لر: وجوه ناس. § بر مملکتك ایله‌ری کلنلری، أشراف ومتحیزانی: وجوه بلده. § جهتلر، سببلر، مناسبتلر:

بالوجوه = (وجوه ایله، بر طاقیم سببلر ایله): هر یوزدن، هر جهتله.

وَجْه ﴿[ء] یوز، چهره. § جهت، سبب، مناسبت.

وجهاً = بروجه ایله، بر یوزدن .

وِجْهَه { [ه] طرف ، سمت .

وَجْهَه { [ه] یوز :

وجههٔ عزیمت = یوز دوندوروان طرف، سمت، جهت ، جانب .

وَجِیبَه { [ه] ایفاسی واجب اولان شی : وجیبهٔ ذمت: ایفاسی بوینه بورج اولان شی .

وَجِیز { [ع] قصه، مختصر، موجز .

وَجِیع { [ع] دردناك ، متألم .

وَجِیه { [ه] بر قومك اولوسی، سیدی، § جاه ومنزلت صاحبی کیمسه. § کوزه‌ل مناسب، شایان : توجیه وجیه .

وَحْدانِیَّت { [ع] برلك، جناب حقك برلکی : وحدانیت الٰهیه.

وَحْدَت { [ع] تکلك ، یالکزلق، تنها. لق: وحدت کزین = وحدتی اختیار ایدن ، یالکز وتنها یاشایان . § برلك ، بر اولق : وحدت وجود، وحدت موضوع .

وَحْشَت { [ع]غم، غصه. § تنهالق ، خلوت: ظلام وحشت . § قورقو ، خشیت : وحشت انگیز = (وحشت قوپاران): قورقو ویرن ، قورقونج، مخرف § مدنیتك ضدی: وحشیلك. § وحشیجه سنه

حركت ، قورقونج و يك كوتولمش : والده‌يى اولدور- مك بر وحشتدر .

وَحوش ، ه [ع] «وحش»ك جمعى : وحشى ، يبانى حيوانلر : وحوش وسباع .

وَحى ، ه [ع] الله طرفندن پيغمبرلره ملكلر واسطه‌سيله ، ويا الهام صو- رتيله بيلديريلن شى : وحى ربانى .

كاتب وحى = پيغمبريمزه من طرف الله كلن وحيلرى قيد وتحريره مأمور ذات ، وحى كاتبى .

وَحيد ، ه [ع] يالكز ، يكانه تك فريد ، وحيد العصر = عصرك فريدى .

وَخامَت ، ه [ع] وخيملك ، كوجلك ، اويغو- نسزلق ، مضرت : نتيجه‌نك وخامتى قارشيسنده ...

وَخيم ، ه [ع] وخامتلى ، كوج ، فنا . مضر .

وَداد ، ه [ع] مودت ، محبت ، سه‌ومه .

وَداع ، ه [ع] بربرندن آيرىلمه ، آيرىلير كن بربرله مصافحه ايتمه . § بربرندن آيرىلير كن ياپيلان شى : ايفاى دين وداع .

وَدود ، ه [ع] (اسماء حسنا- دن) : دوست ، محب : رب ودود .

وَديعَه ، ه [ع] اتوديعه ايديلن ، امانةً ويريلن شى ؛ امانت : وديعهٔ الهيه ؛ وديعهٔ خاك غفران ؛ جمعى : ودايع .

وَرْ { [ع] صاحب، خداوند:
دانشور = علم صاحبی، عالم.
تاجور = تاج صاحبی، حکمدار.
سخنور = أدیب، شاعر. جمی: سخنوران = شعرا.

وَراء { [ع] آرقه، آرقه طرف: ماوراء النهر = توران قطعه سی.

وَراثَت { [ع] وارثلك، وفات ایدهن بر کیمسه نك متروکاتنه وارث اولمه: قانون وراثت. جمی: ورثه.

وَرد { [ع] آغاج چیچکی. § (بالخاصه): گل چیچکی: وردی، وردیه = گله منسوب: فصیلهٔ وردیه = چیچکلری گل کبی بش وامثالی قدر توپچلی آغاجلرك تشکیل ابتدائیسی عائلهٔ نباتات.

وِرد { [ع] کتیرمك: ورد زبان = دیله کتیرمك، آکمق.

وَرْزش { [ع] چالیشمش، چالیشمه: سعی وغیرت.

وَرْطه { [ع] چوقور، چوقور یر. § تهلکه لی محل. مهلکه.

وَرَع { [ع] صاقینمق: گناهدن، حرام شیلردن صافینوب پرهیز ایتمك، تقوی.

وَرَق { [ع] یاپراق، برك: ورق گل. § کاغد، مکتوب کاغدی. § کاغد کبی اینجه آلتون، گوموش وسائر معدندن یاپیلمش یاپراق. جمی: أوراق.

ورقپاره = پاپراق پارچه‌سی : ورقپارهٔ حزان § کاغدپارچه‌سی: ورقپارهٔ تعظیم ...

ورقه = تك پاپراق، تك كاغد .

وَرَم : [ع] آق جكرلرده حاصل اولان مرض علت مدهشه ، سل الرئه § بوهلنه دوچار اولان زوالی، متورم .

وُرُود : [ه] كلمك ، واصل اولمق .

وَرِی : [ع] مخلوق .

وَرِید : [ع] «شریان» كه مقابلی: سیاه قان داماری: حبل الورید = شاه دامار .

وَرِیق : [ع] پاپراقجق ، كوچوجك پاپراق.

جمعی: ورقات .

وَزارَت : [ع] وزیرلك : وزارت عظمی = صدراعظملك: مسند وزارت عظمی .

وَزَان : [ف] أسن، هبوب ایدن. وزان اولان روزكارلر . [« ایدن » كلمه‌سی قوللانمق یاكلیشمدر .]

وُزَراء : [ع] «وزیر» كه جمعی : وزرای فخام.

وَزن : [ع] طارتمق ، § بر شیئ طارتاجق شی، درهم . § بر شیئك طارتیلارق آكلاشیلان آغیرلغی، ثقلت § برشیئ معناً طارتوب تحسین ایتمك. § (عر. وضده): منظومانك تابع اولدیغی بحرلرك مستقل

پارچه‌لر قدن بحری: افاعیل وتفاعیل، آهنك نظم. جمعی: اوزان.

وَزِیر [ع] وکلای دولتدن بحری، امور ملکیه‌یی اداره‌ده پادشاهه وکالت ایدن ذات: وزیر اعظم = صدر اعظم: جمعی: وزراء

وزیرانه = وزیرجه سنه.

وَسائِط [ع] (واسطه). نك جمعی: وسیله‌لر، چاره‌لر، لوازم وسائط نقلیه.

وَساطَت [ع] آرایه کیرمك، واسطه اولمق، توسط ایتمك.

وَساوِس [ع] وسوسه‌نك جمعی: وساوس شیطانیه.

وَسَط [ع] اورته، میان: وسط وادی = صحرانك اورته‌سی. جمعی: أوساط.

وُسطی [ع] اوساطدن مؤنثی: اورته، اورته‌ده بولونان: قرون وسطی: قرون اولی ایله اخری آراسنده‌کی دور. صلات وسطی = ایکیندی نمازی.

وُسع [ع] بوللق، غنا، ثروت § کوچ، قوت، طاقت، قدرت. وسعت = کنیشلك، بوللق. § قدرت، قوت، طاقت.

وَسم، وَسمه [ع] داغ تمغا،

وَسْوَسَه { [ع] فنا قورقوتی، فنا وهم .

وَسِيع { [ع] وسعتلی، کنیش، واسع: افق وسیع، صحرای وسیع .

وَسِيلَه { [ع] واسطه، آلت: وسیلهٔ حسنه . بهانه، سبب: وسیله جو = بهانه آرایان،

وَش { [فا] أدات تشبیه: کبی ماهـوش، مهوش = آی کبی .

وَشْم { [ع] بدنده ایکنه ایله دوکه رك آچیلان شکل، دوومه . جمعی: وشوم .

وِصال { [ع] واصل اولق، اولاشمق. § عاشق معشوقه سنه واصل اولق .

وَصايا { [ع] «وصیت»ك جمعی: توصیه لر، خیرخواهانه تنبیهلر، اخطارلر وصایای پدرانه .

وَصايَت { [ع] وصیتلك .

وَصف { [ع] صفتلامق، برشیئك اوصافنی صایمق . § بر شیئك حال وکیفیتنی بیلدیرمك کلمه . § مدح ایتمك، اوکمك .

وصفی = وصفه منسوب: صفت وصفیه .

ترکیب وصفی = بر صفتله براسمدن یاپیلان ترکیب، ترکیب توصیفی .

وصف ترکیبی = قواعد مخصوصه سنه توفیقاً یاپیلان صفت مرکبه، مثلا: براسمك صوکنه فارسی برامر حاضر

فارسی کتیریله رك باپیلان ترکیب : « حیرت افزا » گی .

وَصل ٭ { [ء] بر شیئی دیکر شیئه اولاشدیرمق . § (هندسه ده) ایکی نقطه یی برخط مستقیم ایله بربرینه اولاشدیرمق ، آرالرینه بر خط مستقیم چیزمك .

وُصلَت ٭ { [ء] «هجران» مقابلی : اولاشمق یه یشمك .

وُصُول ٭ { [ء] واصل اولمق ، اولاشمق ، کلمك .

وَصی { [ء] کندیسنه بر برشی وصیت ایدیلمش اولان کیمسه ، وفات ایدن برکیمسه نك هنوز بلوغنه ایرمه بن چوجوغنه حامیلك ایدن ذات .

وَصیت ٭ { [ء] برکیمسه نك وفاتی یاقلاشدیغی زمان آرزو ایتدیکی برویا برقاچ کیمسه یه [بن اولدکدن صوکرا شونی شویله یاپیکز ؟ بو بویله اولسون .] دیمه سی :

وصیتنامه = وصیتی حاوی ورقه .

وَضاعَت ٭ { [ء] وضیعلك آلچاقلق ، فرو مایه لك .

وَضع ٭ { [ء] قویمق . § ترتیب وتنظیم ایدوب میدانه قویمق : وضع قانون ، وضع حمل .

وُضوء ٭ { [ء] آبدست آلمق . § آبدست .

وَضِيع ٥ { [ء] آلچاق ، صويسز ، فرومايه.

وَطْواط ٥ { [ء] قيرلانغيچ § يارا صه . خفاش .

وَظائِف ٥ { [ء] وظيفه نك جمعى : وظائف انسانيه ، وظائف رسميه.

وَظيفَه ٥ { [ء] بر كيمسه نك عهده سنه توديع اولونان ، ايفاسى بوينه بورج اولان ايش : وظيفهٔ رسميه .

وظيفه شناس = وظيفه سنى طانيان .

وِعاء ٥ { [ء] بدنده كى دامار. جمعى : أوعيه .

وَعد ٥ { [ء] سوز ويرمك. § سوز ويرلمن شى .

وَعده { [ء] بر شيئك ياپيلمه سى ايچون تعيين اولونان مدت. جمعى : وعود § (لسان عوامده) : أجل ، اولوم .

وَعظ ٥ { [ء] بر كيمسه يه قلبنى يومشاداجق صورتله كناه وثوابه دائر سوز سويلمك وبو صورتله سويلهنيلن سوز : وعظ بى سود .

وَغا ! { [ء] جنك ، غوغا ، ميدان وغا = محاربه ميدانى .

وَفاء ٥ { [ء] عهد نده طورمه ، سوزنى يرينه كتيرمه . § دوستلقده ثبات وصداقت كوسته رمه .

وفا پرور ، وفادار = وفالى : عهدنده ، محبتنده ثابت اولان .

بی وفا = وفاسز : عهدنده ، محبتنده ثبات ایتمین .

وَفات { [ء] اولمك . § اوله ، اولوم .

وِفاق { [ء] دوستلق ، باریشیقلق، صلح

وَفرَت { [ء] وافرلك ، چوقلق، کثرت.

وَفق { [ء] اویغون ، موافق : بر وفق مرام = مرامنه ، مقصده اویغون اولق اوزره .

وَفیر { [ء] وفرتلی ، چوق ، کثیر : مال وفیر .

وَقاهَت { [ء] حیاسزلق ، اوتانمازلق ، بی ادبلك .

وَقّاد { [ء] (پك آلولی): آتشین، ضیادار، پارلاق: ذهن وقاد، فکر وقاد = آتش کبی حدتلی، سریع الفهم اولان ذهن وفکر .

وَقار { [ء] « خفت » ك ضدی: وقورلق، آغیرلق ، آغیر طورلیلق، تمکینلیلك . § تمکین ، مکانت .

وَقّاص { [ء] جنکاور، جنکجی .

وَقایع { [ء] «واقعه»نك جمعی : وقوعه کلن شیلر، حادثه‌لر: وقایع داخلیه ، وقایع حربیه .

وِقایه { [ء] محافظ ایتمك، اسیر کمك قورومق .

وَقْت { [ع] زمانك بر مقداری، هنگام، چاغ . جمعی: اوقات .
وقتا که = بروقتده که، اوزمان که .
وقت سعادت = پیغمبر یمزك زمانی .
وقت جاهلیت = عربستانده اسلامیتك هنوز ظهور ایتمه دیکی کفر و ضلالت زمانی .

وَقْعَه { [ع] وقوعه کلن شی، حادثه: وقعهٔ مؤسفه .

وَقْف { [ع] توقیف ایتمك، طرد و رمق، حصر و تخصیص ایتمك، آلیقویمق : وقف ذکه . وقف کوش . § برکیسه کندی مالی اولان برشیئی امور خیریه ایچون ترك ایتمك وبو صورتله تبرع ایدیلن شی . جمعی: اوقاف .

وَقْواق { [ع] کویامیوه لری انسان باشی اولان برآغاج : شجرهٔ وقواق .

وَقُور { [ع] وقارلی، مکینلی، آغیر باشلی . آغیر : وقورانه = وقور جه سنه .

وُقُوع { [ع] واقع اولمق، حصول بولمك، ظهوره کلمك :
وقوعات = «وقعه» نك جمعی : وقوعه بولان شیلر، حادثات: وقوعات ماضیه .

وُقُوف { [ع] بیلمك، آکاه اولمق . § بیلمه، بیلیش، آکاهی .

وَقْوَقَه { [ع] قوربا غه نك سسله مسی .

وَكالَتْ { [ع] «اصالت» ك مقابلی: وكيللك، وكيل اولمه:
وكالتنامه = وكالت شرائطنی حاوی ورقه، وكالت كاغدی.

وُكَلاء { [ع] «وكيل» ك جمعی: وكالت ايدهنلر، امور دولتی پادشاه نامنه وكالةً اداره ايلهينلر: وكلای دولت، هيئت وكلا.

وَكِيل { [ع] «اصيل» ك مقابلی: وكالت ايدهن، باشقه بركيمسهنك يرينه قائم اولارق اونك ايشنی كورهن: ناظر وكيلی، مدير وكيلی.

وَلاء { [ع] قرابت، اقربالق.

وِلاء { [ع] دوستلق، محبت، موالات. § برشيئی متواليًا بربری آردنجه ياپمق.

وُلات { [ع] «والی» نك جمعی.

وِلادَت { [ع] دوغمق، دوغمه: ولادت پيغمبری، ولادت سنيه.

وِلايَت { [ع] واليلك، والی اولمه. § بر والينك اداره سی آلتنده بولونان قطعهٔ اراضی: طرابلس غرب ولايتی. § اهل صلاحك معناً الله قريبت قازانمهسی، وليلك.

وَلايَت { [ع] دوستلق، صادق دوست اولمه.

وَلَد { [ء] دول، یاورو، چوجوق جمی: اولاد.

وَلْوَالْ { [ء] فریاد وفغان ایتمك.

وَلْوَلَه { [ء] فریاد وفغان، اکورولتی یاطیردی.

وَلَه { [ء] فوق العاده حیرت، حیرنده قاله، شاشیروب سرسم اوله.

وَلْهَانْ { [ء] کندیسنه وله کلمش اولان، واله، متحیر، حیران.

وَلِی { [ء] بر شی دیکر شیئك آردی صیرا کلمك، بر برینی تعقیب ایتمك.

وَلِیّ { [ء] دوست، صدیق § معین، نصیر، یاردیمجی، مظاهر: ولیسی نزدنده مسافر... صاحب، متصرف، خداوند، § الله معناً نریدت قازانان صالح قول. جمی: اولیاء: اولیاء الله. ولی نعمت = نعمت صاحبی، منعم، حامی.

وَلِی، وَلٰکِنْ، وَلٰکِنْ [ف] (ادات استدراك:) لکن، فقط، اما.

وَلِید { [ء] یکی دوغمش چوجوق، مولود، § چوجوق، صبی.

وَلِیمَه { [ء] ازدواج کوننده یاپیلان ضیافت، دوکون ضیافتی: ولیمه جمعیتی.

وَهّاب { [ء] زیاده هبه ایدن، پك زیاده باغیشلایان: جناب حق.

وَهّاج { [ء] زیاده آلولی، فروزان، در. خشان: سراج وهاج.

وَهَبْ ◦ { [ع] ويرمك، بخش ايتمك، باغيشلامق:

وهبي = كندينسنه ويريلمش، چاليشمه‌رق قازانيلوب الله طرفندن كندينسنه بخش و احسان بويورولمش.

وَهْلَهْ { [ع] اول، ابتدا: وهلهٔ اولاده.. § برشيئي ايلك دفعه كورونجه عارضي اولان قورقو.

وهلةً = ابتداي امرده، بردن بره، بهمان.

وَهْمْ { [ع] قلبه ايسته‌ميه‌رك عارض اولان شي، وسوسه، قوروني جمعي: اوهام: اوهام وخيالات.

وَهْنْ { [ع] ضعف، فتور، كه‌وشكلك.

ويرانْ { [ع] «معمور»ك ضدي: خراب، بيقاق، چوكوك: دل ويران،

ويرانه = ويران اولان ير، خراب محل، خرابه.

ويلْ { [ع] (أفسوس، واه، يازيق!) معناسنده ادات: ويل او بدبخت ملته كه...

واويل = فرياد، وفغان.

واويلا = فريادوفغان. § يازيقلر اولسون، ايواه.

ه

هائِل ٭ [ء] هولناك ، قورقونج :
مرك هائل = قورقونج أولوم .
هائله = قورقونج شى ، قورقونج وقعه ، مدهش وهول انكيز حادثه : هائلهٔ تاريخيه .

هابِط ٭ [ء] هبوط ايدەن ، آشاغى اينن .

هاتِف ٭ [ء] سس ويرمجى ، سس ويرەن . § عالم غيبدن خبر ويرەن ملك :
هاتفى = هاتفه منسوب ، هاتفدن كلن : ندای هاتفى .

هاجِسه ٭ [ء] قلبه عارض اولان انديشه .
جمعى : هواجس .

هادِم ٭ [ء] هدم ايدەن ، يقان :
هادم اللذات = بوتون لذائذ دنيويه يى هدم وازاله ايدەن ملك : عزرائيل .

هادِي [ء] هدايت ايدەن ، هدايت بولان .

هاضِم ٭ [ء] هضم ايدەن ، معده ده أريدەن . § (مجازاً) : فنا معامله يه ، تحقيره تحمل ايدەن ، متحمل .

هالَه [ف] آيك اطرافنده پيدا اولان نورانى دائره ، آى آغيلى .

هامَه [ف] قفا طاسى : هامه پيراى تعظيم ...

هامِش { [ع] كتابك ، مكتوبك ، مقاله نك كناری ، در كنار .

هامُون { [ف] دوز اووا ، صحرا : دشت وهامون ..

هاى ، هُوى { [ف] شمامه ، كورولتى : هاى هوى مطبوعات .

هُبُوط { [ع] يوقاريدن آشاغى يمه ، اينيش : هبوط آدم

هِبَه { [ع] باغيشلامه ، § باغيشلانان شى .

هُبُوب { [ع] (روزكار حقنده) . أسمك ، أسمه ، وزان اولمه .

هَتك { [ه] (پرده كى شيلر حقنده) : پيرتمق : هتك پردهٔ ناموس ...

هِجاء { [ع] هجو ايتمك ، نفى وادىٔ هجاده يكتا بر شاعر آتشزبان ايدى! ..

هَجا { [ع] كلمه لرى تشكيل ايدن وبر ويا بر قاچ حرفدن تركب أيلمين شى . [غلط اولمرق تلفظى : هجه] .

هَجْر { [ع] آيريلق ، ترك ايتمك .

هَجْر ، هِجْر ، هِجْران { [ع] آيريلق فرقه : درد هجران ، آتش هجران

هِجْرَت { [ع] خانه دن خانه ماندن آيريلمه ،

ترك وديار ايتمه، كوچمه : هجرت پيغمبرى .

هجرى = هجرتله، هجرت نبويه يه منسوب : تاريخ هجرى ، سنهٔ هجريه .

هَجْمَه { [ه] شدت .

هَجْو ، هِجْو { [ع] منظوم سوزلرله بر كيمسه نك معايبنى ، فنا لغنى سويلمك ، بر كيمسه يى شعر ايله ذم ايتمك .

هجويات = هجوه متعلق منظومه لر .

هجويه = بر كيمسه يى هجو ايچون نظم اولونان شعر ، هجوى حاوى منظومه .

هُجُوم { [ع] صالديرمق ، آتيلمق : هجوم أمواج ، شيرانه برهجوم .

هَجِين { [ه] سرعتلى كيدمك ؛ بر نوع دموه : هجين دموه سى .

هَدايا { [ع] «هديه» نك جمعى : ارمغانلر ، تحفه لر : هدايانى كرانبها .

هِدايَت { [ع] دوغرو يوله كيتمك . §معناً حقه واصل اولاجق يول ، حق يولى : طريق هدايت .

هَدَر { [ع] بوش يره كيدمك ، ضايع اولان شى : مالى هدر اولدى .

هَدَف { [ع] اوقك آتيلدى يرى ، نشانگاه .

هَدْم { [ع] ييقمق .

هُدْهُد { [ع] چاووش قوشى .

هُدی ١ { [ء] هدایت ، دوغرولق . §
دوغرو یولہ: طریق هدی.

هَدِیَّہ { [ء] أرمغان ، تحفہ. جمعی: هدایا.

هَذَیان ١ { [ء] بیهوده ، معناسز سوز سویلهمك ، صاچهلامق . § بو صورتله سویلهنیلن سوز ، صاچه .

هَرْ { [ء] (أدات تعمیم): هرکس ، هرطرف:
أز هر جهت = هر جهتدن .
هر جایی = ثباتسز ، قرارسز ، متلون ، وفاسز: هرجایی مشرب .
هردم = هر زمان ، هر وقت : هردم بهار ، هردم تازه .

هِرّ { [ء] کدی :
مؤنثی = هره .

هِراس ٣ { [ف] قورقو ، خوف:
هراسان = قورقان .

هَرْزَه { [ف] عبث ، بیهوده:
هرزه کو = هرزه سویلهین.
هرزه وکیل = لافزن ، کوهزه .

هَرْگِز ٣ { [ف] اصلا ، هیچ بروقت .

هَرَم ٣ { [ف] توجامق ، پیر ، اختیاراولمق: هنکام هرم = اختیاراولمق زمانی.

هَرَم ٥ { [ء] (هندسه ده) : قاعدهسی هرهانکی بر شکل مستوی ، یان وجهلری ایسه بر مثلث اولان معروف شکل مجسم.

جمی: (غلط اولارق مفرد مقامنده قوللانیلار): اهوام.

هَزَار {[ف] بیك (۱۰۰۰) §بابل، عندلیب.

جمی: هزارلر.

ضد هزارلق = یوز بیکارجه.

هزار فن = (بیك فنه آشنا اولان): هر فندن، هرهنردن برنبذه معلوماتی اولان، معرفتلی، صنعتکار.

هَزَج {[ع] فن عروض بحرلرندن بری: بحر هزج.

هَزل {[ع] جدیك ضدی: شاقه طرزنده کی سوز. لطیفه §لطیفه ایتمه، شاقه:

هزلیات = هزله، لطیفه یه متعلق شیلر.

هَزیمت {[ع] (محاربه ده): بوزولمق، بوزغونلق.

هَستی {[ف] (نیستی) نك ضدی: واراق، وجود: هستیٔ خدا.

هُش {[ف] «هوش» دن مخفف: هشیار = عقللی.

هَشت {[ف] سکز: ۸)

هشتاد = سکسان.

هَضم {[ع] طعامك معده ده أریه رك وجودی بسله یه جك برحاله کلمه سی. § (مجازاً): فنا معامله یه، تحقیره صبر نفس ایده رك تحمل کوسترمه، تحمل.

هَفْتْ { [ء] یدی : (۷)
هفت اقلیم = أرضك یدی اقلیمی ، یدی قطعه سی .
هفتاد = یتمش .

هَفْتَه { [ف] یدی کونلك مدت . (غلط اولا رق تلفظی : هافتا) .

هَلاكْ { [ء] اولمك ، أوله ، محو اوله .

هِلالْ { [ء] بردیلم شکلنده بولونان یکی آی :
هلال قمر = هلال عثمانی ، هلال احمر .

هَلاهِلْ { [ء] زهر ، زهر قاتل :
أفعی هلاهل فشان = زهر صاچان ییلان .

هَمْ { [ء] أدات عطف :
هم اوقوز ، هم بازار .
§ أدات اشتراك :
هم آهنك = عین آهنکده ، آهنکی بر .
همبزم = بزمده برابر ، مجلس آرقه داشی : همبزم ألفت .
همپا = آیقداش ، یولداش ، آرقه داش . [غلط اولارق استعمالی : هامپا]
همپایه = رتبه جه بر ، رتبه جه مساوی .
همتا = نظیر ، أش :
بی همتا = نظیرسز ، أشسز ، یکتا ، فرید .
همجنس = برجنسدن ، جنسی بر .
همحال = بر حاللی ، حالی بر ، عین حاله
همدم = برلکده وقت کچیرمن ، آرقه داش ، رفیق .

همراز = سرداش ، محرم اسرار .

همراه = یول آرقه‌داش .

همرنك = بر رنگده رنگی بر .

همزبان = عینی لسان ایله متکلم اولان .

همسایه = قومشو .

همسر = نکاحلی زوجه .

همسن = بر یاشده اولان ، یاشداش .

همشهری = عینی مملکت ویا شهردن اولان ، بر مملکتلی .

همشیره = قیزقارده‌ش .

همصحبت = صحبتده بر اولان ، برابر صحبت ایده‌ن .

همعنان = آرقه‌داش ، رفیق .

هم مذهب = عینی مذهبده اولان ، مذهب آرقه‌داشی ، دینداش .

هم مشرب = خویی عینی اولان ، مشربجه برابر .

هم معنی = معناسی عینی ، معناجه برابر ، عین معناده ، مترادف .

همنام = عینی نامده اولان ، آداش .

همنشین = برابر اوطوروب قالقان ، آنیس .

هَمّ { [ع] غم ، اندیشه . جمعی : هموم : هموم وغموم .

هُما { [ف] دولت قوشی : هما پرواز = هما کبی یوکسه کلرده اوچان .

هَمان ﴿ [ف] (أدات استعجال). همان كيديويردیلر. § أدات تقریب: همان همان سزك باشكزده . . . § أدات حصر: همان سز صاغ اولك !..

هُمایُون ﴿ [ف] مسعود، مبارك: ذات همایون.

هِمَّت ﴿ [ع] جهد، اقدام، غیرت § لطف، كرم. جمعی: همم.

هَمَج ﴿ [ع] سیودی سینك.

هَمْزَه ﴿ [ع] حركه‌لی ألف. § شواشارت: (ء)

هِمَم ﴿ [ع] «همت»ك جمعی: غیرتلر، جهت واقداملر.

هُمُوم ﴿ [ع] «هم»ك جمعی: غملر، دوشونجه‌لر: هموم وغموم ...

هُمُومَت ﴿ [ع] پك زیاده اختیارلامق، پیر فانی اولمق.

هَمیشَه ﴿ [ف] دائما، هرزمان: همیشه عز و دولتله پایدار اول!..

هِنْدِباء ﴿ [ع] معروف بر نوع نبات: هندبا چیچكی.

هَنْدَسَه ﴿ [ع] ابعاد ثلاثه دن بحث ایده‌ن معروف علم: هندسی = هندسه‌یه منسوب: دعوای هندسی، شكل هندسی، سلسلهٔ هندسیه. اشكال هندسیه.

هِنْدو ﴿ [ف] هنده منسوب آدام، هندلی: هندوستان = هندولرك

مملکتی . [غلط اولارق «هندستان» دینیر .]

هُنَرْ { [ه] معرفت، صنعت: هنرور = هنرلی، معرفتلی.

هَنگام { [ف] وقت، زمان، موسم: نابهنگام = هنگامنده، زمانسنده دکل، وقتسز، موسمسز .

هنگامه = بویوك وقعه، حرب، غوغا، معرکه: هنگامه گیر = هنگامه جی، غوغاجی، کورولتوجی .

هَنُوز { [ف] اشیمدی یه قدر، بوآنه دکین، داها.

هَنین { [ع] آغلامق .

هَوا { [ه] بوتون کرهٔ ارضی احاطه ایدن، وبوتون بوشلقلری دولدوران معروف جسم غازی: (ترکیبی: مولدالحموضه، آزوت ..) § بر ایله کوك آراسی، جو، کرهٔ نسیم. § (موسیقیده): مقاماتدن ترکب ایدن شی. § بوش، بیهوده، باطل: هواوهوس .

هوایی = هوایه منسوب: مرغ هوایی § هوا وهوسنه مغلوب کیمسه، بوشده کزه ر.

بادهوا = مجاناً، پارهسز.

هوای سنبلی = بولوطلو فقط یاغمورسز هوا، هوای مغموم.

هوادار = هوالی، اطرافی آچیق بر: هوادار بر او .

هَوَام } [ع] «هامه» نك جمعی: بوجكلر، حشرات.

هُودَه } [ف] حق: دوغرو، درست:

بیهوده = دوغرو اولمایان، باطل، بوش، اساسسز.

هُور } [ف] كونش:

هور وماه = كونش وآی، شمس وقمر

هَوَس } [ع] آرزو، ایستهك، دیلهك: هوس ابتدم. § صوكی كلمهین آرزو، خام وناقص عشق: هوا وهوس.

هوسكار = هوس ایدیجی، هوسلی. جمعی: هوسكاران = هوسكارلر.

هوسكارانه = هوسكار رجهسنه.

هُوش } [ف] عقل، شعور.

بی هوش = عقلی كیتمش، بایغین: بی هوش یاتیوردی.

هوشیار = عقللی، صاحب عقل وفراست.

هُوشَنك } [ف] عقل وادراك، خبردار اق.

هَول } [ع] قورقو، خوف. جمعی: أهوال:

هولناك = قورقولو، قورقونج

أهوال وآفات = قورقولر وبلالر.

هُوِیَّت } [ع] بر كیمسهنك أصلی، حقیقتی، ماهیتی: هویتی مجهول..

هویدا { [ف] بللی، ظاهر، آشکار .

هی { [ء] ادات ندا : هی بکا باق ! § أدات تعجب : هی اللهم ، نه‌لره قادرسك !...

هیآت { [ء] « هیئت »ك جمعی : طاقیملر، جمعیتلر ، مجموعلر : هیآت اجتماعیه .

هیاکل { [ء] «هیکل»ك جمعی : طاشدن، مرمردن یاپیلان انسان ویا حیوان صورت مجسمه‌لری، ستاتولر : هیاکل قدیمه .

هیبت { [ء] اولولق ، عظمت، اجلال: هیبت حکمدارن . § فور قونجلق، مهیبلك: هیبت حبال.

هیجا { [ف] جنك، کارزار، غوغا : وادیٔ هیجا = محاربه میدانی .

هیجان { [ء] اضطراب ، تحرك ، هیجان : هیجان روح، هیجان علوی.

هیچ { [ف] لاشی، معدوم یوق: عالمده هیچ کیمسه یوق که. § (مجازاً): پك آز، قلیل. § أدات نفی: هیچ چالیشمادیکزمی ؟ § انکاری اولمایان استفهام. معده داخل اولور : هیچ او ذاتی کوردیکمکزوارمی؟

هیکل { [ء] صورت، شکل. § طاشدن ویا مرمردن مصنوع انسان ویا حیوان صورت مجسمه‌سی، ستاتو. جمعی: هیاکل .

هیکلتراش = هیکل یاپان.

هیولا { [ء] هر شیئك اصلی ، ذهنده

تصور اولونان شکلی . § جانسز، درمانسز. یوق کبی: هیولا کبی ..

هَیَجان { [ء] (معنای اصلی): اوزافلاشدی، اوزاق اولدی . § (تورکجه استعمالده) : نه قدر اوزاق !...

هَیئت { [ء] (مادی ، معنوی) : شکل، صورت جمعی: هیات.

علم هیئت = سما واحوال سماوی بحث ایدن علم.

هیئت شناس = علم هیئت عالمی. جمعی: هیئت شناسان.

ی

یا { [ع] أدات ندا واستمداد: یا الله، یارب، یارسول الله . . .

یاهو = یا حق یاالله § (أدات خطاب): یاهو ! نه عالمده سك ؟

یاب { [ف] (یافتن = بولمق) مصدر ندن امر حاضر: فنایاب = فنا بولان، صو کسنده محو اولان .

نایاب = بولونمایان ، بولونماز : قعر نایاب دریا .

یابس ٭ [ع] « راطب » ك ضدی: یبوستلی، قورو: رطب ویابس ...

یاد ٭ [ف] خاطر، دل، حافظه: یادکده می دوغدیغك زمانلر؟.. § خاطرلامه، آکمه: یاد ایت بنی، غملی غملی یاد ایت!...

یادگار ٭ [ف] هدیه، تحفه، خاطر: یادکار اخوت، یادکار مودت.

یار ٭ [ف] دوست، محب: یار واغیار. جمعی: یاران = دوستلر: یاران روسجق § معین، مظاهر: طالم بکا یار اولمادی. § معشوقه، جانان: زلف یار، یار بی وفا.

یاری = دوستلق، صداقت.

یارغار = حضرت ابو بکر الصدیق.

یأس ٭ [ع] أمید سزلك، نومیدی: یاس وألم..

یاسمن، یاسمین ٭ [ف] بیاض ویاصاری رنکده لطیف قوقولو برچیچك.

یافته ٭ [ع] بولونمش. § اعلان کاغدی، یافنا.

یاقوت ٭ [ع] قرمزی، صاری، مائی ویا بیاض رنکلرده بر نوع قیمتلی طاش، جوهر.

یاقوت رنك = یاقوت رنکنده.

یال ٭ [ع] بویون، کردن: یال وبال = بوس بوس، أبدام.

یاوَر { [ف] یاردیمجی، معین: یاوری = یاورلك، مظاهرت: یاوریٔ طالع .

یاور حرب = حربده قوماندانه معاونت ایدن، معاون .

جمعی : یاوران : یاوران حضرت پادشاهی.

یاوَه { [ف] معناسز سوز، صاچمه ، هرزه ، بیهوده لاقیردی

یاوه کو = یاوه سویلهین، هرزه‌جی .

بَیان { [ف] بیابان. چول، صحرا:

بیانی = بیابانه منسوب، تیمار وتربیه کورمه‌مش .

یُوسَت { [ع] (رطوبت) ك ضدی: یابسلك، قورولق: یبوست هوا.

یَتامی { [ع] «یتیم» ك جمعی: اوکسوزلر: یتامی ومساکین . دیکر جمعی : ایتام.

یَتیم { [ع] یالکز، فرد، یکانه: دریتیم = ك وبی‌نظیر اینجی § بابا‌سی یاخود هم آنا‌سی هم بابا‌سی اولمش چوجوق . جمعی : ایتام و (یتامی) .

یَثرِب { [ع] مدینهٔ منوره.

یَخ { [ف] بوز، جمد :

یخبسته = (یخ باغلامش

بوز طوتمش، پك صوغوق.

يَخْشِي { [نور كجه‌دن آلينمش : ف] كوزه‌ل، ايى: يخشى كوردو. نورصورتى آماكه يماندر.

يَدْ { [ع] ال ، دست : يدقدرت . § قوت، قدرت: يدالله. جمى: ايدى جمع الجمى : ايادى .

يد بيضاء = (بياض ال): حضرت موسايه‌جناب حقك احسان بيوردينى معجزه : حضرت موسى الني‌نه‌زمان قولتوغنك آلتنه صوقوب چيقارسه كونش كونش كبى پارلاردى.

يد طولى = (زياده اوزون ال): كمال مهارت، زياده اقتدار .

يَرَاعَه { [ع] قاميش، قلم .

يَرْبُوع { [ع] تارلا صيچانى .

يَرْحَمُكَ اللّٰه { [ع] (الله سكا رحمت ايتسين) معناسنده دعا.

يَرْلِيغ { [نور كجه‌دن آلينمش: ف]: پادشاه فرمانى، فرمان .

يَزْدَانْ { [ف] الله ، تانرى .

يَسَارْ { [ع] زنكينلك ، توانكرلك: اصحاب يسار .§ «يمين»ك ضدى:

صول، صول طرف: جانب يسار .

يسر ٠ { [ء] قولايلق ، قولاى اولمه . §

{ قولاى ، قولاى شى .

يُسر ٠ { [ء] « عسر » ك ضدى: قولايلق، آسانلق ، سهولت . §

زنكينلك .

يُسرى ١ ٠ { [ء] « يمنى » نك مقابلى : صول طرف: جهت يسرى .

يَسِير ٠ { [ء] « عسير » ك ضدى : قولاى ، قولاى شى .

يَعنى ٠ { [ء](معناى اصلى): ايسته‌ر، قصدايدر. § (معناى مستعمل)مقصد شوكه، شو مراد اولونو - يوركه .

يَغْمَا { [ف] غارت اتمك ، تاراج ايلمك § غارت چاپول :

يغماگر = يغماجى ، چاپولجى. جمعى. يغماگران.

يَقْظَان { [ء] اويانيق ، بيدار .

يَقَظَه { [ء] اويانيقلق ، بيدارى.

بين النوم واليقظه = اويقو ايله اويانيقلق آرا - سنده .

يَقِين ٠ { [ء] بر شيئى شك وشبهه اولمقسزين ، اعتقاد تام ايله بيلمه: كسب

يقين ، علم اليقين ، عين اليقين ، حق اليقين.

يقيناً = يقين اولارق، اصلاشك وشبهه اولمايه‌رق، بلاشك .

يك { [ء] بر ، واحد . جمعى : يكان .

يكان يكان = بر بر .

يكانه = تك، اشسز، بى نظير : استاد يكانه .

يكپاره = بر پارچه بوتون ، تام ، قيريقسز ، اكسز .

يكتا = يالكز ، بى نظير : دريكتا.

يك چشم = تك كوزلى ، بركوزى كور اولان .

يك دل = كوكلى بر، قلباً متفق، متحد .

يكديكر = بربرى، برى وديكرى .

يكرنك = رنكى بر ، متلون دكل، ثباتكار.

يكروزه = وجوده بر كونه منحصر، بر كوالمك: عمر يكروزه.

يكزبان = (برديللى). ديلى بر، لسانى اويغون .

يكسال، يكساله = برسنه، برسنه‌لك: طفل يكساله.

يكسان = براسلوبده، بر طرزده ، عينى، برابر، مساوى.

يكسر = بر باشدن بر باشه بوسبوتون.؟

يَكُون { [ء] حاصل جمع، مجموع، طوپ، هيئت مجموعه:
جمعاً يكون = هپسنك مجموعی.

يَل { [ف] بهادر، پهلوان:
يل ارجمند = مختيار، مسعود پهلوان.
جمعی: يلان = پهلوانلر؛ بهادرلر.

يلدا { [ف] (دائما «شب» كلمه‌سی ايله برابر قوللانيلير):
شب يلدا = اك اوزون گيجه: شب يلدای هجران.

يَمّ، يَم { [ء] دهگيز، دريا: تلاطم يم = گيزك طالغه‌لانمه‌سی.

يَمامَه { [ء] گووه‌رجين.

يَمانی { [ء] يمنه منسوب
سهيل يمانی = ثابت بيلديزلردن بری.

يُمن { [ء] ميمنت، اوغورلو‌ق، مباركلك.

يُمنی { [ء] «يمين»ك مؤنثی و «يسری»نك ضدی: صاغ، صاغ طرف: جهت يمنی.

يَمين { [ء] «يسار»ك ضدی: صاغ، صاغ جهت: طرف يمين، يمين ويسار.
§ صاغ ال: گديمين وعرق جبين ... § آند، قسم: يمين ايده‌رم كه ...

ينبعى { [ء] شايان ، لازم كلير :
كما ينبغى = لازم كلديكى صورتده ، لايق وجهله .

ينبوع ، ينبع { [ء] منبع ، پيكار ، قاباق : ينبع دل . جمعى : ينابيع .

يوغ [ء] بويوندوروق .

يوم { [ء] كون ، روز . جمعى : أيام .
يوم التناد ، يوم الحساب ، يوم الحشر ، يوم القيام ، يوم القيمه ، يوم الدين ، يوم النشور ، يوم الفزع الأكبر = قيامت كونى .
أليوم = بو كون ، شيمديكى زمانده .
كل يوم = هر كون .
يوماً فيوماً = كوندن كونه ، كيتدكجه .
يومى = كوندلك ، بر كونلك : يومى غزته ، أجرت يوميه .
يوميه = كوندلك : اون غروش يوميه ايله ...

يهود { [ه] يهودى ، بنى اسرائيلدن
يهودا نسلى : طائفهٔ يهود .

صوك